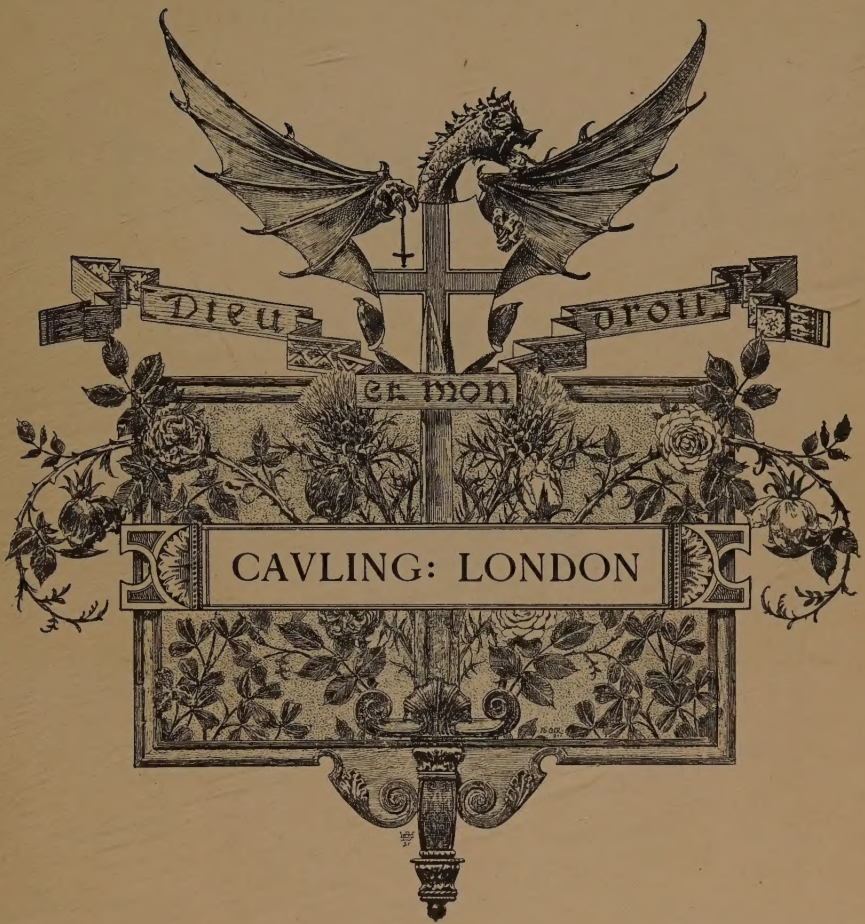
Dieu et mon droit
CAVLING: LONDON

HENRIK CAVLING

LONDON

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA

1904

LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

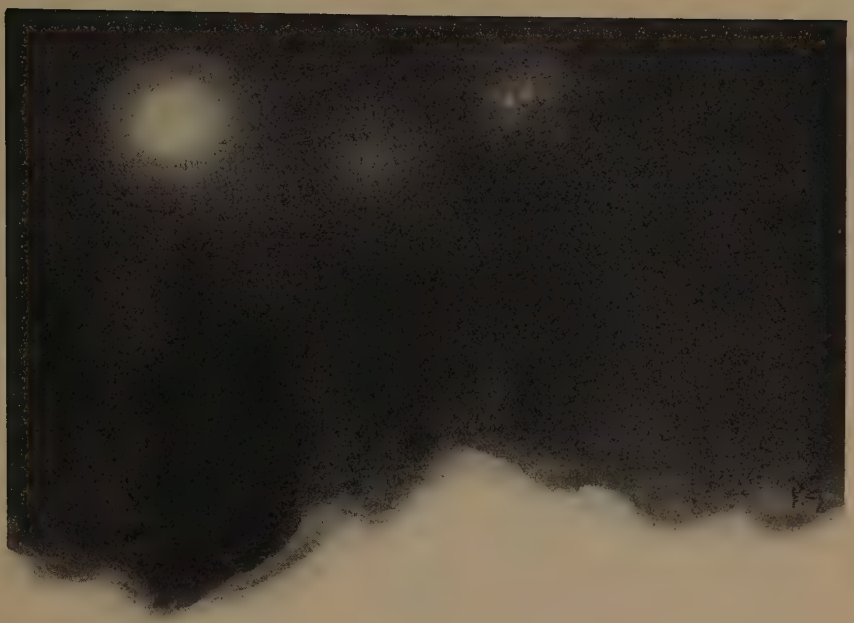

FØRSTE UDFLUGT

Oppe et Steds i Taagen slaar Klokken 9 — ni dæmpede Slag, der langsomt lyder ned til os gennem en graagul Damp. Det er fra Kirken Mary le Bow, men Kirken og andre Bygninger skjules af Taagetykningen for vort Blik. Vi kunde tro os fjærnt fra Menneskene, ene i en Ørken, ude paa et Ocean. Og dog er Stedet, hvor vi befinder os, Midtpunktet i Verdens største By.

Vi stirrer ind i Taagens tavse Forhæng, og pludselig bemærker vi, at der i dette tegner sig en Kres af mørke Skygger. De iler hen imod os og faar menneskelignende Omrids. Det er som Aander mellem Grave. Hvor sælsomt! De samler sig i Flokke, de hopper op og ned, vokser og faar Udseende af Röntgenske Billeder, der hastigt henkastes paa en fugtig Baggrund. Men lydløst fjærner de sig, spredes, udviskes og sluges af Dagens Nat.

Pladsen, hvorpaa vi staar, er Pladsen foran Bank of England, Citys Midtpunkt. Vi kan ikke se den, men da vi kender den

fra Billeder, gætter vi os til de store Bygningers Beliggenhed. Tilhøjre maa Mansion House rejse sig med tykke selvbevidste Mure. Det er Lord Mayors Embedsbolig. Tilvenstre ligger der et Sted i Taagen en ludende Stenmasse uden Vinduer. Det er Bank of England. Og længere oppe vilde vi uden dette Dagens Mørke se et Pengetempel hvilende paa solide klassiske Søjler. Det er den kongelige Børs.

Langsomt begynder Dagens Liv vel nu at røre sig i disse Bygninger, hvor Lyset brænder over Tusinder af Pulte med mat Glans. Det er ikke vanskeligt at tænke sig til Strømmen af Inspektører, Bogholdere, Kasserere, Kontorister og Bude, der i Øjebliket bølger over Pladsen og forsvinder gennem de mørke Porte. Men vi ser kun Taagen. Øget af Røgen fra Kæmpeskorstenene i Southwark er den bleven mørkere og mørkere, nu lukker den sig over Pladsen som et sort Tag.

Paa ny hører vi et Slag fra det usynlige Kirkeur. Klokken er $9^1/_2$. Vi véd, at over 900,000 Mennesker nu er i Bevægelse ind mod City. Vi véd, de myldrer gennem alle Gader, over og under Jorden, at de krampagtig hænger fast paa Omnibusserne og sidder stive i Motorvognene, at de kommer rullende under Themsen og suser over Husenes Tage, at de her paa denne Plads vil samle sig i Stimer og spredes, og at de uden et eneste Fejltrin — alle 900,000 — vil finde deres Gade, deres Dør og deres Pult, og at de med forenede Kræfter vil sætte Handelsmaskineriets Hundredetusinder af Hjul i svingende Bevægelser. Tanker, som endnu er utænkte, vil flyve gennem Telegraftraadene, og uhyre, ufattelige Værdier vil — midt i dette rædselsfulde Mørke — gaa fra Haand til Haand.

Det dønner i Taagen. Det høres som tusinde Vognhjuls Rullen over Asfalt. Forunderligt! En hoppende Vrimmel af sælsomme Væsner synes at myldre frem fra alle Verdenshjørner, at stige ned fra Himlen og op af Jorden. Af Jorden! Ja, op af et Hul i Asfalten paa Stedet, hvor vi staar. Vi ser dem sil-

houetteagtigt dukke frem og glide ud i Taagen som en formummet Strøm.

Vi stiger ned gennem dette Hul, og ved Foden af en Trappe befinder vi os til vor Overraskelse paa en oplyst Plads, der synes at være en underjordisk Etage af den Plads, vi nys forlod. De to Pladser maa være adskilte ved et tyndt Lag Jord. Deroppe var Dagen bleven Mørke, hernede aabner Jordens Indre sig som en sollys Dag. Pladsens Loft og Vægge er hvidglaserede, og fra elektriske Lamper kastes et straalende Guldskær over Menneskene, der tavse med hastige og afmaalte Bevægelser iler afsted i alle Retninger, nogle klædte som Fyrster, andre i Elendighedens Pjalter, men alle med Øjnene rettede mod et bestemt fjærnt Maal. Dagens Kapløb begynder her, og Angsten for ikke at komme med i Trængslen sitrer gennem hvert eneste af disse Mennesker, der næsten uden Undtagelse er unge Mænd. De myldrer op ad Trapperne, glider ud i Taagen og iler til et Sted i Gadenettet, hvor hver af dem har sit Stade, den ene som Tjener ved en Dør, den anden som Skriver ved en Pult, den tredje som Bevogter af Verdenshandelens vældige Vægtskaal, der har været i Ligevægt en Nat.

Nedgangen til Underverdenen.

Tusinde efter Tusinde af Mennesker, vi ikke kender, myldrer os forbi. De kommer frem fra smalle Gange, og gaar vi ind i disse, ser vi dem blive stødte op igennem et Rør i mørke Bundter,

Pladsen foran Bank of England, tidlig Morgen, Halvtaage. Tilhøjre Mansion House,
i Baggrunden den kongelige Børs.

som splittes, opløses og forsvinder. Der maa under denne Plads dybere nede være endnu en Plads, og vejledede af Glødelamper, som blinker fra en Snegletrappes Rækværk, stiger vi længere ned i Jorden, dybere og dybere, mere end 100 Fod.

Og se! I denne Dybde finder vi endnu en Plads, straalende oplyst, beliggende lodret under de to, vi har forladt. Men Pladsen her er indrettet som Station. Med stigende Forbavselse gaar vi gennem en Banegaard med to Perroner, indfattede i hvide Hvælvinger, med Plakater og Annoncer opslaaede paa Væggene, og med en Stationsforvalter, der korrekt paaklædt, børstet og barberet, spaserer paa Perronen, hvor han forøger Virkningen af den friske Morgenluft med en Nyhed i sin Avis.

Der er ganske stille paa denne Banegaard, som ingen Solstraale nogensinde har beskinnet. Med Nabobanegaardene er den forbunden ved Tunneller, der staar i Hallens Endevægge som Kanonmundinger. Sagte susende Lyde høres, en rød Lanterne vendes og viser Grønt, og pludselig udspyr Kanonmundingen med en raslende Rumlen et Tog. Passagererne rejser sig i de lange stærkt oplyste Vogne, og Perronen fyldes til Trængsel, dog uden at Stationsforstanderen, der staar i Vrimlen, rører en Fod. Raab og Skrig høres ikke, og Antydning af Forvirring spores ikke. Let og hurtigt finder de Ankommende Vejen til en Ventesal, og mens de her kaster sig paa Bænkene og genoptager deres afbrudte Avislæsning, hæves Ventesalen hydraulisk op til Jordens Overflade. Der er 5—6 Ventesale, som uophørligt gaar op og ned med fuld Kraft.

Disse Mennesker, der nylig fløj igennem Jorden og nu spredes i Taagen, er lige saa lidt mærkede af Tunnelluft som af Atmosfæren i en stor By. Det Fysiske behersker dem, og Verdensstædernes almindelige Blaserthed har ingen Plads fundet i deres sunde Ansigter. Forgæves søger man blandt dem en Drømmer. Han findes ikke. Se, hvor fast de sætter Fødderne mod den haarde Jord! Trængslen og Travlheden har givet dem et Skær af

Anspændthed, men Nerverne er i Ligevægt. De har sovet godt, og de vil gaa til Arbejdet med normal Puls.

— Vi staar igen paa Pladsen foran Bank of England, hvor Kirkeuret, der nu er synligt, slaar 10 Slag. Samtidig begynder Solen sin daglige Kamp mod Taagen, og falder denne ikke ned som Regndraaber, vil den de følgende Timer lægge sig over Gader og Stræder som et mørkt Dække, der yderligere formørkes af Røgen fra de halvtredie Millioner Skorstene, hvori der dagligt forbrændes 50,000 Tons Kul. Af Londons to almindelige Taager, den sorte og den gule, er den første langt at foretrække. Vel minder den mest om Nattemørke, men Lygten skinner dog uden Vanskelighed igennem den. Den gule derimod kan Lysets skarpeste Straale ikke gennemskære. Paa Dage, da denne Taage hviler over Byen, kan Mørket til Tider være saa frygteligt, at det standser alt Liv.

Men der er færre saadanne Dage i London, end man sædvanlig antager. Ved Titiden vil Solen som Regel bryde igennem Morgentaagerne, hvad den gør i Dag. Langsomt stiger Pladsen foran Bank of England og de tilstødende Gader med myldrende dugvaad Færdsel op igennem et slørfint Flor af Gulddampe, og tværs over Pladsen ser vi Cheapside med en bølgende Flod af Ansigter, hvorover Morgensolen kaster en lysende Rødme. Foran os udfolder sig Gader, fyldte med besindigt rullende Omnibusser, fra hvis Skilte Rødt og Gult skinner som Palet-Farver, med travende brune Heste, som trækker overdækkede Fragtvogne i metalbeslaaet Stav-Seletøj, der blinker i det gule Solskin, og med Kuske, der paaklædte som Gentlemen synes at ride gennem Luften paa deres Cab. Der er en forunderlig æggende Kraft i dette Billede, hvori enhver Bevægelse tjener Nytten. En Lediggænger, der „spadserer“, søger man forgæves. Ethvert af disse Mennesker bevæger sig med maalindstillet Holdning. Trængslens Malstrøm og Mangfoldigheden udsletter ikke Enkeltheden, snarere fremhæves denne, og selv staar man i Vrimlen med en

ubeskrivelig Ensomhedsfornemmelse. *Det* er London i al sin storladne Majestæt!

Men vi skal ikke blive her! Tanken var at gaa en Fodtur ud gennem Holborn til Regent Street og at fortsætte Vejen tilbage over Piccadilly, Trafalgar Square og Strand. Det er en

Taagen letter paa Pladsen foran Bank of England.

Ring af Hovedgader, der i visse Henseender minder om Paris' indre Boulevarder. Klokken er $10^1/_2$. Vi smøger Benklæderne op og kaster os i Vrimlen. *Time is money.*

Først fører Vejen os gennem Cheapside, en af Londons Hovedaarer, der sætter City i Forbindelse med West-End. Menneskestrømmen vedvarer med uforandret Voldsomhed, men den har faaet et mere destingveret Udseende. Hvor vi før i Gaden mødte unge Mennesker, Kontorister, Bude og Drenge, arbejder

vi os nu op imellem brede Citymænd af engelsk indesluttet Værdighed. Her er Brokers og Jobbers, som gaar lige til Throgmorton Street, hvor de bestemmer Aktiebørsens Svingninger, og her er Bankchefer fra Millionærgaden Lombard Street og ældre Forretningsmænd, som bærer kostbare Urkæder dinglende paa en tærnet Silkemave. Et aandfuldt Indtryk gør de ingenlunde. De er solide, spidse opefter som Grantræer, der ikke blander sig

Lokalkort over den i Kapitlet beskrevne Rute. Langt tilhøjre Bank of England.

i Underskoven, og øjensynligt har de netop taget en *Breakfast*, som en Franskmand kunde leve af en Dag.

Tunge og røgsværtede luder Husene ud over disse Citymænd, af hvilke hver enkelt igrunden er et Billede af hele City. Til Menneskетypen svarer det enkelte Hus. Det er praktisk og solidt, men opbygget i den ene Hensigt at presse saa meget som muligt sammen paa en lille Grund. Et Jordareal i City kan vanskeligt mere erhverves. I Firserne allerede blev en engelsk Kvadratfod Jord betalt med 70 Pund Sterling. Det vil sige 5300 Kroner for en dansk Kvadratalen eller 74 Millioner Kroner for en Tønde Land.

Det Indeklemte og Tillukkede som en lokal Nødvendighed, det Solide og det Klodsede som en national Ejendommelighed, og hertil en komplet Mangel paa Evne til at udforme Materialet

efter andre Hensyn end de rent praktiske, er iøjnefaldende i Gadens Udseende. Yderligere forgroves Billedet af de engelske Skilte, der i Forbigaaende giver os et Indblik i Eksistenskampens hele Voldsomhed. En Handlende har mistet al Fidus til Skilte, der kun maaler 10 Fod i Højden; i Stedet anskaffer han sig

Tilvenstre Mansion House; Udsigt op gennem Cheapside.

forgyldte Træbogstaver, der spænder fra Stuen til fjerde Sal. Paa Plankeværker om Huse, der opføres, kæmpes en hidsig Kamp mellem en tilfældigt opdukkende Reklame-Napoleon og de gamle ansete Reklame-Dynastier Pears Soap, Stephens Ink og Nestles Milk, og af Teatrenes vældige kolorerede Plakater faar vi et Indtryk af Dramaernes spændende og blodige Optrin. Om det saa er Kirkerne, har de en Plakat paa Døren. Vi læser:

„Paa Søndag taler Rev. Davitt Kl. 10. Der er udmærket Sangkor, og Prækenen vil blive kort."

Det er *businesslike* og gør et godt Indtryk!

Vi vandrer videre ned ad Cheapside, hvor nette Smaadrenge — de saakaldte *orderly boys* — løber om i Vognvrimlen og

snapper Hesteskarnet med en Blikskovl. Gennem King Street ser vi tilhøjre Guildhalls slanke Spir imellem de tunge Huse. I Guildhall udfylder Citys Overhoved, Lord Mayor, den første og vigtigste af sine mange Embedspligter, at give gratis Middage. Den anden og næsten lige saa vigtige, at more Folket, udfylder han paa aaben Gade. Betjenten fortæller os, at Hs. Lordship netop er kørt ned til Guildhall i *state*. Det vil sige i Citys forgyldte Karosse, et Køretøj, der bevæger sig paa den Grænse, hvor en alvorlig Englænder saa ofte snubler i den Fremmedes Øjne, paa Grænsen af Alvor og Komik.

En *orderly boy*.

Ved Enden af Cheapside staar en Statue af Robert Peel, og stiller man sig under Statuen, ser man til den ene Side St. Paul Kirkens vældige Kuppel, hvorunder Admiral Nelson hviler, til den anden Londons Hovedpoststation, og foran denne en Brevkasse, hvori der vistnok kastes flere Breve end i nogen anden Brevkasse paa Jordens Overflade. Kontorbude styrter hele Sække fulde i den, og Vogne fra City kører frem med Ladninger. Der er i Eftermiddag Post til baade Kanada og Indien, fortæller Budene, og Portoen til disse fjærne Riger er ikke højere end almindelig engelsk Porto, 7 Øre for et Brev. For syv Øre kan man skrive til Montreal og Bombay. Det vilde andre Steder forekomme som et Eventyr. I England er det sund Fornuft.

Vi gaar ind i Newgate Street og standser paa Hjørnet af Old Bailey, hvor Citys ny Kriminalret knejser paa den gamle Fængselsgrund. Fra dette Hjørne skimter vi gennem Giltspur Street en ældgammel Bygning, som Betjenten fortæller os er Hospitalet St. Bartholomews. Londons Hospitaler er private Institutioner, der opretholdes af milde Gaver, og skorter det paa Midler, meddeler de paa et Skilt: „Vi mangler 10,000 Pund".

Det er bekvemt! St. Bartholomews befinder sig nok netop i Forlegenhed, og Skiltet, der er hængt ud paa Muren, oplyser, at Hospitalet i 800 Aar har ligget, hvor det nu ligger, og at det alene i sidste Halvdel af det nittende Aarhundrede har modtaget og gratis behandlet 7 Millioner Voksne og Børn. Nu vilde Direktionen gærne rive Hospitalet ned og opbygge det igen, og den anmoder Godgørenheden om en Hjælp af 500,000 Pund.

Summen er saa stor — i danske Penge ca. 9 Millioner Kr. — at man forbavset spørger: Har det nu ogsaa sin Rigtighed? Vi retter dette Spørgsmaal til en gammel indtagende Herre, der netop viser sig i Porten med et rødmosset Ansigt mellem et Par mægtige Lord Palmerstons Flipper. „Jo, det er fuldstændig, som De læser, nøjagtig efter Ordlyden", siger den Gamle. Han er velfornøjet, for det er Frokosttid, og antagelig skal han hen og smage paa en Roastbeef og en halv Pot Ale. Men han har ikke videre travlt. Han læner sig til sin tykke røde Mahognistok og siger:

„De 500,000 Pund maa ses i Forhold til de Syges Antal. I London er aarligt over $1^1/_2$ Million Mennesker under Lægebehandling. Desuden maa Summen ses i Forhold til den almindelige Godgørenhed. I London bortskænkes aarligt et Beløb af 5 Millioner Pund".

Mere end Danmarks hele aarlige Budget. —

Hvor rimeligt, at den gamle Herres Ansigt straaler af Tilfredshed. Øjensynlig elsker han dette London, som de Fremmede saa ofte har gjort Uret, fordi de bedømte det efter visse ydre Træk. Det er ham kært at vise os, hvad der kan skjule sig bag et Skilt, som hænger paa en gammel Mur. Fortæller ikke dette Skilt om Byens Ælde, om dens aarhundredgamle Institutioner, om trofast Kærlighed til Menneskene, og om en Samfundsfølelse, der er ukendt i noget andet eksisterende Samfund. Hvad er det, der sker, og som nu bader disse mørke Murmasser i den lyse Sol? Hvad skyldes det, at Billedet pludselig har faaet en Varme,

der synes at komme indenfra, fra Byens Hjærte? Det skyldes ikke nogen Vision. Det skyldes en nøgtern Oplysning: I denne By bortskænkes aarligt 5 Millioner Pund.

Og venligt smilende, med Hovedet roligt hvilende i de hvide Flipper, henkaster Lord Palmerston en Bemærkning om den smukke Morgen og siger Farvel. Men han har lært os mere, end hvad der ligger i den simple Meddelelse, han har tillige lært os, hvad vi senere ofte faar bekræftet, at man paa Gaden i London kan standse en velklædt Englænder og spørge ham og faa et venligt Svar.

Vi gaar videre og staar i Holborn Viaduct, hvor Rejsende fra Norden, der ankommer over Vlissingen, ser det første Glimt af London. Dybt under Viaducten drager en af Byens Hovedaarer, Farringdon Road, en vældig Fure fra Nord til Syd. Staaende paa Broen overskuer man den hele dybtliggende, milelange Gade med dens vrimlende Færdsel af Mennesker og Vogne. Mod Nord lukkes Udsigten af et stateligt Bygningskompleks. Det er Smithfields Marked. Mod Syd øjner vi i rødbrune, langsomt drivende Taager en aaben Plads, hvor Færdslen fra Blackfriars Bridge krydser Færdslen fra Strand. Det er Ludgate Circus, som vi i Aften vil passere paa Tilbagevejen til *The Bank*.

Ad High Holborn beskriver vi en vældig Bue gennem et travlt Forretnings- og Restavrationskvarter, hvor en usynlig Grænse skiller City fra det egentlige London, en Grænse, som Kongen ene af alle Englændere ikke kan passere uden Tilladelse. Ankommer Hs. Majestæt til Stedet, tilkaldes Lord Mayor, som skyndsomt indfinder sig i sin Karosse og siger: Vær saa artig, kære Konge, og træd nærmere! Og lydende aarhundredgamle Skikke modtager Kongen Lord Mayors Sværd og rækker det tilbage. Og nu kan han køre ind paa Citys Grund.

Er ikke dette Grimms Æventyr!

— Høj og sund, solid og velklædt staar Londons Politibetjent i High Holborns rullende Færdsel, hvori han med sit landligt

Londons Politibetjent, alle Turisters Ven.

beskedne Ydre frembringer en lille Fredsplet. Hans Klædedragt er enkel, et Par blaa Benklæder, som han i Regnvejr overtrækker med Voksdug, fremdeles en enradet, smuk civilt skaaret Skødefrakke af mørkt, tæt Klæde og paa Hovedet en med samme Stof betrukken Hjælm. Paa venstre Arm bærer han, naar han gør Tjeneste, et Bind, der i City er rødstribet, i de øvrige Bydele blaastribet. Hans hele Skikkelse er præget af Sundhed, af Ligevægt og Kraft.

Gadebetjenten i London besidder en udstrakt Myndighed. Den er saa stor, at han uden Fare for Misforstaaelse kan optræde som Beskytter for de Svage. Iagttager man, med hvilken Omhu den stærke Mand fører en gammel Dame over Gaden, med hvilken lynsnar Hurtighed han griber et Barn imellem Vognene og roligt sætter det paa Fortovet, saa har man straks et Indtryk af en Ordensopretholder, der ikke er forbenet i sin egen Højhed. Han ejer Engelskmandens Respekt for Andres Rettigheder og modsvarer et Folkeinstinkt, der ikke findes i kontinentale Samfund. Se som Modsætning til Londons ubevæbnede Policeman den franske Politiagent, der gaar med Sabel og af Folket kaldes *Mouchard*, Spion. Betjenten i London hedder *Bobby*. Det er et Kælenavn, der har en vis øm, troskyldig Klang.

Men havde Bobby ene Følelsen af den Side af Betjentens Virksomhed, der stiller ham som Folkets Tjener, vilde han ikke være den typiske Personlighed, han er. En fremtrædende Egenskab hos ham er netop hans Magtbevidsthed. Den gør ham ædelmodig og retfærdig. Det mærkes paa ham, at han har noget i Ryggen, og selv mærker han, at det er England. I sin beskedne Virksomhed, der indskrænker sig til Ordenens Opretholdelse i en Gade, har han Fornemmelsen af en By med næsten 7 Millioner Indbyggere og 18,000 Politibetjente, af Storbritannien med 40 Millioner Englændere og ud over Landets Grænser af en straalende Perlekrans af Verdener, der hviler trygt i fjærne

Oceaner under engelsk Flag. Han ved, at England byder over Gibraltar, over Malta, Gozzo og Comino, over Cypern og Aden. Og hans gode britiske Hjærte svulmer, naar han tænker paa, at det Flag, der er ham kærest, vajer over Indien, det vældige æventyrlige Solskinsland, der spænder over 5 Millioner Kvadratkilometre og har 300 Millioner Indbyggere. Indien! Juvelen i Oceanet, der næsten fordunkler de andre kostbare Juveler i Ostindien: Ceylon, Malakka-Kysten, Singapore og Hongkong.

Og naar vor Ven Betjenten fra sin beskedne Plads i High Holborns Gadefærdsel vender Blikket mod Afrika, ser han i Kap et nyt opdukkende engelsk Kejserdømme; fjærnere Natal og Zululand, Niger-Kysten, Sierra Leone, Gambia, Guldkysten, Lagos med Joruba, St. Helena, Ascension, Tristan da Cunha, Mauritius, Seychellerne, Britisk Østafrika og Somali, Sansibar med Pemba og Sokrota — ialt 6 Millioner Kvadratkilometre med 27 Millioner Indbyggere. Over disse blændende Besiddelser, der bebos af en myldrende Mængde af Verdens besynderligste Menneskeracer, vajer det engelske Flag.

Og retter han fra Afrika sit Blik mod Vest, ser han hinsides Atlanterhavet Kanada med 5 Millioner Indbyggere, New Foundland og Øst-Labrador, Bermuda Øerne og de vestindiske Perler Jamaica, Bahama, St. Kitts, Barbados og Trinidad. Fremdeles Britisk Honduras, Guyana, Falklandsøerne og Sydgeorgia, ialt $9^1/_2$ Million Kvadratkilometre med over $6^1/_2$ Millioner Indbyggere. Det er vidunderligt at tænke sig, at Menneskene i alle disse Lande lyder samme højeste Øvrighed som Gadebetjenten i High Holborn.

Og tilbage er endda den vældigste af alle engelske Besiddelser, Avstralien, hvori de egentlige engelske Kolonier er af Evropas Omfang, et Landomraade, der næsten skygger over en Besiddelse som Ny Zeeland, skønt denne Ø er to Gange større end hele England. Videre svømmer i Oceanet Tasmanien og Macquari-Øerne, Fidji-Øerne, Britisk Ny-Guinea med Terri-

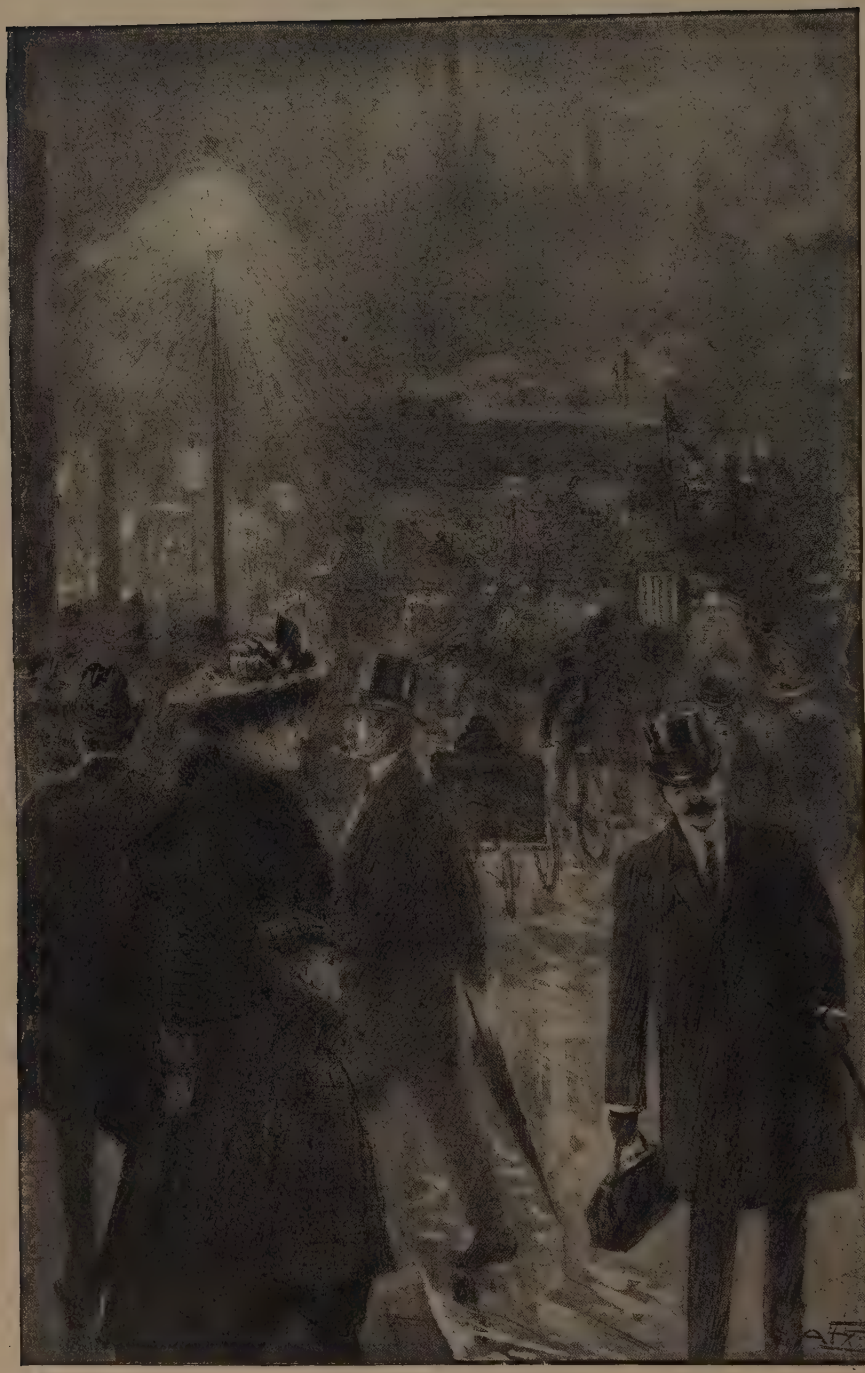

Londons Gadeliv i Halvtaage.

torierne etc. etc. — ialt over 8 Millioner Kvadratkilometre med 5 Millioner Indbyggere. Hvorhen Betjenten fra High Holborns Færdsel vender Øjet, opdager han det engelske Flag.

Og paa Oceanerne, der forbinder disse fjærne Verdner, sejler 200,000 engelske Sømænd. Det er en Fartøjsfærdsel, som paa de store Vandveje minder om Færdslen i High Holborn.

Den her beskrevne Rute i Fugleperspektiv. Tilhøjre Themsen, i Billedets Baggrund St. Pauls Kirke.

Og midt i Færdslen staar der ogsaa derude en rolig Mand og holder Orden. Det er Betjentens store Forbillede John Bull.

— — I High Holborn boede Charles Dickens, af hvis Sønner den ene er en anset Sagfører og har sit Kontor i Nabolaget. Det mærkelige gamle Hus, *Staple Inn*, ligger endnu i Gaden som en Rest af det London, Dickens skildrede, men iøvrigt bærer Kvarteret Mærker af de store Omvæltninger, der i vore Dage foregaar i denne Del af Verdensbyen. Hele Gadestrækninger falder for de store Gennemskæringer, der skal forbinde

Nord- og Syd-London, medens Hundredtusinder af Mennesker rykker ud til Forstæderne. Folkebevægelserne indenfor Londons Grænser er egentlig Folkevandringer, og som en Folkevandring kan man betegne Byens Tilvækst. Siden 1875 er London vokset med $2^1/_2$ Million Mennesker, og Byen, der nu tæller 6,581,372 Indbyggere, antages om 3 Aar at have 7 Millioner. Hvad London siden 1875 har taget til er et helt Paris eller 5 Gange København.

Avisplakater udbredte paa Gaderne

Som Resultat af Nedbrydningerne er High Holborn ikke lige bred, og paa Steder, hvor den udvider sig, bemærker man forskellige Smaahuse, f. Eks. en rød Brandstation, der er opstillet midt paa Gaden. Ogsaa staar der hist og her en lille blaa Kiosk, hvori en Telefon. Plakatsøjler og Kiosker med Aviser findes ikke. Man køber sin Avis hos Drenge, der piler gennem Vrimlen, raabende „Pajper“, eller hos Avismanden, der staar paa Gadehjørnet, hvor han handler og samtidig drøfter Dagens Anliggender med en god Ven. Paa Gaden foran Udsalget breder han en Del Plakater, der med tommelange Bogstaver meddeler Bladenes Indhold, sædvanlig dog med Forbigaaelse af de virkeligt læseværdige Artikler. Ikke desto mindre har man her en Oversigt over det sidste Nyt.

Gadestrækningen mellem City og High Holborn hører ikke til Strøget i London. Det er et Forretnings- og Sagførerkvarter, og Butikerne er i Reglen de gamle Londoner Butiker, der bestaar af et eneste dybt Rum, adskilt fra Gaden ved et mægtigt

Vindue. Ejendommelige er især Bagerbutikerne med deres Udstilling af flade Boller, af Plumkager med sorte, overskaarne Rosiner og af gule hævede Brød. Fremdeles Cigarbutikerne med de høje Vinduesruder, der tæt ind paa Glasset er overdækkede af Shagtobakker, Blikdaaser med Cigaretter, solide brune Shagpiber og ganske korte Cigaret-Mundspidser i Ben og Rav. Blandt Mængden af Forretninger vil man ogsaa hurtigt mærke sig Londons *Public Houses,* Staabeværtninger, der i Reglen ligger paa et Hjørne, markeret ved vældige i Luften dinglende Glaslanterner. Disse og lignende Forretninger viser sig i Gadebilledet i det Uendelige, og da de er vanskelige at adskille, frembringer de en utaalelig Ensformighed. Man begriber ikke, at Englænderne kan udholde at se det samme om igen og om igen. Man glemmer, at i en By, hvor Taagen spiller en fremtrædende Rolle, vil Gentagelsen miste sin Brod.

Vi passerer High Holborns store Restaurant, hvorfra der høres en øredøvende Raslen af Knive og Gafler, og vi befinder os nu i New Oxford Street, der straks gør et literært Indtryk. Boglade ligger ved Siden af Boglade, og i hvert andet Hus ser vi et Udsalg af Kobberstik og kostbare Antikviteter. Det er British Museum, der her anmælder os sin Nærhed, og et Par Skridt videre opdager vi gennem en af Gaderne tilhøjre Museets klassiske Portal. Paa Hjørnet af Hart Street ligger en bekendt Wienercafé, der næsten udelukkende besøges af Fremmede. Vi befinder os paa Sydgrænsen af British Museums Fremmedkvarter, Londons Babylon.

Vi véd, at der i denne Egn af London lever op mod 50,000 Fremmede, men saa vældig er Byen, at disse Mennesker, der dog er samlede indenfor et begrænset Omraade, ikke i mindste Maade præger Gadens Liv. Der lever flere Skotter i London end i Aberdeen, flere Irlændere end i Dublin, flere Grækere end i Athen, flere Tyskere end i Frankfurt, og flere romerske Katholiker end i Rom. Og i et eneste Kvarter i Whitechapel

lever flere Jøder end i Palæstina. Samtidig er der til Stadighed ca. 120,000 egentlige Rejsende i London. Men ogsaa de forsvinder i den uhyre Menneskemasse uden at efterlade sig noget Spor.

Det saakaldte Corner Tottenham, det vil sige Hjørnet af Oxford Street og Londons Købmagergade, Tottenham Court Road, er Centret i Londons Fremmedkvarter og et af Byens store Færdselscentrer. I milelange Rækker holder Vognene og venter, mens Fodgængere passerer Gaden, og naar Vognrækkerne atter sætter sig i Bevægelse og langsomt glider forbi hinanden, udfolder der sig her et enestaaende Færdselsskuespil. Da Flertallet af Køretøjerne er Cab-Vogne og Omnibusser, og da Cab-Vognene er meget høje, og Omnibusserne befordrer deres Passagerer paa Tagene, saa hæves derved Gadens Midtpunkt af den rullende Færdsel op over Hovederne paa Fodgængerne, der befinder sig paa det dybere liggende Fortov. Det er en Gadelinie, der mellem de tunge Huse virker med en besynderlig ægte londonsk Kraft. Fra Omnibusserne smælder engelske Vimpler, fra Cabkuskenes Krumsnorspiske kulørte Sløjfer, og mellem Vimpler og Sløjfer skyder Kuskene frem som Gallionsfigurer, og bagved Kuskene Passagererne, sammenpressede paa Omnibussernes Tage som mørke Duske. Naar dette bølgende Skuespil til Tider bades i Taagernes gyldne Dampe, kan det med sin tunge farvemættede Vælde bøje Beskueren i Knæ.

Fra Londons Ghetto.

I denne Færdsel, hvor Folk fra Fortovene let forvilder sig ind mellem de rullende Vognhjul, kunde man tænke sig en Mængde frygtelige Ulykker. Men det er ikke saa. Færdslen ledes efter nøje foreskrevne Regler, og Vognene styres af Kuske,

Corner Tottenham, tidlig Morgen. Gaden op gennem Baggrunden er Oxford Street.

der har udviklet Køredygtigheden til Kunst. Ved Overkørsler dræbtes sidste Aar paa Londons Gader 175 Personer, og 9,505 Personer fik mere eller mindre alvorlige Kvæstelser. Det er store Tal. Men samme Aar befordrede Omnibusserne 450 Millioner Mennesker, og Ulykkestilfældene skal ses paa denne Baggrund. Til Gadefærdslen maa derhos lægges Færdslen under Gaden. Ad den Rute, vi gaar, befordres f. Eks. aarligt 44 Mil-

lioner underjordiske Passagerer. I Husenes Række ser vi hist og her en lille gul Station, hvorfra der

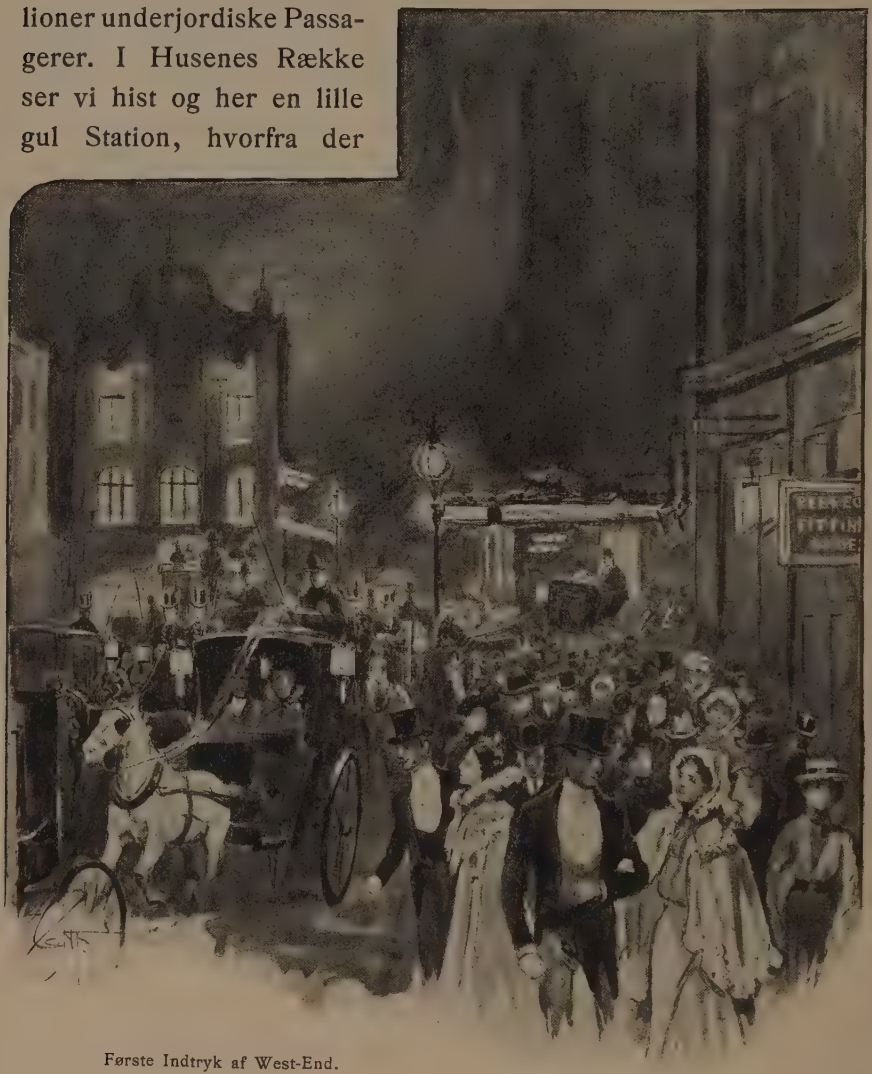

Første Indtryk af West-End.

staar en svovlet Luft. Det er Nedgangen til den elektriske Topenny-Bane, Tuben, hvor Togene med et Minuts Mellemrum glider gennem den 6 Mile lange Tunnel. Mens Du heroppe møjsommelig bryder Dig en Vej imellem Fodgængere og Vogne, glider Tusinder af Mennesker lynsnart frem og tilbage dybt

under Flisen, hvorpaa Du sætter Din Fod. Maaske er der en Ven, der søger Dig, maaske en Uven — hundrede Fod under Dig farer de afsted. Med Lynets Hast.

Imedens foregaar der en iøjnefaldende Forandring med Gadens Publikum. Jo nærmere vi kommer West-End, desto mere tilknappede bliver Herrerne i deres langskødede Redingoter, mens Damerne i luftige Blomsterhatte og lyse, brusende Silkedragter bringer os et første Pust fra Modens Centrum. Paa Skiltene bemærker vi kendte Navne: Gill & Reisgates Møbelhandel, Warings Magasiner og den bekendte Hattemager Henry Heath. Det ene betydelige Udsalg ligger ved Siden af det andet, og endelig ser vi den første Udløber for West-Ends store Modefirmaer, Hallingsworths Hatte- og Lingeriudsalg. Maaske forbløffer dette os ved sin Pragt; vi glemmer det dog, saa snart vi staar paa Oxford Circus og kaster Blikket ned ad Regent Street.

Denne Gade med dens Travlhed, Omsætning, Elegance og Ekstravagance ligner ikke andre Gader i London. Husene er lette og luftige Modemagasiner, der intet skjuler for de Forbigaaendes Blik. Gennem høje Spejlglasruder ser man tværs gennem smukt udstyrede ofte overfyldte Lokaler, hvor Ekspedienter og Ekspeditricer er i rastløs Bevægelse mellem Damekunderne. Midt paa Gaden holder Herskabsvognene i en lang Række og deler Færdslen i to brede Strømme, og blandt Damerne i disse tildrager adskillige sig Opmærksomhed ved ekscentriske Paafund i Klædedragt og Adfærd. Der er her enhver Nuance af Modens Fremtoninger, fra de bedagede engelske Damer, der i Angst for Opløsningen har kastet sig ud i halvt demimondæne Virkemidler, til Landadelens unge Damer, som ejer en naturlig Ynde, der ingenlunde forøges ved deres prangende Storstadsdragter. Mellem disse Damer af alle Aldre og Udseender standser man og studser ved Synet af enkelte brusende Skønheder, der bærer en usynlig Hertugindekrone paa Hovedet og et lige saa usynligt Herresæde med Parker, Rideheste, Jagthunde og røde Lakajer paa det hvirvlende Slæb.

Men Flertallet af Damerne i Regent Street tilhører dog vist den højere Middelstand, og betragter man disse Damer, forbavses man ofte over deres Mangel paa Forstaaelse af Klædedragten som en harmonisk Forbindelse mellem den legemlige og aandelige Personlighed. Det er engelsk at ville „slaa igennem“ med et enkelt Stykke, og ofte ofres Helheden for den enkelte Effekt. Toilettet bliver en kostbar Pynt, der hænges paa et tilfældigt Legeme. Man savner den særlig fine Smag, hvorefter Klædebonnet lydigt underordnes en Individualitet.

Da Hatten spiller en særlig Rolle i engelske Damers Paaklædning — de lægger den sjælden, undtagen naar de er hjemme — indtager Hattemagasinerne en fremtrædende Plads i Regent Street. Hos Peter Robinson, der er den største og mest bekendte, men ikke den fineste Handlende i Gaden, ser vi Hatte i alle Størrelser fra en Alen i Diameter og nedefter til Omfanget af en Barnehaand. Robinsons Genboer er Dale og Jay, der begge er kendte for fabelagtige Priser. Disse Handlende vælter ikke alt, hvad de ejer, frem i Vinduerne men handler udelukkende paa Navnene, hvad der er Tegn paa Fornemhed. Andre store og kostbare Dameforretninger, der ligger tæt ved Robinson, er Duncan Smith, Hatteudsalget Maison Nouvelle og endelig Emilie, i hvis Kæmpevinduer er udstillet Hatte saa sælsomme, at man ofte ønsker, der var skrevet paa dem: Dette skal forestille en Hat! Endnu en skattet Modehandler, som udmærker sig ved bizarre Klædningsstykker, er Dickin Jones, der, saa vidt det synes, er en nærgaaende Konkurrent til Robinson. Men ingen af disse Forretninger staar dog i Fornemhed paa Højde med de verdensberømte Huse, som ligger i Nabolaget. Vejledede af Ekvipagerne, der bøjer ud af Hovedstrømmen, finder vi i Clifford Street *Snell & Powell,* i Brook Street Madame *Esmée,* i Conduit Street *Redfern* og i de nærliggende Gader endnu flere verdenskendte Forretninger. Hos Redfern, der nyder Anseelse som særligt raffineret Modehus, er Lokalerne fyldte af persiske

Tæpper, østerlandske Smykker, Silketøjer, kostbare Kniplinger, Gobeliner og de mest udsøgte Bordservicer, der overhovedet eksisterer. Enhver af disse Forretninger har sin egen særlige

Hos Emilie i Regent Street.

Kundekreds og sin egen Tradition. En Ekvipage kører frem, og Lady — et Ansigt og en Linie af en Hat i et Brus af Tyll og Kniplinger — hjælpes ud paa Fortovet af den blege *Janitor*, West-Ends Dørvogter, til hvis ydre Egenskaber hører et glat barberet Ansigt og en beskyttende kølig Høflighed. Med Janitor i Hælene gaar Lady ind i Modehuset og modtages her af en anden særlig West-End Type, Husets mørkt paaklædte Ekspedi-

trice, hvis gennemsigtige sygelige Ynde ikke er erhvervet i Landluft. Den unge Dame ledsager temmelig stiltiende, næsten uvilligt Husets Kunde, der heller ikke paa dette Sted venter sig Butikshøflighed. Hendes Besøg skal netop have Karakteren af en Konsultation.

Mellem Damekunderne hos Madame Esmée og Redfern og Kunderne hos Robinson og Emilie er der en betydelig Afstand. Selve Regent Street er ikke søgt af Londons fornemste Dameverden. Fra Overklassen har Pyntesygen bemægtiget sig Mellemstanden, og foran Udstillingsvinduerne i Regent Street overværer vi den evige Konflikt mellem brændende Ønsker og Evnernes Begrænsning, en Konflikt, der er lige saa komisk for den Forbigaaende, som den er tragisk for den Paagældende. Disse sminkede og af stærk engelsk Parfume duftende Damer, der samler sig i Krese foran Vinduerne og med sygelig Begærlighed betragter Udstillingerne, har ofte i sig selv et afskrækkende Ydre, og borttages Vinduets Lækkerbidsken, og sælges den for Næsen af dem, vansires deres Træk af en Misundelse, hvori der tillige er et Stænk af sand menneskelig Smærte. Disse Stakler er ikke fuldt tilregnelige. De er Ofre for en social Sygdom, der raser frygteligere, end Nogen aner, i de store Byers Dameverdner.

I Regent Street 212, midt i Gaden, ligger Liberty & Comp.s Udsalg, der fortrinsvis henvender sig til Damer, som foruden Penge ogsaa ejer Smag. Forretningen ledes udelukkende efter kunstneriske Principer, og Vinduesudstillingen er gennemført artistisk, lige fængslende i Henseende til Farver og Sammenstillinger som til Snit og Stof. Liberty's Specialitet er visse indiske Tøjer, som dog næppe mange Rejsende har set Mage til i Indien. Bag Spejlglasruderne ligger optoppede Fløjler, der indsmigrende spiller i Lyset med ny og overraskende Farvenuancer, med en forførende lækker Ynde i Tøjfnuggets matte Glans. Andre helfarvede Stoffer synes vilkaarligt henkastede, Hulter til Bulter, men denne beregnede Vilkaarlighed er Husets Kunst.

Som tilstrækkelig bekendt er der fra Liberty udgaaet en Mode, som nu trodser Tiden paa tyvende Aar. Liberty Moden er skabt under Paavirkning dels af Oldtidens græske Dragter, dels af den franske Revolutionstids lange Linie, til hvilken unge

Modemagasinerne i Regent Street.

Englænderinder ejer de naturlige Forudsætninger, den smalle Rejsning, det rolige klassiske Udtryk, de klare Øjne og det gyldne Haar. Med gammel romersk Simpelhed bøjer de lette Silkemusseliner sig om engelske Damers lillieagtige Ynde, og en forunderlig Harmoni er frembragt mellem dette for sydlandske yppige Legemer beregnede Klædesmon og den angelsachsiske Races lange og smalle Form. Her er Dragter for yngre Damer

af alle Aldersstadier, uden maaske netop for en Ingenue. Dog, denne Type er lidet fremtrædende i England. Betegnelsen for den fattes i det engelske Sprog.

Hvor Regent Street, idet den beskriver en pragtfuld Bue, falder ud i Piccadilly Circus, ser vi Swan & Edgars ekscentriske Dameforretning, der belejres af en Sværm af Damer med uhyre store Hatte, falske Diamanter, hvide Ansigter, iøjnefaldende Skønhedspletter og klædte i raslende Silkeskørter, der dufter af en vis Essens. Man gætter sig til disse Damers sociale Stilling, skønt deres højtidelige Holdning og ærbare Miner protesterer mod deres burleske Udseende. En større Besynderlighed kan ikke tænkes end Modsætningen mellem dette Ydre, der bestemt tyder paa Kokotten, og denne Alvor, der endnu bestemtere tyder paa en national Mission.

Tjenere udenfor en Butik.

Vi forlader Regent Street og gaar hen over Piccadilly Circus, hvor Lygterne, der netop tændes, brænder gennem Aftenens blege Forhæng. Al Londons Fordærvelse flyder sammen paa Piccadilly Circus og tilstødende Gader, hvor der foruden store Varietéer ligger ca. 50 Teatre. I de brogede Strømme, der trækker ud og ind i Monico, Trocadero, Criterion og Londons Pa-

villon, blander sig Skuespillere og Skuespillerinder, Folk fra Varietéerne og hele den uhyre Hær af Mennesker, der finder Næring i en Teaterby, som langt er Verdens største. Butikerne med de forbudte Fotografier gør et uengelsk Indtryk, og fra Restavrationerne med de røde Fløjelssofaer og de marmorerede Borde staar en Duft af Anisette og Absinth. — Vi arbejder os ud af denne Trængsel og

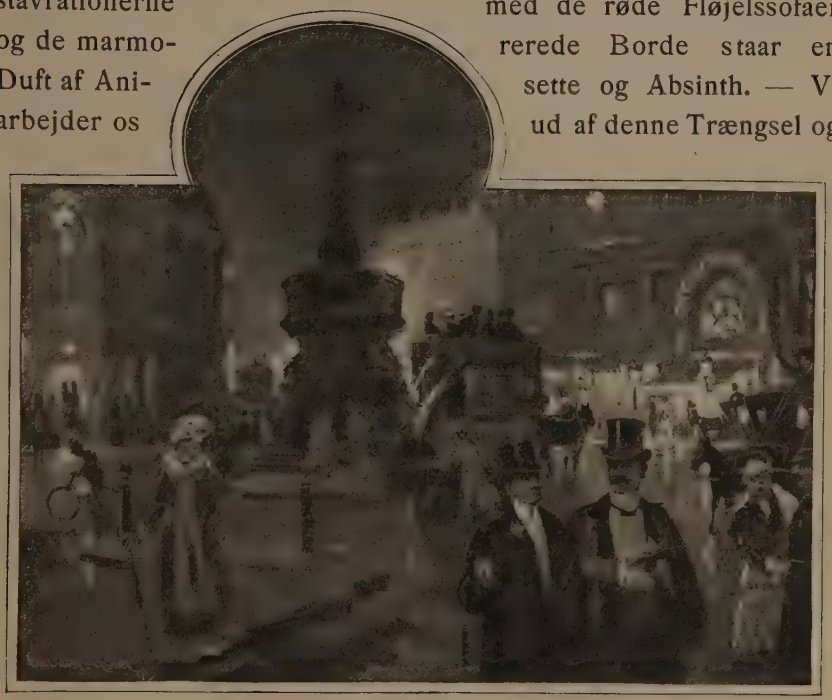

Piccadilly i Halvlys. Tilhøjre Criterion.

drejer tilhøjre om ad Pall Mall, hvor Londons store Klubhuse ligger i lange Rækker, det ene alvorligere af Udseende end det andet, isolerede og højtidelige som Kloder, der ikke tilhører det almindelige Solsystem. Klubhusene er massive firkantede Bygninger, der staar i Aftenen med kolde Mure, hvorfra der gennem de høje, utildækkede Vinduer straaler et varmt Lys. I Salen derinde ser vi Herrer af en Type, vi allerede kender. Som Resultat af tusinde Smaaindtryk paa Vejen gennem Byen har Billedet af en bestemt Mandsskikkelse nedfældet sig i vor Bevidsthed, og nu træder det frem for Øjet med tydelige Træk.

Det er en Mand i sine bedste Aar. I Vuggegave fik han et Barneansigt og en solid Benrad, hvorpaa der siden voksede en solid Krop. Af Bygning er han Tærsker, af Optræden Kavaller. Han mødte os med Angelsachserens aabne tillidsfulde Øjne, og der stod skrevet i dem: Denne Mand ejer mere Hjærte end Kundskab. Han er ren i Tanken, og han har en god Forstand. Intet Ordensbaand smykkede hans Bryst, men det fik Farve fra hans sirligt slyngede Kravat. Paa sine kraftige Hænder bar han brune Handsker, paa Hovedet en blankstrøget Silkehat af sidste Form. Hans dobbelt opsmøgede Benklæder gav ham Bevægelse, den flagrende Redingote et vist frimodigt Gaaen-paa. Hans Gang var tung, men ved Dragten fik den Flugt. Skøderne flød bagefter ham som et Ror. Hvem er han?

En engelsk *Gentleman!*

Vi forlader Pall Mall og gaar tværs over Trafalgar Square, hvor Nationalgalleriets tunge, sammenpressede Murmasser og truende Taarne forener sig med Privatbygningerne om at skabe et enkelt stærkt Udtryk for den engelske Stats Vælde. Her staar paa Tinden af en 145 Fod høj Søjle Nelson, Sejrherren fra Trafalgar, foreviget i en Figur, der maaler 17 Fod. Men set fra Torvet synes Statuen at være Billedet af en Dværg. Det er ikke Krigeren, man staaende hernede har for Øje, det er Krigens Genius. Modsat Franskmændene har Englænderne kun ringe Tilbøjelighed til Forevigelse af Militærpersoner, og paatvinger en saadan sig, hvad Tilfældet unægtelig er med Nelson, hæver de ham saa højt tilvejrs, at han forsvinder i Skyerne og ikke efterlader Beskueren andet end en upersonlig Forestilling om en Helt.

Det er Aften, og Strand og Fleet Street aabner sig foran os med blinkende Vognlygter i Husenes usikkert illuminerede Rækker. Fra City kommer Omnibusser, overfyldte med Mennesker, der endnu dirrer i Dagens Travlhed. Tunge Lastvogne tumler mellem elegante Broughams, hvori der sidder middagspaaklædte

Damer og Herrer, og hvor Fodgænger-Trængslen er voldsomst, høres Bladbudenes hæse Skrig. Kulørte Transparenter tændes paa Teatrenes Façader, i Restavrationerne klædes Bordene med hvide Duge, og fra Charing Cross og Waterloo kommer Jærnbane-Omnibusserne, belæssede med Rejsende, der blændede af Lyset og fortumlede af Spektaklet, forskrækket holder fast paa deres Gods. I denne Myretue aabner Faldgruber sig for den, der gør et uforsigtigt Trin. Tallet paa Mennesker, som aarligt savnes og eftersøges i London, er 25,000, og Halvdelen deraf er unge Piger. Gadernes sydende Millionvrimmel i Aftenens forvirrede Halvlys forklarer det forfærdelige Tal.

Fra Fleet Street, der særlig er beboet af Londons Blade — her er Hundreder af dem, og om Natten er over 30,000 Mennesker beskæftigede med Fremstilling af Aviser — ankommer vi omsider til Ludgate Circus, som vi i Morges saa et Glimt af fra Holborn Viaduct. Tilhøjre vinker en dobbelt Lys-

Parti af Fleet Street. I Baggrunden St. Pauls Kirke.

række os ind i Mørket. Det er Lygterne paa Black Friars Bridge, hvorfra vi ser en Flod, som ikke ved et Tilfælde gennemstrømmer dette Leje. Uden Themsen eksisterede London ikke. Den er Byens Ophav. Kulsort ruller den gennem Mørket, overskaaren

Tallet paa Mennesker, som aarligt savnes og eftersøges i London, er 25,000, og Halvdelen deraf er unge Piger.

af Broer, der som Ildspænder buer sig fra Bred til Bred, indfattet i lysende Lygterader, der med milelange sitrende Ildlinier drager Grænsen mellem Strømmen og de mørke Husmasser. I Flodens fjærne Krumning ser vi Westminsters oplyste Kæmpeurskive, der hænger i Mørket som en Ildballon.

Ludgate Circus, hvor Færdselsaarer fra alle Verdenshjørner mødes, er paa denne Tid af Aftenen overstrøet med Lys. Højt i Luften løber der et oplyst Tog. Det flyder gennem Mørket som

en Ildstrøm, og endnu højere hæver sig en Rotunde, som synes at berøre Himlens Stjerner. Det er St. Pauls Kirke, der paa sin vældige Kuppel bærer det store, gyldne Kors. Udbredt under Kirken ligger nu London som en kulsort Flade, hvori et Net af Gader tegner sig med endeløse Ildpunkteringer. I disse standser Øjet ved enkelte Lys, der funkler stærkt og brænder svagt. Det

Themsen ved Nat, set fra Black Friars Bridge. De store Bygninger længst tilvenstre er Hotel Savoy og Hotel Cecil.

ene skyder op som selve Livet, det andet slukkes langsomt hen. Det er et Billede af Tilværelsens forfærdelige Usikkerhed. Der dør et Menneske i London hvert sjette Minut.

Jo nærmere vi kommer Pladsen foran Bank of England, jo vanskeligere bliver det at trænge igennem den tætte Stim af Mennesker, der er paa Vejen hjem. De 900,000 Kontorister og Forretningschefer, der har fuldendt en Arbejdsdag i City, er næsten samtidigt slupne ud af deres Bure, nu iler de gennem Gaderne, fylder Omnibusserne og forsvinder i Jorden. Eller de presser sig ad smalle Bagveje ud til Togene, der fra Stationer i Citys Udkanter uden Ophør damper afsted til Forstæderne, hvor de har deres Hjem.

Men i denne Vrimmel, der kinematografisk stødes ud af City, dirrer Nerverne endnu i Døgnets gispende Feber, og over hele Billedet staar en overhedet Atmosfære, en elektrisk Spænding, der synes at slaa Gnister i den tørre Svovlluft. Arbejdet i Verdens største Handelsværksted er standset, men Kræfterne kan

Det indre London ved Overgangen mellem Lys og Mørke. I Baggrunden tilvenstre Parlamentsbygningen og Westminster Abbey.

ikke pludseligt bringes til Hvile. De forplanter Rastløsheden til de fjærneste Udkanter af den store By.

Men City tømmes. Forunderligt! I Løbet af en Snes Minutter er 900,000 Mennesker forsvundne uden at efterlade sig ringeste Spor. Pladsen foran Bank of England, hvor vi i Morges stod i Taagen, ligger foran os som et blanktraadt Dansegulv, og paa Throgmortons Asfalt skinner Aftenens Stjærner. En enlig Stodder gaar i Krogene og opsamler det henkastede Papir.

Fra Mary le Bow lyder 9 dæmpede Slag.

— Har man spadseret over *Place de la Concorde,* saa kender man Paris. Men hvor er London? I vildsomme Gader, der snart

var tilslørede af Taager, snart laa skinnende belyste af Solen, følte vi en Millionstrøms dampende Aande, men Axen, hvorom de vældige Kræfter svingede, forblev usynlig for os. Byens Liv samlede sig ikke i et slaaende karakteristisk Billede, Arkitekturen aabenbarede sig ikke i en enkelt offentlig Bygning, og al Byens umaalelige økonomiske Evne, dens uhyre, hele Verden omspændende, politiske Indflydelse traadte os ikke i Møde i andre Byers store repræsentative Plads.

Paris aabner sig for os med sin indsmigrende kunstneriske Behageevne, New York med sine himmelstræbende Vidundere af Skyskrabere, der er en ung ærgærrig Races Stræben efter det Uopnaaelige. Berlin er Byernes selvglade Parveny. Men i enhver af disse Storstæder er det ejendommelige og karakteristiske straks iøjnefaldende. De er ligetil for en Turist.

Hvor ganske anderledes med London! Rolig ligger den vældige Verdensstad ved Themsen, ubekymret om den Fremmedes Bifald, aldeles ligegyldig for den Agtelse, der erhverves ved et Springvand eller et Monument. Denne By er saa tryg i sin egen Vælde, saa sikker paa sit Verdensstads-Navn, at den forsmaar ethvert Virkemiddel, der ikke udspringer af dens eget daglige Behov. I Londons fuldkomne Ulyst til at gøre sig bemærket har vi Afstanden mellem England og Amerika, i Londons praktiske Omhu for Bevarelsen af det Indre med Forbigaaelse af det Ydre har vi Afstanden mellem London og Paris. Og Londons dybe selvsikre Følelse endelig af at være Verdensstædernes Verdensstad er Udslaget af en engelsk aristokratisk Overlegenhedsfornemmelse, der er Grundtonen i selve den engelske Karakter.

Men ud af disse Ejendommeligheder skabes ikke en Turistby, ialtfald ikke i den overfladiske Forstaaelse af Ordet. Her, hvor alle Mennnesker arbejder, er der kun ringe Plads for Mennesker, som ikke arbejder, og blot at finde sin Vej gennem Londons Net af Gader er forbundet med Besvær. Englænderne ejer ikke de latinske Racers Klarhed. Det aabenbarer sig i alle

Forhold og ikke mindst i Londons Plan. Midt i Byen standser man og spørger: Hvor er London? Man har forvildet sig i en tæt bebygget Provins.

Et Besøg i London er da forbundet med en vis Anstrængelse. England er en Ø, London er en Ø, og hver Englænder er en Ø. Kendskab til London erhverves kun igennem Arbejde. Det er dette, der — saa vidt som det er muligt — skal blive gjort for Læserne paa denne Bogs Blade.

BOARDING HOUSES

Rejsende, der vil opholde sig mere end en Uge i London, begynder ufravigeligt deres engelske Løbebane i et *Boarding House,* det vil sige det almindelige londonske Pensionat. Naar man ved Ankomsten til Banegaarden lykkelig og vel har faaet sine Sager anbragte paa den gamle „Firehjuler", raaber man til Kusken: *Russell Square!* Saa ved han Besked.

Russel Square ligger bag ved British Museum, hvis Læsesal samler Tusinder af Fremmede. Hvert Hus i disse Gader er et Boarding House, og fra Vognen, der langsomt kører gennem Gaden, udvælger man sig ét, der synes at forene Hygge med Komfort. I Husenes Vinduer er stukket hvide Sedler, hvorpaa der enten staar *Apart-*

ments, møbleret Værelse, eller *Board & Residence,* Værelse med fuld Forplejning. Og da man paa Forespørgsel erfarer, at Prisforskellen ikke er betydelig, bestemmer man sig for et Værelse med Kost.

Huset, hvoraf man nu bliver Beboer, er en smal 3 Etages Bygning, ganske hyggeligt beliggende i Gaden. Facaden er nymalet, Messinget paa Døren er blanktpoleret, og den store Stentrappe kridtet hvid. I Regnvejr løber det Hvide i lange Strimer henad Fortovet. Iøvrigt er Huset ud mod Gaden beskyttet af et Par murede Gruber, der er indhegnede med høje Gitre. Fra disse Gruber, der er Forgaarden til Køkkenet, vil vi ofte senere i stille Nattetimer høre en kælen Hvisken, ledsaget af en sørgmodig Mjaven. Det er Kokkepigen, der hengiver sig til Eros, forstyrret af Londons allestedsnærværende Kat.

Vi stiger op ad Trappen, og straks ved vor Indtræden i Boarding Huset modtager vi et behageligt Indtryk. Den tæppebelagte *Hall* er ved en folderig Portière delt i to lige store Dele, hvoraf den inderste er oplyst af en Gaskrone, der gennem den røde Kuppel meddeler Vægge, Garderobesager og Paraplystativer et forskønnende rødligt Lysskær. I Spisesalen, som vi passerer, er Middagen just forbi, men aftenpaaklædte Damer og Herrer sidder endnu ved Bordet, der gør et stilfuldt Indtryk. Vi ser en Overflod af smukt Service, røde og blaa Glas, af overdækkede Terriner og Tinfade, og midt paa Bordet, der er prydet med en tunget Løber, er Blomster ordnede i Opsatser omkring en Stuepalme eller Kala. Ved Indervæggen af den tæppebelagte Spisesal staar en mægtig Mahognibuffet, hvorpaa en blinkende Themaskine, Knivkasse, Ske- og Gaffelkurv. Det hele minder om et større engelsk Hjem.

Og det gode Indtryk suppleres yderligere, idet vi kommer ind i Husets *Drawing-Room,* Dagligstuen, der ligger bagved Spisesalen. Et tykt, stormønstret Brysselertæppe dækker Gulvet. Væggene skjules af høje, engelske Møbler, lidt tunge, men

Paa Udkig.

sammenstemte om et massivt forarbejdet Valnøddetræsbord, der som en vældig Kumme hæver sig fra Gulvets Midte. Spredt mellem de større Møbler staar Borde med Maanedsskrifter, Billedværker og Bøger af et alvorligt religiøst Udseende, og mellem Bordene forskelligt udstyrede Arm- og Lænestole, en Chaiselongue betrukken med nytskinnende, laksfarvet Voksdug, og i Salens længst bortliggende Hjørne et Piano, hvor en yngre Dame netop foredrager et Musikstykke. Interiøret er nøjagtigt, som man havde ventet det, og velfornøjet stiger man op ad Trappen, der er stejl og lang, belagt med rødt Klæde og forneden opvarmet med en lille Ovn.

Men jo højere man kommer op i Huset, desto mindre blændende bliver unægtelig Omgivelserne. Tæppet paa Trappen glider over i en Voksdugsløber, der er temmelig tyndslidt, og de magelige Stole bliver ældre og affældige, til de højest oppe

skrumper ind til havarerede Træstole, der af tvingende Nødvendighed maa læne sig til Væggen. I selve Værelset, man faar anvist, findes ikke andre Møbler end en Kæmpeseng, der — formodentlig af Bekvemmelighedshensyn for Pigen, som skal rede den — er opstillet midt paa Gulvet. Fremdeles er der i Værelset en aaben Vaskeindretning med kolossale Vandfade, men ellers staar Bekvemmelighederne betydeligt under, hvad man havde ventet sig af et engelsk *home.* Man savner Møbler, der dog maa siges at være almindelige, t. Eks. et Bord.

Men Sengen, der straks gjorde et uheldigt Indtryk, vinder ved nærmere Eftersyn. Med sin kridhvide firkantede Flade minder den lidt om Parlamentets Urskive, man netop har passeret, og paa denne Skive tænker man sig selv anbragt som en stiv Viser, der langsomt drejer rundt. Lidt tvivlende stiller man sig dog til Sengetæppet. Det er et luftigt Portière-Stykke, der vist ikke varmer i Forhold til sit Omfang. Man hjælper paa det med et Par udbredte Badehaandklæder og en Rejsekappe. Og saa gaar man til Ro.

En engelsk Novellist har sagt, at man i Boarding Huset forener Ungkarlens Frihed med Familielivets Hygge, og det er meget trøsterigt at tænke paa, naar man omsider har lavet sig en lille varm Plet i Midtpartiet af den kolde Sengeørken. Nu og da stikker man dog i Drømme en Taaspids ud i de polare Zoner, og i disse Øjeblikke foretager man rykvis den samme roterende Bevægelse som den føromtalte Viser paa Parlamentets Urskive. En sagte Blæst har hele Natten suset gennem Stuen. Den kommer fra Gadevinduet, der efter engelsk Skik er delt i to Skyderuder. Hvor disse mødes, er en større Aabning, fra hvilken Vinden lystigt korresponderer med et Hul i Sidevæggen, der viser sig at være en Kamin. Fra Sengen følger man halvt sovende en Stump Papir, der langsomt hvirvles i Vejret og suges ind i Skorstenen. Da den er borte, rejser man sig hastig, springer op og kigger efter en 5 Punds Note, man har efterladt

paa Bordet. Saaledes vaagner man til klar Bevidsthed. Men heldigvis er Noten i Behold.

Beriget med Erfaringer stiger man ved $9^1/_2$ Tiden ned i Spisestuen, hvor Pensionærerne, Herrer og Damer i broget Rundskue, sidder samlede om Thebordet. Det præsideres af Værtinden, der som Regel er en yngre Enke eller tidligere Gouvernante, for Tilfældet en smagfuldt paaklædt spinkel Dame, der hilser os med et venligt Smil. En stadig Hensynstagen har udslettet hendes oprindelige Personlighed, og dog er der noget hos hende, som uvilkaarligt vækker Deltagelse. Det Farveløse i hendes Væsen synes at knytte hende til alle Mennesker, og man er hurtigt hendes Ven.

For Øjeblikket er Værtinden beskæftiget med Anretningen af det store Frokostmaaltid. Det bestaar af Porridge (en Slags Havregrød), stegte Pølser, Skinke, Æg, Marmelade, ristet Brød og The. En Nyankommen præsenteres ikke, og da engelsk Vedtægt kræver, at man ikke straks aabner Visiret for sin selskabelige Personlighed, er man de første Dage overladt til Selvbetragtninger og Iagttagelse af de Tilstedeværendes Særheder. Og det er ingen daarlig Underholdning. Der findes altid et pudsigt Galleri af Mennesker i et engelsk Boarding Hus.

Først bemærker man de farvede Pensionærer, en indisk Købmandsfamilies Medlemmer, der er henviste til et særligt Middagsbord. Englænderne, som officielt nærer en dyb Kærlighed til Indien, stiller sig lidt køligere til Indiens Beboere. En City-Clerk, der arbejder for halvandet Pund om Ugen, kan ikke selskabeligt omgaas en farvet Købmand fra Calcutta, der ejer Skibe i Søen og kan give sin Datter en halv Million i Medgift. At Farvede udelukkes af Boarding Husene er ofte en ligefrem Betingelse, som Pensionærerne stiller; og et Hus, hvori man ser et mørkt Ansigt, vil man almindeligt betragte som et Hus af anden Rang.

Foruden af de Farvede bestaar Beboerne væsentligst af City-

Clerke, juridiske Studenter, unge Advokater fra de nærliggende juridiske Fakulteter og af fremmede Studerende og Videnskabsmænd, der har Adgang til British Musæums Læsesal og Bibliotek. Men derhos findes der i Pensionaterne en Kres af Originaler, ældre Damer og Herrer, der har lidt at leve af, og

Værelse i et første Klasses Boarding Hus.

ingenting at leve for, og som i Mangel af en bedre Beskæftigelse flytter om fra Hus til Hus. De er paa engang Pensionaternes faste og uundværlige Beboere og Værtindernes og de andre Pensionærers Skræk.

Forrest i denne Kres af Stamgæster træffer vi Miss Farring, en lille mager Dame i Halvtredserne, ægte gammelengelsk med spids Næse paa et skarpt Kranie, der er dækket af et tyndt Lag graat Haar. Ved Bordet leder hun Samtalen, der drejer sig om Vejret og om dets Indflydelse paa hendes forskellige Onder. Hun holder, bistaaet af en ældre Kres af Damer, nøje Udkig med enhver Person, der bor i Boarding Huset. Hun véd, at Mr. Lyttelton oftere end strængt nødvendigt ringer paa den irske

Tjenestepige, Lessie, der har lange sorte Fletninger, mørke Øjne og kridhvide Perlerader af Tænder i en rød Mund, og hun kan lugte, naar den ærværdige rødblissede Skotte, Mr. Dunbar, der sidder saa helligt med Vandkaraffen foran sig ved Middagsbordet, har taget sig en ekstra Whisky paa Vejen hjem. Og hos Miss Farring som hos samtlige ældre Damer er der en voksende Mistanke om, at Herren med det store Fuldskæg, der angiver at være en Købmand fra Johannisburg, i Virkeligheden er en Boer. For Pensionatets yngre Damer bærer Miss Farring særlig Omsorg. Her er den ganske unge landligt udseende Datter af en Proprietær fra Hampshire. Hun lærer dobbelt Bogholderi hos Pitman, hvad der i og for sig er mistænkeligt. Men meget værre er det, at dette landlige, uskyldige Barn ved Middagen faar Salt og Peber rakt af Advokaten med det lyse Overskæg. Hvad nytter det, at Damerne har faaet ham placeret ved den anden Bordende! Sære og opsigtsvækkende Tildragelser synes at foregaa i Boarding Huset. Mange Rygter er i Omløb om den rødhaarede Australierinde, der altid er ude, skønt hun har indlogeret sig i Husets dyreste Værelse. Et direkte Spørgsmaal af Miss Farring har hun besvaret derhen, at hun venter paa sin Mand, en Søofficer, der er paa Vejen hjem fra Bombay. Men i Nabo-Boarding Huset, hvor større Nyheder udveksles, fortælles det for ganske vist, at hun var Enke, da hun boede paa Bedford Place. Og her nærmer hun sig aabenlyst den mistænkelige Boer!

Miss Farring og de ældre Damer har en anstrængende Dag. De modtager Besøg af deres Veninder, og selv foretager de smaa Ekspeditioner i Kvarteret, dels for at se paa Lejligheder, dels for at spørge Nyt. Finder de et Hus, hvor Prisen er en Shilling billigere om Ugen (man betaler i Ugevis og flytter med en Uges Opsigelse), siger de øjeblikkeligt op og drager videre med deres Bjærge af Kofferter. De er som Insekter, der flyver om fra Blomst til Blomst.

Den ene Dag forløber nøjagtigt som den anden i et engelsk Boarding Hus. Om Morgenen ved Nitiden høres en stærk Banken paa Døren. Man staar op og finder paa Gangen en Porcellænskande med varmt Vand og fjærnere i beskedent Halvmørke Støvlerne, som den forsultne tyske Tjener har blanket ubetydeligt paa Snuderne. Et Kvarter senere lyder Gongonerne gennem hele Fremmedkvarteret, og vel vasket og børstet skynder man sig ned i Spisesalen, hvorfra der staar en liflig Duft. *Times* er netop kommen, og Bladets Kæmpesider, der er løse, fordeles efter de Tilstedeværendes særlige Interesse. En Herre, der er Broder til et Parlamentsmedlem, overtager Siden med de politiske Artikler. Ungdommen kaster sig over Gaarsdagens Brylluper, og Miss Farring, der har væbnet Øjnene med blaa Briller, fordyber sig i de Afdødes sidste Viljer, der findes under Rubriken *Wills*.

Imedens er Værtinden beskæftiget ved Themaskinen og de store Fade, hvorfra de varme Frokostretter indbydende damper. Hun skænker Theen og serverer Frokosten, hvad der er vanskeligere, end man skulde tro ved første Øjekast. Den ene Pensionær begynder Frokosten med Marmelade, den anden med Spejlæg, den tredje med en kold Fiskehale. Mr. Dunbar spiser altid Sukker paa sin Porridge, medens Mr. Greierson, der i alle Maader er Mr. Dunbars fødte Modsætning, afskyr Sukker og søger at hverve Proselyter for sin Smag. Han holder desangaaende et Foredrag, som Alle kender, og som Værtinden nu alene hører paa med sit forskrækkede Smil. Hun er samtidigt optagen af andre Vanskeligheder, der unddrager sig en overfladisk Betragtning, men desuagtet er af Betydning i et Boarding Hus. Gæsterne betaler ikke lige meget, og ved Frokosten faar de serveret billigere og dyrere Retter efter deres Indskud. Medens Clerkene, der ikke erlægger mere end 30 Shillings om Ugen, maa nøjes med et gennemsigtigt Stykke Bacon, forlanger Mr. Dunbar en saftig Sirloin for sine to Pund. Under disse

Forhold er Serveringen en Opgave, der i sin praktiske Løsning let kunde saare enkelte af de Tilstedeværende. Det er da heldigt, at Opmærksomheden optages af den sidste Post. Samtlige

En nyankommen „Boarder".

Tilstedeværende har faaet flere tykke Breve, som de flygtigt gennemlæser for senere at nyde dem Sætning efter Sætning. I Øjeblikket er der ikke megen Tid. Klokken er $9^1/_2$, og City-Clerkene skal afsted. De børster Posefrakken og stryger Silke-

hatten, og med Shagpiben i Munden og Stokken hængende over Armen forlader de Boarding Huset i foroverbøjet Luntetrav. Paa Gadehjørnet standser de dog og køber en Avis. De er nu fuldstændigt udrustede til City og synker ned til Tube-Banen gennem et Hul.

Medens der de følgende Timer er nogenlunde Ro i Fremmed-Kvarterets Boarding Huse, vrimler det i Gaderne af Smaavogne, fra hvilke travle Handlende afsætter Fisk og Grøntsager, der ikke har fundet Købere paa Morgenmarkederne. I Husets øvre Etager er Pigerne beskæftigede, dog mindre med at gøre rent end med at kigge ned paa Gaden; og i Drawing Room'et holder de ældre Damer og Herrer samtidigt et første lille *Meeting*. Som passive Deltagere i dette findes et Par velklædte yngre Herrer, der med glatbarberede tankefulde Ansigter sidder stille foran Ildstedet. Det er Sønner af brasilianske Købmænd, og de lærer Handelen i London. Nogle af dem gaar paa Pitmans Skole, andre udvikler deres merkantile Evner paa et Kontor. Fremgangsmaaden er den samme. Om Formiddagen blunder de foran Ildstedet, eller de læser Breve og Formaninger fra Hjemmet, og idet de læser, synker deres Hoveder langsomt ned i Højde med deres fremadskudte Knæ.

En Blomsterhandler i Fremmed-kvarteret.

De af Husets Pensionærer, der ikke er beskæftigede i City, samles ved Et-Tiden til en kold *Lunch*, der lader adskilligt tilbage at ønske. Den smager ikke Brasilianerne, som mismodige over Livets Tilskikkelser gaar op paa Værelserne og henkaster taktfulde Bemærkninger til Tjenestepigerne, hvorpaa de sover til Middag. De ældre Damer, der vedholdende har bagtalt Vejret, opdager pludseligt, at det klarer, og ansporede af

Miss Farring skynder de sig at komme ud i Nabolaget, hvorfra lokale Nyheder hjembringes til Thebordet Kl. 5. Dette Thebord dækkes i Drawing-Room'et, hvor Damerne i livlig Samtale indgaaende behandler de Fraværende. Boeren og Australierinden er „sete" af Mrs. Pimperton, der er en slavisk Efterligner af Miss Farring. Hun opdagede dem fra en Omnibus ved Hjørnet af Hydepark. Antagelig skulde de ind i Parken eller hen i Thepavillonen i Kensington, der er som skabt for dem. Fra anden Side meddeles det, at den letsindige Dame netop har faaet en Æske bragt fra Regent Street. Formodenlig er det en ny Hat! Den blotte Tanke vækker Bestyrtelse blandt Damerne, og Miss Farring skænker sig en tredje Kop Thevand.

Imedens har Værtinden haft travlt i Spisesalen, hvor Pigerne, der nu bærer lyse Kjoler og en hvid Top paa Hovedet, kommer ind med Favnen fuld af Fade. Ilden flammer i Kaminen, og Middagsbordet staar dækket med Blomster i høje Opsatser og med mange Glas og blinkende Knive og Gafler, og over det Hele kaster Gaslysekronen et behageligt dæmpet Lysskær. Kl. $6^1/_2$ begynder Juristerne og City-Clerkene at vende tilbage, og uden at standse i de nedre Regioner skynder de sig op paa deres Værelser, hvor de, saa forsultne de er, gør et omhyggeligt Toilette. Ogsaa Damerne pynter sig efter Evne, og naar Værtinden paa Slaget 7 løfter Laaget af den aflange Suppeterrin, sidder der foran hende en dobbelt Række ulasteligt paaklædte Ladies og Gentlemen. Det er det spiseberedte Storbritannien. I Baggrunden hæver Indien sig i knitrende Silke, hvori der paa passende Steder straaler en ædel Sten. Der er Forventning i Selskabet, og med Andagt øses Suppen op i ganske smaa Portioner, der næsten ikke dækker Bunden af Tallerkenen. Man smager, og de yngre Medlemmer vender spørgende Øjnene til Miss Farring for ikke i Utide at røbe et uforsigtigt Mishag. Men Miss Farring sidder ganske maalløs. Proprietærens Datter er i Aften mødt i stribet Silke, og denne udfordrende Optræden

har allerede haft en Følge. Den unge Advokat, som altid skal række hende Peberet og Sennopen, har uden videre byttet Plads med Mr. Dunbar, der ildrød i Hovedet af flere Whiskyer selvfølgelig ikke har forstaaet, at han fremmede en fordømmelig Flirt. „Er her Fødselsdag i Huset?“ spørger Miss Farring og kaster et meget sigende Blik paa Proprietærdatteren. Og idet hun med skarperę Betoning tilføjer: „*Min* Fødselsdag er det ikke“, lader hun sine gennemborende Øjne løbe rundt i Kresen, fra Mr. Dunbar, der forfjamsket og fortumlet støjer med Kniv og Gaffel, til Mrs. Pimperton, der selvretfærdigt sidder i dydigt Bomuld.

Middagen gaar sin Gang, men som sædvanligt er Stemningen lidt trykket ved Fisken; det kan ikke skjules, at den har en Tanke. Samtalen, der drejer sig om meteorologiske Forhold, holdes med Besvær i Live af en Familie, der næste Morgen skal rejse til Amerika og paa Grund af Rejsen brænder af Begærlighed efter at erfare de Tilstedeværendes Formodninger om Udsigten for godt Vejr. Nu er det saa uheldigt, at der i Selskabet befinder sig en yngre Tysker, som deltager i alle Samtaler i det forfængelige Haab at lære Engelsk. Hans Ordforraad om Aftenen indskrænker sig kun til, hvad han har lært hos Pitmann samme Eftermiddag. Den ene Aften konverserer han om Vasketøj, den næste om Indkøb i Butiker, den følgende udelukkende om Maria Stuarts Død. Desværre har han i Dag gennemgaaet Stykket om „høj Sø“, og begærlig efter en praktisk Anvendelse af sin døde Kundskabsmasse slaar han om sig med „Modvind“, „Regntykning“ og „halv Kraft“, og mens Familien, der i Tanken allerede ruller paa Atlanten, bliver mere og mere bange, bliver Tyskeren mere og mere kurasig. Det nytter ikke, at Mr. Dunbar rasler frygteligt med Kniv og Gaffel. Tyskeren kan ogsaa sige „Stranding“ og „Redning ved Raketapparat“. Damerne i Familien, der skal rejse, er ganske blege, og Tyskeren klarer sig til Ug. med Kryds.

Under denne rystende Episode sidder Værtinden stilfærdigt og skærer ganske tynde Skiver af Stegen med en stor Kniv, som Tjeneren demonstrativt har hvæsset ved Middagens Begyndelse. Foruden Suppe og Fisk serveres to Stege, to Desserter, Ost og Smør. Middagen fremtræder da i en større

Middag i et mindre Boarding Hus.

Middags ydre Ramme, og de berettigede Indvendinger, der kan rettes imod den, gælder ikke Spisesedlens Sammensætning. Men alle Retterne er udkogte og minder i Smagen saa urimeligt om hinanden. Det eneste lille Lyspunkt ved Bordet er næsten den blege Værtindes festlige, men lidt trætte Smil.

Efter Middagen skænkes Kaffen i det oplyste Drawing-Room, hvor en af Damerne sætter sig ved Pianoet og foredrager et Musikstykke, der dog ikke har Nyhedens Interesse. Miss Farring, som i Aften er bleven krænket af de Unge, overlader

disse til deres Skæbne og indbyder sit Ekko, Mrs. Pimperton, til et Parti Whist. Men ogsaa her forstyrres hun af uvedkommende Begivenheder. Fra Gaden lyder Avismandens høje Raab. Men Ingen kan faa fat paa, hvad det er, han raaber, og det er netop, hvad han tilsigter. Kunde Godtfolk høre og forstaa, hvad Nyheden indeholdt, vilde han jo ødelægge sit Salg. Miss Farring bliver mere og mere arrig, dog tilsidst maa hun modstræbende op med Halvpennyen. Men Læsningen bereder hende en Skuffelse. Det er Premierministeren, der igen har holdt en lang Tale. Og hun havde ventet sig en Skilsmisse eller dog i det mindste et Mord.

Miss Farring spiller videre, og Husets Damer og Herrer, der efter Middagen har tilbragt et Øjeblik paa Trappen, samles nu i Spisesalen, hvor Brevskrivningen begynder ved det store Bord. Et betydeligt Arkantal bedækkes med Betragtninger, som i Morgen ved Nitiden bringes ind i andre Boarding Huse, og samme Aften ved Nitiden ansporer Modtagerne til lige saa omfangsrige Gensvar. En almindelig Travlhed bemægtiger sig efterhaanden Alle undtagen de unge Købmænd fra Brasilien. De har længe siddet og betragtet deres Laksko. Nu smøger de Benklæderne op og trækker i de lange Frakker. Tidspunktet er kommet, da de skal ud og gøre Forretninger.

Kl. $10^1/_2$ skrues Gaslampen i Entréen om paa halv, og efter en Del Ringen omkring i Værelserne glider Boarding Huset og dets Beboere ind i Nattens Hvile. Dagen er forbi. Et Kresløb af Bevægelser, som i Morgen skal gentages, er tilendebragt, og man kan roligt gaa i Seng. Paa Hjørnet af Gaden staar den gode Bobby som Fremmed-Kvarterets paalidelige Vogter. Han træder hjælpende til, naar Brasilianerne ved Tretiden kommer dinglende tilbage, lidt medtagne af det anstrængende Forretningsliv. Med Iagttagelse af tilbørlig Takt lukker han de flittige Herrer ind og laaser Døren efter dem. Ingen i Huset, undtagen Miss Farring, observerer deres Komme. Hun

stryger en Vokstændstik og ser paa Uret, idet de passerer hendes Dør.

Saaledes forløber Dagen i Boarding Huset, den ene nøjagtigt som den anden, Aar efter Aar. Rejsende, der har været borte en Menneskealder, finder ved deres Tilbagekomst de samme Huse, de samme Møbler, de samme Maaltider og de samme — Mennesker. Miss Farring kan glæde sig ved evig Ungdom!

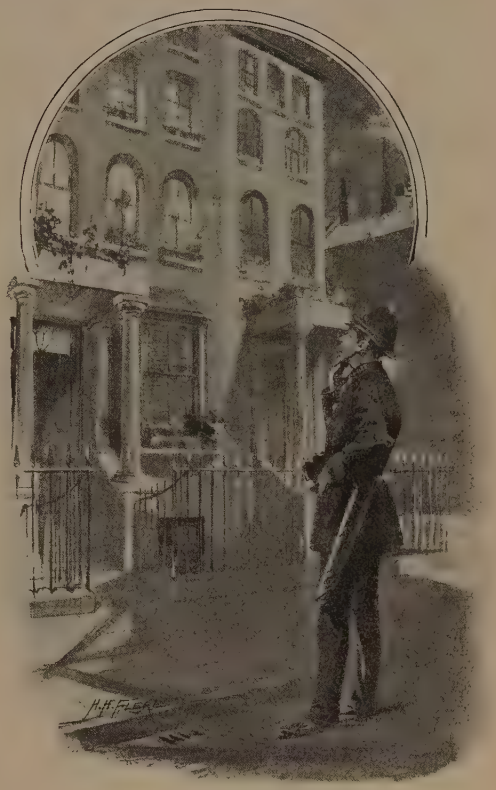

Boarding Husets tro Bevogter.

En halvslidt engelsk Ramme synes at indfatte dette Stykke By, hvori der foruden den gamle Stab af hjemløse engelske Eksistenser lever Tusinder af Fremmede, af hvilke enkelte her lægger Grunden til et videnskabeligt Navn. For disse Fremmede vil Indtrykket fra Boarding Huset ofte blive staaende som det stærkeste af alle engelske Indtryk, men selv har de ikke haft Indflydelse paa de engelske Sædvaner i det gamle falmede Pensionat. Det skulde da være, at de havde berøvet Sædvanerne deres Oprindelighed og Friskhed. I ydre Henseende maa man omskabe sig og blive Englænder, naar man gaar ind i Boarding Huset, men naar man forlader det, synes det at blive tilbage som et tomt engelsk Hylster, hvori der vel kan gydes nyt Indhold, men ikke nyt Liv.

Ret længe har man da heller ikke boet i denne Fremmedby, før man er inderlig ked af baade Hus og Selskab. Hver Dag, man lever, er den samme om igen. Man ser de samme Ansigter og hører de samme Tanker udtalte med de samme Ord. Tilsidst indbilder man sig at leve i et opankret Skib, mens Bølgerne udenfor skummer paa Londons Hav.

Saa tager man da den Beslutning at slippe bort fra disse Mennesker, som forekommer Én forvoksede, komiske og utaalelige. Man kender hver Fold i dem og synes, de staar saa latterlige smaa paa Byens mægtige Baggrund. I Hovedstædernes Hovedstad er man ved Skæbnens Tilskikkelse dumpet ned i en Provins.

Men meget uventet faar man under disse Overvejelser et helt andet Syn paa Boarding Huset og dets Beboere. En Morgen vaagner man og føler, at man er ganske stiv. Det er Lumbago, oplyser Lægen, rheumatiske Rygsmerter, fremkaldte ved Taage og uforsigtig Paaklædning. Fortræffeligt! Men de følgende otte Dage ligger man aldeles hjælpeløs i den store Seng.

Og hvem er det nu, der første Morgen kommer ind ad Døren med mange gode Raad? Miss Farring. Nysgerrig ser hun sig om, og efter at hun har sat sig ind i Sygdommen og udtalt sin Ringeagt for Lægen og forklaret, hvordan hun selv behandler dette Onde, udkrammer hun de sidste Nyheder, der under disse Forhold er af overraskende Interesse. Miss Farring meddeler, at Boeren og den rødhaarede Australierinde har forladt Huset, antagelig for at gøre en Rejse til Paris. Det er en Nyhed, saa uhyre i sit Omfang, at den næsten skygger over Advokatens Forlovelse med Proprietærens nydelige Datter og Mr. Dunbars modige Beslutning om at ville tage det blaa Baand.

Miss Farring gaar, men hun efterlader Flonel og Kamfer og Løfte om at bringe de løbende Nyheder næste Dag. Saa kommer selve Totalafholdskandidaten Mr. Dunbar, der bærer tydelige Spor af haarde indre Kampe. Han medbringer en Flaske Brandy,

hvoraf han selv drikker de to Tredjedele. Endnu har han da heldigvis sin Frihed! Det næste Besøg er af de Nyforlovede, der er saa indtagende i deres Undselighed og Lykke, og endelig kommer Brasilianerne, korrekt paaklædte, men overanstrengte af Forretninger. De trakterer med en virkelig god Cigar.

Flere og flere af de gamle Damer og Herrer nusser ind i Stuen, og alle bringer de med sig en stille Deltagelse, som vel sagtens udspringer af deres egen Følelse af at staa ene. Dog stærkest er denne Følelse hos Værtinden, som vel ogsaa er den ensomste af dem alle. Stilfærdigt, lidt ængsteligt, sysler hun om i Værelset, hvor hun snart faar bragt lidt Orden. Hun samler Tøjet, der ligger spredt omkring paa Stolene, og hænger det i Alkoven. Ilden knitrer i Kaminen. Det er ganske underholdende at se paa, og fra en lille Blomst, som staar paa Bordet, strømmer der en sød Duft. Selv sidder Værtinden bøjet over en Frakke, hvori der manglede en Strop. En Knap er nok ogsaa gaaet af Manchetskjorten. Hun syr den i, og da hun nu er igang, gennemgaar hun hele Kofferten. Og det viser sig, at det lille Ildebefindende nok egentlig er faldet sammen med en almindelig Trang til Reparation.

Stuepigen sætter Blomster paa Bordet.

Der er noget meget tiltalende ved denne Dame, som fra Morgen til Aften opofrer sig for Andre, men aldrig tænker paa sig selv. Nu, da Synaalen gaar op og ned, taler hun dog lidt om sine Sorger og Bekymringer, og uden at hun tænker over det, strejfer hun sine Skuffelser og Lidelser. Hun havde en Pensionær, som laa for Døden. Hun vilde, at han skulde leve,

og hun forlod sit Hus, førte ham til Jurabjærgene og plejede ham i fire Maaneder paa et Sted, hvor Helbredelsen foregik i Bjærgluft. Nu er han rask og — gift. Han er vist lykkelig, siger hun — med et stille Smil.

Stærke er de Baand, hvormed man under disse Forhold knyttes til Boarding Husets Beboere. Ganske uventet har de aabenbaret en venlig Følelse, man ikke havde tiltroet dem. Det suger lidt om Hjærtet at skulle sige dem Farvel, og dog maa det ske. Man længes efter London. Disse Mennesker lever i en anden By.

Men vender man i Tanken tilbage til sit første Boarding Hus, saa ser man pludseligt de gamle kære Venner i en løjerlig Række, skarpt tegnede i Fremmed-Kvarterets gule Lys. Man smiler lidt, og dog tænker man paa dem med Vemod.

RESTAVRATIONER

Tidlig Morgen. En Herre, der kommer fra Middag, og en Herre, der gaar til Frokost.

Der er to Slags Restavrationer i London, de folkelige Restavrationer i East-End og de fornemme Restavrationer i West-End. De første er billige, ejendommelige og engelske, men Maden er rædsom. De sidste er dyre, almindelige og franske, men Maden er fortræffelig. Prisforskellen maaler Afstanden mellem dem. Hos Pearce og Plenty i East-End spiser man en fuldstændig Middag for 4 Pence. I Princes' Restaurant i West-End vil det samme Maaltid *à la carte* koste fire Pund.

Pearce og Plenty, vi her nævnte, er et af Londons store og billige Folkespisehuse, maaske det billigste af dem alle. Det serverer daglig og udelukkende i East-End ca. 40,000 Maaltider, og i Lighed med flere af de følgende Spisekompagnier, vi skal omtale, maa det rettere kaldes en Affodringsanstalt end en Re-

stavrant. Pearce og Plentys Gæster betragter ikke Maaltidet som en Hviletime, hvorunder Livsorganerne opmuntres til fornyet Anstrengelse. Snarere er det et nødvendigt Onde, en Skærsild, det gælder om at slippe igennem hurtigt og for godt Køb.

Hos Pearce og Plenty koster en Frokost 1—2 Penny, en Middag det dobbelte, altsaa ca. 20 Øre. Hovedbestanddelene i Maaltiderne er Kød, Brød og The. Pearce og Plenty forbruger aarlig 30 Tons Kakao, 26 Tons The, 900 Tons Sigtemel, 1000 Tons Kartofler, 1000 Okser, 1200 Svin, 100,000 Galloner Mælk og $1^3/_4$ Million Æg. Af Restavrationens Hovedbog, hvori vi finder disse Talstørrelser, erfarer vi tillige, hvad der gaar i Stykker. Det er dagligt 100 Par Kopper og aarligt 42,000 Tallerkener. Man forbavses over, at Forretninger som denne kan svare Regning, men Faktum er, at Ejeren af et Folkespisehus, der bliver populært i videre Krese, hurtigt bliver Millionær.

Man regner, at alene Restavrationerne i City fra 12—2 bespiser op mod 8—900,000 Mennesker, og at lige saa mange eller flere gaar til Frokost i Restavrationerne omkring Strand. Saaledes er der her inden for en meget snæver Omkres ca. 2 Millioner Mennesker, der skal bespises samtidigt. Det er Forhold, der i sig selv er enestaaende, og hvoraf der skabes visse ejendommelige Restavrationer eller rettere Frokostfabriker, som kappes med hverandre i Ydeevne og Hurtighed. Fra City- og Strand-Kvarteret har disse Restavrationer bredt sig over hele Byen, og man har ikke været længe i London, før man fra Hundreder af Skilte kender Navnene paa følgende 6 Kæmperestavrationer, der har Forretninger i alle mulige Kvarterer: *Slaters, Lyons, Aerated Bread Company, British Tea Table Company, Cabin, Spiers & Pond.* Vi giver ethvert af disse Huse en kort Omtale.

Slaters Restavrationer, der nu stadig øges i Antal, er let kendelige paa deres iøjnefaldende Indgang: En pralende i buet Glasramme indfattet Glasport, der foroven afrundes i en Oval.

Ved Døren staar en galloneret Tjener, og da Lokalerne er nydeligt og solidt udstyrede, vækkes der hos Gæsten en Forventning, som dog hurtigt gøres til Skamme. Man sætter sig og modtager af en yngre, sortklædt Dame et Uhyre af en Spise-

En af Slaters Restavrationer.

seddel, paa hvilken *Meat* og *Joint, Poultry* og *Game,* for ikke at tale om *Sweets* og *Vegetables* gør et vindende Indtryk. Man læser og fremsætter sin Begæring, og naar Damen, der ligegyldig staar ved Bordet, har nedskrevet den, lades man ene med de andre Gæster i Lokalet, en Del ældre Ladies, der sidder og sætter deres lange Fortænder i en dampende Mutton-Chops. Det er en Underholdning, som den unge Dame — lidt sent des-

værre — afbryder, idet hun viser sig med et lille Stykke *Veal,* der kalder En tilbage til den brutale Eksistenskamp. I Restavrationen serveres ikke Øl. Til Gengæld har man udstrakt Adgang til en Krukke, indeholdende de engelske, sure *pickles,* der bringer alle Smagsorganer i Oprør. Man spiser og lader, som man var fornøjet. En Bemærkning i modsat Retning vilde være uforenelig med engelsk Anstand.

Ønsker man efter Maaltidet at ryge en Cigar til Kaffen — og hvilken Kaffe! — henvises man til et særligt, underjordisk Lokale, hvor flere Røgere sidder og er skamfulde over deres Rygelidenskab. Den hele Række af Nydelser opføres paa en Liste og omsættes i Shillings og Pence, som man med lettet Hjærte betaler ved Udgangen. Drikkepenge gives ikke, ja, den unge, sortklædte Dame endog nægter at modtage dem. Hun er en pæn Miss!

Den næste af de store Restavrationer er *Lyons,* et Kæmpekompagni, der ligesom Slaters har Forretninger rundt omkring i London. Men medens Slaters Lokaler nogenlunde er ens, er Lyons indbyrdes vidt forskellige. De henvender sig til et forskelligt Publikum og har forskellig Pris. Den billige Frokostrestavration er dog almindelig. Her søger i Tusindvis Butiksjomfruer og Kontorfolk, der faar en Frokost for 6—8 Pence. Opvartningen, som besørges af unge Damer, er ussel, især mellem 12 og 1, da Trængslen paa disse Steder er saa frygtelig, at den egentlig er en hel Seværdighed. Menuen omfatter enkelte kolde Retter, Kaffe, The, Chokolade og Mineralvand. Spirituøse Drikke skænkes ikke. Mange Fremmede, der har knapt om Tiden, søger disse Steder om Formiddagen. For 8 Pence faar de en komplet Frokost, bestaaende af frisk Brød, Smør, Kaffe og et Par Æg.

Bekendt blandt Lyons Restavrationer er den underjordiske mere fornemme City-Restavration i Throgmorton-Street, der med sin udstrakte Labyrint af Spisesale er sænket tre Etager ned

i Jorden. Ved Lunch-Tid Kl. 1 om Eftermiddagen udfolder der sig her en Travlhed, som er en af Siderne af det travle Cityliv. Gæsterne er Forretningsmænd og Spekulanter, de første fra det nærliggende Assurance-Kvarter, de sidste fra Aktiebørsen, som ligger i samme Gade. Throgmorton-Restavrationen, hvor Fro-

En af de almindelige A. B. C.-Restavrationer.
I Midten Nedgang til Rygeværelset.

kosten ofte krydres med lidt *business,* breder sig under flere Gader, men den er vel ventileret og lysere end Citys Dagslys. Til Lyons andre større Restavrationer hører Restavrationerne i Trocadero og i Crystal Paladset.

Det mest bekendte, det mest besøgte, det kedeligste og daarligste af disse store Kompagnier er *Aerated Bread Company,* der i Reglen betegnes ved sine Forbogstaver A. B. C. Kompagniet er ældre end Konkurrenten Lyons, der nu lægger sine Forretninger lige op paa Siden af det og fratager det flere og flere

af dets Kunder. A. B. C.s Lokaler, der kendes paa de lange Gallerier af Borde, er mindre elegant udstyrede end Slaters og Lyons, og alt Udstyr i dette Firma er præget af en Stivhed, der endogsaa er for stiv for Englænderne. Varer, Pris og Publikum er som hos Lyons.

British Tea Table Company, kaldet B. T. T., er en billig, stilfærdig Forretning, der væsenligst besøges af fattigere Kontorbetjente og Syersker. Lokalerne er lidt tarvelige, men ganske hyggelige. De unge Piger, der besørger Opvartningen, er som Regel overlæssede og overanstrengte, men ikke desmindre forekommende og venlige. B. T. T. er det typiske engelske Thehus, og ved Middagstid og ud ad Eftermiddagen er det altid overfyldt. Omsætningen er uhyre. De unge Damer, der betjener Themaskinerne, lader aarligt over 500,000 Pund The synke ned i Vandet, og til de 500,000 Pund The fortærer Gæsterne 5 Millioner Kager og 2 Millioner af Forretningens lange Brød.

Cabin er det femte og eleganteste af de store Thekompagnier, der de sidste Aar har faaet en rivende Udvikling. Det er fornemt og nyder mere Anseelse end de andre Kompagnier, men de opvartende Damer anses — forhaabentlig dog med Urette — for at være mindre dydige. De modtager Drikkepenge. I Englændernes Øjne er det et slemt Tegn!

Spiers & Pond endelig er det største Restavrationsfirma, der findes i England. Rejsende kender det fra Banegaardene, hvor Firmaet har Buffet'erne. Spiers & Pond ejer desuden en Del Hoteller, bl. a. Holborn Viaduct og Restavrationerne paa de største Forlystelsessteder i London, t. Eks. i Earls Court. Af Spiers & Ponds mere kendte Londoner Forretninger bør nævnes City-Restavrationerne bagved Bank of England og Criterion paa Piccadilly Circus. Ingen af disse Forretninger kan dog henføres til den Kategori, hvortil de ovenfor nævnte Kompagnier hører, og dog har Spiers & Pond sin farligste Konkurrent i Lyons. Begge Firmaer er nemlig saakaldte *outdoor caterers,*

det vil sige, at de paatager sig Serveringen ved Brylluper, Baller, etc. En Familie i London, der gør et større Selskab, faar hos disse Huse Spiseborde, Stole, Service, Tjenere og hele Middagen. Desuden besørger Kompagnierne Huset bragt i Orden næste Morgen. De paatager sig Bespisningen paa Ture op ad Themsen, paa Væddeløb etc. Det er uhyre Forretninger, hvorom der her er Tale, men Spiers og Pond maa nu dele dem med Lyons.

Hovedbestanddelen i de engelske Folkemaaltider er Kød, Brød og The. Kødet, der som Regel er fortræffeligt, serveres kogt og stegt i store Stykker, som til Trods for de forskellige Navne smager temmelig ens. Klimaet kræver denne Føde, mener Englænderne, og det er sandt, at ogsaa Fremmede snart vil føle Trang til engelsk Levemaade. Alligevel er Englændernes Hengivelse til Kødspiser stærkere, end de selv kan taale, og Fiskerestavrationer og vegetarianske Køkkener begynder i vore Dage at protestere mod de gamle engelske Spiser: *Beefsteak, Roastbeef, Sirloin of Beef, Mutton, Chops, Veal* og *Lamb.*

Fiskerestavrationerne findes næsten overalt i London. Enkelte af dem som t. Eks. Simpsons berømte Restavration i Cheapside 76 besøges af fremstaaende City-Mænd; og Fremmede, der vil deltage i en City-Frokost, vil næppe fortryde at slutte sig til Gæsterne paa anden Sal. Ved Ettiden finder man her en Kres af engelske Købmænd, der først spiser en solid Fiskefrokost, hvori en lille Steg dog ubemærket indsmugles, og derefter „maaler og vejer Osten". Foran den ældste af de tilstedeværende stilles en meget høj Ost. Ved Desserten gætter man og nedskriver paa en Seddel tre Tal: Ostens Højde, dens Omfang og dens Vægt. Siden Aaret 1720 er der kun tre Gæster, som har truffet Tallene. Navnene paa disse Gæster med Aaret og Datoen, da de gættede rigtigt, findes ophængte paa en af Væggene i Salen. En rigtig Gætning fremkalder almindelig Glæde blandt de Gamle. Værten trakterer med Champagne, og ingen Deltager i Frokosten vender den Dag tilbage til Forretningen.

Ofte er Fiskerestavrationen i City en almindelig Brandy Shop, hvor der paa Disken er opstillet Tallerkener med Østers, Snegle, Muslinger, Hummer, Sild og Laks. Prisen er 2—6 Pence pr. Ret. At Tilløbet til disse Restavrationer er saa betydeligt, maa forklare en statistisk Oplysning, der synes overraskende: at der i London spises mere Fisk pr. Indbygger end i Skandinavien. Tunge, Pighvarre og overhovedet Fiskearter, der holder sig, er at foretrække. Hyppigt har den engelske Fisk en Bismag, der kommer af, at Englænderne koger den i Damp. Nordboere vil ogsaa finde, at Fisken savner Sødme. Den fanges paa Havet, ises og taber sig paa Vejen til sit Bestemmelsessted. I Billingsgate, det store Fiskemarked i City, skal man vistnok lede længe for at finde andre levende Fisk end Aal.

Aalen, der især indføres fra Danmark, spiller en fremtrædende Rolle i Londons fattige Kvarterer. I næsten enhver Gade i East-End ser man et Aalehus. Indretningen er overalt den samme. I Baggrunden af en lille lavloftet Stue staar Værtinden og øser de kogte Aalestykker op til Gæsterne, der er til Stede i stort Tal. For 2 Pence faar de et Par gode Aalestykker, der svømmer i en grønlig Suppe, og yderligere for en Penny et Stykke varmt Hvedebrød. Det er en Ret, der smager paa en kold Vinterdag! Gaar man ind i Gaarden, der hører til Beværtningen, ser man Ejeren beskæftiget med at afhugge Aalen i lige lange Stykker og med at bage Brødet i et lille Bageri. Om Aftenen, og navnlig Lørdag Aften, hersker der en ubeskrivelig Travlhed i disse Aalehuse, som i al deres Tarvelighed kan gøre et meget hyggeligt Indtryk.

Ingen Fremmed, der vil se et Glimt af Livet i Londons store Folkekøkkener, bør undlade at spise Frokost i en Vegetarianer Restavration. Der er mange af dem, og i Reglen er de paa Højde af, hvad dette særlige Køkken kan præstere for en billig Penge. Man skal forsøge et Sted som Minories, mellem City og Whitechapel, og man vil næppe forglemme den første Plante-

frokost i London. Huset er tre Etager højt, og der bespises i alle tre Etager, mere end 2000 Mennesker ad Gangen. Det ene Hold er næppe færdigt, før det andet stormer ind fra Gaden og sætter sig paa den ledige Plads. For yderligere at befordre Hurtigheden betaler man ved Indgangen, det vil sige, at man hos Damer, der staar ved Døren, køber et Par Papmærker à 2 Pence pr. Stykke, og at man for hvert af Mærkerne faar en Planteret. Med tre Mærker i Lommen svulmer Frokosten op til Suppe, Fisk og Steg, altsammen tilberedt af Planter. I dette Tilfælde vil Maaltidet altsaa koste 6 Pence eller ca. 45 Øre. Man sætter sig uden forinden at skille sig ved Hat og Overfrakke, og næppe har man givet sin Ordre, før de dampende Retter er fremtryllede paa det lange Bord. Serveringen, som midt i Trængslen lynsnart besørges af ganske unge Piger, er i sig selv værd Udgiften. Paa opstrakte Arme ballancerer Pigerne med forbløffende Sikkerhed Stabler af Tallerkener, hvori er Supper, Tomater, Nøddekoteletter, Rumpsteak af Rodfrugter, syltede Svedsker og andre vegetabilske Sager, som man desværre altfor sjældent ser paa engelske Middagsborde. Flertallet af Gæsterne er unge Mænd og Kvinder med et sundt og smidigt Ydre. De er ikke Vegetarianere alle. Mange ønsker blot at bryde Ensformigheden i den almindelige Ernæring. Nogle kommer fristede af Stedets Billighed. En tilfældig Gæst vil ofte blive Stamgæst, og det siges almindeligt, at Mænd, der forhen var forfaldne, gennem Planteføden efterhaanden mister Lysten til baade Spiritus og Kaffe. Vegetarianer-Køkkenerne er Ungdommens og Fremtidens Køkkener. De hører til de fornøjeligste Restavrationer i London!

Hvilken Modsætning til disse lyse og livlige Sale er ikke Londons mørke, tillukkede *Public Houses!* Ved Indgangen til det uhyggelige Bajersk Øl- og Brandy-Udsalg, hvoraf der i London findes 4000, vil man næsten overalt i Arbejderkvarterne bemærke frysende Kvinder, som i Angst venter paa deres

Mænd. Ud mod Gaden er Drikkestuen omhyggeligt tillukket, men de slidte Døre, der saa vel som Vinduerne er blændede med riflede Glasskodder, er fra Kl. 6 om Morgenen til Kl. $12^1/_2$ om Natten i ustandselig Bevægelse. Her undergraves og forarmes

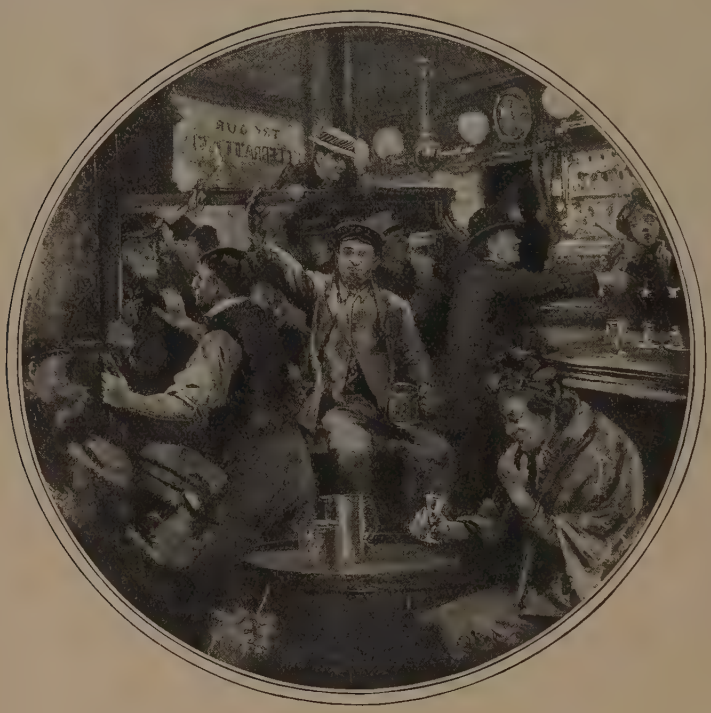

East-End Beværtning.

Londons arbejdende Befolkning. I England udgives aarligt 160 Millioner Pund Sterling til Røgtobak og Bajersk Øl; af disse 160 Millioner gaar de 50 Millioner i de store Mellemhandleres og de 20 Millioner i de mindre Mellemhandleres Lomme. For hver 2 Shilling, man udgiver til Øl, modtager man som Vederlag Varer til Værdi af $3^1/_2$ Pence. Lovgivningen træffer stadig Anstalter for, at Arbejderne skal drikke mindre, men Resultatet er, at Millionærerne tjener mere, og at Arbejderhustruerne, der staar og venter, ikke har Brød til deres Børn.

I et Public House er der som Regel flere Afdelinger, hvoraf den simpleste, *The public bar,* svarer til den danske Kælderstue. Der er dog den Forskel paa Bar'en og Kælderstuen, at Gæsterne i Bar'en drikker staaende ved Skænken (The bar), hvad der — da andre Gæster trænger ind i Rummet bagfra — befordrer Drikkeriet. Sædvanlig er der i nogenlunde store Public House to til tre Public bars, af hvilke idetmindste en er reserveret Kvinder. Fremdeles er der et Par Indgange, som er betegnede *private* og *saloon* og udelukkende benyttes af Gentlemen. Stamgæster indlades i den bagved liggende Billardstue, hvor Billardet nærmest er et Paaskud for Søndags-Snapseriet. Iøvrigt nyder Stamgæsterne adskillige Privilegier, hvoraf det mest eftertragtede er at kalde Barpigerne ved Fornavn.

En Rejsende, der besøger London, og vil se et Glimt af Livet under Overfladen, bør ikke undlade at tilbringe en Lørdag Aften i et af East-Ends Public Houses. Intet Steds i Verden vil man for sit Blik faa oprullet en saa gribende Række af rørende, rædselsfulde, burleske og haarrejsende Scener af Folkelivet som her. I disse Huler løftes Fligen for Millionbyens dybeste Ulykke, og forfærdet ser man ned i Afgrunde, hvor alle Lidenskaber og Laster synes at koge og boble i Spiritus. Det er et Billede saa frastødende, men tillige saa menneskeligt indtrængende talende, at det kan fastholde en Iagttager i Timer, ja paany drage ham tilbage med en forunderlig Magt.

Alle Udtryk og Bevægelser er sælsomt fordrejede i et Public House. Se Værten med det glatragede, blege Ansigt, hvori de fugtige Brandy-Øjne hænger som forlorne Perler! Se hans Angst for, at han i Travlheden skal gaa Glip af Gæstens sidste Stykke Kobber! Se den slanke Barpige, der iler frem og tilbage med Glassene bag den høje, fugtige Drikkedisk! Det er Ungdommen og Skønheden i Lastens Tjeneste, en Last, hvis Bytte den unge Pige ofte allerede er. I hendes Ansigt, der er hvidt som Æggehvide, har giftige Vædsker trukket deres gule Pletter. Hun er

en knækket Ungdom, som vækker Deltagelse og Ynk. Andre Følelser fremkaldes ved Synet af Saloon'ens drukne Furier, der rallende raver om i deres specielle Drikkebaase. I den mørke, snavsede Krog en laset Bunke Skikkelser med krogede Hekse-arme, der svinger Glassene; blaalige Ansigter og røde Øjenlaag; Hoveder med vaade Haartjavser; flade, fedtede Hatte med krøllede røde Roser — og paa Snur! Billedet af dem hænger fast i Øjnene, og i ensomme Timer længe efter ser man dem igen og føler en forunderlig Gru.

Alle Public Houses, hvadenten de er beliggende i East-End eller West-End, har visse Fællesmærker, navnlig i Façadernes Udstyr og i den indre Rumfordeling. Det ene bringer det andet i Forglemmelse, men desuagtet er enkelte af dem kendte over hele London, t. Eks. *Angel* (Islington), *Manor House* (Finsbury), *Lord Palmerston* (Kilburn) og endnu flere. Disse Huses særlige Berømmelse skyldes, at de er Endestationer for stærkt benyttede Omnibuslinier, der fører Drikkehusets Navn paa Vognskiltet. Enkelte af Beværtningerne, som t. Eks. *Elephant and Castle* (et Drikkepalads i Sydlondon) er paa denne Maade blevet Betegnelse for hele Bykvarterer. Man spørger efter Omnibussen til *Mother Shipton* (et Public House) og betegner derved, at man vil til den Bydel i Nordlondon, der hedder Kentish Town.

Om Søndagen skal disse Huse være lukkede undtagen i Tiden mellem 1—3 Eftermiddag og Aften 6—11. Men da Værten har Tilladelse til Udskænkning for Gæster, der har gjort en 3 Mils Rejse, kan man faa saa mange vaade Varer, man ønsker, mod Forevisning af en gammel Returbillet til Windsor eller Hampton Court. Naar man har sét, hvor fuldt der er af Søndagsrejsende i London, og især i Londons Omegn, rystes man i Tilliden til den engelske Helligdagslov. En anden Fordring, Loven stiller til de her omtalte Beværtninger, er den, at de skal sælge Mad. Lydige mod Paabudet har Værterne da paa deres

Lørdag Aften i en Staabeværtning.

Diske hensat en Tallerken med Osteskorper og Brødskiver. Det er Oprindelsen til den *Free Lunch*, der i Nordamerikas Salooner har udviklet sig til det bekendte Gratis-Maaltid.

Vi har nu omtalt en Række folkelige Frokostrestavrationer og en Drikkedisk, og vi gaar derefter over til Omtalen af Middagsrestavrationerne, hvor dog forskellige engelske Forhold maa tages i Betragtning. Om Aftnen forlader Englænderen den indre Bydel og kører hjem til sin Middag og sit Familieliv, og Følgen er, at jævnere engelske Middagsrestavrationer er faa i Antal. Paa den anden Side maa der selvfølgelig i en By, som rummer Hundredtusinder af Fremmede, være et betydeligt Publikum, der foretrækker at spise efter kontinentale Sædvaner, og for dette Publikum findes der da i visse Kvarterer og navnlig i det saakaldte Soho-Kvarter utallige Restavrationer med Køkkener for enhver Smag.

Disse Restavrationer søges fortrinsvis af Rejsende, der ikke vil ofre et Pund Sterling paa en Middag. De er beliggende i Gadenettet mellem Oxford Street og Leicester Square. Værterne er tyske, franske eller italienske. Man slutter sig til deres Nationalitet af Navnet, som med Guldbogstaver pranger over Restavrationen. Køkkenet minder om franske Smaarestavrationer, og Prisen er omtrent den samme. Man spiser meget godt til Middag for halvtredje Shilling, og spenderer man endnu en Shilling, stimuleres Appetiten yderligere med en halv Bouteille fransk Vin.

Til denne Art Forretninger hører en Del mindre Restavrationer i de snævre Gader ved Strand og Lincolns Inn, *Vienna Café* i New Oxford Street (tætved British Museum, tysk), *Restaurant Margueritte* i Oxford Street (italiensk) og *Restaurant des Gourmets* i Lisle Street 6, tæt ved Leicester Square (fransk). Fremdeles *Becuinots* Restavrant, Old Compton Street 16, tæt ved Cambridge Circus (fransk) og Hundrede andre. Gæsterne taler i Reglen samme Sprog som Kellnerne, og England glider

momentant tilside. Saa længe Middagen varer, er det ikke noget Savn.

Fra Soho-Restavrationerne, der særligt søges af Fremmede, som bor i London, er Springet betydeligt til de store Etablisse-

Artist-Restavrant i Soho.

menter, hvoraf adskillige, som nu skal omtales, har Verdensnavne. Det er et Vidnesbyrd om Londons Størrelse, at denne By i Henseende til virkelige første Klasses Restavrationer kan maale sig med en Restavrationsby som Paris. Franske Forfattere klager sædvanligt over Køkkenet i England, og Klagerne er berettigede, forsaavidt de angaar Familierne og Pensionaterne. Men de er ubillige, naar de rettes mod Hotellerne, især da Køkkenerne i disse ledes af franske Kokke. Faktum er, at første Klasses Køkkener i London fuldt ud staar paa Højde med

Køkkenerne paa Fastlandet, ja Finspisere vil endogsaa paastaa, at de i visse Henseender staar højere. I en By som London findes der en betydeligere Fornemhed end i Fastlandsbyer af mindre Omfang. Markedet er større og Udvalget selvfølgeligt rigere. Da samtidig Prisen ingen Rolle spiller i Londons dyre Restavrationer, maa alle Betingelser her være til Stede for den fineste Menu.

Der skal nu i det Følgende nævnes nogle af Londons Restavrationer, som søges af et bedre Publikum, og som almindelig Bemærkning gælder, at Prisen i Reglen vil være noget højere end paa lignende Restavrationer i Paris.

Ikke langt fra British Museum ligger to meget besøgte Restavrationer, *Holborn Restaurant* og *Frascati*, der ejes af samme Selskab. Den første, der har Siddeplads til 1500 Gæster, er udpræget engelsk og derfor mindre anset mellem Fremmede. Den sidste, Frascati, Oxford Street 26, blev bygget af den hollandske Restavratør Krasnapolsky og minder i visse Henseender om hans bekendte Forretning i Amsterdam. Man spiser i en rotundeagtig med Palmer smykket Vinterhave, der faar sit Lys fra oven. I Baggrunden af Salen spiller et Orkester. Maden er billig, Frokost $2^1/_2$ Shilling, Middag 5 Shilling. Om Eftermiddagen ved Totiden og om Aftenen efter Teatertid afgiver Frascati med sin internationale Sværm af Gæster et livligt Skue. Mellem de fremmede Tungemaal, der summer En om Ørene, høres næsten altid Svensk, Norsk og Dansk.

Monico (Shaftesbury Avenue 19) er en af de solide Londoner Restavrationer med gammelt engelsk Udseende. Mange Rejsende kender Monicos Table d'hôte til 5 Shilling, og Restavrationen à la carte søges af et godt Publikum. Kaféen derimod er tarveligere. Monico og Flertallet af Piccadilly-Restavrationerne oversvømmes om Aftenen af Gadens Damer, og disse Damer gør et mindre tiltalende Indtryk end Damer af den samme Verden i Paris.

Trocadero Restavrant efter Teatertid.

Café Royal (Regent Street 68) er en af de Kaféer i London, der minder om Kaféerne paa Paris's indre Boulevard. I Udstyr er Stedet overfløjet af yngre Konkurrenter, men Maden er god og Vinene superbe. Royal hører ikke til de billigste Restavrationer. I Kafélokalet vil man om Eftermiddagen og Aftenen træffe et broget Publikum, en Blanding af ubestemmelige Gentlemen, der tilbringer deres Nat ved Spillebordene, og Damer, der lever af galante Eventyr. Flertallet af disse Damer er ejendommelige ved deres afslappede Londoner Udseende, ved deres Ansigter, der er graablege som Fotografier, tagne i Aluminiumsbelysning, og ved deres Væsen, hvori en sælsom Blanding af Listighed, knækket Villie, raffinerede Laster og Melankoli. Men ofte straaler de af en sær fordærvet Skønhed, af den Undergang, der vækker Vemod, af den Renhed, som sidst tilintetgøres i en Storstads Giftdunst.

Café Royals Publikum minder om et fransk Kafé-Publikum, men som alle andre engelske Kaféer er ogsaa denne bygget med Vinduerne til Gaarden. Fra Gaden er den kun bemærkbar ved et Skilt. Englands klimatiske Forhold er ikke gunstige for aabne Kaféer, og Franskmændenes Princip med Borde og Servering paa Fortovet kunde ikke anvendes i Londons smalle og af Færdslen overfyldte Gader. Desuden imødekommer de lukkede Kaféer en Side i Folkekarakteren, der vel kræver Offentlighed i offentlige Forhold, men samtidig Ret til at være ukontrolleret paa private Omraader. De gamle engelske Restavrationer, hvor Afsondringssystemet er ført ind i selve Restavrationen (Inddelingen i Baase) opgives dog nu i vor Tid. De nyere Restavrationer vender vel fremdeles ind mod Gaardspladsen, men Baasesystemet er veget for den Restavrationstype, vi kender fra Paris.

Endnu skal nævnes et Par Restavrationer, som Rejsende plejer at besøge under et Londoner Ophold.

Pagani (44 Portland Street), et anset gammelt Etablissement,

der som Restavration staar paa Højde med Café Royal. Pagani er særlig søgt af Spidserne i Londons Skuespiller Verden.

Florence (Rupert Street 57) med italiensk Køkken. Skattet

Den amerikanske Bar i Criterion.

af mange Rejsende, elegant og billig, men det er ofte vanskeligt at finde en Plads.

Trocadero (Shaftesbury Avenue, tæt ved Piccadilly), en af Londons største Restavrationer med et uhyre Grill Room. En Table d'hôte Couvert paa første Sal betales med 5, $7^1/_2$ og $10^1/_2$

Shilling. Publikum er i Gala. Særlig besøgt er Stedet efter Teatertid, og her som i de fleste større Londoner Restavrationer findes en fortræffelig Orkestermusik.

Criterion (Regent Circus, Piccadilly) ejer glimrende udstyrede Lokaler, hvor Væggene er smykkede med berømte Maleres Arbejder. Restavrationen er delt i mange Afdelinger med forskellig Pris. Table d'hôte Salen besøges af den højere Mellemstand, Grill Room'et væsentligst af Bookmakers, Spillere, og om Aftenen og ud ad Natten af depraverede Mandfolk. Naar Livgarden fra White Hall i røde Uniformer træder ind ad Dørene, kulminerer Livet i den store, amerikansk udstyrede Bar Sal, og Fremmede kan da ubemærket blande sig i Vrimlen, der afspejler hele Menneskelivets Komedie og Tragedie. Criterion er et mærkeligt, lidt uhyggeligt Sted, fuldt af saadanne Mysterier, der genfremkalder Minder om Skandalesager i Londons Kriminalret.

Princes' Restaurant (Piccadilly), der besøges af unge engelske Aristokrater med Damer, anses for at være den fineste og dyreste Restavration i London. Adskillige af Stamgæsterne har deres egne Hylder i Forretningens berømte Vinkælder, og til Lokalernes fornemme Montering svarer Betjeningen og Køkkenets Ydelser. Fremmede, der blot ønsker at bese Stedet, plejer at komme der om Søndagen (Frokost 1—3, Kuvert 5 Shilling). Den daglige Middag, der kun serveres *à la carte*, løber uden Anstrengelse op til fire, fem Pund Sterling. Foruden det egenlige Spisekort findes et Tillægskort med smaa *side dishes* til en Guinea. Om Aftenen efter Teatertid har Princes' en Souper, men den er ikke længer paa Moden.

Kendere af Londons Restavrationer vil have set, at vi i denne hurtige Oversigt har indskrænket os til enkelte Restavrationer, som hver for sig repræsenterer en Gruppe. Der kunde fortsættes med endnu en betydelig Række Navne, t. Eks. *Gattis* Restaurant (Adelaide Gallery, meget søgt af Skuespillere. Fortræffelig og ikke dyr), *Simpson's Dining Rooms* (nyindrettet, Hotel

Savoy), *Imperial Café-Restaurant* (Strand 166), *Grand Hotel & Brasserie de l'Europe* (Leicester Square 10, tysk Ølhalle), *The Cavour* (fransk, samme Square 20), *Grand Vienna Café Restaurant* (New Coventry Street 8), *Kettners Restaurant du Pavillon* (Church Street, fransk, gammel og berømt, men nu dyr og slet), og endelig for at nævne tre af de største Restavrationer i City—

Gatti's Restavration (Adelaide Gallery).

Ship and Turtle (Leadenhall Street 129, ægte Skildpadde), *London Taverne* (Fenchurch Street 53), hvor Dronning Elisabeth spiste sit første Maaltid, efter at hun var kommet ud af Tower, og *Crosby Hall* (Bishopsgate *Street within*), et gammelt Laugshus, der er en af de arkitektoniske Seværdigheder i City.

Til Listen over de store Restavrationer kunde endelig føjes en Liste over næsten samtlige Hoteller i West-End. Alle West-End Hotellerne, og deres Tal er legio, har Restavrationslokaler, hvor enhver kan spise, ja der er Hoteller, som næsten ude-

lukkende nyder Berømmelse paa Grund af deres Restavration.

Hotel Cecil er bekendt som Samlingssted for rige Amerikanere og eksotiske Lykkeriddere. Restavrationen er amerikansk, og hverken Restavrationen eller Hotellet staar i nogen Henseende tilbage for Kæmpehotellerne i New York.

Hotel Savoy, der just er ombygget og nu spænder over en uhyre Grund imellem Strand og Themsen, har en Række pragtfulde Restavrationslokaler. I Table d'hôte Salen serveres Diners til $7^1/_2$ Shilling, men her som paa lignende Steder er Table d'hôte Bordet ikke fornemt nok for Gæsterne. Det er i *à la carte* Salen, man træffer det rige Publikum. Savoy Restavrationen, der ligger nydeligt ud mod Themsen, er Londons mest søgte Teater-Restavration. Herrer i Selskabsdragter og Damer i nedringede Toiletter, glimrende af ægte Stene, fylder om Aftenen Kl. 11 de stærkt oplyste Lokaler, der ved Midnatstide frembyder et enestaaende blændende Storstadsbillede.

Lige saa søgt som disse to Hoteller er *Hotel Carlton,* der navnlig har et enestaaende elegant Middagspublikum. En Middag *à la carte* med de almindelige Vine koster 2—3 Pund. Lokalerne i Carlton udmærker sig uden Undtagelse ved en vis gammel engelsk Finhed, og Service, Servering og Betjening har sit særlige Carlton-Præg. De røde Gulvtæpper og de hvidlakerede forgyldte Møbler minder om Monteringen af rige engelske Landsæder. Det er en Ramme, der stilfuldt bøjer sig om de fornemme Gæsters raffinerede High-life-Vaner.

Blandt kendte og søgte Natkaféer kan nævnes *Lounge* (tarvelig), *Globe* (nettere) og *Romanos* (elegant). St. James Restaurant, der tidligere spillede en Rolle i Piccadillys Natteliv, er nu en Knejpe for det værste Udskud. Da Natkaféerne som alle andre Kaféer skal lukke Kl. $12^1/_2$, hersker der paa disse Steder en Travlhed, som gør Livet meget utiltalende. Sørgeligt er det at se de pyntede Damer staa paa Gaden Kl. $12^1/_2$ i Regnvejr.

Straalende i deres lejede Dragter ejer de ikke en Shilling til en Cab.

Den største og eleganteste Natkafé er *Hotel Continental.* Stedet er ejendommeligt, blot fordi det egenlig kun er søgt i

Hotel Carltons Køkken.

Tiden mellem 12 og $12^1/_2$. I denne halve Time bogstavelig talt tages det med Storm. I samtlige tre Etager er der en summende Trængsel af Damer og Herrer, der tømmer Champagne Glassene og spiser russisk Kaviar. Hotel Continental søges af Blomsten af den engelske Kokotteverden, og ofte bemærker man mellem Damerne unge blændende Skønheder, som nok havde fortjent en bedre Skæbne. Andre gør et stærkere Kokotteindtryk. Flertallet af disse Damer, og der er Hundreder af dem, indfinder sig ved Ellevetiden, indtager deres Pladser og bestiller

en Souper, som betales af den Herre, der senere paa Aftenen sætter sig ved samme Bord. Kl. 12, naar kjoleklædte Gentlemen og Damer i hvide Toiletter strømmer op og ned ad Trap-

Natte-Restavration.

perne, begynder Livet at pulsere, og henad Kl. 12½ udfolder der sig i Hotellets Indre et Kvindemarked, som er uden Sidestykke. En uhyre Række Drosker og Ekvipager, der holder udenfor, forsvinder Kl. 12½ i alle Retninger, og næsten øje-

blikkeligt slukkes Lysene i Hotel Continental. Et Par Minutter senere er Hotellet skjult i Mørket.

De engelske Præster og de kvindelige Ligaer for Sædelighed har ført en voldsom Kamp mod Natkaféerne, især mod den, vi sidst har omtalt. Som et af Kampens Resultater holdes Kaféerne nu lukkede om Søndagen. Værten i Hotel Continental, der gav os Oplysninger om Forretningen, syntes veltilfreds med denne Ordning, der havde sikret ham en ugenlig Fridag.

Vi spurgte ham, hvad Damerne, der besøgte hans Lokaler, tog sig for paa Helligdagen.

Og han svarede med engelsk Alvor:

„De gaar i Kirke!“ —

Grundtrækket i den engelske Levemaade er en stor Simpelhed i Formen og i hvert Maaltid en kraftig Kødret, som ikke under Tilberedningen har mistet sin Saft. I Frankrig undværer man hellere Kødet end Suppen. Det modsatte er Tilfældet i England, hvor Suppen betragtes som en Skueret, der næsten ikke hører med til Middagen. Selve Maaltidet staar og falder med Kød og Flæsk, og har vi opregnet de Former, hvorunder dette Grundlag sættes paa et Spisebord, saa har vi ogsaa opregnet Hovedretterne i den engelske Menu.

Det er snart gjort. Vi nævner *Roastbeef* (Oksesteg), *Pork* (Flæskesteg), *Leg of mutton* (Bedekølle), *Shoulder of mutton* (Bedeforfjerding), *Veal with Pork* (Kalvekølle med kogt Flæsk), *Boiled Beef* (kogt grøntsaltet Oksekød), *Boiled mutton* (kogt Bedekølle) og *Roast Lamb* (Lammesteg). Naar hertil føjes *Beefsteak* (engelsk Bøfsteg), forskellige *Cutlets* (Koteletter) og de tidligere nævnte Fiskeretter vil det engelske Køkken ikke byde os flere Overraskelser. Til Stegene serveres en Del Grøntsager, Kaal, Ærter, Bønner, Turnips, Artisskokker etc. Men Grøntsagerne smager ikke Fremmede; de er kogte i Vand.

Som Efterretter spiser Englænderne Puddinger, Pie og Tærter, af hvilke Puddingen, der er den mest almindelige, forekommer En lidt tung. Maaltidet slutter med skarpe Oste, Selleristænger, Karser, Selleritop, raa Agurker og Salat. Ved Bordet drikker Englænderen sjælden mere end én Slags Vin, og endda erstattes Vinen ofte med lidt Whisky i et Glas Vand.

Til det franske lettere Lufttryk og den lunefuldere franske Himmel svarer en Kogekunst, der er indbydende, fristende og pikant afvekslende, men uden Soliditet. Til det engelske tungere Taageklima svarer den engelske tungere *Joint*. I Frankrig er Eftertrykket lagt paa Formen, i England paa det lødigere Indhold. Franskmændene er let byggede og i sig selv livlige. For dem er Maaltidet en behagelig Adspredelse. For Englænderne med deres kraftigere Konstitutioner er det en vanemæssig Pligt. Ordet Middag har i Frankrig faaet en festlig Tone, som det aldeles ikke ejer i England. En Englænder har ingen Anelse om, hvad det vil sige at dinere. Han spiser ikke for at underholde sig selv og andre. Han ernærer sig med et sundt og kraftigt Stykke Kød. Sætningen: Fortæl mig, hvad Du spiser, skal jeg sige Dig, hvem Du er, har større Gyldighed i England end noget andet Sted i Verden. Det engelske Menukort er et Spejlbillede af den engelske Karakter. Voltaire sagde, at Franskmændene havde én Religion og hundrede Saucer, Englænderne hundrede Religioner og én Sauce. Man kunde tilføje, at naar Franskmændene har mistet deres ene Religion, vil Englænderne uforstyrret have bevaret deres ene Sauce.

GADENS SKIKKELSER

Det er stykkevis, man opsamler sit Hovedindtryk af Londons Gader. Kvarterer som Whitechapel, City og West-End er egentligt vidt forskellige Byer. Men hvor man end gaar i London, møder man et Galleri af Skikkelser, der er ens af Ydre og ganske upaavirkede af de lokale Forhold. De staar stille i Strømmen, eller rettere de gaar *mod* Strømmen. De minder om visse Fiskearter, der kun, naar de svømmer op ad Floderne, kan bjærge Livet. Disse Mennesker kaldes Kerbstones (Randsten), hvorved man egentlig vil betegne fattige Handelsmænd, som sælger billige Ting ved Fortovene. Men til Kerbstones i videre Betydning hører samtlige Gadens faste Skikkelser, Gadefejere, Droske- og Omnibuskuske, Spillemænd, Sangere, Postbude, professionelle Tiggere og hele det brogede Galleri af Gadehandlende, Politibetjente etc. Det er en Verden.

Paa Gadehjørnet staar en ældre Mand, der udmærker os ved en ærbødig Hilsen. Manden fortæller, at han „passer Hjørnet". Det vil sige, at han fra Hjørne til Hjørne fejer en Gang i Snavset, og at Damer, der benytter Gangen, betaler ham

en halv Penny. Hjørnerne i London, meddeler Manden, gaar i Arv fra den ene Gadefejerfamilje til den anden; ofte udlejes de af Ihændehaveren eller sættes til Auktion. En Mand, der passer et Gadehjørne, hedder en *crossing-sweeper,* og samtlige Crossingsweepere danner en Forening, hvis Opgave, foruden at forsvare Medlemmernes Rettigheder, er at uddele Legater og

Manden, der „passer Hjørnet".

om Sommeren at foranstalte en Fællesudflugt til Hampton Court. De gode Maaneder, oplyser vor Hjemmelsmand, er Vintermaanederne, naar Gaderne er fugtige. Han er netop i den daarlige Sæson.

Londons Gader har et eget Lys, der meddeler Omridsene deres gule, bløde Tone. Falder Taagen tættere, kan Gaden blive brandgul, rødgul, uigennemsigtig mælkehvid eller ganske mørk. Det er et Spil af vekslende Farveovergange, der snart hæver Gadebilledet op i lysere Verdner, snart nedsænker det i Gravens Mørke. Men paa varme Solskinsdage flimrer den lette Taage over Huse og Mennesker som et Guldslør, der optrækker Formernes Yderlinje med festlige, gyldne Rande.

Maaske vil man, naar man færdes udenfor de egentlige Modegader, finde Menneskevrimlen temmelig farveløs. Til Gengæld er Vognfærdslen med de firkantede Fragtvogne af alle Størrelser og Udstyr og de tunge Arbejdsvogne, med Hestene glimtende af

„Firehjuler" Kuske.

blankt Messing, et oplivende Element i Gadens Billede, og til de store og tunge Vogne kommer Vrimlen af de lettere Befordringsmidler, Post- og Telegrafvogne, Broughams (en Slags Kalechevogne), Automobiler, Cykler, og endelig — dominerende Kørebanen ved deres uhyre Antal — Hansom-Cabs og Omnibusser: Cabs og Bus.

Cab'en og Omnibussen er de to almindeligste Befordringsmidler i London; gennem dem skabes hele Gadefærdslens ydre Forhold. Cab'erne befordrer aarligt 54 Millioner Mennesker, Omnibusserne 450 Millioner. Man kan deraf slutte sig til deres

Talrighed i Vognenes uendelige Hærskare. Ved *Cab* (af Cabriolet) skulde egenlig betegnes saavel en firhjulet Droske (Four-wheeler) som den høje Gig, der efter Opfinderen kaldes Hansom. En Cab er nemlig begge disse Køretøjer i Forening. De tohjulede Vogne er dog langt de talrigste — der skal være ca. 12,000 af dem — og det er dem, der i Reglen menes, hvor Talen er om Cabs.

En Cab med Hest, Passager og Kusk i tre forskellige Højder

Langs Fortovene i London.

— og Kusken bagest og højest som Ballast — er et særdeles stilfuldt om end lidt stift Køretøj. De store Hjul er skinnende blankt lakerede. Kalechen er indvendig betrukken med Fløjl og udvendig paa Falddøren prydet med Forgyldning, pudsede Messingsirater og blanke Lygter. Regner det, lukkes Kalechen fortil helt med Glastag, og hvadenten den er lukket eller aaben, maa Samtale mellem Kusk og Passager føres gennem en Klap i Dækket. Vognen trækkes af graaskimlede eller lysebrune lette Travere, der bærer stærkt metalbeslaaet Seletøj. Hesten har lige saa lidt at trække, som den har Vægt at bære. Skudt frem af Vognen piler den lynsnart gennem Færdslen, styret af Cabmanden (Cabby), der i rivende Færdsel fremkalder Billedet af en Fisk i oprørt Vand. Sammenstød mellem Vogne forekommer

Bobby til Hest.

sjældent paa Londons Gader, og hænder det, er Cab'en meget vanskelig at vælte. Dens Hjul løftes ikke let fra Jorden, og for Passageren tjener Hjulet i alle Tilfælde som et solidt Skjold. — Cabby, der er klædt som Gentleman med høj Hat, Kørefrakke og lyse Handsker, nyder ikke en borgerlig Anseelse, der svarer til hans høje Stilling i Gadens Billede. Man siger, at Cabby snyder, og at han gør Spektakler med Fremmede og er misfornøjet, selv naar de betaler ham det dobbelte af hans Takst.

Dette daarlige Rygte har paa Forhaand opskræmt de Rejsende og gjort dem ængstelige for Cabby; de undgaar ham, hvor de kan. Det er først ved nøjere Kendskab, de lærer, at Rygtet dog har overdrevet, og at der er Omstændigheder i denne Mands private Forhold, som er gyldige Undskyldninger for hans Fejl.

Morgenbillede.

Ved de sidste Aars rivende Udvikling af de underjordiske elektriske Jærnbaner har Cabkuskene faaet Konkurrenter, der truer med at ødelægge dem. Til Kompagniet, de kører for, skal de i Leje af Vogn og to Heste svare en daglig Ydelse af 12 Shilling og 3 Pence, og det kan næppe være mindre. Men tidligere var deres Dagsindtægt ca. 25 Shil-

En ung Mand, man ofte møder i London.

ling, og dengang kunde de tjene til deres Livsophold. Nu, da de underjordiske Baner transporterer Millioner af Mennesker, er deres daglige Indtægt sunken ned til 15 Shilling. De skal leve, og i Kampen for Tilværelsen kommer de uden for deres Takst. — Fristelsen er i saa Henseende saa meget større, som de ikke har Taksametre i Vognene, skønt Passagererne skal betale dem pr. Mil. Taksten er grumme billig. Den er fastsat til 1 Shilling for hver Mil eller følgende Brøkdel af en Mil. Nu er der vel i Vognen indlagt en Mileberegning for adskillige Ruter, men ikke desmindre kommer det let til Diskussion om Afstanden, og er Passageren ukendt med Forholdene, betaler han hellere end at udsætte sig for Vrøvl. Englænderen derimod betaler, hvad han finder passende, og er Kusken utilfreds, giver han ham sit Kort. Paa dette Grundlag kan Cabby, om han ønsker det, gøre Anmeldelse til Politiet, hvad han dog sjælden er tilbøjeligt til. Han har Erfaring for, at Politiet gerne stiller sig paa Passagerens Side. Meget tidt er det Cabmændene, der er de Forurettede, men selvfølgelig kan der ogsaa mellem dem være uheldige Personer. Fremmede vil ofte handle fornuftigst ved at tage Vognen pr. Time. En Firehjuler koster 2 Shilling Timen, en Hansom-Cab $2^1/_2$ Shilling. Der er ingen forhøjet Nattetakst, men man kan ikke køre Timekørsel efter Kl. 8 Aften.

Lille Handelsmand.

Indlader man sig i Samtale med Cabkuskene, finder man, at Flertallet af dem er nette unge Mænd, som oftest Bøndersønner, der ikke altid savner Dannelse. Betydeligt un-

der dem i Takt og Optræden staar Kuskene paa Firehjulerne. Det er gamle Stødere, halvt døve og blinde af Vind og Røg.

Omnibussen, det andet store Befordringsmiddel paa Londons Gader, er en ærværdig londonsk Institution. Kusken, Jonas Perry, der netop har holdt sit 60aarige Omnibuskusk-Jubilæum, aflægger en historisk Beretning, idet vi kører over London Bridge. Jonas Perry har personlig set „Omnibussens Fader",

Enbenet Kunstner i East-End.

George Shillibear, da han i Aaret 1829 kom til London med den nye Vogn, der dengang vakte meget større Opsigt end i vore Dage Automobilen. Den nye Opfindelse viste sig at være god og indbringende, og efter at der var oprettet flere konkurrerende Linier, dannedes i Aaret 1856 *The London General Omnibus Company,* hvis Formaal var at overtage hele Byens Omnibusbefordring. Begyndelsen blev gjort med 27 Vogne, af hvilke gamle Perry kørte een. Selskabet voksede saa hurtigt, at det samme Aar havde 600 Vogne. Perry fortæller, at Gaderne dengang var meget smallere end nu, og at der var en halv Time mellem Vognene. Kuskene blev lønnede med Indtægten af „den første udvendige Passager". Senere fik de 6 Shilling for en kort Dag og 8 Shilling for en lang. „Der er sket adskillige

Forandringer siden", siger gamle Perry og spytter ned i Themsen.

Ja, det maa være interessant at sidde ovenpaa en Omnibus og sammenligne London mellem da og nu. Byens Indbyggerantal er fordoblet, og Kvarterer, der i sig selv er Millionbyer, skyder sig i vore Dage ud til fjærne Egne, som dengang var Mark og Skov. Det eneste, der er blevet tilbage og er ganske

Manden uden Ben løber paa Hænderne efter en Penny.

uforandret, er nok Omnibussen, som Jonas Perry har siddet paa i 60 Aar.

Det varer en Tid, før Fremmede forsoner sig med disse Omnibusser, der er et af Vidnesbyrdene om Englændernes trofaste Vedhængen ved det Gamle. Det irriterer straks, at man vanskeligt kan se, hvor Omnibussen gaar hen. Skiltet med Bestemmelsesstedet skjuler sig beskedent mellem prangende Skilte for Sæbe og Blanksværte. Paa den anden Side er det disse Skilte, der med deres stærke Farver liver op i Færdslen og paa Solskinsdage blinker som Farvepletterne fra en Palet. Fremdeles finder man, at Omnibussen er snæver, og at den i vaadt Vejr er kold og ubehagelig. Det er meget sandt. Men sæt Dem oven paa den i Solskin, og sig, om De vilde være den foruden! Helst

skal man søge sin Plads ved Kuskens Side og opmuntre ham til Meddelsomhed med en Cigar. Den brave Mand er altid veltalende og henrykt ved for tusinde Gang at nævne Navnene paa de store Bygninger, Kirkerne og Klubberne, og idet han

„Det er en Pirat!“

sidder og taler og nu og da nikker til en Kusk i Vrimlen, giver han uden selv at vide det adskillige Oplysninger til Forstaaelsen af det uhyre brogede Skuespil, hvorigennem han langsomt fører sin „Bus“.

Fra Kl. 6 om Morgenen til Kl. $12^1/_2$ om Natten ruller Tusinder og atter Tusinder af de gule og røde med mangefarvede Skilte behængte Omnibusser ad 160 forskellige Hovedlinier gennem London. Man finder vanskeligt rede i dem, saafremt man ikke mærker sig de store Knudepunkter, hvor næsten alle Li-

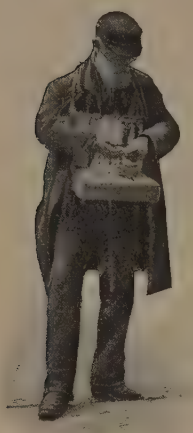

Kerbstone.

nier skærer hverandre. Disse Punkter, som den Rejsende betegner med et Kryds paa Londons-Kortet, er: Bank of England; Tottenham Court Road Corner (Hjørnet af Oxford Street); Oxford Circus; Marble Arch; Shepherds Bush; Charing Cross (Trafalgar Square); Piccadilly Circus; Hyde Park Corner og Elephant and Castle. Det sidste Punkt ligger syd for Themsen, hvor Fremmede i Reglen kun kommer paa Vejen til Krystalpaladset og Greenwich. Fra disse Punkter er der med korte Mellemrum Forbindelse med næsten alle Byens Udkanter. Betalingen for Farten, der afkræves under Kørslen, er meget lav. Den er beregnet efter Forholdet en Penny for en halv Mil, men i Byens nordlige Kvarterer, hvor Stigningen opefter nødvendiggør et yderligere Forspand, betales der for enkelte Ruter det dobbelte. Endelig kan Taksten forhøjes, som t. Eks. ved Kroningen, da den tredobledes. Ved særlige Lejligheder, Væddeløb o. lign., optræder „Pirater", det vil sige Privatomnibusser, der flakker om i Gadenettet og straks slaar ned, hvor der er Udsigt til Gevinst. Disse Pirater iagttager ikke almindelige Regler, saasom at give Passagererne Billetter etc. De foranstalter indbyrdes smaa Kapkørsler, de vælter, og nu og da udmærker de en Beværtning, der er Passagererne komplet ligegyldig, med et længere Ophold. Man sidder i en Omnibus og føler sig i behagelig

Konen med Kamfer.

Komisk Legetøj.

Ligevægt, da et Gavtyvefjæs pludselig grinende breder sig i Døraabningen. Det er Konduktøren, *the guard.* Han siger en Brander til en gammel Gentleman, der bliver saa forbavset, at han taber *Times.* Han skræver ind gennem Vognen og retter sine levelystne Øjne mod en lille Tjenestepige, og naar han samtidig glemmer at give en gejstlig Herre en halv Penny tilbage paa en Trepence og rager uklar med en ældre Lady, der har en Hund paa Skødet, saa maler Rædslen sig i alle Ansigter: Det er en Pirat!

Hawkers.

I Paris sætter man sig foran en Kafé og iagttager det pulserende Liv paa Gaden. I London sætter man sig ovenpaa en Omnibus og ruller selv ind i Livet. Man kan, om man lyster, køre fra Morgen til Aften en Uge og dog paa hver Rute finde et nyt Kvarter. Men er man træt, og ønsker man lidt nøjere at bese de enkelte Skikkelser, der lever deres Liv i Vrimlen, saa staar man af og fortsætter sin Vej til Fods.

Den typiske Kerbstone med Manchetknapper.

Det vilde blive meget omstændeligt blot at nævne de forskellige og tildels besynderlige Mennesker, der fra Morgen til Aften og ofte ogsaa om Natten lever og dør paa Londons Gader. Der er Tusinder af dem, og blandt disse atter Tusinder, der er saa nøjagtig ens af Udseende, at man hurtigt føler sig fortrolig med dem, kommer til at holde af dem

og savner dem, naar man ikke ser dem hver Dag. — Øverst blandt Gadens Figurer staar den engelske *Kerbstone,* der ligesom den franske *Camelot,* om hvem han minder, bærer sin Butik (en lille Træbakke) i en Rem om Halsen. Kerbstonerne, hvoraf der findes en Hær i London, maa ikke forveksles med en anden talrig Klasse af Byens Gadehandlende, de saakaldte Costermongers, der i Reglen holder Æsel og Vogn. Kerbstonen, som staar i Strømmen, hvor Fortove og Gadefærdslen glider forbi hinanden, er ofte en Mand, der har kendt bedre Dage, en falleret Købmand, en forulykket Kasserer eller Advokat. Oftere er han dog udgaaet af den fattigere Befolkning, og Gadehandelen er da hans egentlige Levevej. Andre uvedkommende Personer optræder som Kerbstonere for at tigge. Det gælder navnlig de talrige fattige Kvinder, der staar i Gadefærdslen og fanger Øjet ved deres skæve, bedende Stilling. I den højre Haand holder de en Bakke med Tændstikker, paa deres venstre Arm bærer de et usselt udseende Barn, som en hosstaaende lille Pige stikker i Benet med en Knappenaal. Barnet jamrer sig, og deltagende Damer standser og giver den ulykkelige Moder en Penny. Men denne Kone er ingen Kerbstone. Hun tilhører de saakaldte Dodgers, som vi senere vil

Søde Sager.

møde i Londons Tigger- og Forbryderkvarter. Paa de vedføjede Billeder, der er fotografiske Gengivelser efter Virkeligheden, ser man de typiske Kerbstoner. Her er Manden, der handler med Skjorteknapper, med Pengepunge, med komiske Sange, Pletvand, Naale etc etc., og endelig de saakaldte *Hawkers* (Udraabere), der overalt i London staar ved Fortovene og med nøjagtig samme Udraab falbyder den samme Ting den samme Dag. Tingen, de sælger, er i Reglen et lille sindrigt konstrueret Stykke Legetøj, en Pibe, af hvis Hoved man kan puste en Hane, en leddet Metalslange, som ved magnetiske Kræfter sættes i slangeagtige Bevægelser. Store Fabriker er beskæftigede med at forfærdige disse Sager, som falbydes over hele London, udsælges og dermed sporløst forsvinder af Markedet. Mellem Kerbstonerne findes anselige Handlende, som ikke kan bære deres Lager og derfor har det liggende paa et Bord. Forretningen omfatter i saa Fald større Sager, Bøger og Paraplyer,

Udsalg af Bøger.

Crumpets.

gamle Klæder, Vafler (der bages, medens man venter) og Skotøj. Mellem disse Kerbstoner finder vi en Type, den saakaldte *Patterer,* der foruden sit karakteristiske Gadehandler-Ydre ejer

Londons populæreste Gadefigur, The Patterer, anbefaler et Middel mod Maveonde.

glimrende Talegaver og morer de Forbigaaende med vittige Historier. Man vil finde Patterer'en i de fleste Bydele, dog næppe noget Steds saa typisk som ved Indgangen til de store Parker og i Whitechapel Road en Lørdag Eftermiddag. Ved sin

pudsige Personlighed standser han de Forbigaaende og faar dem til at købe, hvad han sælger. Det er sjældent første Klasses Varer. Særlig ejendommelig for Patterer'en er forskellige smaa Kneb, der fremmer hans Salg. Publikum vil købe, men han trækker et Voksdug over Varerne og fortsætter ufortrødent sit Foredrag. Han véd, at utilfredsstillet Købelyst virker som en Art

Costermonger Familie paa en Vogn forspændt med *The Moke*.

Suggestion. Han sælger et eller andet Lægemiddel, Sirups-Karameller o. lign., men Ingen faar Lov at nærme sig Lageret, før han har oplæst vidtløftige Attester fra berømte Læger. Han afbryder Oplæsningen, idet han kaster en Karamel i Luften og snapper den med Munden, han forærer en af Drengene et Guldur, som er af Messing og kan købes for en halv Penny, men i Afstand vækker almindelig Beundring. Han skænker rundhaandet en fattig Kone en lægebringende Sukkerstang. Hans Hensigt er ikke at tjene Penge, hans Hensigt er at hjælpe dem, der lider! Imedens er Utaalmodigheden vokset med Trængslen, men Patterer'en bugtaler, han citerer Milton, og han grynter som en Gris. De Omstaaende er da omsider ved at storme løs paa ham, og nu begynder hans Salg; det er næppe begyndt, før Patterer'en

har udsolgt. Men Virkningen af det lovpriste Lægemiddel spores straks hos Køberne som stærke Mavekneb. Dog, hvor er Patterer'en? Han forbereder det samme Kunststykke i en anden Gade. London er saa stor, at han kan optræde i Aarevis og med et nyt og velvilligt Publikum fra Morgen til Aften hver eneste Dag.

Typisk Frugthandlerske.

Til en særlig og meget udbredt Klasse af Londons Gadefigurer hører de saakaldte *Costermongers:* Frugt- og Grønthandlere, der sælger deres Varer fra en Trækkevogn eller en lille Fjedervogn, der er forspændt med et Æsel, som i Costermongersproget kaldes *moke.* Om Morgenen ved 4-Tiden vaagner der rundt omkring i London, dog særlig i de nordvestlige Kvarterer, 60,000 Costermongere, som med deres Vogne drager ned til Coventgardens Frugtmarked eller andre mindre Udsalgssteder. En Del af disse Handlende lejer et Æsel, og op ad Dagen møder man dem rundt omkring i Byen paa Frugtvogne. Costermongerne er en særlig Race af Mennesker, som ofte indbyrdes taler deres eget Sprog, det saakaldte *Back-slang* med Ordene udtalte bagvendt, t. Eks. London *Nodnol.* De opfattes som raa og ubehagelige Personer, og denne Opfattelse støttes af deres grove vejrbidte Ansigter og utiltalende Ydre; ikke desmindre er Flertallet af dem flittige og nøjsomme

Stegte Kastanier.

Familiefædre, som kæmper haardt for Brødet. Fra Morgen til Aften gaar de omkring med deres Frugt og Blomster eller staar i Træbutikerne i den kolde Taage. Ødelægger Vejret et Par af deres Indtægtsdage, af hvilke Lørdagen er den bedste, maa de sælge Æslet. Det er et sørgeligt Syn at se dem staa og falbyde det paa Kvægmarkedet i Islington. Deres aarlige Festdag,

Costermonger Derby i Kensal Rise.

Costerderby i Kensal Rise, er en af Mærkelighederne i Londons Folkeliv. Saa kommer de kørende i Tusindvis med deres Æselsvogne, og efter Derbyet, hvor Æresprisen vindes af den, der bærer det største Antal Frugtkurve paa Hovedet, gaar Festen videre med Sang og Dans, og ikke sjældent med et lille Slagsmaal. En anden londonsk Seværdighed er en Costermonger Begravelse. Tusinder af Kolleger følger efter Baaren, og naar Graven er tilkastet, skjuler de den under et Bjærg af friske Blomster.

Det er en Verden af besynderlige Mennesker, der lever paa Londons Gader, og følger man dem fra Gaden til deres fattige Gyder i East-End, og ser man, hvor nøjsomme de er, hvor haardt de kæmper for Livets Ophold, og hvor hensynsfulde

Opkøber af Jærnsenge.

og trofaste de kan være mod hinanden indbyrdes, saa kommer man til at holde af dem, og gennem dem kommer man til at holde af Gaderne i den store hemmelighedsfulde By. Her er nu den joviale Forhandler af *crumpets* (bløde Kager), som altid staar og fløjter en gammel Vise. I en Træhytte i Sidegaden har vi Sukkermanden, der midt mellem en Flok gabende Børn trækker de lange Sirupsstænger, som han skynder sig at afklippe i Stykker til en Penny. Her er Konen med blød tyrkisk Konfekt og med de firkantede røde Brystsukre, hvori der ligger en Mandel. En anden Kone paa Hjørnet sælger stegte Nødder, og en tredje paa et fjærnere Hjørne afsætter Boller med Smør, de delikate *muffins,* som den lille Butiksjomfru køber og paa Hjemvejen staar og spiser i en Port. Enhver af Gadens Smaahandlende har sin Specialitet. Manden, der falbyder Hatte, vilde ikke falde paa at gøre Forretninger i Sko, og den stilfærdige Handelsmand, der trækker ned ad Gaden med en rusten Jærnseng paa sin Haandvogn, vilde ikke kunne tænke sig at købe noget andet Metal end gammelt Jærn. Fluepapirsælgeren er let kendelig paa Fluepapiret, han har viklet om Hatten. Skorstensfejeren og Kulmanden udstøder visse Skrig, og standser vi Kulmanden og spørger, hvad det egenlig er, han raaber, forklarer han forbavset, at det er *coal! coal!* Det forekom os, han raabte Øl. En gammel Londoner Skikkelse er Konen, der reparerer

Fluepapirsælgeren.

Stolesæder. Der er altid en og anden, som staar og hører paa hendes Historier. Til en laverestaaende Art af Kvinder hører de saakaldte Trappepiger, der tidligt om Morgenen ligger og spærrer alle Opgange med deres Gulvklude. Disse Trappepigers Mundlæder løber om Kap med Vandet, som i stride Strømme overskyller Fortovet. De konverserer gerne Forbigaaende, og Samtalens Udbytte forringes næppe gennem den Omstændighed, at man ikke forstaar et Ord.

Konen, der reparerer Rørsæder.

Trappepiger.

Foroverbøjet, og trækkende en Vogn, hvorpaa der staar en Ild med dampende Kastanier, gaar en bleg Italiener hen ad Londons Gader. Vi har mødt ham før, et Steds paa Vejen op til Monte Reale eller i de solbeskinnede Byer, der ligger paa Skraaningen af Vesuv. Han taler ikke andre Sprog end Dantes, og er han i Haabet om Fortjeneste kommen ud af Gaderne omkring Percy Street,

hvor Italienerne lever, farer han vild. Nu trækker han sin Vogn med Ildbækkenet og Kastanierne gennem ukendte Egne. Men naar han sent i Aften genfinder Percy Street, er Ilden slukket og Kastanierne hentørrede og ødelagte — og den unge Italieners store, mørke Øjne, der i Morges skinnede af Haab og Glæde, har faaet en sørgmodig Glans. Til Gadens populæreste Figurer hører Mælkemanden, Bageren og Saltmanden, der er Londons Morgenmænd, fremdeles Post- og Telegrafbudene, der i deres simple mørke Dragter ikke gør sig videre bemærkede i Færdslen. Overlæsset med Breve iler Postbudet fra Dør til Dør. Han stønner ofte under Byrden, han bærer. Ved Thebordet om Morgenen venter enhver opvakt Miss en halv Snes Breve med fire Sider om ligegyldige Materier, og til Uheld for et andet Postbud sætter hun sig snart hen og giver et Gensvar. Foruden Dørklokken med det sirligt pudsede Messinghaandtag findes der paa Beboelseshusene i London en gammel Dørhammer. Postbudet benytter denne, idet han anmelder Breve med to bestemte

Mælkehandleren.

Tilfældige Reparationer.

Slag. Tre Slag paa Døren betyder Telegram. Et Par andre Skikkelser, der er lige saa almindelige paa Gaderne som de her nævnte, er et Par Drenge, hvoraf den ene bærer Ølspande paa en Stang. Det er en Dreng, der henter Øl til Restavrationer, som ikke selv har Tilladelse til Øludskænkning. Gæsterne derimod kan frit sende en Dreng hen og hente Øllet i et Public House. Den anden Dreng, man møder, bærer en Stabel Tintallerkener i Favnen. Han kommer fra en mindre Restavration, der gør Forretninger med at sende Mad til Folk. De to Drenge dukker op i Vrimlen ved enhver Spisetid. — En af Gadens mest rørende Skikkelser er den fattige Maler eller Malerinde, ofte en ung lovende Kunstner eller Kunstnerinde, hvis Drømme om Lykke er blevet tilintetgjorte af Tilfældet, Sygdom eller Letsind. I svagt befærdede Gader eller paa det brede Fortov langs med Themsen fremstiller Maleren Oliemalerier, idet han som Lærred benytter de store firkantede Fliser. I en Række sammenhængende Billeder fortæller han en lille sentimental Historie. Lidt afsides og for sig selv maler han maaske en Skovfugl i et Bur, og under Buret skriver han et lille Digt. Fattig og forlegen trykker Kunstneren sig op mod Muren, ubemærket af dem, der standser og ser paa Billederne og kaster en

Drengen, der altid henter Øl.

Den varme Frokost.

Penny i hans Hat. — Tit gaar man gennem Londons Gader, knuget af de mægtige Kræfter, der rører sig, og hvori en brutal Nyttevirkning alene synes at holde sin haarde Tale. Men overrasket standser man. En naiv menneskelig Bevægelse har strejfet Øjnene og har midt i den hæsblæsende og haardhændede Travlhed faaet milde Hjertestrenge til at klinge. Ved Themsen ser vi fattige Arbejdere, der

Kunstmaling paa Fliser.

London og de smaa Fugle.

rejser sig fra Maaltidet og deler deres usle Brødskorper med Maagerne, som breder de hvide Vinger over Floden. Og paa Pladsen foran Guildhall vil man altid om Formiddagen bemærke alvorlige Citymænd, der et Øjeblik glemmer Forretningerne og ubekymrede, om Fondse er opad- eller nedadgaaende, fodrer deres Venner, Duerne. I St. Pauls Kirke lever flere Duekolonier, som udelukkende fodres af Folk paa

Gaden, og i British Museum har de Lærde, der Kl. 10 om Morgenen gaar ind i Læsesalen, i Reglen lidt fint Brød med i et Avispapir. Det er til Fuglene. Et indtagende Vinterbillede udfolder sig, naar Spurve og Duer hopper ned fra deres tilsneede Udkigsposter paa Façadens Kapitæler og spiser Brødet af de gamle Herrers Hænder. — En Vinter for en halv Snes

Duernes Venner.

Aar siden bemærkede Forfatteren af disse Linjer Herbert Spencer staaende foran de korintiske Søjler diskuterende med en Kollega. Spencer var meget ivrig og hævdede saa højt, at Andre kunde høre det, at Sokrates var bleven utilbørligt overvurderet af sin Eftertid. Haardt traadte den store engelske Filosof i Sneen, og endnu haardere traadte han paa den berømte Grækers Navn. Han blev ivrigere endnu, og tilsidst bogstavelig talt pulveriserede han Sokrates' aandelige Efterladenskaber, og samtidigt smuldrede han et Stykke Hvedebrød i Haanden. Men just som han stod og pulveriserede og smuldrede, opklaredes det fine Spind af Rynker i hans mærkelige kloge Ansigt. Han bukkede sig ned og fodrede en Graaspurv.

Skærsliberen.

Det er besynderligt, at Fugleverdenen er saa righoldig i London, der dog fra Fuglenes Regioner maa ligne én i Røg indhyllet forreven Stenørken. Men de smaa bevingede Skabninger har opdaget, at de i denne Stenørken uden Vanskelighed erhverver deres Livsophold. Fugle vil altid være velkomne i en By, hvor Menneskene Millionvis lever sammenpressede mellem fængselshøje Mure. Der skabes her en stærk Længsel efter alt, hvad der er Byen modsat, og med Fuglenes Kvidren fremmanes Billedet af Landet og de stille Skove. Det er Forhold, der sikrer Fuglene et sorgfrit Udkomme, og det er Forhold, som ogsaa maa tages i Betragtning i Henseende til Befolkningens ofte barnlige og sentimentale Følelser. Et uhyre Publikum er modtageligt for en Paavirkning, der faar simple og usammensatte Strenge til at vibrere. Paa denne Baggrund har der i London udviklet sig en Kres af Gadekunstnere,hvortil der ikke findes Sidestykke i nogen anden Verdensby. Blomsten af disse Kunstnere er de omvandrende Artister, de saakaldte *Street performers*, som er

Gadens Kunstnere i Regn og Slud.

uadskilleligt knyttede til Londons Gadeliv. Hvorhen man kommer, fra Byens Centrum ud i Millionbyens fjærne Forstæder, finder man dem i Virksomhed. Nu og da er det en hel Familie, der fordeler Instrumenterne imellem sig, men oftere er det en Mand og Kone, hvoraf den ene paa en Guitar akkompagnerer den andens Sang. Musiken og Sangen er gamle Melodier og Ballader, som den nuværende Slægts Bedstemødre har sunget: „Der var engang en Skoflikker, som levede i en Bod“ og lignende. Men Gadesangerne besynger ogsaa Roserne i Surrey og Erins Søer. Deres Foredrag af nationale Sange om Nelsons Død og „O, Britannia, Havets Stolthed“ har faaet mange Englænderes Hjærter til at svulme af Begejstring, og i deres Foredrag om Jarlen af Essex og hans Terne hører den unge Pige Ekkoet af sine fjærne Drømme. Disse Sangere er Resten af en vældig Kaste, der i vore Dage langsomt trænges tilbage af lavere staaende *Street performers*, som laaner deres Repertoire fra Londons Varietéer. Men ogsaa disse har deres Publikum, især blandt Folk af Tyendeklassen, der i London tæller flere Mennesker, end der er Indbyggere i København. I denne Hær af Street-Performers er, foruden Folkesangere, almindelige Lirekassemænd, Kugleløftere, Italienere med Harmonika og Aber, Koner, som spiller Triangel etc. De er ens i hele Verden. Men foruden disse finder man en Vrimmel af Skikkelser, som alene trives i London. Her er Invaliden, der mangler sine Ben og danser Vals paa Hænderne, Manden, som spiser Glas og Søm. Skotlænderen og Skot-

Harpen.

Gammel *Street performer*.

Forvandlingskunstneren.

lænderinden, der danser Nationaldans i skotsk Kostyme, Forvandlingskunstneren (quick-change-artist), der ved Hjælp af Hue og Mimik fremstiller bekendte Personer, især Napoleon og Chamberlain, fremdeles den gemytlige Gade-Irlænder, iført en bestemt Dragt, høj Hat, lange røde Whiskers og en malet zinoberrød Næsespids. Irlænderen, der er født i London, spiller paa Guitar og synger irske Viser. Ungdommen elsker ham, og blandt de Ældre er han lige saa populær som Bokseren, der bokser til Piano-Orgelmusik paa Gadehjørnerne. Maaske finder vi samme Steds en mager Bjørn, der danser, og en Fugl, der spaar. Ejeren af Fuglen faar den til at pikke med Næbet i et Vedbendblad, og af Hullerne i Bladet besvarer han den unge rødmende Piges Spørgsmaal.

Vidt forskellige fra disse Kunstnere er de omvandrende Balletter, der ofte tæller et Dusin Personer. De fejer Gaden ren, udbreder et Tæppe og opfører en Ballet. Fremdeles de berømte Nigger-Minstrels, Selskaber af sortsværtede Negerkomikere med høje Hatte, lange hvide Flipper og Snipkjole. Man maa være et meget hypokondert Menneske, saafremt man ikke morer sig over deres Viser, som de foredrager til Guitar.

To gode Venner.

Ganske for sig selv staar de store Orkestre af tyske Musikere: *The German band.* De deler London mellem sig, saa Beboerne af en Gade nøjagtig ved, hvad Aften de har tysk Musik. Orkestret indfinder sig til bestemt Klokkeslet og tager

Opstilling midt paa Gaden, hvor det udfører musikalske Numre med samme Omhu som til en Koncert. Musikerne betales med Pengestykker, der fra Vinduerne kastes ned paa Gaden.

Endnu fornemmere Kunst ydes af fattige Virtuoser, der, tvungne af Nødvendigheden, gaar ned paa Gaden og spiller, dog først ved Mørkets Frembrud. I Boarding House Kvarteret bag ved British Museum hænder det, at man i sene Aftentimer, pludselig, som man sidder i Værelset, gribes af klagende Toner, hvori et bristende Menneskehjærte synes at skælve. Saa iler man til Vinduet, og i Gasskæret fra den nære Lygte ser man en ung forkommen Kunstner, der med flammende Øjne bøjer sig over sin Violin. Han spiller, og han bemærker ikke Ansigterne, der viser sig i Vinduerne, og de bestyrtede Damer, der kommer ud paa Husenes Altaner, og han hører ikke Pengestykkerne, der i Mørket rasler om hans Fødder, og han ænser ikke Natten og den bitterlig kolde Østenvind. Paa mægtige Vinger bærer Tonerne ham op i lysere Verdener, bort fra det kolde Kammer i Lower-Clapton og det bristede Haab. Men dér staar han, bleg og skøn i Natten.

Londons Lirekassemand.

Ejede London ikke de Skikkelser, vi her har omtalt, vilde Gaderne synes dobbelt graa og ensformige. Englænderne er ikke fødte Gademennesker. De savner Franskmændenes indtagende Bevægelser, deres umiddelbare Livlighed og deres Evne til at give sig hen i Andres Paasyn. Englænderen bruger kun sin

Gade til at gaa i, til saa hurtigt og saa ubemærket som muligt at komme fra Sted til Sted.

Den indre Del af Byen, hvor Handelsfolk af Middelstanden fylder Gaderne, har da et temmelig almindeligt Udseende. Det er vanskeligt at finde typiske Ansigter i denne Vrimmel, især blandt Kvinderne. Endelig er Gaderne i de store Folkekvarterer aldeles blottede for Farver. Færdslen kan være saa urimelig ens

Orgel paa Gaden.

i Tonen, ikke et eneste Toilette, ikke en rød Klud, ikke et Glimt af en Uniform.

Der er Soldater i London, men de forsvinder aldeles i den overvældende civile Masse, og man kan gaa i Maaneder uden at møde en Officer. Paa den anden Side har Englænderne bevaret en hel Del ældgamle og besynderlige Embedsdragter, der nu nærmest har symbolsk Betydning, og disse Dragter gør i vore Dage en Virkning, der er ganske uforenelig med engelsk Alvor. Man studser, naar man ser en fuldt udhalet Napoleonsk General som Dørvogter i Bank of England, og man vil ikke glemme Citys Lord Mayor, saafremt man blot en eneste Gang har set ham komme kørende i sin Karnevalsdragt.

Londons gamle Politibetjente, der skrev sig fra Charles II, kaldtes efter denne Konge *Charliers*. Den nugældende Politiordning skyldtes Robert Peel, efter hvem Betjentene kaldes Bobby (Robert forkortet til Bob). London har to Politikorps, Citys, der tæller ca. 1000 Politibetjente, og Byen Londons Politikorps, der tæller op mod 17,000. Udgifterne andrager aarligt 1,410,464 Pund. At komme ind i Korpset er ikke nogen let Sag. Aspiranten maa mælde sig paa Hovedpolitistationen, New

Politikorpsets Forberedelsesskole.

Scotland Yard. Her undersøges hans Papirer. Er de i Orden, og er Ansøgeren mellem 21 og 27 Aar gammel, og maaler han ikke under 5 Fod 9 Tommer, underkastes han en mundtlig Prøve, som han ikke passerer, uden at han har temmelig gode Kundskaber. Bestaar han Prøven, undersøges han omhyggeligt af Politilægerne, og efter endnu en Kundskabsprøve sendes han til Ekscercerhuset i Kennington Lane, hvor han behandles som Rekrut. Han faar et Kursus i Ambulance, et Kursus i Tjeneste i Politiretterne, og endelig sendes han til Gadetjeneste under kyndig Vejledning. Gennem denne skarpe Skærsild lutres han og udvikles langsomt til at blive, hvad Politiet kalder en *duty man*. Han aflægger Ed og modtager et Numer, som han beholder Resten af sin Levetid. Nu kaldes han „moden“. Han faar sin Fløjte, sit Armbind og endelig Buxbom-Staven, som han bærer

ved Lænden i et mørkt Hylster, og saaledes aandeligt og legemligt udviklet puttes han tilsidst ind i en af de 22 Divisioner, hvor der er en tom Plads.

Bobbys Begyndelsesgage er $25^1/_2$ Shilling om Ugen, en Gage, der stiger med en Shilling aarlig til $33^1/_2$ Shilling som Maximum. Er Manden ugift, faar han Bopæl paa Stationen, hvor han betaler 6 Shilling om Ugen for et daglig varmt Maaltid og en god Seng. Hans Arbejdstid er 8 Timer, som falder samlede, naar han har Rundtjeneste (beat), men deles i 2 Dele, naar han staar fast paa Gadehjørnerne (point). Bobby kan stige til Sergent, Stationsofficer, Inspektør og Superintendent med en aarlig Løn af 400 Pund Sterling. De Færreste kommer dog saa vidt. Flertallet tjener deres 26 Aar og gaar af med $^2/_3$ af Lønnen i Pension.

En Kerbstone og hans Hund.

Om man nu spørger, hvad det er for Egenskaber, der saa almindeligt beundres hos denne Politibetjent, saa vil man snart komme under Vejr med, at det er visse engelske Egenskaber, som den Fremmede først bemærker hos en Mand, der har sin Virksomhed paa Gaden. Senere genfinder man de samme Egenskaber hos næsten alle engelske Bestillings- og Embedsmænd, hvadenten de er ansatte i Byens eller Statens Tjeneste. Fælles for dem er dog Politibetjentens Respekt for Statens enkelte Borger og for dennes Frihed, hans Ulyst til at blande sig i Folks Privataffærer og hans ligefremme Uvilje mod prøjsisk Posekiggeri; men paa den anden Side ogsaa et bestemt Forlangende om Lydighed, hvor Indskriden er en Pligt. En Politibetjent i London forløber sig næsten aldrig. Hans Ro er olympisk, og naar han bilægger en Ordensforstyrrelse i Mindelighed, ja naar han tit hører paa Folks Grovheder uden at føle sig fornærmet, saa følger han instinktmæssig en Tradition, der kræver, at Politiets næst-

øverste Opgave er at holde Orden, den øverste at holde Fred.

Foruden af de menige Betjente udgøres Londons Politistyrke af 30 Superintendenter, 524 Inspektører og 2,110 Sergenter. Desuden hører til Styrken 313 Heste. Af de halvanden Million Pund Sterling, Politiet koster, betales lidt over Halvdelen af Byen, Resten af Staten. Politiets daglige Virksomhed belyses bedst ved et Par Tal. Anholdelserne i et Gennemsnitsaar (og som saadan vil vi vælge 1901) er 109,534 Personer, af hvilke dog ikke mere end 13,877 begik alvorligere Forbrydelser. Der blev samme Aar i London stjaalet for 376,206 Pund Sterling, hvoraf dog Tyvekoster til Beløb af 142,490 Pund Sterling senere tilvejebragtes. Der blev begaaet 2,266 Indbrudstyverier og 24 Mord. I det foregaaende Aar var Mordernes Antal 39, af hvilke ikke mere end 9 overbevistes. Til Gengæld var der intet uopdaget Mord i 1902. En lidet almindelig Forbrydelse er Voldtægt; sædvanlig er der ikke mere end et aarligt Tilfælde.

Under disse Tal skjuler der sig et Kæmpearbejde, og Arbejdet øges gennem det betydelige Areal, Politidistriktet omspænder. Det er 40 danske Kvadratmil. Alene ved sin Glemsomhed bereder Publikum Politiet frygtelig Ulejlighed. Ting, som blev forglemte i Cab'er og Omnibusser og blev fundne og afleverede, løb det nævnte Aar op til 47,434 Stykker, mellem hvilke der var 231 Lommeure, 845 Teaterkikkerter, 977 Stokke, 3,452 Kofferter og 21,608 Paraplyer. Samtidig blev 186 Personer overkørte og dræbte, 9,197 fik Kvæstelser, som tvang dem til at holde Sengen. 210 Betjente modtog Belønninger for at have stoppet løbske Heste, der — som ogsaa Tallet viser — er temmelig ualmindelige paa Londons Gader.

Af Londons samlede Politistyrke anvendes de 60 pCt. til Nattjeneste. I City alene er der 31,148 Banker og Handelshuse, som med deres Pengeskabe og Guldkældre særlig stilles under Betjentenes Varetægt. Nattjenesten i de indre Bydele er da og-

Handel med „Top"-Passagereren.

saa ofte forbunden med alvorlig Fare, og i Gader, hvor meget store Pengeværdier ligger opbevarede, patrouillerer Betjentene som Regel to og to. I disse Gader, som i de fornemme Butiksstrøg, vil man om Aftenen finde Betjentene beskæftigede med at udspænde Staaltraadssnore foran Indgangen til Forretningerne. Naar de senere passerer Stedet og ved Skæret fra deres Blændlygte ser, at Snorene hænger der, kan de roligt gaa videre. Forretningen og dens Rigdomme er i Behold.

Spadserer man i London i Timerne efter Midnat, er man Vidne til Betjentenes Kamp mod deres usynlige Modstandere, Tyvene, af hvilke ikke færre end 60,000 er under Politiopsyn. Man ved, at der her er Tusinder af dristige Forbrydere, som lurer i mørke Kroge, og at mange af dem er bevæbnede og ikke viger tilbage for Vold og Mord. Skrøbelige Ruder og tynde Mure skiller denne Bandithær fra Verdens største Rigdomme, og dersom Bobby blot blundede et Minut — —

Men Bobby blunder ikke. Han staar i Halvmørket, tilsyneladende livløs, men med aarvaagent blinkende Øjne under Hjælmen. En Nattevandrer, der vender hjem fra Klubben, ænser han ikke, men rejser der sig fra Murskyggen en usikkert flagrende Skikkelse, saa hæver han pludseligt Blændlygten og siger roligt:

Good morning, Sir!

CITY

Citys Vaaben.

City er en By for sig. Man kunde kalde den Hovedstaden i London. Dens første Oprindelse taber sig i Historiens Mørke, men i Moradserne Nord for Themsen, hvor City nu ligger, laa i Romertiden en Havneby med 70,000 Indbyggere. Vilhelm Erobreren af Normandiet (1066—1087) sikrede Byen visse Rettigheder i et Frihedsbrev, som er opbevaret. Citys Ældste kaldes i Frihedsbrevet Bailiff, en Titel, der i 1191 afløstes af Titlen *Mayor.* Foruden af Mayor blev Byen styret af det danske *Folkemote,* som senere afløstes af det engelske *Common Council.* Den første Ældste, der under Navnet Mayor ledede Citys Anliggender, var Henry Fritzalwyn. Han sad i Embedet en Menneskealder, men ved hans Bortgang bestemtes det, at Mayoren kun skulde vælges for et Aar, og saaledes har det været siden. Ialt har der i City siddet noget over 700 Mayorer. En Tid lang kunde de genvælges, og i Aaret 1354 fik de tilføjet Titlen *Lord.*

The City Corporation (Citys samlede Bestyrelse) bestaar i vore Dage af Lord Mayor (som vælges af Raadmændene), af 25 Raadmænd (som vælges af Gilderne og Skatteyderne i Forening) og af 206 Borgerrepræsentanter (valgte af Skatteyderne). Hertil slutter sig fremdeles en Del Embedsmænd, som vælges for et Aar. Da Lord Mayor selv udgaar af Raadmændenes Forsamling,

og da Raadmændene i Reglen er udgaaede af Gilderne (de gamle City-Laug), faar disse en afgørende Indflydelse paa Styrelsen. Ialt har City 79 Gilder, af hvilke 12 kaldes de store. Blandt disse er de største Mercers', Grocers', Drapers', Fishmongers' og Skinners' Mysteries. De gaar tilbage til Middelalderen og raader i vore Dage over betydelige Kapitaler, som de bruger paa forskellig Maade, bl. a. til Opretholdelse af udmærkede Kostskoler for ubemidlede Købmænds Børn.

Lord Mayors Guldkarosse.

Lederne i Gilderne er ansete Mænd, særlig kendte for Hæderlighed og — en udmærket Appetit.

Citys Gilder, hvoraf det nu er vanskeligt at blive Medlem, er da egentlig ikke andet end historiske Hylstre, som man i Mangel af moderne Indhold har fyldt med tom Selskabelighed. Sagen er, at City næppe i Øjeblikket har flere Indbyggere end da det danske Løvebanner vajede over Guildhall. Vælgernes Tal er 30,000, og det er ringe, naar man erindrer, at der daglig arbejder 300,000 egenlige Forretningsmænd i City, og at Citys Gader, Pakhuse, Kontorer og Banker er fyldte af et Menneskeantal, der nærmer sig en Million. Men om Aftenen rejser de, og Lord Mayor med Raadmænd og Borgerrepræsentanter sidder tilbage i en tom By.

Øvrigheden i City hylder strengt konservative Anskuelser, og dog hviler denne Øvrighed paa et usædvanlig demokratisk Grundlag. Citys Borgerrepræsentanter (og de højere kommunale Embedsmænd) vælges af Skatteyderne ved direkte Valg, og

Lord Mayors Bord. Øverst Lord Mayor med Insignierne paa sin Værdighed.

Raadet, der fremgaar af Valget, ikke alene administrerer, det hersker over Citys Politi. Det har sin egen Domstol, og det er lovgivende og kan forandre sin egen Konstitution. I Henseende til Finanser er City-Bestyrelsens Stilling ogsaa enestaaende. Londons store Kød- og Fiskemarkeder er beliggende i City, og Indtægterne af disse Markeder er saa betydelige, at Kommunalbestyrelsen kunde regere, uden at den behøvede at afkræve Skatteyderne en Penny i Skat.

City er da i Ordets egenligste Betydning en Stat i Staten, og Byens Øverste, Lord Mayor, indtager altid Hædersplads en paa Citys Grund. Ved en Fest, der afholdtes i St. Pauls Kirke, blev denne Ret bestridt af Georg IV, men Kongen anerkendte den, efter at den daværende Lord Mayor, James Shaw, havde nedlagt Paastand paa sin Forrang. Kongen kan ikke overskride

Lord Mayor faar overrakt en Adresse.
Den tykke Kusk paa Bukken er en af de populæreste Personer i London.

Citys Grænse, uden at Lord Mayor er tilstede, men denne Lejlighed, der skulde genfremkalde Erindringen om gammel Borgeruafhængighed, er rigtignok i vore Dage nærmest bleven Anledning for Lord Mayor til at lægge en servil Ærbødighed for Dagen.

Valget af Lord Mayor finder Sted om Efteraaret d. 29. September. Omtrent halvanden Maaned senere, d. 9. November, aflægger han Ed og indsættes højtideligt i sin Værdighed. Af Omtale kender man det saakaldte *Lord Mayors Show,* den middelalderlige Procession, hvori den Nyvalgte drager fra Guildhall til Justitspaladset. Her aflægger han Embedseden i

Kings Bench og indbyder *Lord Chief Justice* til den store paafølgende Middag, hvor Englands Premierminister holder en politisk Tale. Det er Skik, at Premierministeren i denne Tale

Lord Mayors Show i Citys Gader. Midt i Billedet Guldkarossen.

berører Englands udenrigske Forhold, som væsenligst bestemmes efter City-Interesser.

Lord Mayors Show udgaar ved Middagstid fra Guildhall, men længe forinden er de omliggende Kvarterer overfyldte af Drenge og halvvoksne Personer, der er mødte i Forventning om en glad Dag. Et Gjallerhorn høres, og Kirkeklokkerne ringer, dog uden at det har den tilsigtede Virkning. Midt i Trængslen ligger Drengene i Slagsmaal, mere voksne, men ikke mere vel-

opdragne Personer kaster Bold med Hatte, som de slaar de Nærmeststaaende af Hovederne, og under dette begynder Folkemasserne paa en foruroligende Maade at vælte frem og tilbage under høje Skrig. Det er da heldigt, at Opmærksomheden omsider rettes mod en Del Ryttere, der aabner Toget, men af Tilskuerne modtages med Tegn paa Skuffelse. Efter Rytterne kommer Citys Riffelskytter paa dansende Heste. Det kan ikke nægtes, at de er indtagende, men Mængdens Holdning er fremdeles kølig. End mindre er Interessen for en Redningsbaad med Redningsmandskab, der da heller ikke gør Virkning i en City-Gade. Tilskuerne er utilfredse, og Stemningen hæves ikke ved Synet af en Række Kareter, der rummer Formændene for Gilderne, Raadmændene og Borgerrepræsentanterne, svære Herrer med brede violette Baand om Halsene. Flere af Køretøjerne er forspændte med fire Heste, og paa Trinet bag Kaleschen staar Tjenere i Knæbenklæder og med Paryker. Her ser vi *The Company of Plumbers* og *The Company of Bakers,* som Drengene hilser med meget uærbødige Tilraab. Men Plumbers og Bakers bevæger ikke en Mine. De sidder ganske stille med et sørgende Udtryk i deres fede Ansigter. Man kunde tænke sig dem i Kong Knud den Stores Jordefærd. Den foregik formodentlig paa samme Sted.

Processionen trækker videre med ringe Virkning, skønt de berømte „Platforme" nu kører frem med deres levende Billeder af store Optrin. Her ser vi „Columbus, der betræder Amerika", og paa den næste Platform „Isaac Newton, som opdager Tyngdekraften". Men rent ud sagt, det er lidt vanskeligt at faa fat paa Meningen. Der er vist dem, som antager, at Columbus staar og leder efter en Penny i sin Bukselomme, og Isaac Newton synes unægteligt beskæftiget med noget andet end med Tyngdekraften. Opdagelser og Opfindelser, der imponerer gennem deres Virkninger, er formodentlig foregaaede ret naturligt; ialtfald egner de sig ikke til Fremstilling paa en Trækkevogn i City. Det er

en virkelig Lettelse, da Platformene forsvinder, og vi omsider ser Lord Mayor.

Byens Ældste viser sig i den gamle, lueforgyldte Stadskarosse, som blev lavet 1757 af Ciprioni, og nu aarligt faar en Reparation

Den store Spisesal i Guildhall.

paa 100 Pund. I Vognen sidder Mayor smilende i sin røde Kjole. Han ligner en Eventyrfigur, og ind i denne Forestilling føjer sig de tvende Skikkelser, der gaar ved Siden af Karossen som Bevogtere, bærende Sværdet og Staven, der er Fortidens Symboler paa Mayors Magt. Et Par mere tidssvarende vilde være Kniv og Gaffel! Iaften begynder den lange Række af Middage, der er Hovedbegivenhederne i hans Regeringstid.

Lord Mayors Løn er aarlig 10,000 Pund Sterling. Men denne Sum er næppe Halvdelen af hans Udgifter, naar han da ikke vil indbyde Folk paa Dans og Lemon Squash. Lord Mayor af London bespiser mindst hver Fjortendedag City Corporationens

Køkkenet i Guildhalls Krypt.

Medlemmer. Og det er Middagsherrer, der ikke lever af Luft.

Fra dette municipale City, der, set med det pulserende Nutidsliv som Baggrund, virker som en løjerlig Fortidslevning, vender vi os til det levende, arbejdende City, til den mærkelige Kvadratmil Jord, den „ubetalelige Kvadratmil“, der med sine stærke Villier, gamle Købmandshuse, rige Banker og mægtige Børser er Verdenshandelens ubestridelige Midtpunkt.

Der findes ingen synlige Grænser mellem City og den øvrige Del af London. Men hvor den egenlige City-By begynder, bliver Gaderne endnu snævrere, Husene højere og Luften mere fyldt af Støv. Samtidigt ser man af Messingplader i Dørenes Aabninger, hvormange Firmaer der er sammenstuvede i et enkelt Hus.

En Rejsende, der kender Handelspaladserne i Nordamerika, forbavses over Citys Mangel paa Købmandshuse med arkitektoniske Prydelser. Lombard Streets Bankbygninger er efter Citys Forhold store og statelige, men de er uanselige i Sammenligning med Skyskraber-Paladserne paa nedre Broadway. Ikke desmindre ser man nu i Bishopsgate Street, Old Broad Street og London Wall Forretningsbygninger som Gresham House, Winchester House og Palmerston Building, der er byggede efter det amerikanske Bloksystem. Som Modsætning er Forretningshusene i selve Citys Hjærte, i Kvarteret omkring Fenchurch Street, ikke videre imponerende, og Indgange og Trapper er ofte mere end tarvelige. Elevatoren har foreløbig ikke fundet udstrakt Anvendelse, og Kontorlokalerne, hvor Kontoristerne arbejder, lider under Pladsmangel. At disse Mennesker kan holde Tankerne samlede i Kontorer, hvor Dørene uophørligt gaar op og i, hvor Spørgsmaal og Svar flyver over Pultene, og Telefoner ringer, og Skrivemaskiner klikker, er en Gaade for enhver Fremmed. Men Faktum er, at Arbejdet udføres med en aldrig svigtende Sikkerhed.

City er en Kvadratmil i Omfang, men City i allersnævreste Forstand er Gadenettet rundt om Bank of England og den kongelige Børs. Fra Pladsen foran Banken, *Bank,* udstraaler, som man ser paa Kortet, de fire berømte Citygader, King William Street, Lombard Street, Cornhill, der fortsættes i Leadenhall Street, og endelig Threadneedle Street. Enhver af disse Gader har sit eget Udseende og Publikum. Cornhill er delvis en Butiksgade, Lombard Street udelukkende en Bankgade. I Lom-

bard Street er samlet over 30 Banker, fremmede og engelske, Aktie- og Privatbanker, Depositums-, Diskonto- og Laanebanker. Gaden er lukket for Omnibusser og Arbejdsvogne, men aaben for de sortlakerede Pengevogne, hvoraf der vedføjet ses et Billede. Pengevognene, som Bank of England udsender, ruller

Kort over City. Den sorte Streg angiver Grænsen. Længst nede tilhøjre ligger Tower. Oppe tilvenstre Charter House, en berømt Stiftelse for fattige Købmænd.

tidlig om Formiddagen afsted til Citybankerne og bringer dem Kontanter til de daglige Forretninger. Guld, Sølv og Kobber langes ind, hvert Metal for sig, i stærke Lædertasker, og anbringes i de solide Kældere, og dog har Cheque-Systemet i den daglige Handel og Vandel faaet en saa uhyre Udvikling, at det egenlig kun er Differencen mellem Kredit og Debet, der udbetales i Guld. Ombytningen af Cheques foretages i *Clearing House,* den bekendte Udligningsanstalt, der i Aaret 1902 havde en Omsætning af over 10,000 Millioner Pund, det vil sige ca. 200 Milliarder Kroner. Millioner i slaaet Mønt og Barrer ligger desuagtet i de store Pengekældere, som underminerer Gaden, og ikkun skilt ved en Stenflise fra disse svimlende Rigdomme

staar den fattige Gadesælger og beder os med bønlige Øjekast at købe hos ham for en Penny. Det er Londons evige og gribende Armods-Plet i Gadens gyldne Fortæppe.

Hvert Kvarter i City har sit ejendommelige Publikum. I Lombard Street, hvor Pengemændene særligt færdes, bemærker

Pengevognen fra Bank of England aflæsser Guld i Lombard Street.

man adskilligt flere kostbare Veste og brede Guldkæder end i Billiter og Fenchurch Street, hvor Gadetypen er den beskedent paaklædte blege Clerk. I Nærheden af de store Kul- og Skibsklarerings-Børser er Menneskene mere eller mindre prægede af disse Virksomheder, og standser man i Throgmorton Street, hvor aarvaagent udseende Mænd med smarte Ansigter, ophidsede og oprømte, strømmer ud og ind ad alle Døre, saa gætter man, at her ligger *Stock Exchange,* Englands og Verdens største Børs.

Det er besynderligt, at denne Børs er klemt inde i en Sidegade, hvor Forbigaaende næppe vilde opdage den, om ikke

Gaden var overfyldt af Brokers og Jobbers og bedækket med iturevne Telegramblanketter og Stumper af de gennemsigtige Sedler, der anvendes til Meddelelse af sidste Kurs. Det er saa meget mere besynderligt, som den egenlige Børs, *The Royal*

Foran Aktiebørsen i Throgmorton Street.

Exchange, tilsyneladende staar ubenyttet og tom. Tirsdag og Torsdag anvendes den til Køb og Salg af fremmede Veksler; ellers er den væsentligst besøgt af Rejsende, der studerer de store kedelige historiske Frescomalerier paa Hallens Indervægge. I Østenden af Bygningen findes Lloyds Kontorer, der er Midtpunktet for al engelsk Skibsforsikring og andre Virksomheder, der staar i Forbindelse med Skibsfart. Forretningens Navn siges at stamme fra Edward Lloyd, en Kaffevært, hos hvem Skibs-

ejere og Kaptajner samledes. Lloyds Liste over afgaaede og ankomne Skibe er kendt af alle søfarende Nationer. Dens Udgivelse er foregaaet regelmæssigt siden 1721. Forretningen har nu 1500 fast ansatte Agenter rundt om i Verden. Dens aarlige Indtægter er 50,000 Pund.

Men selve den kongelige Børs er uden Liv. Børsmændene, der skabte den, er udvandrede og har taget hele Aktiebørsen med sig hen i Gyden i Throgmorton Street. Den Børs, de her har oprettet, er i Ordets videste Betydning en Privatbørs. Den ejes af dem selv, og i Modsætning til andre store Børser kontrolleres den ikke af Regeringen. Dens Historie forklarer dette enestaaende Forhold.

Oprindelig var den kongelige Børs, The Royal Exchange, det eneste Samlingssted for Citys Børsmænd. Men i Slutningen af det syttende Aarhundrede kom det til skarpe Rivninger mellem Købmændene og Fondsmæglerne. Købmændene havde længe lagt Fondsmæglerne forskellige Hindringer i Vejen; tilsidst truede de med at ville fordrive dem, og Fondsmæglerne besluttede da selv at gaa. De gik og slog sig ned i Kaffehusene i Change Alley, tæt ved Royal Exchange, hvor de var fri for Købmændenes Krakilerier.

I disse Kaffehuse blomstrede Børsforretningerne, og Købmændene indsaa hurtigt, at de havde begaaet en Dumhed. De henstillede til Fondsmæglerne at glemme gammelt Uvenskab, men dertil fandt Fondsmæglerne ingen Anledning. I Aaret 1762 dannede de en Klub paa 150 Medlemmer og indrettede i Jonathans Kaffehus en fast Børs. Men mod dette Skridt protesterede baade Købmændene og de udelukkede Fondsmæglere, og efter langvarige Trætter og Processer erklærede Retten, at det nævnte Kaffehus var offentligt og ikke kunde monopoliseres af en bestemt Virksomhed.

Saaledes havde Forholdene udviklet sig, da de udvandrede Fondsmæglere besluttede at opføre den nuværende Fondsbørs,

der fik Navnet Stock Exchange (Aktiebørsen). Dens Ledelse lagdes i Hænderne paa en *Commitee for General Purpose,* der den Dag i Dag er Sjælen i dens Ledelse.

Men i Børsens indre Ordning er der siden sket adskillige Ændringer. Oprindeligt stod Børsen aaben for Enhver, der ved Skranken betalte 6 Pence. Snart overfyldtes dog Lokalerne, ikke blot af Mæglere, men ogsaa af Svindlere og Lommetyve, og det bestemtes, at Medlemmerne skulde betale en Guinea som aarligt Bidrag. Senere er dette steget. I vore Dage er det 500 Guineas (9500 Kr.) én Gang for alle og aarligt 40 Guineas. Endvidere kræves tre Kavtionister, hver paa 500 Guineas, det vil sige 28,500 Kr. i Kavtion. Som Medlemmer kan kun optages Englændere, og Medlemsretten gælder kun et Aar. Korpset i sin Helhed — det tæller nu 9000 Medlemmer — maa altsaa aarligt genvælges. Komitéen har det derved i sin Magt at udelukke Medlemmer, som ikke længer egner sig for „Huset" (det er Børsens Navn i daglig Tale). Vilkaarene er strenge, men uden disse Vilkaar havde Londons Stock Exchange næppe opnaaet sin uomtvistelige Stilling som „Børsernes Børs".

Man staar da i Throgmorton Street, og straks er man lidt forbavset over, at den berømte Stock Exchange ikke udadtil gør sig bemærket ved en eneste Søjle eller Frontespice, en bevinget Merkur eller større Port. Hvad man ser fra Gaden er en simpel Husfaçade og deri en almindelig Dør. Men betænker man, at Døren er Indgangen til et Marked for Værdipapirer paa 9000 Millioner Pund Sterling, saa glemmer man Savnet af Façaden og gaar med passende Andagt gennem Døren ind i Børsens store Midterhal.

Man har jo nok hørt Tale om, hvad man i Stock Exchange kalder: *Bonneting a stranger.* Det betyder at kaste en Fremmed ned ad Trapperne. Mæglerne har dog vistnok ikke gjort sig skyldige i denne Raahed, siden Kapt. Webb i Aaret 1875, ledsaget af en Politibetjent, besøgte Stock Exchange. Det saarede

Børsherrerne, at Politiet troede det nødvendigt at beskytte en Mand, der efterkom en Indbydelse fra Børsen, og næppe havde den ulykkelige Betjent sat Foden over Dørtærsklen, før hans Chacot blev slaaet af Hovedet paa ham og han selv kylet

Numer „1400"!

ned paa Gaden. Det værste, der nu kan hænde en Fremmed, er, at Børsmændene pludseligt begynder at raabe: „1400"! Det kommer af, at Medlemmernes Antal for mange Aar siden var 1399, og at det næste Numer altsaa var Numret paa en Uvedkommende. En Fremmed, der betegnes som „1400" og ikke kan legitimere sig, vil øjeblikkeligt blive vist ud. Ikke desmindre vover man sig op i Børssalen, og Risikoen er mindre, naar man ved $10^1/_2$ Tiden om Formiddagen anvender et Par Shilling paa den kuskepaaklædte Betjent, der staar ved Indgangen. Børsen begynder Kl. 11, men allerede Kl. $10^1/_2$ kan Salen være fuld af Børsmænd, ja under Kriser møder de ved Dagens Frembrud.

Saa er der en voldsom Trængsel i Throgmorton Street, og alle nærliggende Kaféer er fyldte af Brokers og Jobbers og af ængstelige Aktieejere, der kommer for at høre de sidste Nyheder.

De Mænd, vi ser i Aktiebørsens summende Kube, tilhører to skarpt adskilte Kategorier, Brokers og Jobbers, som hver har sin Bestemmelse. En Broker er Mægler, Mellemmand mellem Publikum og Aktiebørsen. Jobberen er den, der *gør* Forretningen. Ønsker De at købe en Aktie, lad os sige en bestemt Mineaktie, kan De ikke selv gaa op og købe den. De henvender Dem til en Broker, og naar denne derefter kommer ind i Børsen, spørger han en Jobber, der er Specialist i Mineaktier, hvad Prisen er, og da Brokeren ikke siger, om han vil købe eller sælge, faar han af Jobberen opgivet to Priser, t. Eks. 105 og 104. Den højere Pris for Køb, den lavere for Salg. Det er altsaa Jobberen, der skaffer Aktien. Eksisterede han ikke, vilde Brokeren, hvem Publikum overdrager Tusinder af Kommissioner, spilde for megen Tid. Og Publikum, der ofte venter nedenfor paa Gaden, forlanger Købet afgjort i en Fart. Naar Brokeren har indkøbt eller afsat visse tusinde Aktier — for det er Formuer, der her lynsnart skifter Hænder — optegner baade han og Jobberen Forretningen i deres Lommebog, og Dagen efter ordnes Mellemværendet af deres Fuldmægtige. I det Spektakel, der er paa Børsen, undrer det En, at Misforstaaelser ved Handlernes Afslutning ikke er hyppige, men det er ikke Tilfældet. To Gange om Maaneden opgøres Mellemregningerne mellem Brokers og Jobbers og ligeledes mellem Brokers og Publikum. Det er den saakaldte Settlements Dag, da Travlheden

Børsbetjent.

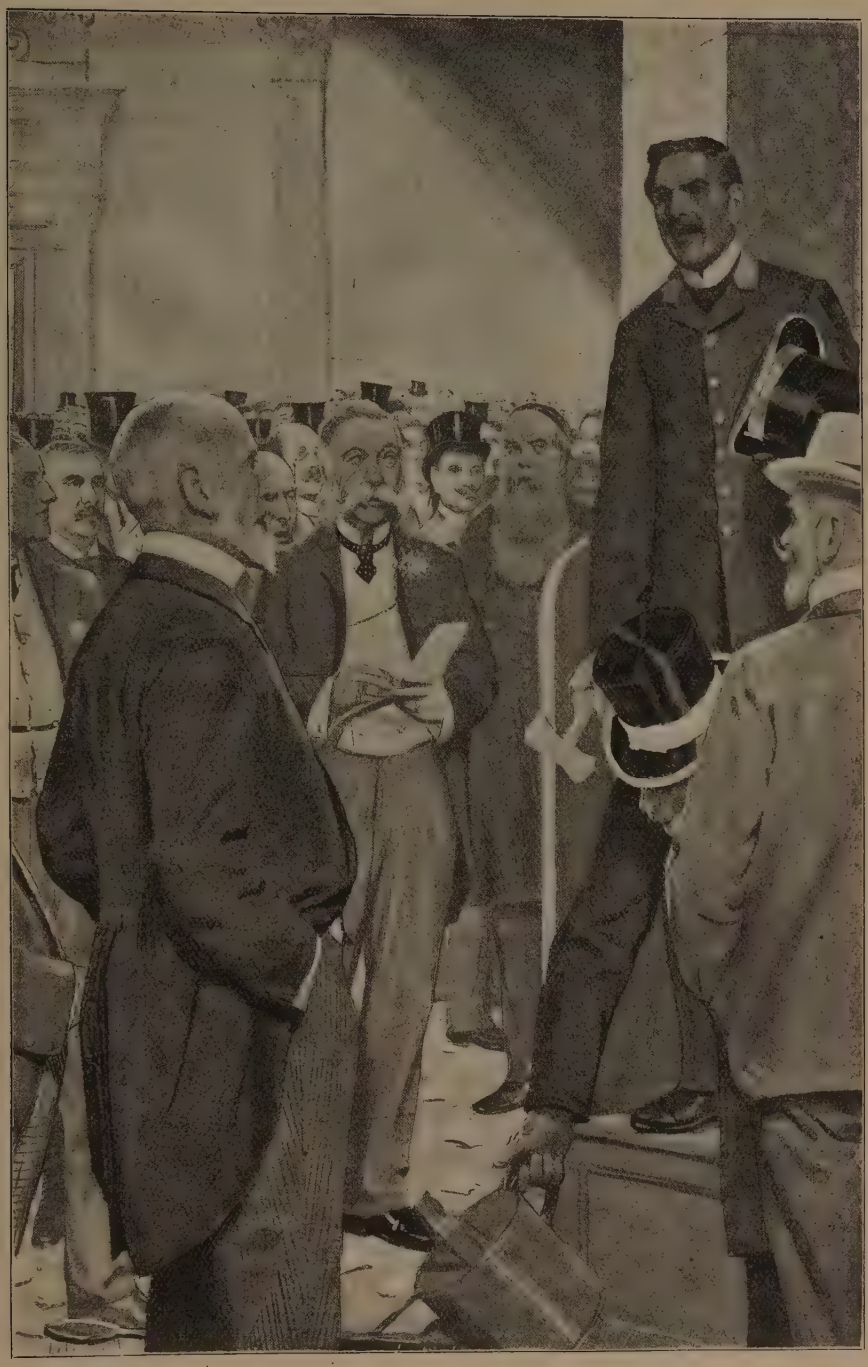

„Træ mod Træ“. Et Medlem af Aktiebørsen erklæres fallit.

paa Børsen kulminerer. Kan en Broker eller Jobber ikke opfylde sine Forpligtelser, er hans Kreditorer under Strafansvar forpligtede til straks at gøre Anmeldelse derom til Børsen. Sagen undersøges paa Stedet, og er Vedkommende ude af Stand til øjeblikkelig at skaffe Undsætning, er Fremgangsmaaden summarisk. En Tjener stiger op paa en Forhøjning i Salen og slaar et Slag paa Gulvet med en Træhammer. Ved dette frygtede Signal der kaldes „Træ mod Træ", opstaar der en uhyggelig Tavshed. Man hører Raabet: *Hamering a member!* og næppe har Brokers og Jobbers, der iler til fra alle Sider, opsnappet Navnet paa den Forulykkede, før de styrter ud og undersøger i deres Bøger, om de berøres af hans Fald. Den Paagældende er færdig. Bladene meddeler samme Aften hans Fallit, og næste Settlements Dag om Morgenen kan hans gamle Venner se ham mellem de andre fallerede Børsmænd, der søger Tjeneste som Ekstraskrivere i Børsens Clearing House.

Kl. 3 sluttes Børsen, men Dørene lukkes først ved Firetiden, paa Settlementsdagen Kl. $4^1/_2$. Blandt Børsmændene, der strømmer ud af alle Døre og fylder Gaden og de nærmeste Restaurationer, bemærkes næsten altid Nogle, som bærer Mærker af en overstaaet Kamp. De drypper af Sved, og Flipperne hænger om Halsen paa dem som bløde Klude; og efter store Dage, naar der har været Haandgemæng i Salen, viser de sig med afrevne Frakkeknapper, Revner i Ryggen og sprængt Vest.

Det hænder, at Børsen efter saadanne Dage fortsættes paa Gaden, og for visse oversøiske Papirer holdes en daglig regelmæssig Gadebørs. Denne begynder Kl. 4, og i Throgmorton Street og tilstødende Gader hører man da en voldsom Summen, hvori man opfanger mystiske Ord som „Yankee", „Kaffir", „Westralia" og „Jungle". Det er Slangbetegnelse for Amerika, Syd Afrika, Vest Avstralien og Vest Afrika. Et nyt Laan, der tegnes, faar straks et Øgenavn, som anvendes af Bekvemme-

lighedshensyn. Det første britiske Laan, der tegnedes efter Udbruddet af Krigen i Syd Afrika hed t. Eks. *Khaki.*

Man færdes ikke i Stock Exchange uden nu og da at tænke paa Dumas Romaner, hvor Millionerne flyver omkring i Luften og forbløffer Læseren. Her flyver de omkring for ramme Alvor. *Bulls* og *Bears* (Spekulanter i op- og nedadgaaende Kurser)

Fra Stiftelsen for fallerede Købmænd.

leverer deres regelmæssigt tilbagevendende Kampe, og Mænd, der i Dag befinder sig paa Magtens Tinde, kan i Morgen forsvinde, uden at nogen savner dem. For en Iagttager er Livet paa Stock Exchange ikke altid tiltalende, men for dem, der lever det, skal det eje en Nervepirringens Sødme, som de tilsidst ikke kan være foruden. Bull og Bear tømmer Livets Bæger ti Gange. Hele Skalaen af Glæder, Sorger og Sindsbevægelser, som andre ikke oplever i en Menneskealder, oplever de paa en Dag.

Det er et Bevis paa Englændernes medfødte Selvstyre-Evne, at en Børs som Stock Exchange er oprettet og vedblivende ledes

som et Privatforetagende. Oprindelig var Børsens Aktiekapital 20,000 Pund Sterling, fordelt paa 400 Aktier. Den er i Tidens Løb vokset til 240,000 Pund Sterling, og samtidigt er Prioriteringen i de store Bygninger steget til 750,000 Pund Sterling. Aktionærernes Udbytte er 75 pCt.

Englænderne er i alle Forhold mærkelige ved en praktisk Stræben efter Ligevægt, og denne Stræben, der paa Børsen ytrer sig i visse Forholdsregler mod Storkapitalens dominerende Indflydelse, har skabt de saakaldte *Bill-Brokers,* ɔ: Mellemmænd mellem en Laantager og en Bank. Bill-Brokerne omsætter de saakaldte *Bills of exchange* (Vekselbreve), der har faaet en umaadelig Betydning for Mellemstanden og derigennem for den mindre Handel i City. Ved disse mere og mere anvendte Bills of exchange, der i enkelte Bankers Aktiver løber op til Millioner, faar de fremadstræbende, energiske, men mindre formuende, Købmænd Midler i Hænde til at konkurrere med den store Kapital. Man kan sige, at det er Børsens Plebejere, der med det eneste virksomme Vaaben, som findes, med Penge, modarbejder og svækker Børsens Aristokrati.

Det skyldes da ogsaa den sunde engelske Stræben efter Ligevægt, at Ophobningen af kolossale Formuer er mindre almindelig i City end i Wall Street. Englænderne har forstaaet, at Børsen som Tumleplads for hensynsløse Spekulanter rummede en virkelig Samfundsfare; de har søgt og fundet Midler til Bevarelsen af en nogenlunde økonomisk Ligevægt, og Lovgivningen har støttet disse Bestræbelser, bl. a. ved en betydelig Arveafgift, der betales efter William Harcourts Arvelov. En Amerikaner vil da heller ikke finde, at der er mange virkelig rige Mænd i England. Man kan næppe nævne flere end ca. 100, som ejer en Million Pund Sterling, og af dem er Halvparten endda Adelsmænd med arvede Formuer. Efter disse 100 Millionærer kommer ca. 400 Englændere, væsentligst City-Mænd, som ejer mellem en hel og en halv Million Pund Sterling, derefter 1000

Kul-Børsen i City.

Englændere, som ejer mellem 500,000, 250,000 og 100,000 Pund Sterling. Men derefter kommer den store velhavende Masse, der ejer en Snes Tusind Pund og har en Indtægt af fra 1—5000 Pund om Aaret. Til denne Klasse af Englændere hører Husejerne i Hampstead, som vi om Morgenen møder undervejs til City. Det er „City-Mænd", de menige men uerstattelige Arbejdere i Englands store Handelsværksted.

I City-Luften koncentreres Menneskenes Tanker udelukkende om Forretning. Al Samtale drejer sig her om L. s. d. (Slang for Pund, Shilling og Pence), og Kampen om Guldet har skabt en speciel Moral. Gør en Englænder Forretninger, som han skammer sig ved, dækker han sig med Ordet *smart*. Enhver Citymand ved, at han ikke kan stole paa sin Nabo, og han tager sig i Agt. Der foregaar i City et Smaasnyderi, som forbavser alle Fremmede, fordi det saa vanskeligt forenes med den almindelige Opfattelse af engelsk Hæderlighed. Alvorligere end denne slappe Moral i City-Mændenes indbyrdes daglige Forretninger er dog Aktiesvindlerierne, som søger sine Ofre i det store Publikum. Englændere og Englænderinder, der ejer Penge, forvalter disse paa en anden Maade, end Privatformuer forvaltes i andre Lande. I England spekuleres der med Pengene, og i City knytter Spekulationen sig især til Aktier, og ganske særligt til Mineaktier i de engelske Kolonier, det er denne *Greed of Money*, der har skabt de eventyrlige City-Aktieselskaber, for hvilke Whitaker Wrights Foretagende vil blive staaende som et sørgeligt Forbillede. Gaar det godt, hæves Lederen til de højeste Værdigheder, og modtager — ligesom Whitaker Wright — Kong Edward ved sit Middagsbord. Gaar det galt, mister Tusinder af godtroende Mennesker deres Penge, og Gründeren overgives til samme Skæbne som den her nævnte Svindler, der stilledes for Retten, blev dømt, og efter Dommen tog Livet af sig ved en Slurk Gift.

Men Svindlerierne i City bør ikke skygge over, hvad der

er Handelsbyens Sundhed. I disse krogede Gader findes dog den gamle engelske Hæderlighed, og i de støvede Kontorer sidder Mændene med de stærke Viljer, der behersker ikke

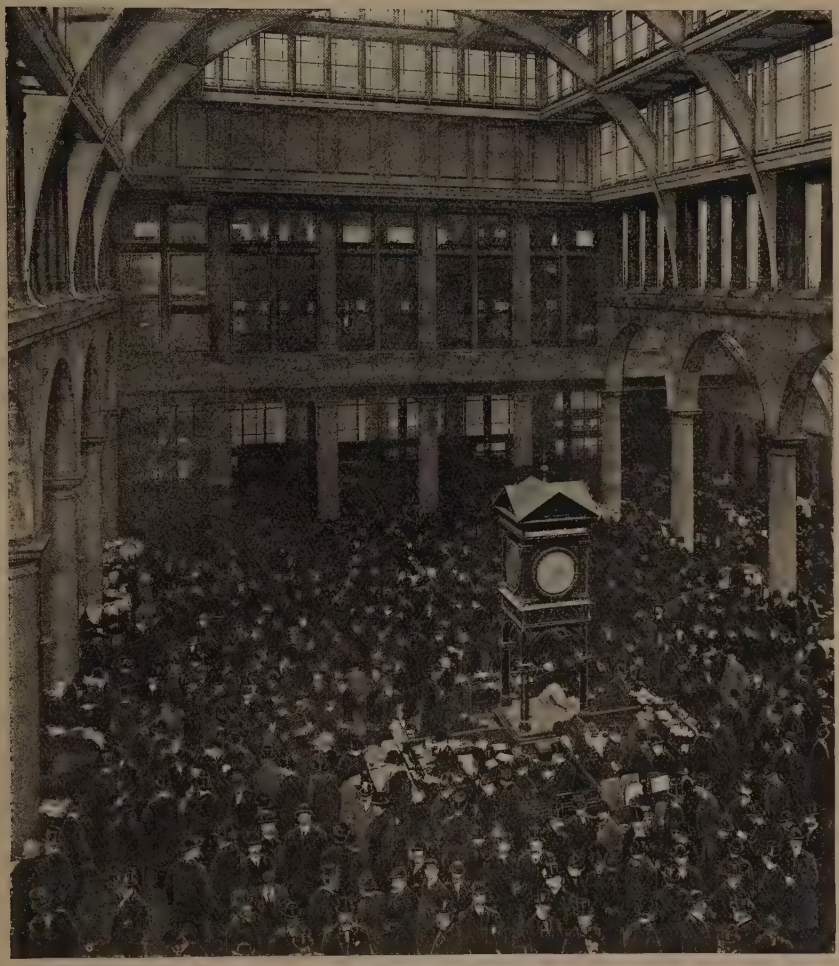

Korn-Børsen i City.

alene Englands men ogsaa fremmede Landes Pengemarkeder, og gennem Pengemarkederne drejer den politiske Kompasnaal. Hvem andre end Forretningsmændene i City plantede det engelske Flag paa Morgenrødens yderste Grænse! Ligger der

et Steds paa Jorden et Stykke brugbart Land, som muligt kunde blive et Marked for engelske Varer, saa danner City-Mændene et *Chartered Company,* der faar lidt Statshjælp. Landet arbejdes „mørt", Missionærerne rykker ind med deres Bibler, og efter Missionærerne kommer en Flok røde engelske Soldater og en stramt udseende Guvernør. Paa denne Maade har Londons Købmænd oparbejdet Indien, Kapland, Rhodesia etc., og efter deres Tilskyndelse ledes nu den koloniale Politik. Det var med Citys Samtykke og Vilje, at England gennemførte den sydafrikanske Krig. Foretagendet forbavsede ved sin Kostbarhed, men ingen taler om, hvad det har kastet af sig, efter at Minerne atter er komne i Gang og nu drives med kinesisk Arbejdskraft. Englands Ære har ofte været engageret i Krige, der førtes af Forretningshensyn, og resolut kaster City-Mændene Millioner ud i fjærne Egne, naar der er Udsigt til Gevinst. Det er denne storpolitiske Dristighed, som Handelsstanden i andre Lande savner, og det er dette vide Verdenssyn, som underbygges af City-Mændenes rolige og klare Hjærner, der gør England til en ledende Nation for Verdenshandlen og City til Kapitalismens Hovedstad.

Man faar ikke noget fyldestgørende Indtryk af City ved et kortere Ophold. Det er i Virkeligheden den mest utilgængelige Kvadratmil, der findes paa Jordens Overflade. Hvert Hus lukker sig over sine egne Pengekældere, sine egne Forretningshemmeligheder og sit eget Liv. Englændere, der har levet her i Menneskealdre, kender som Regel ikke meget udover deres egen Forretningssphære og Vejen til den nærmeste Frokostrestavration, og Rejsende, der længe har gennemstøvet City og tror, de er fortrolige med alle Kroge, kan dog en Dag til deres Overraskelse falde ind i Gader, som viser City-Livet i en hel ny og fængslende Belysning.

Paa et nok saa kort Besøg i London maa man da i det mindste ofre City en Dag. Den vil ikke være spildt. Intet Steds

i London vil man se et Gadeliv, der saa uafladelig og ganske fuldstændigt skifter Udseende. Om Morgenen tidlig finder man en voldsom Færdsel af grove Lastvogne, der aflæsser Varer og

Fra Liverpool Street Station. Formiddag.

Kul, og mellem Pakvognene Kuske, Pakhuskarle og Arbejdere, der er skarpt bevogtede af Politi. Ved Nitiden begynder Strømmen af unge Kontorister, Junior-Clerke, der møder tidligt, da de skal ordne Brevbunkerne, som Postbudene begynder at bringe, og som de hele Dagen vedbliver at bringe med kortere og kortere Mellemrum. Ved Titiden kommer Kontorfolkene af

ældre Aargange, og Kl. 11 de egenlige City-Mænd. Fra alle Udkanter af London løber Omnibusser, Sporvogne og over- og underjordiske Jærnbanetog ind til City, som i Løbet af halvanden Time optager over 900,000 Mennesker. Man skal engang gaa hen og se paa denne Indvandring ved Broadstreet Station, naar Brokers og Jobbers ved $10^1/_2$ Tiden kommer ind fra Hampstead, eller ved London Bridge, naar over 100,000 Clerke næsten samtidigt kommer ind fra Sydenham og Lewisham. Man skal Kl. 11 tage Opstilling ved Mansion House, naar Forretningschefernes høje Hatte i Tusindvis dukker op af Jorden, og man vil se et Skuespil, der er uden Sidestykke i Verden.

Fra Kl. $11^1/_2$—1 er Gaderne væsenligst befærdede af Forretningschefer, der, før de gik til City, har gjort en Ridetur i Hyde Park. Ved Et-Tiden fyldes Gaderne af et andet Publikum. Det er Clerkene, der uden Hat paa Hovederne løber hen til de mindre City-Restavrationer, som en Fremmed vanskelig finder, da de er skjulte i Baggaarde og dybe Kældre. Frokosten, der indtages staaende eller siddende paa en høj Bar-Stol, indskrænker sig i Reglen til Æg, ristet Brød og en Kop The.

Der findes et betydeligt Antal City-Restavrationer, som udelukkende er beregnede paa Frokost. De er overfyldte den Time, Frokosten varer, den øvrige Del af Dagen staar de tomme. Unge Clerke søger Thehuse, hvor de ved en sindrig Kombination af Spisesedlens billigste Retter sammensætter et Maaltid for en halv Snes Pence, de ældre Clerke gaar paa Sidde-Restaurant. Som typisk for en saadan kan mellem Hundreder lignende nævnes *Imperial-Restaurant* i Billiter Street. I Stuen sidder man paa høje Træstole, der er opstillede ved den smalle Disk. I de øvre Etager, hvor der ved Et-Tiden er en frygtelig Trængsel, faar man Plads ved Borde. Gæsterne spiser i Overfrakke og med Hat paa Hovedet, og en ubeskrivelig Travlhed præger enhver Bevægelse. Den er saa smittende, at den ogsaa meddeler sig til Fremmede, der dog blot ønsker at iagttage den. Man

hugger Maden i sig og styrter ned ad Trappen igen, og uden at ofre den mindste Tanke paa Kaffe og Cigar.

Det er karakteristisk for City, at der mellem de mange Spise- og Kaffehuse ikke gives en eneste Kafé, hvor Folk kan sidde

Banklokale i City.

og drive. I Stedet finder man en Del gamle hyggelige Drikkestuer, hvor Brokers og Jobbers løber ind og faar en Hjærtestyrkning, naar de skal gøre en stor Forretning. Den ejendommeligste af disse Stuer er *Birchs Soup Room,* Cornhill, tæt ved Royal Exchange. Enhver Drikkestue har sin Opstrammer-Specialitet. Hos Birch brygges den af Bouillon og hed Vin. Ligeledes kan nævnes, at man næsten aldrig i disse Gader, hvor dog Hundredtusinder af Mandfolk færdes, møder en Halvdame. Det vilde være anderledes i Paris!

I Eftermiddagstimerne mellem 2 og 4 kulminerer Travlheden i Stock Exchange, og samtidigt arbejdes der i Banker og Kontorer med overhedet Højtryk. Det hele er da en uhyre stor Forunderlighed, som egenlig slet ikke kan opfattes af en Turist. Man har en Følelse af at være den eneste, der er uvirksom i denne travle Myretue. Man griber sig i at længes efter Arbejde, og man forstaar, hvad det betyder for et ungt Menneske at faa sin Opdragelse i denne City-Luft. En regelbunden Anspændelse af alle Kræfter er det alvorlige Krav, der her møder den Unge. Det giver ham et Fodslag, som han ikke glemmer Resten af sit Liv.

Ved $5^1/_2$ Tiden standser Arbejdet, Kl. 6 tømmes de overfyldte Kontorer, og efter endnu en oprivende Færdsel gennem Gaderne synker Stenhusene med de graa Façader ned i Aftenens Skumring. I City er der Fred, men de uhyre Kræfter, City-Mændene satte i Bevægelse, forplanter sig efter Arbejdets Ophør i større og større Ringe, der i Løbet af Natten bredes over den hele Jord. Telegrafiske Bud, som i Aftes udgik fra Citys prunkløse Kontorer, bringes nu til Udførelser paa Steder, hvor det er Dag. Tusinder af Mile borte er Tusinder af Mennesker i travl Bevægelse med Afsendelse og Modtagelse af Varer, med Fragt og Ladning, med Køb og Salg. —

Mens City slumrende hviler i Themsens Taager.

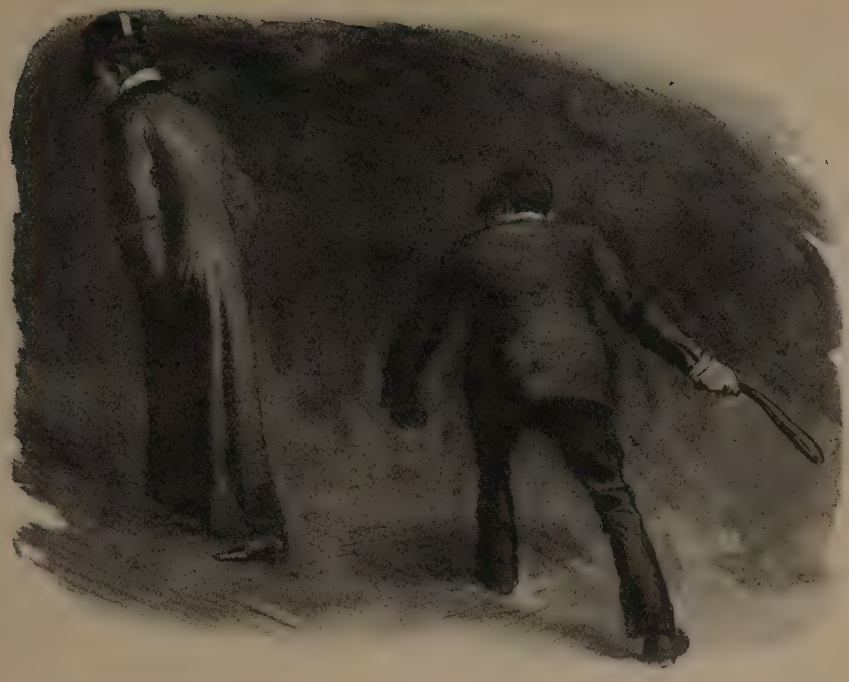

SOHO

I de fleste større Byer findes nuomstunder et „Forbryderkvarter", som Medlemmer af Politietaten mod passende Vederlag foreviser modige Rejsende. London har ogsaa et „Forbryderkvarter". Det ligger i Nærheden af Leman Street, i East End. Eskorteret af Politibetjente besøger man et Par Beværtninger, en Danseknejpe, en Opiumshule og et Logihus. Hist og her peger Betjentene paa et Par Tilstedeværende og siger: „Betragt engang disse gamle farlige Forbrydere!" Og man betragter dem og finder det lidt mærkeligt, at saa farlige Personer har Lov til at sidde paa dette Sted og drikke Brandy. Senere hører man, at de er fast ansatte. Og rimeligvis vil de endnu forskrække adskillige hæderlige Rejsende, der tilbringer den klassiske „Nat mellem Londons Forbrydere".

Selvfølgeligt er det grumme vanskeligt at komme den londonske Forbryderverden paa nært Hold, og det er allervanske-

ligst med Politiets Bistand. I ingen anden engelsk Samfundsklasse er der saa mange vidtforgrenede Over- og Underklasser som i Tyveverdenen, og i ingen anden Kunst er Specialisten stærkere fremtrædende end i den engelske Tyvekunst. Hver Tyv uddanner sig til Mester i en bestemt Branche. Samtidig bemærker man, at voldsomme Forbrydelser, Overfald, Mord etc. bliver sjældnere. Risikoen ved disse Ugerninger er stor og Resultatet ringe. „Det Blodige" har ikke længer Kurs.

Ikke desmindre findes der endnu i London Røverbander, som uanfægtede af alle Efterstræbelser har formaaet at holde sig i fjerne Afkroge. Det er Bander, hvori et sælsomt Mennesket iboende Rovdyrinstinkt møder os som et Pust fra gamle Tider. Visse historiske Reminiscenser er ikke uden Tilknytning i en moderne Storstad. Røver-Banderne skjuler sig paa samme Maade i London, som de rigtige Røvere skjulte sig i tætte Skove. Byens Størrelse har sin Romantik.

Disse Røvere, de saakaldte *Hooligans*, lever i Bander i de folketætteste Kvarterer, særlig i Lambeth og Bethnal Green. Hver Bande har sin egen Anfører, der ofte kan nyde en vis folkelig Anseelse i Kvarteret. Med særlig Kærlighed og Beundring omfattes han af Bandens menige Medlemmer, der væsentligst bestaar af Knægte uden Familje eller Tilholdssted. Oprindelsen til Hooligans-Banderne maa føres tilbage til en Tid, da London bestod af mange Smaabyer, og da Fjendskabet mellem visse Folkeslag i disse ofte udviklede sig til regulære Fejder. Hooligans-Bandens første Opgave er at slaas med Hooligans i Nabokvartererne, den anden at ernære sig ved Rov. Hele Krige har været ført imellem Røvere i Wandsworth og Pentonville, skønt disse to Bydele dog ligger Mile fra hinanden, og under Krigene er det kommet til regulære Sammenstød, hvorunder skarpe Knive og Pistoler har gjort Udslaget. Saarede og Døde er blevet efterladte paa Valpladsen, og til Beroligelse for Publikum har Bladene forklaret Sammenstødet som sørgelige Virk-

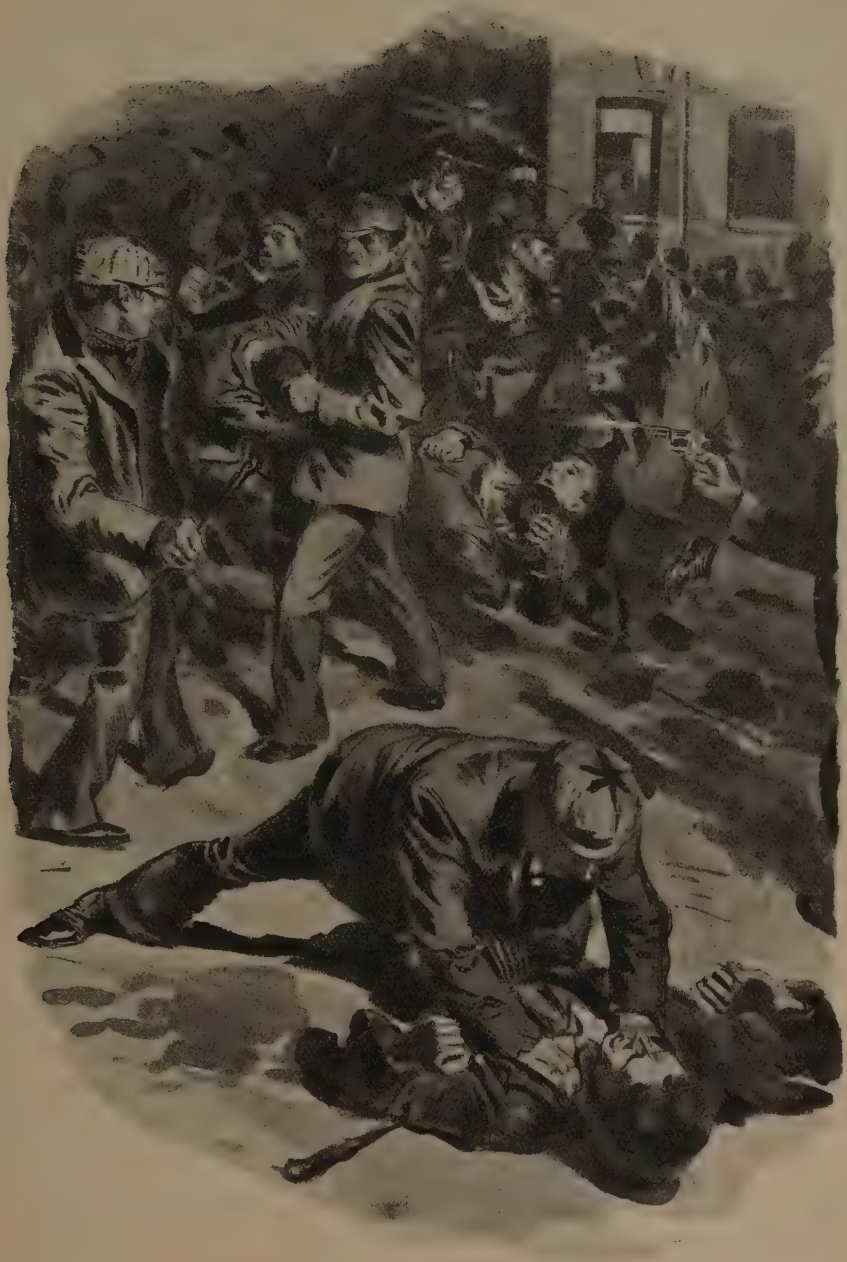

En Hooligans-Bande, der tager Hævn.

ninger af Drikfældighed. Men det er langtfra saa. Hooligans-Kampene er Hævnkrige. Et Medlem af den ene Bande er blevet overfalden og ilde tilredt af den anden, og Overfaldet hævnes under et følgende natligt Sammenstød, sædvanlig i en Gyde, fjernt fra de befærdede Veje.

Overfald med en Bludgeon.

Saa arbejder Politiet paa at finde Bandernes Tilflugtssteder, og nyligt opdagedes et saadant, en komplet Røverhule under Jernbaneviadukten i Lambeth Walk. I Hulen hængte Politihjælme, som dristige Medlemmer af Banden havde erobret, og mellem andre Genstande, som Politiet beslaglagde, befandt sig en Del Vaaben, specielt forfærdigede til Brug for Røvere. Blandt disse Vaaben er det mest almindelige den saakaldte *Bludgeon,* en lille Jærnstang, der stikkes op i Ærmet. Et Kendetegn paa Bandens Medlemmer er netop deres stive Arm. Til Overfald paa Vejfarende, der i Taagen forvilder sig ind i

afsides liggende Gader, benytter de dog oftere den amerikanske *Sandbag* (fremstillet paa Billedet i Vignetten), en pølseformig Lærredspose, hvori er stoppet Sand. Sandbag'en fugtes under en Vandhane, og naar den saaledes tilberedt med nogenlunde Styrke rettes mod en Mands Nakke, vil Manden bedøvet falde om og ikke komme til Bevidsthed, før Røverne har lettet ham for Ur og Pengepung. Sandbag'en efterlader ikke Mærker og maa betragtes som et Fremskridt i Forhold til den barbariske Bludgeon. Hooligans-Røverne er iøvrigt ridderlige og ædle. De overfalder ikke Damer, ældre Herrer og Medlemmer af den engelske Gejstlighed. Desto større er deres Glæde, naar de i Taagen møder en velbeslaaet City-Mand.

Man skal ikke gaa til Londons Politi med Anmodning om at blive præsenteret for en Hooligan. Det er et naivt Forlangende. Politiet gør selv kraftige men forgæves Anstrængelser for at udrydde disse Bander. I Opdagelseskorpset er ansat forhenværende Hooligans, der nu tjener Politiet, men i Reglen viser det sig, at de hurtigt har mistet deres gamle Kameraters Fodspor. Man vil da næppe faa de rigtige Hooligans at se, medmindre man en Aften møder dem i Taagen. Dog, Mødet kan blive forbundet med Tab af Tegnebog og Ur.

Men hvem der paa nært Hold vil studere en ejendommelig Forbryderverden i London skal slaa sig ned i det Kvarter, som ligger mellem Leicester Square og Oxford Street og paa Kortet betegnes ved *Soho*. Man skal tage ind paa et lille Hotel i Berwick Street, der er Kvarterets Hovedaare. Soho er ikke noget Fattigkvarter. Det er heller ikke noget Kvarter, hvor man er udsat for Overfald paa Gaden. Man lever rigtig hyggeligt i Soho. I alle disse smalle Gader med deres mange hemmelighedsfulde Virksomheder er der en Overflod af Restavrationer, hvor der serveres italiensk Køkken, og Kaféer, hvor Kaffen er bedre end i Piccadilly, og af Absinth-Stuer, hvor Absinthen er billigere og lige saa velsmagende som i Paris. Her er ogsaa tyske Mün-

chenerbier Kældere, græske Mastikka-Beværtninger og amerikanske *Bars*. Soho er det mest kosmopolitiske af kosmopolitiske Kvarterer i London. Foruden alle evropæiske Tungemaal, undtagen de nordiske, kan man i disse Gader tale Kinesisk, Japa-

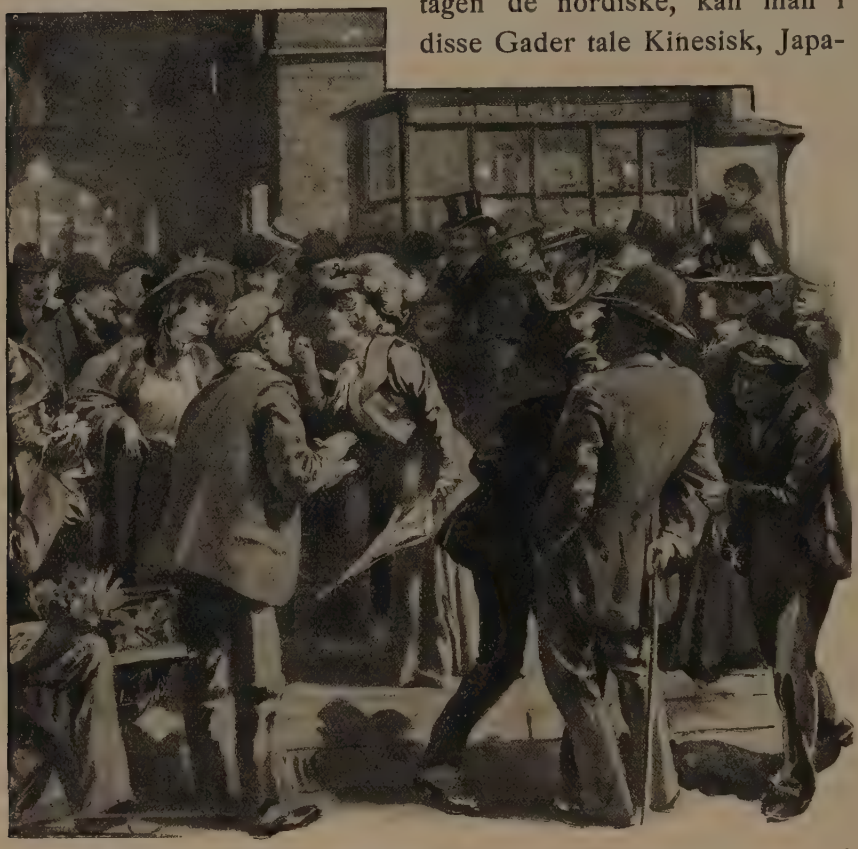

Lommetyve, der foranlediger et Gadeopløb og under dette letter Tilskuernes Lommer.

nesisk, Malayisk, Indisk og Arabisk, og man vil kunne konversere de største Langfingre og Vindbøjtler, der udtrykker sig paa ethvert af disse Tungemaal.

En By af Londons Størrelse og med dens Rigdomme udøver en naturlig Tiltrækning paa Eksistencer, der af visse Grunde helst ønsker at forblive anonyme og drage visse Fordele af deres Anonymitet. En Lommetyv t. Eks. kan ikke leve uden Trængsel.

I en Landsby er hans Færdighed lige saa værdiløs, som den er indbringende i en Millionby. Derhos har den lettere Forbindelse mellem Landene i vore Dage skabt en stor Del rejsende Specialister i forskellige ulovlige Haandteringer, og for disse gælder det at rejse med et bestemt *Trick*. En Diamanttyv, der udelukkende stjæler i Butiker, har t. Eks. opnaaet en enestaaende Færdighed i at lade Stenen glide op imellem to Fingre. Men denne Færdighed kræver en betydelig Baggrund. Diamanttyvene vil med samme Sikkerhed kunne „arbejde" tre Gange længere i London end i Paris.

Som Tyvekunsten har udviklet sig i Storstæderne, gaar de virkelige professionelle Tyve sjælden uden for deres specielle Omraade. En Dame, som fratager Smaabørn deres Klædningsstykker, vilde næppe begaa et Tyveri fra Voksne, og unge Mennesker, som stjæler Duer, vilde ikke stjæle Hunde og Katte, skønt Tyverier af Hunde og Katte er en særlig indbringende Forretning. Enhver Tyv er Specialist og Mester i sit Fag.

Her er nu Damen, der udelukkende stjæler fine Støvler. Hun er paaklædt som en yngre Frue af den bedre Verden og kan uden at vække Mistanke gaa ind og handle i en fornem Strøgbutik. Hun faar en Del kostbare Sko bragt hen til Prøve, og mens Ekspedienten vender sig for at hente endnu en Æske, fastgør hun et Par af Skoene under sit Skørt. Hun rejser sig og beklager, at hun ikke har fundet, hvad hun søgte, og Ekspedienten følger hende galant til Døren. Hun har bestjaalet ham for et Par Damestøvler til en Værdi af ca. 2 Pund.

Det er almindeligt, at en Herre og en Dame — ligesom paa Variétéerne — optræder i et kombineret Numer. Her er et Tyvepar, der særligt virker i de store Banker. Det er City-Tid, og Bude og Kontorister er febrilsk beskæftigede med Gennemtælling af Guldstykkerne, de har modtaget ved den høje Disk. Ubemærket har Tyven trængt sig frem paa første Række, da Damen bagved ham pludseligt lader sin Portemonnæ og nogle

Kobberpenge falde paa Gulvet og udstøder et lille Skrig. Alle Ansigter vender sig mod Damen, og der er enkelte af Kontoristerne, som nærmer sig for at hjælpe hende. Imedens har hen-

Damen, der bærer de stjaalne Støvler bort under Skørterne.

des Ledsager benyttet Lejligheden til at bemægtige sig en Haandfuld Guldpenge.

Paa Londons Jernbanestationer, hvor Tusinder af Mennesker iler ud og ind af Tog, der kommer og afgaar, vil en Iagttager lægge Mærke til Personer, som ved deres lurende Bevægelser eller afventende Holdning udskiller sig fra den øvrige nervøse Vrimmel. Her er alle mulige Nuancer af mistænkelige Individer

fra *The swell mobsman* (den fine Gavtyv) med det falske Ordensbaand i Knaphullet til den almindelige *Watch snatcher*

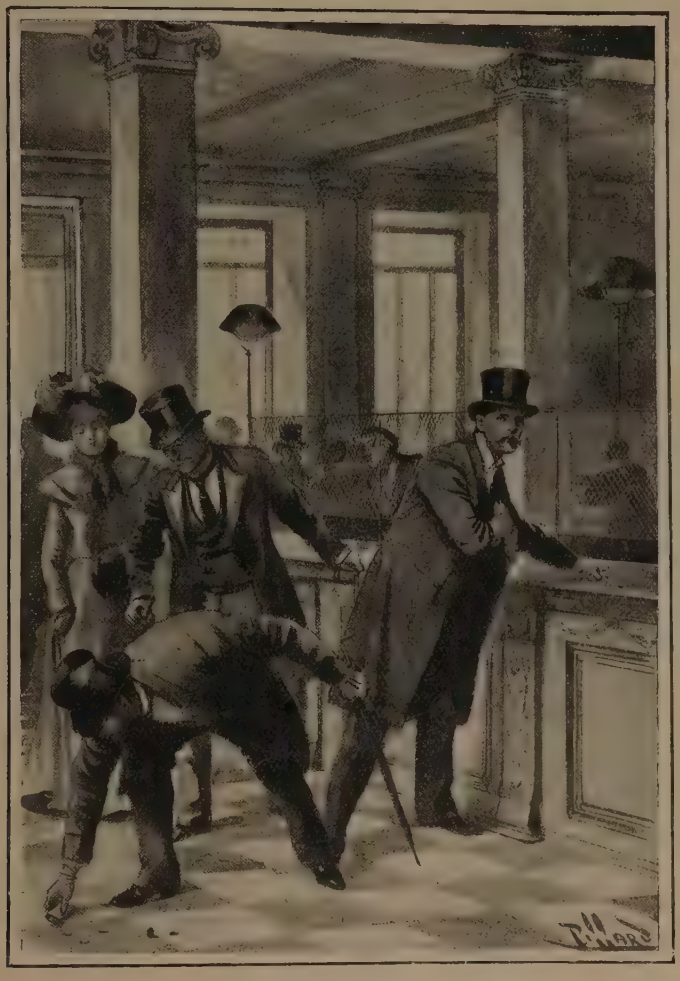

Tyveri i Citys Banker.

(Ursnapper), der lever af tilfældigt Rov. Vi skal nærmere omtale Bagagetyven.

En Kuffert stjæles paa to Maader. I det ene Tilfælde er Tyven en rejsepaaklædt Herre, i det andet en Tjenestepige, der i Reglen er den rejsepaaklædte Herres Ægtehalvdel. Iøvrigt op-

træder de ikke i Forening. Om Morgenen tidligt forlader Herren London med et Tog, der gaar til Dover eller Newhaven. Det er en Lysttur, der ikke foraarsager ham videre Ulejlighed. Hans Hensigt er at returnere med det kontinentale Tog, der bringer den store Strøm af Rejsende og deres Bagage. Naar Toget ved Ellevetiden løber ind paa Charing Cross Jærnbanestation, vinker Herren ad en Drager og siger: „Her er mit Visitkort. Find mig hurtigt to Kufferter, hvorpaa De ser mit Navn. Jeg skal videre med det næste Tog fra Kings Cross".

Drageren skynder sig da at løbe hen til Kufferterne, der netop væltes ud af Pakvognen, og Bagagetyven følger ham for eventuelt at være ham behjælpelig. Nu maa man erindre, at Rejsende paa engelske Baner ikke modtager noget Garantibevis for deres Rejsegods. Alle Kufferter kastes fra Toget ud paa Perronen, og under Tilsyn af Pakmesteren kommer enhver Rejsende med en Drager hen og tager sit. Bagagetyven har da let Spil. Han behøver ikke selv at stjæle; hele Kunsten er i den almindelige Forvirring at faa mærket et Par Kufferter med samme Navn som det, der findes paa Visitkortet. Det sker paa den Maade, at han, idet han søgende fører sine behandskede Hænder over et Par Kufferter, efterlader et Par Visitkort, han har haft i Haandfladen, og som er oversmurte med Lim. Naar dette er besørget, gaar han roligt ud og sætter sig i Vognen, til Drageren finder Kufferten, hvorpaa er klæbet Kortet med hans falske Navn: Captain Mac Adam, East Lancashire Regt. Drageren viser Pakmesteren Visitkortet og bærer uden at ane noget Kufferten ud paa Vognen, der kører — ikke til en Nabobanegaard, men til et Depot for stjaalet Gods.

Bagagetyven har gjort en god Forretning, og hans Ægtehalvdel, Tjenestepigen, har heller ikke ligget paa den lade Side. Hun har stjaalet et af de Juvelskrin, af hvilke der paa Banegaardene i London aarligt stjæles Tusinder. Tyveriet foregaar paa følgende Maade.

Rejsende Damer, der forsigtigt kommer ud med deres Juvelskrin, vil i mange Tilfælde sætte dette fra sig, naar de i Ventesalen passerer et Spejl. De standser, anbringer Rejsetasken med Juvelskrinet paa en Sofa og ordner deres Rejsetoilette og Haar. Skønt deres Øjne under dette Ophold ikke et Sekund synes at

En Handelsmand, der udelukkende køber stjaalne Sager.

forlade Skrinet, stjæles dog dette fra dem. Hvorledes? Det er fortalt i faa Ord.

Mens Damen staar ved Spejlet, er Tjenestepigen kommen slæbende med et Par Kufferter, som hun sætter, hvor hun kan, paa Gulvet og paa Sofaen. Men den ene af Kufferterne, som hun anbringer det sidste Sted, er tom og uden Bund. Hun placerer denne Kuffert oven paa Rejsetasken med Juvelerne, og i det samme spiddes Rejsetasken af et indvendigt i den tomme Kuffert anbragt Spyd.

Rejsetaskens Ejerinde, der er optagen af sit Toilette, fatter ikke Mistanke til den pæne Tjenestepige, som atter tager sine Kufferter og stilfærdigt blander sig i Vrimlen. Men hvor er Ta-

sken med Juvelerne? Greben af en frygtelig Anelse styrter Damen sig over en Drager, der netop slæber afsted med Favnen fuld af Smaasager. Hun indvikler sig i Ubehageligheder med Folk, der føler sig fornærmede over hendes Mistanke. Hun gør Undskyldninger, faar et Anfald af Krampegraad og besvimer med et Skrig. Men naar hun vaagner, bekræftes det sørgelige Faktum, at Juvelerne er væk. Fru Captain Mac Adam afleverer dem i Øjeblikket til sin ømme Ægtefælle, der forretningsmæssigt takserer dem til 200 Pund Sterling. Det var et Kup! Samme Aften finder vi Kaptajnen og hans elegante Frue ved et udsøgt Middagsbord i Princes' Restaurant. Ikke meget i denne Verden forbavser disse to, og dog er de forbavsede over Menneskenes Taabelighed. At Nogen gider slide fra Morgen til Aften for Penge, som man dog ved Anvendelse af lidt Fiffighed kan tjene paa et Minut!

Men hvorledes, vil man spørge, er det muligt, at saadanne Tyverier kan gentages uden at bringe de Paagældende i Forlegenhed? I saa Henseende kommer Støjen, Travlheden og Byens Størrelse Tyvene til Gode. Mange Rejsende og særlig Fremmede, der har Vanskelighed med Sproget, foretrækker at tie og tage Tabet frem for at skulle møde i Retten med tvivlsom Udsigt til at gense deres Ejendom. Og det kan heller ikke forbavse, at der stjæles i en By, hvor Folk er saa ligegyldige med deres Ting, som Folk bevisligt er i London. Af Politiets lærerige Statistik erfarer vi, at der i Omnibusser og Vogne aarligt glemmes hele Formuer. Mellem sidste Aars fundne Sager, der blev indleverede til Politiet, var 21,608 Paraplyer, 100 Portemonnæer, indeholdende mere end 10 Pund Sterling, fremdeles Juvelskrin, Kufferter, Smykker, ægte Perler, Ridderkors, Overfrakker etc. etc. ialt 47,434 Genstande. Politiet udsendte 80,154 Skrivelser for at finde Ejermændene til de dyreste af Sagerne, og det lykkedes dog kun at finde 23,043 af disse. Resten af de fundne Genstande blev efter 3 Maaneders Forløb tilbageleverede til Finderne.

En uhyre Mængde falske Pengestykker fremstilles i London. Falskmøntnerne er dygtige Sølv- og Guldsmede, der har Værksteder i East End, men sælger Pengene i Soho. Det er ulige lettere at lave de falske Penge, end det er at bringe dem i Omløb, og i Kraft af Teorien om Arbejdets Deling, der ogsaa finder Anvendelse i Forbryderverdenen, overlades Anbringelsen af de

Falskmøntneren.

falske Mønter til en særlig Praktiker, den saakaldte *Snidepitcher*, der i Selskab med sin Frue opererer i Butikerne i Piccadilly og i Bond- og Regent Street.

Denne Herre har en vis Fremgangsmaade, der som Regel ikke bringer ham i Forlegenhed. Han bærer personlig de falske Penge hos sig og lader Damen, der ledsager ham, gaa ind i en Butik og købe en eller anden Genstand for en Sekspence. Hun betaler med en falsk Halvkrone og faar altsaa 2 Shilling igen. Da Halvkronen har kostet Herren og Damen 1 Shilling, tjener de

foruden Indkøbet 100 Procent af deres Udlæg. Paagribes Damen, viser det sig, at hun foruden det enkelte falske Pengestykke har en hel Del ægte Penge i Lommen. Der er ikke noget at stille op med hende. Hun slippes løs igen og modtager af sin Ledsager et nyt Pengestykke, som hun i næste Udsalg bytter

Damen med forlorne Arme. Tyverier paa Omnibusser.

efter samme Fremgangsmaade. Byen er saa stor, at Parret uden større Risiko kan spadsere fra den ene Forretning til den anden i flere Aar.

Mærkelige Butikstyverier udføres af Tyve, der er bevæbnede med Stokke, som de i selve Butikerne dypper i en Sirupslomme. Naar Ekspedienten vender sig, fisker de et Guldstykke i den aabentstaaende Pengeskuffe. Der er næppe et Sted i London, hvor Værdier opbevares, uden at Tyvene ved sindrigt udtænkte Fremgangsmaader forstaar at omgaa de Foranstaltninger, der er trufne for at holde lange Fingre borte. Hvad der i saa Henseende præsteres af Butiks- og Lommetyveri er ofte ligefremme Tasken-

spillerkunster. Paa Billedet ser man „Damen med de forlorne Arme“, den professionelle Lommetyv, der gør Forretninger paa Omnibusserne. Hun kører hver Dag mange Mile, og hun betaler mange Omnibusbilletter, men ikke af sin egen Lomme.

En interessant Klasse af Bedragere og Svindlere, som man især træffer i Soho, er de saakaldte *Dodgers* (af Dodge, Kneb). Til de vulgære Dodgers hører Manden, der stikker et Stykke Sæbe i Munden, og naar det skummer, skrigende „med Fraaden staaende om Mundvigene“ kaster sig paa Fortovet. Han foregiver, at han har Krampe, og deltagende Tililende, der ikke aner, at de er Narre, yder ham med blødende Hjærte Bistand. Den Ene rækker ham en Shilling til Brandy, den Anden en Shilling til en Hansom-Cab. Naar han har faaet Pengene, kommer han sig hurtigt. Han støtter sig til Muren, og er han lykkelig og vel sluppen om Hjørnet, tænder han sin Cigar og samler Kræfter til en ny Forestilling. En anden Dodger optræder i Aftenens Tusmørke. Det er en halvdrukken sømandspaaklædt Person, der

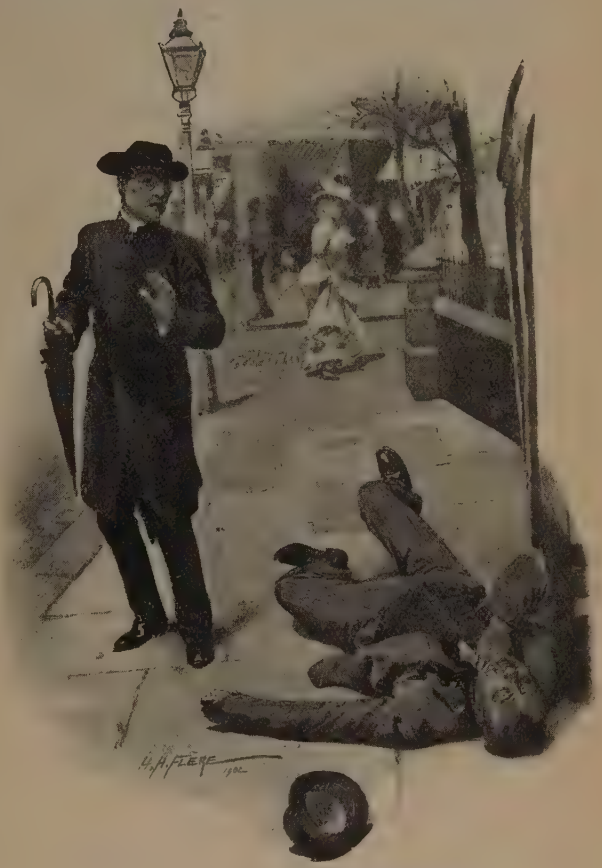

En Dodger, der besvimer for at vække Medlidenhed.

pralende spørger dem, der gaar forbi, om de kan bytte spanske Guldpenge. Der er altid en eller anden Forbipasserende, som nok vil gøre sig en Fordel og vinker Sømanden ind i en Gadedør, hvor Bytningen hastigt foregaar. Den snedige Lysthaver betaler en halv Snes Shilling for et Par store Guldstykker og bort-

En Dodger, som har fundet en Guldring med en ægte Sten.

fjærner sig paa engang henrykt og med en ond Samvittighed. Men naar han standser og undersøger Byttet, forlænges hans Ansigt paafaldende. Guldstykkerne er af Messing og ikke værd en Pibe Tobak.

Dodgernes Spekulation i andre Menneskers Uhæderlighed er næsten altid indbringende. Her er en simpel Mand, der staar i Vrimlen med synlig Tegn paa Glæde. Han har fundet en Guldring, og i Ringen blinker en Sten. Nu er der blandt de

Tilstedeværende, som samler sig, en Mand, der ogsaa er en Dodger. Han undersøger Stenen og siger med Kendermine: „Det er en Diamant!“ Finderen er ganske lynslaaet, men han fatter sig øjeblikkelig og raaber greben af en pludselig Indskydelse: „Jeg sælger den for 5 Bobs“! En velklædt Herre stikker ham de 5 Shilling i Haanden og forsvinder. Ringen har en Værdi af 5 Pence.

Det er egentlig meget lettere at være Dodger, end Nogen aner. Publikum har visse Hjærtestrenge, som let sættes i Bevægelse, og derpaa bygger Dodgeren sit Kneb. Kendt er den lille grædende Pige, der har knust sin Mælkekrukke eller tabt en Shilling gennem Risten i Gaden, og dog har hun sit tro Publikum. Man kender ogsaa Konen med det laante Barn og Manden, der fryser i den tynde Jakke, men baade Konen og Manden gør Forretninger, især naar de optræder med lidt Variation.

Det er t. Eks almindeligt i Londons mindre befærdede Forstæder, at en saadan Kone med et lille Barn ved Brystet bønfaldende styrter sig hen imod en forbigaaende Dame, raabende: „Mit ulykkelige Barn har Skaalkopper, Skarlagensfeber eller Mæslinger“. Damen, der selv er Moder, farer af Angst for Smitte tilside, men Tiggersken forfølger hende og gnider Barnet op ad hende, til hun i sin Vaande befrier sig ved et kontant Beløb. Selvfølgelig er Damen ganske opløst. Ankommen til sin Villa raaber hun gennem Vinduet, at Børnene straks skal bringes op paa Pulterkammeret. I Værelserne nedenunder afører hun sig Overtøjet og sender hele sin Spadseredragt til en Desinfektionsanstalt; hun skynder sig at tage et varmt Bad og stænker Værelserne med Karbolvand. Hun aner ikke, at Barnet, Tiggersken viste hende, var en Rulle Tøj.

Den frysende Mand med det ulykkelige Udtryk i Ansigtet er heller ikke ualmindelig. Han gør Forretninger med Arbejderne, der Fredag Aften gaar hjem med deres Ugeløn. Hvor Færdslen i Whitechapel er stærkest, standser han og foreviser

hulkende en Bunke Laanesedler, som forfalder i Morgen. Han har ikke Penge til at udløse Panterne og vil sælge Sedlerne for meget mindre end den halve Pris.

De gode Arbejdere overvejer Sagen. Ja, Datoen for Panternes Indløsning stemmer, og Lejligheden er gunstig til for Spotpris at anskaffe sig nogle Gangklæder og lidt Sengetøj. Det er en reel Handel. De køber Sedlerne, og næste Dag gaar de hen paa Pantelaanerens Kontor. Men Pantelaaneren meddeler dem, at Datoen paa samtlige Sedler er forfalsket, og at Sedlerne er værdiløse. Hvad nytter det, at Arbejderne bander frygteligt. De er Dodgerens Narre og maa være forsigtigere en anden Gang.

Dodgerens Fremgangsmaade kan ofte være saa fint beregnet, at den til den ene Side er uden Fare, til den anden med logisk Nødvendighed maa bringe ham Gevinst. Vi skal se paa et af disse Tilfælde, hvor Dodgeren blander Kortene med en saadan Omsigt, at han næsten matematisk kan forudbestemme sit Resultat.

En velagtet Villaejer sidder intetanende i sin Have, fordybet i Nyhederne i *Daily Telegraph*. Hans Pointer, Doddy, gaar paa Vejen og nyder den friske Morgenluft. Nu lyder der pludseligt i Stilheden et Skrig. Det er et Barn. Villaejeren farer op, og til sin Rædsel hører han Doddy hyle sørgeligt. Har Nogen slaaet hans kære Hund? Spørgsmaalet besvares hurtigere, end han aner og ønsker, thi Doddy kommer farende ind i Haven med Halen mellem Benene. Den stakkels Hund har virkelig faaet Prygl.

Forbitret iler Villaejeren hen til Havelaagen, men her standses han af et Optrin, som snart forvandler hans Forbitrelse til Forskrækkelse. Midt paa Vejen staar en alvorligt udseende Herre bøjet over en Dreng, der har et blødende Hundebid i Benet. Det synes utroligt, men Doddy, der ellers ikke bider, har virkelig bidt Drengen, og ovenikøbet et meget stort Bid.

Den alvorligt udseende Herre, der er en Dodger, har nu let

Spil. Han foreviser Villaejeren Saaret, og Villaejeren, der ikke aner, at det er fremkommet ved et Bid af Dodgerens egen Hønsehund, og at det netop er opkradset med en Pennekniv, trøster Drengen og tilbyder Faderen at ordne Sagen i Mindelighed. Han ved jo meget godt, at han i Tilfælde af Anmeldelse vil blive ikendt en betydelig Bøde, ja maaske faa Tilhold om at binde

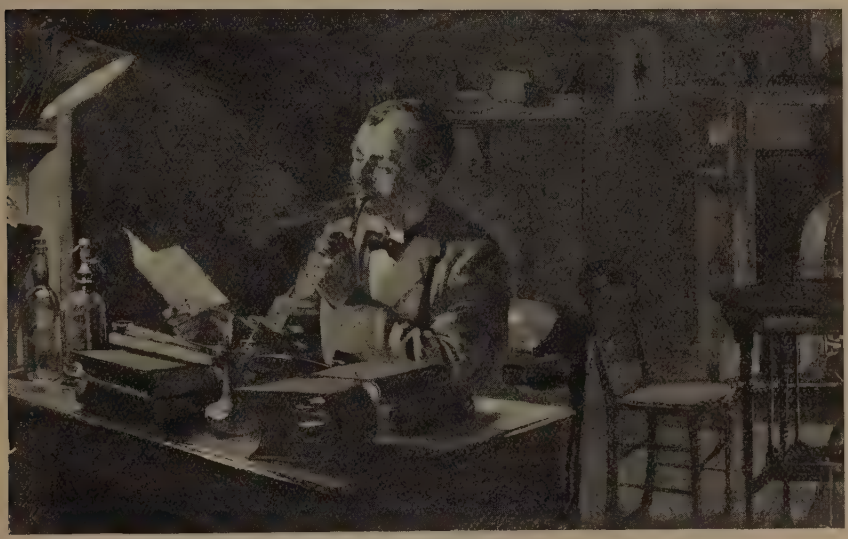

Den literære Dodger.

Doddy. Selvfølgelig er Dodgeren heller ikke uvidende om disse Forhold, og naar han endelig, tilsyneladende nedbøjet, men indvendigt grinende, forlader Villaen, er han adskillige Pund Sterling rigere. Han skynder sig afsted, for Drengens Ben bløder, saa han mageligt kan arrangere endnu et Hundebid.

Foruden disse Dodgers, der væsentlig gør Gadearbejde, findes der i Soho Tusinder af Dodgers, som driver indbringende Forretninger gennem Breve, Annoncer og personlig Henvendelse. Londons *Begging letter impostor* (Tiggerbreve-Forfatter) er en Forfatter, der tidt ejer en lille digterisk Aare. Hans mest anvendte Brev er fra den unge Landsbypige, der staar alene i

London og trues af nærgaaende Gentlemens nederdrægtige Tilbud. Naar dette Brev, der ledsages af et fattigt Fotografi af Landsbypigen, tilstilles en ældre Lady, som aldrig selv har været generet af en Gentleman, vil det i Reglen indbringe Forfatteren Penge til en Jernbanebillet. Er *Letter impostor'en* ikke en Krøsus paa jordisk Mammon, er han en Krøsus paa Adresser. Selv har han dog ingen. I Lighed med berømte og efterstræbte literære Samtidige vil et Brev vanskeligt træffe ham uden ad lange Omveje. Og det vil næppe nytte at adressere det til de literære Klubber „Vagabonds" og „Authors".

Som Modsætning til denne Dodger, der nærmest tilhører Literaturen, er Annonce-Dodger'en helt ud Forretningsmand. Fra Annonce-Dodgerens Kontor i City sendes en Strøm af fristende Annoncer til Provinsbladene. De angaar Salg af Ejendomme, Kompagniskab, Stillinger for unge Mænd med Formuer og fristende Tilbud om Anbringelse af ledig Kapital. Hos ham vil den ogsaa være anbragt paa det rette Sted!

Utvivlsomt er Annonce-Dodgeren den af samtlige her nævnte Svindlere, der har de største Indtægter. Han gør Foraarsudflugter til Nizza og tilbringer Sommermaanederne i Norge, og nu og da foretager han en længere Forretningsrejse til Brasilien. Det vil sige, at han opholder sig i en Enkeltcelle i Wormwood Scrubs. Naar han paa ny viser sig i Berwick Street, har Politiet taget Afstøbning af hans Fingerspidser (*finger prints*, der nu afløser Bertillons Maalsystem), men i Soho er han selvfølgelig fint Papir.

Til en anden simplere Klasse Dodgers hører Forretningsmændene, der kommer op i Husene og faldbyder en eller anden Opfindelse. Her er t. Eks. Gasbrænder-Manden, som trænger sig ind i en Familie og under Herrens og Fruens højrøstede Protester pakker ud og fastskruer en Brænder paa en af Gaskronerne i Entreen og gør Ild.

Men nu maa Ægteparret virkelig indrømme, at denne Brænder giver en hel anden og finere Flamme end den gamle. Entreen

præsenterer sig bedre, og da Brænderen yderligere sparer 35 p. Ct. af Gasforbruget, slaar Herren og Fruen pludselig om, ja, de gør næsten Undskyldning for deres Optræden mod Dodgeren og køber med Tak et helt Dusin.

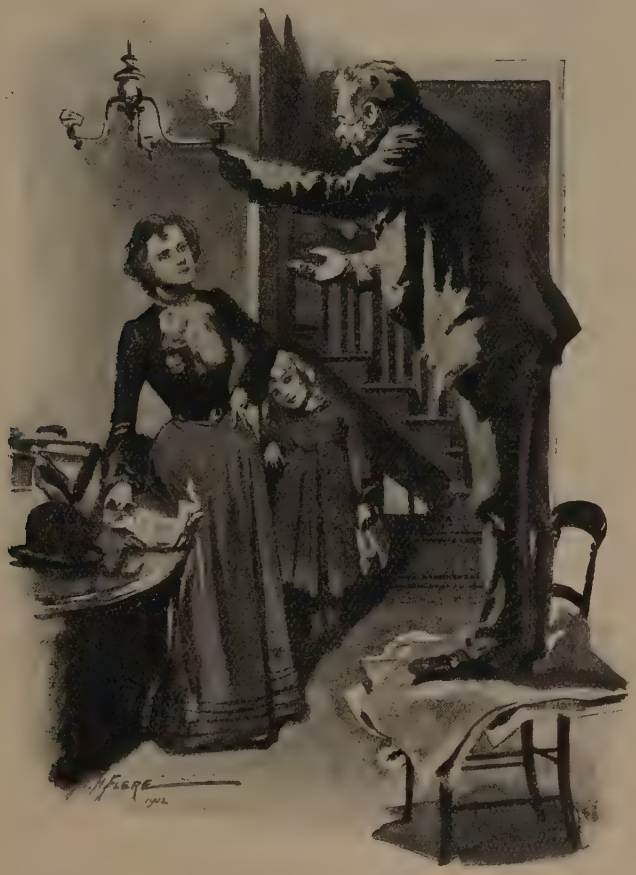

Manden med Gasbrændere.

Men deres Taknemlighed varer dog ikke længere end til Dagen efter, da de skruer Brænderne paa. Ingen af dem kan brænde. Den eneste, der duede, var den, som Dodgeren prøvede for dem, men da han gik, stak han den i Lommen, formodentlig i Distraktion.

Gennem de Skikkelser, vi her har omtalt, faar Soho Kvarteret sin ejendommelige Lokalfarve. Det er et besynderligt levende Kvarter med Huse myldrende fulde af Mennesker, der ikke dovner, men tjener Brødet ved snildt udtænkte og mejsommeligt tillærte Færdigheder, der ikke kan anvendes i Livet uden Intelligens. Mærkeligt er det blot, at man som Tilskuer ikke er det mindste indigneret. Man har set saa mange frygtelige Uretfærdigheder i London, at man næsten med Tilfredsstillelse bemærker en Fordeling af Overskuddet efter andre Regler end de af engelsk *Common Law* vedtagne. Paa en Vandring gennem Whitechapel bliver man bedrøvet eller oprørt. Det er en mørk Tragedie. Som Modsætning ligger Soho midt i det tilrøgede strenge London med lystig Velstand i smaa Kafeer og Restavrationer, med diskrete Bagbygninger, hvori der ud ad Eftermiddagen er lidt Spil og om Aftenen lidt Dans. Hvor Samfundsforholdene lærer, at Enhver skal skrabe til sig, skraber disse glade Herrer og Damer til sig uden Hykleri. Dodgeren er Optimist. Han nyder Livet og dets Medgang og Modgang med smittende Glæde, og Kvarteret er præget af hans sangvinske Sind.

Udenfor den her omtalte Kres af mærkelige Eksistenser staar den saakaldte *Loafer,* der er en særlig engelsk Type. Til næsten hver Stand i London hører der bestemte Loafers, som ofte er interessantere og altid pudsigere end Standens virkelige Repræsentanter. En Loafer er en Mand, der t. Eks. i Teaterverdenen har optaget alle Skuespillerstandens ydre Kendemærker, den bløde Hat, Kunstnerslipset, Slængkappen etc. og er Ihændehaver af Standens Fejl, men uden samtidig at eje nogle af de Fortrin, Dannelse, Talent etc., der kunde bringe Fejlene i Forglemmelse. I Fleet Street finder vi et større Antal Journalist-Loafers, i Justitspaladset Advokat-Loafers, paa Væddeløbsbanen Jockey-Loafers, i City Købmands-Loafers og i Soho Svindler-Loafers. At Loafer'en er et Snyltedyr, der udelukkende lever paa den Klasse af Medborgere, hvis ydre Egenskaber han efterligner, er da forsaavidt

en Anbefaling for ham mellem Svindlere. Loafer'ens stærkest fremtrædende Egenskaber er hans komplette Mangel paa Arbejdslyst. Han snylter, og det er ham aldeles ligegyldigt, hvad-

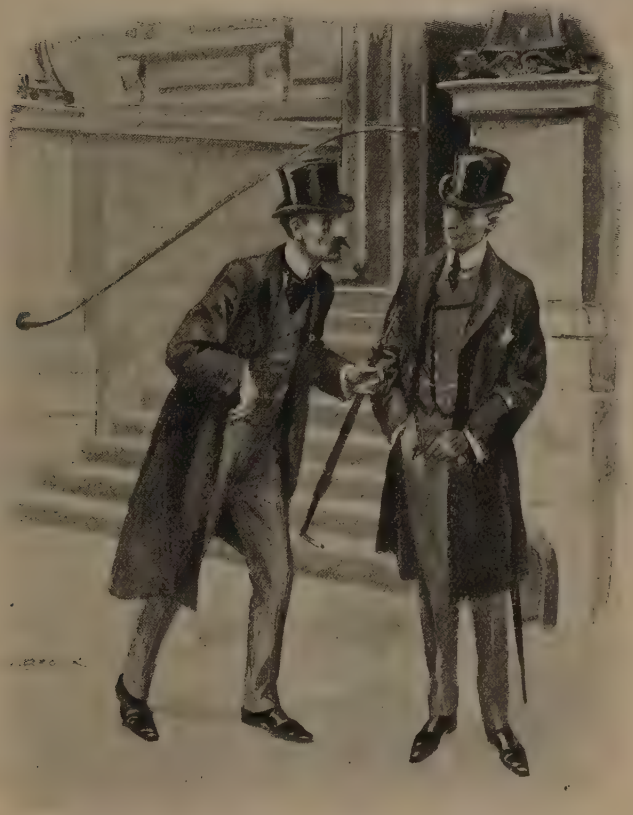

En af West Ends Club-Loafers, der er kommen i en øjeblikkelig Forlegenhed og anmoder en yngre Clubherre om et Laan.

enten han snylter paa en af Menneskehedens Velgørere eller paa en *Swell Mobsman.*

— — —

Oprindelig sluttede dette Kapitel med nogle spøgende Bemærkninger om Rejsendes overdrevne Frygt for Londons Lommetyve. I Stedet skal meddeles et lille Eventyr, som Forfatteren,

siden det Foregaaende blev nedskrevet, selv har oplevet i Regent Park.

— Da jeg en Aften cyklede op gennem Chester Road og svingede ind i den smukke *Inner Circle*, traadte en Dame, som bar et let, lyst Sommertoilette, ud paa Vejen og gjorde en Bevægelse mod mig, som om hun havde faaet noget i Øjet og anmodede mig om min Bistand.

Jeg sprang af Cyklen og saa, at Damens ene Øje var rødt. Formodentlig skyldtes det et Knopfnug, der havde forvildet sig ind under hendes Øjelaag. Jeg laante Damens Lommetørklæde og vilde, medens hun bestandig klagede sig, ved Hjælp af dets Hjørner rense Øjet. Men idet jeg rørte hende med Tørklædet, udstødte hun et Skrig og sagde: „De maa vist hellere benytte Spidsen af et Visitkort?“

Jeg trak min Tegnebog op, tog et Visitkort frem og bøjede det i en Spids. Varsomt gentog jeg Forsøget, mens Damen i det lyse Toilette græd og rystede af Skræk. Maaske har Taarerne bortskyllet det lille Fnug. I hvert Fald aandede hun lettere. Hun syntes glad og trykkede med Tak min Haand.

— — —

Fyldt af en behagelig Erindring, hvori der mellem røde Rhododendron'er og duftende Syrenbuske stod et indtagende Ansigt med taarevædede Øjne, cyklede jeg videre gennem det smukke Anlæg. Aftensolen blinkede over de grønne Plæner, og hvor Blomsterne hist og her toppede sig op i Rabatterne, tegnede der sig i Farverne og Lyset Omridsene af en Dames hvide Skikkelse.

Men ind i disse skønne Indtryk steg der pludseligt fra en af Sjælens mørke Afgrunde en uhyggelig Anelse, og hurtigt førte jeg Haanden til min Inderlomme. Tegnebogen var væk.

Jeg havde mødt en Dodger og var gaaet i Fælden, jeg, som selv havde studeret Dodgerne i Soho.

En Følelse af Flovhed afløste den poetiske Stemning, hvori

jeg havde nedsænket mig; i Flovheden viste sig dog et lille Lyspunkt.

Alt, hvad Tegnebogen indeholdt, var et Par Visitkort og en dansk Togplan.

Men havde jeg truffet Damen med det taarevædede Øje Aftenen forinden, vilde min galante Optræden have kostet mig nøjagtig 15 Pund.

Maatte Moralen af denne Hændelse komme fremtidige Rejsende tilgode:

Gaa ikke ud i London med flere Penge, end De samme Dag har Brug for!

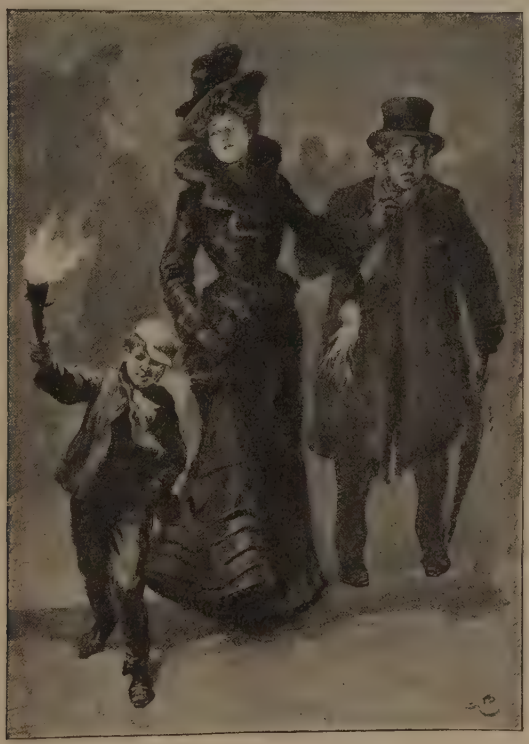

WEST-END

Midtpunktet for Londons Fornemhed er Hyde-Park-Kvarteret og i dette særlig *Mayfair,* der til den nordlige Side begrænses af Oxford Street, til den sydlige af Piccadilly. Mayfairs vestlige Grænse er Park Lane, den meget kendte Gade, der vender sine pragtfulde Façader ud mod Hyde Park. Man kører gennem Park Lane paa en Omnibus, mens Kusken uopfordret med Pisken peger paa Husene og nævner Ejermændenes Navne.

I det egentlige Mayfair findes hverken Butiker eller Forretninger. Det er et rent Beboelseskvarter, der med tykke Husmure og høje Jerngitre gør et lidet gæstevenligt Indtryk. Fra smalle Baggaarde i Kvarteret lugter man i Forbigaaende en

Stald og ser et Glimt af hvidtoppede Stuepiger og glatbarberede Tjeneres rødstribede Livréveste. Enhver Bygning og Livsytring i disse Gader vækker Forestillingen om Standsforskel og store Rigdomme. Park Lanes Paladser, der fortsættes i Belgrave-Kvarteret med Buckingham Paladset, er skilte fra det øvrige London ved usynlige Mure, som en Mand ikke overskrider, blot fordi han ejer Dannelse og et godt Hjærte. Han maa tillige eje nogle Millioner Pund.

Pengefyrsterne og de fødte Stormænd indtager i vore Dage en næsten jævnbyrdig Stilling i det engelske Samfundsliv. Til den ægte engelske Fornemhed hørte oprindelig et adeligt Navn og Landgods, men London er en Handelsby, og med de moderne Erhvervsbetingelser, som hurtigere end forhen skaber store Formuer paa enkelte Hænder, har City-Millionærerne erhvervet sig en Stilling, der selskabeligt gør dem til Adelens Ligemænd. Hertil bidrager, at den nuværende Konge er mindre nøjeregnende med Uddelingen af Adelsdiplomer end Dronning Victoria. En fremstaaende City-Købmand, der ofrer de nødvendige — iøvrigt ret betydelige — Summer paa velgørende Stiftelser eller andre samfundsnyttige Formaal, bliver ikke overrasket, naar Kong Edward som Vederlag giver ham en Barontitel. Ved Modtagelsen knæler han for Kongen, der berører hans Skulder med en Kaardespids. Heller ikke overrasker det nogen, at en Datter af den nyslaaede Baron gifter sig til en Hertugkrone, som ved samme Lejlighed forgyldes med Baronens Penge. Grænsen er flydende mellem den nye og den gamle Fornemhed, og at denne stadig indsuger friskt Borgerblod forklarer, at den engelske Adel som Helhed er ledende i en Tid, der dog maa kaldes demokratisk — ogsaa i det parykkonservative Gammelengland.

Paa en Spadseretur gennem Mayfair vil man hurtigt opdage, at de mest iøjnefaldende Paladser tilhører Diamantkonger og berømte Børsspekulanter. Det gælder t. Eks. Størsteparten af

Paladserne i Park Lane. De gamle interessante Residenser, der ejes af Englands historiske Familier, skjuler sig i det tættere Gadenet, hvor det er vanskeligt nok at finde dem. Her ligger

Et West-End Bryllup i Westminster Abbey. Nysgerrige, der venter paa Brudeparret.

Grosvenor House, tilhørende Hertugen af Westminster, der — ligesom de følgende nævnte Ejere — paa skriftlig Anmodning tillader Fremmede at bese Paladsets Kostbarheder. Grosvenor House rummer bl. a. en Malerisamling med Værker af Hogarth, Murillo, Rembrandt, Rubens etc. Af nærliggende Paladser kan nævnes: *Lansdowne House,* som tilhører Marquisen af Lansdowne (Malerier og en sjælden Samling af romerske Skulpturer),

Apsley House, Hyde Park Corner, der tilhører Hertugen af Wellington (kostbare Billeder af Velazquez, Correggio og J. Steen), *Dorchester House,* Park Lane, beboet af Kapt. Holford (Billeder af Velazquez, Ruisdael, Tizian etc.), *Devonshire House,* der tilhører den bekendte Politiker Hertugen af Devonshire (Portrætter af Jordaens, Reynolds, Tintoretto etc.), *Surrey House,* tæt ved Marble Arch, som tilhører Lord Battersea (Kunstværker fra alle Tider), og endelig Syd for Piccadilly *Bridgewater House* og *Stafford House,* der ejes henholdsvis af Jarlen af Ellesmere og Hertugen af Sutherland. De sidstnævnte to Palæer er fyldte af allehaande Kostbarheder og Malerier af de største Mestre. Særligt findes i Bridgewater House Billeder af den hollandske Skole: Rembrandt, van Ostade, Ruisdael og J. Steen. Stafford House er vistnok det pragtfuldeste Privathus, der findes i London.

Disse og mange andre Paladser, der især er beliggende paa Grosvenor og Belgrave Square, er kun beboede om Foraaret, fra Begyndelsen af Maj til sidst i Juli. Det vil sige i 3 af Aarets 12 Maaneder. I Tiden fra August til Jul lever de adelige Familier paa deres Landgodser, de borgerlige Rigmænd paa deres Vinterresidenser i Surrey. Den engelske Jagt- og Golf-Sæson optager den første Del af Vinteren, men efter vel overstaaet Julefest gaar den rige Rejsestrøm til Syden, særlig Mentona, Nizza og Ægypten. Den Tid, da næsten alle Paladserne er beboede, er den første Uge af Juni, den saakaldte Ascot-Uge, der svarer til *La grande semaine* i Paris.

Høj-Sæsonen i London varer i snævreste Forstand fra Midten af Maj til Slutningen af Juni. Det er de henrivende Uger, da Foraaret synker ned i Millionbyen, og da West-End er *in full swing.* Saa pipler det grønne Løv frem imellem sodede Mure, og i Parkerne, hvor Krokus og Hyacinter dufter, tindrer Kastanieblomsterne som tændte Lys. London er badet i Solskin, og hele Partier af Byen synes genopstaaede af Taage-

verdnen og overrasker ved deres rolige Forhold mellem Masse og Omrids. Gennem Gaderne ruller Ekvipagerne i endeløse Rækker, og paa Teatrene løber Sæsonens største Nyheder af Stabelen; de kunstige Skøjtebaner, Varietéerne og Kæmpe-Forlystelsesstederne i Byens Udkanter kappes om at friste det rige Publikum. Samtidigt kommer der voldsomt Liv i Overhus og Underhus, hvor Finansloven er til Behandling, med hidsige

Kunstig Skøjteløberbane i West-End.

Sammenstød mellem Finansministeren og Førerne for Hs. Majestæt Kongens Opposition.

Der er Foraar i Luften og Bevægelse paa alle Omraader, i Selskabsliv, i Teater, i Politik og Kunst.

Maj og Juni er ganske særlig Malernes Sæson. De store Udstillinger aabnes i *Royal Society of Painters in Water Colours*, i *Royal Institute* (Piccadilly), i *Royal Society of British Artists* (Suffolk Street) og i *New Gallery* (Regent Street) og endelig aabnes i *Royal Academy* (Burlington House) den store aarlige Foraarsudstilling, der svarer til Salonen i Paris.

Aabningsdagen er den første Mandag i Maj, men forinden har der længe været Højtryk i det gamle Akademis Kulisser. De fyrretyve Akademikere, der paa denne Tid af Aaret er de mest feterede og tillige de mest hadede af Mænd i England har

faaet 12,000 Kunstværker indsendte til Bedømmelse, og da der af disse 12,000 ikke er Plads i Udstillingen til mere end 1500, maa Bedømmelsen ende med, at ca. 10,000 Kunstnere og Kunstnerinder bliver dødeligt fornærmede og i denne Sindstilstand nedlægger mere eller mindre velovervejede Protester i Bladenes Spalter og paa offentlige *Meetings*. Bedømmelsen foregaar i en Sal med Ovenlys. Her bringes Malerierne tilveje pr. Elevator og trækkes langsomt forbi de søvnige Dommere, der sidder og længes efter deres Eftermiddagste. Det store Flertal af Billederne modtages med aabenbare Tegn paa Ligegyldighed og enkelte vækker Harme, men kommer der et Billede, som er malet af en af Herrerne i Bedømmelsen, rejser samtlige Tilstedeværende sig og hilser det med Haandklap.

Enhver af Dommerne har Ret til aarligt selv at udstille 8 Billeder. Saaledes er 320 af de 1500 Pladser optagne af Akademiets egne Medlemmer, der ikke allesammen kan siges at være Mestre. Af de 8 Billeder, Medlemmerne maa udstille, har de endda Ret til at hænge de 4 *upon the line* (mandshøjt fra Gulvet), og det er følgelig de bedste Pladser. Kunstnere, der ikke hører til Kliken, benævnes *outsiders*, og saadanne lavere staaende Væsner er lykkelige, naar deres Billeder blot har faaet en Plads i afsidesliggende Værelser, hvor Ingen kommer, eller i en halvmørk Gang.

Billederne er ophængte, og to hele Dage er Udstillingen reserveret Pressen, der bringer alenlange Anmeldelser, som de færreste læser. Saa kommer det berømte *Private View* (Vernissage-Dagen), som hele London skal være med til blot af den Grund, at det er meget vanskeligt at faa Adgang. Paa denne Dag standser al Færdsel i Piccadilly, og i de snævre Udstillingslokaler trænges et Publikum, mellem hvilke Kunstnernes Hustruer kæmper en lige saa ivrig indbyrdes Kamp som deres Ægtehalvdele. Man bemærker i denne Vrimmel de store engelske Portrætmalere, som ikke sætter Penslen til Lærredet under

en Hundredpundsnote, og man bemærker de fattige Kunstnere, som staar og maler paa et Tagkammer i Kensington. For dem er hele Udstillingen en eneste Række af Ydmygelser, som de næppe underkaster sig uden af Nødvendighed. Fremdeles finder

Sommerdag i Piccadilly.

vi i Burlington House alt, hvad der har Navn i den politiske Verden, Parlamentsmedlemmer og Ambassadører; fremdeles Attachéer, Kunstmæcener og ganske særlig en Vrimmel af Damer, der paa Grund af en eller anden Interesse spiller en Rolle i Londons Selskabsliv. En øredøvende Pludren blander sig med den uundgaaelige Raslen af dyre Stoffer, og for Flertallet af de Tilstedeværende er Malerierne selvfølgelig af underordnet Be-

tydning. Vernissage Dagen er et uhyre mondænt Foraars-Stævne, som ved et Spil af Tilfældigheder laaner Hus i Royal Academy.

Malerkunsten er besørget, og de fornemme Damer kan med god Samvittighed gøre sig et lille Ærinde hen til deres Yndlings-

Foraarsdag. Plæne tæt ved Rotten Row.

magasin i Bond Street. Herfra følger vi dem gennem Piccadilly og ud til Hyde Park, hvor Ekvipagerne ved Femtiden mødes til den straalende Opvisning paa Rotten Row.

Rotten Row, der kinematografisk viser os hele West-Ends Verden af Matadorer og Narre, er den brede Vej, der løber langs med Hyde Parks søndre Grænse (Knightsbridge), og det er særlig paa Strækningen mellem Hovedindkørslen, Hyde Park Corner (paa Kortet bag i Bogen mærket 27) og Kensington

Gore, at Livet samler sig i et straalende Brændpunkt. Denne Vej, som er en lille Mil lang, slynger sig mellem høje skyggefulde Lindetræer, der aabner Udsigter til smilende Parkanlæg, til maleriske Damme, Rabatter med svulmende Rhododendrons og lyserøde Roser. Fremdeles er der paa begge Sider af Vejen meget brede Spadserestier, hvor der om Eftermiddagen er Trængsel af Mennesker, som ikke bliver trætte af at betragte de fire Vognrækker, der uden Ophør glider forbi hinanden og skaber en enestaaende Ekvipagefærdsel.

Vi tager Opstilling ved Alexandra Gate og ser det blinkende Tog af Vogne i Bevægelse ned imod os. Vejen ligner en boblende Flod af Hestehoveder, Kuskehatte, Parasoller og deri Blink af Vognlakering og metalbeslaaet Seletøj. Ustandseligt kommer Vognene ind fra to Sider, fra den lange Vej, *The Ring*, der har sit Udgangspunkt i Marble Arch (paa Kortet 35), og fra Hyde Park Corner ved Apsley House, Hertugen af Wellingtons Palads. De to Strømme af Vogne mødes og flyder sammen i en eneste vældig bred Vognstrøm, der med Baand og Slør og kulørte Stoffer festligt udfolder sig i Eftermiddagens Solskin.

I Rotten Row, der ikke er tilgængelig for almindelige Hyrevogne, vil man endnu finde Landadelens gamle Køretøjer med Fuldblodsheste, pudrede Kuske og Vognkassen hængende i højt opspringende Svanehalsfjedre. Disse Køretøjer, hvorom der staar en Glans af svundne Tider, optager heldigt Kampen med de firkantede Motor-Kalecher, der ruller ind i Vognrækken paa uskønne svære Gummihjul. Adskillige Motorvogne er byggede som almindelige Landauere, andre har mere Lighed med Torpedoer og er styrede af Mænd med flade Læderhuer. Kampen er staaende mellem Hesten og Motoren, og selv om Hestens Dage virkeligt er talte, saa glæder man sig over, at Færdslen dog endnu præges af den. Dens stolte Bygning øges yderligere ved de forgyldte Panderemme og kulørte Sløjfer,

som flagrer ned fra Ørekvasterne. Ved røde Rygpuder og deslige er Seletøjet bragt i Overensstemmelse med Vognens Farver og — om muligt — med Farverne i Ejerindens Dragt.

Ned ruller det blinkende Vogntog, hvori der findes Køretøjer af alle tænkelige Former og Farver, fra den lille Sulky og den vævre Brougham til den store med otte Heste for-

Fra Vogntoget paa Rotten Row.

spændte gule *Mail-coach*. En Snes Damer og Herrer sidder paa Taget af dette Køretøj, og bagpaa staar Tjeneren og trutter i et langt Horn.

Klokken er 6, og Færdslen af Ekvipager kulminerer paa Rotten Row. Skraaningerne ved Vejens Sider er nu et eneste bølgende Tilskuerhav, hvorover Silkeparasollerne og Damernes Fjerhatte flyver som løsrevne Skumstænk. Ud fra Mængden slaar en stærk Parfumeduft, som blander sig med Blomsternes Duft i Parken; en forvirret Summen og Hvisken høres, en hidsende Atmosfære af Spænding føles. Enhver af Vognene synes at bringe Tilskuerne en ny Overraskelse. Man hører

berømte Navne nævne og Brudstykker af Bemærkninger, der tager Sigte paa de Paagældendes Privatliv. I disse Ekvipager med gamle adelige Vaaben paa Dørene sidder ogsaa alt, hvad der er gangbar Mønt for Folkesnakken i London.

Og ind i Vrimlen glider nu en Vogn, der ikke er forskellig fra de andre, men dog vækker en ganske særlig Opsigt. To Damer sidder i Vognen, og af disse Damer er den ene kendt af hvert et Barn i Storbritannien. Det er Dronningen. Hun kører, ledsaget af Hofdamen, Lady Knollys, sin Eftermiddagstur i Parken.

Straks efter Foraarssæsonens Begyndelse kommer *Our Gracious Sovereign* og Dronning Alexandra ind fra Windsor, det gamle Kongeslot, der ligger ved Themsen, en Times Jærnbanekørsel Vest for London. Kongeparrets Ankomst er en hel Begivenhed. I Spidsen for en lang Ekvipagerække kører Majestæterne fra Paddington Jernbanegaard til Buckingham Paladset, og Signalet er dermed givet til en voldsom Travlhed i West-Ends Selskabssale og i Modens Værksteder, thi Buckingham Paladset er den Akse, hvorom det hele straalende High Life svinger. Kong Edward, der er født *within sound of Bow Bells* (inden for det Stykke London, hvor Bow Kirkens Klokker høres, det vil sige, at han er „en ægte Londoner"), er blevet en Konge efter Londons Hjærte. Ved sine længere Londoner-Ophold og pragtfuldere Hoffester har han givet Hundreder af Virksomheder et kraftigt Opsving. Buckingham-Paladset, der i Dronning Victorias Tid væsentligt var beboet af Rotter, er nu istandsat og opforgyldt og præsenterer sig som et Palads, der i mange Maader minder om Tuilerierne under Kejserdømmet. Samtidigt har Kongen afskaffet sin Moders, Dronning Victorias, Eftermiddags Drawing-rooms, der var Aristokratiets Rædsel. Englands Konge og Dronning aabner i Stedet Paladset for Aftenselskaber, hvortil der indbydes over tusinde Personer, og hvor en friere og mere naturlig Omgangstone

søges indført, men hvor Kongen samtidig opretholder den gamle engelske Hofetikette og de tidligere Hoffers ødsle Pragtudfoldelse.

Saa længe Høj-Sæsonen varer, er Kongen og Dronningen stærkt optagne fra Morgen til Aften hver eneste Dag. Det er

Fra Modens Værksteder i West-End.

ikke ualmindeligt, at Kong Edward staar op om Morgenen Kl. 5 og straks sætter sig ved den gamle Skrivepult, han har arvet efter Dronning Victoria, og hvortil han altid selv bærer Nøglen, der er af Guld. Ved denne Pult besørger Kongen sin private Korrespondance, hvad der i Reglen tager ham et Par Timer. Hans afdøde Moder ønskede et Brev daglig fra enhver af sine Paarørende, og flittigt Brevskriveri er derved blevet en Vane for Medlemmer af det engelske Kongehus. Dronningen skriver daglig til sine Slægtninge i København, St. Petersborg, Gmunden og Athen. Ved Frokostbordet samles Kongehusets forskel-

lige Medlemmer, og Kongen, der sværmer for Livet i frisk Luft *(open-air life,* der nu er blevet et Stikord i Aristokratiet), lader ofte Frokosten servere i en Cottage, han har opbygget i Paladshaven. Og tillader Tiden det, sejler han en Tur i Kanalerne eller spadserer gennem Haven med en Kavaller. Repræsentative Pligter vil dog ofte forhindre Kong Edward i disse Adspredelser. Han skal modtage Diplomater og fyrstelige Personer. Der er Grundstene, som skal nedlægges, eller større Institutioner, der skal aabnes. Endelig skal baade Kongen og Dronningen overvære adelige Bryllupper og Barnedaaber, og maaske har Kongen om Middagen en *Lever.* Til Begravelser møder Kong Edward ikke. I Stedet skriver han et af de bekendte Kondolencebreve, der gengives i Londons Blade. I disse Breve, der er meget korte, vil man i Reglen finde et smukt stilistiskt Udtryk for en naturlig menneskelig Deltagelse. Kong Edward er en begavet Mand.

Medens Dronningen om Eftermiddageu begiver sig til Basarer i velgørende Foreninger o. lign., er Kongen optaget af de løbende Forretninger, af Statsraad etc. I en ledig Time kører han til et Hesteskue eller Væddeløb. En særlig Interesse har Kong Edward for moderne Malerkunst. Han forsømmer sjælden en Udstilling, og ved Teatrenes Premierer og Covent Gardens Operaforestillinger sidder han paa sin Plads. Ingen Londoner kan med større Glæde end Kongen leve med i Byens Liv.

Kong Edward er desuden en Mand, som forener Klogskab med en usædvanlig Takt. Idet han stærkere end sine Forgængere understreger Kronens repræsentative Side, bøder han lidt paa sin politiske Magtløshed og tjener samtidigt sit Land. Engelske Interesser kræver, at der om Kronen staar en Glans af Storbritanniens Storhed, og særligt er dette af Betydning i Forholdet til Fyrsterne i de indiske og afrikanske Kolonier og til andre undertvungne Dynastier. Fremragende Rejsende fra Kolonierne, der besøger London, hvirvles ind i Hoffets Fester;

de blændes af et Dynasti, skønt dette ikke indadtil har nogen politisk Magt.

En Hoffest i Buckingham Paladset begynder sent om Aftenen, og London har længe sovet, før den er forbi. Der er sort af Nysgærrige ved Paladsets Porte, hvor Vognene langsomt ruller ind med de tusinde Gæster, der for Damernes Vedkommende er iførte Modekunstens sidste

Bond Street, hvor Damerne i West-End gør deres Indkøb.

Overraskelser. En mindre Vognrække styrer samtidigt om ad Haveindgangen, der er forbeholdt en Kres af særlig Fornemhed. Gæster, tilhørende denne Elite, modtages af de „Hvide Stave" og føres til „det hvide Drawing-Room". Ved $10^1/_2$ Tiden indfinder Majestæterne sig i Rummet og stiller sig i Spidsen for en pragtfuld Procession, der langsomt drager gennem de gyldne og de blaa Sale for omsider at standse i *The ball Room,* hvor Herrernes Uniformer og Damernes juvelbesatte Dragter smelter sammen til en blændende Helhed. Kongen er ved Hoffesterne iført Feltmarskalks Uniform, Dronningen bærer en Kjole af

flødefarvet Atlask, gnistrende af ægte Stene, der er indbroderede med Sølvtraade. I Kjolens lange Slæb er indsyet Diamanter, der straaler omkap med den vældige Diamant-Tiara, Dronning Alexandra ved disse Lejligheder bærer paa sit Hoved.

Kong Edward har i væsenlige Henseender forandret Hoffets Fester. I Victoria-Tiden defilerede hele Selskabet forbi de Kon-

En Mail-Coach paa Rotten Row.

gelige. Det tog en Time og var meget trættende. Nu sætter Kongen og Dronningen sig paa Tronstolene og modtager de ny Gæster, der præsenteres af Marskalken. Særlig Genstand for Opmærksomhed blandt Nyankomne er de ganske unge Damer af den højere Adel, der — lige slupne ud af Kostskolen — højtideligt indføres i det store Selskabsliv. Beskrivelsen af de unge Damers Dragter og Udseende findes næste Morgen i Bladene, hvor ogsaa Navnet nævnes paa Modisten, der har Æren for det nydelige Toilette. Det er besat med Diamanter og koster sjælden under tusinde Pund.

Naar Præsentationen er tilende, opstilles de Indbudne i forskellige Sale, hvorigennem de Kongelige langsomt bevæger sig

og nu og da standser og retter et Spørgsmaal til en af de Tilstedeværende. Efter Kuren slutter Aftenen med Souper.

— — Under denne hurtige Afstikker til Hoffets Enemærker opholder vi os fremdeles paa Rotten Row, hvor Dronningen endnu befinder sig i Vognrækken, venligt nikkende til de Forbipasserende. Englænderne har en særegen alvorlig ærefrygtfuld

West-End Damernes Hundekirkegaard i Hyde Park.

Maade, hvorpaa de hilser Medlemmer af deres Kongehus. Det synes ikke alene at være den enkelte Person, men ogsaa Personens officielle Stilling, Hilsenen og Ærbødigheden gælder. I Kongeparrets Skikkelser er Storbritannien personliggjort, og Englænderen bøjer sig ærbødigt for sin egen Storhed. Der er da heller Ingen, en Englænder respekterer mere end en Englænder.

— Vogn efter Vogn ruller os forbi i fire bølgende lakblinkende Strømme, der festligt glider gennem den lysegrønne Park. Paa begge Sider af Vognene staar Tilskuerne sammenmurede, og det er ogsaa vanskeligt at rive sig løs fra dette Skuespil,

der afspejler al Rigdommens indtagende Anstand, dens Overforfinelse og Fordærvelse, dens Dyd og Last. Her ser vi en aaben silkeforet Ekvipage, hvori der fra et Brus af Kniplinger flammer et Par store Øjne og over Øjnene Linierne af en blaa Hat. Derefter kommer en Karosse, og i Karossen en gammel Herre, der er saa stiv som et af Parkens Egetræer. Men hvilken Værdighed og Selvfølelse! Den næste Ekvipage bringer fire mørkhudede Herrer i korrekte engelske Dragter. Det er Købmænd fra Calcutta. Saa flyver der forbi os en Kurvevogn, en Viftehat, og under Viftehatten et fordærvet lystigt Ansigt, der fortæller os om Letsind, Ødselhed og Nætter uden Søvn. Men Kurvevognen forsvinder, og i Stedet ser vi en Motorvogn med fem Børn i lyse Dragter, ledsagede af en nydelig Amme. En Buket af glade Barneansigter, der paa Fremtidsvognen ruller ind i Fremtiden. En lydelig Hvisken modtager den næste Ekvipage, hvori en meget ung Herre ses ved Siden af en moden yppig Dame, der er saa gennemsigtigt paaklædt, at man tror at kunne skimte Omridsene af hendes Legeme. Hurtigt skifter Ansigterne i denne lange glitrende Stim af Adel, der stormer frem i haabløs Kamp mod Kedsomhed og Alderdom. Her ser vi Ansigter, som Rigdom og Vellevned har gjort overmodige, andre synes afslappede og sløve. De unge Damer er mærkede af Høj-Sæsonens ødelæggende Nattevaagen. De er Ofre for den Urimelighed, det er, at sammenhobe en Snes store Middage og Baller paa mindre end en Maaned, i Stedet for at fordele dem paa en Vinter. Af virkelig Livsglæde faar man ikke meget Indtryk paa Rotten Row, skønt man dog ogsaa i enkelte af Vognene møder unge og glade Mennesker, for hvem Livet synes en Solskinsdag.

Time efter Time ruller Lystkøretøjerne frem i lange Rækker, mens Solen synker i røde Taager, og Græsset paa de store Plæner faar en blaalig-violet Glans. Forunderligt fængslende er dette Skuespil, der med sin Glimmer dækker over saa mange

sælsomme Mysterier. Hvorfra kommer alle disse Mænd og Kvinder af en bundløs Rigdom? Og hvad er deres Maal? Tænker de mon aldrig paa, hvad denne ødsle Pragt i Øjeblikket koster Andre? Vækkes aldrig hos dem Forestillingen om de luvslidte Clerke, der nu sidder bøjede over Pultene i Kontorerne, Arbejderne, som opslides i Fabrikerne og Minerne, og Søfolkene, som paa Verdenshavene ser Døden under Øjnene? Og tænker de derpaa, glider der da ikke en mørk Skygge over Rotten Row!

Paa en af Bænkene ved Vejen sidder der en fattigt paaklædt lille rødhaaret Dame og skriver i en Noterbog. Det er en kvindelig Reporter, som bringer et af Smaabladene berømte Navne med Beskrivelse af de fornemme Damers Toilettepragt. Nu vender hun Bladene i Bogen og vurderer med et Blik sin Liste af Hertuginder og dyre Dragter, og da hun ser, at hun har nok, rejser hun sig og gaar. Men midt i Vrimlen standser hun og ser endnu engang tilbage paa Vognfærdslen — med et lidt ironisk Smil.

Ved Syvtiden ruller Vognene ud ad Hyde Park og tager Retning mod Paladsgaderne i Belgrave og Grosvenor Square. Naar Dørene i disse Gader gaar op og i, opfanger man i Forbigaaende et Glimt af oplyste palmesmykkede Entréer, hvor Tjenere i Livréer modtager de Ankommendes Overtøj. I Gaderne høres Ekvipagehjul og Bjældeklang, og fra Staldene Portenes dumpe Fald. I Spisesalenes Vinduer duver gule Silkestykker ud og ind, og gennem Silkestykkerne siver en sød Duft; paa Altanerne, der er bevoksede med blomstrende Hængeplanter, staar gallapaaklædte Herrer og Damer og venter, mens Middagsselskabet samles, og her, hvor der i Morges var stille, fyldes Luften nu af Taflernes Klirren og Musik. West-End Selskabeligheden svulmer gennem Mayfair. I disse Paladser synes Menneskene at være lykkelige. Dagen er en Forberedelse til Nydelse, og Natten, der kommer, en munter Fest.

Vi træder indenfor i et af de fornemme Huse, og vi er ikke længe om at gøre forskellige Iagttagelser, der væsenligt korrigerer det Billede, vi udenfor dannede os af Selskabeligheden. Den materielle Side af Rigmandshuset, en pragtfuld Montering, en Skare af Tjenere, Service, Vine etc. er selvfølgelig i mønstergyldig Orden. Men tænker man paa, hvor forholdsvis let det har været at faa en Indbydelse til dette ganske fremmede Selskab, saa forstaar man ogsaa, at Værtinden næppe kender alle sine Gæster, og at Selskabet alene af denne Grund er mere uensartet sammensat end tilsvarende Middagsselskaber i Frankrig, hvor Selskabslivets individuelle Element paa ganske anden Maade dyrkes end i West-End. For en Del af disse Huse og endda de mest omtalte, er Selskabelighedens Maal at imponere ved en Masse-

virkning af Gæster og ved den hele ydre Pragt. Det er Totalvirkningen, der er det afgørende, og den er imponerende. Men Resultatet bliver en Restavrationsmiddag, hvor den særlige Tone, man havde ventet sig i et engelsk Selskab, glimrer ved sin Fraværelse.

Rygeværelset i Marlborough Club.

Der er noget tiltalende aabent og hjærtevindende hos en dannet Englænder, naar man møder ham i en snæver Vennekres. Men den samme Personlighed er aldeles blottet for de Talenter, der skaber en Verdensmand. Englænderen er saa besynderlig hjælpeløs, naar han befinder sig i Selskab. Hans Udvikling er foregaaet paa Sportspladser og i Klubben, hvor Dameverdenen er udelukket, og hvor Tonen let faar sit eget frie Mandspræg. En Englænder i Snipkjole har mistet baade legemlig og aandelig Bevægelighed. Hvilken Modsætning til Franskmanden, der

Mellem Slagene.

altid efter Bordet brillerer med sin Aand! Englænderen er forlegen og genert. I Reglen planter han sig op ad Væggen med Hænderne i Lommen. Han savner Indladenhed, Bevægelse og Esprit.

Under disse Forhold kommer Damerne af sig selv til at spille en fremtrædende Rolle i Selskabslivet, og uden Damer vilde da ogsaa en engelsk Middag være en Kedsomhedens Ørken. Den engelske Kvinde er opdragen til Selvstændighed, og i Husstanden indtager hun en Stilling, der paa mange Maader besegler hendes Opdragelse. Hun har Særformue og træffer adskillige vigtige Dispositioner, som Manden i sin Optagethed maa lade ligge. Denne Kvinde koketterer ikke med sin Hjælpeløshed, hun sætter en Stolthed i at klare sig selv i alle Tilfælde. Salondamen i Frankrig er en Zirfugl, saa længe hun er ung. Derefter træder hun tilbage i Ubemærketheden. Som Modsætning er den engelske Kvinde først og sidst et Menneske, og det er mindre vigtigt for hende at virke ved ydre Egenskaber end ved et indre almenmenneskeligt Indhold. Det er hende, der lever med i Tidens aandelige Bryd-

Fra Klubben.

ninger, medens Manden er optaget i Kontorer og paa Børs. Hun er Bæreren af Hjemmets højeste Dannelse, og hendes Stilling rystes ikke af Alder og andre den sande Personlighed uvedkommende Hensyn. Man vil altid i et engelsk Selskab træffe Damer, med hvem en Samtale er en Nydelse. Det er Damer, der har læst og rejst, som har lært af Bøger og af Livet, og

Morgen i Mayfair. Fattige, der venter ved Køkkendøren.

som frit og utvungent — i de nyere Tider ofte stærkt paavirkede af unge Amerikanerinder — kan underholde sig med Mænd.

Maaske er saadanne Kvinder sjældnere i de store West-End Huse end i de højere Middelstands Familier, hvor den engelske Type har holdt sig renest, og hvor man overhovedet træffer de bedste Mennesker. Det toneangivende West-End Selskab er i vore Dage paavirket af en uengelsk Halveventyrlighed, der egenlig er fremmed for det solidere engelske Væsen. Disse rige Børsbaroner og Minespekulanter, der alene ved Hjælp af deres Pragtpaladser og deres Penge formaar at samle Mennesker af de højeste Stænder, er ikke Repræsentanter for det England, vi beundrer. Snarere er de karakteristiske for visse sociale Syg-

domme, som faar Vækst i store Forhold. Hos dem finder vi ikke den engelske Nations Ligevægt og værdige Alvor. Hvad vi her møder, er snarere Overmættelsen, Livsleden og Trætheden.

— — Vi havde deltaget i en Middag, hvor Gæsterne spiste mellem Palmer, og hvor Væggene i Entréer og Modtagelsesværelser var overdækkede af henrivende Espaliers af indforskrevne gule Nizza-Roser, der havde kostet en Formue. Efter Middagen, der var en lang Række af kostbare Lækrerier, blev Kaffen indtaget i et Røgeværelse, som Værten havde ladet indrette under Gaarden. Loftet i Røgeværelset var af svært Glas, og over Glasset, i et Slags Akvarium, svømmede forskellige Fiskearter, der med sære skarpe Omrids tegnede sig i Lysskæret. Iøvrigt var selve Røgeværelset prydet med ægte antike Statuer, som Værtens Penge havde fravristet fattige Adelsmænd i Pisa og Venedig.

Ved Titiden samledes Selskabet i Husets Drawing-room, hvor der blev givet en Aftenunderholdning. Kunstnere med blændende Navne optraadte og imellem Kunstnerne Paderewski, der næppe optræder i en Privatsalon for mindre end 500 Pund. Den berømte Kunstner spillede Chopin, og alt, hvad han ejede af ædel Følelse, strømmede fra hans Klaver. Men Tilhørerne i dette fornemme Selskab sad ganske uberørte. Mange Middage og Nætters Selskabelighed, Baller og Garden Parties havde trættet dem. Enkelte blundede og nogle sov. —

— Det er West-End.

WHITECHAPEL

Whitechapel (og de tilstødende Kvarterer Bethnal Green, Shadwell, Limehouse, Stepney og Poplar) er Londons Fattigkvarter. Det bestaar af milelange, mørke Gader, der næsten udelukkende er bebyggede med toetages nøjagtigt ens udseende Huse. Fra Hovedgaderne udstraaler til begge Sider snævre for Enden lukkede Stræder. Det er Slums. Gader og Stræder med de snavsede Brosten, de fedtede Fortove og de mørke Mure er Billedet paa en Fattigdom, der er lige saa imponerende som West-Ends Rigdom. Man gaar i Timer, ja hele Dage, og bestandig har man det samme trøstesløse Syn for Øje, de samme evige Rækker af Huse, hvorover Taagen truende hænger. I Dørene staar skidne Koner, og paa Gaden gaar fattigt paaklædte frysende Børn. Der høres ikke Graad og ikke Latter. En raakold Regntykning har sænket sig over Whitechapel, og den har slaaet Menneskene med Stumhed. Ofte staar der fra Fattigdommen i de latinske Racer en vis Galgenhumor. Whitechapel ligger med en stille sukkende Overflade. Det er Armodens døde Hav.

Der findes i London 1,300,000 Mennesker, som har mindre end 21 Shilling at leve af om Ugen. Det er dem, der bor i Whitechapel. Tilstrømningen fra Provinserne og Udlandet, især fra Polen og Tyskland (polske Jøder og tyske Haandværkssvende)

Fattige Russeres Indtog i Whitechapel.

har forringet Lønnen og bragt Huslejen til at stige. Whitechapel er i Øjeblikket mere end overfyldt. Der findes et Distrikt (det saakaldte „London over the Border“, nærmest Aldgate), hvor Befolkningen de sidste 12 Aar er vokset med 260,000 Mennesker eller 60 pCt. Og denne Tilvækst i Befolkningen er foregaaet, uden at der i Distriktet er opført nye Huse. For 12 Aar siden allerede var „London over the Border“ overbefolket, og i Dag lever der det dobbelte Antal Mennesker — i de samme Rum.

Lørdag Nat i Whitechapel Road.

En Gadebutik i Mile-End i Whitechapel.

Som Resultat af disse Forhold er de Fattiges Husleje stegen til en Højde, der — beregnet efter Rumforholdene — er en halv Gang højere end Lejen i Londons West-End. Den ugenlige

Husvilde Arbejdere venter paa at komme ind i Natteherberget Medland Hall.

Leje af et Værelse varierer fra 3—6 Shilling. Om Køkken og Udenomsbekvemmeligheder i Whitechapels Lejligheder er der kun sjælden Tale. Hustruen maa koge Maden, vaske Tøjet og tørre det i samme Værelse, hvor Familien spiser og sover, og

En Butik i Whitechapel.

det er ikke ualmindeligt, at Familier paa 4—5 Personer, der bebor et Enkeltværelse, yderligere i dette finder Plads for 1—2 Logerende. En Lejlighed i Whitechapel, der for to Aar siden kostede 13 Shilling, er nu vanskelig at opdrive under 18 Shilling, og yderligere sættes Lejen op af visse Mellemmænd. Den lille Lejlighed er gaaet gennem 2—3 Hænder, før den egenlige Lejer overtager den. Halvdelen af Whitechapels Beboere betaler

fra en Fjerdedel til op mod Halvdelen af deres Ugeløn i Husleje. Den uundgaaelige Følge er bleven en frygtelig Sammenstuvning og daarlige sanitære Forhold. Det antages, at 300,000 Mennesker i London familievis lever i Etværelses Lejligheder, og om samtlige disse Familier og om et betydeligt Antal Andre, der har to Værelser, gælder, at deres Lejlighed langtfra svarer

Husvilde i Whitechapel.

til det Kubikindhold, som Loven foreskriver, nemlig 400 Kubikfod for hver Person. Hvis Loven af 1891, den saakaldte *Public Health Act*, skulde gennemføres efter Bogstaven, vilde 900,000 Mennesker blive kastede paa Gaden, og 500,000 Værelser maatte bygges, før de Husvilde atter fik en Lejlighed.

Samtlige Londons Arbejdere lever ikke i Whitechapel. Det er tværtimod en Mærkelighed ved London, at der midt i Fornemhedens Kvarterer ligger Gader, hvor de Fattige har let ved at faa en grundig Forestilling om de sociale Uretfærdigheder. I Kvarterer som Kensington og Chelsea, ja i Kvarteret umiddelbart Øst for Russell Square er der adskillige regulære Slums.

Men Bebyggelsesforholdene i London befinder sig i rivende Udvikling, og Udviklingen gaar mere og mere i Retning af, at Arbejderkvartererne i de indre Bydele viger Pladsen for Forretningsbygninger og høje Huse med 4—5 Værelsers Lejligheder, de saakaldte *Flats*. Dette Forhold driver yderligere de

Dansende Skolebørn.

Fattige ud i Whitechapel. Huslejeforholdene i denne Bydel belyses ved den Omstændighed, at Nøglepengene *(Key-Money,* som en Lejer i London betaler, naar han overtager Nøglerne) endnu i West-End efter gammel Sædvane er en Shilling. Men i Whitechapel, hvor de Fattigste af de Fattige skal udrede Nøglepengene, er Shillingen steget, til den i vore Dage er vokset til et Pund.

Hvor Hundredtusinder af Mennesker lever i snævre, overfyldte Værelser, maa Familielivet tage Skade, og tager Familielivet Skade i et Samfund, som væsenligst er grundet paa

Livet paa Gaden.

Familielivet, forkrøbles Menneskene, og det er det, der sker i Whitechapel. Mændene gaar paa Arbejde og paa Værtshuse, og Konen bliver tilbage i det pestagtige Hummer, hvor hun slider for Føden ved Syning og udfører Husets nødvendige Beskæftigelser. Hun kender ikke Luft og ikke Solskin og kræver ingen af Delene for sine Børn. Et Flertal af Whitechapels Beboere er Dokarbejdere, Jernbanefolk, Fragtmænd, Vogndragere og Tømmerbærere, hvem Haabet om en

Gaderestavration i et Arbejderkvarter.

usikker Lykke fra Landet lokkede ind i Byens Tummel. Der er Herkules'er imellem dem, men Luften i Whitechapel lammer deres Styrke. Naar de har levet i disse Gyder en Vinter, er deres Legemer og Ansigtstræk mærkede af det daglige Bad i Gift. Og hvilken smalbrystet og blødknæet Ungdom opvokser ikke efter dem! Aldrig vil man glemme de udtærede Ansigter, man har set i Poplars Gyder.

Arbejdertyper.

Whitechapel er en Ulv, der hungrer efter Sundhed. En kraftig Arbejderslægt er her fysisk svækket i anden Generation.

En Halvpenny-Barber.

Men kan man vente sig andet i denne af Røg og allehaande Dunster opfyldte Atmosfære? Sir William Thisselan-Deyer, der særlig har studeret Londons Røgforhold, oplyser, at der ugenlig paa hver Kvadratmil afsættes 6 Tons fast Sod. Det

bliver aarlig paa en Kvadratmil 1248 Tons. Men om Beskaffenheden af denne Sod erhverver man sig dog først en Forestilling, naar man iagttager dens Indflydelse paa Murværk, hvor den ved Atmosfærens Svovlsyre trænger ind i Stenene og forvandler disse til en blankt glinsende Masse. Føj hertil Pestluften fra de

Arbejdere i et Værksted.

overfyldte Lejligheder, fra de smaa Butiker, hvor alle mulige fedtede Varer flyder imellem hverandre og udsender en forunderlig muggen Dunststrøm, fra Uhumskhederne i Gaardene og fra Gaderne, hvor skidne Klude nedtrampes i Sølevællingen, og De faar en Forestilling om denne Bydel, hvor Mennesker skal kæmpe deres tunge Kamp for Tilværelsen, hvor de uden nogensinde at fange en nok saa lille Solstraale skal henslæbe deres Liv.

Grundprincipet for det gamle engelske Samfundsliv har været: Hver Familie sit Hus. Det næste Trin: Hver Familie sin Lejlighed — og endelig: Hver Familie sit Rum. Paa dette Trin

lever Flertallet af Beboerne i Whitechapel. Men under dette er der endnu et Trin: Familier, der deler deres Værelse med Logerende. Disse Familier lever i Slums.

Moder og Datter.

Den typiske Slum i Whitechapel er ca. hundrede Skridt lang, og i Reglen kun bebygget paa den ene Side; den anden er et Plankeværk eller en Mur. Fælles for Flertallet af disse Gyder er den utroligt skidne og ildelugtende Rendesten, der

Hverdagsbillede. Familier, der er kastede paa Gaden.

Ung Handelsmand.

løber midt igennem dem, fødet af de sprukne Spilderør fra Huset og indhegnet med Volde af Mudder og Snavs. Den plørede Gade, hvor en Flok tungsindige Børn ligger og graver, er indhyllet i en sur Luft. Husene, der indskrænker sig til det mest nødvendige Murværk, er som Regel 2—3 Etager høje, men Rønner i kontinental Forstaaelse af Ordet findes ikke i London, hvor Bygningerne som Følge af de særegne Grundejerforhold sjælden bliver staaende mere end 100 Aar. Husene er temmelig ny, men de er saa usigeligt fattige, saa ganske blottede for Nogetsomhelst, der virker oplivende paa Øjet, saa uhyggeligt afslidte, skidne, stinkende, at de nødvendigvis maa dræbe alt Liv. At et Par Kællinger skændes i Gadedøren, er det eneste oplivende, man bemærker, og hvilke Ord udgaar der ikke af disse Kællingers Mund!

Hist og her ser vi i Vinduerne Sedler, hvorpaa staar skrevet: „En Del af et Værelse er til Leje. Henvend Dem til Mrs. Smith". Talen er om Senge, der udlejes efter Afløsningssystemet, det saakaldte *Threerely system*. Tre forskellige Arbejdere, som er beskæftigede paa forskellige Timer af Døgnet, t. Eks. en Dokarbejder, en Bager og en Gadefejer, benytter samme Leje. Enhver af dem optager Sengen i otte

Det søndagspaaklædte Whitechapel.

Timer. Det kaldes i Whitechapel-Sproget: „En Seng, der aldrig bliver kold“.

I disse Forhold maa selv den Stærkeste gaa til Grunde, og de Mennesker, vi møder her, har heller ikke stort tilfælles med almindelige Englændere. Whitechapels Beboere er egenlig en særlig Race, en Pariakaste, som Samfundet med halvt bortvendte Øjne lader synke ned i Af-

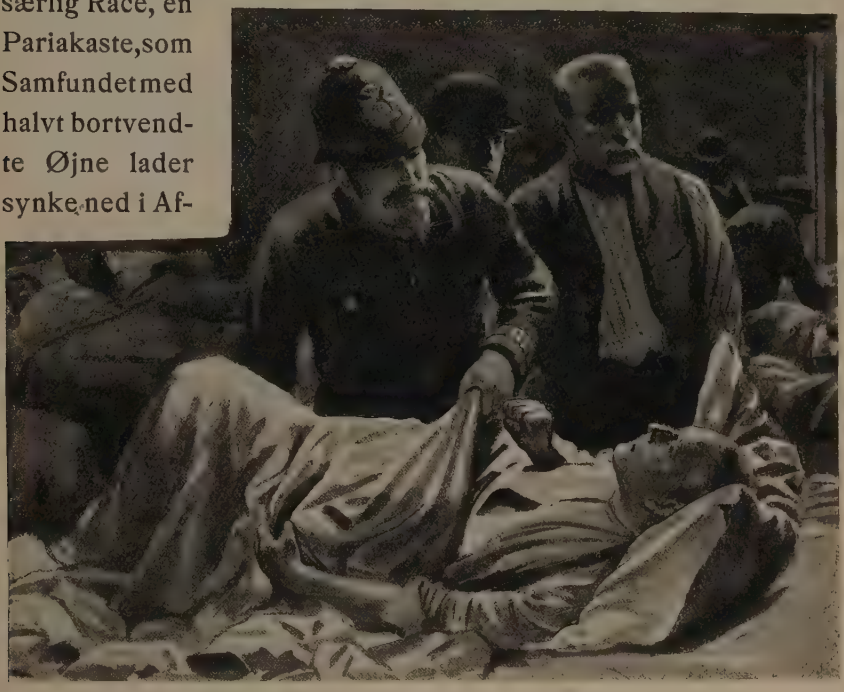

En ikke ualmindelig Nattescene i Whitechapel.

grunden. I Whitechapel søger man forgæves Englænderens sædvanlige Tilbageholdenhed. Disse Mennesker er som Unge højttalende og voldsomme, som Gamle sammenfaldne, stupide og ødelagte af Savn og Drik. Man maaler egenlig bedst Dybden af deres hele Ulykke gennem den komplette Ligegyldighed, hvormed de bærer Livets Tilskikkelser. De har selv Følelsen af, at for dem er alle Veje spærrede med Bomme, og det er sandt. De er uden Spor af Betydning for det Samfund, hvori de lever, for Statens Bestaaen og for dens Forsvar. I mindre Forhold

Indvandrede Russere i en Beværtning.

vilde Mennesker af lige Vilkaar gøre Oprør. Her virker Fattigdommen fatalistisk. Den afslapper og forebygger i sig selv enhver Handling, til hvis Udøvelse der kræves Mod.

Hvad der yderligere bidrager til Forringelsen af Whitechapels Befolkning er den Omstændighed, at det egenlig er en Befolkning af Tilbageblevne. De sundeste, stærkeste og dygtigste er gaaede ud i Kolonierne som Arbejdere og Soldater, andre er slupne til Amerika, eller de farer til Søs. Det, der er tilbage i Whitechapels Slums, er Samfunds-Affaldets Affald, Mennesker, i hvem en sørgelig men uafvendelig Skæbne har kvalt den sidste Rest af Selvopholdelsesdrift.

En fattig Spillemand.

Naar der fra Forhandlingerne i Londons Retssale nu og da kastes et Strejflys over

Hjælp i Nøden.

Forholdene i denne Bydel, saa studser man da ogsaa over de dyriske Instinkter, der har faaet Vækst i Whitechapels moralske Atmosfære. Mændenes almindelige Kendemærke er Fejghed og Grumhed. De enten prygler deres Hustruer, eller de faar Prygl af dem, og Mand og Kone, der er uenige om alt andet, er i Reglen enige om at pine og mishandle deres Børn.

Fattig Handelsmand.

Maaske tror man nu, at Kvarterets allerfattigste Befolkning er de Familier, der lever sammenstuvede i Slums, men det er ikke saa. Disse Mennesker sætter idetmindste Foden under deres eget Bord. Fattigere end dem er Whitechapels 28,000 Fattige, der herberger i Logihusene, hvor et usselt Natteleje betales med 4 Pence. Logihusene i Whitechapel er en Verden, hvorom adskillige Forfattere har leveret gribende Skildringer. Man læse Jack London: *The people of the Abyss.*

I en eller anden snæver Gade

Blind Kone.

standser man ved et Hus, der mørkt og tillukket gør et endnu uhyggeligere Indtryk end de andre Huse. Lasede Skikkelser tramper ind ad Dørene, og følger man dem, befinder man sig i en firkantet Forsamlingssal, der er fyldt med en ubeskrivelig Lugt af Mad og Mennesker. I Hallens fjærneste Hjørne opdager man et Ildsted, der udsender en ram Damp af stegt Flæsk. Ved Ildstedet kan Logihusets Beboere stege det Stykke Kød, de har stjaalet hos en Slagter, og koge de Kartofler, de har pillet op paa Spitalfields Grønttorv. Man adskiller, saa godt man kan i Taagen, Selskabets enkelte Skikkelser, og man forstaar, at Opsynsmanden klogeligt holder sig i Baggrunden og fraraader Fremmede at overskride den Grænse, han selv har sat for sin personlige Sikkerhed. Ondsind og Uvilje er i Halvmørket synligt fra næsten ethvert Ansigt. Kunde disse Øjne stjæle, myrde og røve, saa havde man allerede mistet sine Værdigenstande og sagt Farvel til Jorden og dens Herlighed. Der er næppe et Fængsel i London, hvori der inden for fire Vægge findes en Kres af saa stærkt udviklede og karakterististiske Forbrydertyper, som dem, vi møder i Logihuset. I Fængslerne vilde de endda være rene og nogenlunde paaklædte; her boltrer de sig i vild Tilstand, parate til Overfald og Rov.

Kludesamler.

Et af Londons Arbejderhjem for fattige gamle Mænd,
som en engelsk Forfatter paastaar, det er lige saa vanskeligt at komme ind i, som det er at komme ind i det franske Akademi.

Længe før Kl. 8 er Forsamlingshallen overfyldt. Gadedørene lukkes, og i en lang Række gaar Logihusets Gæster op ad Trapperne og finder Numret paa deres Seng. Som Regel er

Bagsiden af et af de store Logihuse i Whitechapel.

flere Hundrede Senge med Voksdugsklæder opstillede i en Sal, der egenlig er en hel Etage; andre Steder er Sengen et Par lasede Tæpper, der er udbredte over Gulvet. I alle Tilfælde søger de Logerende deres bestemte Leje, og inden der er hengaaet mange Minutter, tilkendegiver en dundrende Snorken, at de i skøn Samdrægtighed sover — om man saa tør sige — de Retfærdiges Søvn.

Men i London er der altid et Menneske, der er fattigere

end den Fattigste. En *Mate* („Kamerat“) er velhavende, naar han om Aftenen ejer 4 Pence til et Logihus. Der er Tusinder af Andre, som ejer mindre og ved Mørkets Frembrud trækker

Det indvendige af Natteherberget Medland Hall.

ud til West-End. Her flokkes de senere om Teatrene, hvor de opsøger Drosker for Herrer og Damer, der venter ved Udgangene. Lykkes det dem ikke paa denne Maade at tjene til Natteherberget, vandrer de paa Gaden til om Morgenen Kl. 4. Det kaldes i deres Sprog *to carry the banner.* Overfalder Trætheden dem, sover de „under Buerne“, det vil sige under Themsen-Broerne, der i de kolde Vinternætter er et frygteligt

Opholdssted. Ved Firetiden aabnes Portene til St. James Park, hvor man om Morgenen tidligt ser de vaade Plæner dækkede af Mennesker („de Uvaskede", som Folkevittigheden kalder dem). Stive og tænderklaprende skynder de sig ind til

Indgang til et Rowton House. Et af de bedre Logihuse.

Byen og trækker hen til Steder, hvor Restavratører uddeler Brødskorper og andre Rester. Det er et kærkomment Gratismaaltid, som i East-End Sproget kaldes *The peg*.

Længe før Ankomsten til London har man haft Indtryk af Whitechapel som Sædet for en uhørt social Elendighed, og dog er det en frygtelig Overraskelse for En at gaa igennem Whitechapel. Sagen er, at Fremmede ikke har nogen virkelig Forestilling om de arbejdende Klassers Levevilkaar i England. Man aner ikke, at 21 pCt. af Landets Befolkning faar Fattig-

hjælp, og at der i London alene er 1,300,000 Mennesker, som befinder sig paa Grænsen af Armod eller under denne Grænse, og at mere end en Million Mennesker lever uden andet økono-

St. James Park, tidlig Morgen.

misk Rygstød end en Uges Løn. Af 100 Mennesker i London véd de 7 ikke, hvad de skal leve af i Morgen, det vil sige, at 450,000 Mennesker, eller hele Københavns Befolkning, savner det Nødvendige til Livets Ophold. Hvert fjerde Menneske, der dør i London, begraves af det Offenlige. I West-Ends Paladser

Tilstrømningen til et billigt Spisehus.

er Gennemsnitsalderen for Dødsfald 55 Aar, i East-Ends elendige Huse er den 30 Aar. Af Børnene i West-End er 18 pCt. afgaaede ved Døden før deres femte Aar; i East-End 55 pCt.

Fattige, der søger offenlig Understøttelse.

Der er Gader i Whitechapel, hvor 50 af 100 Børn bæres til Kirkegaarden samme Aar, de fødes, og af de 50, som lever, er de 25 døde før fem Aars Alderen. Det er officielle Tal.

Men foretager det Offenlige sig da aldeles intet for at raade Bod paa Tilstande, som dog i sig selv er en alvorlig Samfundsfare? Jo, der er gjort en Del, men Elendigheden er saa stor,

Byggehaandværkere, der venter paa Arbejde.

at hvad der hidtil blev udrettet er som Draaber i et bundløst Hav. Det Offenlige understøtter 120,000 Fattige, og fra Kirkens Side gøres i visse Kvarterer et stort Arbejde. Men til hvad Nytte! Hjælpen er saa utilstrækkelig, at den ofte paa denne Baggrund faar et Skær af Ironi. Fattighjælp og Foredrag er lidet nyttige i Forhold, hvor Montesquieus bekendte Sætning gælder: At mange Mennesker skal forfærdige Klæder til én Mand maa forklare, at mange Mennesker mangler Klæder.

I East-End finder man et Arbejdermuseum, et Billedgalleri og det meget omtalte Folkepalads, *Peoples Palace,* til hvis Aarsfester Medlemmer af Kongehuset endogsaa giver Møde. Varm-

hjertede Filantroper og gode Idealister har grundlagt andre Institutioner, som vilde være til Nytte i mindre Forhold, men ikke har formaaet at udrette synderligt i dette Hav af Uvidenhed og Fattigdom. Et betydeligt Oplysningsarbejde udrettes af Oxford

Ved Indgangen til et bekendt Logihus.

og Cambridge Studenterne i Toynbee Hall (opkaldt efter Menneskevennen Arnold Toynbee, der ofrede Formue og Liv paa Arbejdet for Whitechapels Fattige). I den rummelige Bygning (Commercial Street, ikke langt fra City) findes Biblioteker, Foredragssale etc., og samme Steds har *University Extension* Lokaler og Direktion. Den sidstnævnte verdenskendte Foredragsforening har i Whitechapel opgivet sit almindelige akademiske Grundlag: Kundskab alene for Kundskabens Skyld. Foreningen, der forgæves har søgt at faa Londons fattigere Befolkningslag i

Tale, har nu besluttet sig til et mere direkte Sigte paa Livet, bl. a. ved Lysbilleder og tekniske Foredrag. Men iøvrigt: Det er ikke Kundskab, disse Fattige forlanger. Det er Brød.

Frelsens Hærs sociale Hovedkvarter ligger i Whitechapel,

En af Frelsens Hærs Spisestuer.

og her leder Hæren flere Natteherberger, samt en Møbelfabrik, der beskæftiger ældre Mænd. Det er meget smukke Virksomheder, men som Flertallet af Hærens Foretagender i England har ogsaa disse med deres Vrimmel af graderede Over- og Underordnede faaet Præget af en lidt stivnet „Institution". Frelsens Hærs Hovedkontor i Queen Victoria Street minder med sine 400 Kontorfolk, sine Departementschefer og Direktører om et af Statens Ministerier, og overhovedet synes Arméen i mange

Henseender at lide under for megen Administration. Dens Ejendomme i London har nu en Værdi af 256,768 Pund.

Forfatteren af disse Linier har en særlig Grund til ikke at forurette General Booth og hans Officerer, der i Whitechapel har vist ham saa megen Forekommenhed. Men skal Forholdene

Frelsens Hærs Bankforretning i Hovedkontoret Queen Victoria Street.

sandfærdigt skildres, kan det vanskeligt forties, at Hæren i sin Iver efter en stadig større Indflydelse har faaet Udseende af at udrette mere for Whitechapels Fattige, end Tilfældet virkeligt er. Den engelske Presses Kendskab til Fattigkvartererne er saa forbavsende begrænset, at ogsaa Englænderne væsenlig er henviste til Slum-Officerernes egen Fremstilling af deres Virksomhed. Men har man set, hvor lidet der til Trods for Hærens rigelige Indtægter og dens Vrimmel af Officerer faktisk udrettes, saa overraskes man ved Læsningen af de store Sejersbulletiner, der underskrives men ikke skrives af General Booth.

En af Frelsens Hærs Forsamlingssale i Whitechapel.

Frelsens Hær er skabt af General William Booth, Søn af en Haandværker i Nottingham, hvor Generalen fødtes 1829. Som omrejsende Sektererpræst kom Booth i 1865 til London. Her fik han Øje paa Elendigheden i Whitechapel, som han senere med meget stærke Farver har skildret i sin Bog *In Darkest England and the Way out.* Han grundede *Christian Mission,* der i 1878

Gadebeværtning i Whitechapels Hovedaare: Whitechapel Road.

blev til Frelsens Hær. I klog Forstaaelse af Disciplinens Betydning overførte Booth de militære Betegnelser, som Lægfolk kender, paa et religiøst Samfund, og ved Uniformering og ydre Forfremmelsestegn tog han den menneskelige Forfængelighed til Indtægt for

En almindelig Fattigbeværtning i Whitechapel.

den gode Sag. I aandelig Henseende er Booth beslægtet med en Personlighed som Luther. Han ejer dennes dybe Gemyt, hans ærlige Tro, hans rige Lune og hans folkelige Foredrag. Booth blev efterhaanden Sjælen i 7558 religiøse Samfund, der nu er spredte over hele Jorden. Han hersker over 15,310 Officerer, der bor i 49 forskellige Lande og taler disses Sprog. Energisk og arbejdsdygtig har han i sin høje Alderdom taget Avtomobilen i Missionens Tjeneste, og ingen Kirkens Mand nyder i England en større Popularitet end „Generalen for den

røde Hær". Hans stærke Aand, hans Tro og Begejstring formaaer endnu at opretholde det besynderlige Frelsertempel, som i sig selv bærer Spiren til en uundgaaelig Opløsning. At lede Hærens mangeartede Forretninger og gøre

Spisestue i et Rowtons Logihus.

dem indbringende uden at overordne dem de aandelige Bestræbelser er der næppe Andre, der formaar, end William Booth.

Der er en anden enkelt Mand — en ikke meget sympatetisk Mand forresten — der har gjort et stort og heldbringende Arbejde for de Fattige i Whitechapel. Det er Dr. Barnardo, en Italiener af Fødsel, der antager sig forladte Drenge og plejer dem paa sit Hjem *Barnardo House*, som er beliggende i selve Whitechapel. Herfra sendes Børnene til Landkolonier i Eng-

Arbejdsløs.

land eller Kanada. Paa denne Maade har Dokteren bortsendt 14000 Drenge, og efter hans Beretning har ikke mere end 2 af 100 af dem senere skejet ud. At opretholde Barnardos forskellige Ammestuer, Asyler og Opdragelsesanstalter koster aarligt 200,000 Pund Sterling, en Sum, der ydes af den storslaaede engelske Godgørenhed. Dr. Barnardo skaffer Penge, idet han ved ethvert Middel, og ofte ved meget grelle Midler, vækker Deltagelse for sin Virksomhed. Det er et Kæmpearbejde, han udretter, men ogsaa det er mere iøjnefaldende paa Papiret end i Virkeligheden. Hver Dag antager Dr. Barnardo sig 24 hjemløse Drenge, men hver Dag fødes der 124 Drenge i de samme Kaar.

En Pennybank for Fattige. Hackney Road.

I een Henseende er Dr. Barnardo utvivlsomt inde paa den rette Tanke. Han sender de Fattige bort. Eksemplet, der hermed er givet, følges allerede af flere filantropiske Foreninger. Saaledes har Bladene flittigt beskæftiget sig med en Fattigkoloni i Laindon, Essex, som vi en Dag tog ud og saa paa. Kolonien var en almindelig Farm med henved 100 Acres Jordtilliggende, hvor Kolonisterne beskæftigedes ved Jordarbejde og syntes overmaade tilfredse. De arbejdede, gjorde Gymnastik, fik god Mad, tog Styrtebade og røg Tobak. Det Hele syntes dog temmelig ubetydeligt, naar man kom lige ud fra Whitechapel, men det er

Typisk ældre Kvinde.

Whitechapels smaa Vagabonder.

udmærket som Emne for et filantropisk Møde og egnet til Omtale i en velgørende Forenings Aarsprogram. Det er netop Foretagender som dette, der er Udgangspunktet for mange Foredrag i West-End. Brusende Formandinder for Ligaer og ledende Verdensdamer, hvis Billeder kendes fra den illustrerede Presse, byder Velkommen, et langhaaret filantropisk Parlamentsmedlem bestiger Katedret, drikker Vand og fremsætter de almindelige Sandheder, og endelig sluttes Mødet af Londons Biskop, Dr. Ingram, der koketterer med, at han er Socialist. Kolonien i Laindon, Essex, beskæftiger — 90 Mand.

Almindelig Gadefigur.

Der er to Ting, man aldrig glemmer, naar man har levet nogen Tid i Whitechapel. Det er Kvarterets Omfang og dets Grimhed. Det Fattigkvarter, man gennemvandrer, er af Størrelse som de tre nordiske Hovedstæder sammenlagte. Fattigdommen er saa stor, at den stærkere end noget andet afspejler Londons Storhed. Derhos er der i de Fattiges stoiske Ro en vis britisk værdig Majestæt. Disse Mennesker dør af Sult, og uden et Kny.

Paa Hovedet for en Penny.

Endelig er der Kvarterets Grimhed: Saa skrigen-

de hæslig er denne Del af London med sine kolde, sodede Mure, saa imponerende smudsig og frastødende, at Hæsligheden næsten kan siges forvandlet til den Skønhed, som alt Fuldkomment og Helstøbt ejer. Fra dette Synspunkt kunde Whitechapel blive en Nydelse for perverse Øjne. For det sunde Menneske er det et Billede af Tilværelsens hele Meningsløshed, en Tilskyndelse til Medlidenhed, Kærlighed og Had.

Fattigkvarterets Kunstmaler.

— Gaa ud ad Mile End, den lange Gade, der fra City snor sig gennem East-End, gaa lige ud, og naar De ser en Mand, der stinkende af Brandy ligger døende i Rendestenen — og døende uden Spor af Dødens Alvor — saa vèd De, at De er i Whitechapel.

Arbejdertyper foran en Beværtning.

Gaa videre gennem en af Gaderne tilhøjre eller tilvenstre, og naar De ser et Barn med gule Bylder paa en vissen Hals, hængende ved Brystet af en Moder, hvis blaalige Læber drypper af Genever, saa se Dem

om i Whitechapel. Og træd med os ind i et af Hjemmene i disse Slums! I Sengen ligger der et Legeme, besaaet med Fluer i en graadig, myldrende Sværm. Se Datteren, i hvis Smilehuller Smilet ligger Lig, og se de smaa Børn. Læg ogsaa Mærke til Betjenten, der i et eller andet Ærinde er kommet ind i Huset. Han vender sig og skjuler den eneste ægte

Papirsamlere.

Perle, vi har set i Whitechapel, Taaren paa hans Kind.

Hvad er det, De ser? Det er Storbritannien paa Vrangen, Kapitalistsamfundets Kulisser. Disse mørke, lasede Sætstykker og Tæpper, dette tætte Snoreloft, hvor Lyset sparsomt pipler gennem fjærne Sprækker, det er Bagsiden af det store London, af Verdens største Verdensstad. Men hvad var det, De søgte her? Det straalende Skuespil, der opføres, skal ses fra Pladsen foran. Dernede er Livet en Solskinsdag. Her bagved er Døden en Jubel. Saa grufuld er Kapitalens Magt.

Men er der for Englænderne nogen Art af Undskyldning for dette Whitechapel, hvor Børnene døbes i Drik og opdrages i Uhumskhed og Last?

Nej, der er ingen Undskyldning, end ikke den, at Englænderne ikke kender Forholdene. Den bekendte Charles Booth (der ikke er i Slægt med Generalen) har anvendt mere end en Menneskealder til Udarbejdelse af et Kæmpeværk om de Fattiges Levevilkaar i Whitechapel. „Den rædselsfulde Øst“ er nu i al sin Nøgenhed belyst i fire tykke Bøger, der med forbavsende videnskabelig Nøjagtighed behandler Samfundsforholdene i Whitechapel. Men Charles Booth har opnaaet andet, end hvad han tilsigtede. Londons filantropiske Ligaer har optaget ham som Æresmedlem, og Kongen har indbudt ham til sit Taffel og givet ham Titlen *Sir*.

Laanehuset.

TEATRENE

Kun faa af Londons Teatre gør sig bemærkede ved at være monumentale Bygninger. London har intet Nationalteater, ejheller nogen kongelig Opera. Teaternæringen er fri. Londons Teatre, der næsten alle ligger i et bestemt Kvarter i Nærheden af Trafalgar Square, ejes af Skuespillere og Kompagnier, og da Grundene er kostbare, har Bygmestrene sparet paa Façade. Ikke desmindre er der Kvarterer, som Leicester- og Strand-Kvarteret, der ganske præges af Teatrene. I Garrick Street og Maiden Lane, som begge er ejendommelige Teatergader, findes foruden Engagerings-Bureauerne en Række Virksomheder, der ved deres Størrelse maaler Londons Omfang som Teaterby. Parykmageren Clarkson alene beskæftiger 200 Parykmagersvende. Fra andre verdenskendte Huse udgaar Kostymer, Sminker, Teaterrekvisitter etc., og endelig ligger der i disse og de nærliggende Gader et uhyre Antal Forretninger, Butiker, Østers-

haller, Buffeter, Restavrationer etc., som alle fortrinsvis lever af Teatergængere. Ved en Begravelse talte vi 30 Ekvipager, hvori der udelukkende sad Teaterdirektører. Der skal i

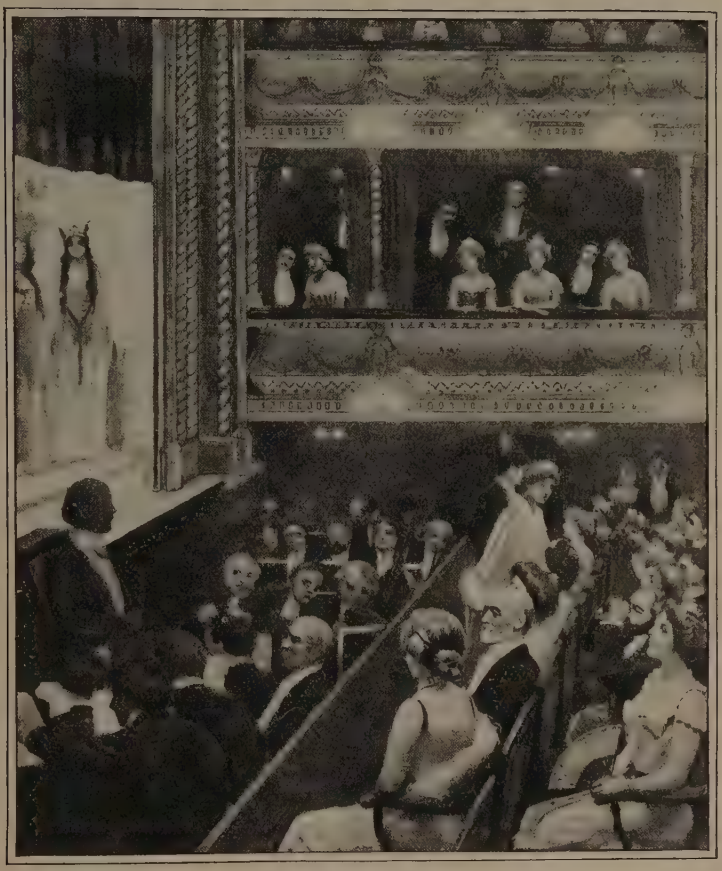

Covent Gardens Teater.

Londons Teatre, Variétéer og Musikhaller være Plads til noget over 600,000 Mennesker. Den faste aftenlige Tilskuermængde angives til 500,000. Det vil sige, at en By af Københavns Størrelse hver Aften ved Teatertid befordres til Teatrene, ser en Forestilling, spiser Londonernes uundgaaelige Teater-Souper i Kvarterets Restavrationer og derefter befordres hjem. Det

første, en Fremmed da mærker til Teatrene, er deres stærke Indflydelse paa Trafiken. Ved Ottetiden om Aftenen ruller Tusinder af overfyldte Omnibusser og Lystvogne med teaterpaaklædte Herrer og Damer ind mod Leicester Square og Charing Cross, og herfra spredes de atter ved Midnatstide over Byen. Onsdag og Lørdag mellem 6 og 7 er det som Regel vanskeligt at faa en Plads paa udadgaaende Omnibusser. Det er Tilskuerne fra Teatrenes Eftermiddagsforestillinger, der falder ind i Færdslen og fylder Omnibusser og Hyrevogne.

En Rejsende, der ikke kender London, staar raadvild mellem disse Scener, hvoraf de fleste og ofte de, der særligt gør Opsigt, er ham ganske ukendte. Bestemmer han sig for et Teater, finder han det maaske udsolgt, og ikke blot for samme Aften, men for Uger og Maaneder, ja halve Aar. De bedste Pladser til et Strand Teaters Forestillinger i Maj og Juni vil i Reglen være opkøbte midt om Vinteren, og uden at man sikrer sig en Billet en Uge eller to i Forvejen, faar man vanskeligt Plads i et Teater, der har Sukces.

Unummererede Pladser spiller en betydelig Rolle i engelske Teaterforhold. Deres Prisbillighed alene aabner Almuen Adgang til Teatrene. Der er to Slags unummererede Pladser, Galleri og Pit, og deres Karakter som Folkepladser opretholdes gennem den Bestemmelse, at de kun sælges ved Forestillingens Begyndelse. I et søgt Teater kommer man da ikke ind paa disse Pladser uden at staa i Kø i 2—3 Timer, og denne Udsigt tiltaler i Reglen ikke Fremmede. Men Køen aabner Adgang til en god Plads i Pit. Selv om der længe i Forvejen har været Rift om hver Plads i Huset, holdes dog disse Billetter tilbage og sælges paa Forestillingsaftenen til ordinære Priser. Pit koster i alle Teatre $2^1/_2$ Shilling, Galleriet 1 Shilling. Paa Gulvet findes der kun 2 Slags Pladser, *Stalls* (første og andet Parket, der koster lige meget) og *Pit* (Parterre). Paa sidste Række Stalls og første Række Pit er hele Forskellen altsaa én Række, men Forskellen

i Pris er 8 Shilling. Fremmede vil i Reglen være henviste til en af 3 Pladser: *Stalls* eller første Parket $10^1/_2$ Shilling, *Dress Circle* (første Balkon) $7^1/_2$ Shilling og *Upper Circle* (anden Balkon) 5 Shilling. I Stalls møder Damerne i Selskabstoilette og Herrerne i Kjole og hvidt Slips.

For at sikre sig en Plads til et bestemt Teater maa man da

Indgangen til et Galleri, hvor Pladsen koster 1 Shilling.

henvende sig til et Teaterbureau, af hvilke der er flere i enhver Bydel. Bureauets Opgæld er $^1/_2$ Shilling pr. Billet, men Teatret selv forhøjer ikke Prisen paa forudbestilte Billetter. Til Londons gode Teatre og til de morsomme Operette-Scener kan Bureauerne i Reglen skaffe Billet til næste Aften, og er der et Teater, hvor unge Kunstnere i Begejstring spiller Shakespeare, saa kan man rolig indfinde sig paa selve Forestillingsaftenen. I London, hvor „Charleys Tante“ er gaaet 3000 Gange over Scenen, udfører den højtbegavede Skuespiller Forbes Robertson Titelrollen i Hamlet for næsten tomt Hus.

Vi skal nu nævne 25 Teatre, som tilsammen repræsenterer

Miss Lena Ashwell.

enhver Nuance af den dramatiske Kunst i London. Saa vidt muligt lader vi Rækkefølgen bestemme af Teatrenes kunstneriske Betydning, dog uden at dølge, at denne i mange Tilfælde er lig med Nul.

His Majesty's Theatre (paa Haymarket) ejes af den bekendte og almindelig ansete Direktør og Skuespiller Berbohm Tree (f. 1853), der i en Aarrække har ført en haard og ikke resultatløs Kamp mod Smagsretningen i det engelske Publikum. Trees kunstneriske Formaal er en engelsk Shakespeare Scene, hvor ogsaa nulevende virkelige Digtere kunde finde et kunstneriske Fristed. Paa visse Tider i Sæsonen opfører Tree et klassisk Arbejde, hvori hans Datter og han selv behager Londons bedste Publikum; til andre Tider spiller han Udstyrsstykker, der dog paa hans Teater sættes i Scene med megen Smag. Trees betydeligste Skuespillerinde er Lena Ashwell, der i sin Spillemaade meget minder om Fru Dybwad. Uden for Teatret har Tree optraadt som Forfatter, bl. a. af læseværdige Artikler om Hamlet. Desuden har han for nylig oprettet et Konservatorium for unge Skuespillere og Skuespillerinder. „Konservatoriet skal ikke være en Pengemaskine," ytrede han i sin Aabningstale. „Det skal være en Kunstskole for Talenter. Og lykkes det mig at udvikle denne Skole, som jeg ønsker det, er det min Hensigt at søge Myndighederne om at gøre den til en af Staten understøttet Institution."

Trees længe nærede Ønske er at skabe en statsunderstøttet

Nationalscene og et dramatisk Konservatorium. Det vil dog vistnok falde ham vanskeligt at gennemføre denne Tanke, der støder an mod et af de ledende Principer i engelsk Tænke-

Direktøren og Skuespilleren Beerbohm Tree.

maade og Lovgivning: Ingen Indblanding fra Statens Side i private Forhold. Londons Byraad har de sidste Somre ladet første Rangs Orkestre spille i de offenlige Parker, og skønt disse Friluftskoncerter samler et betydeligt og taknemligt Publikum, har de dog vakt megen Modstand: Det er municipal Musik.

Men vi fortsætter Listen over Teatrene.

Haymarket (lige over for His Majesty's) ledes af den unge,

Cyril Maude.

energiske og elegante Skuespiller Cyril Maude (f. 1862), der foruden at være Administrator af Teatret, dets Sceneinstruktør og første Skuespiller, tillige er Skribent. Han har bl. a. skrevet Haymarket Teatrets Historie, der gaar saa langt tilbage som til 1720. Haymarket, som just er ombygget, virker festligt med sine palmesmykkede Opgange, og Tilskuerpladsen er mønsterværdig i Henseende til Hygge og Komfort. Cyril Maude, der er gift med den bekendte Skuespillerinde Winifred Emery, har de sidste Aar opført en Række originale engelske Lystspil, t. Eks. Henry Arthur Jones' *Joseph Entangled,* hvori han selv med fuldendt Elegance spiller den engelske Verdensmand Sir Joseph.

Arthur Bourchier.

Garrick Theatre (Charing Cross Road) ledes af Skuespilleren Arthur Bourchier, der optræder i Karakterskuespillet og raader over et Talent, som støttes af en høj Dannelse. Bourchier er udgaaet fra den gamle Opdragelsesanstalt i Eton, der særligt søges af Adelens og Pengearistokratiets Sønner. Han blev Student og kom til Oxford, hvor Opmærksomheden blev henledet paa ham ved en Dilettantforestilling. Opmuntret af Professorerne ved Universitetet dan-

nede han en dramatisk Forening af Studenter, og da Foreningens Forestillinger samlede et betydeligt Publikum, byggede han sit eget Teater, hvor han glimrede som Shylock, Falstaff, Brutus etc. og erhvervede sig et anset Kunstnernavn. Omsider bestemte han sig definitivt for Scenen, og paa Garrick har han samlet en Kres af kendte dramatiske Forfattere, J. M. Barrie, A. W. Pinero, John Oliver Hobbes (Mrs. Craigie), H. V. Esmond og Henry Arthur Jones. Hans betydeligste Skuespillerinde er den høje, ikke indtagende men altid intelligente og ejendommelige Miss Violet Vanbrugh, der iøvrigt er hans Hustru. Engelske Skuespillerinder, som gifter sig, beholder deres Frøkennavn.

Miss Violet Vanbrugh.

Sir Charles Wyndham.

Wyndham Theatre (Charing Cross Road) er bygget og ejes af Charles Wyndham (f. 1841), som Kong Edward ved sin Kroning gjorde til *Sir*. Teatret er i sin indre Bygning et af Londons hyggeligste Teatre. Repertoiret omfatter moderne Lystspil og satiriske Komedier, der faar en kunstnerisk Udførelse af Wyndham og hans mangeaarige Medspillende og Fortrolige, Miss Mary Moore, Enke efter Skuespilforfatteren James Albery. Wyndham, der tillige driver

Criterion Teatret, var oprindelig medicinsk Student. Han opgav Studeringerne og tog til Amerika, hvor han efter en ærerig Deltagelse i Slavekrigen gik til Scenen sammen med John W. Booth, en Broder til Præsident Lincolns Morder. Siden 1868 er Charles Wyndham optraadt i London, hvor han i lige Grad er anset som Skuespiller og Menneske. Wyndham er en religiøst anlagt Mand, og mærkelige er hans Forsøg paa at stille det moderne Teater i et direkte Forhold til Kirken. Præsterne har hyldet ham paa Konventer, hvor han hævdede, at Teatret, der gennem Mysteriet har et kirkeligt Udspring, først ved paa ny at nærme sig til Kirken opfylder sin egenlige Bestemmelse.

Miss Mary Moore.

Drury Lane (Catherine Street, Strand) er et af Londons berømteste Teatre, der dog i vore Dage er uden kunstnerisk Betydning. En Del af Aaret opfører Drury Lane store Folkemelodramer, om Foraaret konkurrerer det med Covent Garden som Opera, og mellem Jul og Paaske opføres her den store Pantomime, der skrives af Direktøren, „Pantomimernes Konge", Arthur Collins, og spilles af Londons populæreste Komikere.

Et Feeri paa Drury Lane er en londonsk Seværdighed, som ingen Fremmed bør forsømme. Man indfinder sig om Aftenen Kl. 8 og slipper ikke ud igen før henad Midnat. Imedens har man været paa Sol og Maane, Fiksstjerner og Planeter, i Helvede og i Paradis, og man har set saa mange halsbrækkende Maskinmester-Kunster i blændende Belysninger, saa mange

overraskende Optog af Mennesker, Dyr, Engle og Djævle, af Hekse, Trolde, Vampyrer og Monstrer, at man tilsidst snapper efter Vejret og raaber: Det er nok! Teatret, der mellem Jul og Paaske spiller to Gange om Dagen, har Plads til 6000 Tilskuere. Paa denne Scene optraadte Garrick, Kean, Kemble og Mrs. Siddons, af hvilke Statuer er opstillede i Forhallen. Hvad ydre Forhold angaar, ligner det berømte Drury Lane et almindeligt Pakhus.

Arthur Collins.

Savoy Theatre (Strand) er det lille yndede Operette Teater, der skjuler sig i en Hotelgaard mellem Strand og Themsen. Tre betydelige Teatermennesker forenede sig om at skabe denne Scenes særlige Berømmelse og sig selv en Formue. Disse tre var Arthur Sullivan, D'Oyly Carte og W. S. Gilbert. Sullivan er nu død. Hans Statue staar i Westminster Abbey, selv hviler han i St. Pauls. Men Gilbert, der oprindelig var Sagfører, arbejder fremdeles for Teatrene. Ved „Mikadoen" og andre Stykker tjente han og Sullivan over 2 Millioner Pund.

St. James' Theatre (King Street) ledes af den populære Skuespiller George Alexander (f. 1858), der i sin ideelle Kunstnerstræben minder om Beerbohm Tree. Paa St. James' Teatret, til hvis Kunstnere hører Leslie Faber og hans Frue, Miss Winifred Arthur Jones, opføres Lystspil og alvorlige Samfundsskuespil, og man vil altid finde Forestillingerne prægede af Direktørens Kunstforstand og Smag.

Dalys Theatre (Cranbourn Street) er opkaldt efter den afdøde Teaterejer Daly, der — som i vore Dage Frohmann og

flere — ejede Teatre baade i London og Amerika. Daly Teatret nyder Anseelse for sine *Musical Comedies*, en egen Art engelske Farcer med Sang, Ballet og Kor. Bedre repræsenteret er denne Genre næppe noget Steds i London. Hos Daly vil

Skuespiller Leslie Faber,
en Søn af Generalkonsul Faber.

de numererede Pladser som Regel være opkøbte Maaneder i Forvejen, og et Stykke, der ikke opføres 5—600 Gange, regnes ikke for en Sukces.

Gaiety (Strand, nyopbygget) er et af de mest besøgte Teatre i London. Oprindelig spillede det Melodramer, nu Syngestykker med Ballet. Gaiety har i Menneskealdre været unge Lorders særlige Teater, og ældre Tory Ministre har rost sig i Parlamen-

tet af, at de i deres Ungdom bivaanede samtlige Opførelser af „The Toreador".

Adelphi Theatre (Strand, nylig ombygget) Shakespeares-Scene, ledes af Oscar Asche, gift med Teatrets førende Skue-

Skuespillerinden Fru Winifred Faber,
en Datter af den engelske Forfatter Henry Arthur Jones.

spillerinde, Miss Lily Prayton. Tilskuerpladsen er ejendommelig ved tre flade Balkoner, der egenlig er tre ovenpaa hinanden anbragte Parterrer.

The Avenue Theatre (Northumberland Av.) lette Operaer.

Apollo Theatre (Shaftesbury Av.) Syngestykker, t. Eks. Madame sans gêne i Operetteform.

The Comedy (Panton Street, Haymarket) komiske Operaer.

The Court (Sloane Square) Komedier, Farcer.

Criterion (Piccadilly Circus). Meget søgt. Komedier og Lystspil.

Duke of York's (St. Martins Lane) ejes af Charles Frohmann, der er Medejer af forskellige Teatre. Komedier af engelske Forfattere opføres, t. Eks. af Pinero, med Irene Vanbrugh (en Søster til Violet) i Hovedrollerne.

Teaterdirektøren George Alexandre.

The Lyric (Shaftesbury Av.) Komedier og Dramer.

The Princess's (Oxford Street) Melodramer.

The Prince of Wales (Coventry Street) Syngestykker.

The Royalty (Soho). I Reglen tysk Komedie under Ledelse af den fortræffelige tyske Skuespiller Hans Andresen. Det tyske Selskab, der særlig spiller Lessing Teatrets Repertoire, støttes af rige Tyskere i London.

Shaftesbury Theatre (Shaftesbury Av.) Syngestykker.

Strand Theatre (Strand), et lille gammelt Teater, der opfører burleske Syngestykker, som ofte holdes paa Plakaten uafbrudt i 2—3 Aar. *Strand* er Londons Palais Royal, hvor Folk *skal* more sig. Teatret raader over en vel sammenspillet Trup af lavkomiske Skuespillere og Skuespillerinder.

Terry's Theatre (Strand). Farceagtige Komedier og lette Skuespil. Dernæst nævner vi det sidste af de 25 Teatre:

Vaudeville (Strand). Lystspil og Farcer. Teatret ledes af Miss Ellaline Terris og Mr. Seymour Hicks. Scene og Tilskuerplads opvarmes om Vinteren ved Elektricitet.

Endelig maa hertil føjes en Del Teatre, der i de sidste Aar

er dukkede op i Londons Forstæder. Man kunde kalde dem Provinsteatre. Et rejsende Selskab, der lejer Forstadsscenerne i Ugevis, kan holde det samme Skuespil paa Repertoiret i lang Tid. I Nærheden af Forstadsteatrene findes de mærkelige

En Prøve paa Drury Lane.

„Diggins“, Skuespillernes faste Pensionater, hvor Kunstnerlivet pulserer efter gamle Former. Flere Forstadsteatre er for Tiden under Opførelse, og som det synes, imødekommer de en Trang. De tresindstyve eksisterende Teatre maa ses i Forhold til Byens Størrelse. I Virkeligheden er der ikke mere end ét Teater for hvert 110,000 Mennesker i London.

Hvad nu det Kunstneriske angaar, maa næsten alle disse

Teatre bedømmes under Synspunktet: Underholdning efter en Arbejdsdag. Det Publikum, der fylder Teatrene i London, ønsker Adspredelse og intet andet, og Teaterlederne, for hvem Teatret er en ret og slet Forretning, indretter sig efter Publikums Ønske. Det gælder om at anvende Midler, der rører og morer, og det er ganske ligegyldigt, om disse Midler staar i en noget fjærn Forbindelse med Kunst. Det vil altid være af Interesse at lytte til, hvad fremmede Teatergængere betror hinanden i en Mellemakt. I Londons Teatre vil man saa godt som aldrig høre Tilskuerne nævne Stykket. Det synes ikke at interessere dem. De er udelukkende optagne af deres Favorit paa Scenen, og man hører dem udveksle Bemærkninger om, hvorvidt den Paagældende har faaet en god *part*. Ogsaa det dannede Publikum i London er mindre interesseret i Dramaet end i Kunstneren. Det vidner sikkert om en uudviklet Kunstopfattelse. Hvert Teater har sit berømte Kunstnernavn, og er dette skabt og slaaet fast i Publikum, fylder det Teatret i Aarevis. Disse Forhold forklarer Forfatternes uheldige Stilling. I samme Grad den udøvende Kunstner dominerer, trykkes Forfatteren ned. Hans Opgave bliver — og er i London — at lægge en Rolle tilrette for en populær Kunstner. Han er en Haand-

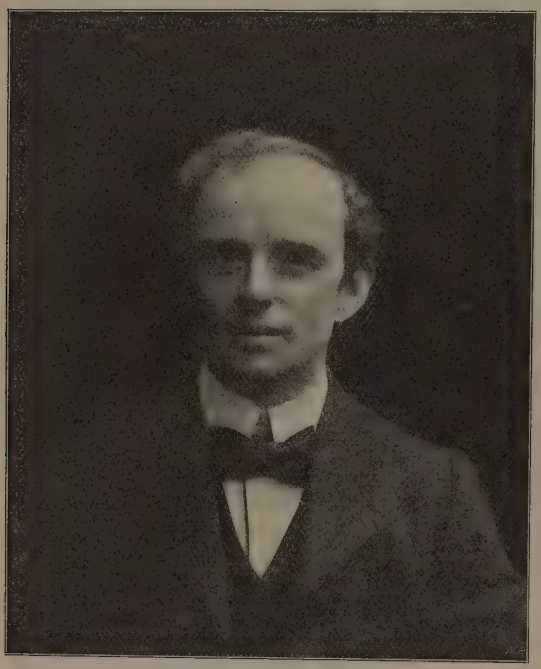

Den bekendte Komiker James Welch.

værker, af hvem man ikke venter Idéer, Indbildningskraft og menneskeskildrende Evne. De Stykker, der gaar over Scenen tusinde Gange, skrives af obscure Literater, som under Udarbejdelsen bistaas af den Kunstner, der skal spille Hovedrollen. De egenlige Udstyrsstykker laves af en Regissør.

Til Londons „Provinsteatre" endelig maa regnes Arbejderteatrene i East-End. Det største af disse er *Britannia* i Hoxton Street, der rummer 3400 Tilskuere, og Fremmede, der ikke er ængstelige for Hjemturen gennem berygtede Kvarterer, skal ikke undlade at besøge det. De fornemste Pladser i Britannia koster 2 Shilling, Pit og Gallerierne 3 Pence. Det er vanskeligt at sige, hvad der mest interesserer en fremmed Tilskuer paa denne Scene, det grufulde Drama, hvor et Mord i Whitechapel udføres nøjagtigt efter Virkeligheden, eller Tilskuerpladsen, hvor Herrerne i Parkettet følger Mordscenernes oprørende Enkeltheder med sagkyndige Bemærkninger. Mellem disse Herrer kunde man godt tænke sig selve *Jack the Ripper!*

Andre mærkelige Teaterforestillinger i London er de saakaldte *Pastoral Plays* i Royal Botanic Garden. Her spilles i lyse Sommeraftener „Skærsommernatsdrøm" og andre Shakespearske Stykker under aaben Himmel. Baggrunden for Scenen er grønne Lindetræer, og mellem de dejlige Repliker høres Fuglenes Kvidren. Rollerne udføres af begavede unge Kunstnere, der formaar at sammensmelte Naturomgivelserne med Stykkets Poesi.

Af Hensyn til Londonernes sene Middag begynder Teaterforestillingerne Kl. $8^1/_2$, paa enkelte Teatre Kl. 9, men Indgangen til unumererede Pladser aabnes „en halv Time før i Tilfælde af fugtigt Vejr". Forestillingen maa ikke vare mere end $2—2^1/_2$ Time, og Forfatterne, der skriver for de bedre Scener og ønsker, at Publikum ogsaa skal se Begyndelsen af deres Arbejder, forlanger Aftenen indledet med et Tæppe-Stykke. Hovednumret paa Programmet, Komedien, der ufravigelig er i 3 Akter, spiller altsaa mellem 9 og $11^1/_4$, det vil sige 2 Timer, hvad Forfatterne med

Rette hævder er altfor kort Tid. Paa de Teatre, der udelukkende opfører Operetter og burleske Syngestykker, gives dog sædvanlig ikke mere end ét Stykke. Det begynder Kl. $8^1/_2$ og varer med 10 Minutters Pavse til Kl. $11^1/_2$. Alle disse Syngestykker

Teaterforestilling under aaben Himmel.

er i to Akter, og da de ikke indeholder videre Handling, kan Publikum komme og forlade Teatret efter Forgodtbefindende.

Ved Teatertid i London vil man ved Indgangen til de fleste Teatre se en lang Kø, der trofast bevogtes af den gode Bobby. I Køen bemærkes en Del uniformerede Drenge, som er udlejede fra Teaterbureauerne. De koster 8 Pence i Timen og sikrer den, der lejer dem, en Plads, som Vedkommende selv indtager ved Billetsalgets Begyndelse. Flertallet af de Ventende forkorter Tiden med Avislæsning eller ved et lille Staa-Maaltid, som

Restavrationsvogne tilbyder dem for et Par Pence, og samtidigt sørges der for deres aandelige Adspredelse. Negerkomikere synger og danser, og fattige Skuespillere, der medbringer en Forhøjning, stiger op paa denne og fremsiger et Digt af Tennyson eller Kipling, ja vi har foran Garrick Teatret set en hel

Teatergængere, der venter paa at komme ind i Pit.

Trup af fattigt paaklædte Kunstnere spille en Scene af Hamlet og endda spille den med Talent.

Ved Indgangen til Teatret staar en galloneret Tjener, der giver Kuskene et Numer, hvormed man kalder paa dem efter Forestillingen. I Hovedhallen foregaar Billetkontrollen, som foretages af 2—3 Herrer, der er paaklædte som korrekte Gentlemen. Store Glødelamper kaster et stærkt Lys ned i Hallen, der er prydet med Billeder af Teatrets Kunstnere, og Damer og Herrer i Selskabsdragter begiver sig uden at standses af nogen Garderobe ind til deres Plads.

For Damernes Vedkommende er Savnet af en Garderobe ikke føleligt. De kommer kørende barhovedede, indhyllede i Teaterkaaber, som de hænger over deres Siddepladser. For Herrerne derimod er Sagen vanskeligere; de maa anbringe Overfrakke og Cylinder under Sæderne. I enkelte Teatre bærer Kontrollørerne røde Liberier, i andre anvises Pladsen af unge Damer, der er iførte klædelige Dragter og udmærker sig ved en mere beskeden Holdning end de franske Teatres paatrængende *ouvreuses*. De unge Damer overrækker Teatergængerne et Program, som enkelte Steder er forfærdiget af Tøj og ikke rasler. I bedre Teatre er Programmet gratis og indeholder en Del gode Oplysninger; i simplere betales det med 6 Pence og indeholder ikke andet end et Par Billeder af de Optrædende og nogle Vers. Ved Kassen købes ofte de trykte reciterende Skuespil; findes de ikke her, søger man dem i Strand 89 hos French. For Fremmede kan det ofte være en Behagelighed at kende Stykket. Ved Eftermiddagsforestillingerne serveres The i Mellemakten (i Drury Lane af Tjenere i Knæbenklæder og med pudrede Parykker), og nu og da foretager velgørende Foreninger med Direktørens Tilladelse en Indsamling mellem Tilskuerne. Et Par strængt udseende Damer tager Opstilling lige overfor hinanden i Parkettet, og i en Mellemakt begynder samtidigt et Par lange, raslende Fløjelsposer at vandre op og ned imellem Stoleraderne. Næppe er Indsamlingen begyndt, før den er sluttet, og at dømme efter Udtrykket i de strængt udseende Damers Ansigter har den ikke svaret til Forventningerne.

Man undres over, at der i en By af Londons Størrelse hverken findes et Nationalteater eller en fast Opera. Man bør dog ikke overse, at Aristokratiet, der skulde opretholde disse Institutioner, ikke befinder sig i London mere end de to Maaneder, Maj og Juni, og at der i disse Maaneder gives Gæsteforestillinger af franske Skuespillere og Skuespillerinder, af Eleonore Duse og andre Stjerner, og at der paa Covent Gar-

den samtidigt opføres en Række Operaer, i hvilke Verdens største Sangere og Sangerinder kæmper om de engelske Overklassers Bifald. Londons Forsæson med Sir Henry Irving, Sarah Bernhardt, Réjane, Eleonora Duse, Coquelin, Adelina Patti, Madame Melba etc. er den blændende kosmopolitiske Side af Teaterlivet i London, men nogen Tilknytning til engelsk Kunst har den ikke.

Skuespillerinden Miss Edna May.

Betragter vi de 60 Teatre, der er Kærnen i det moderne engelske Teater, finder vi imellem dem 5—6 Scener, der har literære Formaal. Vi finder 10—12 Scener, hvor der synges udmærket Operette, og 4—5 Scener, hvor der gives blændende Udstyrsstykker, Pantomimer og Feerier. Resten af den lange Række lader sig vanskeligt henføre til en bestemt Klasse. Disse Teatre opfører den ene Uge Farcer, den næste Melodramer. Repertoiret veksler lige saa hyppigt som Kunstnerne og Teatrets Direktion.

Hvad nu de saakaldte literære Scener angaar, som t. Eks. His Majesty's, Haymarket, Wyndham og Garrick, saa gælder det om disse uden Undtagelse, at de sjældent kommer i virkelig Rapport til Tidsaanden, og at de saa godt som aldrig besejrer Tilskuerne med virkelig ægte, myndig og uimodstaaelig Kunst. Engelske Skuespillere har en synlig Ængstelse for at give sig hen og lade sig rive med, maaske fordi de føler, at Lidenskaben med den engelske flegmatiske Kølighed som uundgaaelig Baggrund nærmer sig „det Latterlige, der dræber". Vi har set den højtbegavede Forbes Robertson med Anvendelse af

alle Skuespilkunstens Effektmidler spille Moren i Othello. Men Tilskuerne forholdt sig rolige. I Tragedien forlanger Englænderen en vis Anstand, og glemmer en Skuespiller sig selv og kommer i Ekstase, vil Parkettets fornemme Publikum opfatte ham som en stakkels Djævel, der overdriver for at tjene sit Brød.

Paa den anden Side er ingen Overdrivelse Englænderen for grov i komiske Skuespil og Farcer. En Fremmed er forbavset over, hvor tykt en komisk Skuespiller kan smøre paa, og Talen er ikke blot om Skuespillere som Penley og Passmore, der nærmest er Variétéartister, men ogsaa Kunstnere som Beerbohm Tree og Arthur Bourchier glemmer ofte i komiske Roller Smagens Grænse. Som Falstaff er Tree for længe siden sunken ned til tomme Klownløjer, og i Gilberts *The Fairys Dilemma* fordunkles han endda af Arthur Bourchier. Man bliver flov, naar disse intelligente Kunstnere under frygtelige Grimasser spiser Appelsinskaller eller uden Sammenhæng med Rollen klasker deres Medspillende paa Bagen. Men Publikum er henrykt, og det har sin Betydning. Udgifterne ved Ledelsen af et Teater i London er betydelige. Lejen er dyr, de daglige Annoncer paa Gadehjørnerne og i 50 Blade sluger store Summer, og Gager til enkelte Kunstnere har naaet en svimlende Højde. Teaterdirektøren skal økonomisk holde sig oven Vande, og han maa regne med den herskende Smagsretning.

Paa Scener, der særligt henvender sig til Bourgeoisiet, t. Eks. Haymarket, har man tit en besynderlig Fornemmelse af, at Skuespillet er skaaret lige ud af Livet, uden at Forfatteren har gjort sig den Ulejlighed at omgive det med et nok saa lille Skær fra Poesiens Verden. Det ligger ikke højere og ikke lavere end almindelige Begivenheder i Selskabslivet, en Arvehistorie, en Mesalliance, en Skilsmisse etc., et Udklip af et Dagblad, som fremstilles af levende Figurer i et omhyggeligt eftergjort Milieu. I ydre Henseende kan disse Stykker være

særdeles nydelige. Der er en Skuespiller, som bærer sine *Leggins* med fuldendt Elegance, og en Skuespillerinde, der med engelsk kølig Ynde skænker Teen og konverserer om Vind og Vejr. Men at disse dagligdags Optrin og Bevægelser er blevne et Skuespil, forstaar man ikke, og endnu mindre, at Skuespillet skyldes en kendt Forfatter. Hvor sælsomt, at den engelske dramatiske Digtning har ejet et Geni, der skrev Kong Lear! Ensom staar Shakespeare i dette Lands Teater, ensom og ubegribelig som Klippen, der staar i Havet og med sine Tinder hæver sig over al Verdens Forgængelighed.

Forbes Robertson.

Shakespeare, der i sit Fødeland ofte synes at opfattes upersonligt, som en poetisk Aabenbaring o. lig., har ikke dannet Skole, og hans Arbejder, der endnu sysselsætter Menneskeheden, som var de moderne Værker, spilles ikke i London paa en særlig Scene. Vi kender Molières Scene, Lessings Scene og Holbergs Scene. Men Storbritannien har ikke opført Shakespeares Scene. Den findes overalt i Verden, hvor der er Forstaaelse af dramatisk Kunst.

I denne Mesters Skygge er det urimeligt at nævne nulevende engelske dramatiske Forfattere. Der er ingen af dem, som er værdig til at løse Sheridans, langt mindre Shakespeares Skotvinge. Hvad vi finder, er den samme Kres af skrivende Herrer, der lever til enhver Tid og i ethvert Land.

Vi nævner et Par Navne og sætter den Paagældendes mest kendte Arbejder i Paranthes.

Der er: *Arthur Wing Pinero* (f. 1855, en Snes Stykker, de

sidste „Iris“ og „Letty“). *Henry Arthur Jones* (f. 1851, meget produktiv; bl. a. „Mrs. Danes Defence“ og „Joseph Entangled“). *William Arthur Law* (f. 1844, oprindelig Officer og Skuespiller. Mellem mange Lystspil „A merry Christmas“ og „The Mystery of a Hansom Cab“). *Robert Marshall* (f. 1863, Skotte, Officer: „His Excellency the Governor“ og „The Second in Command“). *Henry V. Esmond* (oprindelig Skuespiller: „When we were Twenty-one“, der er opført paa det kgl. Teater, „My Ladys Virtue“ og „Billys Little Love Affair“). *Louis N. Parker* (f. 1852: „Rosmary“ og „The Cardinal“. Har oversat og tildels bearbejdet „Rosmersholm“.) *R. C. Carton* (The House Secretary“ og „Lord and Lady Algy“). *William S. Gilbert* (f. 1836, oprindelig Sagfører: „The Mikado“ og „The Yeomen of the Guard“) og *James M. Barrie* (f. 1860: „Quality Street“ og „Little Mary“).

Skuespillerinden Miss Marie Studholme.

Flertallet af disse Forfattere er Teaterskræddere, som tilskærer dramatiske Klædningsstykker for Scenens populære Kunstnere og Kunstnerinder. Mest ejendommelig er maaske den Sidste, James M. Barrie, der ofte overrasker ved en barok engelsk Fantasifuldhed. Det er ikke altid ideelle Spørgsmaal, han optager til Behandling. I et af sine sidste Stykker („Little Mary“) spotter han over Englændernes Hang til Kødspiser; det er ikke noget højt Sigte, men Stykket ejer dog en Brod. Barrie og andre yngre Forfattere klager bittert over Forholdene ved Teatrene. Han paastaar, at de væsenligt styres af Direktørernes Elskerinder, og at et Arbejde sjældent antages, naar det ikke byder de Paa-

gældende — i Reglen bedagede Damer — en Paraderolle. Endelig har en Kres af endnu ubetydeligere Forfattere end de ovenfor nævnte bemægtiget sig den faste Leverance af den Slags ubestemmelige af allehaande sindssvage Narrestreger sammenflikkede *Plays*, der spilles Tusinder af Gange. Disse Plays henvender sig udelukkende til de Udannedes Lattermuskler. Det er ikke det Tragiske, men det Sentimentale og Rørende, som her fremkalder Galleriets Taarer. Karaktererne er urimelige, men nervepirrende, Situationerne hidførte paa Logikens Bekostning, men de kan virke med en haarrejsende Komik. Iscenesættelsen er blændende, men grel. Ofte spilles disse eftertragtede Stykker af to Hold Skuespillere, men det hænder — og er for nylig hændt paa Strand Theatre — at de samme Skuespillere uden Afbrydelse har udført de samme Roller for tusinde Gang. Det er ogsaa hændt, at enkelte af de arme Mennesker tilsidst er bleven sindsforvirrede. William S. Penley, der 3000 Gange havde spillet Charleys Tante, troede sig tilsidst at være Charleys Tante og maatte søge Ensomheden.

William S. Penley som Charleys Tante.

Mod de her nævnte Teaterstykker, der iøvrigt ikke alle er lige daarlige, og hvori der ofte ydes fremragende komisk Skuespilkunst, kæmper de bedre Forfattere en haabløs Kamp. Teatret er en Forretning, og det er forstaaeligt, at Direktørerne fra et rent Forretningssynspunkt foretrækker at spille et Stykke, der har Udsigt til at fylde Huset tusinde Aftener, for et Stykke, der indbringer Scenen nogen literær Anseelse og derefter skal læg-

ges hen. Saaledes bliver da to Forhold enebestemmende i Londons Teatre: Stjernekunstneren og Kassestykket. Det er disse Forhold, der er ødelæggende for de talentfulde engelske Forfatteres alvorlige Kunstnerstræben og dermed for den engelske dramatiske Kunst.

Hertil maa ogsaa føjes den Tvang, Censuren endnu paalægger den engelske Scene. Pressecensuren i England blev ophævet allerede 1693, men Teatercensuren, der stammer fra Elisabeths Tid, blev bibeholdt. Censors Opgave indskrænkede sig oprindeligt til at forebygge politiske Hentydninger fra Scenen; men da Folket med den voksende Frihedsfølelse ikke længere vilde finde sig i denne Indblanding, kastede Censor sig i Stedet over Moralen, og det er udelukkende den, han nu bevogter. Jacob d. I var selv Teater-Censor, og under Republiken blev Teatret helt forbudt; senere, da Restavrationen ogsaa havde ordnet disse Forhold, blev Censormyndigheden overtaget af Lord Chamberlain, den sjette højeste af Hofembedsmændene, til hvis Bestillinger det blandt andet hører at iføre Kongen Kroningsdragten. Lord Chamberlains Opgave bestod oprindeligt i at kontrollere Ytringer om Kongemagten, men paa William d. III's Tid underlagde han sig ogsaa Gudsbespottelse og Uanstændighed, og endelig 1737 stadfæstede en Parlamentsakt hans Kontrol med hele Dramaet. Den nuværende Censur hviler paa en Lov af 1843, og efter denne maa intet Stykke uden Lordens Tilladelse spilles offenligt. Han afgør egenmægtig ethvert Spørgsmaal, og nylig forbød han t. Eks. Eleonora Duse at spille „La citta Morta“, og han har tidligere forbudt „Gengangere“, skønt dette Stykke dog ikke kan siges at indeholde nogen „Krænkelse af Anstændigheden, nogen Skildring af bibelske Personer eller Latterliggørelse af nulevende Politikere“. Og Lorden ikke blot vaager over Skuespillet, han har ogsaa sit Blik rettet paa de nedringede og kortskørtede Damer i Balletten og de store Feerier. Her har hans Indgriben iøvrigt haft en heldbringende Virkning,

idet det skyldes Lordens Indskriden, at Balletdamerne har ombyttet den korte og grimme italienske Danserindekjole med de lange lyse Nederdele af japansk Silke og bløde indiske Musseliner. De meddeler Feeriernes Balletter en ejendommelig antik Skønhed.

Er Teatrene strængt kontrollerede med Hensyn til Moralen,

Et Teaterpersonale forlader London for at drage til Provinsen.

saa nyder de i andre Henseender en altfor stor Frihed. Bemærker man, hvor mange af Londons Teaterbygninger der ligger indeklemte i smalle Gader og mellem høje Huse, saa gruer man ved Tanken om en Teaterbrand. Og endnu den Dag i Dag finder man i London Scener, som ikke har et Jerntæppe. Der er siden 1866 forekommet ikke mindre end 410 Teaterbrande i London, og i 31 Tilfælde er Bygningerne fuldstændigt gaaede til Grunde. Det maa da næsten betragtes som et Vidunder, at der i samme Tidsrum ikke er omkommet mere end ét Menneske, og endda var dette ikke en Tilskuer, men en Brandmand. Ingen Teatergænger i London har mistet Livet ved Teaterbrand siden

1858. Heri maa Forklaringen søges til den almindelige Sorgløshed. Chicagobranden synes dog at have indjaget Byraadet en forbigaaende Forskrækkelse, og i Øjeblikket træffes en Del Foranstaltninger. Musselin og Kanvas, som anvendes i Feerierne, bliver kemisk præpareret, og Teatrene ikke blot har faaet Tilhold om Anskaffelsen af et Jerntæppe: det skal synligt for Publikum sænkes under hver Forestilling.

Henry B. Irving.

Af kendte Skuespillere og Skuespillerinder har vi nævnt adskillige, og hertil skal føjes endnu en Række, hvoraf der findes Billeder i Teksten. Nestoren mellem alle engelske Skuespillere er Sir Henry Irving (f. 1838), der modtages med respektfuld Hyldest, naar han — iøvrigt sjældnere og sjældnere — viser sig i London. Hans Søn, Henry B. Irving (f. 1870) spiller paa Faderens Navn, men uden hans Talent. Det er vanskeligt at erhverve sig et Teaternavn i London, men er det først erhvervet, kan den paagældende Kunstner i Kraft af den engelske Ærbødighed for det Overleverede spille videre paa Sædvane, og, naar han dør, efterlade Roller og Teateranseelse til sine Børn. Englændernes Respekt for nedarvede Rettigheder har skabt en Kres Teaterfamilier: Irvingerne, Terry'erne, Tree'erne etc., der lever højt paa Fædrenes Bedrifter. En Englænder er trofast i sit Venskab; det føler Scenens kendte Kunstnere. Efter de sædvanlige Udflugter til Amerika og Australien hilses de i Teatrene med bragende Bifald, og Bladene, der i Forholdet til Teatrene udmærker sig ved en hensynsfuld Tone, bringer lykønskende Artikler. Rammes Kunstnerne af Sygdomme, og træn-

ger de til fremmed Bistand, faar de uden Vanskelighed en *benefit,* som raader Bod paa deres Nød. Da en afholdt Skuespillerinde ved Gaiety-Teatret, Miss Nellie Farren, paa Grund af ødelagte Nerver maatte trække sig tilbage fra Scenen, tog hendes Publikum Afsked med hende ved en Forestilling, til hvilken der i første Parket var bortsolgt 430 Pladser à 5 Guineas, det vil sige en samlet Sum af over 40,000 Kr. Desuden solgtes der 400 „rovers tickets" (Løsgængerpladser) til 1 Pund Sterling Stykket. Overskuddet af Forestillingen løb op til 7000 Pund Sterling eller 126,000 Kr., fuldt tilstrækkeligt altsaa til at sikre Kunstnerinden Opholdet for Resten af hendes Liv.

Irene Vanbrugh,
der spiller moderne Englænderinder.

Afholdte Skuespillere er lønnede med 100—300 Pund om Ugen, men det er ikke de største Kunstnere, der har de største Indtægter. En udmærket Kunstner som Forbes Robertson, der er Henry Irvings eneste Arvtager i Hamlet, Julius Cæsar og Romeo, tjener mindre end en Lavkomiker som Penley. Og Miss Gertrude Elliot (Forbes Robertsons Hustru), der er Ellen Terrys Arvtagerske som Ophelia og overhovedet en af Londons største Skuespillerinder, har ikke tilnærmelsesvis samme Gage som en afholdt Operettesangerinde, der spiller Dreng paa Prince of Wales eller Strand. I alle Tilfælde er de mindre kendte Kunstneres økonomiske Stilling temmelig usikker. De engageres ikke for en Sæson, men for et vist Stykke, og gaar Stykket ud af Repertoiret, staar de uden Engagement. Skønt enkelte af Teatrene lukkes

3—4 Uger om Efteraaret, er deres Arbejde ikke tilrettelagt for en Sæson, og nogen saadan eksisterer overhovedet ikke paa Teatrene i London. Gør et Stykke Lykke, spilles det Aften efter Aften, ligesaa længe det trækker Hus.

Den dramatiske Forfatter skriver sit Stykke for en anset Skuespiller eller Skuespillerinde, og for de større Rollers Vedkommende udpeger han visse Kunstnere, som Direktøren sikrer sig for en bestemt Tid. Besættelsen af Birollerne sker igennem Teaterbureauerne, hvoraf de største findes i Gadenettet Nord for Strand. Spadserer man en Eftermiddag mellem 12 og 4 ned ad Maiden Lane, bemærker man en løjerlig Strøm af Damer i bizarre Dragter og glatbarberede Herrer af kendeligt Kunstnerydre. Denne brogede Strøm, hvorfra der staar en Pludren, standser paa et Sted i Gaden, hvor der ligger to Kaféer *The Lounge* og *Rules Bar*. Om Eftersommeren er Gæsterne saa talrige, at de, der kommer sidst, maa drikke deres Glas paa Fortovet. Flertallet af de Tilstedeværende er Skuespillere og Skuespillerinder uden Engagement. Man genkender hurtigt imellem dem den værdige Fader, den unge Dandy, den leende Soubrette med Smilehuller og hvide Tænder, og den rundmavede City Mand, der altid nægter Datteren sit Samtykke. I Kaféens indre Smaarum befinder vi os i en urolig Trængsel af rappe Svigermødre, Komikere, Elskerinder, sladdersyge Tanter, den lille *Bread and Butter Miss*, som er saa bly og saa undselig, og de bedaarende Ynglinge, der altid frier og faar *Yes*.

Skuespillerinden Miss Gertie Millar.

The Lounge er ved en smal Trappe forbunden med et af de bekendteste Teaterbureauer, der ledes af John Denton. Fra dennes Virksomhed bemærker man nu og da en Clerk, der kommer ned og ser paa det tilstedeværende Publikum. Lidt efter gaar han tilbage ledsaget af en Herre eller Dame, der i

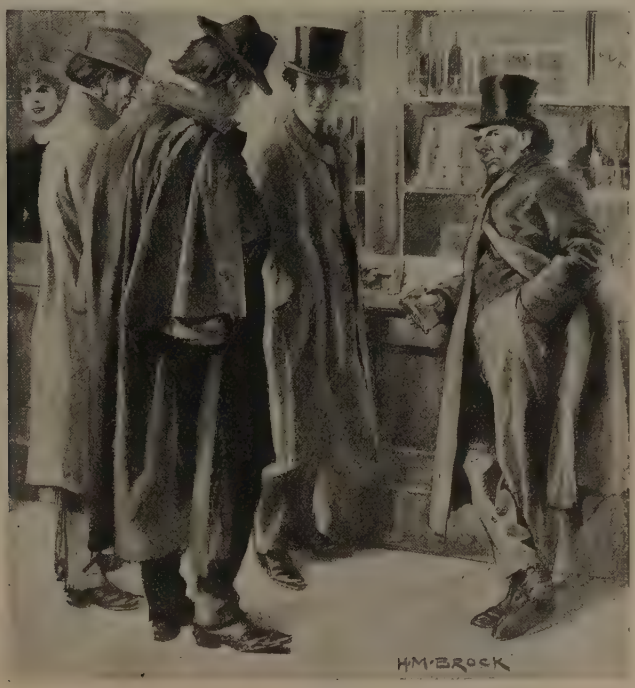

Engelske Skuespillertyper fra Maiden Lane.

Farten hastigt spejler sig og retter paa sin Pynt. Den Paagældende er tilkaldt for at underhandle om et Engagement.

Paa Trappen, der forbinder Restavrationen med Bureauet, er der en voldsom Trængsel, og det er vanskeligt nok at slippe op, naar man da ikke antages for en *Lessée* (Teaterlejer) fra Provinsen. Befinder man sig endelig i det Allerhelligste, ser man selve Mr. Denton og tre alvorligt udseende Herrer, hvoraf den ene er Teaterdirektøren, den anden Teaterforfatteren, den tredje og vigtigste Komponisten, der har skrevet den nye Musik.

For disse Herrer præsenterer Clerken nu en yngre Dame, som mønstres og krydsforhøres om tidligere Teatertjeneste, Familieforhold etc. Det hele gaar i stor Fart. Komponisten gør et Tegn,

Ledige Skuespillere og Skuespillerinder
Mr. Dentons Forværelse.

Clerken sætter sig ved Klaveret og anmoder Damen om at synge, og naar hun har udstødt et Par falske Toner, trækker hun sig forlegen tilbage til Forværelset, hvor hun i Spænding venter Tribunalets Afgørelse. Antages hun, stedes hun paa ny for Mr. Dentons Aasyn og underskriver sin Kontrakt.

Naar Trupen er samlet, begynder Prøverne, der altid er langvarige og meget trættende. Hele Stykket bliver lavet om.

Paa engelske Teaterprøver ser man altid Skuespillerne sidde og fryse med deres *parts* i Haanden, mens Forfatter og Sceneinstruktør diskuterer *a point.* En Mand, der ved Forestillingerne beskedent holder sig tilbage, men dog spiller en fremtrædende Rolle, er *The Prompter* (Suffløren), der har sin Plads i Kulissen tilhøjre for Publikum. Herfra skriver sig de to bekendte Bog-

I et af Gaietys Paaklædningsværelser.

staver, hvormed Teatrene i England betegner højre Side af Scenen som P. S. (Prompters Side), den venstre O. P. (Opposite Prompter). En Sufflørkasse er ukendt paa de engelske Teatre.

Engelske Kunstnere er paa Grund af Forholdene interesserede i Stykkets Skæbne. Falder det, mangler de Erhverv. Der er altfor mange Skuespillere i London, og Tusinder af dem — for de Arbejdsløse kan tælles i Tusinder — lever i fortrykte Kaar. *Actors Association* (deres Fagforening) har søgt at ordne Forholdene til Teatrene efter andre Regler, men det er ikke

lykkedes. Der er et Kunstnerproletariat, som kæmper haardt for Tilværelsen, og den store Understøttelsesforening (Royal General Theatrical Fund) kan langtfra yde Hjælp til alle Trængende. Af kendte Skuespillerforeninger findes fremdeles *Green Room,* hvor Kunstnerne spiser til Aften, *Excentric,* der omfatter alle ved Teatrene beskæftigede Personer, ogsaa Forfattere, Teatermalere etc., og endelig den store fornemme *Garrick Club,* der foruden samtlige Teaterdirektører rummer Skuespillerstandens Aristokrati.

Endnu er der en Teater-Club, *Wenglers Club,* som meget faa Englændere kender. Dens Medlemmer bestaar af samtlige Teatres Billetinspektører, det vil sige de elegante Gentlemen, vi saa ved Indgangene. Til Inspektørernes mangeartede Forretninger hører ogsaa Gadeaverteringen, der sker ved Opslag paa bestemte Mure og ved en særlig Art Plakater, der paa et Stativ anbringes foran visse Smaaforretninger. De Handlende, som har Ulejlighed med Opstillingen af Stativet, modtager deres Vederlag i Fribilletter, og Inspektørerne fordeler disse ved en ugenlig Sammenkomst i deres Klub. Ved indbyrdes at ombytte Pladserne, kan de lade de Handlende gaa i de Teatre, der ikke trækker, og hvor Direktionen maaske netop ønsker at „pynte Huset". Fredagen er den daarligste Teaterdag i London, og følgelig den Dag, man lettest faar en Fribillet. I Teaterkvartererne opdager man iøvrigt hurtigt visse Smaaforretninger, hvor en første Parket sælges til halv Pris.

Mange Englændere beklager, at Teatrene har saa ringe Betydning for Folkets aandelige Udvikling, og de har dannet en Teatergænger Klub, *Playgoers Club,* som lader afholde gode Foredrag for sine 2000 Medlemmer; men uberørt af denne lidt akademiske Bevægelse gaar Tingene roligt deres Gang. Mere praktisk Betydning har den saakaldte *Gallery Club,* der nu og da efter moden Overvejelse indfinder sig i et Teater og standser Stykket med Spektakel. I Wyndhams Teater saa vi

nylig Klubben afbryde en Forestilling i anden Akt. Aarsagen til Misfornøjelsen var dog i dette Tilfælde rent personlig. Man sagde, at Direktøren „hadede Galleriet", og hele Galleriet hujede. Skuespillerne kunde ikke høre deres egne Stemmer; og da de omsider standsede Spillet, kom selve Direktøren, Sir Charles Wyndham, ind paa Scenen og forlangte Ro. Galleriet, bistaaet af Tilskuerne i Pit, svarede ham med Raab og Hujen, og ligbleg af Vrede raabte Wyndham:

Skuespillerinden Miss Mabel Love.

„Enhver af Dhr. og Damer paa Galleriet, der ønsker deres Penge tilbage, vil faa Beløbet udbetalt ved Kassen!"

Da en Billet til Galleriet ikke koster mere end 1 Shilling, var Tilbudet ikke saa imponerede. Det blev da ogsaa modtaget med Latter, ny Piben, Trampen i Gulvet og fornærmelige Tilraab. Direktøren blev nu aldeles rasende og beordrede Politiet op og „tage en Mand."

Det skete, og den Paagældende blev senere idømt 3 Maaneders Fængsel. Det er Straffen for at forstyrre en Teaterforestilling. Da Anholdelsen var foretaget, rejste Galleriet sig og sang: *God save the King!* Demonstrationen var forbi, og Spillet paa Scenen gik sin Gang.

Men næppe nogen anden Direktør end Wyndham havde turdet lægge sig ud med Galleri og Pit. Publikumet paa disse Pladser, der dog betyder saa grumme lidt for Kassen, bestemmer Stykkets Skæbne. Her sidder de opvakte levende Teatergængere, der klapper og hysser, og i Teatersproget benævnes de ogsaa ufravigeligt „det intelligente Publikum."

Massen af de fornemme Tilskuere derimod, som fylder Stalls og Loger, betegnes af Skuespillerne som „Pjask.“

Fra Londons Teatre til Londons Variétéer er Springet ubetydeligt. Der er ca. 40 Variétéer i London, og enkelte af dem rummer 5000 Personer. Af Variétéerne i West-End, som Rejsende besøger, ligger de mest bekendte i Teaterkvarteret ved Leicester Square og Strand. Af de største nævner vi 7. Der er Hippodrome (amerikansk Stil), Alhambra (fortræffeligt Orkester), Empire (fornemmere), Palace (oprindeligt bygget som engelsk Opera), London Pavillion (med gode Komikere), Tivoli (fransk Stil) og Oxford (stærke Mænd etc., typisk for de gamle Londoner Variétéer.) Et Indtryk af samtlige Variétéer erhverves lettest ved et Besøg i Hippodrome, som giver to Forestillinger om Dagen. Her har man de mest halsbrækkende Jonglørkunster, som vistnok ses, og Forestillingen vil ufravigeligt slutte med et Sensationsnummer, hvori der optræder løse Dyr, t. Eks. en Snes Elefanter, som springer paa Hovedet i et Vandfald. Ingen Variété paa Kontinentet eller i Nordamerika præsterer noget lignende. Empire, hvor den danskfødte Solodanserinde Frøken Adelina Genée danser, er den egenlige Fremmed-Varieté og søgt af Demimonden. Alhambra dyrker som særlig Specialitet Balletter, til hvis Iscenesættelse og Masseanvendelse af kostbart paaklædte Danserinder kolossale Summer bortkastes. Man kan tilbringe en Aften paa ligegyldig hvilket af disse Steder, og man vil se det ypperste, der overhovedet findes i Variété-Genren.

Men man vil heller ikke undlade at bemærke, at denne Genre er paafaldende stillestaaende, at den stadigt fastholder visse Figurer, der ideligt og ideligt kommer igen og virker med en dræbende Ensformighed. Hvor mange Gange har vi ikke set den samme blege Herrekomiker, Kupletsangerinden med

de korte Skørter, Damen med Duerne, de komiske Klowner, de utaalelige Hunde, den dresserede Hvalros etc. etc. Fra England har Genren bredt sig over den øvrige Verden, og dog svarer den udelukkende til det engelske Ideal af Underholdning. For Englænderen er enhver god Gentagelse en Lækkerbisken. Engelske Melodier er de samme Takter om igen og om igen. Det er bekvemt for Komponisten, og det er mageligt for John Bull. I Variétéerne vil Englænderne se de samme Ansigter og Figurer, og de vil ikke applavdere, uden hvor det kan ske ved Vanens Magt. Det er besynderligt at iagttage, at et Billede af Chamberlain altid bliver hilst med Bifald, hvorimod et Billede af Oppositionens Fører, Sir Henry Campbell-Bannerman, fremkalder Modsigelse og Tuden. En Tilfældighed har skabt en Vane, og denne respekteres blindt. Om politisk Standpunkt er her ikke Tale. En Englænder, som om Formiddagen har stemt paa Campbell-Bannerman, vil om Aftenen hysse ad ham i Empire. Han er paa Variété.

Variétédirektøren George Edwards.

Til Omtalen af Teatrene bør knyttes et Par Linier om Musiklivet i London, hvorom der kunde skrives en udførlig Afhandling. Musiklivet modtager som alle andre londonske Fænomener sit Præg af Byens Størrelse. Englænderne er ikke mindre musikalske end andre Folkefærd, og London med sine op mod 7 Millioner Indbyggere er da ogsaa ubestrideligt Verdens største eksisterende Musikcentrum.

For det første indtager Musiken en ganske anderledes

fremragende Stilling i de engelske Kirker end i Kirkerne paa Kontinentet. Fremmede Musikelskere bør ikke undlade at overvære en Gudstjeneste i St. Pauls og Westminster Abbey, og vil de med det samme overvære Gudstjenesten i *New Roman Catholic Cathedral,* der ligger ikke langt fra Westminster, faar de foruden Kor og Orgelspil tillige Lejlighed til et Besøg i en af Londons aller mærkeligste nye Kirkebygninger. Der er 1400 Kirker i London, og i dem alle udføres ved stærkt besøgte Koncerter engelsk, tysk og italiensk Kirkemusik. Händel, hvis *Messiah* er skreven i England, betragtes af Englænderne som Landsmand, og Mendelssohns *Elijah* og *St. Paul,* der blev skrevne for en Kirkefest i Leeds, høres oftere i England end i Tyskland.

Paa en Tid, da Puritanismen endnu holdt Museer og Samlinger lukkede om Søndagen, skabtes *Sunday League Society,* der har haft betydelig Indflydelse paa den engelske Kirkemusik. Sidste Aar alene foranstaltede Selskabet 400 Koncerter, og paa Flertallet af disse opførtes større Oratorier. Hvert Bykvarter i London har sit særlige Sangkor og filharmoniske Selskaber, der skaffer Solisterne fra de indre Koncertsale ud i Byen. Det nordlige Londons filharmoniske Selskaber nyder særlig stor Berømmelse. Ved Händel Festerne i Crystal Paladset medvirker 5000 Personer i Korene. Større Kor findes ikke i Verden. I Queens Hall gives Koncerter af Londons *Choral Union,* og ved Frederick Bridges 8 aarlige Koncerter i Albert Hall deltager 1000 Musikere og Sangere. Endelig gives aarlig 80 store Opera-Aftener i Covent Garden, hvor Hans Richter, der er en af Dirigenterne, paa 12 Aftener opfører Wagners „Ring" (uden Afkortning). Vi indskrænker os her til rene Antydninger. Tanken er blot at vise Musiklivets kolossale Omrids.

Man kan regne, at 10 Teatre i London er helliget den lettere Musik, som særlig er skabt af Arthur Sullivan og hans Efter-

lignere, *Comic operas* og *Musical plays*. Der gives aarligt 20,000 Operetteforestillinger. Af Kammerkoncerter (chamber concerts) gives aarligt Hundreder, og til de mest fremragende Kvartetter hører Johan Kruse, som foranstalter 40 Sæson Koncerter. Ligeledes optræder Oldinge-Violinisten, Ungareren Joseph Joachim,

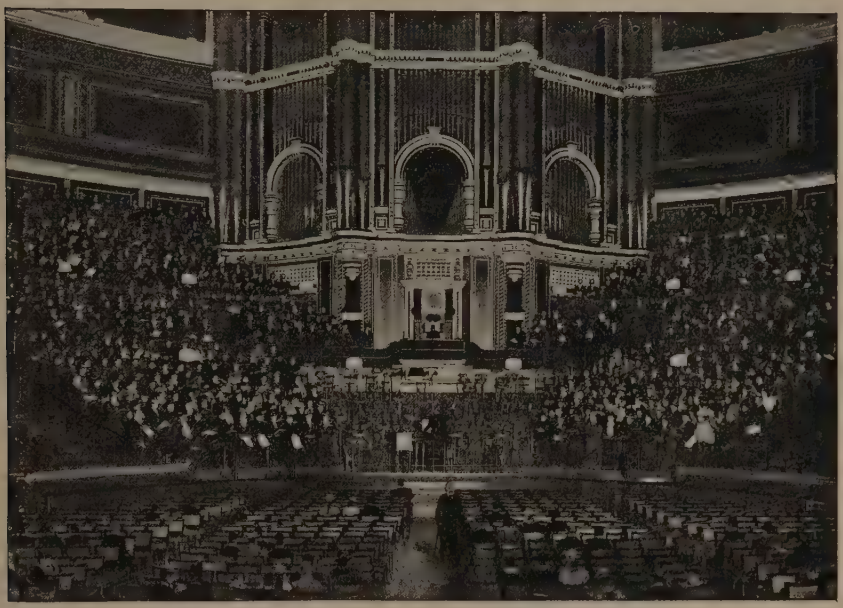

The Royal Choral Society holder en Sangprøve i Albert Hall.

Mendelssohns Elev, med sin Kvartet, bistaaet af Lady Hallé og den berømteste af nulevende Cellister, J. Hollmann. Joachims Koncerter, der i 50 Aar har samlet en bestandig trofast Skare, gives hver Lørdag og Mandag i St. James' Hall. Et eksklusivt berømt Selskab, til hvis Koncerter Fremmede vanskeligt faar Adgang, er *The Magpiés*, som opfører antike Værker for Musikere. I dette Selskab er de udøvende Kunstnere Medlemmer af Aristokratiet, og Koncerterne er strængt private. Fremdeles maa nævnes det uhyre Antal aarlige Orkester-Koncerter, blandt hvilke det filharmoniske Selskabs Koncerter, der til forskellige Tider har været dirigerede af Berømtheder som Cherubini,

Spohr, Weber, Mendelssohn og Wagner. De ledes nu af Dr. Frederick Cowen. Højt ansete er ogsaa Lørdags og Søndags Symfoni Koncerterne i Queens Hall. De ledes af Henry J. Wood. Samme Steds samles det musikalske Publikum til Hans Richters kendte Orkester Koncerter, der, siden den berømte Ungarer for bestandigt bosatte sig i England, er indgaaede som Faktor i Musiklivet. Af andre Verdensnavne, det musikelskende Publikum finder paa Tribunerne i Queens Hall, St. James Hall og Albert Hall, kan fra de sidste Aar nævnes Tchaikowsky, Grieg, Mottl, Levi, Nickish, Sigfred Wagner, Colonne, Lamoureux, Sousa og Strauss.

Samtidig har Londons Byraad i Forstaaelse af Musikens Betydning for Folkets Udvikling bevilget Midler til offenlige Koncerter i Londons Parker. Der blev sidste Aar givet 1250 Koncerter, til hvilke Tilhørerne kunde tælles i Millionvis. Orkestret anbringes sædvanlig i en Lavning, medens Tilhørerne amfiteatralsk lejrer sig paa de grønne Skrænter. Det er et Friluftsbillede, der er uden Sidestykke, især hvor Terrænet frembyder saa naturlige Fordele som Tilfældet er paa Hampstead Heath.

Sidder man en Aftenstund paa disse Høje, modtager man et stærkt Indtryk af den besynderlige dybe Alvor, hvormed et engelsk Publikum hører paa Musik. Interessen er saa intens levende, at man ligefrem fornemmer, at her gør Musiken Gavn. Det er den samme Følelse, man saa ofte havde i Teatrene. Der var her et enkelt Indtryk, som overskyggede alle andre, og det var Indtrykket af Publikum. Aldrig glemmer man de Tusinder af Øjne, der troskyldigt fulgte enhver af Kunstnernes Bevægelser, den barnlige Glæde, den letvakte Bevægelse, den redebonne Tak. Dette Publikum kom man til at holde af, man fik det saa kært. Det var et godt Publikum. Tidt sidder man i engelske Teatre og tænker: Hvilket usselt Skuespil. Men stille tilføjer man: Hvilket prægtigt Publikum!

DØDENS TOG

I Westminster Bridge Road — en af Sydlondons stærkest befærdede Gader — ligger der et fireetages massivt Hus, som virker med en sær Uhygge. Over Porten læser man de to Ord: *London Necropolis*, og grebne af en uhyggelig Anelse følger man den brede Kørevej, ad hvilken Kørende og Gaaende faar Adgang til Husets Indre.

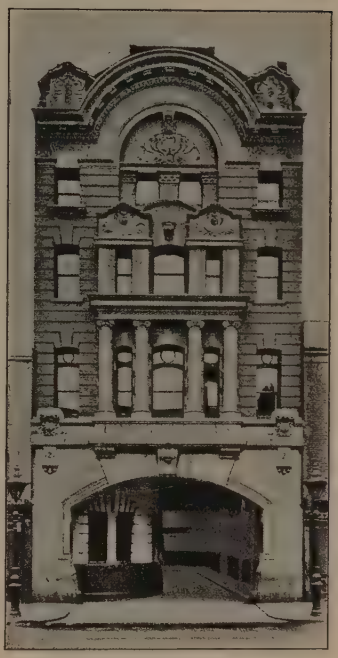

London Necropolis.

Der er netop et Par Vogne, som langsomt drejer ind i Porten og gør Holdt. Ud af Vognen løftes Ligkister, der sættes hen paa Elevatorer og forsvinder. Andre Vogne, hvori der sidder sørgeklædte Herrer og Damer, viser sig, og ogsaa her kommer der en Ligkiste tilsyne i de Levendes sørgeklædte Skare. I Følget ser vi forgrædte Ansigter, og samtidigt indaander vi den blomstermættede Kapelduft, der vækker melankolske Evighedstanker.

Ad en palmesmykket Trappe stiger Følgerne op gennem en Bygning, der ikke i sit Udstyr vækker Forestillinger om Døden. Væggene er holdte i lyse Farver, Trapper og Balustrader er fremstillede af fint engelsk Egetræ, og i den øverste Etage

strømmer Dagslyset ind ad mægtige Buevinduer. Men i denne festlige Ramme breder der sig en Anelse om Død. Sorgen og dens ydre Kendemærker præger saa godt som alle de Mennesker, vi ser omkring os. Manden, der gør Tjeneste i Billetkontoret, bærer høj Hat og sort Slips, og Assistenten, der har Opsynet paa Perronen, gaar barhovedet og i Kjole. Den gamle Herre, der med *Times* under Armen kommer op ad Trappen, tørrer hemmeligt Øjnene, og den lille Pige, der med det lange løse Haar og den korte Kjole staar ved Siden af os, hænger raadvild ved sin Moders Side. Man ser Alvor i alle Ansigter, i mange Øjne Graad.

— Vi befinder os i Necropolis, Londons Jernbanegaard for Døde. I Forhuset ud mod Gaden er Kontorerne for Begravelsesforretningens forskellige Departementer, for Ligets Paaklædning, dets Afhentning, Opbevaring og Transport til Kirkegaarden pr. Bane, for Køb af Jord, Ligtale og Monument. Begravelser leveres til Priser, der betegnes af de to Grænser: $2^1/_2$ til 1000 Pund Sterling.

Necropolis modtager telefonisk Meddelelse om, at en Person er afgaaet ved Døden, og ufortøvet begiver Selskabets Agenter sig til Stedet, hvor de paaklæder den Afdøde, lægger ham i Kiste og fører ham til Kæmpelighuset i Westminster Bridge Road. Herfra løftes Liget, naar Begravelsesdagen kommer, pr. Elevator op i et meget rummeligt og smukt udstyret Ligkapel, der staar i Forbindelse med Perronen paa Kompagniets særlige Jernbanegaard. Der er i Øjeblikket et Følge, som efter en Sørgehøjtid opløser sig i Kapellet. City-Mænd, der skal tilbage til Forretningen, skynder sig at tage Afsked med den Afdødes nærmere Paarørende, som vil følge Liget til Kirkegaarden. City-Mændene gaar bort. De Paarørende samles i en lille Ventesal, der er reserveret den Afdøde og i Dag er mærket med hans Navn.

Imedens bærer fire herrepaaklædte Betjente Baaren ud og

hensætter den i en af Vognene i et Tog, der staar paa Sporet. Toget er ikke væsenligt forskelligt fra andre Tog. Nærmest Maskinen ser vi fire af de almindelige gule Vogne med tredie Klasses Kupéer. Derefter kommer der en Række Vogne, som er uden Vinduer. Det er Ligvognene. I disse skydes Kisten sideværts ind i to Lag. Paa Døren klistres den Afdødes Navn

Baaren bæres ud og sættes i Jernbanevognen.

og Stilling med Anvendelse af Vedkommendes Visitkort. Et af Kortene tilhører en afdød Læge. Det fortæller os, at han er hjemme fra 10—12. Det er netop i Øjeblikket hans Besøgstid.

Fjorten Lig staar i Dag paa Banegaarden, og følgelig er der fjorten Sørgeskarer. Men den sørgeklædte Stationsforstander holder disse ude fra hverandre, saa de ikke blandes, ja overhovedet ikke mødes. Hvert Følge venter i sin Ventesal. Perronen kan da være tom, mens Konduktørerne skyder Baaren ind paa Hylderne. Dørene aabnes, og de Paarørende tager Plads i

Togets bageste første Klasses Vogne, der er mærkede med den Dødes Navn.

Disse Foranstaltninger er trufne, for at Begravelsen ikke i alt for høj Grad skal præges af Hverdagslivet paa en Banegaard. Men Toget holder der nu alligevel med Tender og rygende Skorstene, og Klokken, som ringer til Afgang, og Dampfløjten, der hviner gennem Luften, kan ikke bringe Orgeltonen i Forglemmelse. Det er grumme vanskeligt at skabe den vanemæssige Begravelsesstemning ved moderne Hjælpemidler, og rent sønderrives ogsaa Stemningen, naar Toget sætter sig i Bevægelse og suser afsted med fuld Kraft.

Dødens Banegaard.

Men Londons abnorme Størrelse har gjort disse Begravelser til en Nødvendighed. I Aaret 1850 lukkede en Parlamentsakt de gamle Kirkegaarde, hvoraf en Rejsende ofte finder Levninger paa sin Vandring gennem Byen. Anlæget af de store Kirkegaarde i Forstæderne paabegyndtes, og i disse Kirkegaarde har man siden nedsænket 3 Millioner Lig. De er nu aldeles overfyldte, og med deres Hav af Ligstene gør de et forvirret og uhyggeligt Indtryk. Ligbrændingen har ikke vundet mange Tilhængere i London, og da man ved Ordningen af Kirkegaardene ogsaa maatte tage hygiejniske Hensyn, besluttede man at anlægge en Landsbykirkegaard, der havde Jernbaneforbindelse med Byen. Dermed var Grunden lagt til Londons Necropolis, et privat Begravelsesselskab, som raader over en Jernbanestation, en særlig Jernbanelinie og en Kæmpekirkegaard. Selskabet fører Ligene 28 Mile bort fra Westminster Bridge Road eller ca. 10

Mile paa den anden Side af Londons Vestgrænse, ud til Kirkegaarden Brookwood.

Som tilstrækkelig bekendt er Dødelighedsprocenten lavere i London end i andre evropæiske Millionbyer, men dog dør der her et Menneske hvert sjette Minut. Det bliver 10 Døde i Timen og giver ca. 240 Begravelser i Døgnet eller over 80,000 Begravelser i Løbet af et Aar.

En Costermonger (Grønthandlers) Begravelse i London.

Med saa mange Dødsfald som Grundlag har der i London udviklet sig et Begravelsesvæsen, som teknisk og forretningsmæssig er uden Sidestykke. Paa Hovedstrøgene ligger de kolossale Sørgemagasiner, hvor Damer i faa Øjeblikke sørgeklædes fra Top til Taa, og i mindre Gader finder vi overalt en Art særlige Forretninger, vi ikke kender hjemme: *De sorte Forretninger* (Undertakers), der paatager sig at paaklæde de Afdøde, at opbevare Liget eller arrangere det Fornødne vedrørende Begravelsen. Endnu mærkeligere Forretninger er dog de Huse, hvor Undertakerne gør deres Indkøb, og hvor de mangfoldige Sager, der anvendes til Begravelser, fremstilles og sælges *en gros*. Saadanne Forretninger har Fabriker, der udelukkende laver Ligskjorter, Haandtag til Kister, Lys og Flor. Travlhedens Omfang i disse Virksomheder maaler Omfanget af den uhyre Opløsning. I en halv Snes Aar begraves der i denne By dobbelt saa mange Mennesker, som der er Indbyggere i København.

Londons indre Kirkegaarde blev altsaa nedlagte, men Byens ydre Distrikter har fremdeles særlige Kirkegaarde, hvori der dog nu udelukkende begraves *Parishioners,* det vil sige Beboere af Distriktet. Desuden findes der i London en Del kendte Kirkegaarde, der er Privateje og drives som Forretninger. Til disse hører *Kensal Green, Abney Park, Highgate, Nunhead, Canning Town* og flere Jødekirkegaarde. Enkelte af de private Kirkegaarde drives i stor Stil med Drivhuse for Kirkegaardsblomster og Atelier til Fremstilling af de engelske klodsede Ligsten. I Highgate alene findes Drivhuse med 42 Gartnere, der aarligt opkultiverer mere end 300,000 Planter. Fremmede vil finde det trættende at vandre gennem de store Kirkegaarde, hvor man forvilder sig mellem Ligsten med ligegyldige Navne. Engelske Berømtheder begraves i Kirkerne, og noget *Père Lachaise* ejer London ikke. Katakomberne paa de gamle Sognekirkegaarde har i vore Dage fundet Anvendelse som Opbevaringssted for Urner.

En særlig Stilling indtager Brompton Kirkegaarden, der tilhører Regeringen og anvendes som Begravelsesplads for Militærpersoner. Endelig kan nævnes, at der i *East London Cemetery* findes en Kirkegaard for de i London boende Japanesere og Kinesere. Fra Kineserbyen i Limehouse bevæger der sig nu og da et sælsomt Ligtog op gennem Whitechapel, hvor det skævøjede Følge efterhaanden forsvinder i et mudrende Opløb af Gadedrenge. Ankommen til East London Cemetery begraves den afdøde Kineser efter tusindaargammel kinesisk Sædvane.

Men under alt dette befinder vi os paa Necropolis Banegaard, hvor Toget, hvori vi sidder, venter paa et andet Tog, der først skal ekspederes. Det er et Ekstratog, hvori en afdød Rigmand — næsten uden Følge — føres ud til Kirkegaarden. Omsider kører han, og 5 Minutter senere sætter vi os i Bevægelse med de 14 Følger og de 14 Lig.

Vi kører i Højde med Husenes Tage henover en Viadukt.

Neden for os ser vi Themsen, der gul og tom drager sin kolde Vandvej gennem Byen, og hinsides Themsen Westminsters Taarne, der rager op over Omgivelserne gennem forrevne Skyer. Der er en vis storladen londonsk Skønhed over dette Billede, men her som altid svækkes Virkningen af uvedkommende og paatrængende Genstande, Signalapparater, Dampskorstene, Kraner og uhyre røde Bygninger, der længe hæver sig langs Banelegemet som en Mur. Omsider løber Toget hen over et udstrakt Landskab, der dog hurtigt viser sig at være sammensat af Tusinder af flade Tage med Millioner rygende spidse Skorstensrør. Over denne Slette af Tagsten, hvorfra vi nu og da gennem Røgen ser et Glimt af Gader, Stræder og firkantede grønne Parker, iler Lokomotivet videre med os ind paa Portsmouth Banens Spor.

Kinesernes Kirkegaard paa East London Cemetery.

Med større og større Hastighed damper Ligtoget afsted, og snart passerer det Forstadsstationen, hvor Perronerne er overfyldte af Ventende, og det iler ind mellem Passagertog, der paa paralelle Linier følger os, uden at de Rejsende, som staar i Vinduerne, har nogen Anelse om Dødens Nærhed. Banefolkene derimod sender os et forskrækket Sideblik. De kender disse gule lukkede Vogne, som forneden bærer det lille Ord *Necropolis.*

Vi passerer *Clapham,* en af Londons kendte Forstadsstationer, hvor rullende Menneskemasser føres forbi hinanden af Maskiner,

der standser, snøfter og dirrer efter det tilendebragte Hurtigløb. Ligtoget glider hastigt ind mellem de Levendes Vognrækker og piler videre ud mod Wimbledon, hvor Husmasserne efterhaanden udtyndes og tilsidst viger for Træer og Plæner. Unge Sportsmænd i Skjorteærmer spiller Fodbold. Paa en aaben Mark er Tusinder af Mennesker forsamlede om en Væddekamp, paa den næste Mark græsser et Par Køer, og paa en Vej, der forbinder Markerne, ser vi en almindelig gul londonsk Omnibus, der forbinder en eller anden af Byens fjerneste Udkanter med Charing Cross. Saa endelig forsvinder Husene, og Toget damper videre paa de aabne Marker. Vi farer over bakkede Egne, gennem Egeskove og Smaabyer, og efter 42 Minutters Kørsel løber vi lige ind paa en uhyre Kirkegaard og standser ved et hvidt Kapel.

Her stiger et Par af Følgerne af og bliver borte i et Venteværelse. Den af de Afdøde, de ledsager, tages ud og sættes paa en tohjulet Ligvogn, der trækkes af en Gravbetjent. Det Hele foregaar diskret og hurtigt. En skriftlig Meddelelse afleveres af Togføreren til Stationsforstanderen, og Toget sætter sig atter i Bevægelse.

Vi kører nu gennem en Kirkegaard paa Tog! Den dampende Maskine ruller hen mellem Tusinder af Grave, og ser vi udad i Banesporet, der snorlige skærer sin Vej mellem Løvtræerne, faar vi en Forestilling om Kirkegaardens Omfang. Enhver af Jernbanestationerne viser sig at være et Kapel, og Afstanden mellem Stationerne er en Mil. De er ens af Udseende, hvide, lave Bygninger med Perroner, Ventesale, Kirke og Restaurant. Ankommen til Stationen føres Følgerne uden at blandes, ja, næsten uden at se hverandre, ind i de forskellige Ventesale, og naar Perronen er tom, løftes Baaren ud og sættes paa en lille flad Vogn. Følget viser sig og slutter sig i Procession til Vognene, som enten føres direkte hen til Graven eller trækkes ind i et af de smaa Kapeller, der ligger spredte omkring paa Kirkegaarden.

Der er her Kapeller for de allerfleste engelske Trosbekendelser, og i hvert Kapel er der en Præst, som uden Varsel møder i Ornat og udfører Jordpaakastelsen efter den Afdødes Trosbekendelse og Kirkeskik.

Det er et besynderligt Syn at se en halv Snes Ligtog bevæge sig i forskellige Retninger og forsvinde mellem Brookwoods Mylr af Grave. Arealet er saa stort, at de 4—5000 Døde, som aarligt sænkes i Jorden, ikke har efterladt sig meget tydelige Mærker. Her er rigelig Plads. Afstanden er stor mellem Gravene. Gange og Veje er brede, og Smaaskov og nydelige Blomsteranlæg kappes om at forøge Kirkegaardens lyse landskabelige Udseende.

Toget løber gennem Brookwood Kirkegaard.

„Søvnens Have" kalder Digterne Brookwood, og for den evige Slummer synes den ogsaa lagt tilrette med sine bløde Plæner og sørgmodige mørkegrønne Træer. Fredeligt blinker Sølvbirken mellem Blodbøg og Cypres, og vældige Rhododendrons slynger sig med samme Ømhed over Afdøde af alle mulige Trosbekendelser, Episkopale, Katoliker, Nonconformister, Luteranere, Parsere og Muhamedanere. Enhver Bekendelse har sin egen Del af Kirkegaarden, men det er vanskeligt at opdage noget Skel.

Tilhøjre tæt ved Hovedindgangen ligger den svenske Kirkegaard, hvor en Nordbo standser og læser de svenske Inskriptioner. Carl Wahlbom, Professor ved Akademiet for de skønne Kunster i Stockholm. Per Thorson, „död genom olyckshändelse" etc. Mellem Stenene tegner sig i Grønsværet et Mylr af Tuer. Det er de Navnløse, som lukkede Øjnene fjernt fra Hjemmet.

Den dybe Fred, der hviler over Brookwood Kirkegaard, er en besynderlig Modsætning til Uroen og Tumlen inde i den travle Millionby. Det er en Modsætning saa stor, at den maaler hele Afstanden mellem Liv og Død. Alt, hvad der var mægtigt

i dette forunderlige arbejdende og højtlevende, gruopvækkende og blændende London for et Par Menneskealdre siden, ligger nu i disse stille Grave, den Rige ved Siden af den Fattige, den Myndige og Stærke ved Siden af den Svage og Ydmyge af Sind. Roligt har Jorden lukket sig over dem, over Jubelen og Fortvivlelsen. Hjærtet, der skælvede i Deltagelse for Menneskene, Haanden, der knyttedes i Vrede, de er bøjede mod hinanden og forvandlede til Støv.

Saa stor var Undergangen, saa meget har Jorden taget, og hvad den har givet os igen, det er de hvide Blomster, nogle mørke Buske og en lille Skov af foroverbøjede eviggrønne Træer.

En Jernbanegaard paa Brookwood Kirkegaard.

ENGELSK JUL

Det er i vore Dage ikke videre vanskeligt at faa Indbydelse til engelske Privathuse. Man præsenteres af en Ven og indføres paa Listen over Gæster, der skal modtages, og naar en passende Tid er hengaaet, faar man Indbydelse til et Landsted et Par Mil fra London. Men har man ventet, at dette Selskab skulde bringe En i noget personligt Forhold til Familien og Gæsterne, er Selskabet en virkelig Skuffelse. Ved Indgangen til Husets *Drawing Room*, hvor Vært og Værtinde staar og

hilser paa de Ankommende, rækker man sit Visitkort til en Tjener, der højt opraaber Navnet. Det er al den Præsentation, der foregaar. Og er man ikke senere saa heldig at faa en af Husets egne Damer til Bords, maa man ihukomme det engelske Mundheld: Du skal spise og ikke være aandfuld! Selskabet er et af dem, som Vært og Værtinde giver for tilfældige Gæster, fjernere Bekendte, Forretningsvenner etc. Man kan tale med de Nærmestsiddende, men helst saa lidt som muligt, og man faar ingen Opfordring til at sige dem sit Navn. Følgelig indskrænker man sig til Betragtninger over det fortræffelige Køkken, ihukommende Bibelens Bemærkning om alt, hvad der er over *Yes* og *No*.

Naar man nu en Aften hjemløs spankulerer om i et af disse Selskaber, er det en behagelig Overraskelse uventet at løbe i Armene paa en god Ven. Den fælles Følelse af Ensomhed vil vel endogsaa meddele Venskabet en yderligere Varme. Man bliver veltalende, gamle Minder fremdrages, og naar man skilles, er det med Løftet om snart at mødes til Frokost.

Den Mand, jeg under lignende Forhold mødte, var en Ven fra Østen, Løjtnant i den engelske Marine, Mr. Williams, en lyshaaret Søofficer, som i Øjeblikket laa i Plymouth. Hjemkommen fra de kinesiske Farvande havde han en Maaneds Orlov, og for første Gang i lange Tider skulde han tilbringe Juleaften hos sine Forældre.

Ved Frokosten næste Dag bad han mig følge med derud, og jeg modtog hans Indbydelse med Glæde. Williams var Søn af en gammel City-Købmand, Jakob Williams, der boede paa et Landsæde et Par Timers Vej fra London. Jeg vilde da komme til et Juleselskab i et engelsk Rigmandshus.

Efter Aftale kørte jeg Aftenen efter, Juleaften, til Waterloo Jernbanestation, og undervejs bemærkede jeg, at Julen ikke havde nogen videre Indflydelse paa Londons Gadeliv. Midt i Byen var Gader og Pladser som sædvanlig mylrende fulde af

travle Mennesker, men bortset fra lidt Trængsel ved Kalkun-Udsalgene var der ingen særlig Juletravlhed. Londons uhyre Færdselsmaskine arbejdede med sædvanlig Grundighed, og Menneskene deltog i Bevægelsen med sædvanlig Alvor, men Hverdagsskæret hvilte over den store By.

Juleaften i Londons Gader.

Men sporedes Julen ikke i Londons Gader, saa fandt jeg den i Williams glædesstraalende Ansigt, da jeg mødte ham paa Banegaarden. En Drager, der fulgte ham, slæbte paa en uhyre Mængde Pakker, og selv holdt han i Haanden den fineste Buket lyserøde Roser, jeg nogensinde havde set i London. Rundt om os strømmede Herrer og Damer, der ogsaa var belæssede med Julegaver, og af deres Ansigter lyste en hyggelig Tilfredshed og en indre Glæde, som fyldte den gamle støvede Jernbanehal med Noget, der mindede om en nordisk Jul.

Det er mærkeligt at iagttage, hvorledes Londons store Jernbanegaarde fra Morgen til Aften ustandseligt veksler i Udseende efter det Publikum, der samles paa Perronen for i næste Øje-

blik at spredes. Hvor lyst og indtagende et Billede tegner sig ikke her en Sommersøndag-Morgen, naar Middelstandsmændene med deres Koner og Døtre i lyse Kjoler rejser ud til Hampton Court og Bushy Park. Og hvilket Arbejdets Alvor hviler ikke over Stationen, naar Togene om Formiddagen med faa Minuters

Banegaard i London: City-Mænd.

Mellemrum aflæsser Tusinder af City-Mænd! En Time senere er Banegaarden fyldt af Kontinentets Rejsende og har antaget et helt fremmed Udseende, og vidt forskellig fra dette er det tomme spøgelsesagtige Skue, Hovedperronen med den lange Række af ventende Dragere frembyder, naar de store Maskiner ved Nattetide kommer slæbende med den kontinentale Post.

Imedens kørte vi ud over Husenes Tage, og under os blinkede Tusinder af Lyspunkter, omtrent som en Tropehimmel, naar den spejler sig i et Hav. I Kupéen sad Williams ivrigt

beskæftiget med Pakkerne, som han en efter en tog frem og betragtede med barnlig Glæde. Egenlig skulde en Julegave, sagde han, indsmugles i den Paagældendes Strømpe Morgenen før Juleaften. Men i Dag lod det sig ikke gøre. Her var kinesiske Silkesjaler og Tørklæder til hans Tanter og ægte japanske Parfumer til hans Kusiner. Men Roserne gik han hele Tiden

Nattoget kommer med den kontinentale Post.

forsigtigt uden om. Gud maatte egenlig vide, hvem de var til?

Williams var en af de høje, lyse, lidt kantede Englændere, som gør en bedre Figur paa Sportspladsen end i en Selskabssal. Han havde de store blaa Øjne under den brede klare Pande, de svære Lemmer og de grove men ikke uskønne Hænder, som en Englænder har saa vanskeligt ved at anbringe. Williams var opdragen, som unge Englændere af Velstandshuse opdrages. Han havde under det mildest mulige Tilsyn faaet Lov til at udvikle sig til en Mand. Betragtede jeg hans friske glade Ansigt, saa læste jeg deri, at Livet i Officersmessen og frem-

mede Havne ikke havde lagt det bedste i ham øde: Williams var endnu en god Søn.

En lukket Vogn ventede os paa Stationen Mareton tæt ved Weymouth, og snart rullede vi ud ad den frosne Landevej. Maanen var traadt frem, og Højene laa med festligt lysende hvide Toppe. Det frøs, og dog forekom det os mildt. Formodenlig var det Kanalens Nærhed. Vi standsede, skød Kalechen tilbage og kørte videre gennem det maanebelyste Snelandskab.

Det var en pragtfuld Indledning til en Juleaften. Gyldne Dampe fyldte Dalene, hvor Millioner Guldstjerner fra overisede Græsstraa funklede i Frostnatten. I det Fjerne øjnede vi en mægtig Bygning, der med gennembrudte Spir og takkede Gavle hævede sig over Træernes Toppe, og endelig rullede Vognen op gennem en gammel Park og gjorde Holdt. Foran os under et Glasskraatag saa vi i en Døraabnings dæmpede Lysskær en gammel Herre og Dame, der mellem Tjenere i Livréer syntes at møde os med alt, hvad dette statelige Hus rummede af Lys og Varme, af Duft og Steg og Bagværk og af glædesstraalende Velkomst. Og Billedet fik en yderligere Stemning. Williams skød Pakkerne tilside, sprang ud af Vognen og kastede sig om sin Moders Hals.

— Den Maade, hvorpaa en Vært modtager en Fremmed, fortæller altid Noget om hans nationale Ejendommeligheder, hans Verdensdannelse og Kultur. Hvor udvendig galant er ikke Franskmanden ved en saadan Lejlighed, hvor støjende hjertelig Tyskeren og hvor overlegen beskyttende Amerikaneren. Hos Englænderen bortfalder næsten hele Modtagelsen. Hans Holdning røber ikke mindste Overraskelse. Han synes, det er naturligt, at man kommer, og det er ikke i Følelsen af at være Rejsende, at man træder indenfor. Det ligger i Modtagelsen, at man fra nu af og i al Evighed er Husets Gæst.

Goethe, der iøvrigt fandt Behag i engelsk Væsen, har sagt:

Unhöflich seid ihr wie die Briten! Den tyske Digter udtrykker hermed den almindelige Opfattelse, at Englænderne gennemgaaende savner høflig Optræden, og det er sandt. De savner Høflighedens ydre Kendemærker, og navnlig de Gebærder, der er uadskillelige fra fransk Høflighed, ja næsten er den hele franske Høflighed. Englænderen blotter sjælden Hovedet for en Herre og letter kun en lille Smule paa Hatten for en Dame, og i engelsk Selskabsliv søger man forgæves Latinernes fastslaaede Høflighedsbevægelser, de velvilligt imødekommende, smilende Ansigter og de dybe Buk. Selskabelig Façade-Elskværdighed ligger uden for den roligere engelske Holdning. Men i Stedet træder der her en indvendig fra strømmende Hjertevarme, som fylder Englænderens Væsen og gør Høfligheden til et med hans Person.

Selskabet havde ventet paa os, og vi skyndte os at lægge Tøjet for at gaa til Bords. Entréen, hvori vi stod, var en høj, opvarmet *Hall,* fyldt med et dæmpet Lys fra Kandelabre og en mægtig Messinglysekrone under Loftet. Gulvet var skjult af tykke Tæpper, som fra Hallen forlængedes op ad alle Trapper. Grønne Kviste, der var indflettet i Trappegelænderet og fastbundne til Lysekronen, udsendte behagelige, krydrede Dufte, og underneden Lysekronen mellem de grønne Grene opdagede vi den lille Mistelten, der Juleaften hænger i alle engelske Huse. En Herre, der tilfældig standser med en Dame under Misteltenen, erhverver derved Retten til et Kys paa hendes Læber. Det er en Ret, der dog i Reglen konverteres til et Kys paa hendes Haand.

Williams Fader var en slank 70aarig Mand, der havde det samme aabne Ansigt som Sønnen, og fra dette Ansigt, hvorover Aarene var gaaede uden at efterlade en eneste Fure, blinkede et Par blaa Øjne under hvide Haar. Man møder ofte saadanne Englændere, hvem Alderen meddeler en sidste uforgængelig Skønhed, som beror paa Ligevægten mellem et sundt Legeme

og en sund Sjæl. Hos Mænd af den latinske Race vil Trækkene ofte blive karikerede med Aarene, og i England findes vel ogsaa en Klasse Mænd, hvem overdreven Nydelse af Kød og Porter har givet et burlesk Udseende. Men som Regel gælder, at en Englænder, der ejer en Gentlemans ydre og indre Egenskaber, bliver mere indtagende hen mod Livets Slutning. Ja, i allerdybeste Forstand er Alderen og den Værdighed, Alderen giver, den egenlige og rette Baggrund for en Gentleman.

Fru Williams hørte til de høje, svære Damer, der tager sig saa fortræffeligt ud ved engelske Middagsborde. Uden Hensyn til, at hun var nær ved Treserne, bar hun en kridhvid Silkekjole og et funklende Diamantsmykke i sit svære Haar. Som Flertallet af engelske Damer af Overklassen havde hun en forbavsende frisk Ansigtsfarve. Man siger, det er Taagen, der har denne Indflydelse. Hun var Moder, men Fødslerne havde ikke bragt Misforhold i hendes oprindelige Proportioner. Det er en Iagttagelse, man tit vil anstille, naar man betragter engelske Kvinder. Selv siger de, det kommer af, at de har videnskabelig Hjælp ved Fødslerne. Andre mener, det staar i Forbindelse med Konstruktionen af de engelske Huse, der tvinger Damerne til ideligt at gaa op og ned ad lange Trapper. Snarere skyldes det vel en medfødt Sundhed.

Vi tog Plads i Spisesalen, tredive Herrer og Damer, og Maaltidet begyndte med, at Hr. Williams fremsagde den almindelige engelske Bordbøn. Lod jeg Øjet løbe hen over dette Middagsbord, saa fandt jeg en Bordopdækning, der ved sin solide Smagfuldhed var ægte engelsk. I et blinkende Sølvservice stod forskelligt farvede Glas, og mellem Glassene Vaser, hvori var anbragt levende Blomster. Ved hver Kuvert var hensat en Peberbøsse og et Saltkar af drevet Sølv, og ind i alle disse med Omhu polerede Sager føjede sig de vældige blanke Sølvlaag, der dækkede over Fadene med Stegene og Grøntsagerne. Disse Sølvlaag, som Tjenerne uafladeligt løfter for det lækre

dampende Indhold, er det mest karakteristiske ved et engelsk Middagsbord.

Det er mærkeligt at iagttage en engelsk Husmoders komplette Ligegyldighed for Husvæsenet, og Fru Williams dannede ikke i denne Henseende nogen Undtagelse fra Reglen. Hun overlod de almindelige Værtindepligter til Tyendet, der iøvrigt heller ikke behøvede nogen Vejledning. Tjenerskabets Talrighed er altid betydeligt i en større engelsk Husstand, og i sit Forhold til Vært og Værtinde er Tyendet ejendommeligt ved en særlig engelsk Tyendeærbødighed, der mere ytrer sig i Form af Omsorg end i Form af ydre Høflighedsbeviser. Engelske Tjenere er sikkert uopnaaelige i deres specielle Færdighed. Men alle Betingelser for Udviklingen af en Tjenerstand er her ogsaa tilstede i rigt Maal: Den dybe, sociale Kløft, der skiller Tyende og Herskab, det store Husapparat, der dagligt kræver visse Tjenester udførte, og endelig Hustraditionen, Herskabets Rigdom og den høje Løn.

Fra Husets Udstyr, Bordservicet og Tjenerskabet vendte jeg mit Blik mod Selskabet. I den lange Spisesal, der paa alle Vægge var prydet med Familieportrætter, sad to Rækker Herrer og Damer af forskellige Aldre og vidt forskelligt Udseende og dog med visse Fællesmærker, der ikke blot henførte dem til samme Race, men til samme Hus. Alle Englændere ligner egenlig hverandre, og i et engelsk Selskab indbilder man sig altid at genkende en Del Ansigter fra Rejser og fra Billeder i Bøger og Blade. Her sidder nu de uundgaaelige Tanter, der fører en indbyrdes stilfærdig, men interesseret Samtale, og paa den ene Fløj af Tanterne den dobbelthagede, rødmossede, svulmende Englænder, den typiske John Bull-Skikkelse, der ikke siger Noget, men tager to Gange af alle Retter. Ved den anden Fløj den rødblissede af Troperne mærkede Infanteriofficer, der taler højt med militære Armbevægelser og bruger stærkere Udtryk end ellers tilladeligt i det gode Selskab. Paa en Æresplads øverst

ved Bordet har vi den gamle konservative Politiker, der er Værtens Broder. Han taler om Lord Salesbury, der var hans mangeaarige Fører og Ven. Og endelig ser vi i Selskabet de to Studenter, en Oxford- og en Cambridge-Yngling, der, ligegyldig hvor i Verden de saa mødes, indretter sig en Kampplads, hvor de bekæmper hinanden med den samme glade Fyrighed, der gør dem saa indtagende paa Universitetets Sportspladser. Stridens Genstand er nok her en 19aarig Dame, som uden egenlig at være smuk alene ved sin fuldendte Legemsbygning og fri og naturlige Holdning gør et usædvanligt Indtryk. Mrs. Williams kaldte hende ved Fornavn. Cicilie hed hun, og det var ikke undgaaet min Opmærksomhed, at den unge nydelige Dame ved vor Ankomst havde fjernet sig et Øjeblik, og at hun, da hun atter viste sig, straalede af en fin jomfruelig Lykke, og at hun havde en af de lyserøde Roser hæftet i sit Bryst.

Men bedst som jeg sad og tænkte over, hvad det nu kunde betyde, hændte der mig, hvad der utvivlsomt er hændt adskillige Fremmede i engelsk Selskab. Jeg fandt mig selv i Færd med at skære en saftig Oksesteg i Skiver og servere Skiverne for Damerne i mit Nabolag. Forskæringen er ikke Værtens Pligt i engelske Selskaber. Den af Gæsterne, der sidder nærmest Stegen, maa uden at rejse sig tranchere denne med Husets kolossale Kødkniv, og for en Fremmed er det et Eksperiment, som ikke altid lykkes. Okse- og Svinekød skæres paa en bestemt Maade, i tynde Skiver og med horizontale Snit. Det er en Færdighed, man ikke er født med, men som man gør rettest i at tilegne sig, naar man vil deltage i en engelsk Middag. Og man ikke alene fører Kniven. Man spørger ogsaa enhver Enkelt, man betjener, om det afskaarne Stykke skal være *well done* eller *under done,* og ganske uafhængigt af et Par Tjenere, der staar ved Stolen, rækker man personligt Tallerkenerne til de Paagældende, alt i Følge gammel engelsk og meget smuk Bordskik.

Men uventet blev Forskæringen afbrudt af et mærkeligt Juleoptrin. Dørene i Baggrunden af Salen fløj op, og en Tjener ledsaget af to Piger, der bar tændte Lysestager, kom ind med et stegt dampende og lifligt duftende Svinehoved paa et Fad. Min Sidemand, en bredskuldret jovial Skikkelse, der senere

Ved Julebordet.

viste sig at være Stedets Fredsdommer, applavderede Svinehovedet og sagde mig, at det egenlig skulde modtages med en Sang.

Hvad Nydelsen af Vin angaar, forholder Englænderen sig paa særlig Maade. Middagen kan være nok saa omfangsrig, som her hos Mr. Williams, man finder dog ikke mere end tre Vinglas ved Kuverten, henholdsvis til Rhinskvin, Bordeauxvin (eller Bourgogne) og Dessertvin. Men Udvalget indskrænkes yderligere af Englænderne, idet de straks ved Middagens Be-

gyndelse bestemmer sig for én af Vinene og ikke drikker andre. Til overdreven Nydelse af stærke Drikke ved Middagsselskaber er man da sjælden Vidne i et bedre engelsk Selskab.

Englænderen er i Følge sin Natur behersket, altid isoleret, ogsaa i Vennelag, og blot af den Grund er der Noget i ham, der reagerer mod en Rus. En anden Forudsætning for Drikkelag, som Danskeren besidder, skønt ingen dansk Betegnelse findes for den, er ukendt i dette Selskab. Englænderen ejer ikke Antydning af Gemytlighed. Den Glæde, han føler i Selskab, er Glæden ved at være *comfortable.* Det er hans Trang til *comfort,* hvorfra de engelske Selskabsformer modtager deres ejendommelige Skær af Kølighed. I store Forhold føler man sig mere ene end i smaa. Det er Omgivelserne, det uhyre Hav af Mennesker, der i England sammentrykker Familien til en Helhed, og de klimatiske Forhold endelig gør Helheden kompakt. Paa en Rejse gennem Syd-England bemærker man fra sit Kupévindue Tusinder af Slotte, der nøjagtigt ligner det, hvori vi just befinder os. De ligger strøede omkring i Landskabet, og skønt de egenlig kun er Villaer, har de Udseende af Herregaarde med Taarne og Tinder og optrukne Vindebroer. Sætningen *My house is my castle* har her fundet et arkitektonisk Udtryk. Der er i disse Slotte skabt en Modsætning til alle Livets Skyggesider i England, til Taagen, til de mørke Vintermaaneder, Regnblæsten fra Kanalen og den kolde gennemtrængende Slud. Ved ødsel Anvendelse af Midler, der staar til Raadighed, er alt, hvad der kan komme ind under Betegnelsen *comfort,* udviklet til en Højde, hvorom den Fremmede paa Forhaand ikke har den fjerneste Anelse. Maaske forekommer det En, at Familien i denne Pragt, i alle disse Værelser, opløser sig og forsvinder, at dens forskellige Medlemmer synes at blive tilfældige Gæster i en fremmed Husstand. Men dette hænger atter sammen med den engelske Isolerthed. Der er en ubegribelig Afstand, en Ring af Kølighed mellem Mand og Hustru, mellem

Forældre og Børn og mellem disse indbyrdes. Hvert enkelt Medlem af Familien synes at staa ganske frit og uberørt af de Baand, der andet Steds forener en Familie. Saa stærkt er Selvstændigheds Principet udviklet i den engelske Race, at det

Engelsk Juletræ.

endogsaa drager sine dybe Mærker i Familielivet. Manden arbejder i sin Forretning, Hustruen disponerer over sin egen Formue, og Børnene sendes tidlig til Kostskolen, hvor de fjernt fra Hjemmene og under fremmed Paavirkning lever deres eget Liv. Det engelske rige Hjem beror da mere paa Tradition, Familieinstinkt og Hensynet til dets praktiske Betydning i social Øjemed end paa aandelig Overensstemmelse og Hjertets dybe Følelser.

Imedens skrider Middagen langsomt videre, og vi befinder os ved den omfangsrige Dessert, hvor Taleren rejser sig og banker paa sit Glas. At Bordtaler er henlagte til Middagens Slutning er muligt i et Land, hvor de Tilstedeværende ikke er bleven omtaagede under Maaltidet. I Norden maa Talerne af visse Grunde holdes tidligere. Nu rejser det gamle Parlamentsmedlem, Sir Robert Williams, sig og udbringer en Skaal for Husets Frue, idet han efter engelsk almindelig Taleskik begynder med et Par spøgende Bemærkninger og slutter med et alvorligt Juleønske og sin og de øvrige Gæsters Tak.

Umiddelbart efter Desserten forlader Damerne Spisesalen, medens Herrerne uforstyrret forbliver siddende. Det er en Skik, der er bevaret fra en Tid, da Drikkeriet i England var saa almindeligt, at Mændene sjælden kunde rejse sig efter Middagen. Naar Herrerne er alene, tændes Cigarerne, og Signalet er givet til en almindelig Meningsudveksling, der ufravigelig drejer sig om politiske Materier. Ved Middagen, hvori vi deltager, er Flertallet af de Tilstedeværende, og derimellem Værten og hans Broder, fuldblods Toryer, men efter engelsk Skik forhindrer det dem ikke i at angribe den konservative Regering. „Hvad Chamberlain skaffede os i Syd-Afrika," ytrede Sir Robert, „kostede os 200 Millioner Pund Sterling, og det var ikke værdt det Halve. Nej Bulwer Lutton var en Mand! Han føjede som Koloniminister British Columbia og Queensland til det engelske Kejserrige uden Blodsudgydelse, og hvad der vejer mere: uden at det kostede os en Penny."

Det er ægte Engelsk at nævne Penge i Forbindelse med Verdenshistorien. En Englænder har sin egen Forestilling om Storhed, og en Statsmand, der erhverver Landomraade ved klogt beregnet Optræden, æres højere end en General, der vinder Sejre. Modet i sig selv betragtes nærmest som en Luksus. Englænderne benytter ikke Ordet *vanquish;* de siger *conqueur.* Sejren er intet for dem, naar den ikke er knyttet til

Erobring. Hvor Franskmanden søger Æren, søger Englænderen reel Profit.

Klokken var 10, da vi omsider rejste os og spredtes i de tilstødende Sale, og Samtalen blev her ført videre, eller den løb ud i et Parti Whist.

Salene, jeg nu gik igennem, var udstyrede med gammel engelsk Elegance, med bløde Gulvtæpper, tunge Portièrer, magelige Armstole, kolossale runde Borde med drevne Sølvopsatser og opretstaaende svære Møbler af mørkt Træ. Man havde Følelsen af et Hjems Hygge, men ogsaa af et Slot. I alle Værelser flammede Brændeknuder, og i Kaminerne i Hovedsalen var disse Knuder af en ganske særlig Størrelse. Her brændte Juleaftensbaalet, der vedligeholdtes med de saakaldte *Jule-Clogs,* som brænder hele Natten. Hvert Hjem i England har sine Jule-Clogs. I London sælges de paa Gaderne af særlige Forhandlere, og man vaager over, at et Stykke halvbrændt Træ endnu findes paa Baalet den følgende Morgen. Det gemmes omhyggeligt og benyttes til Optændingen af næste Aars Julebaal.

En Forhandler af Jule-Clogs.

„Disse gode Skikke forsvinder desværre mere og mere", ytrede Sir Robert, med hvem jeg samtalede efter Bordet. „Det er gaaet Prins-Gemalens Tidsalder, som det er gaaet den gamle engelske 12 Dages Julefest. Hs. Majestæt Kong Edwards Undersaatter har reduceret den til en Kalkun, som spises første Juledag om Eftermiddagen — og paa en Restavration".

Og Sir Robert beklagede sig bitterligt over de opløsende Tendenser i Tiden, især den almindelige Niveausænkning i det højere engelske Selskabsliv. Hoffet gav det sletteste Eksempel.

En gammel Englænder bluedes ved at gennemlæse Listen over Folk, der nuomstunder fik Adgang til Leveer'ne i St. James' Palace og Taflerne i Buckingham Palace. Halvdelen af de Tilsagte var amerikanske Rejsende, ubekendte engelske Familier og almindelige City-Brokers. Det officielle England manglede Værdighed, og Kongemagten, der dog nu mere end nogensinde udadtil draperede sig med Middelalder, jagede samtidigt ganske uforsvarligt efter Popularitet hos Plebs.

Denne Klage er almindelig i de gamle engelske Familier, der i Menneskealdre har styret Storbritannien. I vore Dages England skydes der, nøjagtig som i Frankrig for 20 Aar tilbage, en demokratisk Breche i de priviligerede Bourgeoisie-Familier, som for Menneskealdre siden selv fortrængte Adelen og siden nidsk har vaaget over deres Stilling. Under Slutningen af Georg IIIs lange Periode, en Snes Aar op i forrige Aarhundrede, regerede den mægtige engelske Adel næsten enevældigt. Det var saa meget lettere, som Ludvig XVIs Henrettelse havde indgydt det engelske Folk en grundig Revolutionsforskrækkelse. Men Adelen, der bestod af faa Hundrede mægtige Familier, fornyedes ikke aandeligt eller legemligt. Snarere sank den ned i Tomhed og ydre Form. Saaledes var Forholdene, da det engelske Folk efter de Napoleonske Krige skulde betale den uhyre Statsgæld og forlangte Vederlag for sine store Ofre. En Række industrielle Opfindelser, Arkwrights Spindemaskine, Cartwrights mekaniske Væverstol og Watts Dampmaskine, havde givet Borgerstanden det økonomiske Underlag, der er saa afgørende i alle engelske Forhold, og efter Valgreformbevægelsen i Begyndelsen af Trediverne blev Adelen uigenkaldeligt trængt tilbage, og England blev omdannet til den Bourgeoisie-Republik, der bestaar den Dag i Dag. Forholdene er siden forblevne temmeligt uforandrede. Modsætningen mellem den gamle fødte Adel og den nye Pengeadel er af sig selv bleven ophævet ved Pengeadelens Optagelse i Adelstanden. Denne Blanding af Englands gamle

Adel og den rige Borgerstand fra Begyndelsen af forrige Aarhundrede har frembragt de ledende Politikere, der med ikke ringe Frisind, nøje vaagende over Bevarelsen af deres Indflydelse, regerer England.

Dette Regeringsparti er vekslende konservativt og liberalt, i første Tilfælde mere aristokratisk vidtskuende „imperalistisk", i sidste mere gammelengelsk, smaaborgerligt og kirkeligt. Det fælles Synspunkt er Bourgeoisie-Synspunktet, hvori der ikke findes megen Forstaaelse af, hvad man kan sammenfatte under Betegnelsen „evropæiske Fremskridt". Regeringspartiet, hvadenten det tilhører det ene eller det andet af Partierne, har sine to stærke Modsætninger, opefter i Kongemagten, som skal holdes inden for visse af Traditionen nøje fastsatte Grænser, nedefter i de rene demokratiske Strømninger i den lavere Mellemklasse og mere oplyste Del af Arbejderne. I Dronning Victorias Levetid var Forholdet til Kongemagten det mest venskabelige, men det kan næppe skjules, at Kong Edward efter sin Tronbestigelse har forsøgt, med Omgaaelse af de regerende Partier, at nærme sig de lavereliggende Stænder. Kong Edward har forstaaet, at den engelske Kongemagts naturlige Allierede er Demokratiet. Det bør dog tilføjes, at Kongens Holdning til de lavere Stænder foreløbig ikke har haft andre Følger, end at han ved Uddelingen af Titler til Smaafolk og ved Modtagelsen af jævne Borgere i St. James' Palace har bidraget til Snobberiets Udvikling. Titelgalskaben, der forhen alene huserede i de øverste Klasser, har i vore Dage bemægtiget sig langt dybere liggende Folkelag. Det moderne England er modent til Behandling af en ny Thackeray.

— Mens jeg fordybede mig i disse Spørgsmaal med Sir Robert, havde Selskabets yngre Medlemmer aflagt et Besøg i Landsbyskolen, hvor Mr. Williams efter gammel Sædvane bespiste Børnene. Miss Cicilie, der rødmende gik om i Selskabet, havde uddelt Gaverne, et Stykke Legetøj og en Juleblomst til

hvert Barn. At Løjtnant Williams havde været en virksom Deltager ved Uddelingen er en Selvfølge. Studenterne fra Oxford og Cambridge havde faaet en Følelse af Situationens Vanskelighed, og i denne Følelse havde de rivaliserende Universiteter rakt hinanden Haanden over Nederlaget. Nu gik de og spillede et fredsommeligt Parti Billard.

Der blev budt Te til Selskabet, og befandt man sig i dette Øjeblik i en af Fløjdørene, hvor der var Udsigt gennem en Række Sale med tændte Lysekroner, med Palmer, livréklædte Tjenere, blinkende Teservicer og Damer og Herrer, saa maalte man Omfanget af Rigdommen i et engelsk Hjem. Men Juleaften-Stemningen slog ikke stærkt igennem. Ogsaa her mærkede man den engelske Tilbageholdenhed, den indre Modstand mod at bøje sig under Hjertets Følelser. Iøvrigt er første Juledags Middag den egenlige engelske Julefest, men til denne indbydes ikke Fremmede. Det er en stille Højtidsdag, der ikke afviger meget fra en almindelig Søndag. Om Formiddagen er Familien i Kirke, ved sin Hjemkomst spiser den en større Middag. I religiøse Huse hænder det, at Husbonden om Eftermiddagen oplæser et Stykke af Bibelen for Tjenestefolkene, der om Aftenen har deres Slægtninge og Venner til Middag.

Nu hørte vi Musik fra Spisesalen. De Unge dansede, og i Spidsen for de Unge Løjtnant Williams og Miss Cicilie. Det syntes, som om slet ingen bemærkede dem, og dog fulgtes de hemmeligt af Alles Øjne. I Enden af Salen sad Mr. Williams, nydelig og ærværdig i en højrygget Lænestol. Han lignede sin Fader og Farfader, hvis Billeder hængte lige over ham paa Væggen, og Ligheden kunde — i ungdommelige og forskønnede Linier — føres videre til hans Søn, der var den frejdigste og eleganteste Deltager i det lille Middagsbal.

Da Dansen, hvori de Ældre ogsaa deltog, havde varet en Time, kom Tjenerne bærende med et Bord, hvorpaa der stod en aflang Bolle, den gamle engelske *Wassail Bowl*, som Mr.

Williams personlig havde brygget. Nu rørte han om i den med en lang Ske. Paa Overfladen af den røde Vædske, der var sammensat af syv gamle Vine, som hver for sig skal kunne smages, svømmede tørrede Frugter. De fyldte Salen med krydrede Dufte. Det var Midnat, og vi skulde skilles efter at have drukket paa en glædelig Jul.

Et Juleselskab.

Ved denne Lejlighed holdt Værten, Mr. Williams, en Tale, som Sir Robert betroede mig var grundig forberedt, og hvori man skulde lægge nøje Mærke til ethvert Ord. For mig var Talen dog af mindre Interesse; den angik næsten udelukkende Familien. Alle Tilstedeværende blev nævnte i den, og som det syntes mig særligt Miss Cicilie, der stod ved Siden af Løjtnant Williams, friskere og finere end den lyserøde Rose, der urørt sad i hendes Bryst.

Da Talen var endt, og Skaalen var drukket, rakte vi hinan-

den Haanden og skiltes. Saa stort var Huset, at et Selskab paa 30 Personer kunde opløses og sporløst forsvinde i de endeløse Gange. Ankomne til de fjerne Fløje fandt enhver af os et Gæsteværelse med et Uhyre af et Vadskeapparat, et Badekar og et pragtfuldt Sengested med dobbelte Fjedermadrasser og Dyner, der var stoppede med Edderdun.

Carol Orkestret Julenat.

Jeg laa og ventede nogen Tid og gjorde tapre Anstrængelser for ikke at lukke Øjnene. Jeg vidste, at en Carol skulde spilles foran Vinduerne; ogsaa i London vækkes man denne Nat ved disse Toner. Det er Carol-Orkestret, der ved Instrumenter minder os om Hyrdernes Sang. Næste Morgen indfinder Musikanterne sig ved Dørene og faar et Par Kobberstykker i deres Box. Man giver dem med Glæde. En engelsk Jul kunde slet ikke tænkes uden disse Nattens blide Toner.

Træt af Rejsen og Aftenens mange Indtryk faldt jeg dog snart i Søvn, men længe havde jeg ikke sovet, før jeg vaagnede ved en forunderlig stemningsfuld Musik. Jeg sprang op, løftede Persiennen, og i et Væld af lyse Maanestraaler, der flød ind i

Værelset, saa jeg Landsbyens Mænd og Drenge opstillede i Parken med Trompeter, Fløjter og Violin. I Spidsen for dem stod Santa Claus med den femtakkede Guldstjerne paa en Granstang. Det fattige Guld fra Stjernen kastede Guldblink i den hvide Sne.

Jeg lagde mig igen, og medens Billedet derude gled bort i luftige Toner, gennemgik jeg i Tankerne Aftenen, jeg havde oplevet: Afrejsen fra London, Køreturen over de hvide Marker, Modtagelsen paa Landsædet, Vært og Værtinde, Selskabet, Samtalerne, Ballet og gamle Mr. Williams Tale, og i denne Række af Optrin og Oplevelser fandt jeg bestandig mellem Onkler og Tanter, mellem tykke svulmende Englændere og gamle skarpe Ansigter en hvidklædt smidig Kvindeskikkelse med Løjtnant Williams lyserøde Julerose i sit Bryst. Og det forekom mig, at det smukkeste, jeg havde set og iagttaget denne Aften, var den respektfulde ærbødige Maade, paa hvilken Sønnen i Huset havde nærmet sig en Kvinde, som utvivlsomt inden ret længe vilde blive hans Brud.

DOKKERNE

Paa omstaaende Kort vil man uden Vanskelighed paa begge Sider af Themsen finde en Snes Inddæmninger. Disse Inddæmninger, *Docks* (store firkantede gravede Havne), kan inddeles i fire tydeligt adskilte Systemer. Øverst tilvenstre ligger *London Docks.* Derefter paa en mægtig Landtunge Syd for Themsen *Surrey Commercial Docks*, og endelig Nord for Themsen *West-India* og *East-India Docks,* og samme Steds længere tilhøjre det fjerde og sidste kolossale Dok-System, *Victoria* og *Albert Docks.* Om Dokkernes uhyre Omfang faar man selvfølgelig ingen Forestilling af den lille Tegning. Sammenlagte er de et Hav.

Fra Fenchurch Street Station i London kører vi lige ud til London Docks, der særlig er en Dok for Kolonial-Artikler. London Docks blev gravet 1805 og kostede 4 Millioner Pund. I de forskellige Bassiner er der Plads for 400 Skibe, Lagerrum for 260,000 Tons Ladning og Kælderrum for 700,000 Hektoliter Vin. Men vi vil her og i det Følgende saa vidt muligt undgaa at belyse Forholdene statistisk. Man skal dog med egne Øjne

betragte 100,000 Mennesker, der som Bier farer ud og ind mellem duftende Bjærge af Varekasser med Te, Kaffe, Sukker og Tobak etc., for at faa en Forestilling om disse *Docks.*

I London Docks opdager vi en meget omtalt Ovn, hvori konfiskerede Varer, forfalskede Artikler, Tobak o. lign. overgives til Flammerne. Et Uhyre af en Skorsten over Ildstedet kaldes af Folkevittigheden „Dronningens Pibe". I Kælderne, der

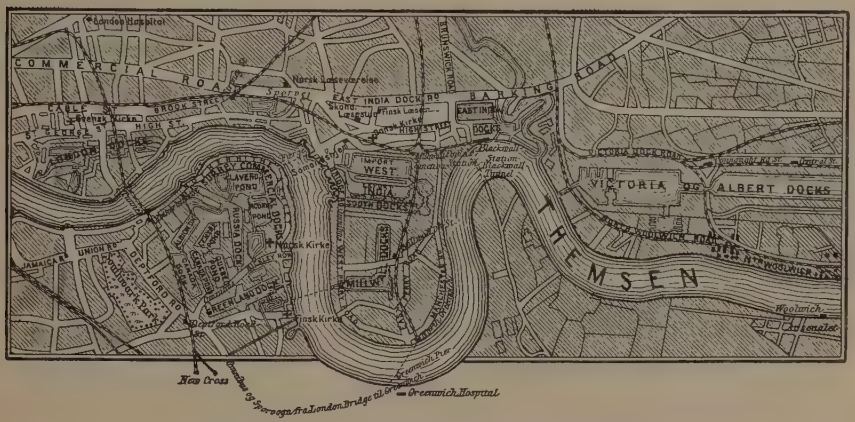

Kort over den Del af Themsen, hvor Dokkerne ligger.

labyrintisk breder sig under Dokken, er Luften saa fyldt med Spiritusdampe, at man ved Indaandingen næsten bliver ør i Hovedet. Forresten er det ikke vanskeligt at faa Tilladelse til at smage paa Vinene (Tilladelsen gives skriftligt paa Kontoret). De Besøgende suger af Fadene gennem et Papirrør, som Arbejderne forfærdiger paa Stedet.

Fra London Docks kører man med Banen under Themsen og kommer over til det store Dok-System paa Flodens Sydside, *Commercial-Docks,* en halv Snes Dokker, der tilsammen spænder over mere end en Kvadratmil. Tunnelen, man passerer, blev gravet 1824, og den er nu saa gammel og saa utæt, at man er vel fornøjet, naar man lykkelig er sluppen gennem den og staar i Dagslyset paa den anden Side. Man kan ogsaa til Overfarten over Themsen benytte en Færgebaad; i saa Fald vil man

med det samme faa et Glimt at se af det Flodparti, Dickens ofte skildrede. Her har vi lyslevende den gamle hvidskæggede Færgemand, som vi saa godt kender fra engelske Romaner: Faderen til den ærbare Datter, der kom paa Afveje, mens den Gamle laa dernede i Baaden og tyggede paa sin Skraatobak. „Færgemandens lystige Liv“ (the jolly life of the waterman), som det saa ofte hedder hos engelske Digtere, er vistnok lystigere i Bøgerne end her i Virkeligheden. En Færgemand, med hvem vi taler, klager over, at Taksten for et opfisket Lig er bleven reduceret til 2 Shillings. Tidligere, da Færgemanden ofte selv kastede en Passager i Vandet, betaltes Liget med et Pund Sterling. I vore Dage er Færgemændene paa Themsen kun lidet omtalte, og egenlig Genstand for større Opmærksomhed er de næppe mere end een Gang om Aaret, paa deres aarlige Derby-Dag. Saa arbejder Færgemanden sig med Tungen ud af Halsen op mod Strømmen, og maaske vinder han den store Pris: En Baad og 5 Pund Sterling. Paa Vejen hjem til Rotherhithe — det tætbefolkede Kvarter, hvor Færgemændene lever — modtages Sejerherren som en romersk Triumfator. Hans Kolleger rejser Aarerne for ham, og ved sin Hjemkomst finder han et lille Hus i Rotherhithe festligt flagsmykket — og det er hans Hus.

En rigtig „Waterman“.

Af gamle Dages Forbryderliv paa Themsen er nu ikke

stort tilbage. I Wapping har *Thames Police,* det vil sige Flodpolitiet, sin Hovedstation, og herfra udgaar der hveranden Time, Dag og Nat, en Baad, som gennemsejler hele Floden fra Crayford Creek til Fulham. Flodbetjentene arbejder efter samme Regler som Politibetjentene paa Landjorden. De holder Orden paa Floden, regulerer Færdslen af Skibe, og nu og da

Det Parti af Themsen, som Dickens skildrede.

opfisker de en Druknet (især i Nærheden af Waterloo Bridge, hvor Selvmorderne plejer at springe i Floden), og endelig gaar de om Bord i tomme Fartøjer og Pramme og tager en Tyv. De Druknede, som opfiskes med et særligt Redskab, transporteres til Hovedstationen i Wapping. Her ejer London et *La Morgue*, der med sine Rækker af Druknedes frygteligt fordrejede Ansigter er hundredefold uhyggeligere end La Morgue i Paris.

Surrey Commercial Docks er en halv Snes store Dokker, bestemte for Skibe, som bringer Træ og Is. Det er da her, at man skal søge de skandinaviske Sejlskibe, der farer paa London. Hvert andet Fartøj, der ligger i disse Dokker, bærer skan-

dinaviske Vimpler, og mellem de høje Brædde-stabler, som fylder Dokkerne, høres de skandinaviske Sprog.

Der er en Times Kørsel fra Dokkerne til Londons Midtpunkt, og ikke mange af Sømændene kommer saa vidt, at de faar noget Indtryk af den egenlige By. Hvad de ser af London, er de smalle og skidne Gader, hvori omtrent enhver Beværtning er en Faldgrube. Ved Aftentide oversvømmes Sømandskvarteret af Spillere og andre Gavtyve; et Par usle Variétéer aabnes, og enkelte Gader fyldes med Sværme af Fruentimmer, der har en virksom Medhjælper i Mørket.

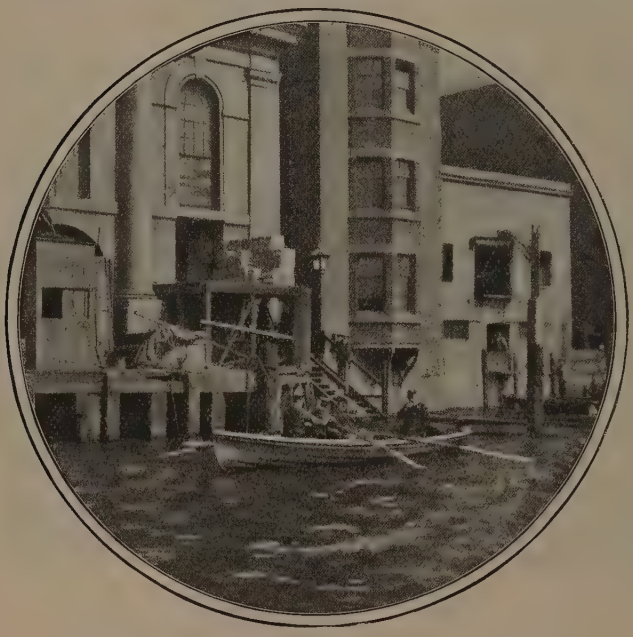

Opgang til Flodpolitiets Hovedkontor i Wapping.

Som Modvægt mod Beværtningerne, Variétéerne og de løsgaaende Kvinder, der udspænder deres Garn for Sømændene, gøres der et betydeligt Arbejde i Dokkernes Missionshuse. Den norske og den finske Kirke ligger i Commercial Docks, og paa den anden Side af Floden den danske og den svenske (den sidste paa Prince's Square, hvor Swedenborg er begravet). Fremdeles vil man paa Kortet tæt ved den danske Kirke se det store skandinaviske Sømandshjem med Sengeplads for 200 Søfolk. Fra dette Hjem alene sendes aarligt ca. 15,000 Pund Sterling til Norden. Det er 270,000 Kroner, som Matroser fra

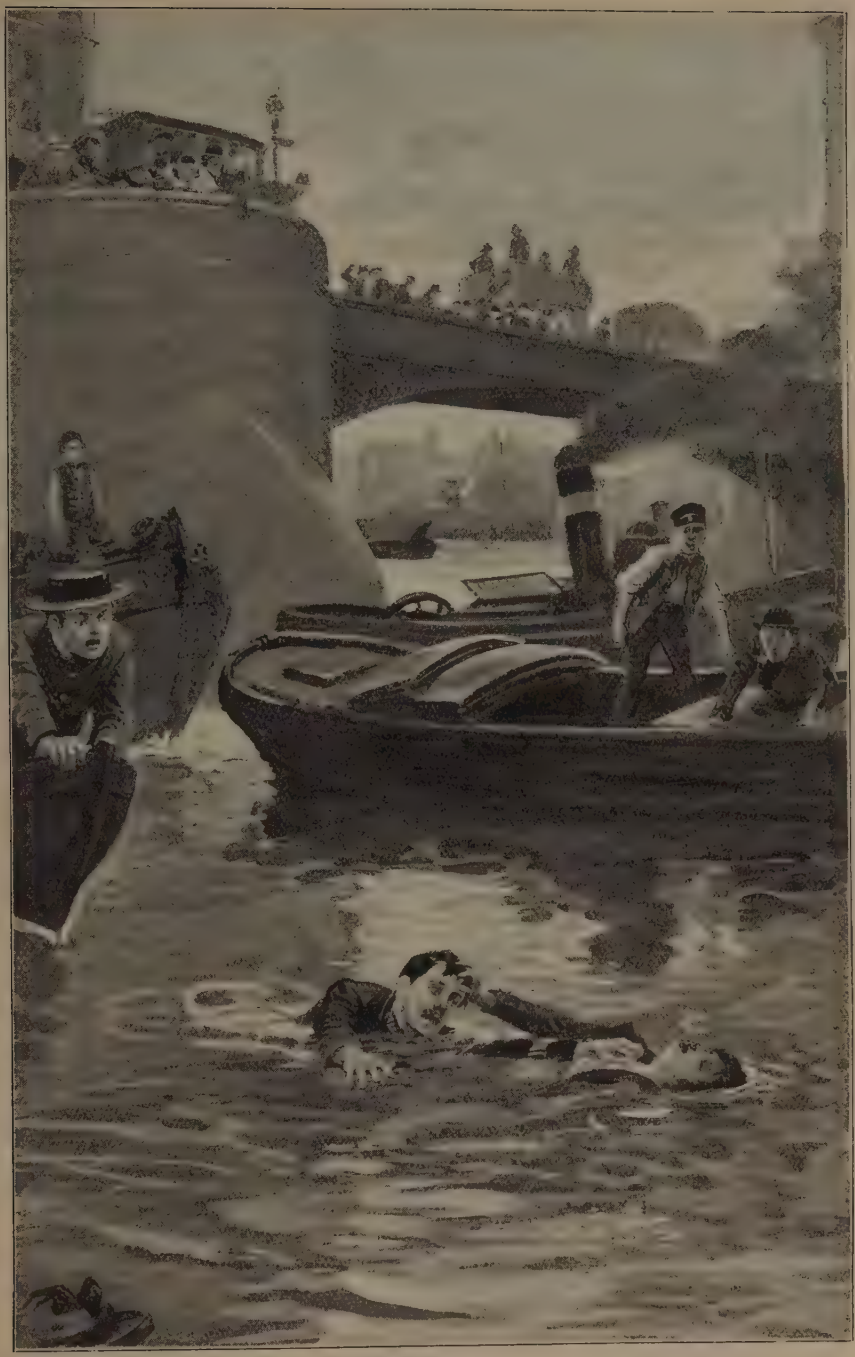

En Kvinde, der er sprungen ned fra Tower Bridge.

Skandinavien har opsparet. Hyren paa en Damper er for en Matros 4 Pund om Maaneden, for en Fyrbøder $4^1/_2$ Pund. Paa Sejlskibe noget mindre, sædvanlig 3 Pund. Der skal i disse Dokker aarlig ankomme og afrejse over 20,000 norske Søfolk.

Fra Commercial Dokkerne spadserer vi sydefter gennem

Det skandinaviske Sømandshjem i Dokkerne.

Deptford Road til Greenwich. Hele dette Kvarter er fattigt og trøstesløst, en Uendelighed af milelange Gader, hvor det ene toetages Hus nøjagtig er af samme Udseende som det andet. Vi vandrer gennem Dokarbejdernes Verden — og hvilken glædesløs og øde Verden! Det er næsten en behagelig Forandring, naar Ensformigheden omsider brydes af Fabriksbygninger, af hvilke enkelte er hele Byer. Jo nærmere vi kommer Greenwich, desto talrigere bliver Fabrikerne. Tilsidst spadserer vi i en uhyre Skov af Skorstene, der staar som mørke Søjler under et Tag af Røg.

I Greenwich ligger et Sømandshospital, der gratis behandler

syge Søfolk. Mellem Patienterne træffer vi flere Matroser fra de nordiske Lande, og de er enige om at rose Forstanderen og Hospitalets Sygeplejersker, mellem hvilke forøvrigt er en dansk Dame. Paa Hospitalets Tag har Lægerne indrettet et Brystsyge-Sanatorium, som de med Stolthed foreviser. Man

Den Del af Themsen, der kaldes „The Pool".

finder, det er en løjerlig Idé at anbringe de Brystsyge midt i Røgen fra Tusinder af Skorstene, men Lægerne forsikrer, at Kulrøgen aldeles ikke er skadelig for Brystsygen. Snarere har den en lægebringende Virkning. Patienternes Friluftslejer er opstillede efter det almindelige Sanatorie-System, og de syge Matroser, med hvem vi taler, er tilsyneladende velfornøjede. De har her fundet Fred og Hvile, ja lidt Solskin, paa deres anstrængende Livssejlads.

Tæt ved Sømands-Hospitalet ligger Syd-Londons eneste

store Restavration, *Ship Taverne,* der serverer en udmærket men temmelig dyr Fiskemiddag. Her er det, at Ministre og ledende Politikere ved Parlamentets Slutning samles til den historiske *Whitebait-Dinner,* en politisk Middag, i hvilken Themsens hyppigst forekommende Fisk, den lille Whitebait, spiller en fremtrædende Rolle. Den er dog nu noget sjældnere i Themsen.

London Bridge, set fra City.
Den stærkest befærdede af Themsen-Broerne.

En ganske lille Strækning Syd for Hospitalet hæver sig paa Toppen af en Høj det berømte Greenwich Observatorium, hvis Meridian er 0. Ved Indgangen til Observatoriet hænger et Normalur med Timeangivelser til 24, og to Gange om Dagen vises Tiden fra Toppen af Observatoriet, idet en Kugle, synlig i mange Miles Omkres, falder fra en Stang. Paa Højen Øst for Observatoriet er der en henrivende Udsigt over Greenwich Park og over Themsen med det stærke Flodliv. Hinsides Themsen øjner man Nord-London, der i klart Vejr er synlig lige op til Hampstead. Kun faa Steder er der en mere betagende Udsigt over den mørke Kæmpestad, som med vældige Linier skærer sig gennem de gule Taagedampe.

Vi forlader Greenwich og kører paa Toppen af en Omnibus til Blackwall (Ruten findes paa Kortet Pag. 299). Tilhøjre for Vejen ser vi Røgskyerne fra Arsenalet, som beskæftiger 16,000

London Bridge og Themsen, set fra Toppen af „The Monument".

Arbejdere, tilvenstre har vi, paa den anden Side af Floden, de tre store Dokker *Millwall Dock,* hvor det Forenedes Dampere losser og lader, og *West-India* og *East-India Docks,* hvoraf den første egenlig er to selvstændige Dokker, henholdsvis for Import og Eksport. Det var fristende nok at dvæle her en Eftermiddag, for der er mange fængslende Enkeltheder i dette Havneliv, som spænder over Kvadratmile. Men Tiden iler, og

vi har endnu store Afstande at tilbagelægge. En Skildring af de indiske Dokker maatte ogsaa omfatte en Skildring af Englands oversøiske Handel. Denne By af Pakhuse, denne Skov af Master og denne Hær af Mennesker, der færdes i en Duft af indiske Varer, smelter sammen til et uforglemmeligt Baggrundsbillede af City.

Men Omnibusserne kører videre, til Gaden langsomt synker,

Nedkørslen til Blackwall Tunnel.

og Murene efterhaanden forvandles til massive Vægge uden Vinduer. Vi befinder os i den berømte Blackwall Tunnel, hvor Londons disede Himmel erstattes af et muret Tag. Ikke desmindre opretholdes Forestillingen om en Gade: Tunnelens hele Anlæg, Kørebanen, Fortovene, Vognene, der farer forbi hverandre, og Fodgængerne, der i lange mørke Strimer trækker gennem det gule Lys. Tunnelen er i sin hele Længde oplyst af elektriske Glødelamper, der drager Vejens Grænser med tynde gnistrende Ildstrimer. En Dykker, der stod i Flodbunden, vilde se Tunnelen som et vældigt Staalrør; indvendig er den en opmuret Gade, der lukkes af et glaseret Murstensloft. Det Hele er et Arbejde, der i teknisk Henseende kan maale sig med

Brooklyner Bridge og lignende Mærkværdigheder. Men Blackwall Tunnelen kan ikke beskrives eller afbildes. Man maa gaa igennem den. Længden er 5679 Fod. Anlæget har kostet $1^1/_4$ Mill. Pund.

Vi passerer East-India Dock, der væsenligst søges af Sejlskibe, og kører videre, til vi omsider ankommer til Londons to

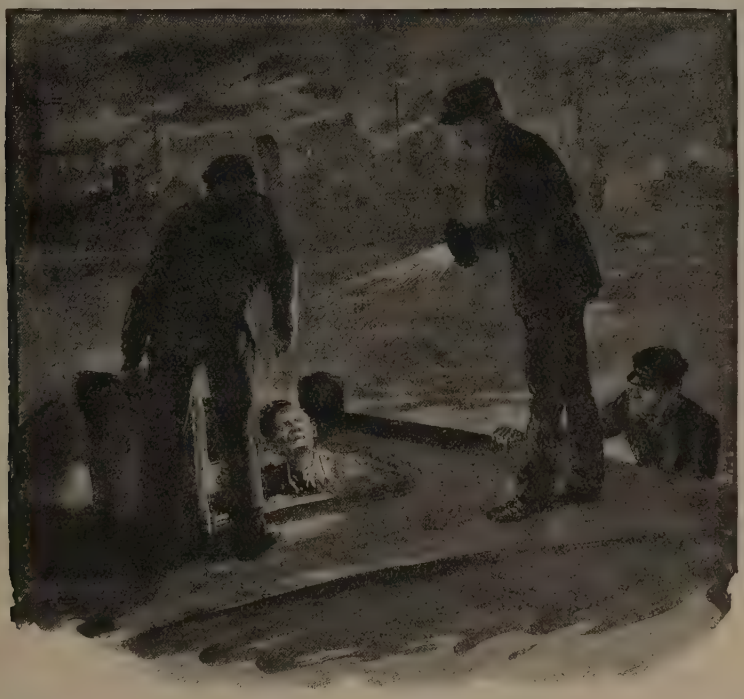

Flodpolitiet overrasker de Fattige, der om Natten søger Skjul i Prammene paa Themsen.

største Dokker, Victoria og Albert Docks, der har en samlet Længde af fire Mil. Langs med Kajerne af de to Dokker ligger Kæmpeskib ved Kæmpeskib, og enhver tænkelig Losseindretning, de sidste Aars Teknik har frembragt, har her naaet den højeste Udvikling. De største af de engelske Dampskibslinier, der har deres Endestation i Albert Dock, er Verdenslinierne *Peninsular & Oriental,* sædvanlig kaldet „P and O“, *Allan* og *British India* og *National.* Hvert Øjeblik standser man forbavset ved Synet af Dampere, der luder over Kajerne som hele

Jernbjærge. Saa store Skibe har man aldrig forhen set Mage til, og dog losser de her bogstavelig talt ved City-Købmandens Dør. Londons Plads paa Kortet er i kommerciel Henseende lige heldig, hvadenten man ser hen til Oplandet eller til den isfri let tilgængelige Flod, der byder Skibsfarten saa enestaaende Betingelser. Dens Dybde er mere end tilstrækkelig for store Dampere, og ved det vekslende Høj- og Lavvande føres Sejlskibene af sig selv op og ned med Strømmen, uden at denne dog er saa voldsom, at Sejladsen vanskeliggøres. Grundlaget for det engelske Handelsherredømme og Citys Storhed er Englands Havn.

Omridsene af de Kræfter, vi ser i flygtigt Strejflys, kan næsten ikke drages uden ved statistisk Medhjælp. Tonnagen, der aarligt indskibes til London, er nu 14,682,971 Tons (til Liverpool, den næststørste Havn i England, 8,282,774 Tons). Af fremmede Havne, der kommer London nærmest, staar New York højest med en indgaaende Tonnage paa 8,115,528 Tons (altsaa $52{,}_{7}$ pCt. af Londons indgaaede Tonnage), Hamborg med 7,765,950 Tons (lidt over Halvdelen af Londons), Antwerpen med 6,842,163 Tons ($44{,}_{5}$ pCt.) og Rotterdam med 6,323,072 Tons ($41{,}_{1}$ pCt.). Hele Skibsfarten paa London er $^{1}/_{5}$ af den samlede engelske Skibsfart.

Dog, de Færreste har nogen Forestilling om Omfanget af Englands hele Skibsfart. Vi anfører et Par Tal. De engelske Havne modtog Aar 1902 ialt 365,996 Skibe med en Tonnage af 109,166,534 Tons. Til Sammenligning kan tjene, at de tyske Havne samtidigt modtog 89,412 Skibe med en Tonnage af 19,169,131 Tons. De engelske Havne anløbes da aarligt af fire Gange saa mange Skibe (med fem Gange saa stor Tonnage) som de tyske. Endda bliver den engelske Skibsfarts Overvægt større, naar man erindrer, at der kun er 42 Millioner Englændere mod 55 Millioner Tyskere. Paa den anden Side maa det selvfølgelig ikke overses, at Tysklands Indførsel ogsaa

foregaar paa Jernbane, medens England ikke har anden Forbindelse med Omverdenen end pr. Skib. Men Tallene viser, i hvor meget højere Grad end andre Lande England er henvist til

En Flodtyv føres i Land.

Havet, og hvilken Rolle Dokkerne spiller i Londons Handelsliv.

Samtlige Dokker, vi her har omtalt, ejes af private Selskaber, hvad der i flere Henseender har vist sig at være en uheldig Ordning. En Kommission er bleven nedsat, og den er netop beskæftiget med at samle alle Dokkerne i et enkelt Havneselskab, i hvilket Aktierne overtages af Aktionærerne i de nu

bestaaende Dokselskaber. Ved Overtagelsen ophæves en Del gamle Avtoriteter: Flodopsynet, Lodsvæsnet og andre Opsyn og Væsner, der ikke er fulgte med Tiden. Selskabet, hvori de nye Myndigheder samles, skal stilles under en Bestyrelse paa 40 valgte Medlemmer, af hvilke City vælger 3, Londons Byraad 11,

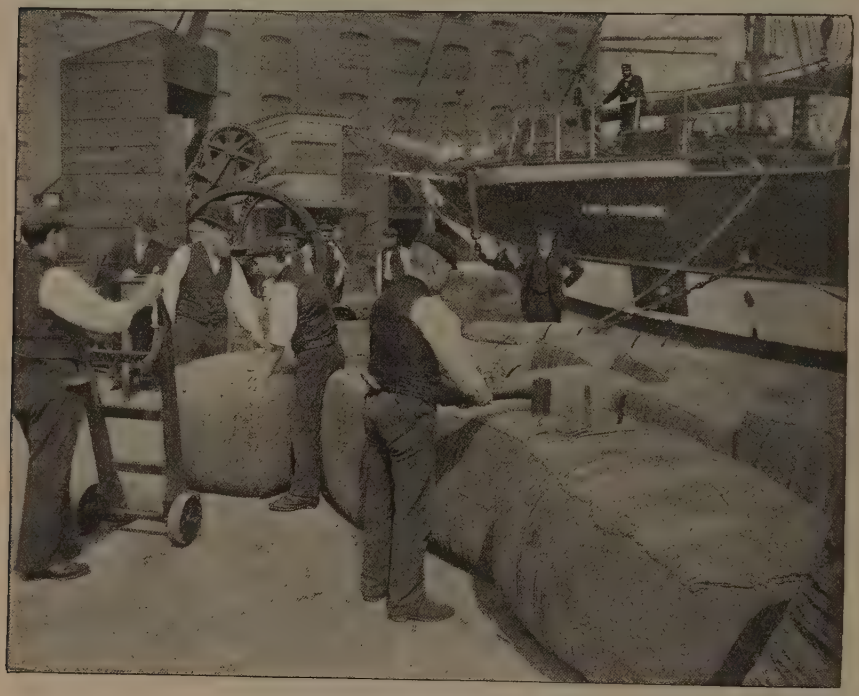

Damper, der losser Uld i Dokkerne.

Jernbaneselskaberne og andre Institutioner Resten. Til Uddybning af Themsen foreslaas i et Tidsrum af 10 Aar anvendt $2^1/_2$ Million Pund Sterling. Desuden anvendes $4^1/_2$ Million Pund Sterling til Ombygning af de gamle Dokker. Pengene udredes af City og Londons Byraad i Forening. Skibsafgiften forhøjes ikke, undtagen for Lystfartøjer, men ved den voksende Brug af Havnen forventes en aarlig Merindtægt af 210,000 Pund Sterling.

— Der er et bestemt Forhold, som er stærkt iøjnefaldende

for den, der gaar omkring i Dokkerne, og det er Modsætningen mellem de fremmede Verdners Rigdomme, der transporteres ind i Pakhusene, og de engelske Arbejderes trøstesløse Fattigdom. Om Dokarbejderne i London har Enhver hørt Tale. Vi

Dokarbejdere, der samles til Demonstration.

har læst Beretninger om de store Strejker, og vi har set, at der bag Strejkerne laa en frygtelig Eksistenskamp. Dokarbejdere som Helhed maa inddeles i tre forskellige Klasser: „de Kongelige", der har fast Ansættelse, „Billetmændene" (Ticket-men), der engageres i Timer (de er atter efter Ancienniteten inddelte i to Klasser A og B), og endelig den tredie store Klasse, „de Tilfældige" (Casuals), som slaas om det Timearbejde, der tilfældigt udbydes. „De Tilfældige" er det mørke sociale Punkt i Dokkerne. I dem ulmer Misfornøjelsen, og naar den ved

Lejlighed slaar ud i lys Lue, er det sjælden uden en gyldig Aarsag. Sultne og forkomne møder de i den tidlige Morgen, frysende i deres tynde, slidte Dragter, et Billede paa Mennesker i Nød. I Reglen er der ikke noget at gøre for dem, og Opsynsmændene driver dem da hen i en af Krogene, hvor de maa vente, mens „de Kongelige“ og „Billetmændene“ passerer dem. De staar paa samme Sted i Regn og Kulde, naar Marketendervognene op ad Dagen kører ind med Mad til deres lykkeligere Brødre. Men hører de nu i Dagens Løb fra Floden en Dampers hæse Fløjte, ser man dem pludselig komme i Bevægelse; de stormer ind ved Lossekajen, hvor Bobby skyndsomst har udspændt en Jernkæde over den aabne Plads. Damperen gøres fast ved Bolværket, og samtidigt viser et Par Formænd sig. De Arbejdsløse hilser dem med en Skov af oprakte Hænder, og Trængslen bliver saa frygtelig, at Kæden truer med at briste. Arbejderformændene holder i venstre Haand en Bunke hvide Sedler, som de uddeler til de Arbejdere, de ønsker at antage, og det er mærkeligt at se, med hvilken Sikkerhed de i Trængslen forstaar at finde de bestemte arbejdsdygtige Ansøgere. Det vedføjede Billede giver en Forestilling om denne Kamp for Livet. Det er et Billede, der gør et gribende Indtryk, naar det levende udfoldes for Beskueren. Man glemmer ikke let igen de mange furede, ængstelige Ansigter, der bølger op og ned bag Kæden, og man glemmer aldrig disse Menneskers Angst. Her er Mænd i alle Aldre og utvivlsomt mange, der har kendt bedre Dage, fallerede Handlende, uheldige Bankspillere og Sagførere, der har mistet deres Bestalling. Ogsaa findes der vist i denne Hob adskillige Forbrydere; men ved Uddelingen af Sedlerne tages der alene Hensyn til de fysiske Betingelser. Omsider er Sedlerne bortgivne paa nær en eneste, og „de Tilfældige“, der befinder sig paa den indvendige Side af Snoren, aander lettere. I deres Kamp for Tilværelsen, hvor Haab og Skuffelse ideligt skifter, har de tilkæmpet sig

Formændene, der ved et Skibs Ankomst antager ledige Folk i Dokkerne.

Livsopholdet for Dagen. Efter gældende Regel overgives den sidste Seddel til en Olding, og dennes Glæde er da endelig et Lyspunkt. Den øvrige Skare trækker med mørke Miner ud af Pladsen, hvor Bobby nu værdigt ruller Kæden op og indtager sin Yndlingsstilling med Ryggen mod en Væg.

Losning af Frugt ved Nattetid.

Det er hen mod Aften, da vi oven paa en Omnibus, vor trofaste Kamel i Londons Ørken, nærmer os West-India Docks, der er Midtpunktet for de skandinaviske Sømandskirker og Missioner. Paa Vejen passerer vi West-India Docks Road, hvor Indiere, Malayere, Singhalesere og adskillige andre af Orientens Folkefærd med deres brune Ansigter og spraglede Dragter paa en besynderlig Maade liver op i Vrimlen. Øverst i Gaden ligger *Strangers Home,* som altid er overfyldt af Indiere, og tæt ved Dokkerne, i Nærheden af den danske Kirke, en mærkelig Gade, som næsten udelukkende beboes af Kinesere. Her ser vi de sorte Krebsebogstaver paa de lodret nedhængende røde Skilte.

Ved Indgangen til Butiken staar rygende Josspinde, bag i Boderne, halvt skjulte af duftende Tekasser, opdager vi Kinesernes gule fladtrykte Ansigter, og ud af alle Døre slaar en stærk krydret Lugt, som fremkalder Erindringen om Hongkong og Canton. Pludseligt er vi Tusinder af Mile borte, henflyttede til det fjerne Folk, der ejer Østens mærkeligste Kultur.

Men bedst som vi i Tankerne vandrer gennem Kina, hører vi en hjemlig Kirkeklokke, og tæt ved Kinesergaden opdager vi en Kirke, der med oplyste Ruder blinker os i Møde gennem Aftenen. I Lysskæret, der falder ud af Kirkedøren, staar en Flok Sømænd, og disse Sømænd taler Dansk, Norsk og Svensk. Kirken er den danske Kirke, og den Fest, der skal fejres, er nok en Julefest. Det er fjerde Juledag.

Undersøgelse af en Arbejder, der forlader Dokkerne.

Midt paa Gulvet, lige under et Skib, der hænger ned fra Loftet, er rejst et Juletræ. Det er smukt indviklet i Guldflor, behængt med Gaver, og tindrer fra øverst til nederst med smaa røde og blaa Lys. Ved Alteret sidder Præsten i Selskab med nogle danske Kunstnere og Kunstnerinder, der er komne ud fra London for at underholde Søfolkene, og fjærnere ser vi paa Stolerækkerne langs med Væggene en Del danske og norske Damer og Herrer, der vistnok for første Gang befinder sig paa disse Enemærker. Damernes Øjne flakker med nysgerrig Del-

tagelse fra Juletræet til Gaverne paa Bordet, fra Præsten og Kunstnerne til Søfolkene, der i lange Rækker Side om Side sidder paa Kirkens Gulv.

Søfolkene er Besætningen paa Skibe, der tilfældigvis befinder sig i Dokkerne. Nu sidder de her, lidt usikre i de uvante Om-

Den danske Sømandskirke i Poplar.

givelser og blændede af det stærke Lys. Jo længere de sidder, desto mere skutter de sig ind imod hverandre, og de duver med Hovederne, forlegne over at være Genstand for den almindelige Opmærksomhed. Flertallet af dem er vist lige komne ind fra Havet. Deres Klæder er fugtige med Folderne fra Skibskisten, deres Ansigter er mærkede af Nattevaagen, ondt Vejr og Savn. Der skal en uhyre Portion af baade legemlig og aandelig Varme til for at faa Liv i disse Søfolk. De har pløjet Nordsøen ved Vintertide, og Kulden sidder dem endnu i Krop-

pen. Forknytte og nedtrykte er de. Ak! saadan tilreder Havet sine Helte!

Julestemningen vil da heller ikke rigtig arbejde sig frem. Der er unge kønne Damer, som dristigt blander sig mellem Matroserne, men paa deres venlige Spørgsmaal faar de sky og knappe Tilsvar. Kunstnerne spiller, og Præsten taler, og de ældre Damer uddeler Gaver, men Sømændene sidder sammenklumpede, tilsyneladende følelsesløse og udenfor den hele Fest.

Saa er det, som om de Assisterende et Øjeblik blev trætte. Modløse ser de til hinanden, for saadan havde de ikke tænkt sig denne Julefest, hvortil de kom med deres bedste Vilje. En Pavse opstaar, og i Pavsen spillet Orglet. *Saa* stille er der nu i Kirken, at man kan høre Lysene brænde. Træet staar midt paa Gulvet, og ned over alle Grene straaler det som et Eventyr. — Det er et dejligt Syn.

Og det, som gode Viljer og kærlige Hænder ikke evnede at skabe, det kommer nu ganske stille og uventet af sig selv. Betragter vi Søfolkenes bevægede Udtryk, mærker vi, at der er noget inden i dem, som gaar løs og kommer i Drift. Julelyset har gjort sin store Gerning. Det sprutter fra Granen, det kaster Gnister i Rummet, og snart brænder det i hvert et Blik og hver en Sjæl. Der er stærke Mænd, som hulker. Og mens Julesalmen løssluppen lyder fra de træge Munde, flyver Julens Engel over Londons Dokker. Vi føler, at nu bøjes Hjerterne ind i Andagt, og at vi gennemlever en højtidsfuld Time.

SØNDAG I LONDON

I denne By, hvor Tusinder af Omnibusser, Lyst- og Fragtvogne i Gaar kæmpede sig op igennem Trængslen, rører der sig i Dag, da det er Søndag, intet andet Levende end en enlig Bobby. Hvilket Øde! Forbavset gaar man hen over de tomme Pladser og gennem de milelange vandbestænkede Gader, hvorfra der stiger lette Dampe, som er isprængte med Duften af tørret Hestegødning og tjæret Asfalt. Gadens Liv, der er som bortpustet, har efterladt en animalsk for London ejendommelig men ingenlunde ubehagelig Aroma.

Om Søndagen sover Londons Beboere til Kl. 10, og er man Morgenmand, kan man i Timer spadsere gennem Gaderne uden at møde andre Mennesker end Betjenten og andre Vogne end den lille Enspænder med de opretstaaende Metalbeholdere, hvoraf der tappes Mælk. Ved Titiden ser man hist og her en Dreng, der kommer slæbende paa en Bunke Søndagsblade, og samtidigt viser der sig en tom Omnibus. Iøvrigt er Gaden

stille, og paa Banerne under Jorden, hvor Luften om Søndagen er mere svovlet end ellers, løber der kun faa Tog.

Ved $10^1/_2$ Tiden begynder Kirkeklokkerne at ringe, hvad der i Hjemmene er Signalet til almindelig Toilettetravlhed. For en engelsk Opfattelse er det fulde Udbytte af Evangeliet nemlig

Den danske Kirke
Marlborough House Chapel
St. James Palace.

stærkt betinget af den korrekte Paaklædning. Ringningen, der først var svag, tiltager efterhaanden i Styrke. Ved Ellevetiden høres et forvirret Kor af Hundreder af Kirkeklokker, og har man ikke forhen set det, saa hører man det nu, hvor mange Kirker der er i London. Men de er ikke som i andre Byer byggede foran aabne Pladser. Ofte ligger de i Sidegader, nedsænkede under Gadelinien og indeklemte mellem moderne Huse. Det er mærkeligt at tænke, at de engang har staaet frit synlige over Londons Tage.

Ved Ellevetiden vrimler Kirkegængere gennem Gaden, hvor fattige Mænd og Koner gaar og synger Salmer for en Penny.

Midt paa en af Pladserne bemærker vi en ensom Gentleman, der staar ved Siden af et Orgel. Nu vender han bedrøvet Øjnene mod Himlen, blotter Hovedet og taler til en usynlig Menighed. Han arbejder for en af Sekterne i Nabolaget, men uden synlig Virkning paa Kirkegængerne. De gaar forbi ham uden at høre, hvad han siger, og dog er det en vigtig Meddelelse, han gør dem. Han siger, de er undervejs til Helvede.

Flere og flere elegante Herrer og Damer, der bærer Salmebøger med Guldsnit og anselige messingbeslaaede Evangelier, fylder Gaderne. Damerne udvikler en Elegance, som er paafaldende, naar man betænker deres Øjemed. Men den unge Frue, der i Silke rasler hen ad Flisen, vil med dobbelt Ydmyghed bøje sig i Andagt, naar hun er sikker paa, at hendes Hattepynt vil ærgre de bagved siddende Damer. Hun er den sande engelske Kristen, og derfor glemmer hun ikke, hvad man socialt betyder, naar man har sin egen *Pew* (betalt Kirkestol). Af Ærbødighed mod Evangeliet har hun abonneret paa den dyreste Række og anskaffet sig en Kirkehat til 5 Pund.

Som tilstrækkeligt bekendt er den anglikanske Kirkelære i sit Indhold ikke vidt forskellig fra den reformerte. I ydre Henseende derimod har Englænderne beholdt en Del af Skikkene fra den katolske Ritus. Kirkerne er byggede med dybe Kor, og Gejstligheden bærer de gamle rigt udstyrede Ornater. Det Hele gør et behageligt og komfortabelt — navnlig komfortabelt — Indtryk, og da Gudstjenesten bestandig veksler mellem Sang og Præken, og da Menigheden rejser sig under Sangen, der som Regel udføres af velindstuderede Damekor, saa trættes man intet Øjeblik.

Før og efter Gudstjenesten oplæser Præst og Klokker en Række verdslige Meddelelser, og det Verdslige understreges yderligere af et Par gamle Herrer, der i røde Fløjelsposer indsamler Menighedens milde Gaver. Der er noget Hverdagsagtigt over hele Handlingen, noget Jordslaaet, som er ægte Engelsk.

At Klasseforskellen derhos er ført ind i Kirken kan ikke overraske. En fattigt paaklædt Troende, der indfinder sig i en West-End Kirke, vilde vække en ubehagelig Opsigt mellem Damerne

Damer i Kirke. St. Georges Kapel, Albemarle Street.

og forringe Kirkens Anseelse. Formodenlig skaber Standsfordommene lignende Latterligheder i alle Samfund, men ingen Steder er de stærkere fremtrædende end i England. Den anglikanske Kirke, mellem hvis ledende Gejstlige man iøvrigt træffer højt begavede og i mange Henseender frisindede Prælater, er i Kraft af Forholdene bleven Overklassens Kirke. Den fattigere Befolkning maa søge Sekterne eller Frelsens Hær.

Vil vi nu følge den engelske Familie, vi har set i Kirken, finder vi den efter endt Gudstjeneste siddende ved en solid Middag, som af Hensyn til Tyendet indtages Kl. $1^1/_2$. Det er en meget rigelig Middag, der domineres af en fed Kalkun som Hovedret. Naar Maaltidet er tilende, samles Familiens Medlemmer

Menigheden forlader Kirken.

i Husets Drawing Room, hvor der i Stedet for Kaffe, som efter vedtagen Regel ikke skænkes om Søndagen, bydes Nødder, Kager, Syltetøjer og et Glas hed Vin. I Kresen er der ikke Andre tilstede end Husets Nærmeste. Om Søndagen gaar Englænderne ikke paa Visit og modtager ikke selv Visitter, ialtfald ikke før efter Kl. 8 Aften. Alvorligere Medlemmer af Familien fordyber sig om Eftermiddagen i gudelige Bøger, de Unge stjæler sig til at kigge i en af de fire—fem *Reviews,* der holdes i Huset. At læse en Novelle vilde anses for at være upassende og ligesaa at spille Piano eller skrive et Brev. Det sidste Forbud er især utaaleligt for en ung forlovet Miss, der ellers

dagligt sender Genstanden for sine ømme Følelser en halv Snes tæt beskrevne *Sheets*.

Imedens er Klokken bleven 3, og en Dame af Huset følger Børnene hen til Søndagsskolen, en fashionabel Børnefornøjelse med religiøs Fernis. Kl. $6^1/_2$ begiver Familien sig paa ny i Kirke og vender Kl. 8 hjem med en fortræffelig Appetit til Aftensmaden (The Supper), der i Henseende til Omfang er mindre end Middagen, men dog kan kaldes solid. Den varer til Kl. 9, og efter en Times Samtale i Dagligstuen gaar hele Familien til Ro.

Søndagsglæder i Regents Park.

Det er denne Søndag, der ufravigelig vækker de Fremmedes Harme, og det maa indrømmes, at den er vidt forskellig fra de Søndage, vi kender, med Visitter, Udflugter og Afslutning i Teatre og Variétéer. Men til Forstaaelse af den engelske Helligdag maa man erindre to Ting: At Englænderen er religiøs, og at han er et Familiemenneske. Det er sandt, at hans Religion sjælden udspringer af en Livsanskuelse, han er kommen til igennem Kamp og Selvprøvelse. Den er et Arvestykke, som hører til Huset, men dette Arvestykke er indgaaet i hans Karakter. Og endelig maa man ikke overse, at en Englænder, der i Ugens søgne Dage er lænket til Forretningen, under Kirkegangen opmuntres med lidt Musik og Salmesang, som bringer hans Hjerne Hvile. Derhos er Englænderen en god Familiefader, og det Liv, som Forholdene tvinger ham til at leve, er i dybeste Strid med hans Instinkt. Denne Mand forlader sit Hjem om Morgenen Kl. 9 og vender dødtræt tilbage om Aftenen Kl. 7. Hans Sønner opdrages

paa en Kostskole et Steds i Surrey; han ser dem kun om Søndagen; hans Døtre er fuldt optagne af Selskabelighed, og hans Kone, som skal repræsentere Huset, er ofte ude, naar han om Aftenen vender hjem fra City. Saaledes maa han da samle alt, hvad der er ham kærest, paa Ugens eneste Hviledag, og

Lørdag Eftermiddag i East-End.

han former denne efter de stærkeste Instinkter i sin Natur.

Og for ganske at kunne hellige Søndagen til Familielivet har Englænderen, hvad de Fremmede ogsaa overser, indrettet en Fornøjelsesdag om Lørdagen. Fredag Aften finder al Lønudbetaling Sted i England, og Kl. 12 Lørdag Middag lukker Forretningerne i City og Magasinerne i West-End. Teatrene har som fast Regel udsolgt om Lørdagen, skønt de denne Dag giver to Forestillinger, Kl. 2 og Kl. 8, og samtidigt drager Ungdommen i Hundredtusindvis ud til Sportspladserne i Londons Nærhed. Lørdag Eftermiddag er Teaterdag og i Foraarstiden ganske særlig Sportsdag. Om Søndagen er Teatrene lukkede, og den eneste Friluftssport, der dyrkes, er Golf.

Fra denne Afstikker til det engelske Familieliv vender vi tilbage til Søndag Morgen og betragter Helligdagen med en Rejsendes Øjne. Hvad skal man som Fremmed foretage sig i London paa en Søndag?

Der er ingen Post, og de almindelige Dagblade kommer ikke.

Unge Piger, der Lørdag Eftermiddag gaar til Sportspladsen.

Forbindelsen mellem Englænderne og Omverdenen maa om Søndagen ske pr. Telegraf. Men saa alvorlig ment er Søndagsfreden, at f. Eks. Telegrammer til Handelshusene i City bliver liggende uaabnede fra Lørdag Aften til Mandag Morgen. Om Søndagen vil Englænderne være fri for Breve, Telegrammer og Aviser, og at andre Mennesker ikke har den samme Opfattelse, anser de for en stor Besynderlighed. Da *Daily Telegraph* for nogle Aar tilbage paabegyndte Udgivelsen af et mindre Søndagsnumer, rejste der sig en saadan Uvilje mod Bladet, at det skyndsomst maatte gøre en forskrækket Undskyldning. Ikke desmindre udkommer der en Del Søndagsblade, som væsenligst har Udbredelse mellem Arbejdere og Fremmede. Et Par af disse

Blade, som vi skal nævne, trykkes endda i Oplag paa over en Million.

Lloyd's Weekly (1,300,000 Eksemplarer) er et upolitisk Nyhedsblad, der bringer Nyhederne fra Lørdag Aften. Det mest læste i Bladet er den Spalte, hvori man eftersøger bortkomne Personer. *Reynold's Papers* er ligeledes et meget udbredt Søndagsblad, der udkommer siden 1850. Det er yderst radikalt og indtager

Smaa Søndagsforretninger.

en Holdning til alle Spørgsmaal, der er stik modsat den øvrige engelske Presses. *The People* læses væsenligst af Arbejdere, og *The Weekly Dispatch* (oprettet 1851, nu købt og moderniseret af Harmsworth) er kendt for sine amerikanske Indfald. Af illustrerede Ugeblade, som henvender sig til et større Publikum, bør nævnes *Illustrated London News,* der har betydelig Udbredelse i Udlandet. Mere læste i London er *The Sketch, Sphere* og *Tatler,* de sidste begge startede af The Sketch's gamle Udgiver Clement Sharter. Fremdeles kan af kendte Ugeblade nævnes *The Graphic* (oprettet 1869), *Black and White* (1891), *Gentlewoman* (1890), *World* (for de højere Klasser), *Truth* (Laboucheres Blad, stærkt politisk, nu uden videre Betydning)

og endelig det fortræffelige lille Pennyblad *M. A. P.* (Mainly About People), der udgives af T. P. O'Connor, Medlem af Parlamentet og i over en Menneskealder Englands mest skrivende Journalist. Til Ugebladene hører ogsaa *Punch* (1841), der indtager samme ansete Stilling mellem Vittighedsbladene som *Times* mellem Dagbladene. Redaktøren er Francis C. Burnard, der —

Søndag i Leicester Square.

skønt han ofte har ironiseret over Titelgalskaben — nylig har ladet sig gøre til *Sir*.

Betragter vi Butikerne i London en Søndag Morgen, bemærker vi, at de berygtede *Public houses* (Skænkestuer) er lukkede og ikke aabnes før fra 1—3 og om Aftenen fra 6—11. En Sværm af rødnæsede Alkoholister holder sig i Nærheden af de fedtede Døre, parate til at styrte ind og sluge en Brandy. I Modsætning til hvad tidligere var Tilfældet, vaages der nu med Strænghed over, at Skænkestuerne virkelig lukkes efter Loven. Tilladelse til Handel om Søndagen har alene Udsalgene af Nødvendighedsartikler saasom Brød, Mælk og Te. Endelig handles

der i en hel Del Cigarbutiker, og egenlig kan vist alle Handlende, der ikke sælger stærke Drikke, holde aabent. Engelske Barberstuer ikke alene lukker om Søndagen, de er ogsaa lukkede Torsdag Eftermiddag (som Erstatning for at Svendene arbejder Lørdag Eftermiddag), men tyske og franske Stuer, der ikke følger denne Regel, holder aabent om Søndagen og har fuldt Hus. Ingen gør Ophævelser i den Anledning. En Mands personlige Frihed respekteres, og til Englændernes daarlige Egenskaber hører ikke Smaalighed.

En almindelig Søndagsfigur: Manden, der sælger Kød til Katte.

Mens de fleste Butiker er lukkede, afholdes der Søndag Formiddag en Del Markeder i Londons Proletarkvarterer. De mærkeligste af disse er Markedet af gammelt Tøj i Chapel Street (tæt ved Angel Taverne) og Fuglemarkedet i Scolter Street (Bethnal Green). En Fremmed kan samtidigt besøge Jødernes Kludemarked, der finder Sted i samme Bydel.

Chapel Street er en Gade af anselig Længde, en Hovedaare gennem et ægte londonsk Proletarkvarter tæt ved den bekendte Omnibus Station *The Angels*. I Gaden ser vi langs Fortovene to Rækker transportable Marskandiserboder og rundt om Boderne Købere, der med en Veltalenhed, som er forbløffende, gør Tilbud, mens de attraaværdige Dragter i rygende Støvskyer gaar fra Haand til Haand. Sælgerskerne, der ogsaa

er vel skaarne for Tungebaandet, har en meget mærkelig Maade at handle paa, idet de under Handelen kaster Klædningsstykket op i Luften, formodenlig for at Sollyset skal meddele det lidt Farve. Ved $9^1/_2$ Tiden er Markedet paa sit Højeste, og naar Klokken slaar det første Slag til 10, og Politibetjenten langsomt

Gadehandel Søndag Morgen.

rydder Gaden, ruller samtlige Marskandiserboder afsted i voksende Forvirring, mens Handelen føres videre og tilsidst slaar over i Avktion. Saa er der et Øjeblik, hvor Chapel Street unægtelig er en Seværdighed. Luften er fyldt med flagrende Klude, og mellem Kludene skriger og hviner Marskandiser-Madammerne, og Salget foregaar i hysterisk Raseri. I alle Ansigter læses Angst for ikke at faa købt og en endnu større Angst for ikke at faa solgt.

Det er blot besynderligt, at saa beskedne Værdier kan sætte saa stærke Lidenskaber i Bevægelse. Samtlige Lagre maa, skønt

der er Hundreder af dem, kunne købes for en halv Snes Pund.

I Bethnal Green afholdes det bekendte Fuglemarked. Paa Billedet ser man Fugleburene stillede op ad Murene, og man maa tænke sig en hel Gade, hvor begge Husrækker synes opbyggede af lutter Fuglebure, og hvor Fuglehandlerne i den

Fra Bethnal Green.

almindelige Kvidren trækker Køberne hen til deres Udsalg eller staaende paa en Forhøjning sælger Smaafuglene ved Avktion. Fuglene, der udbydes, er navnlig Lærker, Irisker, Stillidser, Kanariefugle og Papegøjer, men forøvrigt vil man finde enhver tænkelig Art af Fugle og Fjerkræ fra Skovens mindste befjedrede Beboer til Høns og Gæs. Smaa Fugle udleveres i en Papirpose, men Konerne tager Hønsene, Ænderne og Gæssene under deres Arm. Gode Høns sælges ved Avktionsborde for 3 Shilling pr. Par.

I en af Sidegaderne til Scolter Street afholdes der samtidigt et Hundemarked, hvor Flertallet af Hundene, der sælges, skal være Tyvekoster. I en By af Londons Størrelse kan en Hund stjæles i West-End og uden videre Risiko sælges i East-End. Nu og da kommer det selvfølgelig til uventede Genkendelsesscener mellem Ejeren og Hunden, som glæder Alle, uden Tyven. Politiet holder

Fuglemarked i Scolter Street, Bethnal Green.

et vaagent Øje med Markedet, men desuagtet er Omsætningen livlig, og Forholdene forklarer, at man for Spotpris kan erhverve sig en firbenet Følgesvend. I Nabogaden sælges stjaalne Cykler,

ofte udmærkede Maskiner, til et Par Pund Stykket. Men møder man bagefter Ejeren, risikerer man et meget ubehageligt Rejseeventyr.

Fra Bethnal Green spadserer vi hen til Middlesex Street,

Hos en Spaakone i Ghetto.

kaldet *Petticoat Lane*, Jødernes berømte Ghetto, der er en af Seværdighederne i East-End. Skilte med hebraiske Bogstaver og en myldrende pludrende Menneskevrimmel af stærkt jødisk Udseende har allerede i Commercial Road røbet det nære Palæstina, og til de snirklede Bogstaver og de hvide fine Ansigter med de kulsorte Øjne og stærkt fremtrædende Næser føjer sig en særegen sydlandsk Duft af Krydderi og Snavs. Vi vandrer gennem et Net af Gader, hvor alle Handlende uden Undtagelse

er Jøder, og hvor Forretningerne, der i Gaar var tilstængte, i Dag er aabne som paa en almindelig Søgnedag. Den hele Gades urolige Vrimmel af Mennesker, de hurtige Bevægelser, de glimtende Øjne og den fremmede Tale, der understøttes af nervøse Armbevægelser, smelter sammen til et Stykke Orient, der forekommer En saa ubarmhjertig henkastet mellem de graa Mure. Jøderne er ikke kommen i Forhold til de tunge Omgivelser; her fattes Lys og Varme, og enkelte Skikkelser kan gøre et besynderligt Indtryk, som naar man ser en ung Kvinde, der sidder paa en Dørtærskel og med melankolske Øjne stirrer ud i Taagen.

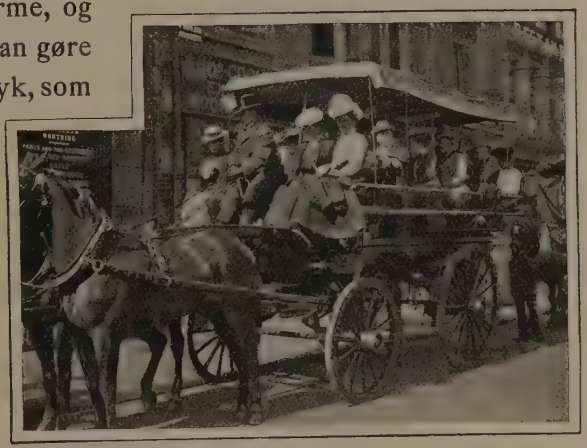

Undervejs til Epping Skoven, Søndag Morgen.

Man har paa Forhaand store Forestillinger om Londons Jødekvarter, men gaar man gennem det, udbryder man uvilkaarligt: Her maa jo være flere Jøder end i Palæstina! Og det er Tilfældet. Efter sidste Folketælling lever der i Palæstina 78,000 Jøder. I London lever 106,550, hvoraf de 100,000 er bosiddende i Ghetto. Vi gaar igennem smalle smudsige Gader, hvori der vistnok ikke bor en eneste Englænder, og hvor Engelsk — midt i London — er trængt tilbage af det polske Jødesprog.

Flertallet af disse Jøder, der livligt snakkende vrimler forbi os, er mærkede af den 2000-aarige Forfølgelse. De er fattige, uvidende og af Væsen ængstelige. I deres urolige Øjne læses Frygten for Drengenes Hep! Hep! Som alle Jøder er de flittige og nøjsomme, og med deres særlige Handelstalent har de bemægtiget sig Smaahandlen langt uden for Grænsen af deres

egenlige Byomraade. Der er da heller ikke tilnærmelsesvis den samme Armod i East-Ends Jødekvarter som i den øvrige Del af East-End. Jøderne er vel fattige, men de færreste af dem lider Nød. De er indbyrdes meget hjælpsomme, og deres stærke Familieføelse og deres Kærlighed til Børnene erhverver dem en særlig Agtelse hos Englænderne. Ikke mange andre Byer i Verden havde gæstfrit aabnet Portene for 100,000 fattige Fremmede, men London har gjort mere end det. Jøderne har faaet deres eget Fattigkontor, som nu aarligt yder Understøttelse til et Beløb af 62,000 Pund Sterling. Fremdeles har de faaet særlige Afdelinger paa Hospitalerne, og af Skolerne i East-End er 7 jødiske, hvoraf den største, beliggende i Bell Lane, er en moderne indrettet Kæmpeskole med jødiske Lærere og Plads for 1400 Børn. Endelig har Jøderne selv ladet opføre 15 store Synagoger med jødiske Gejstlige, der uddannes i et jødisk Universitet.

Tværs gennem Jødekvarteret løber Middlesex Street, hvor Gadehandlen Søndag Morgen udfolder sig til et besynderligt Marked. Ved Borde, der er stillede langs med Fortovene, falbyder Jøderne enhver tænkelig Artikel, fra Klædningsstykker til Brevpapir, fra Møbler til Smør og Ost. For at tildrage sig Opmærksomheden kaster Handelsmændene uafladeligt visse Klædningsstykker, ja nu og da komplette Klædninger, i Grams til Publikum. I hele Gaden er en Travlhed, en Raaben og en Skrigen, som virkelig minder om Jaffa og Jerusalem. Trængslen er saa voldsom, at man for visse Aarsagers Skyld gør rettest i at knappe Frakken. Man kender Historien om den uheldige Rejsende, der ved den ene Ende af Petticoat Lane mistede sit Lommeur og ved den anden saa det blive bortsolgt ved offenlig Avktion!

Vi passerer Whitechapel Road og kommer ind i City, hvor de vældige Stenhuse forladte og tavse luder over de smalle Gader. Bag Murene ligger Milliarder i Papirer, i rede Penge

og raat Guld. Og mens Kirkeklokkerne fra St. Pauls Kirke med bløde Klange kalder de Troende til Gudstjeneste, er vi vidende om, at der blot et Stenkast borte fra denne Kirke og disse umaadelige Skatte er Mennesker, der henlever denne Søndag i Sorg og Nød. Venligt hilser Kirkeklokkerne de aabne Ekvipager, der i lange Rækker glider hen mod Tempel-Kirken, hvor en af Londons mest feterede Modeprædikanter, Rev. Campbell, holder sine tomme Glimmerprækner. Og vi ved — og det er frygteligt at vide det og at tænke paa det — at der i dette Øjeblik er Mennesker, som hører Kirkeklokkerne, idet de dør af Sult.

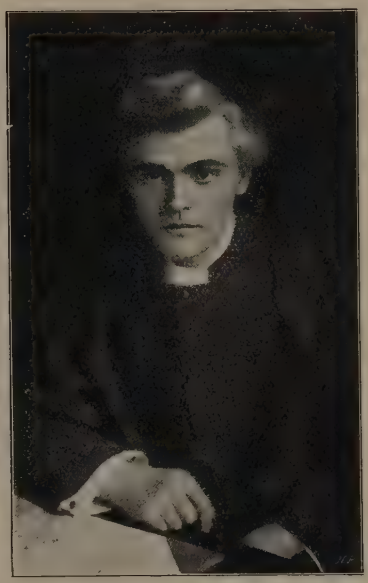

Modepræsten R. J. Campbell.

Dr. Ingram, Londons Biskop.

— Fodgængere, Cykler og Motorvogne viser os Vej til Marble Arch, Marmor-Porten, der fra Oxford Street aabner Færdslen Adgang til Hyde Park. Tæt inden for Porten standser vi og ser en halv Snes Flokke af Mennesker, som lytter til de bekendte Hyde Park Talere, der Sommer og Vinter Søndag Eftermiddag optræder paa denne folkelige Arena. Flertallet af Talerne er Missionærer, eller de er Præster for Sekterersamfund (der findes ikke mindre

end 183 Sekterermenigheder i London), andre er Totalafholdsmænd, og endelig hænder det, men sjældnere, at en Taler behandler et politisk Spørgsmaal. Forberedelserne til Møderne er simple. Et Par Mænd kommer ind gennem Marmor-Porten med

En Taler, der angriber Ministeriet.

en Skammel og en Fane. Den ene af Mændene folder Fanen ud, den anden stiger op paa Skamlen og paabegynder sin *Speech*. Lykkes det ham ikke straks at fange Tilhørernes Opmærksomhed, modsiges han af sin Ledsager, og Ordvekslingen mellem Taler og Afbryder samler snart de Forbigaaende. Flertallet af Talerne er jævne Mænd, der — især naar de taler om Afholdssagen — med Forkærlighed anvender Billeder af deres eget Livsløb. „Ved Du, hvorfor Du gaar i Laser, og hvorfor jeg bærer et pænt Sæt Tøj?“ hører vi en Taler sige til en

Sjover, der staar imellem Tilhørerne. „Det er, fordi Du ødelægger, hvad Du fortjener, i Beværtningerne, mens jeg drikker et Glas Vand".

Og han fortsætter, henvendt til Forsamlingen: „Maaske tjener jeg mindre end denne Mand. Og dog! Naar han kommer hjem om Aftenen, finder han en kold Stue, en sur Kone og

En Folketaler i Hyde Park.

frysende Børn. Jeg finder en flammende Kaminild, en Familie med smilende Ansigter og en dampende *Beef*".

Mellem Talerne i Hyde Park vil man ofte træffe Spiritister, som gennem en dybsindig men vidt-svævende Diskussion med Tilhørerne belyser deres Evangelium. Spørgsmaalene, der stilles Taleren, kan ofte være meget naive og pudsige, som da vi hørte et halvvoksent Menneske spørge den alvorlige spiritistiske Forkynder, der netop omtalte Jakobs-Stigen, hvorfor Englene *gik* ned ad Stigen, da de havde Vinger til at flyve med. At saadanne Spørgsmaal kan fremsættes og besvares, uden at det

Hele slaar over i Løjer, beror paa Englændernes Respekt for Talerstolen. Lidt tilsigtet Humor i Forhandlingen vil iøvrigt ogsaa tiltale det lyttende Publikum.

Vintersøndag. Primrose Hill.

Selvfølgelig maa man ikke vente sig et moderne Livssyn hos disse brave Talere, der, saa godt de kan, fremsiger, hvad de har paa Hjertet. Men følger man en af de politiske Diskussioner, faar man et levende Indtryk af engelske Arbejderes Tænkemaade, og det forbavser ikke, at Selvhjælpen idelig kommer igen i deres Betragtninger. De er Sønner af et praktisk Folkefærd, og deres Mangel paa Forstaaelse af Kollektivismen er lige saa iøjnefaldende som deres Mangel paa Tillid til Statshjælpen, der i vore Dage er bleven Ledemotivet i Kontinentets sociale Omvæltning. Det er den gamle engelske Individualisme, der her aabenbarer sig, og selv om man aldeles ikke er sikker paa, at den er lykkebringende i en moderne storpolitisk Stat som England, saa aa-

Børnenes Søndag i Hyde Park.

benbarer der sig i denne Opfattelse en Tro paa egen Styrke, der dog er ganske anderledes velgørende end den slappe Opfattelse af Staten som Forsørgelsesanstalt. Man hører Talerne ytre sig stærkt mod Kongemagten, men det er ikke noget

Fornemme Folk, der efter Kirketiden spadserer i Hyde Park. Den saakaldte Kirkeparade.

abstrakt Angreb. De spørger om, hvad Kongemagten koster, og hvad den giver igen for Pengene. Socialistiske Taler høres sjælden ved Marble Arch. Der findes to socialdemokratiske Foreninger i London: *Social Democratic Federation* med 9000 Medlemmer og *The Independent Labour Party,* som har 15,000 Medlemmer. *Fabian Society* er en socialvidenskabelig Klub. Ved sidste Valg til Parlamentet opstillede Socialdemokraterne

10 Kandidater, hvoraf dog kun en eneste gik igennem. Det tyder ikke paa, at socialistiske Idéer har vundet større Udbredelse i Befolkningen, og Flertallet af Medlemmerne i de ovenfor nævnte Foreninger er da vistnok ogsaa Tyskere. I London alene lever ca. 150,000 tyske Arbejdere.

Søndag paa Hampstead Heath.

Tiden for Møderne i Hyde Park er 3—7; og hen mod 6-Tiden, naar Tusinder af Mennesker strømmer hjem fra Eftermiddagskoncerten i Albert Hall, kan Tilhørernes Skare vokse og blive en Hær. Billedet, der da udfolder sig paa Baggrund af de grønne Plæner, er ægte engelsk, og man forstaar, at Møder som disse kan sætte Mennesker i Bevægelse mod visse Maal. Der er en særlig Stemning over denne Plads, især om Aftenen, naar Solen fylder Parken med sit Guldskær, og Fuglene fredeligt kvidrer paa Grenene, mens Talen under Træerne gaar sin Gang. Maaske høres fra de fjerne Plæner Lyden af en Koncert. Det er det offentlige Orkester, der afslutter Programmet med: *God save the King.*

Søndagen er forbi, og da Teatrene ikke spiller, og da Variétéer og Koncerter og de bedre Restavrationer er lukkede,

tilbringer det velhavende London Aftenen som forhen skildret og søger Hvilen Kl. 10. I de fattigere Kvarterer rører Livet sig lidt længer, men ved Ellevetiden, naar ogsaa Staabeværtningerne slukker deres Lanterner, forsvinder Londons mægtige Legeme i den mørke Nat.

Sommersøndag
ved en af Themsen Broerne.

Helligdagen er endt. Den gode Englænder har to Gange gjort sin Skyldighed og været i Kirke, og han har spist og drukket godt. Nu lægger han sig i sin magelige Seng og drømmer om et komfortabelt Paradis, hvor der er særligt reserverede Pladser for John Bull.

FRA SKRANKEN

Vi spadserer fra Strand op gennem den stejle og smalle Gade Chancery Lane, og tilhøjre midt i Gaden bemærker vi en Gitterindgang, bevogtet af en Mand med langskødet Frakke og en høj sort Hat. En Dørvogter af dette Udseende plejer i London at betegne en Seværdighed, og saaledes er det ogsaa her. Passerer vi Gitterporten, befinder vi os i en Verden, der unægtelig er vidt forskellig fra den, der ligger bag os. Hvad er det, vi sér? En By af ejendommelige høje og tilknappede Huse, adskilte ved Spadserestier og Plæner, der samler sig om en tempellignende Bygning, og paa Gangene og Plænerne Mænd i sorte Kapper, barhovedede med hvide Parykker og Pisk i Nakken. Det er forunderligt midt i London! Og nu hører vi en Klokke. Dens bløde Toner forøger Stemningen, der hviler over det gamle indadvendte Bybillede. Det er London fra Tiden omkring Dronning Bess.

Vi befinder os i Lincolns Inn, den ene af de fire store Inn'er, hvoraf de to ligger Syd, de to Nord for Londons vældige Justitspalads (paa Kortet bag i Bogen mærket 16). Men hvorledes skal vi give Læseren en Forestilling om de ydre Linier af disse uhyre Institutioner, af deres indre Sammenhæng og Liv! Det Hele er en vældig Retsmølle, hvori der daglig arbejder ca. 25,000 Jurister og Betjente. Og for Flertallet af disse er Inn'erne og Paladset meget mere end en Arbejdsplads. Det er deres Opholdssted og Hjem. De lever her fra deres første Ungdom, de indsuger Luften i de gamle Haller og mættes med Justitspaladsets Støv og Tradition. Om Dagen arbejder de i Retfærdighedens Tjeneste, om Aftenen trækker de sig tilbage i de gamle Inns. Sammenligner man Virksomheden i Justitspaladset med en praktisk Virksomhed, t. Eks. en Fabrik, vil Inn'erne i Forhold til Fabriken blive Arbejderboliger, en Del af et uhyre Etablissement.

Af de fire Inn'er ligger Grays Inn og Lincolns Inn Nord for Justitspaladset. Syd for dette ligger Middle Temple og Inner Temple. Længden af samtlige Inn'er er mere end en Mil. Inn'en er paa engang Studenterhjem, juridisk Fakultet og Bopæl for Advokater, der er beskæftigede i Justitspaladset. En Englænder, der bestemmer sig for Advokatbanen, gaar i sin Ungdom ind i denne Verden og forbliver der Resten af sit Liv. Hver Inn er et af høje Mure afgrænset Indelukke, der ikke udadtil gør noget gæstfrit Indtryk. Men inden for Murene ser man i landlige Omgivelser de høje Bygninger beliggende om et eller andet Centrum, der i Reglen er en Bygning med Forsamlingssal, en Kirke eller et Bibliotek. Gray's Inn, der er den nordligste og mindst beboede, er Sædet for en Retsskole, som grundlagdes 1371. Haven med den store Plæne var i det syttende Aarhundrede en yndet Promenade for den elegante Verden; den er nu lukket for Publikum. Lincolns Inn, der har direkte Forbindelse med Justitspaladset, er af betydeligere Omfang. Husene, hvor Advokaterne har Kontorer i de underste Etager, Studenterne Værelser i de øvre,

ligger i lange Rækker, næsten som' Kaserner, og i New Hall, hvor Juristerne indtager deres Maaltider, er Væggene prydede med kostbare Malerier og Frescer, bl. a. af den lige afdøde Maler C. F. Watt. I denne pragtfulde Bygning er der overalt i Gangene indmuret Marmortavler med Navne paa berømte Studenter fra Lincolns Inn: Shaftesbury, Oliver Cromwell, William Pitt, Disraeli, Gladstone etc. Nordligst i Hallen ligger Londons ældste Bibliotek paa 25,000 Bind.

Langt mærkeligere og ejendommeligere end disse to Inner er dog Middle Temple og Inner Temple, der ligger Syd for Strand. Forvilder man sig en Aften i Maaneskin mellem disse gamle Bygninger, forundres man højligt over midt i et Kvarter, der er præget af den krasseste Nutidsrealisme, at finde en Bydel, hvor hver Sten straaler af Fortidens blege og skønne Minder. Den lille graa i sit Ydre saa hemmelighedsfuldt tillokkende St. Mary's Kirke blev bygget 1185. Den er et lille Klenodie af ægte Middelalder, der ved Mindestene og Inskriptioner minder den Fremmede om berømte engelske Navne. Det dyrebareste af disse er Oliver Goldsmith, Forfatteren af „Vicar of Wakefield". Han hviler paa St. Mary's lille Kirkegaard. Tæt ved finder vi den berømte *Kings Bench Walk*, en skyggefuld Allé, der er et yndet Spadserested for berømte engelske Advokater. Her i Tempelhaven var det (efter Shakespeares Henrik IV, første Del, anden Akt), at Husene York og Lancaster lod plukke de hvide og røde Roser, der blev Kendemærket i den blodige Borgerkrig. Endnu den Dag i Dag vokser der paa Træerne hvide og røde Roser. Den store Hall, der ligger saa gammelengelsk pynteligt midt paa Plænen, gjorde oprindelig Tjeneste som Teater; her indstuderede Shakespeare personlig Skærsommernatsdrømmen, som opførtes i Hallen den 2den Februar 1601. Dengang strakte Tempelhaven sig helt ned til Themsen. Nu er den skilt fra Floden ved Embankment, en Kørebane og Promenade paa 96 Fods Bredde, der fuldførtes 1870. Men endnu træder

Themsen med sine langsomt strømmende Vande ind i Havens Stemning. Staar man paa dette Sted om Eftermiddagen, naar Advokaterne spadserer under Træerne med Paryk paa Hoederne og iførte deres lange sorte Kapper, som ballonagtigt spiles ud af Vinden, saa tror man sig lyslevende mellem et historisk Dramas Skikkelser, og gaar man herind en Aftenstund, naar Maanen forgylder de skarpe Tage, og Bygningerne kaster deres spidse Skygger over Gangene, saa indbilder man sig at vandre gennem svundne Tiders London, og her, hvor Shakespeare har levet og arbejdet, synes man at føle sig nærmere hans Aand.

Disse Inn'er, vi her omtaler, kan samlede kaldes Forgaarden til Justitspaladset. De er paa engang Udgangspunktet og Endemaalet for den unge Englænder, der stræber efter Paryk og Kappe (Wig and Gown). Den Vej, han har at vandre, kan kortelig skitseres saaledes: Med et Grundlag af solid Skoledannelse, men uden nogen egenlig Studentereksamen, lader han sig i 17—18 Aars Alderen indskrive ved en af de fire Inn'er. Indskrivningen koster kun en Guinea. Han underkaster sig en foreløbig Eksamen og bliver *admitted*, det vil sige, at han faar Adgang til *The Hall* (Inn'ens Forsamlingssal) og til Fællesmiddagen for de Studerende og *Barristers* (Overretssagførerne), samt de fornemme *Benchers* (de Ældste i Inn'erne, en Slags Højesteretssagførere), og medens han i dette Selskab gør sig fortrolig med de gældende Sæder og Skikke, hvad der næsten er af samme Betydning for ham som det egenlige Studium, hører han Forelæsninger og uddanner sig i sit Kald. Hermed hengaar der nogle Aar, til han omsider fremstiller sig for The Bencher's Forum og bliver juridisk Kandidat. Fordringerne er ikke strænge og i flere Henseender forskellige fra Fordringerne paa Kontinentet. Den engelske Ret har ikke direkte optaget Romerretten, men er Resultatet af en praktisk national Udvikling, som er foregaaet lige siden Middelalderen. En Eksaminand, der beherskede den i dens Helhed, maatte have studeret i Aarhundreder.

Sin egenlige Uddannelse faar en engelsk Jurist ved Skranken. Den Lov, han skal fortolke, savner ganske og aldeles Kodifikation; i Stedet ejer den en Rigdom af vidtløftige Enkeltlove og et Bjerg af Enkeltafgørelser, der bringes i Anvendelse af Advokaterne og ligesom ved kinesiske Domstole af Dommerne betragtes som Lov. Retsdannelsen er altsaa skabt af Praksis, og der er næppe mange juridiske Kandidater, som formaar at trænge gennem hele dette uhyre Materiale. Stor Vægt lægges da heller ikke paa Eksamenen. Det er egenlig først, naar den er overstaaet, at den unge Sagfører kaster sig over en eller anden Specialitet, der særlig interesserer ham. Han gaar til Skilsmisseretten, til Handels- og Søretten, han bliver Specialist i Injuriesager, i Arvetrætter, eller i Aktie- og Finanssager. Man vilde ikke i England nære megen Tillid til en Barrister, der paatog sig enhver Sag.

Men medens den unge Jurist nu kæmper sig fremad til Anseelse og imponerende Salærer, vedbliver han ligesom i sin Studentertid at leve i den gamle Inn. For 60 Pund Sterling om Aaret har han en 3 Værelses Lejlighed, og selv naar han gifter sig, beholder han et Kontor i Inn'en og møder lige trofast til de daglige hyggelige Frokoster og til de store Fester, der med visse Mellemrum afholdes i *The Hall.* Selskabet i Hallen er inddelt i Messer, hver bestaaende af fire Personer, som sidder efter Anciennitet. Den Dag, den unge Mand blev *admitted,* fik han tildelt en Messe, og i den forbliver han. Øverst i Messen præsiderer den Ældste, Messe-Senioren, der skærer Stegen for og endnu i Gray's Inn ved hvert Maaltid drikker med de tre Andre, idet han højtideligt nævner dem ved Navn. Middagen, der betales med $2^1/_2$ Shilling, kan ikke kaldes overdaadig, men den er solid. Til hver Kuvert hører der uden yderligere Betaling et Par Glas Rødvin og paa Festaftenerne, naar Medlemmerne kan medtage deres Venner, forøges Vinen med en Flaske pr. Kuvert. Den lystigste Festaften er *The call night,* da de ny

Advokater debuterer i Selskabet med Paryk og Kappe. Saa kaldes de en efter en op til de ærværdige Bencher's og faar en venlig Hilsen. Det er en Festaften, som engelske Advokater aldrig glemmer, ikke mindst fordi de denne Aften for første Gang bærer den historiske Paryk. Denne mærkelige Hovedbeklædning, som

Advokaternes Frokost i en Inn.

vækker Fremmedes Forbavselse, er forfærdiget af lette hvide Hvalfiskeben, der foroven ligner hvide Haar. Foran Ørerne snor den sig i tre proptrækkeragtige Spiraler, og i Nakken ender den i et Par korte Piske, der krøller sig i Vejret som skælmske Grisehaler. Hensigten med Parykken, der koster 8—10 Pund Sterling, er at meddele Personen et Præg af Værdighed; det lykkes ikke altid. Parykken lader sig vanskelig bringe i Overensstemmelse med ganske unge Ansigter, og Virkningen kan blive rent horribel, naar Advokaten under de hvide Proptrækkerkrøller bærer en kulsort Bakkenbart. Derimod vil Parykken fortræffeligt slutte sig til et skarpt markeret og glat barberet Ansigt. Engelske Advokater bærer iøvrigt sjælden Skæg.

Foruden *The call night,* der ofte slutter med kaade Løjer, holdes en Række aarlige Fester i Inn'erne; til de største af disse indbydes Fremmede med berømte Navne, ja selve Kongen er Gæst i Middle Inn, hvor han som ung studerede Lov. Ved disse Fester følges de gamle Skikke, t. Eks. i Gray's Inn *The loving cup* (Kærlighedsbægeret) for Queen Bess (Dronning Elisabeth, der var denne Inns Beskytterinde). Et Forbud, som sjælden overtrædes, er Forbudet mod at holde Taler. Alligevel hændte det engang, at Prinsen af Wales, den nuværende Konge, forglemte sig, idet han ved en Fest i 1888 rejste sig og foreslog en personlig Skaal. Det var et Brud paa Traditionen, som vakte almindelig Bestyrtelse, og Prinsen modtog da ogsaa øjeblikkelig en Irettesættelse. Lord Coleridge stod frem og sagde med højtidelig Alvor:

„Kong David havde altsaa Ret, naar han i gamle Dage tilraabte Israelitterne: Stol aldrig paa en Fyrste!"

Stærkt Bifald hilste Lordens Ord.

Midt imellem de fire Inn'er ligger det i Omfang og Højde lige imponerende Justitspalads, der i sin nuværende Skikkelse fuldførtes 1882. Dets Bygmester, C. E. Street, døde, før Bygningen blev fuldført, men taknemlige Bysbørn har foreviget ham med en siddende Marmorfigur i Hovedhallen. Det er en Ære, der er velfortjent, thi Bygmesteren har i Justitspaladset skænket London en af Byens aller ædleste Prydelser. Det besynderlige udspredte men dog som en mægtig Helhed virkende Justitspalads er holdt i let gotisk Stil med Klokketaarn, mange Spir og en Loggia ud mod Strand. Grunden, hvorpaa det staar, har kostet $1^1/_2$ Million Pund Sterling. Façaden maaler ikke mindre end 450 Fod.

I denne vældige Bygnings Sale arbejder et Retsmaskineri, som blot i Omfang er uden Sidestykke i Verden. Der holdes daglig og samtidig Retsmøder i 19 Retter, og fra disse med deres Dommere, Advokater og Retsbetjente udstraaler Livet til

Paladsets vidtforgrenede Labyrint af Sale, Mødeværelser, Kontorer og Biblioteker. I Bygningen findes over 1200 Rum.

Det er en broget Forsamling af Advokater, interesserede Parter, Vidner, Jurymedlemmer, Nysgerrige og Reportere, der fra Morgen til Aften bølger op og ned gennem Gangene foran

Indgangen til Justitspaladset.

Retssalene. Her er Mennesker af alle mulige Livsstillinger, fremherskende dog af højere Stillinger, thi disse Retter er Civilretter (Kriminalretterne har Lokaler andre Steder i Byen), og om adskillige af de Sager, der finder deres Afgørelse, ikke alene gælder det Formuer men ogsaa Navn og Ære. Ethvert Paradigma paa menneskelig Sindsbevægelse kan læses i de Ansigter, vi ser omkring os, i nogle Glæde, i andre dyb Bekymring, i endnu flere Spænding og Angst.

Vi skal besøge en af Retterne og vælger Kings Bench, den ene af de tre kongelige Overretter i London. Retssalen er som alle disse Sale skilt fra Gangen ved dobbelte Glasdøre, mellem hvilke hænger et svært Tæppe. I Salen ser vi en gammel Herre siddende paa en høj Tribune, hvorfra hans røde Ansigt under sølvhvide Parykhaar straaler over Forsamlingen. Det er Domme-

ren. Foran ham men paa en lavere Tribune sidder to Herrer. Det er Sekretæren og *The usher* (Svejtseren), hvoraf den første er Jurist og bærer Paryk. Tilvenstre for Dommeren sidder Juryen, ialt 12 Mand, der efter Ydret at dømme tilhører den mindre bemidlede Borgerstand. Tilvenstre ser vi Pressens Loge, der er tom eller overfyldt, alt eftersom Sagen interesserer Publikum. Hele denne Del af Retssalen er hævet et Par Fod i Vejret og sammenfattes under Betegnelsen *The Bar.* Paa Gulvet lige foran bemærker vi et Par Bænke, hvorunder er bredt et rødt Tæppe. Her sidder de gamle ansete Advokater, der fører Sagerne for Kings Bench, de saakaldte *Kings Councils,* Kronjurister, som bagefter deres Navn kan sætte de to magiske Bogstaver K. C. Disse Kronjurister, der har „taget Silken" (det vil sige bærer en Silkekappe), repræsenterer Blomsten af Inn'ernes praktiske og videnskabelige Dygtighed. Det mærkelige er, at Titlen K. C. ikke kan erhverves af en almindelig Barrister ved Eksamen. Titlen er en Ærestitel, der tildeles Advokater, som ved et langt Livs Arbejde har vundet Anseelse for Skranken, og som iøvrigt er uangribelige saavel i offenlige som private Forhold. Det er grumme vanskeligt at opnaa denne Titel, der i pekuniær Henseende er af stor Betydning. En King Councils daglige Honorar er sjælden mindre end hundrede Pund.

Ved en flygtig Betragtning er det alene Silken, der adskiller disse Advokater fra deres yngre Kolleger. Men studerer man dem nøjere, vil man hurtigt faa Indtryk af Personligheder, der er udformede i Retssalenes Kampe. Den franske livligere Gestus og Tungefærdighed erstattes hos disse Mænd af sparsommere Ord med mere Indhold. Henvender Kronjuristerne sig til Dommerne, er det vel med Ærbødighed, men dog med Iagttagelse af færre Former, end den almindelige Barrister maa anvende, og til deres Forrettigheder hører, at de uden at rejse sig kan svare His Lordship. Afstanden mellem en Kings Council og en Dommer er ikke større, end at den Første ved Lejlighed kan ind-

tage den Sidstes Plads, og skønt dette for den Paagældende er ensbetydende med meget ringere Indtægter, betragtes Udnævnelsen dog som en Forfremmelse. Over Dommerstillingen staar en stærk Glans. Den ikke blot hæver Personen og hans Omgivelser, men — hvad der næsten er det vigtigste for ham — hans gamle Inn.

Nærmest Dommersædet sidder altsaa Kronjuristerne paa de berømte Sæder, der kaldes *The Inner-Bar*. Paa Pladsen bagved sidder deres Sekretærer med Portefeuiller og Bunker af Akter, og endelig paa Bænkene, der amfiteatralsk hæver sig i Salens Baggrund, en Sværm af yngre Advokater, som gaar og venter paa en *brief* (Sag).

Barristeren, den egenlige engelske Advokat, plæderer for Civil- og Kriminalretten, og selvfølgelig kan han ogsaa møde i de lavere Retter, der træffer Afgørelse i Sager paa under 50 Pund Sterling. Men ved Siden af Barristeren er der en anden Sagfører, der spiller en betydelig Rolle i England. Det er den saakaldte *Solicitor* (en Slags Prokurator), der har bestaaet sin juridiske Prøve for *Incorporated Law Society* og ikke alene optræder ved de lavere Retter, men er Mellemmand mellem Publikum og de egenlige Sagførere i enhver Sag. Det er den engelske Rettergangs største Besynderlighed, at Sagsøgeren skal engagere sin Sagfører gennem en Person, der er ham uvedkommende, ja at denne Person under hele Sagen vedbliver at være Mellemmand mellem Klient og Sagfører. Det betyder, at Publikum ved alle Overretter maa engagere og betale to Sagførere, en Prokurator og en Overretssagfører, og er Sagen vigtig, engageres yderligere en Kronjurist, der for et Salær af 100 Pund Sterling optræder i et enkelt afgørende Møde. Publikum og Sagfører maa ikke se hinanden, ikke forhandle med hinanden. Klienten indfinder sig hos Solicitor, for hvem han klarlægger Sagen, og i Retten er det alene Solicitor, der i sin Rolle som Mellemmand holder alle Sagens Traade i sin Haand. Det er en

grumme upraktisk og bekostelig Ordning, men det er Publikum, som maa betale Omkostningerne. Paa en Solicitors Regning vil man altid se de besynderligste Poster: „Modtaget Deres Brev og læst det: 5 Shilling". „Overvejet Sagen: 8 Shilling". „Samtale med en Kollega Dem angaaende: $^1/_2$ Pund" o. s. v. I England mere end noget andet Sted er det i Parternes Interesse at ordne et retsligt Mellemværende ved Forlig.

En nogenlunde anset Overretssagfører vil næppe møde i Retten under 50 Pund om Dagen, og at der iøvrigt i Justitspaladset betales rigeligt til alle Sider fremgaar alene af Advokaternes og Retsbetjentenes Velstand. Juryens Medlemmer synes at være de eneste, der holdes udenfor den almindelige Guldregn, og de gør endda et virkeligt Arbejde uden ringeste Vederlag. Det er en tung Byrde for disse smaa Butikshandlende og Haandværkere at blive revne ud af deres Virksomhed, naar de skal være Jurymænd, og at de ikke lønnes, synes saa meget mærkeligere, som de mere velhavende Borgere, City-Mænd og Fabrikejere, der udpeges til Specialjuryer, modtager en Godtgørelse af 2 Guineas pr. Dag. For at undgaa Juryen lader adskillige Smaafolk deres Koner skrive for Forretningen. De mister derved deres Stemme til Parlamentet, men de sparer deres Tid.

Vi fuldender Beskrivelsen af Retslokalet: Bagest i Salen, vi har omtalt, ser vi et Galleri, til hvilket Publikum har Adgang. De forskellige Sale søges af et forskelligt Publikum, men stærkest vil Tilløbet som Regel være til Kings Bench V og VI, der beskæftiger sig med Injuriesager. Forekommer der under Sagens Udvikling Spørgsmaal, hvor det gælder haarfine juridiske Bestemmelser, og hvor Tanken i en særlig Grad skal koncentreres om et enkelt Spørgsmaal, saa hænder det, at Dommeren beder Publikum om at lade Retten være ene, og strejfer Forhandlingerne en Sag, som kunde synes stødende for kvindelige Øren, vil Dommeren anmode Damerne paa Galleriet om at gaa ud og komme igen ved en bedre Lejlighed.

Den engelske Civilret med dens enestaaende Gennemførelse af Umiddelbarhedsprincipet, dens Mundtlighed og Offenlighed, og endelig med dens udstrakte Anvendelse af Nævningeinstitutionen, sætter Dommeren i Skygge og lader Advokaten træde

Vidner uden for en Retssal.

ganske anderledes i Forgrunden end i Danmark. Den væsenligste Del af Retsforhandlingen er Afhøringen af Vidner, og det Krydsforhør, disse offenligt underkastes, er af den mest nærgaaende Beskaffenhed. Juryens Myndighed er meget udstrakt. Juryen ikke alene afsiger Dommen, men i Sager, hvor Talen er om Skadeserstatning, bestemmer den Erstatningens Størrelse. For Dommerne bliver der da ikke meget andet at gøre end at samle alle Vidneudsagnene til en enkelt Fremstilling, som stiller Sagen i den skarpest mulige Belysning, og i saa Henseende

præsterer de engelske Dommere sande Mesterstykker. Det var menneskeligt, om de nu og da gav efter for Fristelsen til at lade deres egne Meninger skimte gennem Resuméet, og det hænder vel, men i saa Fald vil Pressen Dagen efter holde dem til Ilden. Der er i England stor Ærbødighed for en Dommer, men den ophører i samme Øjeblik, han overskrider de Grænser, der er fastsatte af Tradition og Lov.

Endnu mere besøgte end Kings Bench V og VI er Skilsmisseretterne, hvor der for aabent Tæppe udspilles en Række Tragedier, som paa ganske anden Maade end Teatrenes holder Tilhørerne i aandeløs Spænding. Det synes mærkeligt, at Englænderen, der saa nænsomt vaager over Privatlivet, opretholder en Skilsmisseproces, der er en daglig Kilde til Skandaler. Men denne Modsigelse forklares af den engelske Karakter. Englænderen sætter i alle Forhold en Grænse for det Passende, som han nødigt overskrider; men kræver Omstændighederne, at han skal over Grænsen, saa er Skridtet gjort, og praktisk, som han er, benytter han med al sin engelske Energi Skandalen for at naa sit Maal. Disse Forhold har i den engelske Skilsmisseproces skabt en enestaaende offenlig Scene for ægteskabelige Sager, og vil man se moderne Englændere — om just ikke af de bedste — saa præsenterer de sig her i ubeskrivelig grotesk Nøgenhed. Et Besøg i en af Skilsmisseretterne, der aabnes om Formiddagen Kl. $10^1/_2$ og med en Frokostpavse arbejder til Kl. 4 om Eftermiddagen, hører til de interessanteste Skuespil, der bydes Fremmede i London.

Vi træder da fra Hovedhallen ind i *divorce court*, og foran os paa Tribunen sidder den bekendte Dommer Sir Francis Jeune, der fra Morgen til Aften adskiller Ægtepar, som Gud har sammenføjet. Sir Francis Jeune, der er let kendelig paa Billedet, tør nok kaldes en af Londons allerpopulæreste Personligheder. Som Dommer er han yderligere en Mærkværdighed, fordi han bærer Skæg. Men det er helt hvidt og smelter sammen med hans Paryk.

Skilsmisseretten (divorce court). Paa Dommersædet Sir Francis Jeune.

Tilvenstre for Dommeren ser vi Juryen, tilhøjre (uden for Billedet) Pressen, der i Dag er fuldtallig, og paa en Bænk i Forgrunden de i Sagen interesserede Parter, som vi nærmere skal omtale. Paa første Række sidder Advokaterne, den unge glatragede Bachelor Hall, Medlem af Parlamentet, og den ældre gnavne Deane, der i Øjeblikket er den mest bekendte af Justitspaladsets Skilsmissesagførere. Hall er engageret af Fruen, Deane af Ægtemanden, og det er i Dag Hall, der forlanger, at Ægteskabet skal opretholdes, Deane, at det skal opløses. I Morgen ombyttes maaske Rollerne i en anden Sag.

Paa Bænken nærmest bag de to Advokater sidder Junior-Barristerne og Sekretærerne med Bunker af Papirer og Aktstykker, som de febrilsk gennemroder. Bagved paa Gulvet er enhver Plads optagen af yngre Barristers og elegante Damer. Galleriet højt over Hovedet paa Forsamlingen er overfyldt. Det staar i Luften som en Mur af Ansigter.

Retshandlingen begynder, idet et Vidne, som viser sig at være Ægteparrets Tjenestepige, kaldes op paa en Forhøjning, hvor hun kysser Biblen og sværger paa, at hun vil tale Sandhed. Efter denne højtidelige Indledning begynder Hustruens Sagfører et ypperligt ledet Krydsforhør af Pigen, og gennem Spørgsmaalene og Svarene drages Omridsene af Hovedpersonerne med tydelige Linier.

Selv sidder disse Hovedpersoner paa første Række i det overfyldte Parket. Tilhøjre Manden, Dr. James Morton fra Battersea, tilvenstre hans unge nydelige Hustru, der ligesom Manden er garderet af en Solicitor. Dr. James Morton er en grovt udseende Englænder med en drabelig glat barberet Underkæbe. Ingen almindelig menneskelig Sindsstemning synes at kunne afspejle sig i dette Ansigt, der er ubevægeligt som en kold Roastbeef.

Af Vidneforklaringen erfarer vi, at denne Mand i 8 Aar har levet lykkeligt med sin Hustru Rosa Morton, som havde kendt

ham og elsket ham, fra hun var ganske ung. Alle Udsagn samler sig om at bekræfte, at hun har været Manden ganske hengiven. Dr. Mortons Forlangende om Skilsmisse har da vakt almindelig Forbavselse i Battersea.

Og Doktorens Forlangende synes endnu mærkeligere, naar man ser hans Hustru, som sidder her med foroverbøjet Hoved, dybt rystet ved at være Midtpunkt i en Skandalesag. Fru Rosa Morton er 25 Aar gammel, spinkel og spænstig og med et friskt indtagende, ganske klogt Ansigt, der næsten skjules af hendes store fjerbesatte Hat. Hvorfor i al Verden vil denne grove utiltalende Doktor skilles fra en ung Dame, der er saa hjertevindende, og som ovenikøbet forsikrer, at hun elsker ham og vil vedblive at elske ham til sin Død?

Men selvfølgelig er der en lille Grund. Paa samme Bænk som Ægtefællerne opdager vi en i Sagen meget omtalt Herre, en Jockey ved Navn Max Hanscombe, der, naar Doktoren var fraværende paa Sygebesøg, ofte kiggede ind til Fruen. Denne Hanscombe, der er en almindelig Jockeytype, ejede i Nabohuset til Lægens Bolig en Stald, og i denne Stald fandtes et aflaaset Værelse, hvori der stod en Seng.

Der er i Retten fremlagt Tegninger af Dr. Mortons Lejlighed, af Gaden, af Stalden, af det nævnte Værelse og af Laasen, der fandtes i Værelsets Dør. Tjenestepigen, som nu er fremme, maa oplyse, at Fruen har aflagt adskillige Besøg i Stalden, men hun hævder med større og større Virkning, at Besøgene udelukkende skyldtes Fruens Interesse for Heste, og at hun navnlig den Aften, da hun paastaas at have forglemt sig, ikke har været gennem den inderste Dør. Paa dette Udsagn vil den gode Tjenestepige, der øjensynlig elsker Fruen, aflægge sin Ed.

Det mærkes, at Pigen mere og mere fanger Juryens Opmærksomhed, og den unge nydelige Pige, der selv føler, at hendes Forklaring kan faa afgørende Betydning, gentager et Par Udsagn, der yderligere taler til Gunst for Fruen. Jurymændene

læner sig frem af deres Loge. Pigen taler Sandhed. Derom er der ingen Tvivl.

Men langsomt rejser Mandens Sagfører, den berømte Deane, sig og spørger i en gnaven Tone:

De er Datter af Købmand Waight i Portsmouth?

Behagelig overrasket over, at Advokaten kender hendes Paarørende, skynder den unge Pige sig at svare Ja.

Advokaten fortsætter:

Købmand Waight blev i Aaret 1892 d. 6. Juli dømt for Tyveri. Paa et Besøg i London, i Forsommeren samme Aar, stjal han i Fetter Lane en Dog, som han om Aftenen solgte til en Hundehandler i High Street. Han blev senere paagreben, overbevist og dømt. Deres Fader, Frøken, har tilbragt 14 Maaneder i Wormwood Scrubs.

Og ganske ligegyldig for Virkningen af sin Bemærkning rækker Advokaten Dommeren en Stump Papir. Formodenlig er det en Udskrift af Købmand Waights Dom.

Men den berømte Advokat er ikke færdig. Han vender sig mod den unge Pige, der rød af Skam og Blusel er sunken sammen som en Klud.

De tjente i 1901 hos Roger Phillimore, Park Lane 7 —

Den ulykkelige Pige svarer ikke. Pludselig er hun bleven hvid i Ansigtet, og end hvidere bliver hun, hvidere end Æggehvide, greben af en forfærdelig Angst.

Advokaten fortsætter aldeles ligegyldig:

De forlod uden Opsigelse Deres Plads hos Roger Phillimore. Og hvorfor? Fordi De i Begyndelsen af Juli skulde føde et Barn.

Fra Galleriet høres en deltagende Mumlen, og den unge Pige, der er brændemærket, famler foran sig med Armene, men pludselig skyder hun i Vejret og raaber rasende: Nej! Nej! Maaske er dette Barns Fødsel hendes Livs Hemmelighed. At hun nu pludselig og uventet stilles blot for alle Mennesker ryster hende i Sjælens Inderste. Hendes Øjne brænder, og

krampagtigt krummer hendes Fingre sig om Skranken, men hun kan ikke sige et Ord.

Imedens rækker Sagføreren roligt en ny Papirstump op til Dommeren. Formodentlig er det en Attest paa Barnets Fødsel. Dommeren læser den og snor den lidt uvillig om en Finger og lader den fra Pulten flagre ned i en lille Kurv.

Advokatens Opgave har været at lamme Modpartens Hovedvidne, og dette Vidne er nu ramt i Hovedet af et knusende Slag. Deane sætter sig, komplet ligegyldig for det Hele. Han er endnu lidt morgengnaven og overhovedet aldrig rigtig oplagt, før han har faaet sin Lunch.

Men under dette Optrin har vi glemt at iagttage den anden berømte Sagfører, Bachelor Hall. Han rejser sig med ludende Hoved paa den anden Side af Fru Morton. Han erkender stiltiende, at Hovedvidnet er slaaet, og at friske Tropper maa føres i Ilden. Han tilkalder ny Vidner, og disse oplæser latterlige Breve, som Juryen hører paa med største Alvor. De utroligste og intimeste Familiehemmeligheder spredes for alle Vinde, til Forhandlingerne Kl. $1^1/_2$ afbrydes. Men efter Frokostpavsen genoptages de med forøget Energi.

Fra Kl. 1—3, i to Timer, taler Bachelor Hall. Han oplæser Breve, der er vekslede mellem Mand og Kone under Ægteskabet, og han skildrer dette med en vrimlende Mængde Detailler, der alle synes at vise, at Rosa Morton inderligt og oprigtigt elskede sin Mand. Enhver af sine Paastande belægger han med uomstødelige Beviser, og langsomt vendes Stemningen til Fordel for hans Klient, der under Oplæsningen af sine og Mandens Kærlighedsbreve er bristet i Graad.

Men Deane holder sig ganske rolig. Det tyder paa, at han har noget i Baghaanden. Og ganske rigtigt: Langsomt rejser han sig og oplæser en Erklæring, hvis Indhold end ikke her kan antydes, men som ikke desmindre sluges baade af Gentleman og Miss. Erklæringen hidrører fra en Læge. Den falder ned i

Skilsmisseprocessen som en Bombe og stiller Parternes indbyrdes Forhold i et helt nyt Lys.

Fra de Tilstedeværende, som nu i fire Timer har siddet i voksende Spænding, høres et lydeligt Suk. De Fleste troede efterhaanden paa Fru Mortons Uskyld, men Deane, der gnavent rækker Dommeren Papiret, har givet Tilliden til den unge Frue et frygteligt Grundstød. Den eneste, der nok endnu holder Modet oppe, er Bachelor Hall. Han nedlægger en harmfnysende Protest mod Lægens Afsløring. Han slaar i Skranken og forlanger ny Vidner fremførte næste Dag.

Men nu rejser Juryen sig og siger Stop. Den vil ikke høre mere af denne skidne Historie, og 10 Minutter efter er Dr. Morton skilt fra Bord og Seng. Spændingen er forbi. Tilhørerne, der aander lettere, stormer ud af Retssalen, og samtidig brydes Stilheden af en øredøvende Konversation. I Gangene møder disse Tilhørere andre Tilhørere. Der er en Larm og Støj, Formuer er tabte og vundne, mistænkte Mænd er blevne rensede, Menneskeskæbner er blevne afgjorte, og Mennesker er frelste eller ødelagte, men her gribes de alle af en eneste Tanke, at komme ud af de overhedede Sale, af Retfærdighedsmaskineriets giftige svovlede Luft.

I Strand, hvor Solen lystigt spiller over Gadens Billede, og hvor Reportere, Vidner, Nysgerrige og Sagførere i Paryk og Kappe sluges af den buldrende Færdsel, tegner der sig endnu paa Vrimlens Overflade et Par hastige Skygger, som bekræfter Jurymændenes Dom. I Trængslen kastes vi mod et glat barberet Myndeansigt og mod et Par skælmske, endnu lidt fugtige Dameøjne og en Hat med store Fjer. Det er Jockeyen og den unge Doktorfrue, der hvirvles bort i Gadens Malstrøm. Væk er de i Londons Hav. Vi stirrer længe efter dem. Men de er borte. De har efterladt os paa Gaden, foran Justitspaladset — med en bristet Illusion.

NAAR LONDON SOVER —

Tæt ved Strand, lige bag Olympic Teatret, gennemvandrer man et usselt Fattigkvarter, hvis Midtpunkt er Stanhope Street. Der, hvor denne Gade nu berøres af de store Nedrivninger, ligger et stærkt besøgt Herberg for Fattige, og ved Herberget bemærker man mellem de lasede Skikkelser, der ud ad Aftenen samler sig om Stedet, travlt beskæftigede Mænd i røde Skjorter. Det er General Booths Soldater. Herberget ejes og ledes af Frelsens Hær.

Det var en Nat ved $11^1/_2$ Tiden, at jeg ad de usle Trapper entrede op i Herberget, der paa denne Tid af Døgnet er fuldt af Fattige. Gennem Væggene hørte jeg de Sovendes Snorken, et Barns jamrende Graad, en Drømmendes forskrækkede Skrig.

I et af Værelserne paa tredje Sal traf jeg Bestyreren, Major Mac Gregor, der havde lovet at tage mig med ud paa den Runde, han Lørdag Nat plejede at gøre i Selskab med en af sine Underordnede, Kapt. Berry. De to Frelserofficerer spadserer gennem Londons Gader, og hvor de møder Fattige, der hjemløse og forkomne vandrer omkring i Natten eller sover i Portene, giver de dem en Spisebillet. Søndag Morgen faar de Fattige Bil-

letten ombyttet med et varmt Maaltid Mad i Frelsens Hærs Køkken ved Blackfriars.

Nu sad jeg i den lille hyggelige Stue og passiarede med den uniformerede Major. Han var en af disse radmagre knoklede Englændere, paa hvis senestærke Magerhed der tegner sig et Net af dirrende Nerver. Englændere af denne Type er ejendommelige ved deres ovale foroven brede Hoveder og deres store blaagraa Øjne, som ofte synes at træde ud af Kraniet. Det er Arbejdsbierne i det engelske Samfund. Maaske er det ikke dem, der faar Idéerne, men det er dem, der med fanatisk Iver sætter Idéerne i Værk.

Vi talte om Mac Gregors Arbejde, og han fortalte, at han havde været oppe om Morgenen Kl. 4 for at tilse Folkene i Køkkenet. Maden skulde være færdig Kl. 5. Saa havde han været paa Torvet og gjort Indkøb, og siden havde han uden Ophør arbejdet, dels i Hovedkvarteret i Queen Victoria Street, dels med Modtagelsen af Gæsterne i Aften. Nu laa de og sov derinde, Unge og Gamle, og Mac Gregor strakte Lemmerne og saa tilbage paa en vel anvendt Dag.

Jeg tænkte: Hvilket Fond af Kærlighed til Menneskene! Londons grænseløse Elendighed fostrer disse Skikkelser. De kunde ikke tænkes paa en anden Baggrund, og selv maa de have kendt Elendigheden og loddet Bunden i Byens Last.

Mac Gregor tog et gammelt Fotografi ned fra en Reolhylde. Det viste en yngre Mand i Pjalter, en Mand, i hvem Ungdommen og dens Forjættelser syntes gennemsyrede af raa Udsvævelser, et tyveaarigt Vrag med aaresprængt Næse, vilde Øjne og uredt Haar.

„Denne Mand er mig," sagde Mac Gregor og rakte mig Portrættet. „Jeg var Hovmester paa en Ostindiedamper og tjente en Del Penge. Jeg faldt i daarligt Selskab paa Logihusene ved Dokkerne, spillede og kom i Kløerne paa prostituerede Kvinder. I det Selskab levede jeg i to Aar.

Saa stod jeg paa Tugthusets Tærskel. En Morgen, da jeg kom op fra Themsen, hvor jeg havde tilbragt Natten under en

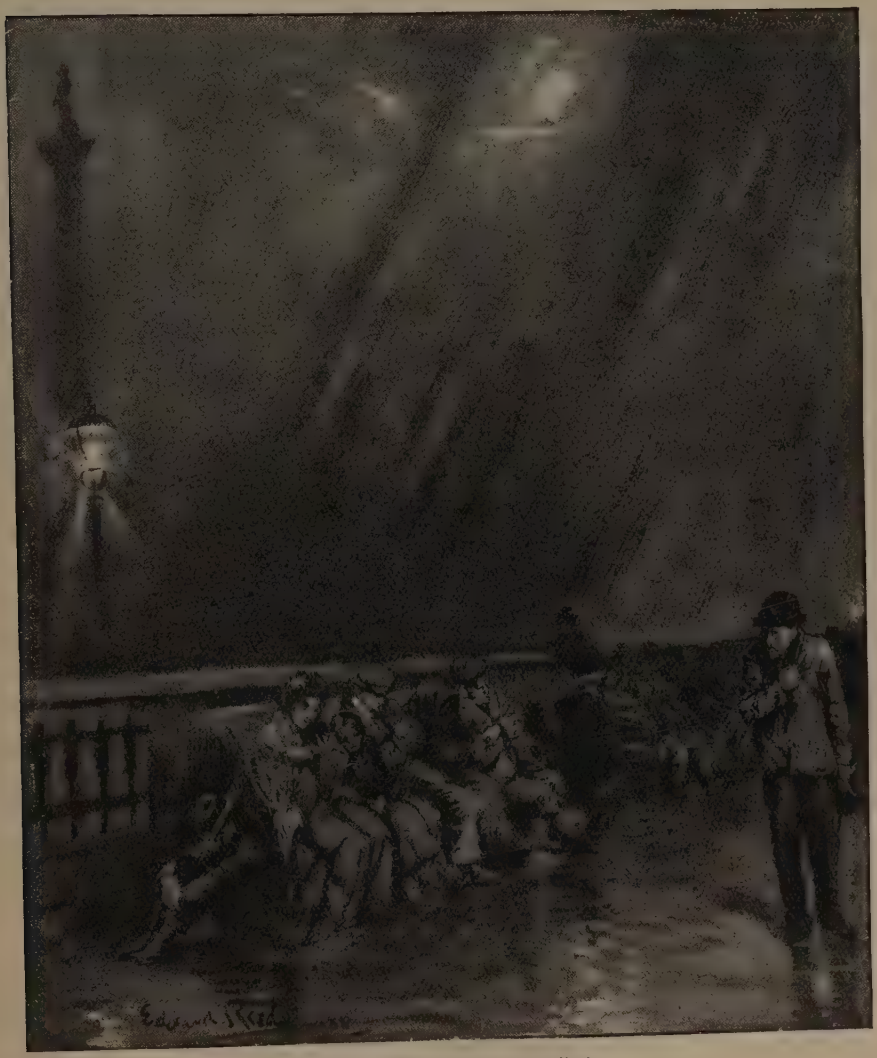

En Natscene tæt ved Nationalgalleriet.

af Broerne, blev jeg taget af Politiet og sigtet for at have dræbt en Mand. Morderen blev dog senere funden, og jeg slap fri, men jeg var ødelagt paa Sjæl og Legeme. Mine Venner, som

jeg paany opsøgte, kunde næsten ikke genkende mig. Ved det første Glas Brandy, jeg drak med dem, sank jeg under Bordet. Døddrukken bar de mig ud og kastede mig i en Rendesten. Dog, denne Raahed blev Vejen til min Frelse. Da jeg vaagnede igen, laa jeg i en varm Seng og syntes, at min Forstands Klarhed var vendt tilbage. Jeg var i Frelsens Hærs Varetægt, og jeg lærte at bøje Knæ for Gud —"

Saaledes talte Mac Gregor, og sammenlignede jeg Ansigtet paa Billedet med Ansigtet paa den Mand, der nu sad saa roligt foran mig i Sofaen, saa forekom det mig, at jeg her som intet andet Sted formaaede at maale Dybden af den forunderlige Kraft til Genoprejsning, der findes i Troen paa en højere Magt. Paa Billedet en Klud, her en stærkt udrustet Personlighed, der ejede den forunderlige Tillid, som udstraaler af Kærlighed og Tro.

Vi gik ned gennem Stanhope Street, hvor Værtshusene var overfyldte, skønt det dog nu var Midnat. Vi standsede foran et af disse Huse, og gennem fedtede Ruder saa vi i Tobaksdampen en Skov af Hoveder, der smeltede sammen til et Billede, som fyldte os med Gru. Det var en Vrimmel af drukne Mænd, der afspejlede enhver Overgang af depraverede Udtryk, fra store røde af Brandy opblødte Ansigter til de smalle gule Lommetyvefjæs, der skinnede af intens Ondskab. Og mellem disse Ofre for Drikkesygen en Vrimmel af Kvinder af en Fordærvelse saa sælsom, at den betragtet som Seværdighed stod paa Højde med ethvert andet Fænomen i London. Flertallet af disse Kvinder havde i deres dybe Armod bevaret et Stænk af fordums Herlighed. De færreste af dem vilde vise sig i Tøfler, skønt Tæerne dog stak gennem deres Støvler. De var iførte sorte Kjoler og til Kjolen Overstykker, som var revnede i Ryggen og manglede Halvdelen af det ene Ærme, og dog var det et Overstykke. Paa Hovedet bar de en mørk Straahat, hvorpaa der fra den ene Side dinglede en rød fedtet Tøjblomst. Den skinnede fra Toppen af det blussende røde Ansigt som en Glød.

Vi havde ikke passeret mange af Kvarterets Værtshuse, før vi blev Vidne til en Gadescene, der vel er almindelig i London, men dog bestandig gør det samme gribende Indtryk. Vi saa en ung fattigt paaklædt, af Lidelser og Savn mærket Kone, der kom

En Banegaard i London ved Nat.

gaaende med et lille Barn paa Armen. Maaske var det af Kulde, hun rystede, maaske var det af Angst. Først trippede hun op og ned ad Fortovet, hvor Deliristerne ravede omkring imellem Dørene, saa fik hun en af dem til at gaa ind og kalde paa en Mand. En ung Person viste sig; formodenlig var det hendes Husbond, hendes Støtte i Livet, hendes Barns Fader. Halvdrukken, saaret i sin Stolthed, stillede han sig fornærmet ned-

ladende op foran hende, og da hun bønfaldende tilhviskede ham en uhørlig Sætning, gav han hende som Svar et Puf i Brystet, saa hun tumlede tilbage og vilde være faldet, om ikke en af Drankerne havde grebet hende i Flugten. Et Øjeblik stod den unge Kvinde bogstavelig talt bedøvet, et Billede paa den dybeste Forladthed. Hendes Mand vaklede ind til sine Venner, og Drankeren, der havde hjulpet hende, dinglede omkring Hjørnet. Hun vilde gaa, men dog tøvede hun. Hun skælvede i Graad og kom langsomt til Besindelse. Saa svøbte hun Barnet ind i Sjalet og gik bort i Mørket.

Ved Nat.

Vi passerede et Net af Smaagader og indaandede den fugtige sure Luft, der er ejendommelig for Proletarkvartererne i London. Paa et af Gadehjørnerne standsede vi og kiggede ind i Nottingham, hvor Politiet netop var beskæftiget med at rydde en Spillebule eller noget endnu værre. Mac Gregor vilde ikke vove sig derind. Han undgik ligeledes Queen Street, en anden berygtet Gade, der udmunder i *Seven Dials* (de syv Solskiver). Navnet er velkendt fra Londons Kriminalretter. Her var det, at Lægen Conan Doyle i Selskab med Opdagelsespolitiet gjorde Forstudier til Historierne om Sherlock Holmes. Seven Dials er et lille

Torv, hvorfra der udgaar 7 mere eller mindre fattige Gader, af hvilke særlig Queen Street er en eneste Forbryderhule. Den lille Plads har faaet sit Navn, Seven Dials, af en Støtte, der skal have staaet her med 7 Solskiver. Egenlig hedder Pladsen St. Giles, opkaldt efter den gamle Sognekirke, som ligger i Nærheden. Paafaldende er i hele dette Proletarkvarter Antallet af Pantelaanerkontorer. De skilter med tre forgyldte Kugler paa Enden af en Stang, og det betyder, siger Mac Gregor, at man kan holde 3 mod 1 paa, at Pantelaanerne aldrig tilbagegiver En et Pant.

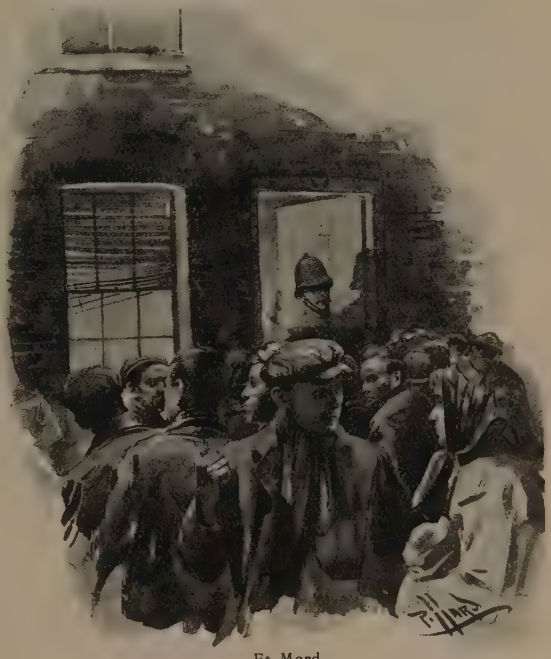

Et Mord.

Jeg kunde ikke modstaa Fristelsen til at gaa et lille Stykke ned i Queen Street, medens Mac Gregor fra Torvet holdt Øje med mig. Gaden var unægtelig lidt uhyggelig, sparsomt oplyst af et Par flagrende Gasblus og af de matte Lysstraaler, der faldt ned fra Logihusenes blændede Ruder. I en saadan Gade kunde man fortræffelig tænke sig at blive slaaet ned og stukket i en Kloak. Naar desuagtet Mord ikke synes at være videre hyppige i Queen Street, er det antagelig, fordi der Ingen er at myrde. I Mangel af almindelige Vejfarende, der nok ved Nattetide skal holde sig fra de Syv Dials, morer Banditterne sig med at overfalde Bobby. Da jeg en halv Time senere sammen med Mac Gregor stod og talte med en Kludekræmmer i

Earl Street, opskræmtes vi af en stærk Støj, som hidrørte fra nogle mørke Skikkelser, der tumlede omkring i Skyggerne af Logihusene i Queen Street, og da vi skyndte os hen paa Hjørnet, kom vi tidsnok til at se en Bobby blive kastet paa Hovedet ud ad Gaden. Da han havde sundet sig en Smule, krængede han Bukserne op ved Lygteskæret og undersøgte et Hul, han havde erhvervet sig paa et af sine Skinneben. „Det er et Menneskebid," sagde han og hinkede afsted til Politistationen med en hul Brummen.

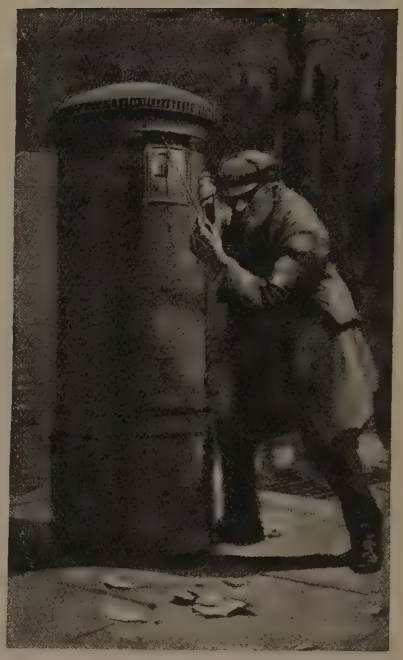

En Tyv, der „fisker" i Postkasserne.

Vi gik videre og passerede Cambridge Circus, hvor den store Variété, Palace Theatre, laa indsvøbt i Mørket med Murene overdækkede af skrigende Plakater. Luften fra Bygningens Varmeapparat ledes om Natten op gennem Riste, der er nedfalsede paa Fortovene, og disse Riste, der er beliggende lige under Murene, er selvfølgelig et yndet Tilflugtssted for Fattige, der flakker om paa Gaderne ved Nat. Her som ved lig-

En Rejsende, der om Natten mister sin Kuffert.

nende Bygninger søges Sammenstimlingen hindret af en Politivagt, men Betjentene er i Reglen mere menneskekærlige end Loven. I alt Fald ser vi de Ulykkelige ligge sovende i lange Rækker, Mænd og Kvinder mellem hverandre, mørke krogede Legemer

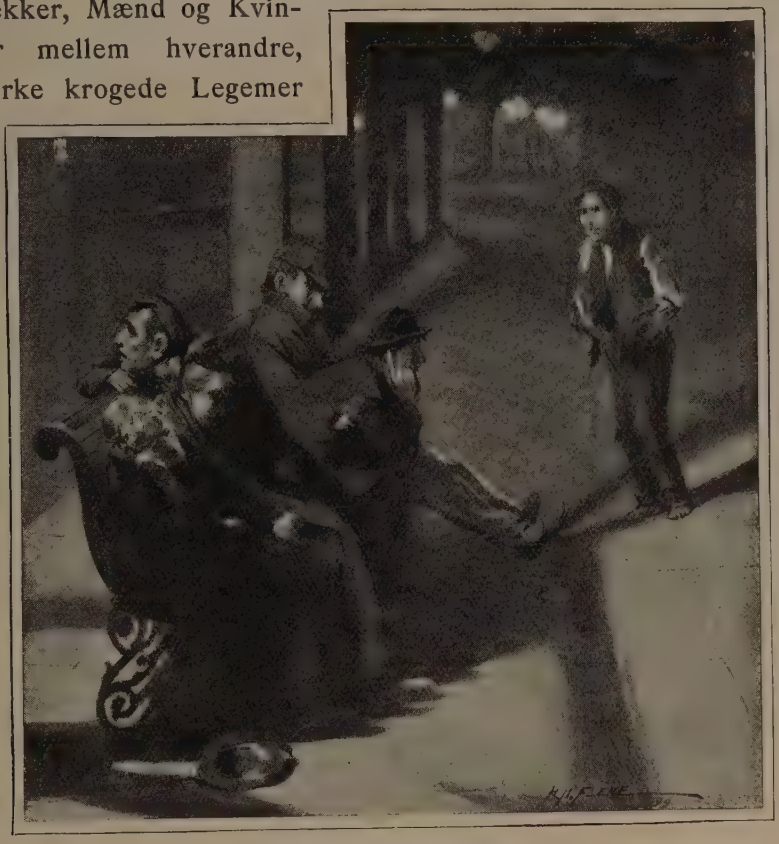

En Bænk i Stedet for en Seng.

og hvide Ansigter. Selskabspaaklædte Herrer og Damer, der har souperet i Trocadero, standser og ser et Øjeblik paa dem, der sover, og gaar videre. Man hører Silkens Raslen og de Husvildes Snorken. Det er et ægte Billede af Londons Natteliv.

Nu vandrer vi over Soho Square, Centret i det store Variétékvarter, der er beboet af Tyskere, Franskmænd og andre fremmede Folkefærd. De tarvelige Kaffehuse og Restavrationer i Soho

holder aabne paa Trods af Politivedtægten, og i Strejflyset ser vi et Glimt af opstadsede sminkede Damer, der øjensynligt er af fransk Herkomst. Snart krydser de ene mellem Lygterne, snart iler de gennem Lysskæret ved en Mands Arm.

Vi stod paa Oxford Street, der milelang og graahvid laa i Natten mellem Stenmurenes skarpe Vinkler. Her, hvor om Dagen Byens bankende Færdsel fylder Gaden, finder vi i denne Nattetime ikke andre Levende end en enkelt Stodder, der sukkende gaar omkring i Ensomheden og glad overrasket modtager den Spisebillet, vi i Forbigaaende forærer ham. Et Stykke længere nede i Gaden møder vi en Betjent, der bærer en Blændlygte, ved hvis Lys han undersøger ethvert Nøglehul og enhver mørk Krog. Det er mærkeligt, at Tyvene dog kan finde Lejlighed til at stjæle i en By, hvor Politiopsynet er saa omhyggeligt som i London; ikke desmindre stjæles der ved Indbrud hele Formuer hver Nat.

Idet vi fortsætter Vejen udefter mod Hyde Park, møder vi en stor omnibuslignende Befordring, hvorfra et stærkt Lys blinker fra smalle Ruder, og gennem Ruderne opsnapper vi et Glimt af barhovede Personer, der i Vognens oplyste Indre arbejder mellem Bunker af Breve. Vognen er en Brevtransport, i hvilken Brevene opsamles i de ydre Postdistrikter, sorteres og bindes i Knipper undervejs til Londons Hovedpoststation.

Et andet og mere mærkeligt Optog vækker vor Opmærksomhed. Det bestaar af fire, fem flade Flyttevogne, der befordrer vældige Kulisser, forestillende Bjergpartier, Vandfald, Palmeskove og en Prærie i Brand. Tilsidst kommer paa en særlig Vogn Himalayas højeste Bjergspids, Mont Everest. Disse og andre Vogne tilhører et Teater og er belæssede med Materiellet til et Udstyrsstykke. Mellem to Forestillinger flytter Teatret ved Nattetide fra den ene Byende til den anden, og det er heldigt, at ikke altfor mange Tilskuere overværer Flytningen. En hel Del Illusion gaar tabt ved Synet af Nordamerika og Bagindien

paa en Flyttevogn, og hvad der bliver tilbage tilintetgøres fuldstændig af Mont Everest.

Omsider har vi da gennemvandret den lange Oxford Street, og vi befinder os ved Indgangen til Hyde Park, der i Mørket har et andet Udseende end i Dagslyset. Portene, der om Dagen er slaaede op for Herskabsvogne, Cyklister og Fodgængere, er nu tillukkede, og langs med Jerngitrene ligger der en Række mørke Bylter, og i hver af disse er der et sovende Menneske. Politibetjenten, som egentlig skulde vække Staklerne og bortjage dem, synes at ville overlade dette ubehagelige Stykke Arbejde til sin Afløser. Han staar og afventer det belejlige Øjeblik, da Klokken bliver to.

Lygteslukker.

Hyde Park, fortæller Betjenten, lukkes nu ved Mørkets Frembrud. Det blev nødvendigt, fordi der forefaldt saa mange Voldshandlinger i Parken. Siden har de Hjemløse, der forhen sov paa Plænerne, faaet for Skik at lægge sig langs med Gittermuren, dels i Nærheden af Marble Arch, dels ved Hyde Park Corner, der er Hovedindgangen fra den anden Side. Efter en stiltiende Overenskomst forulæmper Betjentene dog ikke de Fattige, men vaager over, at de ikke bestjæles, mens de ligger her. Kan man bestjæle disse Lazarusser? spørger man. Ja, en og anden af dem ejer et Par Sko, der nok er værd en Sekspence, og Tyvene, som bestjæler Tiggerne, nøjes ikke alene med at tage Skoene og Hattene. Da Flertallet af de Sovende er stive af Kulden, kan hvem der vil uhindret undersøge deres Lommer. Og det vil næsten altid vise sig, at de et eller andet Sted paa Legemet har gemt en Penny, som de skal leve af den næste Dag.

Betjenten gav os disse Meddelelser i samme afmaalte Tone, hvormed Soldaten afgiver sin Overordnede en Melding. Til Gengæld gav vi ham en Snes Spisebilletter og bad ham uddele dem til hvem, han vilde. Han rettede sig og sagde med et varmt taknemligt Udtryk i sine Øjne, men iøvrigt i den samme kolde Tone: *Thank you, Sir!*

Fattige, der sover uden for et Palads.

Vi gik ned ad Park Lane, den berømte Millionærgade, der begrænser Parkens Østside. Til hvert af disse fyrstelige Paladser, der i imponerende Række forener Oxford Street og Piccadilly, knytter der sig Navnet paa en Rigmand. Yderst paa Fløjen residerer Rothschild. Og dette vældige Stenpalads er Dorchester House, beboet af Kaptajn Holford, der ejer en af Londons kostbareste Malerisamlinger. Numer 24 er det berømte Brassey-House, og det store Stenpalads ved Jernporten, som vidner om en ødsel Bygherre, er opført af Barnato, Diamantkongen, som dog ikke oplevede at se det færdigt. Nu knejser Paladset med gyldne Fløje, der knirkende drejer sig i Nattevinden. I saa store sociale Uligheder er Bevidstheden om Jordelivets Forgængelighed

Tidlig Morgen. Trafalgar Square.

næsten et Lyspunkt. I en anden Verden ligger Diamantkongen maaske nu og sover under Gitret.

Vi drejede tilvenstre ned ad Piccadilly, og paa den ene Side af Gaden havde vi her den lange Række Klubbygninger, paa

den anden Side Green Park. En særlig engelsk Fornemhed plejer at præge denne Gade, hvor man om Eftermiddagen altid ser en hvidhaaret engelsk Aristokrat, der grundende sidder i Klubbens Vindue. Maaske er det et Samfundsspørgsmaal, der beskæftiger den gamle Herre, maaske begræder han i sine stille Timer de Pund Sterling, hans Laban af en Søn taber, naar Lysene fra Klubhusene — som i Øjeblikket — skinner i den stille Frostnat. At Restavrationerne i London lukker Kl. $12^1/_2$ er Overklassen ganske uvedkommende. Endnu ved 3-Tiden pulserer Livet mægtigt gennem Klubbygningerne i Piccadilly, St. James Street og Pall Mall. De unge Lorder slutter Dagen efter aarhundredgammel Skik. De har tilbragt en Time i Teatret. De har spist en kostbar Souper i Princes', og nu sidder de ved Spillebordet i deres Klub. Her aabnes netop Døren, og en af de unge Herrer i korrekt Klubkappe og med hvid Vest og Laksko kommer ud og vinker ad en Cab. I Forbigaaende sender han os et nedladende ligegyldigt Sideblik. Vi er Frelsermænd og følgelig Luft.

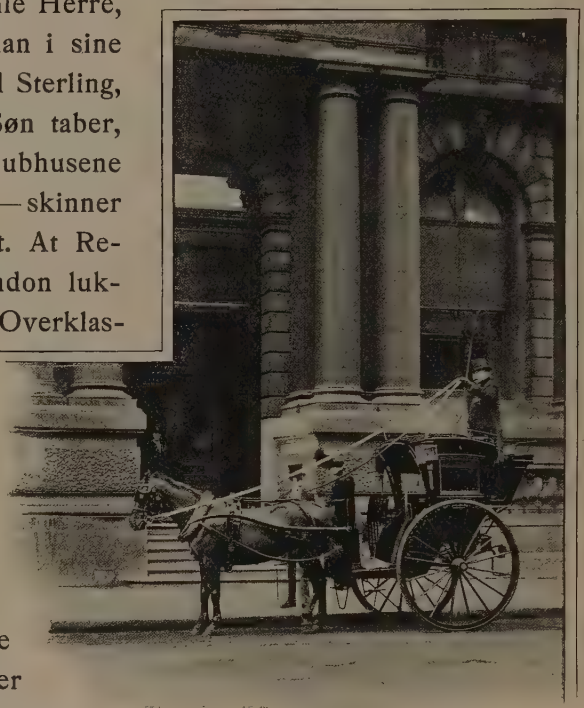

Uden for en Klub.

Under Klubhusene holder en lang Række Cabvogne, og paa den anden Side af Gaden er de ledige Cabkuske samlede i et lille Træhus. Det opstilles om Natten i den tomme Gade; om

Morgenen forsvinder det for den voksende Færdsel. Træhuset er en Beværtning, og ud af den halvaabne Dør trækker der en liflig Kaffeduft, som Kl. 3 om Morgenen nok kan friste en frysende Cabby. Kigger man indenfor, ser man rundt om Bordene en oprømt Kres af Kuske, der drikker Kaffe og Gin (som de

Nattemaaltid i Cab-Kuskenes Træhus.

selv har med i Lommen), medens andre Kuske hyggelig sidder ved et Slag Kort. Egenlig er det tarvelige Træhus en Aflægger af det store Klubhus, og ligesom de rigtige Klubherrer maa Cabby ogsaa betale et aarligt Indskud. Anstandsmæssigt betræder han det lille reserverede Enemærke, og anstandsmæssigt giver han sine Ordrer. Til Anstanden bidrager ogsaa den Omstændighed, at han — ligesom de rigtige Klubherrer i Genbohusene — kommer kørende til Klubben i Cab.

Fra Kl. 2 om Morgenen til Dagens Frembrud finder man i næsten alle Londons større Gader Natbeværtninger i smaa Bræddehuse, af hvilke særligt to — den ene i Oxford Street, ved Horseshoe Hotel, den anden paa St. Martin's Place, tæt ved

Nationalgalleriet — er kendte og søgte af enhver Nattevandrer. I Restavrationerne serveres Kaffe, Te, Chokolade og af Spisevarer Hvedebrød, kogte Æg og stegt Flæsk. Det faste Publikum,

Gadebeværtning for Natteravne.

som søger disse Smaabeværtninger, er Arbejdere, der er beskæftigede ved Sporvognsskinner og Kloaker, fremdeles Maskinfolk og Stereotypister fra Trykkerierne i Fleet Street. Til denne Kres af Gæster slutter sig tilfældige Natteravne, løse Damer, Alfonser, Lommetyve og andet Udskud. St. Martins Pladsen er sort af Mennesker, da vi Kl. $3^1/_2$ om Morgenen ankommer dertil fra Piccadilly, og ikke uden Vanskelighed baner vi os en Vej gennem en Sværm af Mennesker i Arbejdstøj og Selskabsdragter. Det er klogt, om man her har de fornødne Penge løse

i sin Lomme. At fremtage en Tegnebog fyldt med Noter vilde være at udsætte enkelte af de Tilstedeværende for en altfor farlig Fristelse. Kaffen, der udskænkes ved Disken, er fortræffelig, Æggene er friske, Brødet duftende velsmagende, og det hele lille Maaltid hører med til Londons Natteliv.

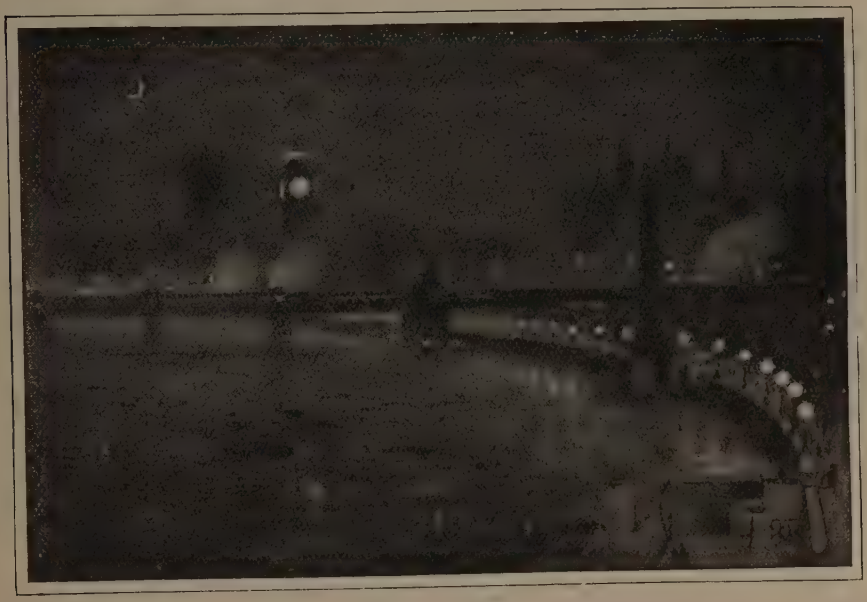

Themsen ved Nat, set fra Blackfriars Bridge. Tilhøjre Kleopatras Naal; i Baggrunden Westminster med det store Ur, samt Westminsters Hovedtaarn.

Omsider befinder vi os paa Embankment, det er den Del af Themsbredden, der ligger mellem Westminster og Blackfriars. Ruten er godt halvanden Mil lang og ved sin Bredde ganske særlig egnet for Lyst- og Avtomobilkørsel. Om Dagen befærdes den af den elegante Verden, og ingen Fremmed undlader at gøre en Spadseretur i disse Omgivelser, hvor Londons Linjer tegner sig stærkere for Øjet end andet Steds i Byen. Fra Blackfriars Bridge øjner man i Flodens fjerneste Krumning Westminster med den store lyse Urskive, og nærmere ved den højre Flodbred ser vi en Række imponerende Bygninger, hvoraf de fleste er kendte over hele Verden. Her er Londons Hovedpolitistation,

New Scotland Yard, National Liberal Club, Hotel Metropole, Constitutionel Club, Charing Cross Station med Hungerford Bridge, Cecil og Savoy Hotel, og endelig som en Slags Midtpunkt i hele Embankment *Cleopatras Needle,* den store Obelisk, som i 1877 (da Dr. Erasmus Wilson havde udlovet 10,000 Pund Sterling til den, der turde paatage sig Opgaven) blev bugseret fra Alexandria til London i en Jerntønde. Det er bekendt, at Tønden sled sig løs fra Damperen, og at den til stor Forfærdelse for Søfarende længe boltrede sig paa Atlanterhavets Bølger. Nu staar The Needle her ved Themsen som en Hilsen fra Kong Farao. Fremdeles ligger til venstre Somerset House, et uhyre Bygningskompleks, hvor retslige Dokumenter, Testamenter etc. opbevares, Middle Temple, som andet Sted skal omtales, School Board (Hoveddirektionen for Londons Almueskoler), Thames Conservency (Flodopsynet) og paa Hjørnet ved Blackfriars Bridge det store tyske Royal Hotel.

Morgenbeværtning.

I Embankments stejle Murmasser, i de bjergagtige Stenkolosser og ludende Granittaarne udtrykker London en Side af sin Storhed. Embankment er paa én Gang By og Hav, thi op ad Themsen kommer Havet og bringer London sin Tribut. Forunderlig stærkt og uforglemmeligt er det Indtryk af Magt og Rigdom, man modtager her ved Dag — hvor uhyre vidt forskelligt fra det Indtryk, man modtager af det samme Sted ved Nat!

Vi kommer ned paa Embankment, og det er ikke Parlaments-

bygningen, Somerset og Temple, der som ellers paa dette Sted bøjer os til Beundring. Disse Magtsymboler, som kun dunkelt skimtes i den slørede Morgen, lader os ligegyldige og kolde. Det er et tomt og natligt Skuespil paa denne Vej, som griber os, og som dybt og indtrængende uforglemmeligt vil blive levende for Enhver, hvis Hjerte ikke er af Sten.

Tidlig Morgen. Opvartningspiger gaar til deres Arbejde.

Paa Bænkene, der staar imellem Fortovet og den brede Kørevej, hænger der en Klump sort Tøj. Det ser ud i Halvmørket som en livløs Bunke, og dog vækker det straks en dunkel Uhygge. Man har en Følelse af, at der er noget Levende i Bunken, som aander, og denne Følelse bliver stærkere, saa snart man i den sorte Masse udskiller Ben og Arme og hvide Ansigter med fordrejede Øjne. Det er Mennesker, der ligger sammenrullede i Nattens bidende Kulde, i den hvidlige gennemisnende Dis fra Themsen. De ligner døde Ravne disse Mennesker — døde af Sult.

Vi gaar fra Bænk til Bænk. De Ulykkeligste af de Ulykkelige mellem fem Hundrede Tusinde Nødlidende ligger her i sammenføgne Driver paa den milelange Bænkerække, de ligger

under Stenbolværket, paa Fortovet og inde under Broerne lige ned til Randen af det mørke Vand — stivnede af Savn og Kulde, tungt aandende, med aabne Munde, med underlige strenge Træk.

Vi ser i disse Hobe af Ulykkelige Mænd af alle Aldre og utvivlsomt Mænd af vidt forskellig Dannelse. Flertallet af dem er fattigt paaklædte Arbejdere, hvem Verdens rigeste Samfund nægtede Fugls Føde. Men der er ogsaa iblandt dem Mænd i tyndslidte Redingoter, Mænd med krøllede Flipper og høj Hat.

Det er henad Morgen, og mægtig gul hæver Maanen sig ude over Greenwich. En sviende Kulde synker ned over Jorden fra dens matte Straaler. I Lygternes lange Linie har Gasflammerne faaet et grønligt Morgenskær. Nu udviskes Lysene langsomt, mens vi uddeler de sidste af vore Billetter. Vi er omringede af en Sværm, hvorfra en Skov af Hænder rejser sig imod os, og den magtesløse Godgørenhed, vi udøver, forekommer os en Spot. Men vi forstaar, at Frelsens Hærs Soldater i England har faaet en særlig mægtig Stilling. De laaner Kraft af Overklassens skælvende Samvittighed, af Frygten, der er vakt ved Rygterne om de mørke Dramer, som herude spilles i den knivskarpe Vinternat.

Hen imod os kommer der en Kæde af unge Mænd. De løber, holdende hinanden fast i Hænderne, hen imod Blackfriars Bridge, de løber hurtigere og hurtigere, og i enhver af deres Bevægelser og især i deres Ansigter læser vi Vanviddets Angst. De har sovet under Broerne. Nu føler de, at Legemet bliver stift. Døden har ladet sin Haand glide over dem. Se paa deres Ansigter og deres oldingeagtige Træk! Og de er midt i Livets Foraar. Den ældste af dem er næppe mere end 20 Aar!

Ned over disse Ulykkelige blinker Lysene fra Savoy Hotel. Mellem gule Silkeforhæng skinner de elektriske Lampetter, der er halvt dækkede af røde Skærme. Hurtigt glider Tjenerne om

imellem de duftende Borde, og fra Restavrationens Baggrund høres de glade Klange af et Taffel, Brudstykker af Udraab, Latter og Musik.

Frelsens Hærs Spisehus ved Blackfriars Bridge.

Mac Gregor er bleven tavs. Med tomme Hænder staar vi imellem de Nødlidende paa Embankment; og vi har samme Tanke: Det Øjeblik maa komme, da disse kraftige unge Mænd, der ikke har forbrudt sig mod det Samfund, hvori de lever, da de styrter sig mod hine Murmasser, og da der her kæmpes en Kamp, den frygteligste, der endnu er kæmpet mellem Mennesker. Det Øjeblik maa komme — maaske en iskold Nat som denne: *Naar London sover —*

SEVÆRDIGHEDER

Der er aabne livlige Byer, hvor Rejsende helst undgaar Museer, Samlinger og almindelige Turist-Seværdigheder. Til disse Byer hører Paris. Og der er tillukkede tunge Byer, hvor Samlingerne ligger som Fristeder i Gadens larmende Tummel. Til disse Byer hører London. Museet er her som en Oase, man kan gaa og længes efter i Gadenettets uendelige Stenørken.

En ærværdig Patriark mellem Londons Seværdigheder er *Tower,* Englands Bastille. Den ligger Øst for City paa Grænsen af det store Dok-Kvarter, det saakaldte *Upper-Pool.* Kommer man fra Mark Lanes underjordiske Jernbanestation, har man

tilvenstre Londons gamle Rettersted, *Tower Hill*, tilhøjre, længere nede mod Floden, Tower. Størst Virkning gør Fæstningen med de forrevne Taarne en taaget Morgenstund, naar Skyerne langsomt driver bort og stykkevis afslører de 15 Alen tykke Mure og de solide Tinder. Foran os ligger nu Middelalderen i al sin uforfalskede Oprindelighed.

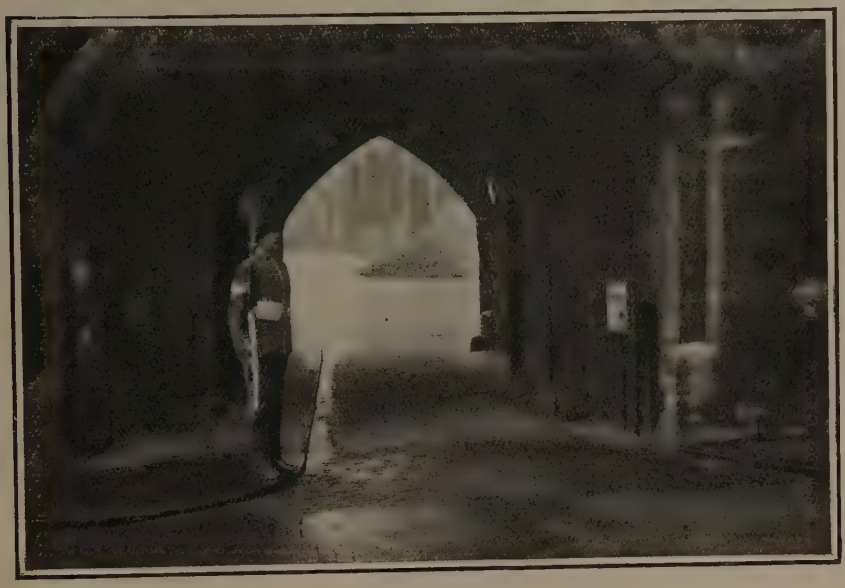

Indgangen til Tower.

Og hvilke Minder knytter sig ikke til denne truende Fæstning, der opførtes af Wilhelm Erobreren (1078) og først blev benyttet som Kongepalads, senere som Fængsel. Blodige og rædselsfulde Optrin manes frem for Øjet, idet man gaar igennem de gamle Haller, der bevogtes af Drabanter, klædte i de samme Dragter, som Drabanterne for 300 Aar siden bar paa Stedet. Tower-Drabanterne, om hvis Ydre man faar en Forestilling af Billedet, kaldes af Folkevittigheden *Beefeaters* (Oksekødspisere), et Navn, der minder om, at deres Kost var Kødlevningerne fra Kongens Taffel (Andre mener, at Navnet kommer af en forkert Udtale af det franske Ord Buffetiers, Mundskænke). Deres

skæggede Ansigter og historiske Paaklædning føjer sig harmonisk ind i Omgivelserne. Men Illusionen brister unægtelig, naar man ser dem staa og læse *Daily Telegraph.*

I selve Fæstningen, til hvilken Adgangen betales med en Shilling, finder man foruden en større Vaabensamling de engelske

Ved Indgangen til den indre Gaard. I Forgrunden tilvenstre en Beefeater.

Kronjuveler, der dog alle stammer fra Tiden efter Karl d. I. De gamle Kronjuveler solgtes ved Kongens Henrettelse. Kostbarest blandt Smykkerne er Dronning Victorias Krone med 2783 Diamanter. Den ligger i en Montre, der bevogtes af en Beefeater. Samtlige Juveler i Montren er vurderede til 3 Millioner Pund.

Faa Skridt fra Tower, østlig paa Pladsen, gaar vi ind gennem en gammel svær Mur, der er besat af Politibetjente og Soldater. Over Muren ser vi Omridsene af en graa tillukket Bygning, som enhver Englænder betragter med Ærbødighed. Fra Bygningen udgaar der en Magt, som i vore Dage er stærkere end Kongemagten: Pengemagten. Vi befinder os i Englands Mønt.

Adgang til Mønten sker efter en forud erhvervet Tilladelse, som den Fremmede dog uden Vanskelighed opnaar gennem sit Konsulat. I Portnerlogen indtegner man sit Navn i Vagtprotokollen

Den store Montre med Kronjuvelerne. Tower.

og begiver sig, under passende Bevogtning, ind til Kildestederne for de engelske Pund Sterling. I disse Rum er der i Aarene fra 1886 til 1904 aarligt præget 7 Millioner Pund.

En Spadseretur gennem den engelske Mønt varer halvanden Time, og undervejs hænder det besynderlige, at man komplet ækles ved Synet af Guld. Først er det med Forundring, man betragter de store Guldblokke, idet de kommer ind i Værkstederne. Man følger med Interesse, hvorledes de gaar gennem

Valserne og faar Form af Plader, hvorledes de afhugges paa Lokmaskine i runde Skiver, bliver stemplede, riflede og vejede. Mere og mere ligegyldig iagttager man de enkelte Processer, og naar man tilsidst ser de 18 arbejdende Prægemaskiner hver aflevere 120 blanke Guldmønter i Minuttet, synes man ikke længer, at Guldet har nogen Værdi. Manden, der staar og afvejer 400,000 Pund Sterling om Dagen, har i Løbet af et Par Maaneder haft flere Penge mellem Hænder, end den stenrigeste Citymand har haft sit hele Liv.

En Arbejder, til hvem vi retter et Spørgsmaal angaaende Daglønnens Størrelse, svarer, at den er $8^1/_2$ Shilling, og en Kollega af ham tilføjer, at Lønningen i Mønten bestemmes efter, hvad der betales en god Mekaniker. Det er meget godt. Men man kan ikke undlade at sammenligne denne Mands Fortjeneste med Værdierne, han behandler, og naar man i 6 Dage har lavet Millioner, synes det lidt fattigt at blive afspist med halvtredje Pund.

Og Tanken om en Biindtægt ved Opsamling af Affald o. lig. er ganske udelukket. I Henseende til Kontrol er Mønten inddelt i visse Afdelinger, som Guldet passerer, idet det paa sin Vej forvandles fra Barre til præget Mønt. Men hver Gang det flyttes fra den ene Afdeling til den anden, vejes det, og er Vægten ikke nøjagtig den samme ved Afleveringen som ved Modtagelsen, fradrages Forskellen i de paagældende Arbejderes halvtredie Pund Sterling. Som Erstatning for Tabet har Arbejderne Tilladelse til selv at opdage Tyven. Det er en god praktisk Ordning, og der er da heller ikke forekommet en eneste Uregelmæssighed i Mønten i 15 Aar.

Selvfølgelig er der under denne Vejning visse Forhold, som maa tages i Betragtning, t. Eks. Metallets Svind. Men da Guldstøvet omhyggeligt opsamles i Lokalerne, er Svindet saa ubetydeligt, at det maa udtrykkes med en mangechifret Decimal. Vægtene, der anvendes ved Vejningen, er meget fintmærkende.

De viser Sliddet af en Sovereign, der blot har været mellem Hænder en Maaned. Et Tyveri forbliver da ikke uopdaget i Mønten.

Modsætningernes By kalder man London! Og hvilke Modsætninger! Vi forlader Mønten og forvilder os i et snævert

Guldsmelteriet. Paa Væggen et Forbud mod at røre ved Guldet.

Gadenet, der milevidt breder sig i nordlig Retning. Det er Whitechapel. Sterlingstykkerne flimrer endnu for Øjnene, og set i dette Guldskær tegner Whitechapel sig med grellere Omrids end sædvanligt. Er det muligt, spørger man, at opretholde en Samfundsordning, hvor der inden for fire Mure opdynges Millioner og Millioner af Pund Sterling, medens der et Stenkast fra de samme Mure lever Millioner og Millioner af Mennesker, som ikke ejer en Penny til Livets Ophold den følgende Dag.

Til den ene Side overvældende Rigdom, til den anden overvældende Armod. Det er det moderne London. Som Helhed er

Billedet mørkt, men Lyspunkter findes deri, og til disse hører de kæmpemæssige Institutioner, som Godgørenheden har rejst for at lindre de Fattiges Ulykke og Lidelser. Højt mellem saadanne Institutioner staar Londons Hospital.

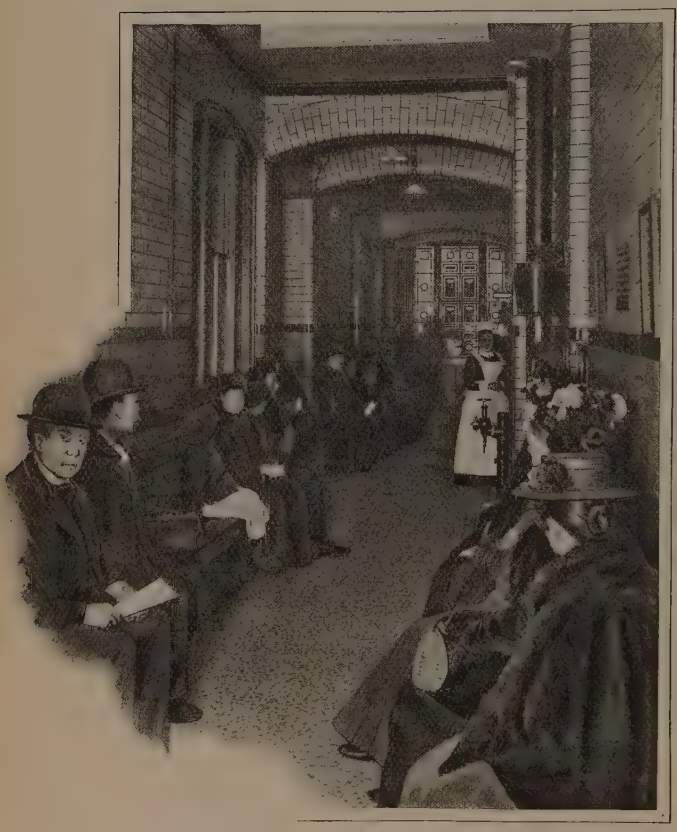

Patienter, der venter foran Overlægens Værelse.

Det er en kæmpemæssig Bygning, som med sin mørke alvorlige Façade bryder Husrækken i Whitechapel Road. Man standser et Øjeblik og gyser uvilkaarligt ved Tanken om al den menneskelige Smerte, der rummes inden for disse Mure, og Tanker i denne Retning kaldes saa meget lettere til Live, som Mennesker med hvide Bind om Arme og Hoveder blander sig i Gadevrimlen ved Hospitalets vestre Indgang. Her er det, at Lægerne modtager de saakaldte *out door patients*, Udendørspatienter, der faar gratis Lægehjælp og Medicin.

Udendørspatienterne, som væsenligst er tilskadekomne Dokarbejdere og deres Familier, indlades i den store Hal i Hospitalets Vestende. Her ser vi dem siddende paa lange Træbænke, og naar den vagthavende Læge har underkastet dem et flygtigt

Eftersyn, sendes de, efter Beskaffenheden af deres Onde, ind i de forskellige Afdelinger, hvor Specialister tager dem under Behandling. Mellem Specialisterne findes Londons berømteste Læger. Uden Vederlag behandler de op mod 14—1500 Patienter paa en Dag.

Fra denne Sal, hvor den ene ilde tilredte Skikkelse bringer

Udendørspatienter i Londons Hospital.

den anden i Forglemmelse, gaar man ind i selve Hospitalet, der paa visse af Dagens Timer er frit tilgængeligt for Publikum.

Hvilket uhyre Hospital! I Timer vandrer man gennem de lange, renlige, men iøvrigt gamle og lidet tidssvarende Sale, hvor Patienter, lidende af alle tænkelige Sygdomme, ligger og stirrer paa os med Øjne, der ofte synes saa bønlige, som ventede de, vi skulde bringe dem Hjælp.

De engelske Sygeplejersker, Nurserne, som færdes mellem Sengene, er iførte klædelige blaa Kjoler og hvide Forklæder. Oversygeplejerskerne har tillige en hvid Blondepynt i deres Haar. Stilfærdigt iler de omkring fra Leje til Leje, utrættelige i

at pleje, underholde og opmuntre de Ulykkelige, for hvem de er det gode Forsyn. Børnene faar Legetøj, de Voksne Aviser og Bøger, og skønt Forholdene er saa tarvelige som vel muligt, sporer man dog overalt den engelske Nurses Evne til at skabe Hygge. Den lille syge Dreng ligger med en Sukkerstang i Haanden, og paa Bordet foran den døende Arbejder har

Fra Børneafdelingen i Londons Hospital.

kærlige Hænder sat en Buket friske Blomster. Det er Kærlighedsgerninger, der udspringer af det gode Hjertes Deltagelse, thi ikke mange af disse Patienter vil rejse sig og sige deres Velgørerinde Tak.

Mellem Hospitalets 300 Sygeplejersker er der et Par danske Damer, som med Ære tjener under det røde Kors. Mr. Sidney Holland, der er Direktionens Formand, udtalte til Forfatteren, at han med Glæde havde bemærket de danske Damer, og at han endnu gerne vilde modtage flere Sygeplejersker fra Danmark. Det var Sidney Holland, som Dronning Alexandra an-

modede om at indføre Finsens Lysbehandling. Han foretog i den Anledning en Rejse til Danmark, og i en Udbygning paa Hospitalets Tag er nu indrettet et stærkt besøgt Lysinstitut.

I et enligt Hus i Gaarden findes det saakaldte *Post mortem*, hvor Slægtninge til Afdøde indlades for at sige disse det evige Farvel. Antallet af Døde paa Hospitalet er gennemsnitligt 6 om Dagen. Naar Døden er indtraadt, indvikles det afsjælede Legeme i et Lagen og bæres over i Post mortem. Her lægges det i en Kiste, som med aabent Laag stilles i et lille Værelse med Blomster og Lys. Hustru og Børn, der

Oversygeplejerske.

Den nylig oprettede Finsens-Afdeling paa Londons Hospital.

hulkende staar udenfor og venter, lades ind og ser i Hast deres Forsørger for sidste Gang. I dette Hus rinder Taarerne ustandseligt, her standser aldrig Klagen. Man bliver ikke længe i Post mortem, og naar man gaar, tager man med sig en Paamindelse om Livets Alvor.

En Tilskadekommen.

——Paa Vejen op gennem City træffer vi „den gamle Frøken" i Threadneedle Street"—det er Kælenavnet for Englands Bank. Frøkenen har kun et Øje, som sidder midt i Panden. Ved Øjet forstaar man det ene Vindue ud til Gaden. Men bortset fra denne Skavank i Udseendet er den paagældende ældre Dame et godt Parti.

Bank of England, der forvalter den engelske Statsgæld, ialt ca. 700 Milloner Pund Sterling, er paa den ene Side en almindelig Bankforretning, paa den anden — som eneberettiget til Udstedelse af Seddelpenge — Englands Bank. Det uhyre Bygningskompleks kan deles i 3 Dele: Den almindelige Bank, der er tilgængelig for Publikum, Seddeltrykkeriet, som man faar Adgang til med særlig Tilladelse, og endelig Pengekælderen, der kun aabnes for Besøgende, som har indyndet sig hos Bankens Direktion.

Den store Operationsstue i Londons Hospital.

I Bankkontorerne, som vi skynder os at komme igennem, beskæftiges ca. 800 Kontorister. Det giver en Forestilling om Omsætningen! Banken modtager paa Dage over 50 Millioner

Pund Sterling i Indbetalinger, og Checkerne, der udfærdiges, kan være af imponerende Størrelse. Den Mand, der ledsager os gennem Banken, fremviser bl. a. en Check, der er udstedt for Kinas Krigsskadeerstatning til Japan. Den er paa 11,008,857 Pund

Ved Indgangen til et Hospital.

Sterling 16 Shillings og 9 Pence. Det mest imponerende er endda de 9 Pence!

I Seddeltrykkeriet, hvor en halv Snes Trykkerpresser arbejder, ser man Sedlerne med meget korte Mellemrum falde ned i Bunker. Trykmaskinen, der minder om en Victoriapresse, modtager i den ene Ende Papiret, der er forfærdiget i Banken og har Sedlens Bredde, ved den anden Ende kommer Strimlen ud som 5 Punds, 10 Punds, 100 Punds og 1000 Punds Noter. Ialt trykker Maskinerne dagligt 50,000 Banknoter, hvoraf de mindste er paa 5 Pund, de største paa 1000 Pund. Ved aarelang Øvelse har Mændene, der „tager fra", opnaaet at kunne tælle

Sedlerne ved simpelthen at veje dem i Haanden. En anden Kontrol udøves derigennem, at der af en vis Papirlængde skal frembringes et vist Seddelantal.

Det siger da sig selv, at man med største Omhu vaager over Papiret, som yderligere er meget vanskeligt at eftergøre. Ikke desmindre havde dristige Falskmøntere for nogle Aar tilbage faaet fat i 3 Papirruller, og falske Sedler blev derefter i to Omgange satte i Omløb, den ene Gang med 320,000 Pund Sterling. Man opdagede dog Falskmønterne, som blev uskadeliggjorte for en Aarrække.

Dørvogter i Bank of England.

Samtidigt optraadte en Mand, der paastod, at han formaaede at kløve en Seddel i to tyndere Sedler. Selvfølgelig fik Manden snarest Lejlighed til at foretage Kunststykket for Bankens Direktører, og da Kunststykket virkelig lykkedes, blev der anskaffet nyt Papir.

De Tilsynshavende i Banken har megen Ulejlighed med at forevise Guldkælderen for en Fremmed. Jerndøren, som fra et Rum i Baghuset fører ned til Hvælvingen, kan nemlig ikke aabnes, medmindre Bankens 3 højeste Embedsmænd møder hver med sin Nøgle. Og da der til hver af Nøglerne hører en Kode, som kun den Paagældende kender, kan Nøglen ikke anvendes i de Andres Paasyn. Iøvrigt er der ikke andet at se i Kælderen end en uhyre Bunke støvede Metalbarrer, som man næppe vilde lægge Mærke til, saafremt man saa dem paa en Landevej. Hvad der gør Barrerne til en Seværdighed er det Faktum, at de er af Guld. Hver Barre har en Værdi af 600 Pund. En lille Stabel af dem repræsenterer da en god Formue. Der er i Øjeblikket mindre Guld i Kælderen end sædvanligt, siger en af Direktørerne: En Bagatel af 20 Millioner Pund.

Til ingen Nytte ligger disse 20 Millioner selvfølgelig ikke. Papir, der svarer til Værdien, repræsenterer dem i Handel og Vandel. De raa Blokke af Guld, som vi har set i Mønten, kommer netop fra denne Oplagskælder. Bank of England ejer Guldbarrerne, og Mønten skal, naar Banken ønsker det, uden Vederlag forvandle dem til præget Mønt.

Det Lokale, hvori Dividenden udbetales.

En Besynderlighed ved Forholdet mellem Sedler og Metal er Sedlens kortvarige Levetid. Af enhver Seddel, der er vendt tilbage til sit Ophav, Banken, afrives det ene Hjørne, og Sedlen lægges tilside for senere at brændes. Af forskellige Grunde, særlig for i Retstilfælde at kunne benytte Sedlen som Bevismiddel, foregaar Tilintetgørelsen ikke straks. Hvert femte Aar brænder Banken Sedler til Værdi af 1800 Millioner Pund Sterling. Det er da ogsaa sjældent, at man i England ser en gammel Seddel. Med slidte Guldpenge, der kasseres, er Fremgangsmaaden en anden. Der er et særligt Rum, hvori man ser de gamle Guldpenge blive skovlede op i Vægte, mens de undervægtige Mønter falder ned til Diglen. Det siges, at man for Værdien af det Guld, der fra Morgen til Aften,

altsaa i Løbet af en halv Snes Timer, vejes paa disse Vægte, kunde bygge en Kirke som St. Pauls.

En Institution som Bank of England har selvfølgelig truffet Foranstaltninger mod Indbrudstyve. Bankens Døre er bevogtede

Ved Bankens Udgang. Englændere, der har hævet Renter.

af Portnere, der bærer røde Kapper og Napoleonshatte, og i selve Bygningen vrimler det af Tilsynshavende i chokoladefarvede Snipkjoler. Om Natten holdes Guldkælderen bevogtet af en Inspektør, der bistaas af tre skarpt bevæbnede Kontormænd og af Blodhunde. Paa Gaderne rundt om Banken patrouillerer Politibetjente, og i Nattetimerne er hele Bygningen besat af Militær.

— Spadserer man fra City ud mod West-End, opdager man snart en mægtig Kuppel, der mørk og tung hæver sig over

Husenes Tage. Det er den trediestørste Kirke i Verden, Eastminster eller St. Pauls Cathedral, der ved sin høje Beliggenhed og ved sin egen Højde er synlig over næsten hele London. Særlig er Hovedfaçaden og de to karakteristiske afsnubbede engelske Taarne af stor Virkning, naar man fra Ludgate Hill nærmer sig St. Pauls. Foran Kirken staar en Statue af Dronning Anna, og paa Pladsen tæt ved Statuen er nedlagt en Tavle til Erindring om, at Dronning Victoria paa sin 60aarige Regeringsdag d. 22. Juni 1897 deltog i en Takkefest i Kathedralen. Det vidtløftige, solide og tunge Kirkekompleks blev bygget af Sir Christopher Wren, som ligger begravet i Krypten. Indvielsen fandt Sted i Aaret 1697. Indvendig gør Kirkens store Rumforhold, og særlig Højden op til Kuplen, næsten samme Indtryk som St. Peterskirken, om hvilken St. Pauls paa mange Maader minder. I Krypten, der er tilgængelig, hviler Nelson og Wellington i fritstaaende Sarkofager, samt af senere kendte Afdøde J. M. W. Turner, Sir Edwin Landseer og Arthur Sullivan. Rejsende, der ikke er bange for Vindeltrappen, gaar op til det saakaldte *Whispering Gallery* (med et besynderligt Ekko) og over dette til *The Stone Gallery,* hvorfra der er Udsigt til en tyk Taage. Foreviseren gør nøjagtigt rede for, hvad Besøgende kan se i klart Vejr.

Fra St. Pauls skynder vi os til Museet, *The Museum,* hvorved man med Anvendelsen af den bestemte Artikel betegner British Museum, Museernes Konge. Det kaldes ogsaa i daglig Tale *The British.* Paa den underjordiske elektriske Bane har det sin egen Holdeplads.

Man træder ind gennem Jernporten i Great Russel Street, og udstrakt over en Plads, der synes alt for snæver, breder den imponerende Bygning sig med joniske Søjler og vældige Fløje. Museets Opførelse paabegyndtes i Aarene 1823—25 efter Sir Robert Smirkes Planer; senere er det mange Gange blevet udvidet. I Øjeblikket nedbrydes den ene Side af en hel Gade, Montague Place, hvor det er Hensigten at opføre en ny Ud-

bygning til Bibliotek. Skønt Museets naturhistoriske Samling er henflyttet til Kensington, er Pladsen fremdeles altfor ringe. Biblioteket alene, der nu tæller 2 Millioner Værker, forøges aarligt med 50,000 Bind.

British Museum er dels et Museum, dels et Bibliotek. Museet

Wellingtons Grav i St. Pauls Krypt.

er delt i 8 Afdelinger, og hver af disse tør nok siges at indeholde det ypperste af, hvad noget Steds findes inden for dette specielle Omraade. De 8 Afdelinger er: Trykte Bøger, Kort og Planer; Haandskrifter; Orientalske Bøger og Haandskrifter; Kobberstik og Haandtegninger; Ægyptiske og orientalske Oldsager; Britiske og middelalderlige Oldsager og Etnografi; Græske og romerske Oldsager og endelig i den ottende Afdeling Mønter og Medailler. Afdelingerne er nøje adskilte, og man har ikke vanskeligt ved at finde sig tilrette ved Bistand af et lille Katalog.

Det er nemlig en meget væsenlig Omstændighed, at Samlingerne i British Museum lige saa meget henvender sig til Besøgende med almindelig Dannelse som til Faglærde. Interessen vækkes hurtig, og den svækkes ikke, medens vi vandrer gennem de lyse og behageligt opvarmede Sale, hvor Beskueren bogstavelig talt spadserer gennem hele Menneskeslægtens Historie. Her passerer vi de ægyptiske Gallerier, *Northern Egyptian vestibule, Assyrian transept, Nimroud gallery, Nineveh gallery* etc., der fører os over 4000 Aar tilbage i Tiden. Her ser vi det berømte Elgin Rum med Skulpturerne fra Parthenon, og her standser vi foran Museets Klenodie, den dejlige Portland Vase, som, efter at en Vanvittig har søgt at ødelægge den, nu bevogtes af Betjente Dag og Nat. I Haandskriftsamlingen iler Tiden, saa man fristes til at blive der den hele første Dag. En Kender, der ønsker at se de ædleste og kostbareste kinesiske Porcelæner, skal ikke søge dem i Kina. De findes i British Museum. Og gaar man et Par Skridt til Siden, finder man det meste af Akropolis, som Englænderne har flyttet til London fra Athen. Alle Tider, alle Verdner og Kulturer aabner sig letforstaaelig for Blikket i denne vældige Anskuelsesundervisning, for hvilken hele Menneskeheden skylder England Tak.

British Museum er et Verdensmuseum, som Englænderne har rejst for alle Folkeslag. De dyre Skatte af gamle Værker, Kildeskrifter, Kobberstik og Planer er tilgængelige for Enhver, der anmoder om et Kort til Bibliotekets Læsesal, den saakaldte Rotunde, der ved sin Størrelse og hele Indretning er en af Londons mest imponerende Seværdigheder.

Af det vedføjede Billede faar man en Forestilling om Rotundens Udseende, men ikke om dens Rumforhold. Højden fra Gulv til Loft er Rundetaarns Højde, og selve Kuplens Diameter er $1^1/_2$ Fod større end Diameteren i St. Peters Kirkens Kuppel. I Rotunden er Plads for 300 Læsere, som frit benytter de 20,000 tilstedeværende Haandbøger. Skønt Kataloget over den alminde-

lige Bogsamling er et Kæmpeværk paa 800 mægtige Bind (med et særligt Katalog over Kataloget), er det som Følge af den praktiske Ordning grumme let at finde en Bog. Man opskriver dens

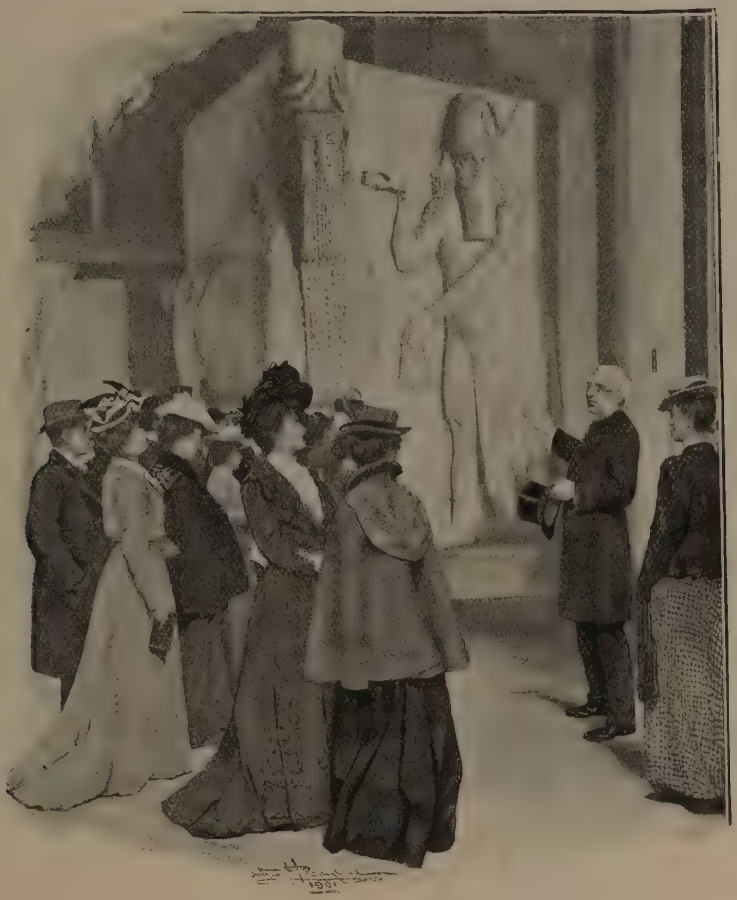

En engelsk Professor holder Foredrag i den assyriske Afdeling.

Titel paa en Seddel og angiver tillige paa denne sin Plads i Rotunden, og et Par Minutter efter har man Bogen. Mellem de Studerende vil man ofte se berømte fremmede Lærde, og særlig i Formiddagstimerne, de egenlige Studietimer, er det ejendommeligt at iagttage de Læsende, der bøjede over deres Bøger

ved en Slags aandelig Gnidningsmodstand synes at arbejde med forøgede Kræfter. I Rotunden, hvor de Tilstedeværende selvfølgelig maa bevare Tavsheden, hører man en paafaldende Lyd, omtrent som Vand, der risler over Smaastene. Det er Bøgernes

Rotunden i British Museum. I Midten Bibliotekaren, hvor Bøgerne bestilles.

Blade, der vendes. Hver Læser har sin Pult, hvortil der hører Gaasefjederpen, Blæk og Lampe. Om Aftenen tændes yderligere de elektriske Buelamper under Loftet, og Rummet fyldes med et solhvidt Lysskær.

Dyrebare og uforgængelige Minder knytter sig hos Tusinder af Fremmede til denne Læsesal, hvor hver ny Time bringer ny Kundskab. Ofte naar en forhenværende *reader* (Adgangsberettiget

til Læsesalen) griber sig i Længsel efter London, er det i Virkeligheden Længsel efter British Museum.

— Vi gaar op ad Tottenham Court Road, der er bekendt for sine mange og ikke alt for dyre Møbelmagasiner; vi svinger ind i Marylebone Road og finder Madame Tussauds Vokskabinet.

Kings Cross Corner.

Bygningen, der ligger paa Hjørnet af Baker Street, er unægtelig et imponerende Vokskabinet, og betragter vi Huset lidt nærmere, opdager vi ogsaa, at det foruden at byde alt til Faget henhørende, tillige har en ikke ringe historisk Interesse. Naar vi i denne Samling f. Eks. ser Napoleons Rejsevogn, saa er Vognen ingen Efterligning. Det er den Vogn, hvori han kørte til Austerlitz. Og i Madame Tussauds Rædselskammer er den udstillede Guillotine selve den Guillotine, paa hvilken Ludvig XVI og Marie Antoinette henrettedes. Iøvrigt indeholder Rædselskamret mange Mordermasker og Fremstillinger af uhyggelige Optrin. En Pris paa

100 Pund er udsat for den, der vover at overnatte i Kamret. Men Kl. 12 om Natten bevæger Morderne sig og plirrer grueligt med Øjnene.

Grundlæggeren af denne Samling, der er blevet Forbilledet for alle andre Vokskabinetter i Verden, er Madame Tussaud, hvis Fødested var Bern. Hun kom i sin Ungdom til Paris og oplevede den store Revolution. Senere tog hun, 42 Aar gammel, til England og grundlagde Samlingen. Det var i Aaret 1803. Hun rejste dog længe om i engelske Provinsbyer, før hun i 1835 slog sig ned paa Marylebone Road. Femten Aar senere døde hun i London.

Fra Madame Tussauds Vokskabinet gaar vi ned ad Baker Street, drejer om ad Berkeley Street og befinder os paa Manchester Square, hvor en af Londons mindste men ypperligste offenlige Samlinger findes i Hertford House. Ejeren af dette Hus, Sir Robert Wallace, efterlod sig ved sin Død i 1890 en Samling af 750 Malerier, og heraf anses en Del franske Værker fra Slutningen af det attende Aarhundrede for værdifuldere, end hvad Louvre ejer fra den samme Tidsalder. Fremdeles findes i Samlingen ædle Værker af Rubens, Rembrandt, A. van Dyck, Fr. Hals, J. van Ostade, W. van der Velde, Murillo og Velasquez. Hertford House, som Lady Wallace i 1897 skænkede til Nationen, blev aabnet i Aaret 1900. Ingen Rejsende bør forlade London uden at have besøgt *Wallace Collection.* Samlingen er saa lille og let overskuelig, at man kan se den paa en Time. Men har man set den, bliver man i den en Dag.

Vi staar paany i Baker Street, hvorfra vi med den underjordiske Bane kører ud til South Kensington. Det er en anselig Rejse, vi har at tilbagelægge under Jorden, og vi er næsten lyssky, naar vi atter langt om længe kommer op af Mørket. Foran os ligger nu Londons egenlige Museums Land, en By af Museer, der med høje Tage, Fløje og Taarne hæver sig mod

Himlen. At faa et flygtigt Indtryk af de vidtomfattende Bygningers Indre er et Dagværk, og skulde man med Udbytte sætte sig ind i Samlingerne, de rummer, maatte man forblive i South Kensington mindst et Aar.

Oprindelsen til denne Samling af Museer maa søges i Verdensudstillingen 1851. Tanken var at gøre Udstillingen stedsevarende, og paa denne Tankes Udførelse anvendte Englænderne Millioner. Terrænet findes Syd for Albert Memorial (det store Mindesmærke i Kensington Parken for Dronning Victorias Prinsgemal). Nærmest Mindesmærket ligger *Royal Albert Hall,* et Uhyre af en Rotunde, som benyttes til Koncerter og Forsamlinger. Paa Sangtribunen er Plads til 1000 Sangere og i Rotunden Siddeplads til 8000 Tilhørere. Derefter følger en Række nyopførte Institutioner og Museer, saasom *Royal College of Music, Imperial Institute* (et imponerende Bygningskompleks med Industri-Agrikultur og Kolonialudstilling), *Londons University* (særlig for Eksaminer) og endelig de kæmpestore Museer i *Natural History Museum, Victoria and Albert Museum, Science Museum* og *Oriental Art Collections.* Rejsende indskrænker sig som Regel til Dele af de sidste fire Samlinger. Men trættende er i hvert Fald Vandringen, mere trættende end lønnende. Hvad man bevarer i Erindringen af de mange uensartede Indtryk er de uhyre Omrids af et naturhistorisk Museum,

Foran Portland Vasen.

fra hvis Indgang Darwin i en siddende Marmorskikkelse tankefuldt skuer ned paa Mængden. Heller ikke glemmer man det etnografiske Museum med dets kostelige Skatte fra Tropelande under engelsk Herredømme, navnlig Indien. Fra Victoria and

Crystal-Paladset.

Albert Museet vil man erindre Raphaels dejlige Kartoner, og med særlig Glæde vil man tænke paa de karakteristiske danske og norske Kirkestole og gamle Altere. I dette Museum findes ogsaa en god Afstøbning af Thorvaldsens Alexander-Frise. Men længst af alt, hvad man har set, vil man erindre Opfinderafdelingen i Science Museum, hvor Metal-Modeller af næsten alle moderne Maskiner staar opstillede. Tilskuerne kan selv sætte dem i Bevægelse ved Elektricitet. Har man iagttaget de engelske Drenge, der eksperimenterer med Maskinerne — og en

vrimlende Mængde Drenge er der altid i denne Afdeling — har man Forstaaelsen af, hvad Udstillinger betyder for et Folks Udvikling. Midt i Hallen staar Georg Stephensons gamle Lokomotiv, „Rochet“, der blev bygget 1829 og gjorde Tjeneste til 1844. Maskinen ligner en støvet Spinderok og er næppe værd 5 Pund. Desuagtet har den haft større Betydning for hele Menneskehedens Udvikling end samtlige Napoleon Bonapartes Feltslag.

Engelske Drenge foran det første Lokomotiv.

I South og West Kensington finder vi de to store Forlystelsesanstalter, Earls Court og Olympia, der ligesom Crystal-Paladset, Alexandra-Paladset, Agriculturial Hall etc. hører til Londons karakteristiske Forlystelsessteder. I Olympia, som siges at kunne rumme op mod 50,000 Mennesker, er samlet en broget Mængde Adspredelser, Basarer, Panoramaer, Ridebaner, Salonskøjtebaner, Cyklebaner, Billardstuer, Restavrationer etc. Det er det moderne Storhandelsprincip, der her er overført paa Fornøjelsesvæsnet.

En Mand, der søger Adspredelse, kan roligt indfinde sig paa et af disse Markeder. Han vil altid finde et eller andet, der svarer til hans Forlystelsesideal. Entréen er en Shilling. Nu og da afholdes store Fester, og Forlystelsesmagasinerne forvandles da til Kæmpe-Dyrehavsbakker.

— Sammentæller man Londons største Malerisamlinger, faar man en Snes Samlinger, af hvilke Rejsende, som ikke særlig vil studere Malerkunsten, i det mindste maa se de 3. Disse 3 er: *National Gallery,* Trafalgar Square; *National Portrait Gallery* (i Sidebygningen med Indgang fra St. Martins Place) og *National Gallery of British Art,* det saakaldte Tate Galleri, i Grosvenor Road, Pimlico. De 3 Samlinger er blot tilsyneladende adskilte. I Virkeligheden udgør de Englands store kongelige Malerisamling og har fælles Direktion.

National Galleriet er let at finde, da det begrænser Trafalgar Square mod Nord. Bygningen med sin sammenknugede klassiske Façade og de sværtede afsnubbede Taarne og Tinder falder ind i Pladsens hele tunge Tone. Kunstsamlingen, som de solide Mure omfatter, blev grundet i Aaret 1824; den er senere flere Gange udvidet. Antallet af Billeder, Museet nu ejer, er 1650, hvoraf de 1100 er udstillede i 22 Sale. Resten er udlaant til Provinsmuseer. Samlingen er trods sin Størrelse meget let at overse. Tidsafsnittene følger kronologisk efter hinanden, og paa Malerierne er angivet Malerens Navn, Levetid og Skole. En ypperlig Vejledning findes yderligere i de smaa Kataloger, der falbydes ved Indgangen og særlig kan anbefales E. T. Cooks *Popular Handbook to the National Gallery* med Artikler til Billederne af Ruskin. Da Galleriet indeholder et betydeligt Antal berømte Mestres Værker, egner det sig til Studiet af Kunsthistorie, og paa de særlige *Students Days,* Torsdag og Fredag, bør man undgaa Samlingen. De bedre Billeder er paa disse Dage omringede af Malere og Malerinder og deres Staffelier. Efter megen Modstand aabnedes National Galleriet og Lon-

Ved en Nattefest i Kæmpeforlystelsesetablissementet Earls Court.

dons øvrige Museer Søndag Eftermiddag. Det var et Brud med gamle engelske Fordomme, og det har vist sig, at Fordommene var stærkere, end Nogen formodede. Besøget er grumme ringe Søndag Eftermiddag.

Bag ved National Galleriet findes Indgangen til det ovenfor omtalte Portrætgalleri, hvori der hænger ca. 1100 Portrætter af berømte engelske Kvinder og Mænd. I de første Sale ser vi Dronning Victoria og hendes kedelige Prinsgemal, malede i forskellige Stillinger og Aldre, men ingenlunde af de bedste Malere. Med større Interesse dvæler vi i Billedgalleriet tilhøjre, hvor fremragende Kunstnere har foreviget berømte Englændere. Her standser vi foran William Gladstone med det kendte ædle Statsmandshoved; paa Sidevæggen tilvenstre ser vi Robert Browning, ejendommelig ved sin kække Pande og stolte Holdning. Her hænger Alfred Lord Tennyson med det karakteristiske Apostelansigt, Komponisten Arthur Sullivan med det svære mørke i Midten skilte Hovedhaar og det kokette franske Overskæg, Thomas Carlyle med det tænksomme melankolske Ansigtsudtryk, Lytton Bulwer med de dybe blaa Øjne og den ædle høje Pande, John Stuart Mill med det stærkt byggede Overhoved, der vidner om hans Tankers Styrke, Cardinal Manning med de forunderligt brændende Øjne i det teglstensfarvede tørre Ansigt, og efter dem den blændende Statsmandsrække, som England kan takke for sin politiske Stormagtstilling. Skønt mange af disse Mænd har ejet større Myndighed end Konger, er Billederne af dem gaaede over til Efterverdenen i jævne borgerlige Dragter. De bærer hverken Ordner, Sabler eller Epaulet. Enkelte af dem, Gladstone f. Eks., døde endogsaa uden anden Titel end „Hr.“ Hans Ærgerrighed tog et højere Sigte, og det var Englands Lykke.

Den sidste af de 3 Samlinger af Malerier, som ingen Fremmed bør forsømme, er *National Gallery of British Art.* Det lille Museum, der mellem tarvelige Sager indeholder saa mange

udmærkede moderne Billeder, er bygget og foræret til Staten af Sir Henry Tate, efter hvem det kaldes *Tate Gallery*. Ved sin Beliggenhed ved Themsen, lidt udenfor Londons Centrum, er

Et Hjørne i National Gallery: Turners Sal.

Rejsende tilbøjelige til at overse det. Der er da dobbelt Anledning til at indprente, at Tate Galleriet er en Del af den store nationale Samling. Numrene paa Billederne fortsættes endogsaa fra denne. Blandt en Vrimmel af henrivende Maler- og Billedhuggerværker finder man i Tate Gallery den berømte Maler Sir Edwin Landseer, den meget overvurderede Lord Leighton og den nylig afdøde store Maler G. F. Watts.

Til et Ophold i London hører en rolig og langsom Spadseretur

fra Trafalgar Square til Westminster. Det er en Vejlængde, man kan køre for en halv Penny og spadsere paa et Par Minutter. Men er man ene, og fordyber man sig i Minderne, som Mure og Monumenter vækker, vil Vejen kræve en rum Tid.

Her straks tilhøjre var det, at Jacob I paabegyndte Opførelsen af et glimrende Palads, der dog paa Grund af Borgerkrigen ikke fuldførtes. Bankethallen er nu det eneste, der minder om det gamle Whitehall, vi kender fra Bøger, fra historiske Malerier og fra Skuespil. Her var det, at Kardinal Wolsey, den pragtsyge Erkebiskop fra York, gav sine glimrende Fester, her var det, at Henrik VIII paa et Maskebal fattede Kærlighed til den ulykkelige Anna Boleyn, og her døde han 1547. Paa dette Sted boede Maleren Hans Holbein. Herfra førtes den senere Dronning Elisabeth paa sin Halvsøster Marias Befaling til Tower, og her vendte hun tilbage som Englands Dronning. Gennem et Hul i Muren i Bankethallen blev Karl I 1649 bragt til Skafottet. Derefter blev Paladset beboet af Oliver Cromwell og hans hemmelige Skriver Milton. Efter Restavrationen holdt Karl II sit ryggesløse Hof i Whitehall. Men efter Branden 1697 blev St. James Palace de engelske Kongers Residenspalads.

Man gaar videre, og Whitehall udmunder i Parliament Street, som nu med sine massive firkantede Bygninger, Indenrigs-, Udenrigs- og Koloniministerierne minder os om Parlamentets Nærhed. I Gadefærdslen bemærker man de ministerielle Embedsmænd, der i Tusindvis lever i disse Gader, og mellem Embedsmændene alvorligt udseende Herrer, der bærer høje Hatte, Gamacher og Redingoter. Det er Medlemmer af Parlamentet, der har gjort en lille Afstikker til deres Klub. Jo nærmere vi kommer Pladsen ved Gadens Ende, des stærkere bliver Færdslen. Forsinkede Politikere, der er Medlemmer af staaende Udvalg, farer afsted i Kalechevogne og Cab, ja nu og da kommer en yngre Lord i Avtomobil.

Men pludseligt standser man: Tilvenstre ligger en alhambra-

lignende Paladsbygning, der med klare himmelstræbende Linier og slanke Taarne synes at stige op af Themsen. Det er Englands Parlament, halvt engelsk, halvt østerlandsk med Linier og Forhold, der fuldendt dejlige og harmoniske føjer sig til hinanden som Rytmerne i et Vers af Byron. Forgæves søger man med et eneste Blik at spænde over dette Bygningsværk fra Taarn til Taarn. En mylrende Mængde Enkeltheder springer frem og raaber: Se her! Se her! Det klinger i de høje Taarne, og som man betaget staar fastnaglet til Stedet, vækkes i Sjælen en stille Jubel.

Rundt om paa Gaderne rumler Omnibusserne afsted i alle Retninger, og travle Mennesker trænges imellem hverandre aldeles upaavirkede af alt andet end af Hensynet til dem selv. Man synes, det er løjerligt, at de ikke allesammen standser og er forbavsede. Alene dette store Ur deroppe er da et Vidunder. Enhver har læst Beskrivelsen af det og ved, at det er opkaldt efter Bygmesteren Benjamin Hall og kaldes Big Ben. Den lange Viser maaler 14 Fod, og Afstanden mellem Minutterne paa Skiven er 14 Tommer. Viseren flytter sig med smaa Spring.

Foran ligger en Plads, hvor 4 berømte Statsmænd fra Victoria Tiden — Sir Robert Peel, Lord Palmerston, Jarlen af Derby og Lord Beaconsfield — i Bronce skuer ned paa Menneskevrimlen, og bagved Pladsen, der i alle Retninger gennemfures af Færdslen fra de stærkt befærdede Gadeaarer, opdager vi en Kirke. Det er Westminster Abbey, Verdens største Pantheon.

Forvitret og graa, med halvt udviskede men dog skønne Former ligger det gamle Abbedi, der bag sine Mure gemmer næsten al Englands Storhed, Englands betydelige Mænd fra Edward Bekenderen til Darwin. Kirken er historisk set en enestaaende Seværdighed. Her hviler Dronning Elisabeth ved Siden af Maria Stuart, og fredeligt staar Lord Beaconsfields og Gladstones høje Marmorskikkelser over for hinanden. Herude, faa Alen fra Gravene, er Strid og Uro, derinde er Fred og Stilhed.

Herude trænges Mennesker, der uden Betydning glider gennem Tilværelsen, derinde staar mejslet i Marmor Mennesker, hvis Livsværk lever og vil leve til evig Tid.

Oprindelsen til Abbediet i dets nuværende Skikkelse gaar saa langt tilbage som til Dansketiden. Medens Danskerne regerede i London, lovede Edward Bekenderen, at han, saafremt han erobrede Landet, vilde foretage en Pilgrimsfærd til Rom. Da han besteg Tronen (1042—66), erindrede han sit Løfte, som han dog ikke kunde holde. I Stedet byggede han Westminster Abbey.

Kirken er daglig aaben for Publikum, men Fremmede, der vil betragte Grave og Mindesmærker, bør undgaa Tiden fra $9^1/_2$—10 og 3—$3^1/_2$, da der er Gudstjeneste. Ved Indgangen tilbyder Fremmedførere deres Tjeneste, som man dog ikke modtager. Mindesmærkerne er tydeligt betegnede med de Afdødes Navne, og i det egenlige Westminster behøver man ingen anden Vejledning. Kongegraven i Henrik VIIs Kapel forevises udelukkende af Klokkeren, der hvert Kvarter afhenter et Hold Rejsende ved Gitterporten. Mandag og Tirsdag er Adgangen fri. De øvrige Dage betales den med en halv Shilling.

Den ene Halvdel af Westminster Abbey er altsaa en Slags Père Lachaise. Her hviler Nationens berømteste Mænd og Kvinder, eller de er mindede med et Monument. En Grav i Westminster er den højeste Hæder, der kan tilfalde en Engelskmand, og Hæderen synes ikke mindre, skønt Kirken til Tider er bleven aabnet for ubetydelige Afdøde som t. Eks. for *Parr*, der blot ligger her, fordi han blev 152 Aar gammel, ja for Kongers Elskerinder og Børn. Samtidig er Westminster Abbey en Kongebegravelse af større Omfang end St. Denis. Der er egentlig alt for meget at se i denne Kirke, meget mere end en samvittighedsfuld Rejsende kan overkomme paa en Dag.

I sin indre Bygning minder Abbediet om et latinsk Kors. Man havde maaske ventet sig et større Rum, det Hele synes

straks snævert og overfyldt, men stiller man sig foran Alteret, hvor Englands Konger krones, gør Kirken dog med sine gotiske Buer, sine harmoniske Forhold, sine mange Farver og smukke

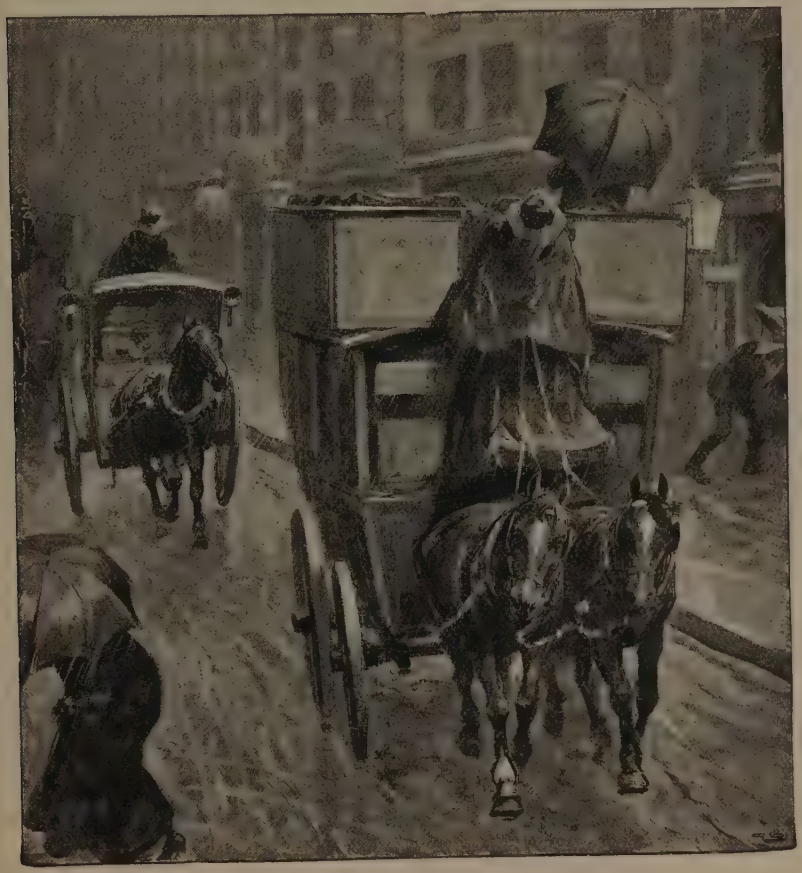

En stor Seværdighed: Londons Gader i Slud og Regn.

Marmorsøjler et betagende Indtryk. Iøjnefaldende Monumenter tildrager sig Opmærksomheden, og man flakker planløst om fra Grav til Grav.

Tæt ved Indgangen undgaar man at træde paa en hvid Marmorplade, der bærer Navnet William Gladstone. Under Marmorpladen hviler den gamle frisindede Minister ved sin Hustrus

Side. Vi nævner nogle af den følgende Række store Afdøde: William Pitt den Ældre (død 1778), Lord Beaconsfield (1881), Lord Palmerston (1865), Robert Peel (1850), Richard Cobden (1865), John Couch Adams (1892, Opdager af Planeten Neptun),

Det saakaldte „Digterhjørne" i Westminster Abbey.

Isaac Newton (1726), Robert Stephenson (1859), Statsmanden Charles James Fox (1806), John Earl Russell (1878), William Pitt den Yngre (1806), John Wesley (Stifteren af Metodismen, 1791), David Livingstone (1873), Stanley, der døde 1904, blev begravet paa en almindelig Kirkegaard, Skuespilleren David Garrick (1779). Historieskriveren Lord Macaulay (1859), W. M. Thackeray (1863), Komponisten Friedr. Händel (1759), Sangerinden Jenny Lind-Goldschmidt (1887), Sir Walter Scott (1832),

Forfatteren Oliver Goldsmith (1774), Robert Burns, Digteren S. T. Coleridge, Charles Dickens (1870), Alfred Tennyson (1892), John Milton (1674), Geoffrey Chaucer (den engelske Digtekunsts Fader, 1400), H. W. Longfellow (1882), Digteren John Dryden (1700), Edward Lytton Bulwer (1873), Maria Stuart (med en hvilende Figur i bedende Stilling. Henrettet 1587), George Monk (1670). Dronning Anna og hendes Gemal Prins Georg fra Danmark. Fremdeles en Række Konger: Henrik VII, Jacob I, Georg II, Edward VII, Dronning Elisabeth, Dronning Maria, Edward V, Dronning Anna fra Danmark (Jacob I.s Gemalinde, død 1618). Sir Rowland Hill (Penny-Post Systemets Opfinder, død 1879). James Watt (1819), Edward III, Richard II og Henrik V (ved Siden af sin Gemalinde Katherine af Valois, til hvem hans Bejlen er saa henrivende beskreven i Shakespeares „Henrik V"), Opdageren John Franklin (1847), Sir James Simpson (Opdageren af Kloroform som Bedøvelsesmiddel, 1870), og endelig ser vi i det søndre Tværskib, det saakaldte „Digterhjørne", William Shakespeares Marmorskikkelse, der med en forunderlig Klarhed staar i Rummet, pegende med sin hvide Marmorfinger paa de profetiske Ord i „Stormen":

The solemn temples, the great globe itself
Yea, all which it inherit, shall dissolve,
And like the baseless fabric of a vision
Leave not a wreck behind.

Men det er ikke Forgængelighedens Røster, der lyder til os fra Digternes Hjørne. Endnu lever de Afdødes Aander, og her i Aftenens Skumring synes de at tale til os med Ord; vi kender. Her ligger Tennyson, som siger til os med gribende Vemod:

Twilight and evening bell,
And after that the dark!
And may there be no sadness of farewell
When I embark.

UNDER JORDEN

En smuk Foraarsmorgen stod jeg i Charterhouse Street og ventede paa en Mand, der langt om længe viste sig og bad undskylde, at han kom lidt sent. Omnibussen var bleven stikkende i Trængslen, og Manden, der var en af Byraadets Ingeniører, gjorde samme forlegne Indtryk som en Vært, der har ladet en Gæst vente uden for sin Dør. Nu aabnede han Døren. Det var en Lem i Fortovet, og vi steg langsomt og forsigtigt ned ad Trappetrinene. Saa faldt Lemmen foroven i, Lyset blev borte, og Luften, der slog os i Møde, var kold og klam. Vi befandt os i et Kæmpejernrør med Fortove paa begge Sider. Det var i en Kloak.

Min Ledsager forklarede mig Systemet, idet han sagde: „Til hver af Gaderne, De kender ovenfor, svarer der hernede en anden Gade. I Øjeblikket befinder vi os i Charterhouse Street, der nøjagtig følger Retningen af den Gade, hvorefter den har Navn. Som De vil se, ligger der her forskellige Rør, og det er lige saa mange Ledninger for Vand og Gas, hydraulisk Kraft,

Elektricitet etc. Folkene, som er beskæftigede mellem Rørene, tilhører de forskellige Kompagnier, men da Kloaken sorterer under Byraadet, fører vi et Overtilsyn. Her er mit Kontor."

Og Ingeniøren gik ind i Kontoret, hvor et Par yngre Ingeniører, der havde Hatten bag ad Nakken og Hænderne i Bukse-

Under Charterhouse Street.

lommerne, hilste ham med Øjenvipperne. Efter dette Udslag af formel Høflighed forelagde de ham nogle Tegninger, mens jeg gik ned ad „Holborn Viaduct".

Der er ingen Fare forbunden med en Spadseretur igennem Kloakerne i London. Dels bærer jo hver Kloak sit Gadenavn (skønt dette rigtignok kan korrespondere med en gammel og nu forsvunden Gade), dels er Hovedaarerne nogenlunde oplyste med elektriske Lamper, og hist og her paa Gadehjørnerne og ved Sammenføjningerne af de store Rørledninger er der Arbejdere i Virksomhed, snart med Vand og snart med Gas. Det er Tilfældet, hvor Holborn Viaduct krydser Farringdon Street.

Jeg standser her og hilser paa et Par Gubber. Den ældste af dem rejser sig fra Røret og siger:

Godmorgen, Sir! Smuk Morgen, Sir! Fin Søbrise? Ikke sandt, Sir! Man skulde tro, man laa ved Brighton, Sir!

Jeg spurgte Manden, om han ingensinde følte Ulæmpe ved

Reparation under Holborn Circus.

at leve i Kloakluften. Han svarede, idet han strøg sit Havmandsskæg, der naaede ham til Brystet: Aldeles ikke, Sir! Da jeg for 28 Aar siden havnede i Kloaken, var jeg en regulær Lungepiber. Det er noget andet nu. De skulde bare føle et Par Aandeapparater, Sir! Man maa nok helt op til Højlandene for at finde dem saa fine, Sir!

Ved disse Ord bekræftede den Gamle en mærkelig Iagttagelse, der er statistisk godtgjort, at Arbejderne i Londons Kloaker, Tuber og underjordiske Banenet har færre Sygedage end Arbejdere paa Jordens Overflade. Hermed er ikke sagt, at

frisk Luft er skadelig, men rimeligt er det dog, at frisk Luft ikke er nogen absolut Betingelse for Sundhedens Bevarelse. Det er ikke Arbejdernes Lunger, der angribes i de store Byers Fabrikskvarterer og de snævre Gader. Sygdomsaarsagerne er meget oftere daarlig Ernæring og Drik.

Kloakarbejdere i Virksomhed i en saakaldet Halvkloak, der kun har et Fortov. Det bemærkes, at Kloaken er oplyst med elektrisk Lys.

Hundreder af Mile kan man vandre gennem disse tavse Gader, om hvis Udseende de vedføjede Billeder maa give en Forestilling. I Henseende til Rumforholdene er Højden af Hovedkloakerne 11 Fod, medens Udløberne, der udgaar fra de større Aarer, ikke maaler mere end 7 Fod. Det hænder ogsaa, at en stor Passage indsnævres eller udvides. Det er paa Steder, hvor den passerer en underjordisk Jernbane eller lignende, der gaar i modsat Retning. Ved Snow Hill krydser Kloaker og Baner hinanden i 3 Lag. Nærmest under Gaden ligger en Post-Tunnel. Under Post-Tunnellen Kloaken, og under denne Jernbanen. Paa Stedet, hvor vi befinder os, kan Arbejderne ikke med Bestemthed sige, om Jernbanen løber over eller under vore Hoveder. Man kan hverken høre eller se den. Et Sted i Nærheden farer den i dette Øjeblik igennem Jorden med gnistrende Maskine, med oplyste Kupéer og Hundreder af Mennesker, der ligger mageligt henstrakte paa Hynderne, fordybede i deres Avis.

Sewerman kalder man Arbejderen i Kloaken, og en Sewerman har Følelsen af sin samfundsmæssige Betydning; den er ingenlunde ringe; uden ham vilde visse vigtige Sider af Livet lammes i en moderne Storby. Vi drejer deroppe paa en Knap, og vi faar Lys. Vi trykker paa en anden Knap, og Klokken kimer. Vi meddeler os pr. Telefon, og uden at gøre det mindste

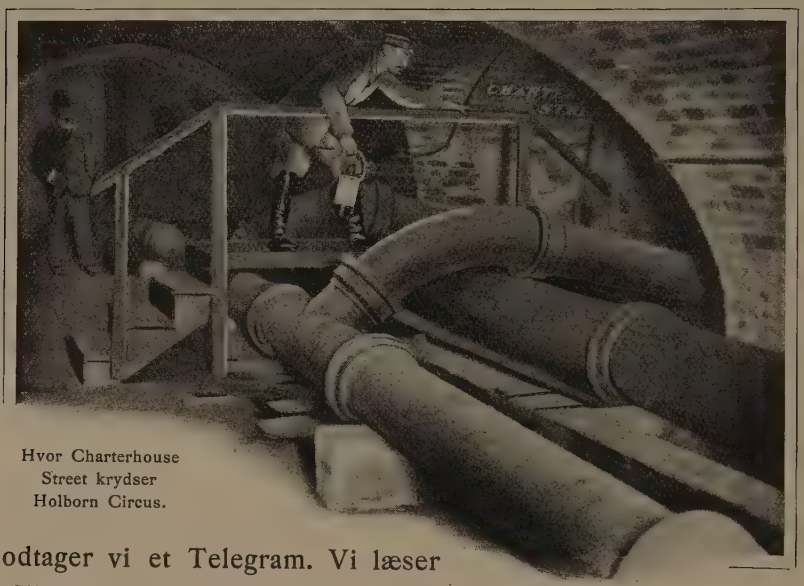

Hvor Charterhouse Street krydser Holborn Circus.

modtager vi et Telegram. Vi læser et Ilbrev, der er blevet sendt af Postvæsnet gennem den pneumatiske Rørledning, og vi gaar ind i en Elevator, der hæver os op til Husenes øverste Etager med hydrauliske Kræfter eller Elektricitet fra disse Rør. En hel Række mekaniske Hjælpemidler er indgaaede i vore daglige Bevægelser. Vi bemærker dem næppe. Desmere studser vi ved Synet af det vældige Leje, hvor disse Kræfter hviler, og hvorfra de ledes op i Husene og trykkes os i Hænderne fra Jordens Dyb.

Lige lodret under Ludgate Circus ser vi det mærkeligste, vi nogensinde har set i Jorden: En sunken og forglemt Flod! Stille og upaaagtet løber hernede den gamle Fleet River, der antagelig i Knud den Stores Dage har mindet vore indvandrede Landsmænd om en dansk Mølleaa. Saadan har Digterne ialtfald

senere beskrevet den. Ved disse Bredder, der nu er Graastensmure, mødtes dengang de Forelskede, mens Nattergalen sang i Lunden paa de grønne Skrænter. Saa blev Floden slugt af Byen og forvandlet til en almindelig Afløbsrende Den sank dybere og dybere, og nu er den for længe siden overbygget og indgaaet i de underjordiske Ledninger som Kloak.

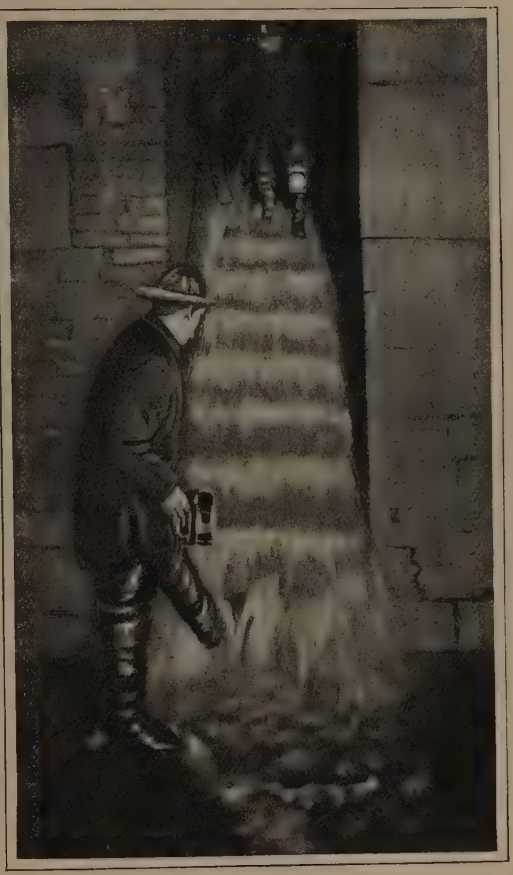

Underjordisk Vandfald. Ludgate Circus.

Et andet Sted i Nærheden er der et Afløb, som danner et anseligt Vandfald, hvoraf der hosstaaende findes et Billede. Her har Arbejderne opstillet et Gitter til Optagelse af Ting, der flyder gennem Spildevandet. Tingene er væsentligst Pengepunge, som Lommetyvene har stukket gennem Gaderistene. En hel Samling af Pengepunge af forskellig Størrelse har Arbejderne med Søm opslaaet paa en Væg.

Vi spadserer gennem Kloaken, der fra Ludgate Circus løber under Strand, og vi tænker paa, at lige over Hovedet paa os ligger Bladkvarteret med de store Redaktioner og raslende Victoria-Presser. Her ser vi i Kloaken en uhyre Mængde Rør, der giver Bladene elektrisk og pneumatisk Forbindelse med Londons Telegrafstationer og Omverdenen. Maaske farer der i

Øjeblikket en Meddelelse gennem Røret, som sætter Menneskene deroppe i febrilsk Bevægelse. Ved Synet af disse Rør vokser Længslen efter Oververdenen, og som Resultat af denne Længsel slaar vi Følge med et Par Arbejdere, der skal hen i Charterhouse Street. De standser undervejs i Holborn Viaduct og søger efter Numret paa et Hus foroven (Numrene er nemlig angivne i de underjordiske Gader), og da de finder det, drejer de paa en Hane og gaar videre. Ejeren deroppe har ikke afgjort sit Mellemværende med Kompagniet, og nu har de lukket for hans Gas.

Et Hverdagsbillede under Jorden.

—Solstraalerne spiller lystigt henover Pladsen foran Bank of England, der er overfyldt af travle Mennesker og af Omnibusser og Cabs. Overgangen fra Mørket og Stilheden til Lyset og Larmen er overraskende, og hertil føjer sig et løjerligt Indtryk. Langt nede under disse i det gule Sollys spillende Gader ser vi de Gader, vi har forladt. De tegner sig for os som et labyrintisk Aftryk af hele Byens Plan. Og under Gadenettet dernede aner vi endnu et Net af Gader eller rettere *Tuber*, det er lange Rør, hvori der løber Tog, som lynsnart fører Menneskene fra Sted til Sted.

Man stiger ned ad en elektrisk oplyst Trappe og køber en Billet til 2 Pence. Man kaster Billetten i en Glaskasse og sætter

sig i en Ventesal, som, uden at de Tilstedeværende synes at bemærke det, rystende synker ned i Jorden. Under Nedfarten fyldes Salen, hvori man sidder, med en tør og svovlet Luft. Ankommen til Bunden af Elevatorbrønden ved man sig skilt fra

Ved Indgangen til Elevatoren paa den underjordiske Station „The Bank" i City.

Gadens Overflade ved en Jordskorpe, der maaler lidt over 100 Fod. Nu ligger altsaa øverst oppe Gadenettet, derefter Kloaknettet og endelig her det vidtforgrenede Jernbanenet. London minder da i sin Bygning om et Skib med tre Dæk. Vi befinder os paa det underste, om man vil — i Skibets Last.

Ventesalens Glasdøre aabnes, og gennem en oplyst Gang strømmer Passagererne ud paa den underjordiske Stations Perron. Stationen gør et behageligt luftigt Indtryk. Hvælvinger og Skillerum er holdte i lyse Farver, og hist og her brydes Ensformigheden af en Kæmpeplakat, der minder os om Jordelivets mange Plager. Selve Banen viser sig at være dobbeltsporet, et

Spor paa hver Side af Perronen, saa man fra samme Side bestandig kører i samme Retning. Hvert andet Minut afgaar der et Tog, saa to Toge altsaa krydser hinanden hvert Minut.

Disse Tog er ikke vidt forskellige fra et almindeligt Jernbanetog, men Drivkraften er elektrisk, og Maskinerne er uden Skorsten. Vognene er lyse høje Gennemgangsvogne af den ameri-

Ved Billetudsalget paa en almindelig underjordisk Station.

kanske Type. Der er kun én Klasse, men arbejdsklædte Passagerer benytter efter en stiltiende Overenskomst Røgkupéerne. Togene er lange, sædvanlig en Snes Vogne i hvert Tog.

Den først anlagte underjordiske elektriske Bane i London var City og South London Banen, der nu løber mellem Islington og Clapham Common, en Strækning af noget over 6 Mil. Denne Linie blev delvis aabnet for Trafiken 1890. Aktiekapitalen er $2^1/_2$ Million Pund Sterling. Hver Mil kostede i Anlæg ca. 200,000 Pund Sterling. Banen befordrer aarligt 12 Millioner Passagerer og giver sine Ejere et Overskud af 4—5 pCt.

En mindre underjordisk elektrisk Bane mellem Waterloo

og City blev aabnet i 1898. Banen, der er en Mil lang, løber under Themsen og forbinder Syd- og Nord-London. Det aarlige Passagerantal er ca. 5 Millioner. Adgangen til Stationen sker ad skraa Gange, hvor der Morgen og Aften er en morderisk Trængsel.

Færdslen i Gangen,
der forbinder Perronerne i en underjordisk Station.

Den stærkest benyttede af de underjordiske elektriske Baner er dog den, med hvilken vi i Øjeblikket kører. Den følger Londons store Hovedaare fra City til West-End, hvor den ved Shepherds Bush har samlet et betydeligt Antal overjordiske Linier, der føder den. Aktiekapitalen er noget over $3^1/_2$ Million Pund Sterling. Banens Længde er 6 Mil. Antallet af Personer, der aarligt befordres ad denne Rute, er nu 45 Millioner, men de betydelige Omkostninger har forringet Udbyttet. Det er kun 4 pCt.

Foruden disse Linier vil der i den nærmeste Fremtid blive aabnet tre nye underjordiske Baner, den første *Great Northern* (Aktiekapital 2,400,000 Pund Sterling), den anden *Baker Street til*

Waterloo (3,179,000 Pund Sterling) og den tredie *Charing Cross til Euston og Hampstead* (4,326,000 Pund Sterling). Fremdeles er der givet Koncession til fire store Linier: *Great Northern-Piccadilly-Brompton* (Aktiekapital 4,825,000 Pund Sterling, Distriktsbanen *Deep Level* (1,600,000 Pund Sterling), *City til Brixton* (1,200,000 Pund Sterling) og *North West London* (200,000 Pund

Fra en Distriktsbane: Mansion House Station.

Sterling). Det er Nybygninger i det underjordiske Banenet til Beløb af 17,530,000 Pund Sterling eller over 300 Millioner Kr. De her nævnte Baner, paa hvis Spor Solen aldrig skinner, sammenfattes i London under Fællesbenævnelsen *Tube* eller *Twopenny tube.* Det sidste Navn skriver sig fra Taksten, som for alle Afstande er 2 Pence. Tuberne befordrer i Øjeblikket aarligt 80 Millioner Mennesker, men naar de fire nye Linier aabnes, menes dette Antal at ville stige til 200 Millioner. Det er da hele Londons Indbyggerantal, der 30 Gange aarligt gaar i *Tube.*

Ganske uafhængige af disse Tuber, hvor Drivkraften tilveje-

bringes elektrisk, er de saakaldte *Undergrunds-Baner* og *Distriktsbaner,* der dels løber i en Ring (den saakaldte *innercircle*) nærmest Byens Midtpunkt, dels forbinder denne Ring med Londons Forstæder. Undergrunds-Banerne er almindelige

Sporskiftere paa en underjordisk Station.

Jernbaner, der enkelte Steder føres gennem Tunneler, andre Steder løber paa nedsænkede Spor, som dog hist og her er synlige fra Gaderne. Stationerne, der er almindelige, i Jorden nedgravede Jernbanestationer, er let kendelige paa Kulrøgen, som fra Morgen til Aften siver ud af Portene. For disse Baner beregnes Prisen efter Afstanden, dog sjælden mere end 1 Shilling. Efter Klasserne er Perronen delt i 3 Stykker, saa man ved

Togets Ankomst befinder sig ved den Vognklasse, hvortil man har Billet. Det er af Vigtighed, da Toget kun holder ganske kort. Undergrunds-Stationerne er fyldte af Røg, og Fremmede er udsatte for Fejltagelser, især da enkelte af Togene fra den indre Cirkel løber ud til Forstæderne. Iøvrigt bærer de forskellige Linier forskelligt farvede Lanterner. Alle Tog paa *inner-circle,* som Fremmede især benytter, er kendelige paa deres hvide Lys.

Nedgangen til den underjordiske Bane ved Kings Cross.

Disse „Undergrunds", der hører til Londons ældste underjordiske Baner, løber uafbrudt fra Morgen $5^1/_2$ til Midnat. Enkelte af Stationerne, t. Eks. den store tilrøgede Moorgate Street Station, frembyder til Tider paa Dagen et enestaaende Færdselsbillede. Moorgate Station har fire Spor, der næsten altid ligger tilhyllede af mørke Røgskyer. Larmen af de arbejdende Maskiner og af de raslende Vogne, der løber ud og ind i Røgen, er utaalelig. Man kan hverken høre eller se. Og i denne Larm og denne Røg ekspederes der dagligt fra Stationen 1230 Tog.

Bygningen af Undergrundsbanerne paabegyndtes i 1863, men den sidste Bane fuldførtes først i 1889. For Datidens Ingeniørkunst var Arbejdet forbundet med de største Vanskeligheder, og

Krydsningen af Undergrundstunnelen med den allerede dengang eksisterende Great Northern Tunnel, tæt ved Kings Cross, blev betragtet som et enestaaende Kunststykke. Omkostningerne var uhyre. De beløb sig for hele Anlæget til gennemsnitlig en Million Pund Sterling pr. Mil, altsaa 800,000 mere end det i vore Dage koster at bygge en dobbeltsporet Tube. Ikke desmindre blev

Station paa Undergrundsbanen. Sloane Square.

Undergrundsbanen snart en indbringende Forretning, og hertil bidrog bl. a. en fortræffelig Ledelse. Er man en Aften Vidne til den forbløffende Travlhed, der hersker paa Liniens østlige Stationer, forbavses man over, at der næsten aldrig hænder Ulykker. Et usædvanligt paalideligt Personale gør Tjeneste ved dette Anlæg, og med Stolthed kunde Direktionen, da Banen havde befordret de første 1400 Millioner Passagerer, oplyse, at denne vældige Persontrafik var foregaaet, uden at et eneste Menneskeliv var gaaet tabt.

Undergrundsbanerne, der nu skal gøres elektriske, besørger aarligt 200 Millioner Passagerer, og vil man hertil lægge de 200 Millioner, som Tuberne skal besørge, naar de nye Linier aabnes, faar vi en underjordisk Persontrafik af 8 Millioner Mennesker

om Ugen. Det er mere end to Gange Københavns Befolkning, der stiger ned i Jorden hver Søgnedag. Om Søndagen benyttes Banerne saa godt som slet ikke. Ja, i Kirketiden standser alle Tog.

Det er Londons voldsomme Vækst i Indbyggerantal og Omfang, der har skabt en Passagertrafik, som ikke mere kan rummes i Gaderne og nu enten maa foregaa i Jorden eller i Luften. For et Aar siden nedsattes en kongelig Kommission med Sir David M. Barbour som Formand, og efter at dens Medlemmer har foretaget adskillige Studierejser, bl. a. til Amerika, har de i Forening fremsat en Række Forslag til Ordning af Londons underjordiske Færdsel, men Forholdene lægger næsten uovervindelige Hindringer i Vejen for Planernes Udførelse. Hvor stærk Trangen er til nye Befordringsmidler fremgaar af den Omstændighed, at London for hver 30,000 Indbygger ikke ejer mere end 1 Mil Sporvogne, medens t. Eks. Manchester har 1 Mil for hver 5,600 Indbygger. Der er i Øjeblikket af Londons Byraad foreslaaet nye Sporvognslinier til en samlet Længde af 130 Mil, men Flertallet af disse Linier kan slet ikke gennemføres paa Grund af Færdslen. London har 1500 Omnibusser og 4000 Sporvogne, og det var ikke vanskeligt at forøge Antallet, naar Pladsen kun var tilstrækkelig, men nu siger Gadens Bredde Stop.

Det er foreløbig vanskeligt at sige, hvad Resultatet vil blive af de lange Overvejelser, men gennemlæser man Referaterne af de afholdte Møder, og det er mange Hundrede tættrykte Sider, saa finder man, at Forslagene samler sig i tre Grupper.

I den første vil man under Paavirkning fra Amerika lægge nye elektriske Baner over Husenes Tage. Dog denne Tanke forekommer Englænderne fantastisk. Luftanlægene finder Modstand baade i de klimatiske Forhold og i den engelske Karakter.

En anden Tanke, der fremsættes, er den, der under Napoleon III blev bragt til Udførelse af Haussmann i Paris. Den gaar ud paa at rive ned og skabe nye og luftige Boulevarder gennem de tættest bebyggede Bydele. Et Medlem af Kommissionen, Charles

Scott Meih, har forelagt et udarbejdet Forslag, der omfatter to brede Gader med dobbelt Sporvognslinie gennem Byens Midte. Men Omkostningerne ved Anlægget er af Scott Meih selv anslaaet

En Tube-Tunnel brydes under London.

til 71 Millioner Pund Sterling. Efter andre Beregninger vil det koste op mod det dobbelte. Mod dette Forslag taler da dets Kostbarhed.

Den tredie Gruppe af Forslag samler sig om yderligere at betræde den Vej, Gadefærdslen i det underjordiske Banenet selv har skabt sig. Det ikke blot foreslaas at bygge flere Tuber, men desforuden at bygge hele underjordiske Gader, beregnede paa Vognfærdsel. Begyndelsen i saa Henseende kan siges at

være gjort i Blackwall Tunnelen, hvor Strømmen af Mennesker og Vogne uhindret drager under Themsen. En anden og længere Tunnel vilde med samme Virkning kunne føres under Londons Indre. For Tiden er det navnlig Lastvognene, der ved Aflæsningen paa Gaderne standser Omnibustrafiken. Det foreslaas at raade Bod derpaa ved Anlæget af underjordiske Varetransporter, der særlig skal forbinde Dokkerne med City. At disse Færdselsveje under Byen ogsaa vil skabe underjordiske Forretninger, Varelagre etc., er en Selvfølge.

Og sidder vi hernede i Toget, og betragter vi de oplyste Kupeer, hvor Damer i lyse Kjoler, i Spadseredragter og med Parasoller kommer ind og sætter sig og passiarer, hvor Herrerne udbreder Avisen og lader Cigaren brænde, saa forekommer Spørgsmaalet om underjordiske Gader os kun et Tidsspørgsmaal. I Løbet af blot en Menneskealder er London, om dens nuværende Udvikling da vedvarer, vokset nedefter og har afsat en selvstændig underjordisk By. Uden Vanskelighed tænker man sig til de straalende oplyste, taagefri, regn- og vindfri Gader, idet man i Tuben farer ud til Shepherds Bush.

LONDONS FÆNGSLER

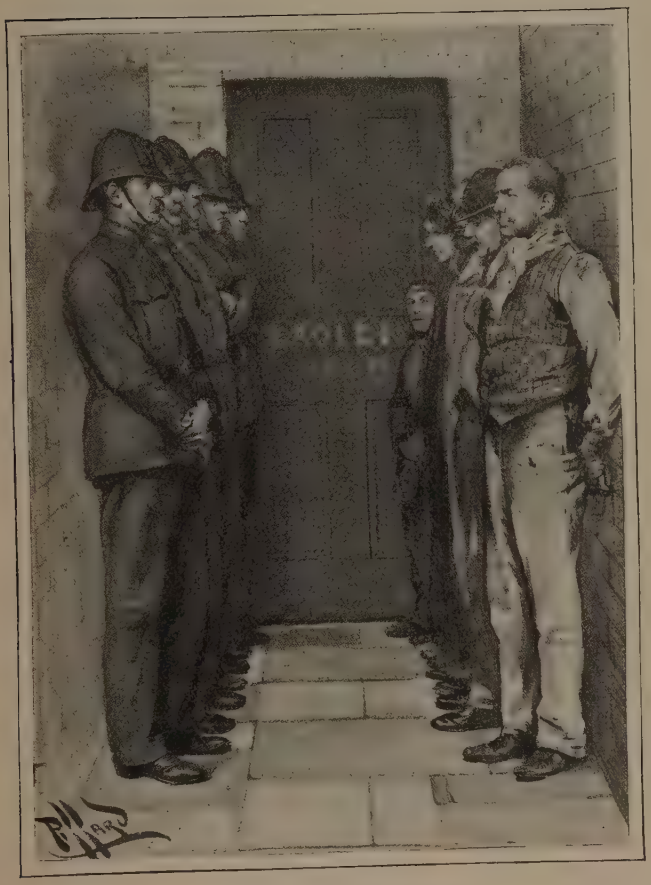

Retfærdige og Uretfærdige.

Naar man forlader den elektriske Tubebane ude i Shepherds Bush og drejer om ad Wormwood Lane, opdager man et uhyre Kompleks af Bygninger, der er afsondrede fra Omverdenen ved en solid Mur. Det er Englands største og mest bekendte Fængsel, Wormwood Scrubbs. For 30 Aar siden, da Stedet endnu var aaben Fælled, laa der her en Forbryderkoloni, hvis Medlemmer senere byggede Fængslet. Fangerne støbte Cementblokke, lavede Mursten og huggede Tømret; jo flere Fanger,

der flyttede ud i Kolonien, desto hurtigere fremmedes Arbejdet. Fængslet — det største, der findes i England — stod tilsidst færdigt, opført af dem, det skulde give Husly.

— Nu nærmede jeg mig den store Mur, hvorfra jeg følte, at jeg blev iagttaget. En smal Dør aabnede sig i Porten, og gennem Døren fangede jeg et Glimt af Gaarden og i Gaarden et Par Fanger, der, klædte i gule Dragter, transporterede nogle Varer paa en Vogn. Vagten modtog min Introduktion, og efter at forskellige Formaliteter var iagttagne, gik jeg med en af Inspektørerne gennem Wormwood Scrubbs.

I hver Afdeling af dette Fængsel findes en centralt beliggende lille Plads, hvorfra der straaleformigt udgaar Fængselsgange. Gennem disse aabner Udsigten sig til en hel Fløj. Paa Billedet er fremstillet en enkelt af Gangene med dens tre Etager og Gallerier. Fra Gulvet fører Trapper op til Gallerierne, og paa Trappen ser man en Del Fanger, der fra Arbejdspladsen i Gaarden er undervejs til Middag.

For gamle Forestillinger om Fængslets Uhygge og Rædsler er der kun ringe Holdepunkt i Wormwood Scrubbs. Her er saa rent og net. Luften er lys og frisk. Det Hele minder egenlig mere om en Militærkaserne end om et Fængsel, og Fangerne, vi møder, gør ikke Indtryk af at føle Fængselsopholdet som nogen stor Ulykke. Flertallet af dem er yngre Mænd, Lomme- og Indbrudstyve, Falskmøntnere og Kvælere. De er iførte en simpel Dragt af gulligt groft Stof, paa Fødderne bærer de svære Sko og paa Hovedet en Slags Garderhue. Fængslet rummer 1600 Celler, som for Øjeblikket er optagne. Min Ledsager, Inspektøren, mener, at den gode Behandling er en af Aarsagerne til den stærke Tilgang. Mange fattige Mennesker foretrækker ved Vinterens Indtræden det rolige og sorgløse Ophold i Fængslet for det kvalfulde Liv i Whitechapel. Engelske Lovgivere har ikke forudset en Samfundstilstand, hvor Kampen for Tilværelsen blev saa frygtelig, at Friheden mistede sit Værd.

Vi spadserer gennem Fængselsgangene, der alle er af samme Udseende. Nu og da aabner Fangevogteren Døren til en Celle,

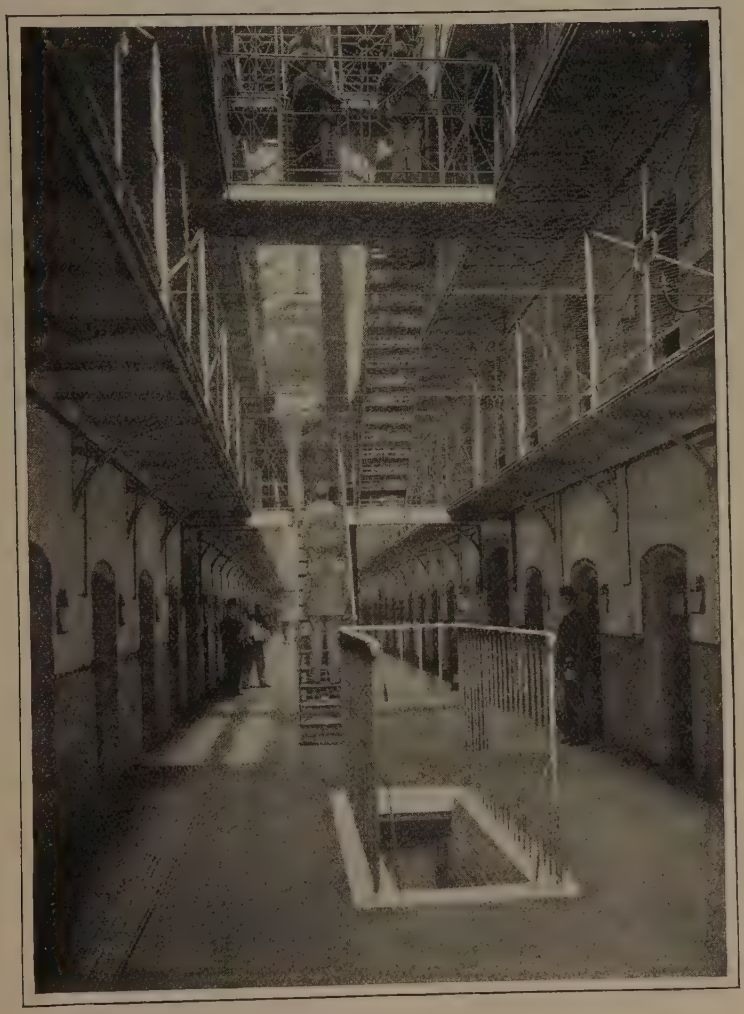

En af Fængselsgangene i Wormwood Scrubbs.

og en gul Skikkelse, der i Forbigaaende sluger os med Øjnene, glider over Tærsklen. Fangerne er efter deres Opførsel inddelte i tre Klasser, betegnede ved Snore paa deres venstre Arm. Til de øverste Klasser hører visse Forrettigheder, saasom Tilladelse

til at modtage Besøg i Fængslet, rigeligere Forplejning og bedre Seng. Principet i Fængslets Ordning er det saakaldte *tavse System*, d. v. s. at Fangerne arbejder i Selskab, men med strengt Forbud mod at tale med hverandre, og at de holdes afsondrede under Maaltiderne. Isoleringssystemet, som vi hjemme kender det fra Vridsløse, betragter Englænderne som barbarisk. Her er i Fængselsfløjene store Værksteder, hvor Fangerne sidder travlt beskæftigede med Skomager-, Smede- og Blikkenslager-Arbejde. I disse Værksteder tilvirkes Postvæsnets Lædersække og Postbudenes Tasker, Lædersager til Hæren, fremdeles Hylder og Reoler til Post- og Telegrafbureauerne og endelig Fangernes Klædningsstykker. Fængslerne har ikke aabnet Konkurrence med de private Fabrikanter; men Ingen finder det urimeligt, at de udfører Statens Arbejde.

Den mest almindelige Overtrædelse af Fængselsreglementet er Brud paa Tavsheden, og denne Overtrædelse straffes strengt. Det er dog grumme vanskeligt for Opsynet at forhindre Fangerne fra al Meddelelse til hverandre indbyrdes. To Gange om Dagen kommer de ned i Gaarden, hvor de — som Billedet viser — røres paa et System af Gange. Skønt Fængselsbetjentene her har Plads paa ophøjede Fodstykker, falder det dem vanskeligt at forhindre, at Fangerne i Forbigaaende gør sig forstaaelige for hverandre ved umærkelige Bevægelser af Læberne. Nu og da ser man en Fange, der paa et Tegn af Opsynet træder ud af Rækkerne. Han har hvisket og straffes med et forlænget Fængselsophold.

Det er en stor Besynderlighed ved de engelske Fængsler, at Fangerne snarere kan siges at være dømte til Udførelsen af et vist Stykke Arbejde end til at sidde en vis Tid. Dette maa saaledes forklares, at der for visse Arbejdsenheder uddeles visse Mærker, og at disse Mærker efter en indviklet Beregning forringer den Paagældendes Fængselsophold. Fremgangsmaaden er lige saa klog, som den er human, men i samme Øjeblik en Del

En Plads, hvor Fangerne røres. Mellem Gangene ophøjede Fodstykker for Opsynet.

af Forbryderne foretrækker Fængslet for Friheden, forfejler den unægtelig sin Hensigt. Tilløbet til Fængslerne er en truende Fare for engelsk Retssikkerhed, men desuagtet vil Englænderne ikke føre deres Straffeanstalter tilbage til en Tilstand, hvor Straffen er en Art Hævn. Mildhed og Kærlighed er de Ord, der kan skrives over de store engelske Fængsler, der ved Forholdenes Udvikling tillige er at betragte som en Slags Forsørgelsesanstalter for de ulykkeligst stillede i Samfundet.

Endnu paa Dronning Elisabeths Tid fandtes der saa godt som ingen Fængsler i England. Straffen for almindelige Forbrydelser, saasom Tyverier, var Døden, eller man sendte Forbryderne til Kolonierne, navnlig til Amerika. Et ordnet engelsk Fængselsvæsen kendtes ikke, før John Howard i Aaret 1778 fik gennemført den bekendte Lov, ved hvilken Fængselsophold blev Straf. Der opførtes i Begyndelsen af forrige Aarhundrede et betydeligt Antal Fængsler, som dog langsomt forvandledes til offenlige Huse, hvor Fangerne, Mænd og Kvinder mellem hverandre, levede i Sus og Dus. Til disse Fængsler hørte det berygtede Newgate Fængsel i London. Saaledes var Forholdene, da en af de stærke Kvinder, som kun kan fostres i England, Mrs. Fry, satte sig til Opgave at rense Londons Yngleanstalter for Forbrydere. Hendes Optræden vakte en stærk Bevægelse i England, og af Bevægelsen fremgik det bekendte *Prison Discipline Society,* som hævede de engelske Fængsler til deres nuværende høje Standpunkt. Mrs. Fry's Arbejde havde vakt Opsigt over hele Verden, og til Trods for de Røster, der snart rejste sig mod overdreven Humanitet i disse Forhold, strakte hendes Indflydelse sig langt ud over Englands Grænser. Det skyldtes hende, at Mænd og Kvinder henvistes til forskellige Afdelinger, at hver Fange fik en Celle, at kvindeligt Opsyn ansattes, at Lænkerne afskaffedes, og at der indførtes Fængselslærere og Gudstjeneste. Da Franskmanden De Tocqueville senere havde været i Amerika og ved sin Tilbagekomst i høje Toner priste de amerikanske

Fængsler, lod Parlamentet en Fængselskyndig rejse til Nordamerika; paa denne Fængselskyndiges Rapport fra 1834 indførtes det nuværende Isoleringssystem, og i 1840 lagdes Grunden til Pentonville Fængslet, der er blevet Model for Flertallet af Evropas Fængsler. Den engelske Fængselsarkitektur, som alle civiliserede Nationer har antaget, er skabt af Arkitekten J. Jebb.

Straffefanger i Arbejde.

Det gamle Newgate Fængsel, som Dickens forevigede, er nu forsvundet, og Fængslerne i London er temmelig ens. En Særstilling indtager dog Holloway Fængslet, Londons vældige Varetægtsarrest, der rummer en broget og evigt skiftende Kres af Mennesker. Anholdelsernes Antal i London er aarligt 110,000 Personer. Mænd og Kvinder af alle Aldre og Stillinger, Skyldige og Uskyldige, Onde og Gode, forhærdede Forbrydere og unge Mistænkte vrimler imellem hverandre i dette Fængsel, mødes og skilles, den ene for at afleveres til Wandsworth, den anden for at tilbagegives til Friheden. Naar man en Morgen tidlig befinder sig ved Indgangen til Holloway, er man Vidne til Scener, der i al deres tavse Simpelhed kan presse Taarerne frem i Øjet. Snart er det en Mand, der alvorligt hilser paa sin Hustru, snart er det en ulykkelig Moder, der fortvivlet og dog glædesstraalende omfavner sin Søn.

Et andet af Londons kendte Fængsler er Wandsworths Fængsel, der i Størrelse ikke staar meget tilbage for Wormwood Scrubbs. Det er beliggende i Sydlondon en halv Times Vej fra Clapham Junction. Inspektøren for Fængslet er Major Knox, der personligt kender Wandsworths samtlige 1300 Fanger og elsker dem som sine Børn. Wandsworths Fængsel, hvori der dog sidder farlige Forbrydere, minder ved sin hele milde Tone om en Opdragelsesanstalt. Inspektørerne for engelske Fængsler kan arbitrært straffe Fangerne med Prygl, men Majoren siger os, at Tampen i hans Fængsel roligt har hængt paa Væggen i 9 Aar.

Paa min Vandring gennem Wandsworth gjorde jeg en overraskende Iagttagelse. I en af Gaardene var der et Par Fangevogtere, som „rørte" en Del Arrestanter, ialt 70—80 Stykker, af hvilke over Halvdelen bar Herredragter, Redingoter, hvide Flipper og høje Hatte. Det var Gældsarrestanter, fortalte Majoren. Men er da Gældsfængslet ikke ophævet i England? Jo, det blev ophævet i 1883, og ingen Englænder kan nu direkte anholdes, fordi han undlader at betale, hvad han skylder. Men samtidig har Forholdet udviklet sig derhen, at en Mand, der er dømt til at betale, kan sættes i Arrest af Kreditor, naar denne beviser for Retten, at Skyldneren *kan* betale, men at han ikke vil. Har Retten antaget Beviserne for fyldestgørende, anholdes Skyldneren, ikke for Gæld, men fordi han ikke har efterkommet Rettens Dom. En Part af Omkostningerne ved Gældsarresten betales af Kreditor, Resten af Staten.

I Wandsworths Fængsel findes Londons Galge, og en af Seværdighederne i Fængslet er den berømte rummelige Enecelle, hvor de Dødsdømte tilbringer deres sidste Timer. I Frankrig faar en Dødsdømt ikke Meddelelse om Dommen før samme Morgen, den skal udføres. I England foregaar Eksekutionen ikke før tre Søndage efter Domsforkyndelsen. I tre Uger altsaa skal Forbryderen sidde og tælle Timerne til sin Død. Hensigten med denne Ordning er at give den Dømte Lejlighed til Omvendelse.

Dødsstraffen i England forekommer meget sjældnere, end man antager, og den finder udelukkende Anvendelse paa Mænd. Der udøves gennemsnitlig ca. 20 Mord i London om Aaret, og af de 17 Mordere, som paagribes, henrettes kun de 5. Det er da ikke ofte, at der er Lejlighed til at se en Henrettelse, og

Gældsarrestanter.

under mit Besøg i Wandsworth stod Dødscellen i Fængslet tom. Men Major Knox fortalte mig, at en meget omtalt Morder, Bernard White, en Uge senere skulde henrettes i Chelmsford. Jeg henvendte mig i dette Anliggende til Indenrigsministeren, under hvem Fængslerne sorterer, og en Uge senere modtog jeg et Brev fra Høj-Sheriffen i Essex. Det indeholdt den fornødne Tilladelse samt meddelte mig Dagen, da Henrettelsen skulde finde Sted.

Aftenen forinden rejste jeg til Chelmsford, hvor en Politibetjent, til Overraskelse for mine Medrejsende, modtog mig paa Banegaarden og uden Omsvøb anbragte mig i en lukket Vogn. Et Øjeblik troede jeg mig næsten anholdt, men denne Anhol-

delse viste sig at være en af Høj-Sheriffens Høflighedsfinesser. Til Anholdelsen føjede sig yderligere en Indbydelse til at dele et solidt Aftensmaaltid og en gammel Flaske Rødvin med Høj-Sheriffen paa hans Hotel.

I Høj-Sheriffen, Oberst R. P. Davis, fandt jeg Typen paa den engelske Provinsembedsmand. Han var bred og svær, mere end 6 Fod høj, temmelig rød i Ansigtet, tilsyneladende ubøjelig streng, men i Virkeligheden mild og god. Ofte, naar han talte, rejste han sig, aabnede Munden og sendte en Røgsøjle ud af det mærkværdigste Hvalrosskæg, der vistnok nogensinde har vokset paa et menneskeligt Ansigt. Naar han satte sig igen, lænede han sig tilbage og lod et temmelig højt Glas Whisky løbe ned i Skægget — og han satte sig adskillige Gange den Nat!

Da jeg næste Morgen vaagnede, stod Høj-Sheriffen med Cigar i Munden midt i Værelset. Vognen holdt for Døren, og uden mange Forberedelser tog vi Plads og kørte ud over Markerne til Springfield Fængsel. Paa Vejen saa vi i Halvlyset en Række mørke Skikkelser, der bevægede sig i samme Retning, og tilsidst passerede vi en Mand, som med højt skingrende Røst henvendte sig til en frysende Forsamling. Det var en Missionær, der med Henrettelsen som Udgangspunkt prækede om Synd og Dom. Et Stenkast fjernere drejede Vejen, og over Randen af en Bakke traadte en mægtig Tagrygning frem i Morgentaagen. Snart standsede vi under Fængslets Mure.

Ved Indgangen stod et Par Reportere, som Halvpennyblådene i London havde sendt til Chelmsford. De forsøgte ikke at komme ind i Fængslet, da de formodentlig vidste, at det ikke kunde nytte. Der vaages strengt over, at Henrettelserne i England ikke overværes af andre end af Øvrighedspersoner. At der for mit Vedkommende var sket en Undtagelse, skyldtes den danske Minister, Kammerherre Billes, Mellemkomst.

Vi hilste paa Under-Sheriffen og traadte med Høj-Sheriffen i Spidsen ind i Fængselsgaarden, hvor Direktøren for Fængslet

modtog os. Paa Trappen stod to Betjente, men intet røbede iøvrigt Forberedelserne til en Henrettelse. Betjentene tilfredsstillede enhver Fordring i Retning af korrekt Stivhed, og i Gaarden herskede komplet Ro. Og dog skulde om femten Minutter et Menneskes Livslys slukkes inden for disse tavse Mure.

Nu ankom forskellige Personer, Underdirektøren for Fængslet, en Læge og en lavstammet blegfed Mandsperson, der ikke gjorde noget behageligt Indtryk. Høj-Sheriffen blæste ham et Par lange Røgsøjler ind i Ansigtet og hilste paa ham uden at række ham Haanden. Den Ankomne var Mr. Billington, Englands berømte Skarpretter.

Sluttere i Chelmsford Fængsel.

Klokken manglede 11 Minutter i 8, da Fængselsdirektøren med raslende Nøgleknippe i Spidsen for de Tilstedeværende gik gennem Fængslets Udenværker. Vi passerede et Par Gitterporte og en Labyrint af Gange og befandt os ved en Celledør, hvor to Sluttere holdt Vagt. Høj-Sheriffen aabnede Døren, og midt i Cellen, der var temmelig rummelig, saa vi en yngre Mandsperson siddende ved Træbordet, hvor han nok netop tømte en Kop Te.

Fangen rejste sig og betragtede os med et roligt lidt søgende nølende Udtryk i sine store brune Øjne. Besynderligt nok. Men

et Øjeblik følte baade han og vi, der stod i Cellen, en Art Generthed, som paakommer En, naar man ved Synet af en Fremmed famler efter det første Ord. Vi havde ikke ventet at finde denne Mand saa rolig, og det høflige Spørgsmaal: Hvad ønsker De? som læstes i hans Ansigt, bragte os en Smule ud af Fatning. Der laa Æggeskaller paa Gulvet, og det syntes, som om Cellens Beboer vilde undskylde denne Uorden. Han traadte lidt tilbage, kastede Æggeskallerne til Side med Foden, børstede sin Trøje af med Fladen af Haanden og gjorde i sin Generthed Mine til at ville sige: Behag at sætte Dem! Saaledes kan vanemæssige Bevægelser i afgørende Øjeblikke faa Magt over Menneskene. Og dog var Modstykket til den unge Mands forlegne Forekommenhed det Faktum, at Billington, der nu traadte nærmere, egenlig skulde sige til ham:

„Øjeblikket er ikke gunstigt til at nyde godt af Deres Forekommenhed, min Herre. Klokken gaar til otte, og De skal hænges" —

Et Øjeblik efter stod Bernard White ret op og ned paa Gulvet, med Armene fastbundne paa sin Ryg. Hans Ansigt var blevet blegt, men den rædselsfulde Virkelighed, der nu udfoldede sig for hans Øjne, bøjede ham ikke sammen, den gav tværtimod hans Skikkelse en vis Højhed. Den unge Mand var smuk, velskabt, middelstor og med et intelligent ovalt Ansigt, hvori de brune Øjestene tindrede som bristende Perler. Han var rolig men uden kunstlet Ligegyldighed, snarere lidt befippet. Præstens Spørgsmaal indskrænkede han sig til at besvare med Ja og Nej. Hans Opmærksomhed var lænket til en anden af de Tilstedeværende. Billingtons Billede er kendt fra illustrerede Blade, og med voksende Uhygge saa vi den Dødsdømte stirre paa dette Menneske, der om et Øjeblik skulde ekspedere ham ind i Evigheden.

Man fatter en let forstaaelig Deltagelse for en Mand, der møder Døden uden at blinke. En fransk Forbryder synker i

Reglen sammen som en Klud. Bernard White bevarede sin Fatning, ja det dybest liggende Menneskelige i ham traadte frem paa Overfladen af hans Væsen og meddelte hans Person en vis vemodig Værdighed. Hvor tungt at skulle dø, naar man er sund og glad og 22 Aar.

Bernard White var en Bagersøn, en af Byens gladeste Ung-

Fanger, der gør Tjeneste i et Fængselskøkken.

karle, afholdt af alle Naboer, men mest afholdt af de unge Piger, der kappedes om at være i hans Nærhed. En smuk Sangstemme ejede han, og den hørtes gerne, hvor der var Lystighed.

Saa blev Bernard White forlovet med Naboens Datter, Maud Garrett, der var 18 Aar gammel, ærbar og skøn. De elskede hinanden inderligt, og Savnet af de nødvendige Penge var den eneste Hindring, der stillede sig i Vejen for deres brændende Ønske om Forening. Bernard White pønsede paa Udveje, og da der netop var Brug for Soldater, og Hverve-Pengene var rigelige, gik han med i den sydafrikanske Krig.

Da han efter halvandet Aars Forløb vendte tilbage til Chelmsford, fortalte Rygtet ham, at hans Forlovede, mens han var borte, havde glemt ham for en anden ung Mand i Byen, Jones Cecil, der iøvrigt nu var syg og indlagt paa et Hospital.

Som Følge af disse Rygter befandt den hjemvendte Soldat sig i en ophidset Sindsstemning, da han en Aften paa Vejen uden for Fængslet traf den unge Pige, Maud Garrett. Han tvang hende til at bekende, at hun kom fra et Besøg hos Jones Cecil, og da han blev rasende og lagde Haand paa hende, vedgik hun, at hun i hans Fraværelse havde været ham utro. I samme Øjeblik laa hun paa Vejen, gennemboret af over 25 Knivstik. Tilstaaelsen, han havde aftvunget hende, var iøvrigt Usandhed. En Lægeundersøgelse godtgjorde, at hun havde bevaret sin Uskyld til sin Død.

Disse og andre Omstændigheder, der traadte ind i den sørgelige Hændelse, havde vakt en usædvanlig Deltagelse for Morderen. Men af Retten blev han dømt til Døden, og da han nægtede at søge om Benaadning, skulde han lide sin Straf.

Nu stillede vi op til Dødsmarchen i Fængslets lange Gang. Først i Toget stod Høj-Sheriffen med mismodigt nedhængende Hvalrosskæg. Efter Høj-Sheriffen kom Fængselsdirektøren, Under-Sheriffen, Under-Fængselsdirektøren, Lægen, Præsten og den Dødsdømte. Umiddelbart efter disse gik Bødlen og efter Bødlen den eneste fremmede Tilskuer mellem to Betjente.

Det var en sælsom Procession. Mændene, der gik i Rækker, stak af mod hinanden ved deres Ulighed i Alder, Højde og Sværhed. Jeg betragtede dem alle, og enhver af deres Bevægelser og Ejendommeligheder tegnede sig med skarpe Omrids gennem Fængslets Halvmørke. Paa Fængselsdirektørens Næse hang et Par Guldbriller, og paa Pegefingeren bar han en Ring med blaa Sten. Præsten var en ganske ung Mand, der havde en Vorte paa den ene Side af Hagen og en rød Plet paa venstre Kind. Nu kom vi fra Fængslet ud i Morgenlys og frisk Luft. Det isnede, og Bernard Whites hvide Ansigt syntes at blive hvidere; det skinnede tilsidst som Kalk. I Hælene paa White gik Bødlen. Han bar en høj Flip, et lille rødt Slips. Det købes i Oxford Street og koster 6 Pence . . . . . saaledes jog Tanker

og uvedkommende Betragtninger forbi hinanden, og Lys og Linier, som ingen Rolle spillede i Billedet, forstærkedes af de dirrende Nerver og sprang frem og paatrængte sig Bevidstheden med skarpe, skærende Rande . . . imedens havde vi gjort Holdt.

Her stod vi i den lille Fængselsgaard, som til alle Sider var begrænset af tykke Mure og foroven tillukket af et Stykke bleg

Fanger, der er beskæftigede i et Fængselsværksted.

Himmel. Toget opløste sig, og Høj-Sheriffen spurgte Bernard White, om han havde noget at sige før sin Død.

Der blev stille i Gaarden. Den unge Mand betænkte sig. Saa vendte han sit blege Ansigt op mod Høj-Sheriffen og sagde Nej.

Det var hans sidste Ord. Foran os laa et lille Hus med Straatag. I dette Hus saa vi en mørk Port, som nu sprang op, og lige foran os stod en Galge, hvorfra en gul Løkke snoede sig som en Slange og slikkede den mørke Lem. Det gav et lille Sæt i Bernard White; han flyttede den ene Fod tilbage, vaklede men genvandt sin Fatning og vendte Øjnene mod det fjerne Morgenlys. Fra Vejen hørtes Missionærens Røst. Nu talte han om Guds Miskundhed og Naade. De første Solstraaler spillede

paa Fængselsbygningernes glaserede Tagsten, og i Stilheden hørtes Fuglenes Kvidren. Bernard White sagde Farvel til Livet, og da det syntes, som om han paa ny blev svag, og Knæene begyndte at skælve under ham, tog han sig resolut sammen, traadte op paa Lemmen og stak smidigt Hovedet ind i Løkken, som Bødlen hurtigt strammede om Halsen paa ham, idet han samtidigt blindede ham ved at skjule hans Hoved i en mægtig hvid Kalot.

Klokken var bleven otte, og Uret over Indgangen til Fængslet begyndte langsomt at slaa: En, to, tre . . .

Vi hørte ikke mere. Ved det tredje Slag gled Lemmen til Side, og pludselig saa vi Bernard Whites Legeme synke og blive hængende i Tovet, som strammedes med et voldsomt Ryk. Vi havde alle hørt en Lyd, som naar man knækker en Pind. Det var Halshvirvlerne, der brast, men ud over dette hørtes intet — intet Suk og intet Skrig. Bernard White hængte ubevægelig i Gruben. Knapperne var sprungne i hans Halskrave, og Hænderne var ved Faldet blevne fri. De dinglede slappe ned ad Bukselinningerne og forhøjede Figurens hele Livløshed.

Denne Overgang fra Liv til Død var saa forbløffende hurtig, at det gjorde Indtryk paa Enhver. Vi stod et Øjeblik og stirrede ned i Gruben, saa vendte vi os og gik ind i Fængslet uden at veksle et Ord.

En aktmæssig Fremstilling af Henrettelsen indførtes i Fængselsprotokollen, som vi alle med Undtagelse af Bødlen undertegnede. Derefter blev Liget løst af Galgen og henlagt paa et Bord. Byens Jury kom tilstede og attesterede, at den Henrettede var Bernard White. Det var hurtigt gjort, og den unge Mands Legeme lagdes i en flad Trækiste, i hvis Laag fandtes tre Huller; gennem disse blev der hældt flydende Kalk.

I et Hjørne af Fængselsgaarden, lige under en høj Mur, hvor der i Forvejen fandtes en Del smaa Gravhøje, blev Bernard White stedet til Hvile. Begravelsen foregik et Par Timer efter

hans Død. Et Menneske, der lige havde gaaet levende om imellem os, var aflivet og sænket i Jorden. Imorgen, naar Solen atter hævede sig over Chelmsford Fængsel, vilde Græsset begynde at spire paa hans Grav.

Men egenlig Uhygge havde vi ikke følt ved den hurtige Tilintetgørelse. Hvilken Modsætning mellem denne Henrettelse og den, vi kender fra Paris! I Frankrig, hvor Hovedet falder under Ledsagelse af Trommehvirvler, synes Dødsstraffen os en Hævn. Her forekom den os en Straf.

— Et Par Timer senere rystede jeg Høj-Sheriffens Haand paa Chelmsford Banegaard. Hans Ansigt blussede efter Frokosten, og idet han skød en vældig Afskeds-Røgsøjle ud af Hvalrosskægget, raabte han:

Det skal altid glæde mig at se Dem til en Henrettelse i Essex!

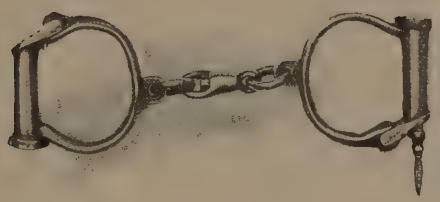

Haandbøjler.

LONDONS BYRAAD

Passerer De en Tirsdag Eftermiddag Trafalgar Square, bemærker De en Del Herrer, der gaar ind ad en lille Sidegade i Spring Gardens og forsvinder i et Hus af temmelig ordinært Ydre. Disse Herrer er Londons 137 Byraadsmedlemmer. Huset, hvori de samles, er ikke noget Hotel de Ville. Det er næsten vanskeligt at finde Indgangen mellem Butikerne. Beskeden er Rammen om dette Byraad, hvis aarlige Budget er flere Gange større end et mindre Kongeriges.

Vi sidder paa Tilhørergalleriet, og foran os ligger en endnu temmelig tom Sal, der i Udseende minder om en Rigsdagssal. Paa Gulvet er Medlemmernes Sæder hensatte i fire halvbueformede Rækker, og paa Forhøjningen foran Stolene sidder Formand, Næstformand og Sekretærer. I Endevæggen bag Tribunen er Dameloger samt et Galleri for Referenter. Det hele gør et net men tarveligt Indtryk.

Formand og Medlemmer kommer enkeltvis og i Grupper ind fra Baggrunden, og foran deres Pladser i Salen finder de

en Dagsorden, der er paa 60—70 tættrykte Sider. Det er en hel Bog! Og for ikke at spilde Tiden gaar Forsamlingen øjeblikkelig løs paa Sagerne. Forretningsgangen er simpel. Første Sag paa Dagsordenen er f. Eks. i Dag en Betænkning fra Udvalget for Brandvæsnet angaaende Opførelse af en ny Brandstation.

Byraadets Mødesal i Spring Gardens.

Formanden for dette Udvalg, der ligesom de andre Formænd for Raadets 24 staaende Udvalg har Plads paa første Række, rejser sig og siger: „Jeg foreslaar, at Betænkningen optages til Behandling.“

Forskellige Medlemmer stiller en Række Spørgsmaal til Udvalgsformanden, som besvarer Spørgsmaalene med faa Ord. Det kommer sjælden til Debat.

Naar denne mere almindelige Behandling er til Ende, oplæses

Lygtetænder.

Betænkningen, til hvis forskellige Punkter der stilles Ændringer, som vedtages eller forkastes ved Haandsoprækning. Skriftlig Afstemning kan forlanges af ti Medlemmer, men Forlangendet stilles sjældent. En Tale maa ikke vare mere end 15 Minutter; den varer sjælden saa længe. Medlemmerne af Londons Byraad holder ikke Taler. De vedtager Beslutninger. Afgørelserne sker forbavsende hurtigt, men de maa ses i Sammenhæng med en Behandling, der tidligere er foregaaet i Udvalget. Her er det, de vigtigere Bestemmelser tages. Der er to Partier i Byraadet, Progressister (frisindede) og Moderate (konservative), men de første er saa langt i Flertal, at de behersker Afstemningerne, og forud for den offenlige Forhandling har de taget Stilling til enhver større Sag paa Dagsordenen.

Midt i Travlheden afbrydes Mødet, og samtlige Medlemmer

Fra Londons Gader: Børn samlede om en offenlig Fontæne.

gaar ind til Teen, der serveres i Snapstinget, det vil sige i et af Udvalgsværelserne, hvor der iøvrigt ikke skænkes Spiritus. Saa begrænsede er Udenomsbekvemmelighederne, at Byraadet til sine 24 staaende Udvalg kun raader over 6 Udvalgsværelser. De forskellige Udvalg benytter skiftevis disse Værelser, paa hvis Vægge Kort og Planer ideligt skifter. Direkte under Udvalgene

Byraadsmedlemmer, der er ude for at tilse Arbejdspladser.
Paa Forsædet tilvenstre John Burns.

sorterer en Hær af Embedsmænd, Regnskabsførere, Ingeniører, Kemikere etc., der har deres Lokalkontorer i 18 forskellige Bygninger rundt omkring i Byen, og fjernere sorterer under Udvalgene de direkte ansatte Kommunearbejdere, Tømrere, Murere, Teglværksarbejdere etc., ialt ca. 14,000 Mand.

Et meget vigtigt Departement, som oprettedes i 1893, er Arbejdsdepartementet, der nu mere og mere udfører Kommunens Byggearbejder, nye Brand- og Pumpestationer, Gadeanlæg, Kloaker etc. Naar der fra et af Raadets andre Udvalg er fremsat og vedtaget Forslag om t. Eks. Opførelsen af en ny Brandstation,

udarbejder Departementet et detailleret Overslag. Byraadet underkaster det en Behandling, og findes det antageligt, faar Departementet selv Bygningens Opførelse overdraget. Synes Overslaget for dyrt, udbydes Arbejdet offenligt, og nu maa Arbejdsdepartementet konkurrere med de private Entreprenører. Siden 1893 har det glimrende ledede Departement udført Arbejder til Beløb af 2,188,000 Pund Sterling. Det beskæftiger for Øjeblikket 2,067 Arbejdere. Dets ugentlige Udbetalinger i Arbejdsløn er 3,306 Pund Sterling.

Londons Byraad er sammensat af Formand, 19 Raadmænd og 118 Medlemmer, eller naar Formanden selv er Byraadsmedlem, hvad han i Øjeblikket er, ialt 137 Medlemmer. Raadets Medlemmer vælges af Skatteyderne paa tre Aar, Raadmændene sidder i 6 Aar, og 9 eller 10 af dem gaar af hvert tredje Aar. De vælges af Byraadet. Det Byraad, der sidder nu, er Londons sjette. Det er sammensat af 96 Progressister, 40 Moderate og 1 Uafhængig. Progressisterne eller de Liberale har altsaa et Flertal paa 55 Stemmer.

Det er kun 16 Aar siden, at hele London (med Undtagelse af City) blev samlet under ét Byraad, og i kommunal Henseende er det moderne London opvokset siden 1889. Det Byraad, der da blev valgt, havde en Kæmpeopgave at løse. En Ring af Byer med ialt ca. 300 kommunale Administrationer skulde forenes i en enkelt By. Raadet skulde udslette Minderne om de gamle Byers daarlige Naboskab, og uden at krænke de Enkeltes Interesser skulde det ophæve aarhundredgamle Monopoler, skabe en ny Kommuneaand og gøre denne modtagelig for moderne Udvikling. Det sidste var endda det vanskeligste, thi det London, Charles Dickens skildrede, havde unægteligt slemme kommunale Skyggesider. Et eneste Tal belyser Tilstandene. Endnu i Aaret 1870 maatte Londons Almueskoler paa Grund af Pladsmangel afvise 170,000 Børn, og Pladsmanglen blev ikke fuldstændig afhjulpen, før der var hengaaet 17 Aar.

Det Byraad, der blev valgt i 1889, bestod af yngre energiske Mænd, af hvilke Flertallet tilhørte den liberale Side i Befolkningen. Som Formand udpegede Raadet Lord Rosebery, den senere Premierminister, og dette Valg fik afgørende Betydning. Den unge Lord, der var udrustet med de rigeste Evner, førte hurtigt Raadets Arbejde ind i én af alle Fordomme upaavirket Retning, hvor det er blevet siden. Til Parlamentsvalg stemmer London som Regel

Byraadet er Dyrenes Beskytter.

konservativt, men saa stor var Tilliden til de oprindelige Ledere af Raadet, at dette uden Hensyn til politiske Strømninger har kunnet opretholde sine liberale Traditioner. Iøvrigt er det ikke alene Forholdet til de politiske Partier, men ogsaa til Præsteskabet og Biskopperne, der er stærkt fremtrædende ved et Byraadsvalg. Raadets Medlemmer er kristne Mænd. Men de har ikke villet taale Kirkens Indblanding i Kommunens Anliggender, og i denne Henseende, i alt Fald, svigtede Folket Præsterne, da det kom til aaben Kamp.

At opregne alt, hvad Londons Byraad har gennemført de 15 Aar, det har regeret, vilde fylde mere end et Kapitel. Arbejdet

er imponerende. Raadet har bygget kommunale Arbejderboliger for 40,000 Personer. I Blackwall-Tunnelen har det udført et af Verdens største Ingeniørarbejder; det har skabt det store Arbejdsdepartement, hvorom vi alt har hørt Tale. Det har renset Themsen, fordoblet Legepladsernes Antal, bygget Hospitaler, Opdragelsesanstalter og Brandstationer, ordnet Plejebørnssagen, fuldendt W. C.-Systemet og indskrænket Drikkeriet. Det har udvidet — og udvider — Londons smalle Gader og har herunder paabegyndt det kolossale Arbejde at forbinde Strand med Holborn. Det har erhvervet Sporvognslinierne i Sydlondon, har afskaffet de gamle Hestesporveje og med den elektriske Drift indført de saakaldte „Progressive Vogne", der nu aarlig befordrer 50 Millioner Halv-

Fra Londons Gader. Kulmænd.

Byraadets Kontrol med den justerede Kulsæk.

penny-Passagerer. Det har aabnet Sønnen af den fattige Mand Vejen fra Almueskolen til de lærde Skoler, og det har paataget sig at kontrollere en vrimlende Mængde Forhold, der daglig berører den ubemidlede Befolkning. Verdens største Byraad er ikke for

Formanden for Londons Byraad J. Williams Benn.

stort til at anlægge Sandhøje for Smaabørn i de offenlige Parker. Det undersøger Lampe-Olien, det styrkemaaler Gassen (der leveres af private Kompagnier), og det har indført en justeret Kulsæk, paa hvilken fattige Familier aarligt sparer $^1/_2$ Million Pund Sterling. Det vaager nøje over Brødvægten (239 Bagere fik sidste Aar alvorlig Straf for Undervægt), det udsender Hundreder af Agenter, der med lige stor Samvittighedsfuldhed undersøger de Handlendes Vægtlodder og Mælkehandlerens Mælk. Det har tvunget Jernbaneselskaberne til at indføre Halvpenny-Arbejder-

tog, og i 13,090 Systuer har det paabudt andre og bedre Stole for Syerskerne. Endelig har det i denne rastløse Travlhed langsomt men sikkert gennemført den kontinentale Kommune-Socialisme, skønt denne i sit inderste Væsen er stridende mod almindelig engelsk Opfattelse. Byraadets Overtagelse af Londons Sporvogne vakte voldsom Modstand; men Modstanden er besvaret med Resultater. Indbyggerne i Nordlondon, der endnu har Monopol-Hestvogne, betaler efter lige Forhold 100,000 Pund Sterling mere om Aaret til Sporvognene end Sydlondon, der har elektrisk Kommunaldrift. Blandt Byraadets planlagte Foretagender er kommunale Arbejderboliger til 63,000 Arbejdere, og skønt disse Boliger bliver billige og sunde, skal de svare Regning. Foretagendet er et Led i Byraadets Bestræbelser efter at flytte Arbejderne fra Byens Indre ud i Forstæderne, hvor der er Lys og Luft.

Af det Byraad, der valgtes 1889, er nu kun 16 Medlemmer tilbage, og om en Del af dem, der døde, siges det almindeligt, at Byraadsarbejdet forkortede deres Liv. „Den gamle Garde“ kalder man de 16 Medlemmer, af hvilke særlig to er kendte og nyder megen Tillid. Den ene af disse er Journalisten J. Williams Benn, der sidste Aar enstemmig valgtes til Raadets Formand. Benn, der langsomt har arbejdet sig op gennem alle kommunale Grader, er den rastløse Planlægger og den villiestærke Udfører. Som Modsætning er John Burns Taleren, der under Valgene behersker Masserne. Benn er Medlem af det liberale Parti i Parlamentet, og Burns, der ogsaa sidder i Underhuset, er i dette Fører for Arbejdernes særlige Gruppe.

Mange store Opgaver venter endnu paa deres Løsning i Londons Byraad. Gas- og Vandværker er paa private Hænder og skal købes. Den kommunale Sporvognsdrift skal stærkt udvides. Der skal genoprettes Dampskibsfart paa Themsen; og samtidig har Byraadet overtaget hele Londons Almueskolevæsen, der tidligere blev ledet af *The School Board*. Dette er nu tillige med Skolebygninger, Lærerpersonale og Elever lagt ind under et af

Raadets staaende Udvalg. Med Skolerne følger trekvart Million Børn.

Hvad Byraadet vil faa ud af Londons Almueskole, maa Tiden vise. I sin nuværende Skikkelse er den ikke paa Højden af den moderne Udvikling; men det maa ikke overses, at den er skabt i Løbet af en Menneskealder, og at visse kontinentale Indretninger, som t. Eks Skolekøkkener, Friskolebørns Bespisning etc., møder Modstand i den en-

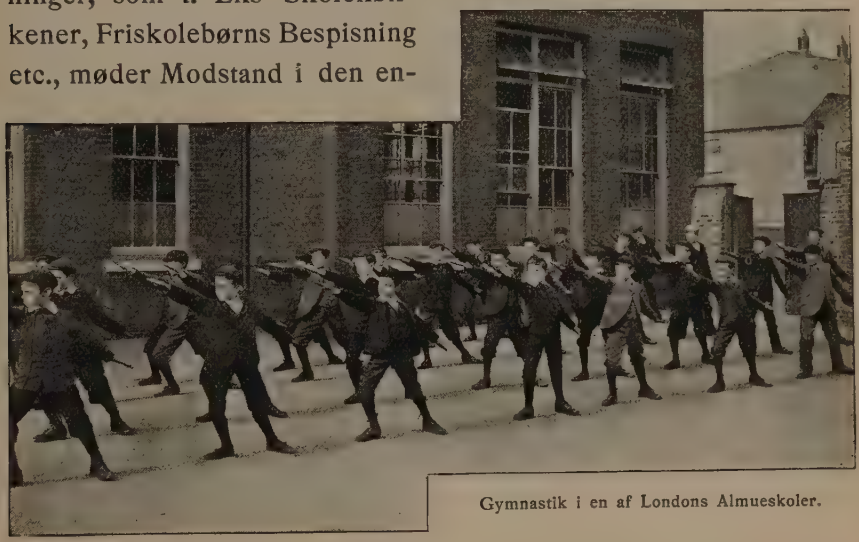

Gymnastik i en af Londons Almueskoler.

gelske Ulyst til Indblanding i Privatforhold. Her hedder det: „Skolen er en pædagogisk Anstalt, den er ikke en Forsørgelsesanstalt.“ Det gamle Skoleraad, som nu er ophævet, har gjort et stort og godt Arbejde. Det arbejdede med 509 anselige Skolebygninger og efterlader 45 andre under Opførelse. I samtlige disse Skoler vil der blive Plads til 831,842 Skolebørn. Udgiften til Almueskolen er i Øjeblikket aarligt ca. 4 Millioner Pund.

Londons Almueskoler gør et tillukket og fængselsagtigt Indtryk. I de tæt bebyggede Kvarterer ligger mellem sodede Husgavle et mørkt Kompleks af Bygninger, isolerede fra Omverdenen ved forslidte Mure. Paa Hovedbygningen ser man et klodset Taarn, der halvt udviskes af de gule Taageskyer. Det

er en Skole, under hvis Tage sidder 2000 Børn. Skolen er delt i tre Afdelinger, en for Drenge, en for Piger og en for svagt begavede og abnorme Elever. Legepladsen mellem Bygningerne er asfalteret med blød Asfalt, og selve Hovedbygningen er ejendommelig ved en høj Midtergang, den saakaldte *Hall,* hvor Overlæreren (Headmaster) sidder beskæftiget ved et Bord. Klasserne er ved Døre forbundne med Hallen, og da den øverste Del af Dørene er et Glasvindu, kan Overlæreren fra Stedet, hvor han sidder, kontrollere Klasserne i en hel Etage. Nu og da kommer en Dreng eller en Pige ud i Hallen og staar ret paa Gulvet. Det er en Straf. Hallen, der ogsaa benyttes som Gymnastiksal, er en af Hovedejendommelighederne i Skolens Bygning; den er nødvendig i London, hvor Skolen mere end andre Steder har Brug for Lys og Luft. Arbejdet i Klasserne er tungt og anstrengt, anlagt paa i kortest mulig Tid at bibringe Eleverne en tør Kundskabsmasse. Man hører Børnene mange Gange gentage en Sætning; men alt for sjældent hæver de Stemmerne til Sang. De franske Skolers Flidsbelønninger og personlige Udmærkelsestegn kendes ikke. Ligeledes savnes Skoleforeninger, Fællesudflugter og lignende. Hvad vi i Danmark kalder Feriebørn, er ukendt. Maaske hænder det, at en eller anden Lærer af personlig Interesse en Lørdag Eftermiddag spiller Fodbold med Eleverne, men Tankegangen er, at Skolen nøjagtig skal holde sig til, hvad der er foreskrevet i Parlamentsakten. De mindre Børn undervises i Reglen af Lærerinder, der lønnes med fra 80—150 Pund om Aaret. Lærerne gør et solidt, men tørt og forretningsmæssigt Indtryk. Pedanter er de ikke. Elevernes Forhold til dem er respektfuldt, og naar en Fremmed træder ind i Klassen, rejser Børnene sig og siger i Kor: „*How are you, Sir?*"

The School Board, der hidtil har bestyret Almueskolen, var en Forsamling bestaaende af 55 Herrer og Damer, som valgtes af Befolkningen. Skolen skal nu ledes af et Byraadsudvalg, der selvfølgelig derved bliver et af de vigtigste af de staaende Ud-

valg. Et andet og meget vigtigt er, som man kan tænke, Finansudvalget, der kontrollerer Pengene til de løbende Udgifter. Uden Billigelse af Finansudvalget kan Byraadet ikke vedtage Bevillinger, som overskrider 50 Pund Sterling, og overhovedet vaager dette Udvalg over, at Sparsomheden er raadende i alle Forhold. Ikke desmindre vokser Gælden. Den er i Øjeblikket 45 Millioner Pund Sterling. Formanden for Finansudvalget er et af By-

Fra en Almueskole. Undervisning i Tegning og Sløjd.

raadets mægtigste Medlemmer, og samtlige Formænd i de 24 Udvalg kan opfattes som Ministre i Byraadsformandens Kabinet.

Men midt i disse Mænds Magtomraade ligger City som en By i Byen med sin egen middelalderlige Styrelse. Endnu i 1855 var City London. Hvad der laa udenfor — og det var egentlig den nuværende Hovedstad — benævnede man „de udvendige Distrikter". Det nævnte Aar samledes disse vidtforskellige Dele under en Fællesstyrelse, det saakaldte *Metropolitan Board of Works*, af hvilket Byraadet senere udviklede sig. Board of Works begyndte med at kontrollere Kloaker, Sundhedsvæsen og nye Gader. Senere tog det sig af Parkerne, Brandvæsnet, Themsen, Kajerne, Broerne etc. og udviklede sig langsomt til at blive Ver-

dens største kommunale Myndighed. I 1889 skabtes det nuværende kommunale London ved en Parlamentsakt. Vidt forskellige Byer, der bedækkede et Areal af 118 Kvadratmile, forenedes til en By med 4,536,541 Indbyggere. Det tidligere London havde egenlig blot været et Begreb. Men uden om dette London, hvor Grænsen drages af Byraadets Magtsfære, ligger der et andet

Kommunale Arbejdere.

og større London, det saakaldte *greater London,* eller det Areal, som kontrolleres af Byens Politi. Det begrænses af en Linie, der med mange Bugtninger og med en Radius af ca. 15 Mile drages cirkelformigt fra Charing Cross. Arealet af dette London er 693 Kvadratmile, Indbyggerantallet er 6,581,372 Sjæle. Vi har altsaa nu 3 forskellige Londoner: Citys London, Byraadets London og Politiets London. Og der er flere! Londons Kriminalret har sine egne Grænser, der omspænder 240 Kvadratmile med 5,300,000 Indbyggere. Byretten og Politiretten har ligeledes hver sit London, der i Omfang er forskellige med de nævnte og med

hinanden indbyrdes, og endelig har Postvæsnet sit eget London. Det er grumme upraktisk, men det er Følgen af, at man med kort Varsel skulde forene mange vidt forskellige Bydele til en eneste Kæmpeby.

Det var kaotiske Forhold, Byraadet i 1889 gik ind til, og under Omvæltninger, som paafulgte, bevaredes lige op til Aaret 1900 de tidligere Lokalraad *(vestries* og *district boards)* der under Byraadets Overledelse havde en begrænset kommunal Distrikts-Myndighed. Disse gamle Raad er nu ophævede og erstattede med 28 Underbyraad (Borough Councils), hvis Medlemsantal varierer fra 40—60 og vælges af Skatteyderne. Ethvert af Underbyraadene ledes af en Mayor, der i Reglen er en anset Næringsdrivende i Kvarteret. Linierne for Londons kommunale Styrelse kan da — med stadig Forbigaaelse af City — optrækkes paa følgende Maade: Øverst Byraadsformanden, under denne Formændene for Byraadets 24 staaende Udvalg, og endelig Byraadets almindelige Medlemmer. Derefter 28 Mayor'er med 28 Underbyraad. Den øverste Forsamling træffer de store Afgørelser, Bevillinger til Anlæg, Skolehygiejne o. s. v. Underbyraadene kontrollerer Handlende, Gadeanlæg o. s. v. Byraadets Møder holdes hver Tirsdag Eftermiddag i Spring Gardens ved Trafalgar Square, Underbyraadenes Møder holdes til forskellige Tider i det paagældende Distrikts *Town Hall.* Denne Town Hall er en raadhuslignende,

Mindre kommunal Bestillingsmand.

i Reglen fritstaaende, anselig Rødstensbygning, der ogsaa bruges til selskabelige Sammenkomster, Foredrag, Basarer og Baller. Mayor'ens sociale Stilling kan selvfølgelig ikke efter kun et Aars Praksis være fuldt fastslaaet. Foreløbig er den repræsentative Side af Embedet traadt stærkt i Forgrunden. Londons 28 Mayor'er maa om Vinteren give mange Teselskaber og musikalske Soiréer,

Hverdagsbillede fra Londons Gader: Der lægges en ny Kloak.

hvor de selv med deres Fruer er Midtpunktet i Selskabeligheden.

Paa hosstaaende Billede ser vi en Forsamlingssal i Town Hall, hvor Underbyraadet holder sine Møder. Mayor, der præsiderer, er omgiven af sine Hjælpere, hvoraf de vigtigste er *the comptroller,* der staar for Kassen, og *the surveyor,* der særlig har at gøre med Gadernes Vanding, Brolægning, Belysning, Nybygning etc. Paa Bordet foran Mayor ligger Køllen, der er Symbolet paa hans Avtoritet.

Selvfølgelig hersker der endnu nogen Usikkerhed i Londons kommunale Ledelse. Ikke blot skal en By af Byer forenes til en Storby, men samtidig vokser denne Storby med amerikansk Voldsomhed. Siden 1849 er Londons Husantal forøget med

Et af Londons 28 Underbyraad.

763,649 ny Huse, det vil sige med nye Gader af 3,509 Miles Længde, og i Øjeblikket er der 7,418 Huse under Opførelse. I Byens Udkanter maa der gøres et betydeligt Arbejde i Henseende til ny Gader og Kloakanlæg, Anbringelse af Telefoner og underjordiske Ledninger. Og samtidig skal en By af Londons

Gaarden til et af Londons store Fattighjem (Rowton House).

Størrelse fra provinsielle, kommunale Tilstande hæves op i Højde med moderne Kommunalteknik. Her er mange Vanskeligheder at overvinde, og som nærliggende Eksempler paa disse kan nævnes, at Londons Byraad endnu ikke selv raader over Gas og Vand.

Ved Tiden omkring 1870 havde London ikke færre end 15 Gaskompagnier, som det senere har kostet uhyre Anstrengelser at faa reduceret til 3. Det London, der ligger nord for Themsen,

faar i Øjeblikket sin Gas fra *The Gas Light & Coke Company,* der aarlig tilvirker 22,111,000,000 Kubikfod Gas og er det største Gaskompagni i Verden. Med dette mægtige Kompagni og to mindre, der besørger Gastilvirkningen i Sydlondon, har Kommunens Repræsentanter haft alvorlige Misforstaaelser at udjævne, og for at lamme Kompagnierne kappes Underbyraadene nu om at erstatte Gasbelysningen med den mere tidssvarende Elektricitet.

Kommunens eget Stenhuggeri.

Naar dette endnu ikke er sket, er Grunden den, at Londons Handelskammer paastaar, at det har Eneret til Anlæg af elektriske Lysstationer. I Øjeblikket er dog ikke desmindre 18 af de 28 Underbyraad i Færd med at opføre deres egne Elektricitetsværker, og 13 af dem har allerede flere Lysstationer i Virksomhed. Londons Byraad, der er en Slags Bank for Underbyraadene, har til Fremme af disse Foretagender hjulpet Underbyraadene med Laan af over $^1/_2$ Million Pund Sterling, og hvor Anlægene er færdige, har disse ikke blot forrentet sig; de har det første Aar tilsammen givet et Overskud af 27,000 Pund.

Hvad Vandværkerne angaar, er Sagen endnu mere indviklet.

London faar sit Vand fra 8 Kompagnier, der er monopoliserede. Et Vand-Udvalg paa 14 Medlemmer fører i Øjeblikket vidtløftige Afstaaelses-Forhandlinger, men om Kompagniernes Fordringer faar man en Forestilling ved at høre, at *River Company* alene

Hvor Vandet fra Themsen filtreres til Drikkevand.

for sin Part forlanger $11^1/_2$ Million Pund Sterling i Afstaaelse og har faaet et Bud paa 3 Millioner Pund Sterling. Samtlige 8 Kompagniers Forlangende løber op til 47,435,380 Pund Sterling. Det er en Sum, der i sig selv er svimlende, men dobbelt svimlende, naar den ses i Forhold til Vand-Udvalgets Tilbud, der er paa 12,250,000 Pund Sterling. Forhandlingerne føres fremdeles, og Spørgsmaalet diskuteres i Bladene. Det indeholder nemlig en Del Politik. Ved Afstemninger i Byraadet kan $^1/_3$ af Forsam-

lingen umuliggøre en Bevilling ved at forlade Salen, og dette Skridt foretog de Moderate i 1895, da Progressisterne vilde købe Vandværkerne, som den Gang var til Salgs for 13 Millioner mindre, end de i Øjeblikket koster. Selvfølgelig bebrejder man nu de Moderate deres Handlemaade, der har vist sig at ville paaføre Byen en kolossal Merudgift.

Udrykning fra Hovedbrandstationen i Southwark.

De bestaaende Vandværker, som iøvrigt arbejder til nogenlunde Tilfredshed, henter deres Vand fra Themsen oven for Kingston, fra Vandspringene i Hertfordshire, fra Lea Floden og Kilderne i Kent. Filtrerne ligger ved Kingston, Ditton og Hampton. Det daglige Vandforbrug i London er 40 Galloner (1 Gallon = 4 Potter $2^2/_7$ Pægle) pr. Indbygger, idet dog selvfølgelig Størsteparten af de 40 Galloner finder Anvendelse i industrielle Virksomheder. Men 40 Galloner pr. Indbygger løber op til 280,000,000 Galloner. London sluger fra Morgen til Aften en Ferskvandssø.

— Paa et af Billederne foran i Kapitlet har man set et Byraadsudvalg, der kører ud paa Inspektion. Det er almindeligt, at Medlemmer med særlige praktiske Indsigter kontrollerer kommunale Institutioner, og paa en af disse Udflugter, hvor Forfatteren deltog, førte Tilfældet os til Londons Hovedbrandstation i Southwark. Byraadsmedlemmerne, der netop passerede Stedet, besluttede at inspicere Stationen og foranstaltede „en stor Ild“.

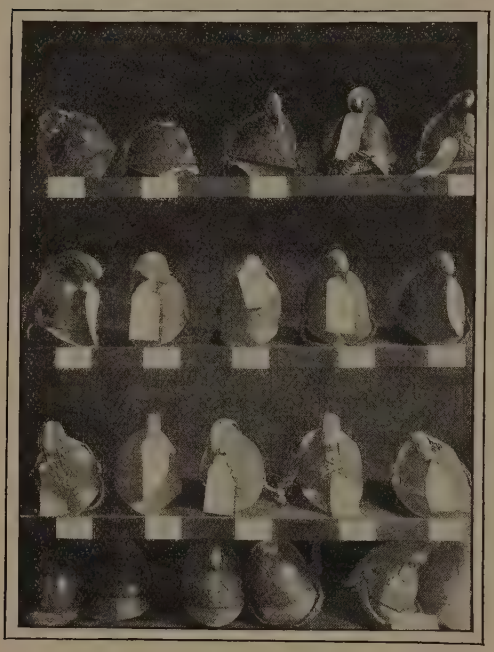

Brandhjælme, tilhørende Brandmænd, der har mistet Livet under Redningsforsøg.

Prøven var da ikke forud anmeldt og følgelig af særlig Interesse. Vi befandt os i Gaden foran Brandstationens imponerende Façade, hvor Formanden for Udvalget med sit Ur i Haanden personlig gjorde Alarm paa Gadeapparatet. Ikke et Ansigt kom til Syne i den store Bygnings Vinduer; men inden Lyden af Klokken endnu var hendøet, aabnede Portene sig lydløst, og som udskudt af en Kanon fløj et Par hvide Heste over Gaden, fulgt af en gnistrende Dampsprøjte, og efter Hestene og Sprøjten en Hale af røde Brandstiger og mellem Stigerne Mænd med blinkende Hjælme. De blev standsede, og Byraadsmedlemmerne gik ind i Gaarden for at besigtige Hovedbrandstationens Materiel.

Chefen for Londons Brandvæsen, Kapt. Hamilton, kom til Stede og anmodede Udvalget om at overvære et Redningsforsøg i Gaarden. Det var „en Ild paa Kvisten“ med en saaret Mand,

der skulde hejses ned til Ambulancen, og vi fik herunder Lejlighed til at beundre Mandskabets forbavsende akrobatiske Færdigheder. Flertallet af Brandfolkene i London er tidligere Matroser, og da de lever soldatermæssigt uden andet Arbejde end Tjenesten, har de tilstrækkelig Tid til Øvelse. Om Morgenen eksercerer de som Soldater, om Eftermiddagen har de Legemsøvelser, og til deres Udvikling bidrager yderligere, at Øvelserne ofte afbrydes af en Brand.

Redningsforsøg i Hovedbrandstationens Gaard.

Da Byraadet for 16 Aar siden fik Ansvaret for de kommunale Institutioner, var Brandstationernes Antal 55; der er nu 72. Af Gadestationer fandtes 7; der er nu 18. Af Dampsprøjter 48, nu 78. Af Alarmklokker 358, nu 868, af Brandmænd 677, nu 1233. Brandvæsnets Materiel og Mandskab er da næsten bleven fordoblet i Løbet af de 16 Aar, der er forløbne siden Overtagelsen.

Men ogsaa Udgifterne er fordoblede. Brandvæsnet, som dengang kostede 150,000 Pund Sterling aarligt, koster nu 300,000 Pund Sterling. Heraf betaler Regeringen de 10,000, medens Brandassuranceselskaberne yder 35 Pund for hver Million Pund, de har assureret for i London. Selskabernes samlede Bidrag var sidste Aar 35,677 Pund.

En frygtelig Hemsko paa hele Londons kommunale Udvikling er selvfølgelig City, der ligger midt i Byen med sine egne gamle

Love. Vi skal her blot berøre et enkelt Forhold, der er af særlig Interesse.

City har fra gamle Tider Enetilladelse til Salg af Fødevarer fra Haller, og Londons Byraad savner saaledes Midler til Kontrol af Byens Spisekammer. Londons store Markeder Smithfield, Billingsgate, Leadenhall og Smithfield Hay Market ligger i City, altsaa udenfor det egenlige London. Og City ikke blot har Eneret til Markeder. I Kraft af Dokumenter udstedte af Edward III (1626) og senere konfirmerede af baade Parlamentet og Højesteret er Anlæg af Markedspladser forbudte i 7 Miles Omkres af Citys Grund.

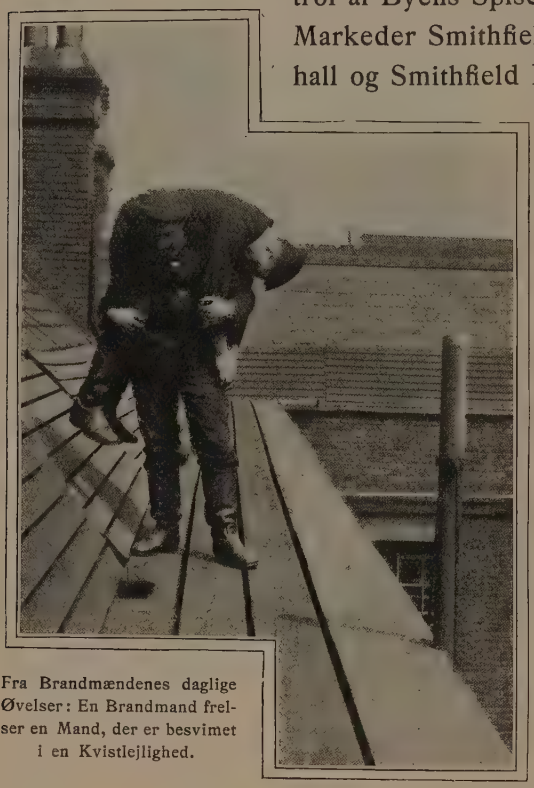

Fra Brandmændenes daglige Øvelser: En Brandmand frelser en Mand, der er besvimet i en Kvistlejlighed.

Af de her nævnte Markeder i City er Smithfield (London Central Market) og Billingsgate de to berømteste. Smithfield, der væsenligst er et Kødmarked, blev i 1868 overbygget af en 600 Fod lang Halle i fornem Renaissance-Stil. Handelen foregaar *en gros* med Undtagelse af Lørdag Eftermiddag, da der er Folkemarked. Fra Smithfield ikke blot forsynes London og Omegn med Slagtekvæg og Fjerkræ; men Kød forsendes til alle større Byer i England. Kødudsalgene og de nærliggende Kontorer og Varehuse beskæftiger en Hær paa ca. 10,000 Mennesker. Der sælges daglig 1300 Tons Kød; i Juletiden daglig 4000 Tons.

Billingsgate Fiskemarked, som er beliggende tæt ved London Bridge, omtales allerede i Dokumenter fra 1297. Markedet, der afholdes i en overdækket snæver og uproper Halle, omfatter saavel *en gros* som *en detail* Salg. En Trediedel af Fisken, der sælges, føres til Markedet ad Flodvejen, Resten over Land. Den travleste Tid for Handelen er Kl. 8 om Morgenen, da Billings-

I Nærheden af Coventgarden Frugtmarked.

gate og omliggende Gader frembyder et enestaaende Skuespil af drivvaade, dryppende Personer, der rastløse farer om mellem Bjerge af Fisk. Topfulde Fiskekurve staar i Vrimlen paa Hovederne af Mænd, der selv fra Fod til Isse blinker af Fiskeskæl. Omsætningen er kolossal; ugentlig ca. 2,500 Tons.

Et andet overmaade bekendt Marked, der ligger udenfor City, er Metropolitan Cattle Market, Copenhagen Fields, mellem Islington og Camden Town. Det spænder over et Areal af 30 Acres og har Plads for 10,000 St. Hornkvæg, 35,000 Faar og 1000 Svin. Fremmede skal besøge dette Marked Mandag eller Torsdag om Morgenen ved Ottetiden. Skønt Omsætningen paa Grund af For-

holdsreglerne mod Indførsel af levende Kreaturer er ringere end tidligere, solgtes der dog her sidste Aar 7232 Heste, 86,608 St. Hornkvæg og 519,532 St. Faar. Ialt solgtes 619,798 St. Kvæg. Copenhagen Fields kan da fremdeles hævde Stillingen som Verdens største levende Kvægmarked.

I 1872 aabnedes som Port for Indførslen Deptford Kvægmarked syd for Themsen. Ethvert indført Kreatur paa dette Mar-

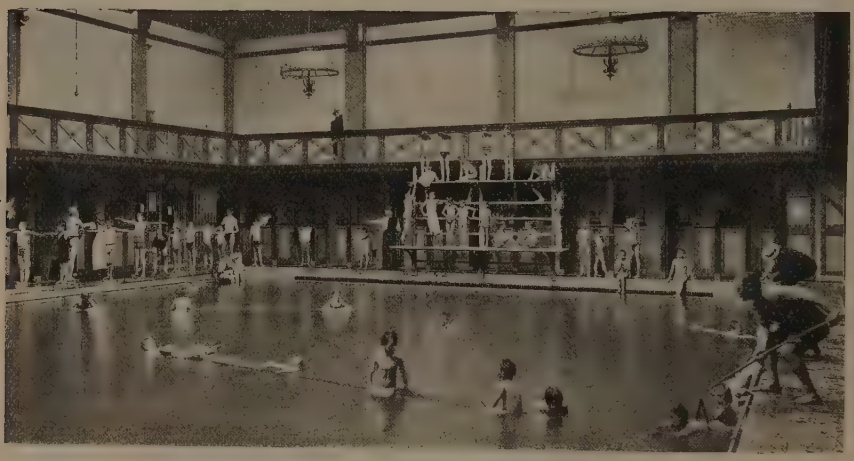

Skoledrenge lærer at svømme i Kensington Badeanstalt.

ked skal synes af en Dyrlæge, hvorefter det slagtes paa Stedet. Mistænkelige Kreaturer tilintetgøres i en Ovn. Et andet berømt Londoner Marked, men vidt forskelligt fra de nævnte, er Coventgarden Marked for Blomster og Frugt. Tirsdag, Torsdag og Lørdag Morgen ved 7 Tiden er Pladsen og de omliggende Gader rundt om Coventgarden Operahus et eneste bølgende Blomsterhav, og de lifligt duftende Tulipaner, der i Foraarsmaanederne drager deres flammende Blomstertæppe over Brostenene, er den besynderligste Modsætning, man kan tænke sig, til Kvarterets mørke Murmasser.

Heller ikke dette Marked sorterer direkte under Londons Byraad. Det ejes af Hertugen af Bedford. Men da Byraadet selv-

følgelig ønsker at kontrollere Byens Markeder, har det, saa vidt Loven tillader det, opmuntret de kappelystne Underbyraad til at oprette en Del mindre Frugt- og Blomstermarkeder i forskellige Kvarterer af London. Tre Markeder er aabnede og flere plan-

Vand-Polo i Westminster Badeanstalt.

lagte; men paa Hovedmarkederne i City faar disse Lokalmarkeder næppe større Indflydelse.

Londons Byraad og 28 Underbyraad er udgaaede af Folkevalg, og Tilknytningen til Folket gennem det daglige Arbejde i Forbindelse med Englændernes skolede Selvstyre-Evne meddeler disse Raad en usædvanlig Handledygtighed. Ved Udluftningen af Byens overbefolkede Egne — for i London kan man tale om

„Egne“ — har de allerede gjort et kolossalt Arbejde, men dette blegner i Sammenligning med Raadets Fremtidsplaner, hvorefter hele Fattigkvarterer skal flyttes paa Landet. Desværre tillader Pladsen os ikke at udrede disse Planer i al deres imponerende Omfang. I denne sammentrængte Fremstilling, hvor hurtige Antydninger altfor ofte har erstattet den virkelige Redegørelse, skal vi endnu kun nævne to kommunale Institutioner, der er en særlig Ære for Byraadene og en Pryd for Verdens største By.

Den første af disse er de offenlige Badehuse, hvoraf der nu i det mindste findes et for hvert Kvarter. I Udstyrelsen af Kvarterbadehusene kappes Underbyraadene med hinanden, og selv i de mindre velhavende Kvarterer, som i Lambeth, knejser Badehusene over Gaderne med gammelengelske Gavle og Spir. I Badehusene findes store Svømmebassiner, i Lambeth tre, hvoraf det største, der er 132 Fod langt og 40 Fod bredt, er til at overdække, saa det om Vinteren kan benyttes som Balsal. Disse Badehuse, hvor Folk i Tusindvis faar Bad med Tilbehør for 2, 4 og 6 Pence, har givet Svømmesporten et mægtigt Stød fremad. Ikke blot føres Skolebørnene til Bassinerne og lærer Svømning, men unge Mennesker i London har med Badehusene som Udgangspunkt dannet Svømmeforeninger, der om Sommeren aflægger Prøver paa deres Færdighed i enkelte af Byens Parker, t. Eks. i Highgate Ponds, hvor en offenlig Svømning kan samle 30,000 Tilskuere.

Til ethvert af disse Badehuse er knyttet en Vaskeanstalt, og her kommer Arbejdernes Hustruer hen og vasker deres Tøj. For $1^1/_2$ Pence i Timen faar de Vaskekar, Sæbe og varmt Vand. De offenlige Badehuse er i London blevne en folkelig Nødvendighed. Antallet af Badende i Kvarteret Lambeth, som vi har omtalt, er aarligt 170,000, medens 25,000 Koner benytter Vaskeanstalten. I andre offenlige Badehuse har vi fundet Tilstrømningen til Vaskeanstalten konstant med 300 Personer om Dagen hver Søgnedag.

Men en endnu smukkere folkelig Institution — vi tør dristigt

sige den smukkeste i Verden — er de kommunale Læsesale og Biblioteker. I en eller anden almindelig Gade standser man foran en indtagende Rødstens-Bygning i Renaissancestil. Det er Kvarterets Læsesal. Man gaar op ad den brede Trappe, og fra en

Offenligt Badehus i Marylebone Road.

palmesmykket Entré ser man til venstre en rummelig Læsesal med engelske Blade opslaaede paa Læsepulte, og foran hver Pult en beskedent paaklædt Mand, der flittigt søger Kundskab. Mænd af alle Aldre og Livsstillinger finder man ved disse Læsepulte, tidt er der unge Mennesker og Drenge mellem dem, men Ordenen forstyrres ikke. Der er stille som i en Kirke, enhver Tilstedeværende er præget af respektfuld Alvor. Paa Borde langs med Væggene ligger illustrerede Tidsskrifter og Reviews. Lyset

falder dæmpet, men fuldt tilstrækkeligt ned igennem de høje Vinduer, og i Kaminen flammer Ilden hyggeligt. Den arbejdspaaklædte Mand kommer ind fra Gaden, standser et Øjeblik i Døren og gaar roligt hen og stiller sig foran sin Avis. Der er en medfødt Disciplin i hver Bevægelse, en rolig Kundskabstrang, som langsomt mættes. Naar man har set en Arbejder staa aldeles urokkelig nag-

Kvindernes Læsesal.

let til *Daily News* en Time, saa har man set, hvorledes Englænderen læser en Avis.

Fra Entréen er der en særlig Indgang til Bogsalen, hvor man dels paa Stedet kan læse nyligt udkomne Værker og benytte Haandbøger, dels kan faa Bøger fra Biblioteket med sig hjem. Ved Udlaanet er truffet en meget praktisk Foranstaltning. Af et sindrigt Apparat erfarer Laantageren, om den Bog, han ønsker, i Øjeblikket er udlaant, og Bibliotekaren spares derved for megen unødig Ulejlighed. Til Gengæld har man næppe opgivet et Nummer i Kataloget, før Bogen, man ønsker, ligger paa den brede Disk.

Der spredes Kundskab i Folket fra disse Læsesale og Biblioteker, og det er egenlig først, naar man har set, med hvilken barnlig Ærbødighed og Alvor Kundskaben modtages og tilegnes, at man forstaar, hvad London skylder sine kommunale

Bogudlaan i et Folkebibliotek.

Tillidsmænd. Lys over London! har været deres Feltraab, og de har skaffet Lys.

Men den Sagkyndige har længe spurgt sig selv: Kan Londons Borgere bære de Byrder, som Byraadet nødvendigvis maa paalægge dem? Er det muligt at gennemføre saa store Omvæltninger uden en mange Gange forøget Skat?

Det forbavsende er nu, at Kommuneskatten i London ikke kan kaldes særlig høj. Den svares med 30 p. Ct. af Huslejen og med en ringe Afgift for Vandhaner, Badekar, Klosetter etc. En Mand i London, der betaler 1000 Kr. om Aaret i Husleje, kan regnes at betale 350 Kr. i Kommuneskat.

Noget andet er det, at Skatten til Staten, der især beregnes af Indtægten, er betydelig højere. En Englænder t. Eks., der har en aarlig Indtægt af 1200 Pund Sterling, og som betaler 100 Pund i Husleje, maa svare følgende Skatter til Staten og Kommunen: —

Til Staten: Skat af sin Indtægt 11 Pence af Pundet eller 55 Pund Sterling; Skat af Huslejen 9 Pence af Pundet eller 3 Pund 15 Shilling.

Til Kommunen: 30 p. Ct. af Huslejen eller 30 Pund Sterling. Naar hertil lægges Afgift af Vand, Badekar, Kloset o. s. v., vil en Mand med 1200 Punds aarlig Indtægt og med en Husleje af 100 Pund om Aaret faa en samlet Stats- og Kommuneskat paa 90 Pund Sterling. Det er $7^1/_2$ p. Ct. af hele Indtægten.

Men det maa ikke overses, at samme Mands indirekte Skatter (Told paa Te, Kaffe, Sukker etc.) er ubetydelige, næppe 1 Pund pro Mille af hans Indtægt. Til Gengæld rammes han føleligt i sit Forbrug af Spiritus og Tobak.

Indkomstskatten, som det republikanske Frankrig bestandig modsætter sig, er en af Hovedkilderne til Englands Skatteindtægt. Prøjsen har ogsaa Indkomstskat, men den beløber sig kun til 5 Millioner Pund Sterling. Englands Indkomstskat er $39^1/_2$ Million Pund Sterling. Fremdeles har Englænderne søgt at udjævne Formueforskellen ved en betydelig Arveafgift. Tyskerne har ogsaa Arveafgift. Men beregnede de den efter samme Forhold, hvorefter den beregnes i England, vilde de faa en forøget aarlig Skattebyrde af 300 Millioner Mark.

Den engelske Lovgivning har da varsomt rørt ved det Spørgsmaal, som i det tyvende Aarhundrede vil beskæftige al Lov-

givning: Spørgsmaalet om Udjævning af Kløften mellem Rig og Fattig. Det er et Spørgsmaal af en saa uhyre Rækkevidde, at det vilde skræmme alle andre end Englændere; det er derfor et Spørgsmaal, som med voksende Styrke paatrænger sig til Løsning i Millionbyer og af alle Millionbyer mest i London, hvor Modsætningerne som ingen andre Steder i Verden findes Dør om Dør.

Og med det Fremsyn, der er ejendommeligt for de ledende Mænd i Londons Byraad, ytrede Formanden, Mr. Benn, da han for nylig aabnede Mødet efter det sidste Valg: —

„En Ting er nedslaaende for os, naar vi betragter London, den voksende Afstand mellem Fattig og Rig. Vi skal forsøge paa at slaa en Bro over dette Hav, der adskiller Masserne og Klasserne, og ingen Kommunalforsamling i Verden ejer de Midler, som Londons Byraad ejer til Løsningen af denne Opgave."

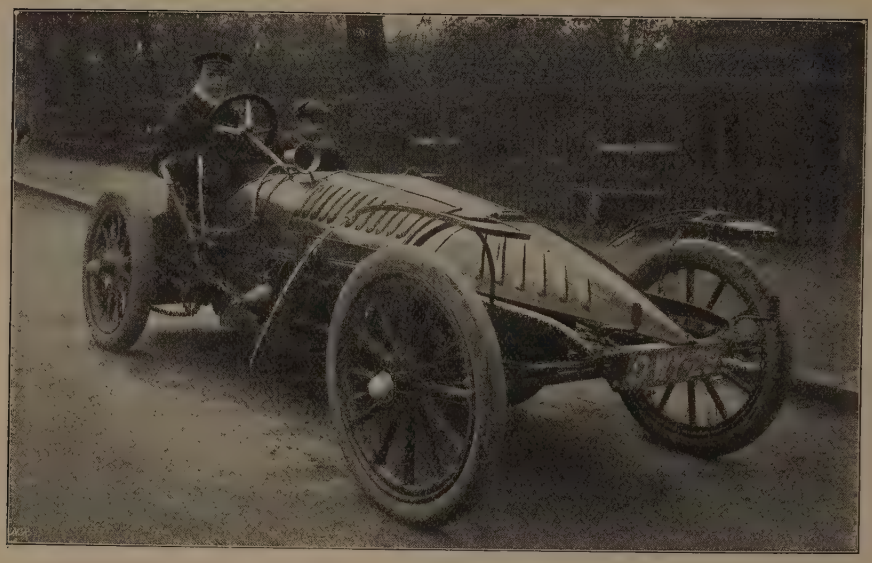

SPORT

En Morgen vaagner man og finder Værelset fuldt af gyldne Solskinsstraaler, og kigger man gennem Vinduet, genkender man næppe Gaden, der nu en hel Vinter har ligget indhyllet i den bedrøvelige Taageregn. London har i Dag Besøg af en af sine aller sjældneste Gæster, Solen, og der er foregaaet en Forandring! Skopudseren paa Hjørnet arbejder i Skjorteærmer, Bladhandleren lægger sine Blade paa de tørre Brosten, og Skrædderen i Stuebutiken lige over for har udhængt sine stribede Stoffer, der rigeligt profiterer af det gode Lys. Enhver Dør i Gaden staar aaben, Omnibussen sejler svingende fuld afsted gennem Gadefærdslens lavere Vrimmel, og i hvert et ellers nok saa alvorligt Ansigt er der et Blink af den kommende Vaar.

Saa vækkes Længslen pludselig og voldsomt efter Londons Omegn, hvor Blomsterne dufter og Fuglene synger, og selv om der fra Byens Midtpunkt er en betydelig Rejse ud til Landet, saa foretages den uden Vanskelighed. Man behøver egenlig blot

at gaa ned paa den første den bedste underjordiske Banegaard og forlange en Billet, f. Eks. til Richmond. Og uden Hensyn til, hvor man befinder sig, vil man efter nogen Køren omkring dernede naa sit Maal.

Saa stiger vi fra Stationen op i Dagslyset og føler Foraaret

Udenfor den bekendte Cyklist-Restauration Bull and Bush. Hampstead, Søndag Morgen.

og indaander med Velbehag den friske Luft. Foran os ligger Themsen-Dalen med sin Perlerad af Flodbyer, fra Richmond lige ud til Windsor. Det er ligegyldigt, hvorhen man gaar, man standser dog tilsidst ved et eller andet indtagende landligt Sted i Skoven eller ved den strømmende Flod. Hvad Richmonds nærmeste Omgivelser angaar, saa ligger der paa hver Side af Byen en Park, og da Valget er vanskeligt at træffe mellem dem, beslutter vi at se dem begge. Den ene af Parkene er Englands, ja maaske en af Verdens største botaniske Seværdigheder, Kew Garden, der er berømt af mange Grunde, bl. a. for sine 700 Ar-

ter af Naaletræer, sin Kæmpe-Ceder, der er 69 Fod høj og 14 Fod i Omkreds, og sine 20 Drivhuse, af hvilke Palmehuset har kostet en halv Million Kr. Dog dette henvender sig til Botanikeren af Faget. Hvad der meget mere glæder Lægmanden, er Havens fine Rosenflor, især den lyserøde Rose „Danmark“, de mægtige Rhododendrons-Plantninger, der bader hele Partier af Haven i røde glødende Farver, og endelig de friske Krokus, Tulipaner og Hyacinter, der hver for sig er hele Vaaren samlet i et lille dejligt Blomsterhus. Kew Garden er et jordisk Paradis, og aldrig glemmer man den tidlige Foraarsdag, man ser den første Gang.

Et Parti af Themsen.

Hinsides Stationen ligger Richmond Park, der egenlig er en hel Skov. Fra Indgangen har man Udsigt over Plæner, der maales i Kvadratmile, og overhovedet er alle Afstande i dette Indelukke stridende mod Forestillingen om en Park. Paa Skrænterne ned mod Themsen vokser Egetræslunde, der virker med en vis tung Linie, som er uadskillelig fra Naturen i England. Daadyr og Kronhjorte, der springer over Sletterne, fremkalder hos en Dansker Erindringen om Dyrehaven, og om denne Skov minder Richmond Parken ogsaa baade ved sin Størrelse og ved sin fri Kultur. Fra Højen i Parken er der en henrivende Udsigt, til den ene Side over Themsen Dalen, som vi om et Øjeblik skal gennemvandre, til den anden Side over West-London, hvor vi i et Hav af Tage opdager det store Hjul i Earls Court.

Men der er andet end Naturen, der fængsler den Besøgendes Opmærksomhed. Richmond Park er gennemskaaren af et Net af brede og velvedligeholdte Veje, der milelange slynger sig over

grønne Sletter, og disse Veje er de sidste Aar blevne meget søgte Ruter for Motorvogne. I Richmond faar man da en Forestilling om Vejenes Udseende, naar Hesten ganske er forsvunden, thi det kan den næsten siges at være her. Det er mærkeligt at iagttage, hvorledes Fremtidens Befordring paavirker de Kørendes Udtryk. Det samme Menneske forholder sig forskelligt paa en Wienervogn og en Motorvogn. Fra Wienervognen

Liverpool Street Station en Sommeraften. Medlemmer af Sportsklubber venter paa et Tog.

opfatter vi Omgivelserne med Følelse, og naar vi opdager noget smukt, vender vi os og ser tilbage. Fra Motorvognen har vi udelukkende Øjet rettet mod Vejen foran os. Rejsen er et Tids- og et Forstandsspørgsmaal. Vi kører ikke længere for at køre, men — ligesom paa Jernbaner — for at naa et Maal. Og Maalet naaes med disse flade Vogne, der torpedoagtigt farer over Jordsmonnet, idet de med de brede Baghjul udsender et Par Støvstraaler, der snor sig efter dem i Luften som Tobaksrøgen fra en Røgers Mundvige.

Ved Paris-Bordeaux Kapløbet 1895 blev Motoren knæsat i Frankrig, og samtidig blev Stødet givet til Franskmændenes betydeligt opblomstrende Motor-Industri. Den ny Befordrings: Blæ-

se være med de andre! tiltalte en plutokratisk Følelse i den franske Folkekarakter. I England derimod, hvor Hensynet til Næsten er stærkere udviklet, havde Motoren store Vanskeligheder at kæmpe imod. Men af Modstanden imod den fremgik en Klub, *Automobile Club of Great Britain,* der siden har gjort et uhyre Arbejde for det ny Befordringsmiddel. Medens Motoren i Frankrig væsentlig udviklede sig som Luksuskøretøj, var det de praktiske Fordele, som skaffede den frem i England. En Parlamentsakt (Light Locomotive Act, November 1896) gav en Række Regler for Motorens Anvendelse paa Londons Gader, og disse Regler var saa fornuftigt affattede, at den ny Befordring ikke som andet Steds begyndte med at skræmme de Vejfarende. Motoren blev straks af Englænderne inddragen i Nyttekørslen og næsten listet ind i Færdslen. Den fandt Anvendelse i de store Fragtvogne, der ved Nattetide befærder Londons Gader. Lægerne begyndte at benytte dem, og de rige Damer fulgte efter. Motor-Droskerne blev almindelige, og umærkeligt trængte Motoren igennem, til den i dette Øjeblik kan siges at have frembragt en Revolution i Færdslen.

En Reparation.

Det var ikke alene den rent praktiske Side ved Motoren, der erobrede en Englænder for den. Den henvendte sig ogsaa til hans specielle engelske Uafhængighedsfølelse; det gik hurtig op for ham, at en Englænder egenlig ikke er fuldstændig udrustet, naar han ikke raader over en Motorvogn. Den gamle Befordring, Jernbanen, var fortræffelig uden i den ene Henseende, at Toget gik til en bestemt Tid. Med Motorvognen havde Englænderen sin Vogn ved Haanden; han kunde køre efter sit eget Forgodtbefindende, og endda havde han den Fordel, at han kunde køre fra

Dør til Dør. Afstandene eksisterede ikke længer, og en Mand, der var beskæftiget i City, kunde nu blive boende hele Aaret i Woking, Epsom eller Oxshott. Man byggede Motor-Stalde i de indre Bydele, og til Staldene knyttedes Værksteder, hvor Motorejeren for en billig Penge fik Motoren efterset og om Eftermiddagen bragt til City. I samme Øjeblik, Forretningsmanden var færdig med sit Arbejde, gik han ud og satte sig i sin Motorvogn, der uden Ophold tilbagelagde de store Vejlængder, som skilte ham fra hans Hjem.

Familiemotoren.

Englænderne slutter deres Uge Lørdag Middag, og i mange Tilfælde genoptager de ikke Arbejdet før Mandag Eftermiddag eller Tirsdag Morgen. En uhyre Mængde Mennesker i London holder faktisk Ferie $2^1/_2$ Dag om Ugen, og denne Ferie, den saakaldte *Week-End,* anvendes af Tusinder af Mennesker til en Week-End Trip, det vil sige en lille Lystrejse, der altsaa skal foretages paa begrænset Tid. Livet i London har gjort Ugeferien til en Nødvendighed, og paa Kysten ved Kanalen ligger der Hundreder, ja vistnok Tusinder af Hoteller, der udelukkende opretholdes af Søndagsrejsende (Week-Enders). Ekstratog efter Ekstratog bringer Sommer og Vinter disse Rejsende ned til Kysten, og i Smaabyer, hvor der de søgne Dage er ganske stille, udfolder sig om Søndagen et pulserende Liv.

Disse Week-End Trips, der er en naturlig Reaktion mod den

store Sammenhobning af Mennesker, har Motorvognen givet et uhørt Opsving. Overalt i London vil man nu Lørdag Middag se Herrer og Damer, der pakker Vognen fuld af Madvarer og kører til fjerne Egne. Disse Rejsendes Tal, der stadig vokser, kan tælles i Tusinder, og for mange Virksomheder, som t. Eks. Teatrene, der Lørdag Eftermiddag spiller to Gange, er denne

Søndag Morgen i Londons Omegn.

Udvandring allerede meget følelig. Paa anden Maade spores den i Landvillaernes Stigning og i fjernt beliggende Landevejshotellers pludselige Opblomstren. London har flere Hundrede Gange udvidet sit i Forvejen betydelige Omraade.

Det vilde være af Interesse nærmere at beskæftige sig med Motorvognens Indgriben i det moderne engelske Samfundsliv. Vi skal her blot nævne et Forhold, der har haft en særlig Betydning for Londons højere Selskab.

Tidligere var Onsdagen Parlamentets saakaldte „korte Dag“, det vil sige den Dag, da Parlamentet ikke holdt Aftenmøde. Værtinderne i de store West-End Huse kunde da Onsdag Aften

gøre Regning paa Ministre og kendte Politikere, og Onsdag Aften havde da ogsaa efterhaanden udviklet sig til en særlig londonsk Selskabsaften. Samtidig havde Teatrene, de velgørende Foreninger etc., der bejler til Westminsters Berømtheder, indrettet sig saadan, at Premièrer, Møder og store Basarers Aabningshøjtideligheder fandt Sted om Onsdagen. Paa denne Aften,

Et Sportsstævne i Parken ved Windsor.

da Parlamentet ikke sad, kulminerede det fashionable Liv i West-End.

Men nu udviklede det sig derhen, at Parlamentet af forskellige Grunde besluttede at holde Aftenmøde om Onsdagen og gøre Fredagen til den korte Mødedag. Damerne i West-End tillagde ikke denne Forandring videre Betydning. De antog, at deres Middage og Basarer vilde forløbe som sædvanlig, naar de i Stedet for om Onsdagen ansatte deres Festligheder til om Fredagen; men i denne Henseende havde de gjort Regning uden to Omstændigheder, der hver for sig blev afgørende. De havde overset, at Parlamentet ikke holder Lørdagsmøder, og at altsaa Parlamentsmedlemmerne med deres voksende Lidenskab for

Motorkørsel allerede Fredag Aften kunde tiltræde deres Week-End Trip. Det er det, der sker. Fra Fredag Eftermiddag til Mandag Aften, hele tre Dage, er Politikerne i dette Øjeblik som fejede ud af Westminster. De møder ikke mere til Teatrenes Premièrer, og Værtinderne i de store Huse maa holde deres Middage uden de Navne, der forhen gav Selskabslivet Glans.

En særlig Idræt, som ved Motorvognen har faaet en betydelig Udvikling, er Golf-Spillet, et oprindeligt amerikansk Spil, der kræver store, aabne Marker, som man vanskelig finder i Londons Nærhed.

Fra Themsen.

Overalt, hvorhen man nu om Søndagen kommer i England, ser man Golf-Spillere — og ofte temmelig gamle Herrer — iførte røde Trøjer og bevæbnede med de lange gule Golfstænger. Hvor almindelig Interessen er for Golf-Spillet, fremgaar alene af, at Underhuset har sin egen Golfklub, hvori Premierministeren er et ivrigt Medlem. Unge og Gamle dyrker Spillet med en Lidenskab, i hvilken Selvopholdelsesdriften utvivlsomt spiller en Rolle. Det ansete Medlem af Parlamentet, T. P. O'Connor, skriver t. Eks. i et Brev: Jeg kan næsten ikke nævne et eneste Medlem af Underhuset, der ikke spiller Golf, og med mange af dem, og derimellem med mig selv, er der, siden vi begyndte Spillet, foregaaet en mærkelig fysisk og aandelig Omvæltning i Retning af større Sundhed. Det er unødvendigt at tilføje, at T. P. O'Connor, som Flertallet af sine Kolleger, er en ivrig Automobilist. Automobil-Farten

og Golfspillet udfylder egenlig hinanden, for saa vidt som Søndags-Udflugterne uden dette luftige Spil paa fjerne Sletter vilde savne deres Formaal.

— Fra Richmond Park begiver vi os ned til Themsen, hvor noget usædvanligt idag maa være paa Færde. Vogne, forspændte med fire Heste, kommer kørende i lange Rækker, og mellem Vognene bevæger sig fremad en voksende Skare af Fodgængere, der med deres Frokostkurve i Hænderne synes at være meget oprømte. Mellem Fodgængerne er mange

Damer i Baad ved Kaproningen.

Folk, der trækker Cykler. Det er let at se, at det er Folk, der netop har forladt Arbejdet; de nyder Friheden, som man kun kan nyde den efter fuldbragt Værk. Der er Lirekassemænd og Gøglere, tamme Bjørne, Aber, Niggere og Betlere. Det er en komplet engelsk Folkefest.

I over en Maaned har Bladene udførligt beskæftiget sig med Kaproningen mellem Oxford og Cambridge, og endelig er Øjeblikket kommet, da den skal finde Sted. Nationens Øjne er rettede paa de 16 Studenter, 8 fra hvert af de berømte Universiteter, som efter lange og anstrengende Prøver har faaet overdraget Kampens Hverv. Paa det Sted, hvor vi befinder os, er selve Udgangspunktet for Kaproningen ikke synligt, men vi har Udsigt over den Del af Themsen, der runder sig ned mod Mortlake, og her ser vi paa begge Sider af Floden en mørk, levende

Bort af Mennesker, der bliver bredere og bredere og langsomt skydes ud paa Tømmerflaaderne, hvor Adgangen betales med en Shilling. Op over den bølgende Menneskestrimmel stiger nu og da Balloner, der eksploderer og udgyder deres Indhold af Reklamesedler. Vi fanger en og ser, det er en Prisliste fra en Restavration i Nærheden. Det er nemlig efter Løbet Skik, at Tilskuerne bliver tilbage og opfører en større Folkefest i Smaabyerne ved Fulham. Oxford og Cambridge, der idag kæmper paa Themsen, er Planteskoler for Englands berømte Mænd.

Kaproningen mellem Cambridge og Oxford. Forre

Der er en ædel Kappestrid mellem de to Universiteter, og det er meget betegnende for gamle England, at det ikke ved en Lejlighed som denne gælder latinske Disputatser eller overhovedet nogen Art af Lærdom; det er en Kappestrid i Roning, en atletisk Kamp, hvori en halv Million Tilskuere, der staar paa Bredden, tager Andel. Alle disse Mennesker, fra Drengen til Oldingen, bærer et Baand i Knaphullet, og Baandet er mørkeblaat eller lyseblaat, alt efter som den Paagældende holder paa Oxford eller Cambridge.

Den første Rokamp mellem de to Universiteter fandt Sted i Aaret 1845, men det er dog først fra 1854, at Kaproningen, *The University Boat Race,* blev en londonsk Festdag. I Aarene, der er forløbne siden, er Sejrens Lavrbær nogenlunde ligelig bleven fordelte mellem begge Universiteter, dog saaledes, at det ene Universitet, skønt de samme Kaproere ikke deltager mere end én Gang, i Reglen har sejret en Række Aar. Fra 1860—1870 havde Oxford uafbrudt Overtaget, og Londonerne begyndte saa smaat at tvivle paa de Lyseblaa, da Cambridge igen tog Førerskabet og uden Afbrydelse sejrede i 5 Aar. Derefter hævdede Oxford paa ny sin Overlegenhed en længere Periode, fra 1890—97, men siden har Cambridge sejret med Undtagelse af 1901 og 1905. Ialt har Oxford sejret 34 og Cambridge 26 Gange. Den korteste Tid, en Baad har været om at tilbagelægge Banen, der er fire og en halv engelsk Mil lang, er 19 Minutter og 21 Sekunder. Det er et Resultat, der fortæller mere om den engelske Students Arm- og Benmuskler end om hans aandelige Udvikling. Men iøvrigt tjener Musklerne ham

I Baggrunden Dampere med Dommere, Presse etc.

ogsaa i hans akademiske Karrière. Sejrherrerne vil i Reglen passere deres senere Eksaminer med første Karakter.

— I det Fjerne høres der nu en Summen, som, uden at noget Ord tydeligt skelnes, fortæller os, at de kæmpende Baade nærmer sig. Vi stirrer i Retningen af Mortlake, men opdager ikke andet end den aabne Flod, der langsomt og ligegyldigt strømmer mellem de levende Bredder. Spændingen vokser. Den synes at forplante sig til Trær og Huse. Alle Øjne er rettede mod Mortlake, og at en Dame gaar paa Hovedet i Vandet og hales op igen, mens hendes Sommerhat med knejsende Marabu-Fjer sejler ned ad Floden, vækker kun en forbigaaende Opmærksomhed. Man gør sig længere og stirrer som hypnotiseret, og uden at man kan forklare sig hvordan, erfarer man gennem de formummede Lyde, at Cambridge fører an. Det er en Meddelelse pr. traadløs Telegraf, og den faar hurtigt sin Bekræftelse. Nu hører vi Raabet: Cambridge! Cambridge! Og gennem Mængden føles et nervøst Stød.

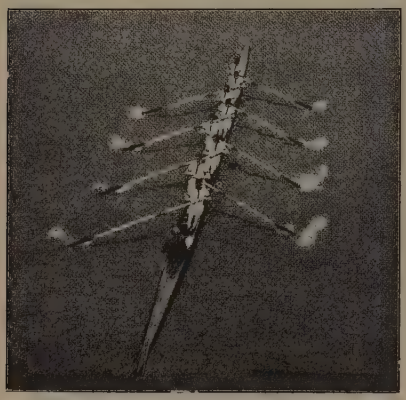

Oxford Crew, set fra Putney-Broen.

Se! De to Baade piler op imod os Side om Side! Endnu staar de i Flodens Krumning og viser sig i Afstand som et Par mørke Streger, besatte med hvide Prikker. Men næsten i samme Øjeblik passerer de os, og Indtrykket, vi har, er Indtrykket af et Par hurtige Insekter, der løber op ad Vandet paa lange Ben. Vi har set et Glimt af Roerne med deres radmagre Legemer og blege Ansigter. Fotografernes Lyn-Apparater klikker. Flade Aarer, der er mørkeblaa og lyseblaa, skærer gennem Luften — 45 Aareslag i Minuttet — og lynsnart farer Baadene med Cambridge-Studenterne i Spidsen over Maallinien, og fra Til-

skuermassen staar en løssluppen Aande og høres et voldsomt Skrig. Samtidig skifter Skuespillet paa Floden Udseende. I Kaproernes Kølvand kommer susende en hel Flotille af Dampere, der medfører Kampdommere, Lærere og Bladenes Referenter, og af disse Dampere sættes Vandet i en vulkansk Bevægelse. Bølgerne skummer højt over Flodens Bredder. Damerne løfter skrigende op i Kjolerne, og forskrækkede Forældre, der staar paa Flaa-

Sommerdag. Themsen ved Richmond.

derne, langer deres Børn i Land. Imedens optages alle 16 Roere paa en Damper, der vender og eskorteret af Flotillen langsomt glider ned ad Floden, modtagen med viftende Lommetørklæder, Haandklap og Hurra.

— — Hvad skal man foretage sig, naar man efter en Kaproning ved Mortlake eller ved en anden tilfældig Lejlighed befinder sig i Richmond? Man skal spadsere langs med Floden og nyde Synet af det enestaaende Baadeliv. Ankommen til Teddington skal man gaa over Floden og fortsætte Vandringen paa den anden Flodbred til Hampton Court. Vejen er ikke kort, og dog ønsker man at gaa den om igen, for hvad man her har set og daglig i Foraarsmaanederne kan se, er et Flodbillede, der er uden

Sidestykke i Evropa. Det er enestaaende med sit myldrende Baadeantal og imponerende ved sin Indfatning af Villaer, Smaabyer, dejlige, engelske, skovbevoksede Højder og hist og her Smaaskove med kæmpestore Trær.

Ved Richmond, hvorfra vi starter, ligger Tusinder af gule Lystbaade, som Færgemændene med deres evige *boat, Sir!* lejer

Themsen paa en Hverdag.

ud til Lysthavende. Herfra er det, den forelskede Ungersvend fra London ror sin Kæreste op ad Floden og standser ved en eller anden lille Ø, hvor Nattergalen i de lyse Sommeraftner synger som i Bulwer-Lyttons Bøger. Fremdeles møder vi Hundreder af Familiebaade med Madkurve og Tepotter og Hundreder af Fiskerbaade med Lystfiskere, som sætter Maddingen paa Krogen i det forfængelige Haab at fange Skægkarper og Laks. Raske Drenge klæder sig af og springer i Vandet. Det er forbudt, men deres Forfædre har gjort det, og paa den Konto er der i England et betydeligt Spillerum for raske Drenge.

Endelig befinder vi os ved Teddington, hvor der midt i Floden ligger en lille Ø, *Eel Pie Island*, med Hoteller og en Restavration. Paa den anden Side af Øen skimter vi Tagene af

Flodbyen Twickenham, der ogsaa om Søndagen er et yndet Valfartssted. Gaar vi videre langs med Floden, passerer vi fortryllende Haver og Villaer, og efterhaanden forvandler Sceneriet sig til et eneste, uhyre broget Flodbillede med sommerklædte Herrer og Damer, der ror op imod Strømmen eller lystigt flyder ned ad den, medens andre Herrer og Damer spiser i det

Flodbillede i Nærheden af Hampton Court.

Grønne, daser i Græsset og hører paa Musik. Det er et Flodbillede af stilfuld Skønhed, frit i Linierne og dog præget af den engelske Anstand. En Ascot Søndag — den Søndag, der følger efter *Gold cup* Væddeløbet i Ascot — viser de engelske, elegante Damer sig paa Themsen i deres Væddeløbstoiletter, og paa denne Dag er da Floden mellem Teddington og Kingstown forvandlet til et Stykke Piccadilly, hvor Herskaberne i Stedet for at sidde i Vogne viser sig i en aaben Baad. Naturen og Solskinnet er mægtige Forbundsfæller for de engelske Damers Ydre. Deres Legemes Friskhed, det gyldne Haar, de blaa Øjne og det hele sunde Udseende gør en særlig Virkning i lyse eller sommerligt farvede Dragter og mellem Blomster og grønne Trær. Og man skal vistnok søge det Sted i Verden, hvor der indenfor en lig-

nende Ramme findes et betydeligere Antal smukke Kvinder end her en Junidag.

Paa Strækningen mellem Richmond Park og Hampton Court passerer vi et af de store flydende Pensionater, hvori en Londoner kan tilbringe sin Ferie paa Floden. Disse Baade er i de hede Sommermaaneder særligt søgte, og naar de om Aftenen ligger illuminerede langs med Flodbredderne, afgiver de et Flod-

Et af de flydende Pensionater.

billede, hvorover der synes at staa et Skær af Skærsommernatsdrømmens Poesi.

I Hampton Court spiser man til Middag paa det gamle Hotel Mitre, der blandt Kendere er skattet for en lækkert tillavet Flodfisk, og efter Middagen beser man Slottet, Englands Versailles, hvor Henrik den VIII tilbragte en Del af sine mange Hvedebrødsdage. Fra Slottet endelig lægger man Vejen gennem Busby Park, der om Foraaret, naar Kastanien blomstrer, besøges af *All London*. Kastanieskoven med de tindrende Kastanier, de plaskende Springvand, de blændende Udsigter og saftiggrønne Plæner, det Hele er den behageligste Modsætning, man kan tænke sig, til London, som ligger derinde, sukkende og gispende under et brandgult Røgtag.

Det engelske Selskabs- og Modeliv er egenlig en eneste lang

Række af Sportssæsoner, der skifter efter Aarstiden. I Forsommeren breder Væddeløbs-Referaterne sig i Bladenes Spalter, i Juli og Avgust optages den samme Plads af Kricketkampene og Regattaerne. Om Efteraaret samler al Interesse sig om Fodbold, om Vinteren om Golf. Endda tilfredsstiller Dagbladenes udfør-

En Fodboldklub af unge Mennesker, der spiller paa Taget af St. Pauls Kirke.

lige Redegørelser for Sportsbegivenhederne ikke Publikum, der yderligere sportsvejledes i mange Sportsblade, af hvilke flere udgaar hver Dag. Englænderen bevarer til sin høje Alder en Yndlingssport, og ophører han at være Deltager, er han i det mindste Tilskuer. I Biografier af kendte engelske Personer savnes aldrig en Oplysning om den Paagældendes Sport.

Man træffer i en Jernbanekupé en ung Cityklerk, og Talen falder paa et tilfældigt Spørgsmaal, en literær Begivenhed eller lignende, og man er lynslaaet over den unge Mands Uvidenhed. Det er ogsaa meget muligt, at han ikke er særligt inde i

de brændende sociale Spørgsmaal, at han ikke kender Førerne i Underhuset og ingen Anelse har om Premierministerens Stilling til den sidst forelagte *bill.* Men tal saa til denne unge Mand om Sportsspørgsmaal, og straks er De overrasket over hans Interesse og ualmindelige Indsigt. Han kan nævne Resultaterne af alle de større Sportsstævner, der har været afholdt Aaret rundt, han taler med tindrende Øjne om Berømtheder, som De ikke anede eksisterede, og han fremsætter en Række velovervejede kritiske Bemærkninger om Eton v. Harrow, det vil sige Eton-Skolens Kricketkamp med Harrow-Skolen, der nok i Øjeblikket sysselsætter det sportsinteresserede England. Cityklerken, der før var tavs, er nu pludselig bleven veltalende, og der er noget meget vindende ved hans Sportsbegejstring. Men dog tænker De, naar De forlader ham: Mon ikke denne Mand havde været et fuldstændigere Menneske, saafremt han havde haft lidt mere Interesse for literære og politiske Spørgsmaal? Er det ikke Sportens Grundprincip ved Udvikling af Legemet at søge Hvile for en ensidig dagligdags Beskæftigelse og samtidig ombytte Bylivet med Livet i Naturen? Med andre Ord: Er det ikke Sportens Hensigt at underbygge det fysiske Menneske til Fordel for det aandelige Menneske? Men hvor Sporten, som i det moderne England, i Stedet for at være et Middel til Opmuntring af Livsfunktionerne sættes op som selve Livets Formaal, vil Ungdommen let blive distanceret paa Omraader, der er af større Vigtighed end Sporten. Den Kamp, der i Øjeblikket kæmpes mellem Nationerne, afgøres dog ikke paa en Sportsplads. Og hvad endelig selve Sporten under en ensidig Udvikling angaar, saa truer den med at blive et nervøst Kapløb, eller den nedsænkes til en Art Cirkus-Haandværk.

Disse Betragtninger vil en Rejsende ofte anstille i Englands Sportsklubber, men kom saa en Søndag ud paa Plænerne i Epping Skoven eller paa Engene i Surrey, stil Dem paa en Bakke og se i Miles Omkreds en frisk og kraftig Ungdom, der i lyse

Sportsdragter med den engelske løse Elegance bøjer sig i Spillets metodiske Bevægelser — saa foretrækker De dog dette Billede for Billedet af den blege og marvløse Ungdom, der lever paa den anden Side af Kanalen. Man har sagt, at Slaget ved Waterloo blev vundet paa Etons Sportsplads, og utvivlsomt er Friluftsidrætten Grundlaget for hele Englands Storhed. Paa den anden Side vil vi i City kunne træffe unge Handlende, især af

Sportsmænd, der en tidlig Morgen gaar i Vandet i Hyde Park.

jødisk Afstamning, der har gjort en forbavsende hurtig Karrière. De har distanceret deres Jævnaldrende, og spørger man dem hvorledes, saa vil Svaret ofte lyde, at de har arbejdet, mens de andre spillede Golf.

— I en af Londons store Almueskoler lod man fornylig Drengene afgøre ved Afstemning, hvilket Spil de satte mest Pris paa, og Resultatet blev, at Fodbold var Nr. 1 og Kricket Nr. 2. Fodbold er da ogsaa et Spil, der er som skabt for Englænderne. Det kræver Mod, Styrke, Snarraadighed og Sammenhold, men det stiller ikke større Fordringer til den ydre Optræden. Fodboldspillet er iøvrigt af engelsk Oprindelse og siges at være opstaaet paa den Maade, at Bønderne i gamle Dage samledes

paa Sognegrænsen og staaende i to Partier paa hver Side af denne søgte at kaste en Bold ind i det andet Sogn. Principet i denne Kamp ved Grænsen ligger endnu til Grund for Fodboldspillet, blot at Udviklingen er gaaet i Retning af at formindske Pladsen, som i gamle Dage var en halv Mil lang. Tidligere Tiders Raahed kan spores i det saakaldte Rugbyboldspil, der endnu tillader Spark og Haandgribeligheder. Sæsonen for Fodbold er fra Slutningen af September til Slutningen af April. Englands to og tredive største Klubber spiller hvert Aar to og to med hinanden om *The cup of England*, og hvem der læser engelske Blade, kender Udtrykket *A tic for the Cup*, det vil sige de kombinerede Kampe, der tilsidst fører de to bedste Klubber op til Slutningskampen, *The great final*. Denne Slutningskamp er en af Englands folkelige Sportsbegivenheder. Den udkæmpes ved Krystalpaladset i Nærværelse af Hundredetusinder af Tilskuere, og den følges med den største Interesse af næsten enhver Englænder, han være Olding, Yngling eller Dreng. Sidste Aar blev Præmien uddelt af Ministeren for Kolonierne, Mr. Lyttelton, der selv er en ivrig Fodboldspiller, og ved Præmieuddelingen tog endog selve Premierministeren, Mr. Balfour, Ordet og tolkede

Et Hverdagsbillede fra Londons Omegn.

Nationens Beundring for Fodboldspillerne, der havde vundet den endelige Sejr.

Nærmest Fodbold staar Kricket, der dyrkes af de fleste Englændere. Hvad Ordet „Kricket“ betyder, ved man ikke, men

Sommersport. Damer paa Plænen.

Spillet med sine mange indviklede Regler har været spillet temmelig uforandret et Par Aarhundreder. I Principet er det en Leg mellem to Personer, hvoraf den ene en Snes Alen fra den anden kaster en læderbetrukken Bold og søger at ramme tre smaa Pæle, der kaldes *The wicket* (Maalet). Ved dette har Modspilleren stillet sig og søger med en Træstav at slaa Bolden tilside og drive den saa langt som muligt ud af Banen. Men Reglerne for disse tilsyneladende simple Bevægelser er efterhaanden

bleven meget indviklede. Dog er der her — i Modsætning til, hvad Tilfældet er med Fodbold — Enighed om Reglerne, og dette har i høj Grad bidraget til, at Kricket er bleven en national Sport.

De to berømte Kricketpladser i London er Kennington Oval og Lords Kricketground. Der spilles hele Somren daglig paa dem begge, og alene Banerne med deres uhyre Plæner, omringede af mægtige menneskeoverfyldte Tribuner, er en Seværdighed. Hænder det nu yderligere, at man slumper til at komme en Dag, da Kampen staar mellem Eton og Harrow (de to berømte Latinskoler) eller Oxford og Cambridge (de endnu berømtere Universiteter),mellem to Landsdele, som t. Eks. England og Skotland, eller mellem hele Kongeriget og Avstralien, saa bliver man Vidne til et Sportsskuespil, som i hver eneste Enkelthed, fra Hovedklubhuset med de gamle elegante Sportsherrer til Drengene, der trækker Kridtstregen over Grønsværen, er præget af de kolossale Forhold og af noget andet, som man har vanskeligt ved at forklare sig, men som er den forunderlige Alvor, hvormed Enhver, han være mægtig eller ringe, deltager i Dagens Kamp.

Cykler paa Rejse.

Stoltheden over den nationale Sport og Hengivenheden for dens Udøvere lægges paa en særlig smuk Maade for Dagen, naar et Hold af Kricketspillere (Team) modtager en Udfordring fra Avstralien og møder deres Modstandere i Melbourne eller Sidney. I lange Telegrammer holdes engelske Læsere *à jour*

med Kampen, og en enkelt heldig Dag kan faa sin ledende Artikel i *Times*. Ender Mødet med Sejr for Englænderne, kender Jubelen ingen Grænser. Der holdes Fester i de store Sportsklubber, der sendes Lykønskningstelegrammer til Sejrherrerne, og ved Hjemkomsten fejres de som Helte. En hel Vinter gaar

Paa Plænen ved Vintertid.

de fra Fest til Fest, og ofte bliver de bagefter gifte over deres Stand. Som Fremmed forstaar man vanskeligt Englændernes Glæde over en saadan ret og slet Sportsbegivenhed, men man maa være meget borneret for ikke at se det Skønne i Begejstringen.

Det er blevet almindeligt, at rige Rejsende medfører deres Motorvogne. Et halvt Hundrede Automobiler transporteres nu dagligt over Kanalen. Det burde ogsaa være almindeligt, at mindre bemidlede Rejsende medførte deres Cykler, som de har rigeligt Brug for i et fremmed Land. Det er i vore Dage ikke videre bekosteligt at supplere den almindelige Bagage med en Cykle.

Fragten over Nordsøen beløber sig til 6 Shilling, en Udgift, man ikke senere vil fortryde. Cyklen er næsten uundgaaelig nødvendig for at faa et virkeligt Indtryk af Londons Forstæder og Byens Omegn, og selve Forholdene letter Cyklens Brug. De lange, træbrolagte Avenuer er ideelle Cyklebaner, og i den indre, stærkere befærdede Bydel vil man hurtigt opdage, at de engelske Kuske er betydeligt dygtigere end dem, man møder hjemme, og at de er overmaade hensynsfulde mod en Cyklist. I London er Cyklen da ogsaa et meget yndet Befordringsmiddel; den anvendes til Personbefordring og Fragt. En Dreng med en Kasse paa en trehjulet Cykle hører til Gadens mest almindelige Billeder, og Værdien af de Cykler, der daglig løber i Londons Gader, beløber sig til 8 Millioner Pund.

Bobby og Cyklen.

Cyklen er da ligesom Motoren tagen i det praktiske Livs Tjeneste, men den har mistet sin Betydning i Sport. Endnu holdes der dog Væddeløb i Crystal-Palace og Wood Green; desuden den aarlige *Race for Century Cup* paa Hern Hill, men det er Sportsbegivenheder, der ikke sætter dybe Mærker. Den store engelske Cyklistforening C. T. C. (Cyclist Tourning Club) har sit Hovedsæde i London, og agter man at cykle længere Ture i Provinserne, gør man klogt i at blive Medlem af den; det er ikke forbundet med nogen Vanskelighed. Om Anmeldelse af en fremmed Cykle — som i Tyskland — er der selvfølgelig ikke Tale i England.

— I Begyndelsen af Juni falder Derby Dagen, der i Reglen finder Sted i øsende Regnvejr. Dagen er Londons store folkelige Væddeløbsdag. Derefter kommer i de følgende Uger den lange Række af nationale, aristokratiske Væddeløb, der kulminerer med det pragtfulde Væddeløb paa Ascot, en Plæne, der ligger en Mils Vej fra Windsor.

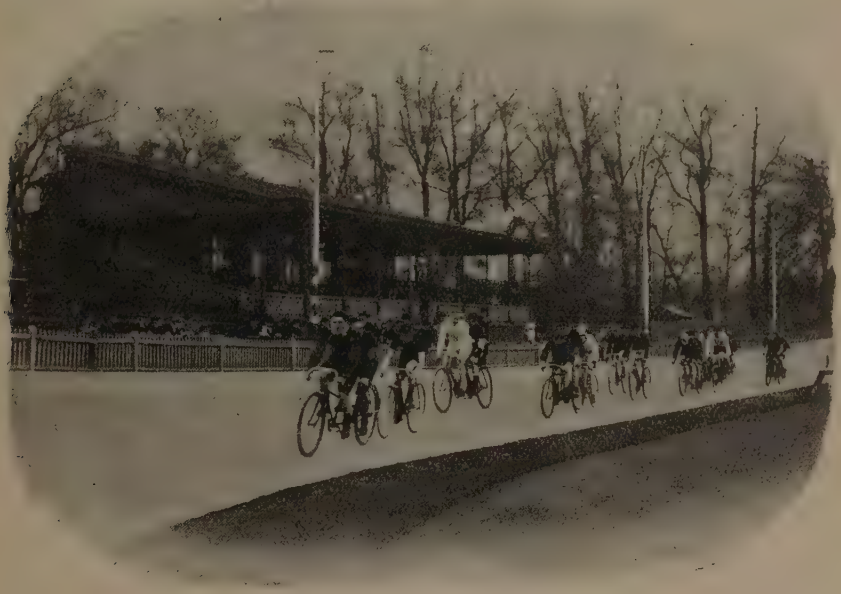

Paa Cyklebanen ved Wood Green.

Ascot-Banen er en Fladløbsbane, der er retlinet som en Keglebane. Rytterne starter efter Løbets forskellige Længde et eller andet Sted paa Banen og rider op mod Dommertribunen, der tillige med 7—8 Tribuner for Kongehus og Publikum er beliggende ved Banens vestre Endepunkt. Paa den modsatte Side samles det jævnere Publikum. Adgangen til Tribunen betales med et Pund Sterling, medens Adgangen er gratis til de simplere Pladser, hvor Udsigten er den samme. Mellem Løbene fyldes Banen af Publikum, Bookmakere, Forhandlere og Gøglere, og der rører sig da her et Marked, der er lige saa inter-

essant som selve Væddeløbet. De engelske Naturomgivelser som Ramme om det kolossale Publikum meddeler det Hele en særlig Derbytone: de store Linier, de vældige Menneskemasser og de tunge Bevægelser, prægede af Ro og Soliditet.

Dagens afgørende Løb gælder *The gold cup*, en Pris, der

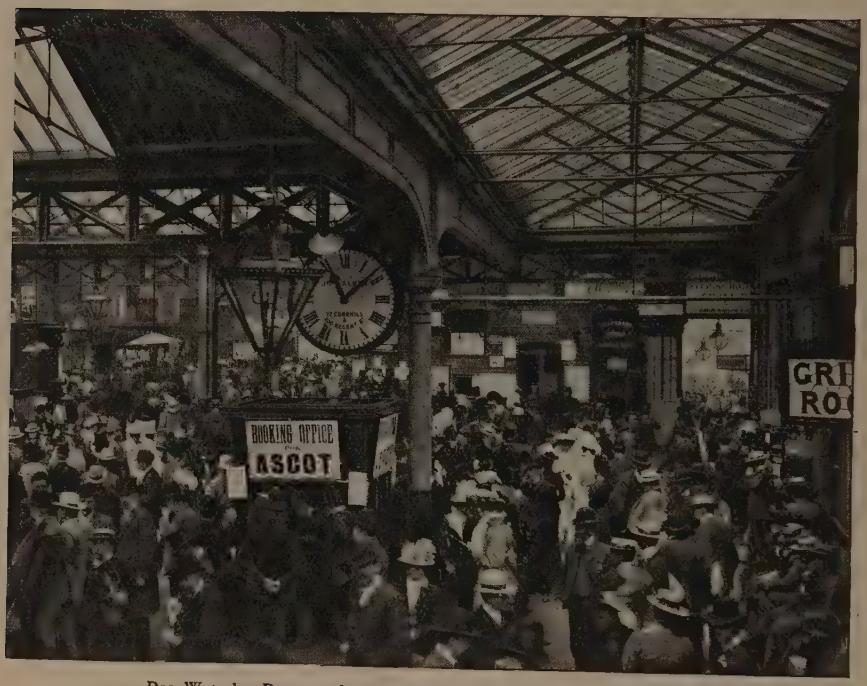

Paa Waterloo-Banegaardens Afgangsside, naar Toget gaar til Ascot.

svarer til den franske *grand prix*. En Menneskemængde, som siges at tælle over 200,000 Tilskuere, belejrer Banen. Tribunerne er fyldte med Damer i lyse Toiletter, og paa Tribunernes Tage staar de engelske Hesteejere med deres gule Kikkert-Remme over Skulderen og deres Glas for venstre Øje. Ved Siden af Tribunerne ligger hulter til bulter Restavrationer, Markedsboder og Karruseller og paa den modsatte Side af Banen en By af Bookmaker-Telte, hvor der i Øjeblikket hersker en febrilsk Travlhed. Ved Indgangen til ethvert af Teltene staar en Book-

maker og modtager Væddemaal paa Hestene i første Løb. Bookmakeren bærer Sølvhat og en langskødet lysegraa Frakke, paa hvis Forside er indsyet Guldpenge; om hver af sine Fingre har han viklet en Banknote, og den saaledes behandskede Haand er

Paa Vejen ud til Ascot.

fyldt med Sølv. Mange Bookmakere er kendte over hele Landet. De ryger Tobak og raaber i Munden paa hinanden, men samtidig bevarer de en vis værdig Optræden. De modtager Penge, de giver igen, de dikterer Indsatsen til en Skriver, der sidder ved Siden af dem i Solskinnet med store Svedperler paa Panden, og midt i Travlheden vender de sig og drikker en Snaps.

Kongefamilien kommer, første Løb begynder, og paa den folkelige Side af Banen udfolder sig et Marked, der er et friskt Udsnit af Londons Folkeliv. Her ser vi en bestemt Slags Væd-

deløbs-Dodger, lange radmagre Gavtyve, der kaster Guldpenge i Luften, holder Taler og lokker godtroende Godtfolk til Paréer, eller de sælger Tips. Londons værste Udskud er paa Benene og blander sig mellem Banens rige Rejsende, knoklede Jockeyer, Lorder med melankolske Whiskers og Ladies, der har forladt Tribunen og drevne af Spillelidenskab med opløftet Silkekjole styrter sig ind i Plebs. Godgørende Damer foretager Indsamlinger. En Pudelhund bærer den tomme Træ-Pengekasse paa Ryggen, og vender man fra Banen Blikket ud over Sadlepladsen, ser man en uhyre Række Firspandsvogne, de store gule *Four in Hand*, paa hvis Tag Ejeren og Familien har dækket et respektabelt Frokostbord. Til den anden Side spærres Udsigten af de overfyldte Tribuner med en Kæmpeudstilling af forunderlige Damehatte. Her er paa Stedet samlet alt, hvad England ejer af berømte aristokratiske Navne; desuden ser vi kendte franske Hesteejere, amerikanske Millionærer og indiske Potentater, hvoraf en enkelt bærer Krone. Paa Fyrsternes Tribune sidder Englands Gæst Prins Chan i brandgul Peking-Jakke. Han tænder netop langsomt en Cigaret og ryger den, idet han holder Cigaretten spiddet paa sin Lillefingers lange Negl.

Nu løbes det første Løb, og under Opløbet stiller vi os ved Bookmaker Teltenes Front. Naar Hestene starter, ser vi ca. 100 med Guld og Sølv behængte Herrer, der strækker sig paa deres Forhøjninger og med vekslende Minespil, med voldsomme Arm- og Benbevægelser følger Hesten, der i næste Øjeblik skal bringe dem Udbytte eller Tab. Under Opløbet tegner der sig i disse af Lidenskab, Griskhed og Skræk furede Ansigter en saa voldsom Spænding, at man selv føler den. Det formeligt risler gennem Marv og Ben.

Imedens har de kendte Væddeløbsmissionærer „Den friske Lufts Prædikanter“ opstillet deres Prækestole mellem Bookmakerne, og medens Pengene lystigt rasler i Spillekassen, præker de brave Sjæle, der er lige ved at blive revne overende, af

Hjertens Lyst. En mindre Kres af alvorligt udseende Herrer, ledsaget af en Dame, der spiller paa et transportabelt Orgel, flokkes om Præsterne, og ved forenede Anstrengelser lykkes det dem midt i Trængslen at foranstalte et Missionsmøde med Bøn og Salmesang, dog uden at noget Menneske, og mindst af alle de radmagre Dodgers og andre Gavtyve, lader sig forstyrre i deres forargelige Levned. En af Præsterne har flyttet Talerstolen

Udenfor Banen.

hen ved Indgangen til et af Spillehusene og tiltordner Spillerne et „Holdt", som de dog overhører. Fjernere er der en Klovn, som gaar paa Stylter, men omhyggelig skridter uden om den syngende Menighed, og her ser vi et Par fromme Koner, der andægtigt hører paa Forkyndelsen og modtager Velsignelsen og derpaa stolprer hen og sætter 5 Shilling paa deres Favorit.

Der er løbet fire Løb, og i den store Pavse, som sætter Skel for Hovedløbet, viser Dronningen af England sig efter gammel Sædvane. Paa Fronten af den kongelige Tribune findes en Udbygning, der udelukkende bestaar af Glas. Herud træder Dronningen, og i samme Øjeblik er hun Genstand for hele det forsamlede Publikums og ganske særligt Fotografernes Opmærksomhed. Dronningen bærer en lilla Kjole, der sidder stramt om hendes endnu ungdommelige Skikkelse. Paa Hovedet med det brune Haar har hun en lille Hat med graa Fjer; en perlegraa

Boa slynger sig om hendes Hals. Langsomt lader hun Blikket glide over Mængden, mens Tusinder af Kikkerter fanger Omridsene af hendes Person. Saa vender hun sig tilhøjre, hvor Adelens Damer pludseligt synker ned i raslende Silke, og Lorderne faar et Knæk paa Midten. Hun hilser med et Nik og vender sig tilvenstre, hvor Virkningen øjeblikkelig er den samme. Derefter forsvinder Dronningen i Pavillonens Indre. Hun har gjort sin Pligt!

Under voldsom Spænding hejses da omsider Tavlerne til Dagens store Løb, hvor Gevinsten, *The gold cup,* er et Bæger til Værdi af 1000 Pund Sterling og 3000 Pund Sterling i præget Mønt. Løbet er et fladt Løb, der rides over $2^1/_2$ engelsk Mil. I den østlige Horisont, hvor Solen dirrer i en blaalig Taagebanke, øjner vi en halv Snes Hesteskygger, og fra den kogende Tilskuermængde høres et fjernt Sus. Bookmakerne har Parèer tegnede for en Million Kroner, og denne Million skal nu hurtigt skifte Ejermænd. Dernede kommer Rytterne! Under den Vinkel, hvori vi ser dem, forekommer det os, de staar stille, og at de gynger frygteligt paa Stedet, men hurtigt viser det sig, at Hestene maaler Banen og nærmer sig med rasende Hastighed. Der er dødsstille et Sekund, men fra Plænens Yderkant forplanter en stærkere og stærkere Summen sig til Tribunen, og paa de højeste Pladser slaar de tusinde Lyde over i Glædesraab og skærende Skrig. Nu farer de femten Ryttere lige op imod os, vi ser dem som en mørk Klump, men pludselig er der en Hestebenrad, som løsner sig fra Klumpen og med vældige Kænguruspring sprænger op mod Maalpælen. Denne Hestebenrad, der med spidse Knokler synes at gnistre gennem Luften, er i samme Øjeblik raketagtigt skudt over Maalet. Den sejrer med en halv Snude, og Tusinder af Mennesker brøler *William!* Det er Navnet paa Jockeyen. Ejeren af Hesten er den unge Hertug af Portland, der uden at fortrække en Mine nikker til sine Venner og siger: *very well!*

I Hertugens Kres, hvor der er tabt og vundet Tusinder af Pund Sterling, bevarer de Tabende dog en ydre Anstand, ved Bookmakerens Telt derimod fejrer Spillelidenskaben et vildt Orgie. Ligblege Spillere, der har tabt, hvad de ejede, borer sig febrilsk gennem Mængden, gamle Furier af Damer omringer Bookmakeren, der staar paa Hovedet i Pengekassen og protesterer, og Jockeyen William, der føres op til Dommersædet, modtages med Raab og Larm, hvori der paa engang er Jubel og Raseri.

Men øverst paa Tribunen sidder den kinesiske Prins Chan med rolige Glasperleøjne i sit gule Ansigt. Han er den eneste, der har bevaret Fatningen. Han kommer fra et Land, hvor Menneskene ikke kender andet Væddeløb end Neglenes i deres Vækst.

PRESSEN

Bladgaden Fleet Street er det Stykke Gade, som ligger mellem Chancery Lane og Ludgate Circus i Forlængelsen af Strand. Her findes i næsten hvert Hus et Bladkontor, og Gaden selv er Midtpunktet i et Bladkvarter af en Kvadratmils Omfang. Men hvad disse Huse rummer aabenbares ikke udadtil for Øjet. Der er ikke meget at se, naar man paa Toppen af en Omnibus kører gennem Fleet Street. Og dog kan Bladenes samlede Magt uden Overdrivelse sammenlignes med den Magt, der udgaar fra det engelske Parlament.

Den engelske Presse er saa lykkelig at eje et Blad, der i

enhver engelsk Pressemands Bevidsthed staar som Modellen for alle Blade og i selve Pressen, hvor alt andet dog ustandseligt skifter, urokkeligt er blevet staaende gennem Tiderne. Brændpunktet for det politiske England er Westminster, Brændpunktet for det journalistiske England er Printing House Square. Her er *Times'* Residens.

Printing House ligger lidt uden for den egenlige Bladby og nærmere City end de andre Blade. Lysene blinker gennem Vinduerne paa den store Bygning, der gør et tilbagetrukkent, fornemt Indtryk. Nu og da aabnes Døren, og et Telegrafbud kommer eller gaar. Det er de eneste ydre Tegn, der røber, at der bag disse graa Mure skabes et Blad, som skrives for Verden og egenlig er det eneste eksisterende Verdensblad.

Times har ikke lagt særlig Vægt paa Udviklingen af tekniske Hjælpemidler. Det er mærkeligt, at et Par Foredrag, som Redaktør Bille i Efteraaret 1856 holdt i Industriforeningen om Printing House i alt væsenligt har Gyldighed den Dag i Dag. Man skal ikke *se* Times. Man skal *læse* Times. I Redaktionen, der omfatter en Snes større og mindre Værelser, træffer vi et Par af Bladets Sub-Editorer, der fortæller os, at Hovedejeren, Arthur F. Walter, for Tiden opholder sig i Bear-Wood, hvor han er Ejer af et Landgods, og at Editoren, G. E. Buckle, er i Cannes. Redaktionsarbejdet er stærkt fordelt og lagt i Hænderne paa gamle, prøvede Medarbejdere; den forretningsmæssige Side af Bladet, der er en meget vigtig Faktor (mere end de tre Fjerdedele af Bladets Indtægter hidrører fra Annoncer), varetages af Mr. Moberley Bell, i hvis Selskab vi nu spadserer gennem Times' Bygning.

Bladets Trykkeri og Stereotypisternes Lokaler optager de to nederste Etager i den rummelige Bagbygning. Times sættes paa Maskine, og ved Trykningen anvendes den saakaldte Walter-Presse, der tidligere var et Vidunder, men nu snart er gaaet af Brug. I Modsætning til de fleste Blade i Fleet Street har Times

meget rummelige Trykkeri- og Redaktionslokaler, og Rummenes Størrelse i Forbindelse med deres gamle Udstyr meddeler det Hele et vist ærværdigt Særpræg. Typograferne er ældre Gentlemen. De staar og arbejder med en Værdighed, der tydeligt betegner dem som Sættere ved Times. City-Bladets Historie er den engelske Presses Historie, og den kan vanskeligt skrives i faa Linier. John Walter, der stiftede Times i 1788, boede i Printing House Square, hvor en af hans direkte Efterkommere endnu ejer og udgiver Bladet. Stifteren havde købt et daværende mindre Dagblad, *Daily Universal Register,* der var startet 1785; hans egenlige Hensigt var at udnytte en ny Opfindelse, som han dog tillagde større Betydning, end den viste sig at have. Han antog, at man for visse almindelige Vendingers Vedkommende i Stedet for de løse Typer kunde sætte hele Vendingen støbt i én Form. Saaledes var hans Tanke en delvis Tilbagevenden til den oprindelige Trykmetode med skaarne Trætavler. Men Opfindelsen viste sig at være upraktisk, og Walter opgav den, idet han dog fortsatte Udgivelsen af Times. Bladet havde fire Sider og udgik med Datidens store Tryk og indskrænkede Format.

En virkelig Betydning opnaaede Times ikke, før Redaktionen blev overtagen af Stifterens Søn, John Walter, der med glimrende Dygtighed ledede Bladet i Napoleons-Perioden. Samtidig ejede Times i sin Manager, Thomas Barnes, en Mand, der straks havde forstaaet Telegrafens Betydning i et Dagblads Tjeneste. Men Bladets største Kraft var Edward Sterling, der som Pariserkorrespondent gjorde sit Navn udødeligt. Hans Biografi er skreven af Carlyle.

John Walter (den anden Ejer af Times altsaa) døde 1849. Han var da Medlem af Parlamentet og en af Englands mægtigste Mænd. Times tryktes nu i 25000 Eksemplarer og havde tilkæmpet sig en stor politisk Indflydelse, der dog først kulminerede under den følgende Hovededitor, John Taddeus Delane.

Denne mærkelige Mand, der ledede Times fra 1841—77, var

ikke selv Skribent. Man sagde, at et almindeligt Brev beredte ham adskillige Vanskeligheder. Men han forstod som ingen anden før og senere forretningsmæssigt at organisere et Verdensblad og gøre det til Samlingssted for Tidens bedste Mænd. Times' Oplag naaede 50,000 Eksemplarer, og Englands berømteste Politikere, Lærde, Digtere, Jurister, Biskopper og Pengemænd satte en Ære i at tælles blandt dets Medarbejdere. Samtidig indførte Delane

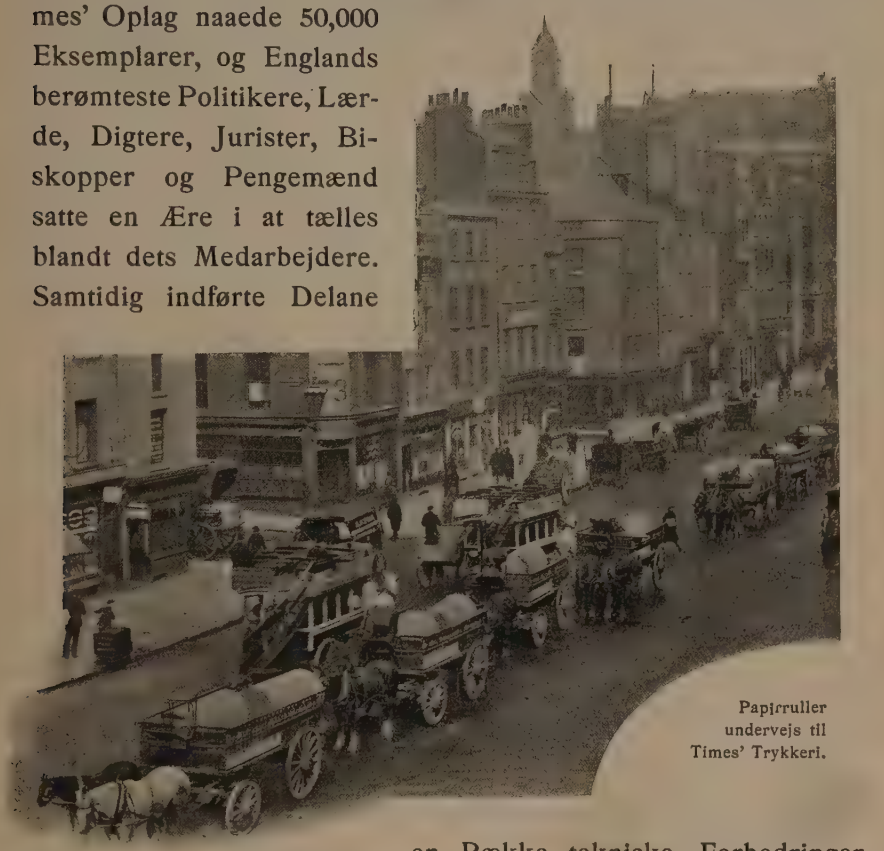

Papirruller undervejs til Times' Trykkeri.

en Række tekniske Forbedringer. Han anskaffede Walter-Maskinen, der trykte 25,000 Eksemplarer i Timen og imponerede den dalevende Presseverden. Han indførte den første Stenografthjeneste i Parlamentet, og han udsendte faste Korrespondenter, gennem hvilke der blev etableret daglig Telegrafforbindelse med de større Byer paa Kontinentet, særlig med Paris, hvor Times' Meddeler i Tidens Løb fik Stilling som en Slags uofficiel Gesandt Delane havde et skarpt Øje for Be-

tydningen af den aandelige Kraft i Bladet, men han glemte ikke derover, at Grundlaget for hele Virksomheden var hurtige Meddelelser af Begivenhederne, og rastløs og uden at bryde sig om Ofrene udviklede han sit Blads Teknik.

Den stadig voksende Annonceindtægt skaffede ham de fornødne Penge. De første Numre af Times havde bragt fra 20—30 Annoncer i Numret, og overhovedet forstod man ikke Annoncernes Betydning, før Telegrafen krævede saa mange Penge, at disse maatte skaffes ind ad andre Veje end gennem Abonnement. Pudsigt er det at se, at Bille i sit Foredrag fra 1856 forbavses over, at Times telegrafisk refererer en Tale, som Lord Palmerston Aftenen forinden havde holdt i Manchester. Telegrammet, i hvilket Talen fandtes, „optog en lang, tættrykt Spalte". Og Bille anslaar Omkostningerne derved til 400 Rigsdaler. Men nuomstunder bringer Times daglig lige saa lange Telegrammer fra Sidney, Søul, Tokio og Hongkong. Samtidig er Bladets Annonceindtægt vokset til aarligt 4—500,000 Pund.

Det er en Række udmærkede Journalister, hvis Arbejde sammenlagt har hævet Times til en Magt og Anseelse, som aldrig forhen er naaet af et Dagblad. Listen vilde blive lang, saafremt man skulde opregne alle de Tilfælde, i hvilke Times direkte har grebet ind i store og afgørende Begivenheder. Men vi skal her blot nævne to Eksempler paa Bladets Indflydelse i udenrigske og lokale Forhold. Det var Times, der ved sin Holdning foranledigede Krimkrigen og for lange Tider bestemte Englands udenrigske Politik, og det var Times, der foranledigede — eller rettere tvang — Londons kommunale Ledelse til Anlæget af det nuværende Kloaksystem. Bladet lod sine egne Ingeniører gaa til Udlandet, og paa Grundlag af Studier, de var tre Aar om at fuldende, forelagde Times den senere gennemførte Plan.

Af Bladets berømte, udenrigske Medarbejdere har vi omtalt Edward Sterling. Af navnkundige Medlemmer af Redaktionen hjemme bør i første Række omtales Gilbert A. Becket. Han

gjorde sit Mesterstykke, da han en Aften skrev og dikterede et helt Nummer af Times og i dette med lige indgaaende Sagkundskab behandlede Politik, Kirke, Børs, Væddeløb, Mode, Jurisprudens, Kunst og Literatur. En anden berømt Medarbejder var Henry Brougham, Retslærd og Parlamentsmedlem, som udfoldede en saa forbavsende polemisk Færdighed, at han tilsidst forgæves søgte en Modstander. Det er bekendt, at han af sygelig Lidenskab for Pennefejder indsendte anonyme Artikler til *Daily Chronicle* og deri angreb, hvad han selv havde skrevet i Times. Dette Forhold blev tilfældig oplyst, og de mærkelige Diskussioner ophørte. Men man har senere optrykt dem, og de er ansete som Mønstre paa skarpsindig og aandfuld Polemik.

Den engelske Presse kan glæde sig ved en Pressefrihed, som ikke udøves ifølge nogen enkelt skreven Lovbestemmelse, men er én ad historisk Vej udviklet Samling af Vedtægter og Privilegier, som egenlig skyldes Times. I Henseende til politisk Partistandpunkt er Bladet „uafhængigt konservativt". Men en Fremmed, der læser det, bliver ofte overrasket over frisindede Anskuelser, man ikke havde ventet i Organet for Citys Pengemænd. Særlig velgørende er Times' Mangel paa Kryberi for Kongemagten. Citybladet er gennem sine Forbindelser saa nøje interesseret i ethvert offenligt Spørgsmaal, der rejses, at det egenlig selv er Part i Sagen. Det er ikke blot Offenlighedens Urviser, det er selv en Del af Værket. Man har set, at Times er gaaet *mod* City, men oftere har det været vanskeligt at sige, hvem det er, der leder eller bliver ledet — saa inderlig er Vekselvirkningen mellem Citymændene og deres Organ.

Det er da forstaaeligt, at Times udtaler sig med stor Forsigtighed, især i udenrigspolitiske Spørgsmaal, hvor det faktisk er Talerør for en Nation. Times' Standpunkt er i Reglen det, der i den franske Presse kaldes „kræmmerpolitisk". Anderledes udtrykt: at et magert Kompromis er at foretrække for en fed Konflikt. Citybladet glemmer aldrig, at Spørgsmaalet om Krig og

Fred i Praksis er et Pengespørgsmaal, og at det er Bladets Læsere, der skal betale Pengene. Times kan være krigersk, men det har sjælden for Alvor villet en Krig. Det er et Kræmmerblad og et Fredsblad, og det har udrettet et større Arbejde for Freden end alle Verdens Fredskongresser tilsammen.

En Dansker har ondt ved at glemme Times' Adfærd mod os i 1864. Det behandlede os ikke med meget Højsind, da det skrev, at det var Englænderne uvedkommende, om Studene, de fik fra Tønder, var „fedede paa dansk Jord eller tysk." Men det var dengang Stemningen i visse ledende Krese. En frisindet Englænder har ondt ved at forglemme Bladets Had til Gladstone; og i dets Kamp mod Parnell gik det i de berygtede Artikler *Parnellism and Crime* langt ud over det Tilladeliges Grænser. Det beskyldte Irernes Fører, Parnell, for at være Medvider i et politisk Mord. Beskyldningen kom for Retten, og herunder viste det sig, at Bladet var blevet ført bag Lyset af en Falskner ved Navn Pigott, der flygtede og senere tog Livet af sig i Madrid. Times blev dømt til at betale Parnell en Skadeserstatning paa 5000 Pund.

Den nuværende Ejer af Times, Arthur F. Walter, bor i Wokingham, hvor Slægten Walter ejer Familiegodset Bear-Wood. Den store Bladejer er en 60aarig stilfærdig Herre, der i Modsætning til adskillige andre engelske Redaktører ikke har ladet sig friste af Barontitlen. Ved denne Holdning hævder han Familien Walters bedste Traditioner. Hans 25aarige Søn er foreløbig beskæftiget med at tilse Bladets udenlandske Korrespondenter. Det er en Skole, han gennemgaar, forinden han skal tage Slægtens Arv.

Der er paafaldende stille i disse høje og mørke Kontorer, hvor en halv Snes Herrer sidder ved Pultene, beskæftigede med at modtage Telegrammer fra Medarbejdere i Udlandet og Breve fra de engelske Brevskrivere, der Dag efter Dag faar Ordet i Times. Her ser vi et lige indløbet Chicago-Telegram, som stilfær-

digt meddeles under en enkelt Overskrift. Her er et Brev fra Hertugen af Devonshire, som i Øjeblikket stærkt beskæftiger det engelske Publikum. Det sættes mellem de øvrige Breve og er ikke iøjnefaldende uden ved sin Underskrift. Englands fremtrædende Personligheder, som andre Blade forgæves søger at faa i Tale, kommer, uden at nogen kalder paa dem, til Printing

Avisdrenge venter Vognen, der kommer med ny Oplag.

House, og deres Bidrag glider stille ind i den uhyre Række af Breve, som en forstandig Læser straks om Morgenen søger i Bladet. Biskopper, Parlamentsmedlemmer, Kunstnere, Videnskabsmænd og Digtere kappes om at tale til Offenligheden fra et Blad, som ved aarhundredlang hæderlig og talentfuld Ledelse har vundet en uhyre Anseelse.

Times har ikke savnet Konkurrenter, men ingen Konkurrent har virkelig truet Bladets Eksistens. Delane kæmpede med ikke mindre end 7 direkte konkurrerende Blade. De gik til Grunde alle, mens Delane samtidig hævede Times til Rang af Verdensblad. Senere er en alvorligere Konkurrence opstaaet i nyere

Blade, som ved Hjælp af store Pengemidler har kunnet bringe næsten lige saa udførlige telegrafiske Meddelelser fra Udlandet som Times. Og denne Konkurrence har været saa meget føleligere, som de paagældende Blade sælges for en Penny, ja en halv Penny, medens Times fremdeles koster 3 Pence. Flertallet af Englændere køber deres Avis paa Gaden eller i Avisbutiker, og da man forgæves disse Steder spørger efter Times, kan man deraf slutte, at Bladet saa godt som ingen Afsætning har i Haandsalg. Times læses næsten udelukkende i rige Købmandshuse, paa Landgodserne og i Klubberne. Endelig findes det i Alverdens Bladkontorer, hvor dets ledende udenrigspolitiske Artikler gengives i Oversættelse for Millioner Læsere. Times' Udbredelse er da meget ringere end de Blades, vi i det følgende skal omtale. Utvivlsomt kunde det ved at sænke sin Pris og sit Niveau komme op paa et betydeligere Oplag, men Times til én Penny vilde ikke være Times.

— Midt i Fleet Street ligger der et elegant gult Hus, som i Afstand gør sig bemærket ved et fremspringende Ur, paa hvilket Romertallene er erstattede af Bogstaverne i Ordene *Daily Telegraph.* Husets Stueetage er udelukkende reserveret Ekspeditionen, som da næsten ogsaa er det vigtigste i Bladet. Det er væsenlig gennem de smaa 3 Liniers Annoncer om Pladser og lignende, at Ejeren, Levy Lawson, efter hvem Daily Telegraph af Folkevittigheden kaldtes *Daily Levy,* er bleven Millionær og optagen i den engelske Adelsstand.

Edward Levy-Lawson — siden 1903 Lord Burnham — er Søn af en lille Cityhandlende, J. M. Levy, men antog senere sin Onkel Lionel Lawsons Navn. Den 70aarige Bladudgiver, der med Mesterhaand har ledet og leder den forretningsmæssige Side af Bladet, møder endnu daglig i sin Redaktions-Komité, hvori blandt andet sidder de bekendte Journalister Sir Edwin Arnold, W. L. Courtney, Miss Billington og Bladets egenlige Redaktør, Le Sage. Ethvert Rum i Daily Telegraph bærer Præg

af Rigdom. En ødsel Anvendelse af Tæpper, Portièrer og Spejle imponerer alle uden maaske netop Bladets underordnede Hær af Medarbejdere, der vilde foretrække lidt mindre Glimmer for lidt mere Ugeløn.

Der var en Tid, da enkelte Redaktører af Londons Blade vedligeholdt direkte Forbindelse med Medlemmer af Regeringen, men den Opfattelse er nu almindelig, at Ministervenskab og deraf følgende Afhængighed svækker et Blad. Samtidig begyndte fremstaaende Bladejere og Redaktører at falde for den moderne engelske Titelgalskab, og Bladene er derved mere og mere komne under Hoffets Indflydelse. Lord Salisbury (der selv som ung og fattig havde arbejdet i Londons Presse) begyndte i Halvfemserne at uddele Titler til forskellige Bladudgivere og Journalister, og Gladstone fulgte senere hans Eksempel. Der findes i vore Dage to Lorder i Londons Presse: Ejeren af *Morning Post,* Lord Glenesk (forhen Algernon Borthwick) og Ejeren af Daily Telegraph, Lord Burnham. Den nuværende Konge, der i Løbet af et Par Aar har uddelt flere Ordner og Titler end Dronning Viktoria i en Menneskealder, har yderligere betitlet en Del Provinsredaktører og Hovedstadsjournalister, og disse kongelige Udmærkelser har ikke i det forstandige Publikums Øjne hævet Pressen. Reglen synes at være, at Ejere af Blade faar Barontitlen, der er arvelig, medens Redaktører og Medarbejdere bliver *Sirs.* Mellem Redak-

Gadebillede fra Londons Forstæder: Friabonnenter.

tører, der fik Sirtitlen ved Kroningen, var F. C. Burnand, Redaktøren af Vittighedsbladet *Punch.*

Den Presse, hvortil Lord Burnhams Blad hører, daterer sig fra Tiden omkring Tresernes Begyndelse. Papirtolden var afskaffet, og den billigere Presse havde i de lavere Befolkningslag fundet et modtageligt Publikum. Det er Mellemstanden og navnlig den mindre bemidlede Del af denne, der bærer den engelske Presse. Intet Blad, med Undtagelse af Times og Morning Post, kunde eksistere uden Mellemstanden, der sætter Pris paa underholdende Bladstof, Referater af Fester og Retsmøder, Politinyheder, Sportskampe og Ildebrande. Det er dette i politisk Henseende uinteresserede Publikum, der i hvert Land skaber et Millionblad. I Frankrig er det *Le petit Journal.* I England har det i en Aarrække været Daily Telegraph. Men dette Blad maa nu dele sin gamle Læsekres med flere opdukkende Pennyblade, af hvilke det første, der fik stor Udbredelse, var *Daily Mail.*

Fælles for saadanne Blade er udmærkede tekniske Hjælpemidler, og i denne Henseende kan Daily Telegraph kaldes et Mønsterblad. Man skal en Nat ved 2—3 Tiden se dets Trykkeri, hvor 20 opretstaaende Victoriapresser arbejder, og man vil modtage et uforglemmeligt Indtryk af Bladfabrikation *en gros.* Ud af dette blændende Virvar af Hjul og Glidere staar der 20 hvide Skumstrømme, som opløser sig til 16-sidede Numre af Daily Telegraph. Det voldsomme Spektakel, de svedende Arbejdere, den dirrende nervøse Travlhed og derhos Bevidstheden om, at disse Hundredtusinder af Blade blot om et Par Timer spredes for alle Vinde og læses af Millioner, alt dette forener sig til et Fleet Street Billede, der skarpt præger sig i Erindringen og bliver staaende deri med en uudslettelig Glans.

— Man spadserer ved Nattetide gennem Gaderne i Fleet Street, og hvorhen man end vender Øjet, opdager man oplyste Ruder og hører de raslende Presser, der hver Time sluger 20 Mile Papir. Der pulserer her et travlt natligt Liv, som fra Blad-

kontorerne og Trykkerierne breder sig til de smaa Beværtninger, hvor Reporterne forfrisker sig efter fuldbragt Gerning. Bekendt blandt disse Knejper er Reporternes „Børs for stjaalet Nyt“. Det er et Sted, hvor Rygter om opsigtvækkende Begivenheder sent om Natten sælges eller bortbyttes for andre Rygter. I visse

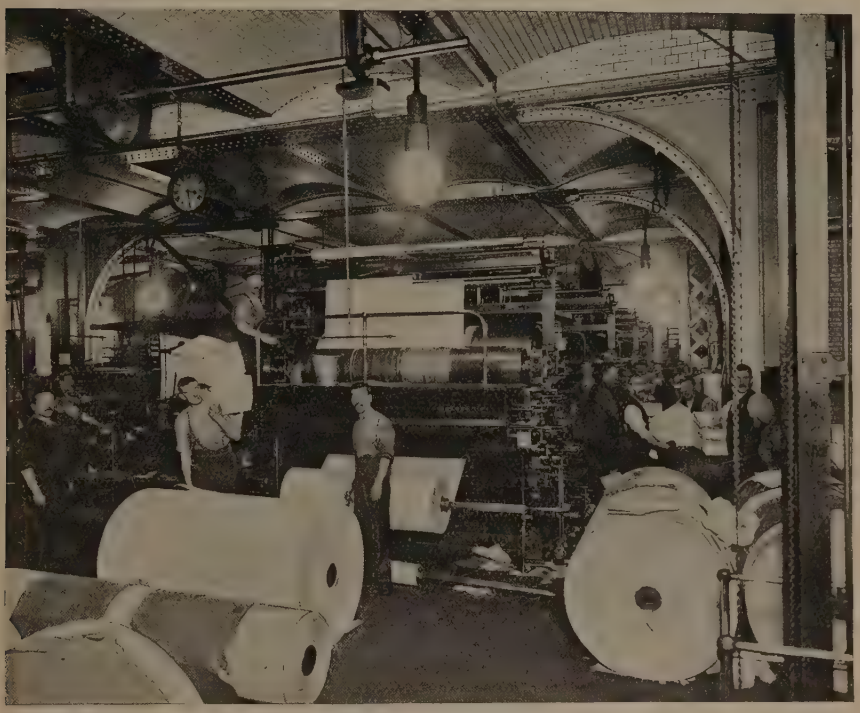

Parti af Daily Telegraphs Trykkeri.

afsidesliggende Beværtninger samles Typografer og Stereotypister, i andre Avisagenter og Bladbude. Antallet af Personer, der om Natten er beskæftigede i Fleet Street Kvarteret, siges at være 20 Gange fordoblet siden 1880. Ikke blot de egenlige Londonerblade og den engelske periodiske Presse, men ogsaa de store engelske Provinsblade og ledende Blade paa Kontinentet har deres Redaktioner her. Det er vanskeligt at opgive, hvor mange egenlige Bladmennesker der er samlede paa dette Sted om

Natten, men det er næppe under 30,000. Et Blad som Daily Mail alene beskæftiger 643 fast ansatte Medarbejdere, Trykkere og Bude, og alt ialt antages det, at over 50,000 Mennesker om Natten er beskæftigede i Fleet Street.

Redaktionens indre Ordning er temmelig ens paa alle Blade. Der er en enkelt Mand, som ejer Bladet og sjælden viser sig uden et Øjeblik om Eftermiddagen. Han kaldes slet og ret Proprietor (Ejer). Direkte under Ejeren staar *Managing Editor,* der ikke blot har Ansvaret for den forretningsmæssige Ledelse, men ogsaa ofte griber ind i redaktionelle Spørgsmaal. Det er egenlig Manager, paa hvem Bladet staar og falder, og uden hvilken det vil blive trængt tilbage i den frygtelige Konkurrence. I Reglen er Manager en Mand i Tyverne, og det er sjældent, at han „holder" mere end 5—6 Aar.

Nærmest Manager staar *Leader Editor,* der er en anset Verdensmand med Forbindelser i den politiske og literære Verden. Leader Editors særlige Opgave er det at fastslaa Emnerne for de ledende Artikler, at faa disse skrevne og afleverede til rette Tid. Endelig har alle Londons Blade en *City Editor,* men herved maa kun forstaas en Børsmedarbejder, som har sit særlige Kontor i City. I Nord-Amerika svarer City Editor til Redaktionssekretæren paa Kontinentet, men denne Stilling kender de engelske Blade ikke. For Nyhederne er der en *News Editor* (der særlig har at gøre med Reporterne), for Sport en *Sport Editor,* og saaledes fremdeles Editorer for Skole, Kirke, Teater, Musik og Maleri. Enhver af Editorerne betjenes af en Sub-Editor, der bl. a. om Natten efterser den sidste Korrektur. Trykfejl er meget sjældne i engelske Blade, og Fagmænd forstaar, hvad det vil sige, at der i Daily Telegraph, som daglig bringer 98 Spalter, ikke er forekommet en Ombrækkerfejl i 17 Aar.

Vi standser foran en større, fornemt udseende Bygning i Strand 346. Den tilhører Londons ældste Dagblad, *Morning Post,* der oprettedes 1772 og i Menneskealdre har været Organ for

Hoffet og den engelske Adel. En enkelt Artikel af en berømt Medarbejder, Coleridge, skabte Bladet. Han havde skrevet en Karakteristik af Pitt, og en hel Uge tryktes med alle Presser Numret, hvori den stod. Morning Post, der bæres af en intelligent Forstaaelse af det højere engelske Selskab, er stærkt konservativt. Det bringer mere Selskabsnyt end andre engelske Blade og ynder at blive betegnet som en farlig Konkurrent til Times, hvis ydre Form det efterligner. Bladets Leder er T. Nicol Dunn. Dets Ejer er Lord Glenesk, Præsident for Journalisternes Understøttelsesforening *Newspaper Press Fund,* der ejer en Formue paa 35,000 Pund.

Dørvogter ved Indgangen til et londonsk Bladkontor.

Østligere i Fleet Street ser vi et af Londons mest ansete Dagblade, *Standard,* der blev stiftet 1827 og indtil den sidste Tid har været det halvt officielle, tunge og solide Organ for Toryerne. Standard erhvervede sin Stilling ved fremragende, literære Medarbejdere, og det har altid haft større Udbredelse mellem Kunstnere og literært interesserede Læsere end mellem Købmænd. En særlig Anseelse har Bladet nydt for den Frygtløshed, hvormed det, indtil det for nylig købtes af Protektionisterne, udtalte Særmeninger om politiske Spørgsmaal.

Det ejes nu af C. Arthur Pearson, der er en af Bladfyrsterne i Fleet Street.

En Aftenudgave, *Evening Standard,* hører til Londons bedst underrettede Aftenblade.

I en smal Gade, Bouverie Street, midt i Fleet Street Kvarteret, har *Daily News,* Organet for Gladstones Liberalisme, sin anselige Redaktionsbygning. Daily News grundlagdes i 1846, og blandt dets Stiftere var Charles Dickens, som længe arbejdede

i Bladets Redaktion. Af andre kendte Medarbejdere kan nævnes Sir Walter Besant. Daily News, der oprindeligt kostede 2 Pence, blev Penny-Blad i 1868, og dets Oplag steg fra 50,000 op til 150,000 Eksemplarer, da Archibald Forbes i Bladet skildrede den fransk-tyske Krig. I Englands Presse er Daily News Organet med de udprægede Anskuelser, men ogsaa med et vist Snæversyn. Det bedømmer alle aandelige og politiske Spørgsmaal ud fra gammelengelske, liberale Synspunker. A. J. Gardiner er Redaktør, og de meget læste, indenrigspolitiske Artikler skrives af Harald Spender og H. V. Masserham (den sidste særlig Parlamentet). Daily News, som under Boerkrigen mistede en Del Abonnenter, har senere sat sin Pris ned og koster nu en halv Penny, men ingen henregner det til Halvpennypressen. Bladet er Nonconformist. Det optager ikke Annoncer om Drikkevarer og bringer ikke Tips til Væddeløbene.

Londons Størrelse forklarer, at hver enkelt Bydel har sin Lokalpresse, de saakaldte *District Newspapers*, der i Forhold til Bladene i Fleet Street kan opfattes som Provinspresse. Det hænder sjælden, at et af disse Blade vokser og bliver Fleet Street Blad, men dette er dog Tilfældet med *Daily Chronicle*, der oprindelig udkom i Kvarteret Clerkenwell. Ejeren af Lloyds Weekly, Edward Lloyd, købte det i 1876 og anvendte 125,000 Pund Sterling paa at starte det som stort Dagblad. Siden har Daily Chronicle været særligt Londoner Blad og i politisk Henseende repræsenteret den Lord Rosebery'ske Liberalisme. Men efter Roseberys Fald i 1895 mistede det sin Indflydelse.

Foruden disse kendte Morgenblade hører til Pennypressen 5 store og indflydelsesrige Aftenblade, *Evening Standard* (med en særlig søgt Udgave 6,30), *Globe* (unionistisk, godt skrevet, særlig gode Meddelelser fra Hær og Flaade, stiftet 1803), *Pall Mall Gazette* (uafhængigt, nu af ringere Betydning, stiftet 1865), *St. James Gazette* (konservativt, stiftet 1880) og *Westminster Gazette* (radikalt, stiftet 1893).

Det er en Pudsighed, at de sidste to Blade, St. James (konservativ) og Westminster (radikal), begge to er skabte af udvandrede Medarbejdere fra Pall Mall. Sammenhængen er den, at Pall Mall, der oprindelig grundedes som Toryblad, ved Arv blev overdraget til John Morley, der skyndte sig at gøre det radikalt. Følgen blev, at Pall Malls konservative Medarbejdere udvandrede og i 1880 oprettede St. James Gazette, der siden har forfægtet konservative Standpunkter. Pall Mall, der nu var radikalt, skiftede senere Ejere, idet det i Aaret 1893 solgtes til Amerikaneren Astor, som skyndte sig at gøre det konservativt. Nu blev det da de radikale Medarbejderes Tur at udvandre, og i 1893 startede de Westminster Gazette, der siden som radikalt Organ har hævdet sig en Førsterangsplads i Fleet Street. Westminster Gazette ejes af Sir George Newnes, og blandt dets Medarbejdere findes foruden den engelske Presses bedste Penne Englands største nulevende Karikaturtegner, F. C. Gould. Oprindeligt var denne fremragende Tegner Citymand og Medlem af Londons Aktiebørs. Han opdagede sit Talent og lagde Forretningen tilside, og næsten daglig har han nu i 15 Aar leveret en politisk Tegning, hvortil han selv skriver den rammende Tekst. Gould ejer ikke de store franske Bladtegneres kunstneriske Evner. Hans Tegninger er som Tegninger betragtede middelmaadige. Hvad man beundrer hos ham, er hans sprudlende Rigdom paa politiske Idéer. Det er forbavsende, at han uden Ophør Dag ud og Dag ind kan anbringe de

Drenge, der kører ud med Aftenblade.

samme Parlamentsmedlemmer i Stillinger, der foruden at være lattervækkende tillige faar Betydning for den politiske Udvikling. Ved en Fest, der for nylig holdtes i Fleet Street for Gould, hædrede Oppositionens Fører, Campell-Bannerman, ham som

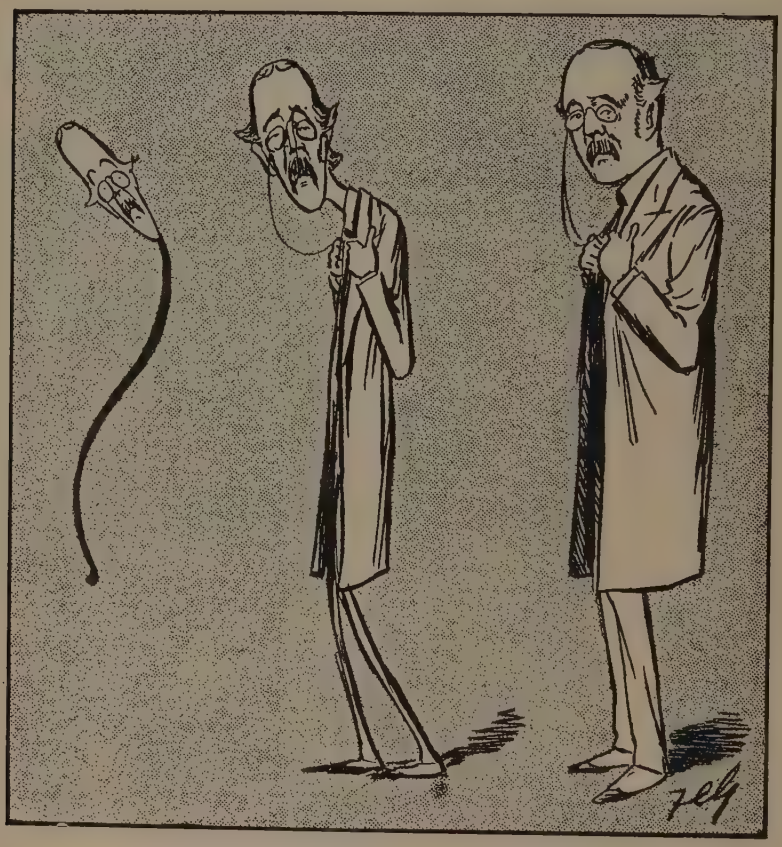

Premierminister Balfours Udvikling, tegnet af F. C. Gould.

et af det radikale Partis mest betydende Personligheder.

Ingen Presse erhverver sig en ledende Stilling og den engelske Presses Anseelse uden gennem en lang Række uegennyttige Handlinger, hvis Formaal i sidste Instans har været Folkets Velfærd. Londons store Blade er absolut hæderlige og ubestikkelige, desuden ganske uafhængige. Egenlige politiske Partiblade,

der ejedes af Partierne, har aldrig fundet nogen Levedygtighed i England.

Jævnsides med den engelske Presses Uafhængighed staar dens Upartiskhed. Naar Torybladene gengiver den liberale Talers Foredrag med samme Omhu og Upartiskhed, hvormed hans Tale gengives i den liberale Presse, handler de af to Grunde,

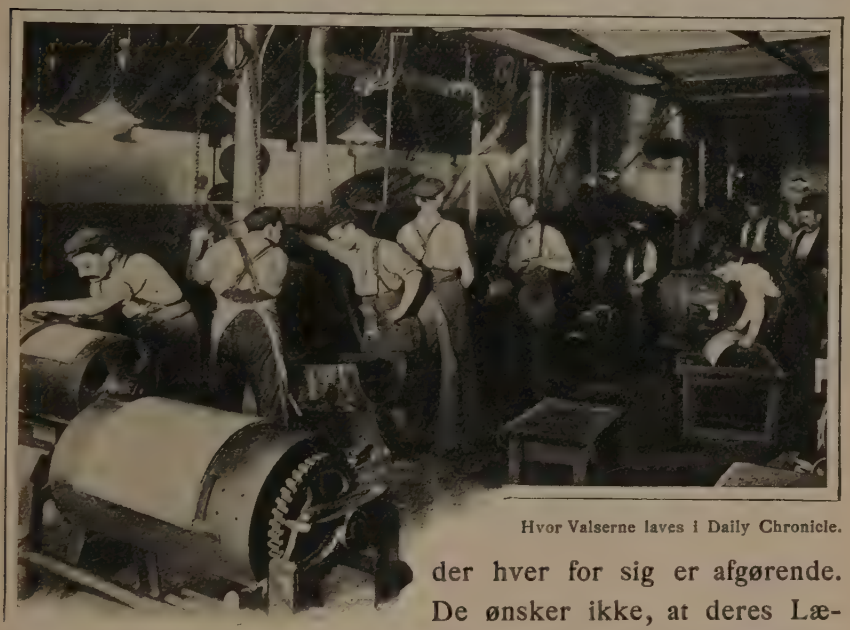

Hvor Valserne laves i Daily Chronicle.

der hver for sig er afgørende. De ønsker ikke, at deres Læsere skal søge Ordlyden af Talen hos en af Konkurrenterne, og dernæst er det for altid fastslaaet i den engelske Presse, at Referater ikke maa fordrejes. Det vilde anses for uhæderligt. En Referent skal ikke have nogen Mening. Han skal referere. Politiske Modstandere angribes ene i ledende Artikler. Det er et Princip.

De engelske Blade er saa omfangsrige, at man næsten kan lave sig en Klædning af dem. Som Regel indeholder Bladet 12—20 store Sider, altsaa 6—10 Blade, der lukkes som en Bog. Foran og bag i Bladet staar Annoncerne. De to Midtersider kaldes *opening page,* og her, hvor man begynder Læsningen, findes

foruden et Resumé af Bladets Indhold en Række ledende Artikler om alle mulige Spørgsmaal og næsten altid en ledende Artikel om den indre engelske Politik. Et Medlem af Parlamentet har om Aftenen holdt en Tale, og skønt dennes Ordlyd sent om Natten maa være naaet til Bladet, udredes straks Talen i en Artikel, og dens enkelte Punkter sættes under Diskussion.

Næste Side af Bladet kaldes *turnover-page* og indeholder de kostbare Privattelegrammer fra Indien og Nordamerika. Større engelske Blade har nu direkte Linier til New York. Derefter kommer i broget Mangfoldighed de lange Referater fra Parlament og Møder, fortræffelige Børsartikler, mindre gode æstetiske Artikler, Teateranmeldelser og Nyheder fra Ind- og Udland etc. Og endelig finder vi Rubriken „Breve fra Publikum", der er et særlig yndet Læsestof. Nu og da bringes en Novelle, men Bladene har ingen Føljeton.

Man har kaldt de engelske Blade kedelige, men denne Dom er mere paavirket af Bladenes Ydre end af deres Indhold. De store Overskrifter savnes, og at Artiklerne er anonyme og ikke undertegnede med Mærker, bidrager til Bladets monotone Udseende. Paa Grund af Anonymiteten er det Bladene og ikke Journalisterne, der i en Diskussion stilles overfor hinanden. Herigennem faar Meningsudvekslingen en Værdighed, der ikke findes i nogen anden Presse. Skænderier og Dueller er ukendte, og overhovedet har Smaaligheder vanskeligt ved at komme frem, hvor store Spørgsmaal næsten altid beskæftiger den offenlige Mening. Englænderne er ikke personforgudende. I Frankrig søger man Personen bag Sagerne. Her holder man sig til Sagen. Den engelske Bladlæser er lige saa fortrolig med Bladenes Meninger og Standpunkter, som han er uvidende om Navnene paa de ledende Medarbejdere. Kun ganske faa engelske Journalister har et kendt Navn.

Saaledes virker da Journalisterne udadtil med hele Bladets Tradition og Anseelse. Deres Ord faar derved en øget Række-

vidde, det journalistiske „vi“ en yderligere Vægt. Indadtil har Anonymiteten en anden og for Journalisterne personlig mindre heldig Virkning, idet den gør det lettere for Bladejeren at afskedige en Medarbejder, uden at det øjeblikkelig mærkes af

Bladdistribution i Fleet Street. Tidlig Morgen hos W. H. Smith, der forsender Blade.

Publikum. Den Anseelse, en Medarbejder erhverver, lægger han til Bladets Anseelse. Det er et Forhold, der er vidt forskelligt fra Forholdet i den franske Presse, hvor en Journalists Berømmelse bærer ham fra Blad til Blad.

Resultatet er, at Londons Journalister ikke oppebærer en Løn, der staar i rimeligt Forhold til Bladenes Indtægter. En Editor, der dog beklæder en ledende Stilling, driver det sjælden videre

end til en aarlig Gage af 1000 Pund Sterling. Bladets underordnede Medarbejdere lønnes i ugevis. En dygtig Reporter tjener fra 10—15 Pund, en Referent-Stenograf i Parlamentet 7 Pund. Interviewere som saadanne kendes ikke. William Stead prøvede at indføre det politiske Interview i Pall Mall, men det vandt ikke Bifald. Engelske Statsmænd fremsætter deres Anskuelser direkte. Ministeren udtaler sig i Parlamentet og paa offenlige Møder, og har en kendt Politiker Bud til Pressen, skriver han et Brev til en eller anden af sine Venner, der lader det gaa videre til et Bureau.

Flertallet af Bladmændene i Fleet Street er opdragne til Pressetjeneste og har viet Pressen deres Liv. Det er Mænd af grundig Dannelse, der i Reglen har arbejdet i Provinserne, før de fik Ansættelse i London. Adskillige af dem er Sønner af Provinsredaktører, og særlig kommer de fra Skotland, der altid har afgivet et betydeligt Kontingent til Pressen. Nu er det Skik, at unge engelske Journalister søger Sproguddannelse i Frankrig, hvor de ofte tillige arbejder i et Bladkontor, og af en Journalist vil ogsaa kræves, at han har gennemrejst de større engelske Kolonier. Fremdeles er der i London oprettet et Institut, hvor unge Mænd kan gennemgaa et Aarskursus i de almindelige journalistiske Færdigheder. Virkelige Journalistforeninger findes ikke. *The Press Club* har nærmest Betydning som Restavration.

En særlig Kres af engelske Journalister er Krigskorrespondenterne, som tjener deres Sporer paa fjerne Valpladser. Disse Korrespondenter er i Reglen duelige Reportere, der praktisk har studeret Militærvæsen og paa Valpladsen optræder som en Slags Attachéer med Tjenerskab, Hest og Sekretær. Da de er modige, hensynsløse og altid har Overflod af Penge, lykkes det dem ofte at distancere Generalstabens Indberetninger; det kaldes i Bladsproget *a scoop*. Berømtest blandt alle Krigskorrespondenter var William Howard Russell, der under Krimkrigen repræsenterede Times. Ikke blot var Russell en enestaaende hurtig

Arbejder; hans Beretninger, der i Hast blev nedskrevne paa Valpladsen, viste ham tillige som en overlegen Strateg. Efter et af Sammenstødene satte han sig i sit Telt og skrev en Slagberetning paa 10 tættrykte Spalter. Det var 30 Timers Arbejde uden Hvile, men denne ene Meddelelse havde ogsaa været tilstrækkelig til at skabe hans Berømmelse. Den indtraf til Lon-

Hvor Telegrammerne modtages i Daily Express.

don fire Dage før den officielle Indberetning, og den er senere gaaet ind i Krimkrigens Historie som Aktstykke.

Enkelte Krigskorrespondenter, som t. Eks. G. W. Steevens, der døde i Ladysmith, er blevne den engelske Nations Yndlinge. Snart udmærkede de sig ved Mod, snart ved Kløgt. Under Fredsforhandlingerne med Boerne hændte det, at de engelske Myndigheder nøje censurerede Telegrammerne, men ikke desmindre kunde Daily Mail bringe Ordlyden af Fredslutningen samme Dag, den kom i Stand. Ingen begreb hvorledes. Men Sammenhængen var simpel. Bladets Medarbejder telegraferede til en Citymand i London angaaende Salget af en Mine, og det var

ikke faldet Myndighederne ind, at disse hans Telegrammer, naar de læstes med Nøgle, indeholdt de omspurgte Meddelelser til Daily Mail.

Foruden Telegrammer fra særlige Korrespondenter modtager engelske Blade telegrafiske inden- og udenlandske Meddelelser fra flere Bureauer, af hvilke Reuters er det ældste og det mest kendte. Gamle Reuter var en Tysker, der først forgæves havde fristet Lykken ved et Telegram-Bureau i *Aix-la-Chapelle* og derefter i 1851 flyttede til London. Hans Navn skabtes, da han meddelte Udbruddet af den fransk-italienske Krig en Time efter, at Napoleon III havde ladet sine truende Ytringer falde til Østrigs Gesandt. Gamle Reuter døde som Baron, og baade Titlen og Bureauet gik over til hans Søn, der nu leder Virksomheden i sin Faders Spor. Tysk i Oprindelse og Aand har Reuter holdt en Stilling uden for de engelske Partier, og han har derved skabt sig en særlig Anseelse for Upartiskhed. Bureauet, der har Korrespondenter i saa godt som alle betydelige Byer paa Kontinentet, er uden Sammenligning det største eksisterende internationale Telegrambureau.

Paa et journalistisk lavere Trin end den Presse, vi her har skildret, staar den saakaldte Halvpenny-Presse. *Echo* (siden 1868 uafhængigt liberalt, behandler grundigt sociale Spørgsmaal), *Star* (siden 1888 radikalt), *Sun* (siden 1893, efter mange Omskiftelser, konservativt). Echo, Star og Sun er Aftenblade. Om Morgenen udgaar tre betydeligere „Hapenies", nemlig *Morning Leader* (siden 1892 lidt socialdemokratisk, læses af Fagforenings-Arbejdere, stærkt Sportsblad; daglig under Overskriften *Sub rosa* en meget læst Artikel, undertegnet S. L. H., det er Spencer Leigh Hughes). Fremdeles *Daily Mail* (uafhængigt konservativt, det mest kendte af Alfred C. Harmsworths Blade, en Aftenudgave hedder *Evening News*) og endelig *Daily Express* (siden 1900 konservativt protektionistisk, konkurrerer voldsomt med Daily Mail, ejes af C. Arthur Pearson). De sidste to Blade, der

hører til Londons mest læste, trykker Oplag paa op imod en Million.

Halvpennypressen henvender sig til et bestemt Publikum i London, et Publikum, som to Gange om Dagen køber en Avis og læser den paa begrænset Tid. Det er Citymændene, der om Formiddagen gaar ind med Togene og om Aftenen vender tilbage.

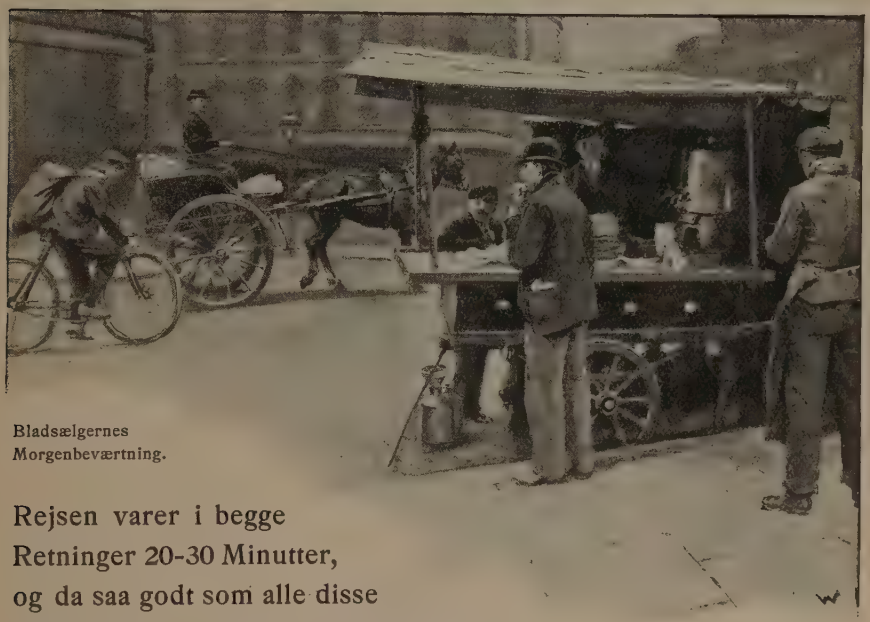

Bladsælgernes Morgenbeværtning.

Rejsen varer i begge Retninger 20-30 Minutter, og da saa godt som alle disse Passagerer — og det vil sige ca. en Million Mennesker — køber en Avis, saa er der her Morgen og Aften et Bladmarked, som i sig selv kan bære et Blad. Selvfølgelig kriges der om denne Afsætning, og Krigen, der fra et journalistisk Synspunkt er interessantere end adskillige Verdenskrige, føres i Øjeblikket af tre af Londoner Pressens mærkeligste Personligheder.

Den ældste af disse er Sir George Newnes, M. P., der oprindelig var Principal og Forbillede for de to andre: Sir Alfred C. Harmsworth og C. Arthur Pearson, der er lige gamle, ca. 38 Aar. Disse tre Mænd har med lige Held gjort Fremstillingen

af Blade og Tidsskrifter til en Industri, og i Konkurrencen mellem dem indbyrdes er deres Foretagender blevne mere eller mindre amerikaniserede. Newnes, som nu er en Mand i Halvtredserne, ejer *Westminster Gazette, Tit Bits, Strand Magazine, The Queen* etc., ialt en Snes Blade og Tidsskrifter. Harmsworth ejer *Daily Mail, Daily Mirror, Answers* etc., ialt 26 journalistiske Foretagender. Pearson ejer *Daily Express, St. James Gazette, Standard, Pearsons Weekly, The Royal* etc. og op imod en Snes Provinsblade. De tre Bladejere, og især de to sidste ligger i en morderisk Konkurrence, der meddeler deres Foretagender en vis uengelsk Friskhed, som er velgørende, om end den nu og da kaster Foretagenderne ud i rene Taktløsheder. Fælles for dem alle tre er deres overlegne forretningsmæssige Ledelse og stærke Anvendelse af tekniske Hjælpemidler. Til Gengæld træder Journalisterne mere i Baggrunden. Hvad disse Blade bringer, skaffes væsenligst tilveje gennem Telegrafen eller pr. Elektrofon.

Sir Alfred C. Harmsworth, Ejer af Daily Mail.

Sir Alfred C. Harmsworth — Halvpennypressens Napoleon, som han kaldes — har ligesom sit Forbillede i Kejserværdigheden en Del Brødre, ialt 6, der en efter en har faaet Redaktørstillinger ved forskellige Blade. Selv residerer Harmsworth, der iøvrigt er den yngste af de 7 Brødre, i sin statelige Hjørnebygning, Carmelite House, der ligger mellem Thames Embankment og Fleet Street. Vi standser her og aflægger ham et Besøg.

En uniformeret „Messenger“ fører os op ad Trappen til et pragtfuldt udstyret Kontor, hvor Alfred C. Harmsworth sidder

ved et Kæmpe-Skrivebord. Udbredt paa dette ligger foran ham Pearsons Daily Express, der formodentlig er hans kæreste Læsning. Fra Væggene ved Bordet blinker to Rækker Messingknapper. Det er Knapperne til de elektriske Forbindelser, der forener Hovedkontorerne med hvert Rum i den vidtudstrakte Redaktion.

C. Arthur Pearson, Ejer af Daily Express.

Harmsworth fortæller, at han startede Daily Mail, fordi han selv aldrig fik Tid til at læse Pennybladenes lange Ledere og Referater. Han mente, at Tiden var gunstig for et Blad, der væsenligst henvendte sig til „den travle Mand". At Papiret paa samme Tid blev billigere, lettede ham Fremstillingen af det „kondenserede Organ". Ved Starten lod han Bladet skrive og trykke fjorten Dage, før det første Nummer udkom. Hver Aften sendte Korrespondenter Telegrammer fra Alverdens Lande, og Medarbejderne i London refererede og kritiserede til et Blad, som tryktes og omhyggeligt brændtes. Det kostede ham 40,000 Pund Sterling, men det sikrede ham en usædvanlig Start. Bladets Sukces blev fastslaaet øjeblikkelig. Harmsworths Trykkeri var indrettet til 150,000 Eksemplarer, men Oplaget voksede hurtigt til det dob-

belte, og under Krigen i Afrika, da Steevens sendte en Række opsigtvækkende Telegrammer, steg det yderligere til 800,000 Eksemplarer. For Tiden er det efter Ejerens Opgivende omkring en Million.

Vi spadserer gennem Carmelite Houses Labyrint af Redaktionskontorer, hvor Travlheden henad Midnat vokser, til den ved 1—2 Tiden kulminerer. Editorerne arbejder i deres Værelser; Sub-Editorer, Korrekturlæsere, Stereotypister og Bude løber ud og ind ad Dørene, *flimsies* (det gennemsigtige Telegrampapir, der er uadskilleligt fra en engelsk Journalists Arbejde) flyver gennem den tørre af Tryksværte mættede Luft. Op ad Trapperne styrter allehaande typiske Skikkelser, Reportere, der med glædestraalende Ansigter over en *decided beat* (et godt Kup) vender tilbage fra et Mord i Poplar, den fornemt udseende Klubmedarbejder, der har spist West-End-Middag og medbringer Resultaterne af sin *Nose for News* (Næse for Nyt), fattigt paaklædte Referenter, der trætte og vaade vender tilbage fra store Møder, den pyntede *Firstnighter* (Anmelder), der har overværet en Première i Duke of Yorks Theatre, og mellem disse Skikkelser tilfældige Medarbejdere, der tidligere paa Aftenen har afleveret Artikler og nu med bange Anelse venter paa deres Korrektur. Gennem Støjen af de Kommende og Gaaende høres den evige Smækken af de pneumatiske Ledninger, der forbinder Redaktion og Faktorstue, og den arbejdende Telegraf-Stifts tørre Hakken. Ved en særlig Linie, der er nedlagt over Valencia-Øen, har Bladet mellem 11 og 12 om Natten direkte Forbindelse med Washington i Nordamerika, og samtidig indløber de sædvanlige Telegrammer fra Indien og Sydafrika. I særlige grønne Rum arbejder Stenograferne ved Telefoner, der forbinder Bladet med Paris, Edinburgh og Dublin. Bladet har for nylig oprettet en særlig Pariserudgave, der netop har faaet 6 Spalter sendt fra London, og som øjeblikkelig har kvitteret med en Spalte fra Paris.

Men det mærkeligste i Huset er dog et Par særlige Redaktioner, der fungerer for to Aflæggere eller rettere nøjagtige Kopier af Daily Mail. Disse to Kopier udgaar i Manchester og Glasgow. En Korrektur, der kommer op fra Trykkeriet, passerer de 2 mindre Redaktioner, og straks telefoneres Indholdet af

Sub-Editors Værelse i Daily Mail.

Korrekturen til de to Byer. Saaledes kan da dette Blad samtidig gaa i Trykken og næste Morgen udkomme paa tre forskellige Steder i England. Et Ekstratog bringer Hovedbladet til Abonnenterne i Sydengland. Telegrafen og Eksprestoget er her paa enestaaende Maade tagne i Pressens Brug.

Der er af flere Grunde en usædvanlig stærk Bevægelse paa Kontoret i Aften. For det første har Finansministeren holdt en opsigtvækkende Tale i Bristol, og for det andet er der i Birmingham et vigtigt Partimøde, paa hvilket Protektionisterne diskuterer deres Fremtidspolitik. Dette Møde, der er af ganske

overordenlig Interesse, varer til Midnat, og for at faa alting med har Bladets Korrespondent paa Stedet sat Redaktionen i Forbindelse med en i selve Mødesalen opstillet Elektrofon. Det er besynderligt at staa i Daily Mails Stenograf-Værelse og ganske tydeligt høre Chamberlains Stemme og den Mumlen af Beundring, hans Ord vækker i Birmingham. Desuden ved man, at Talen samtidig høres og nedskrives i mindst 50 Redaktioner, og at hele Ministerens Foredrag om ikke mange Minutter er stereotyperet og med ledende Artikler, der støtter eller angriber ham, trykt og mangfoldiggjort i Millioner Blade. Og her, hvor vi staar, og hvor den fraværende Taler høres i Nattens Time, er der samtidig Forbindelse med Paris, Berlin, Wien og New York!

Klokken er bleven 1, da der pludselig gennem alt Levende i Huset gaar et Stød. En alvorlig Afgørelse skal tages. Den ledende Editor, Mr. Marlowe, ringer og viser sine Kolleger, der strømmer ind til ham i Kontoret, et lille Telegram fra Søul, et Telegram, som i lakoniske Linier meddeler, at et Sammenstød mellem de japanske og russiske Hære vil finde Sted i Nat. Nu er Spørgsmaalet, om Bladet skal anse Krigen som udbrudt. Maaske der allerede kæmpes derude. Men paa den anden Side —? Det er en kilden Sag!

Et Øjeblik tales der op og ned, og en Editor, som frygteligt damper paa en lille Træsnadde, erklærer sig for Krig. Men Flertallet af hans Kolleger er mere fredeligsindede. De vil se Tiden an, og denne Opfattelse støttes af en Reporter, der har „lugtet i Kvarteret“ og meddeler, at andre Blade blot vil referere Faktum. Editoren med Snadden damper og protesterer, men Søul-Telegrammet gaar i Bladet uden Kommentar. Alligevel har det skabt Uro. Marlowe beordrer, at Maskinerne hele Natten skal staa parate, saa Krigen, om det er nødvendigt, kan komme ind i andet Oplag. Da denne Afgørelse er truffen, griber han en blaa Blyant og slaar en drabelig Streg over fire af de Artikler, der var bestemte for Bladet. En gammel Admiral

har udaandet Kl. 1, og hans Levnedsløb med Billeder og Anekdoter, der har staaet en Maaned, løber af Stabelen som højeste Aktualitet. Klokken nærmer sig 2. Finansministeren i Bristol har faaet en Folkehyldest ved Indgangen til sit Hotel, og Mødet i Birmingham er endt. Et efter et har Telegrafapparaterne holdt

Et Avisbureau, hvorfra Bladene sendes med Posten.

op at hakke, og Stuen med de sønderrevne Manuskripter, Korrekturer og *flimsies* ligger tom tilbage som en hærget Valplads. Faktoren kommer ilende med Aftrækket af Bladets *opening page*, som Marlowe overser med et eneste Øjekast. Bladet er sluttet. Manager rejser sig og skyder med et Udtryk af sand Lettelse samtlige tiloversblevne Papirer ned i et Uhyre af en Papirkurv. Dermed sætter han sin Hat paa Hovedet, kaster en Regnfrakke over Skuldrene og gaar ned ad Trapperne som en Mand, der har gjort sin Pligt.

Paa Gaden er Færdslen og Støjen stilnet, og nu høres der

ikke andre Lyde end den raslende Summen, som Trykmaskinerne udsender i den svale Nat. Nedgangene til Trykkerierne er strengt bevogtede. Der vaages over, at intet Nummer af det færdige Blad kommer ud af Huset, før samtlige Blade er i Stereotypien. Det ene Blad kunde ellers risikere, at dets Indhold gik over i det andet. Det er besynderligt at iagttage denne Ængstelse for, at slet intet skal sive ud af de Nyheder, der dog om faa Øjeblikke kan købes paa Gader og Stræder for en Bagatel.

Klokken er omsider bleven $3^1/_2$. De sidste Journalister forlader Fleet Street, men følger vi dem op til Gray's Inn Road, hvor Flertallet af dem tager Sporvognen til deres Hjem i Hampstead, vil vi dér endnu finde en Livsytring af det travle Liv i Fleet Street.

Vi ser en Vogn, som et Par gamle Heste langsomt trækker op gennem Inn Road. Denne Vogn, der afgaar med en halv Times Mellemrum, er overfyldt forinden og foruden, og den er ganske skjult af udfoldede Aviser, som Bladfolkene febrilsk gennemlæser paa Vejen hjem. De store Blade flagrer fra Toppen af den gamle Sporvogn, og i Gaden efterlader Bladene en Duft af Sværte og vaadt Papir. Det er et lille løsrevet Stykke Fleet Street, der med denne Vogn langsomt bevæger sig op ad Hampstead Bakken, mens Bladene hurtigt gaar fra Haand til Haand. Ved Hampstead Heath standser Vognen, og Passagererne med de blege Ansigter og de tynde Frakker skilles og forsvinder i det nordre Gadenet, hvor Morgenens første Straaler spiller paa de højeste Tagsten. Den sidste Rest af Nattens vekslende Fleet-Street-Billeder udviskes af den kommende Dag. Det er Morgen, og Pressens trætte Arbejdere gaar til Ro.

UNDERHUSET

Vi gaar ind i Westminster fra Vestsiden. Vi passerer en Bobby og kommer — som man ser paa Grundplanen Side 551 — fra St. Stephens Hall ind i Central Hall, en imponerende ottekantet Forhal med Statuer af nyere Tiders Berømtheder: Earl Granville, Sir Stafford Northcote, Lord John Russell og Gladstone. Central Hall er Midtpunktet i det uhyre Westminster Palads, og fra Central Hall udgaar de 2 brede Korridorer, der forbinder Overhus og Underhus. Den ene af Korridorerne fører — som man ser paa Planen — tilhøjre ind til *House of Lords,* Overhuset, den anden tilvenstre ind til *House of Commons,* Underhuset. Befinder man sig i Hallens Midtpunkt, kan man, naar Dørene er aabne, paa engang se igennem begge Huse. Tilhøjre for Enden af Lordernes Hus skimtes en Baldakin. Det er Kongens Trone, tilvenstre for Enden af Underhuset en Armstol paa en Forhøjning, hvorover er et grønt Klædestag. Det er Underhusets Formandsplads: *Speakers chair.* Fra disse to Huse regeres England.

Vi gaar igennem Korridoren tilvenstre og kommer ind i en firkantet Sal, Underhusets Forsal, *Commons Lobby,* der i Westminster spiller nøjagtig samme Rolle som *Salle des pas perdus* i Deputeretkamret i Palais Bourbon. Salen, der i Øjeblikket er tom og øde, vil inden ret længe faa et mere livligt Udseende, og ud ad Aften, naar Afstemningen begynder, vil den være fyldt til Trængsel. I den ene Ende af Lobby'en er en Poststation, i den anden en Buffet.

Vi gaar videre tilvenstre, og efter at vi har passeret et Par Svingdøre, befinder vi os i en aflang Sal, som er besynderlig alene ved sin Afdæmpethed i Lys og Farver. Denne Sal er ganske tom, og dog gør den et mærkværdigt Indtryk. Her holder Underhuset sine Møder, og den Tanke paatrænger sig: Hvor meget Skarpsind, politisk Kløgt og aandelig Kraft er ikke kommet til den højeste Udfoldelse inden for disse Mure. Man betragter Vægge, Loft og Bænke med en Følelse, hvori er Andagt.

I sin Bygning ligner Salen (se Side 560) en Grøft, idet den paa langs er gennemfuret af en Gang, hvorfra der paa begge Sider hæver sig nøjagtigt ens udseende Skraaninger. Paa disse Skraaninger findes Bænkene for Husets Medlemmer. Den ene Halvdel af Medlemmerne kommer altsaa til at sidde med Ansigtet vendt imod den anden Halvdel. Ved den ene Ende af Gangen ser vi en Stol, der er bestemt for Husets Ordensmarskal, den saakaldte *Sergeant at arms,* ved den anden er der en Forhøjning, hvorover breder sig en Baldakin med grønt Tag. Paa Forhøjningen vil vi senere finde Speaker, Husets Formand.

I den Ende af Salen, der er modsat Formandspladsen, hænger et stort Ur; heraf Udtrykket *under the clock* (under Uret), som man har set i engelske Blade. Paa hver af Skraaningerne findes 5 lange Bænke, betrukne med mørkegrønt Marokkolæder. Paa Skraaningen tilhøjre for Speaker sidder Regeringspartiet, paa Skraaningen tilvenstre Oppositionen. Medlemmerne paa Bænkene tilhøjre kaldes „ins" (de, der er inde), tilvenstre „outs"

(de, der er ude). Paa de nederste Bænke (altsaa dem, der løber langs med Midtergangen i Salen) har de ældre og ledende Medlemmer deres Pladser, de mægtigste af dem paa Sæderne nærmest Speaker, saaledes at denne paa sin højre Side har Ministeriets Medlemmer med disses Chef, Premierministeren, (siddende paa den saakaldte *Treasury bench*), paa sin venstre Side

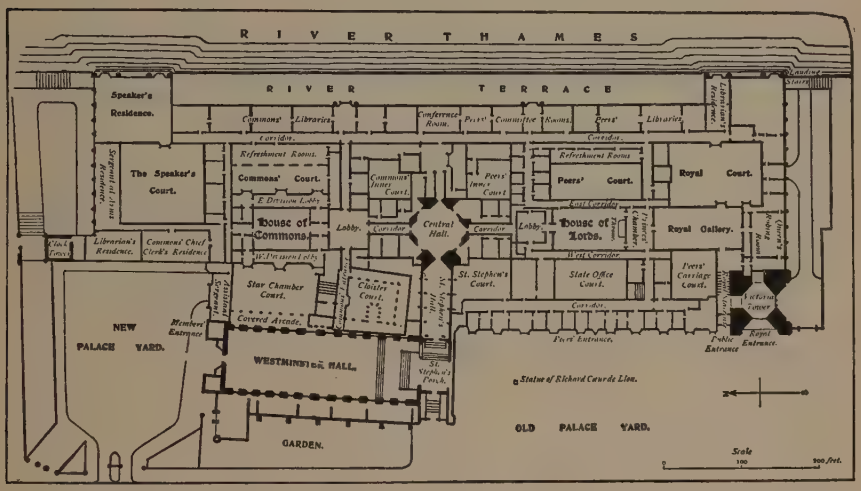

Plan af Westminster. Indgang nederst tilhøjre for Westminster Hall. Gennem St. Stephens Porch og St. Stephens Hall til Central Hall. Tilvenstre for denne ser man Lobby og House of Commons (Underhuset), tilhøjre Lobby og House of Lords (Overhuset).

Oppositionens Spidser med deres Fører (siddende paa *Front-Opposition bench*). Premierministeren og Oppositionens Fører er følgelig placerede lige over for hinanden, umiddelbart under Speakersædet, hvor der staar et Bord.

Naar disse Herrer talende støtter sig til de historiske messingbeslaaede Egetræskasser, der staar paa Bordet, bearbejder de tidt i Talens Hede med Knoerne Kassernes Laag. Begge Laag paa Kasserne viser tydelige Mærker af Stenene i Gladstones Diamantring. Han havde i de 60 Aar, han sad i Parlamentet, haft Plads paa begge Sider af Speaker. Ved Ministerskifte bytter Partierne Plads i Salen, alene Irlænderne forbliver i deres Krog

tilvenstre. Da de er fødte Modstandere af enhver engelsk Regering, er de saa heldige altid at befinde sig i Opposition.

De 5 Bænke, paa hvilke Medlemmer af hvert af Partierne sidder over for hinanden, er midt i Salen gennembrudte af en smal Gang, der har sin særlige Betydning. Medlemmer, der sidder nedenfor Gangen, altsaa fjernest Speaker, er Medlemmer, der betragter sig som staaende i løsere Forbindelse med det Parti, de tilhører. Paa højre Side sidder lunkne Tilhængere til Regeringen, paa venstre Side Irere, Arbejderrepræsentanter, Independenter etc. Læsere af engelske Blade kender Udtrykket *Below the gangway*. Man betegner derved den Del af Huset, som ingen af de bestaaende Partier fuldt ud kan stole paa. Her sidder de „Vilde", men her sidder ogsaa de unge, højt begavede Medlemmer, der — som i Øjeblikket Winston Churchill — har deres Raseperiode, før de vælger deres Parti.

Paa Endevæggen over Speakers Sæde findes to temmelig smalle Gallerier, hvoraf det nederste er bestemt for Stenografer, det øverste for Pressen. Endnu højere i Væggen bemærker man en Tilhørerloge, der er skjult af tætte Tremmer. I denne Loge sidder Dametilhørerne. De er usynlige for Medlemmerne, og de kan ikke — som i det franske Kammer — forstyrre Lovgiverarbejdet ved deres Hvisken og Øjekast. Paa et anseligt Skraagulv foroven i den modsatte Endevæg sidder de mandlige Tilhørere, og endelig findes i Huset langs med Sidevæggen et Par Bænkerader, bestemte for Lorder, Gesandter og saadanne Fremmede, der har en særlig Anbefaling til Speaker eller dennes særlige Underordnede *Sergeant at arms*.

Ved Totiden begynder de første Medlemmer at vise sig. Det er Herrer i alle Aldre, korrekt paaklædte med nystrøgne Skræddersømme, med Redingoter, lyse Veste og øvrige ydre Kendetegn paa Anstand. Idet de træder ind i Huset, løfter de paa den høje Hat og sætter den igen paa Hovedet, hvor den forbliver siddende under Mødet. I Westminster spiller Hattene en særlig

Rolle. Foruden at et Medlem skal blotte Hovedet, naar han gaar ind og ud ad Døren, skal han rejse sig og blotte Hovedet, naar en Minister i Debatten henvender sig til ham, eller naar et Medlem i sin Tale hentyder til hans Navn. Det er Regler, der overholdes strengt. Anbringer han ved Mødets Begyndelse sin Hat paa et af Sæderne, har han sikret sig dette for en Dag.

Parlamentsbygningen ved Nat.

Samtalen mellem de Ankommende er almindelig, men nu forstummer den ved Raabet: „Hatten af! Plads for Speaker!“ Fløjdørene aabnes, og vi overraskes ved Synet af en Række Mænd i middelalderlige Dragter. Forrest gaar Sergeant at arms med den forgyldte Kølle (Mace). Men mere opsigtvækkende i Ydret er en Herre, der bærer en lang, mørk Kappe og paa Hovedet en hvid Paryk. Denne Herre, der yderligere er iført Knæbukser og Sko med store Sølvspænder, er Husets Formand, Legemliggørelsen af Parlamentets aarhundredgamle Tradition.

Nu træder han frem og hilser Formandssædet, bøjende sig mod Jorden, og i det samme lyder Raabet: *Speaker at prayers!* Det betyder, at Underhusets Præst skal aabne Mødet med en

religiøs Handling. Først beder Præsten en Bøn for Kongen, derefter en Bøn for Kongehuset og endelig en tredje og længere Bøn for Underhuset. Medlemmerne paahører Bønnen staaende, men ved den sidste, der angaar dem selv personlig, vender de Ansigterne mod Væggen. Naar Bønnen er forbi, gaar Præsten baglæns ud af Huset, og The Speaker sætter sig paa Formandssædet. Samtidig lægger Sergeant at arms Køllen paa Bordet, hvor den forbliver liggende, saa længe Speaker er paa sin Plads.

Med denne religiøse Handling er Underhusets Møder Dag efter Dag blevne aabnede i Aarhundreder. Bønnen er nu en tom Sædvane, hvad man bl. a. ser af den Omstændighed, at den som Regel udelukkende overværes af yngre Medlemmer, der ikke har en fast Plads i Huset. Ved at overvære Bønnen sikrer de sig et Sæde den Dag.

Omsider er Bønnen forbi, og Mødet begynder med Forelæggelsen af en Række private Love, der sjælden kommer videre, og med Oplæsning af de mange Petitioner, der indsendes fra alle Landets Valgkrese. Det er heldigt, at Medlemmerne, der forelægger Petitionerne, indskrænker sig til kun at oplæse et Par Linier. Resten stikker de i en Taske, som hænger under Speakers Sæde, ja adskillige Petitioner gaar i Tasken uden Oplæsning. Virkningen er den samme, da et Bud i Huset senere vil afhente samtlige Henvendelser og kaste dem i en rummelig Papirkurv. En enkelt Petition er der dog i Øjeblikket, som ved sin Størrelse alene protesterer mod den almindelige Fremgangsmaade. Det er en alentyk Papirrulle, som Tjeneren triller op ad Gulvet. Den er underskreven af halvanden Million Vælgere.

En Del ældre og yngre Herrer af særligt distingveret Udseende har imedens taget Plads paa Sæderne nærmest Speaker. Det er Ministrene, der allesammen bærer Portefeuiller under Armen. Bænkene paa begge Sider af Huset fyldes, og Mødet skrider videre med Forespørgsler fra Medlemmer til Ministrene.

Interpellationernes Antal er i stærk Tiltagen, sædvanlig mel-

lem 60—80 om Dagen. Et Spørgsmaal, der stilles, indsendes skriftlig til Husets Clerk, der lader det gaa videre til Departementschefen i det Ministerium, hvorfra det skal besvares. Her skrives Svaret uden Samraad med Ministeren. Samtlige Interpellationer trykkes derefter i en Bog, som ved Mødets Begyndelse omdeles baade mellem Medlemmerne og Tilhørerne; en anden Bog med Svarene findes fremlagt i Presselogen. Det sidste forklarer, at Referenterne ikke overværer denne Del af Mødet. I Salen rejser det interpellerende Medlem sig og beder en bestemt Minister besvare det Spørgsmaal, der er opført under det og det Nummer i Fortegnelsen. Han gør sig altsaa ikke den Ulejlighed at oplæse selve Spørgsmaalet. Ministeren, der har Hænderne fulde af Papirer, skynder sig at give det Svar, han har modtaget fra sin Departementschef. Ved denne Fremgangsmaade klares mange tvivlsomme Spørgsmaal for Befolkningen. Ministrene besvarede sidste Aar over 2000 Interpellationer, som gennemsnitlig kun beslaglagde 1—2 Minutter af Husets Tid.

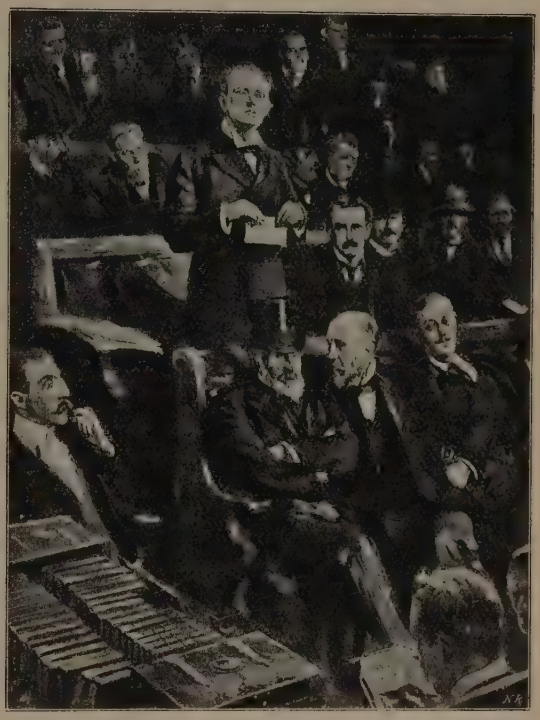

Winston Churchill rejser sig og begærer Ordet.

Denne lille Indledning til Dagens Arbejde er overstaaet, og nu venter vi, at Forhandlingen skal begynde. Men til vor Overraskelse er der et Medlem, som rejser sig og forlanger, at hele

Mødet skal standses og Forhandlingen udsættes til næste Eftermiddag. Speaker er dog ikke videre overrasket. Det er et Forlangende, han kender. Med uforstyrrelig Alvor spørger han Forslagsstilleren, om han har den paakrævede Støtte i Forsamlingen, og straks rejser 40 Medlemmer sig og blotter Hovedet. Der er ikke en eneste af dem, der virkelig ønsker Mødet sluttet; de stiller Forslaget i Haabet om et lille Sammenstød, der kunde byde dem en Lejlighed til Indsmugling af visse Spørgsmaal, som Speaker næppe vilde tillade dem at fremme i et almindeligt Møde, og dette Anslag synes et Øjeblik at skulle lykkes. En Minister, der ikke hører til de bedst begavede, gaar i Fælden, og mens han taler, fyldes Oppositionens Bænke hurtigt. Et livligt Røre opstaar paa begge Sider af Huset, og mellem Grupperne, der særligt samler sig „under Klokken", bemærker vi et Par Medlemmer, som er barhovedede og synes at spille en særlig fremtrædende Rolle. De taler til Højre og Venstre, de modtager nogle smaa Sedler, de udsteder Ordrer til visse Underordnede, og Medlemmer kommer løbende og spørger dem og faar Svar.

Disse to Medlemmer, der i Modsætning til deres Kolleger er barhovedede og *skal* være det, er de saakaldte *Whips* (Indpiskere), det vil sige Mænd, som Partierne har valgt til Varetagelse af visse meget vigtige Interesser. I den daglige Kamp mellem to Partier, der omtrent er lige stærke, er Betingelsen hvert Øjeblik tilstede for en Overrumpling. Har Regeringen et Flertal af 20 Stemmer, kan den falde — og er i Tilfælde falden — blot fordi en Snes af dens Medlemmer tilfældigt har forladt Huset. Til Whipens første Opgaver hører da et nøjagtigt Regnskab over, hvor mange Medlemmer han selv til enhver Tid kan raade over. Desuden skal han kende Antallet af tilstedeværende Medlemmer paa den anden Side. I en Kæmpebygning som Westminster, der spænder over 9 Acres med 11 Gaarde og 600 Sale og Lokaler, kan Tallet paa Tilstedeværende vanskeligt fastslaas uden ved en omhyggelig Opnotering, som maa foregaa ved

Naar den elektriske Klokke kalder Medlemmerne bort fra Underhusets Restavration.

Husets Indgange. Lister over ind- og udadgaaende Medlemmer føres da ogsaa med stor Nøjagtighed, og skulde Tallet i Dagens Løb gaa ned for Regerings-Whippen, telegraferer og telefonerer han øjeblikkelig til de nærliggende Klubber, hvor ældre Toryer sidder som Reserve. Whippernes Uagtsomhed har haft alvorlige Følger for en Regering. Det liberale Ministerium, der faldt i 1895, var Offer for en Overrumpling. En Del af Modstanderne havde sneget sig ind ad Bagdøre, andre havde ladet sig hjælpe over et Gitterværk og laa i Baghold, alt imedens Regerings-Whippen, der havde sine Tællere opstillede ved de almindelige Indgange, troede, at den hellige Grav var vel forvaret. Pludselig fremkaldte Toryerne en Afstemning om 100 Pund Sterling. De skjulte Medlemmer styrtede frem, og Regeringen, der kom i Mindretal, mistede Magten for 10 Aar.

Til Whip vælger Partiet en yngre, intelligent Politiker, der ikke har Ærgerrighed som Taler. Regerings-Whippen har selvfølgelig den vanskeligste Stilling, men til Gengæld kan Regeringen ogsaa paa forskellig Maade belønne ham. I Reglen modtager han en Statsansættelse, der uden at ulejlige ham indbringer ham et Par Tusind Pund Sterling om Aaret, og ved at anvende ham som Mellemmand ved Uddelingen af visse Stillinger hæver Ministeriet hans Anseelse. Det er ogsaa gennem Regerings-Whippen, de ledende Politikere i Partiet retter Henvendelse til Ministeriet om Titler for dem selv og deres Venner. Whippen forelægger disse direkte Anmodninger for Premierministeren, og at han uden Vanskelighed kan skaffe en Mand den eftertragtede Sir-Titel, styrker selvfølgelig hans Position.

Til Whippernes forskellige Opgaver hører Kontrollen af det saakaldte *pairing-system*, der finder stor Anvendelse i Husets daglige Forretningsgang. Naar et Medlem af en eller anden Grund er nødsaget til at forlade London, vilde Partiet miste hans Stemme, saafremt man ikke kunde *pair* ham med en Modstander,

der ogsaa gerne vilde fjerne sig fra Byen. De to Fraværende ophæver hinanden, og Arrangementet desangaaende træffes gennem deres Whip. Det er ogsaa almindeligt, at Medlemmer af de to Partier indbyrdes aftaler at gøre en mindre Rejse og ved Æresord forpligter sig til ikke at stemme en vis Tid. Medens Pairinger under almindelige Forhold ingen Indflydelse har paa Husets Afgørelser, stiller Sagen sig anderledes i Tider, da Dele af Regeringspartiet bryder ud og stemmer med den anden Side. I saa Fald kan Oppositionen miste to Stemmer ved en Pairing. Som vi har set i et foregaaende Kapitel, er der noget, der hedder *Week-End-Trip,* det vil sige den almindelige Søndagsudflugt, der foretages fra Lørdag Middag til Mandag Aften; mange Parlamentsmedlemmer ynder at tilbringe disse Dage i Brighton eller et andet Sted ved Kysten. Overrumplingerne i Huset vil da i Reglen ogsaa særlig forekomme om Mandagen, der er den mest anstrengende af alle Ugens Dage for en Whip.

Meget kendte og ofte omtalte er de smaa Sedler, Whippen sender til ethvert Medlem i Partiet, naar større Afstemninger kan ventes. Det er egenlig blot en simpel Anmodning om at møde, men Anmodningen er understreget med fra 1—4 Streger, og hver af Stregerne har en bestemt Betydning. Til Medlemmerne af Regeringspartiet betyder én Streg: De bedes møde! To Streger: Mød! Tre Streger: De skal møde! og fire: Møder De ikke, maa De tage Følgerne (det vil sige, at Sagen meddeles den Paagældendes Valgkomité). Og endelig er der den mere sjældne saakaldte *Four-line-whip* med fire tykke Streger i Rødt. Den betyder: Deres Fraværelse vil udsætte Regeringen for Fald.

— Imedens er Bænkene paa begge Sider af Huset blevne nogenlunde fyldte, og Forsamlingen har antaget et mere karakteristisk Udseende. Betragter vi Huset, ser vi de to mod hinanden vendende Skraaninger, hvori det er muligt at følge alle Trinene i en engelsk Statsmands Udvikling. Øverst sidder den

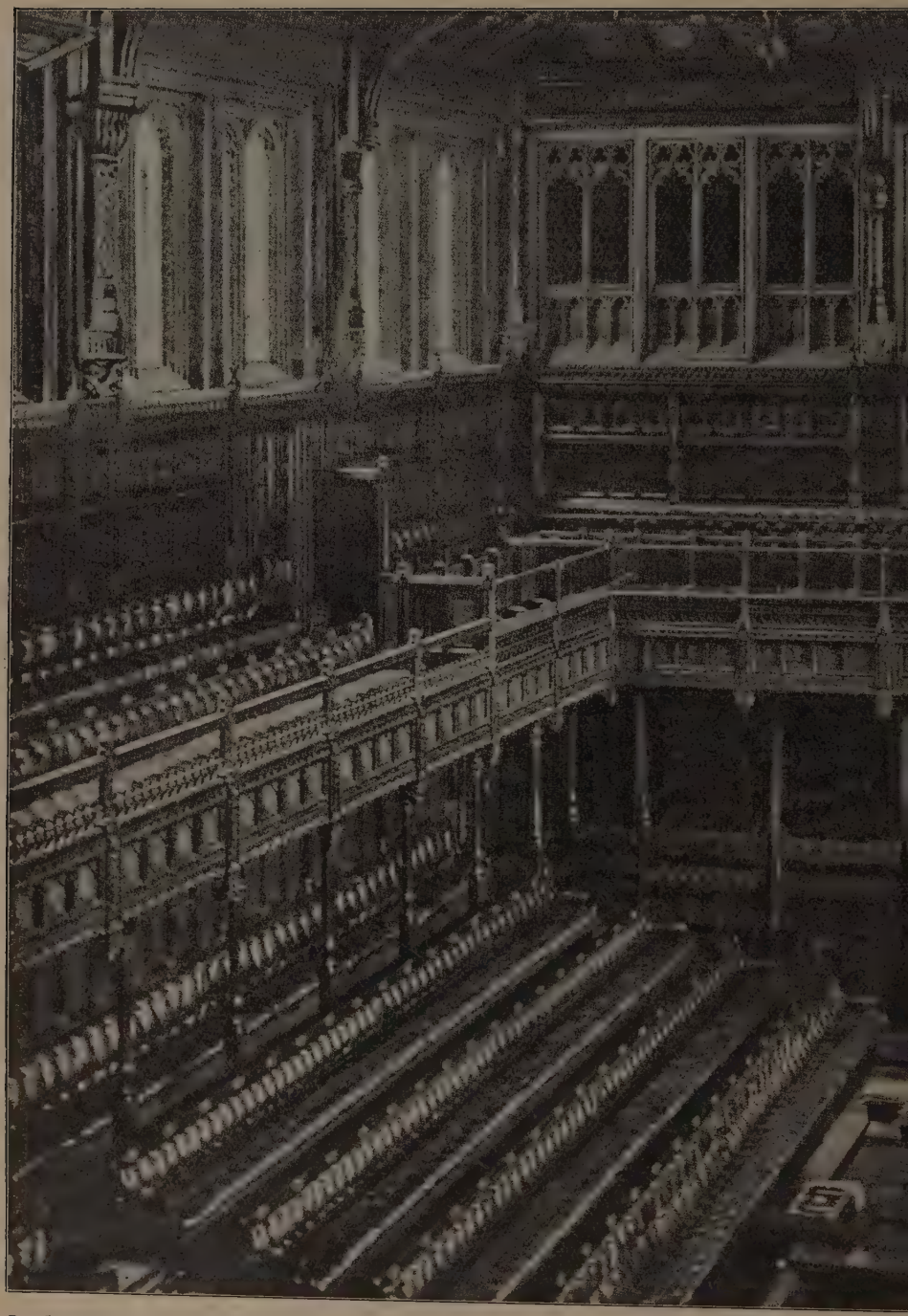

Det Indre af Underhuset. Øverst i Baggrunden Gitterlogen for kvindelige Tilhørere. Galleriet underneden (m
Egetræskasser. Tilhøjre for Stolen de 5 Bænke for Medlemmer af Regeringspartiet, tilvenstre for Stolen lige s
Oppositionens Førere. Galleriet foroven tilhøjre og -venstre er for Diplomati, Medlemmer af

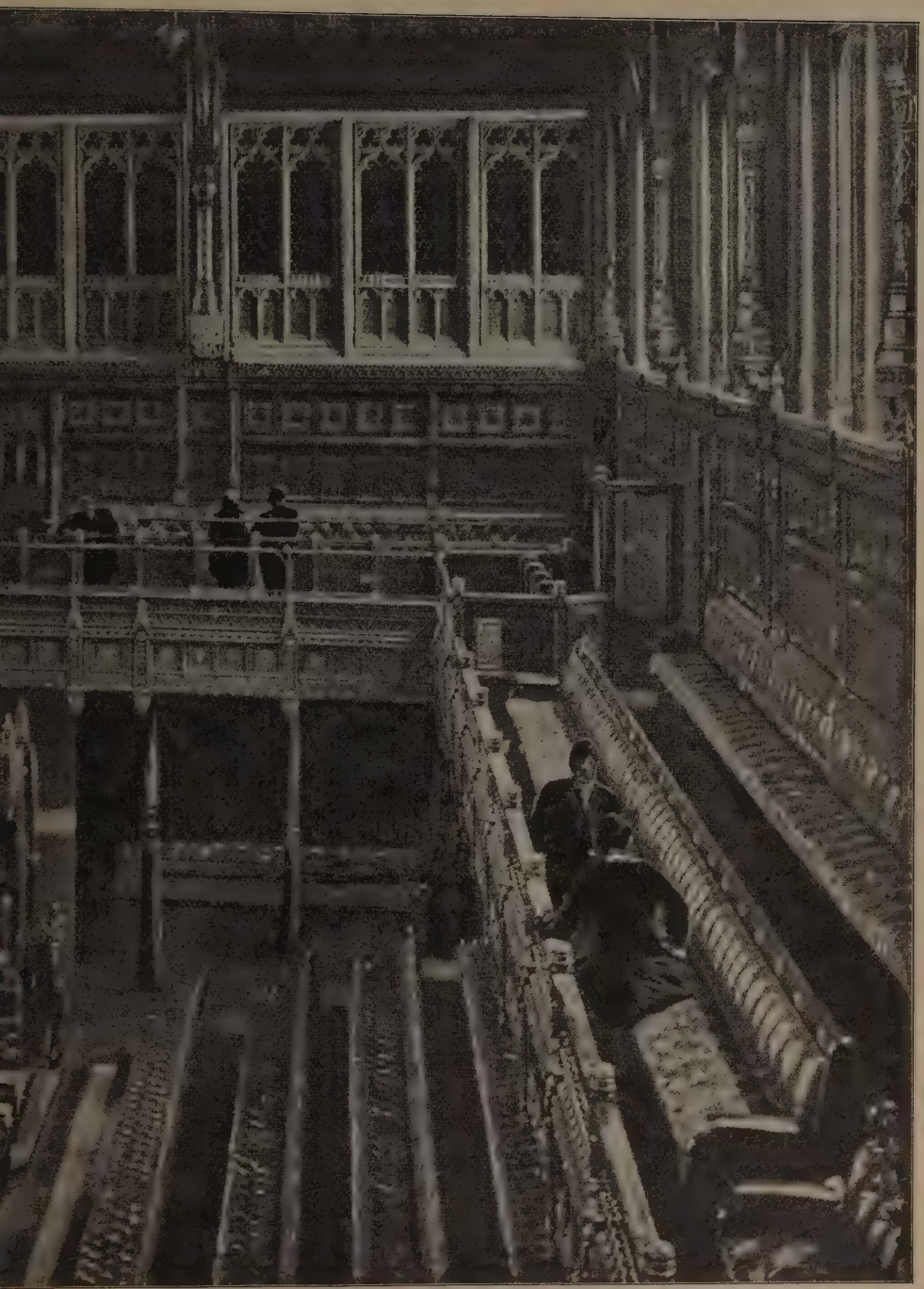

lige) er Pressens Galleri. Lige under dette ser man Speakers Stol. Foran Stolen Bordet med de to metalbeslaaede for Medlemmer af Oppositionen. Paa de nederste af disse Bænke sidder tilhøjre for Speaker Ministrene, tilvenstre Galleriet, der — usynligt paa Billedet — ligger lige over for Pressegalleriet, er Plads for Tilhørere.

unge, ukendte Repræsentant for en af Kresene i Norden, nederst en af Førerne, en forhenværende Minister, der maaske i Øjeblikket styrer lige hen mod Magtens Tinde. De øverste af disse Bænke har baaret mangen ung brændende Ærgerrighed, og kun de færreste af dem naaede det Maal, der her betegnes som en Plads paa Rækken nærmest Gulvet. Det mislykkedes for mange, men nu og da lykkedes det for en, af hvem man ikke havde ventet det. Deroppe paa den øverste Bænk rejste en ung Mand sig og holdt en Jomfrutale, der forekom de Tilstedeværende saa taabelig, at den blev modtagen med Skuldertræk og Latter. Ligbleg af Vrede satte Taleren sig, men pludselig sprang han igen op og raabte: Mine Herrer! Den Dag skal komme, da De hører, hvad jeg har at sige Dem! Og Dagen kom. Den unge Mand var Disraeli, senere Lord Beaconsfield.

Imedens har Oppositionen aabnet Fjendtlighederne mod Ministeriet, og kamplystne Medlemmer fra begge Sider af Huset krydser Klinger. Dog, Debatten er en Forpostfægtning, der i sig selv har ringe Interesse. Føreren for Oppositionen har forlangt en Afstemning, og den modsatte Side, der er sikker paa sit Flertal, men ønsker dette saa betydeligt som muligt, er i Øjeblikket beskæftiget med at forhale Afstemningen, til Whippen har samlet sine Folk. I den Hensigt overlades Ordet til et Medlem, hvis særlige Specialitet det er at tale uden at sige noget. Hans Navn er Burke, og hans Berømmelse i Huset stammer fra, at han engang har talt om Ingenting i 4 Timer uden dog et Øjeblik at fjerne sig fra Dagsordenen. Medens Burke udfoldede denne Veltalenhed, sendte Whippen et Ekstratog til Ascot, hvor 16 Medlemmer overværede et Væddeløb.

Ved et Tegn af Whippen sætter Burke sig. Medlemmerne er i Salen, og Afstemning er forlangt hos Speaker, der straks træffer de nødvendige Forholdsregler. Men i Westminster er det vanskeligt at foretage noget uden Sammenstød med Irerne. De knurrer i Baggrunden og stiller forskellige Spørgsmaal til Forret-

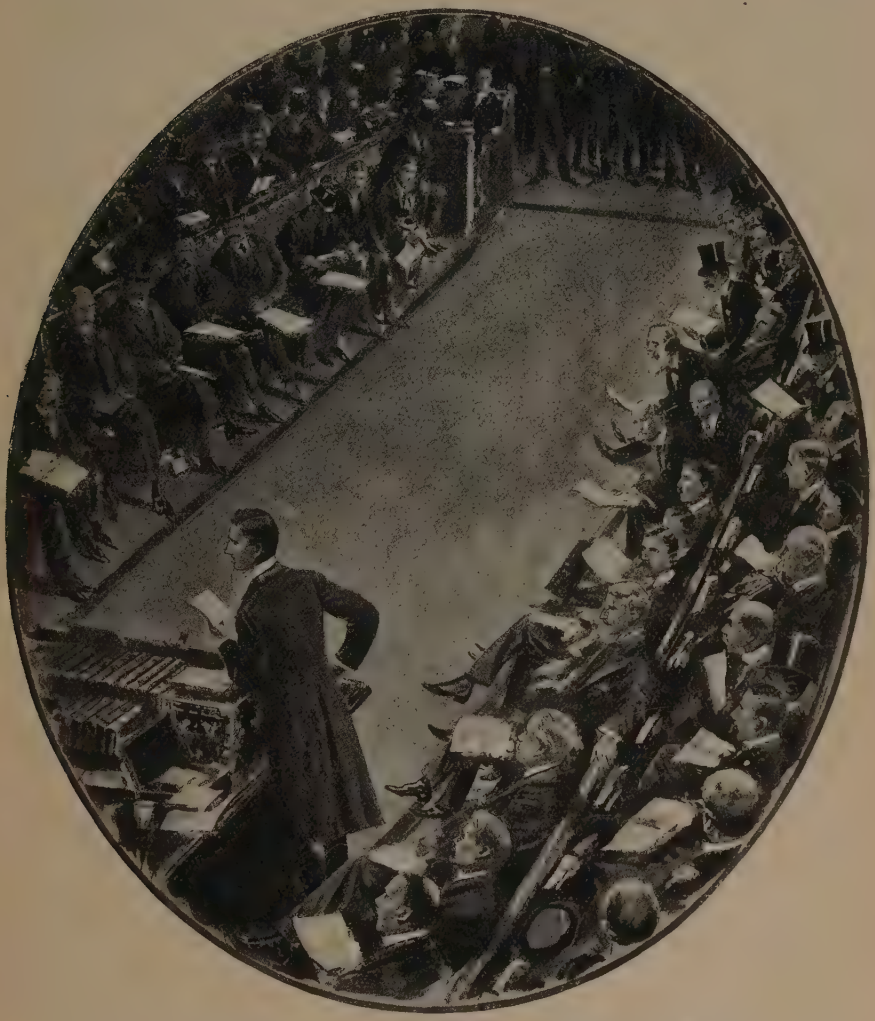

En Minister (den unge Chamberlain) har Ordet i Underhuset. Ministeren ses at læne sig til den Egetræskasse, der tidligere har været omtalt. Tilhøjre for Ministeren sidder Regeringspartiet. Tilvenstre Oppositionen.

ningsordenen. Det kommer til en Diskussion, og den er mærkelig, da Medlemmerne (naar de taler mellem Forlangendet om en Afstemning og dennes Udførelse) efter gammel Vedtægt skal tale siddende og med deres Hat paa Hovedet. Da Whipperne er barhovedede, og da Oppositionens Whip (en Søn af Gladstone)

ogsaa vil fremsætte en Bemærkning, maa han laane Sidemandens Hat. Men Sidemandens Hat er altfor stor. Den falder ned over Hovedet paa Gladstone, og hele Huset brister i en hjertelig Latter. Et Øjeblik er Partiintrigerne fejede tilside af den brede engelske Latterbølge, som meget oftere, end man antager, lyder gennem Parlamentet.

Naar en skriftlig Afstemning begynder, ringer de elektriske Klokker, hvad de netop gør i Øjeblikket, og samtidig stiller en af Clerkene et lille Timeglas paa Husets Bord. Det løber 2 Minutter, og næppe er det udløbet, før alle Døre omhyggeligt lukkes, og ingen Efternøler mere indlades. Det hænder, at man om Aftenen i Nærheden af Westminster ser en barhovedet ældre Herre, der med flagrende Lokker eller med Sveden perlende paa sin blanke Isse styrter afsted gennem Gaden til Forbavselse for Gaaende og Kørende. Foruden i Westminster ringer Klokkerne ogsaa i de nærmestliggende Klubber, og Herren, vi ser paa Gaden, er en M. P., der løber om Kap med Timeglasset. Det er hændt, at Medlemmer af Parlamentet under disse Forhold er blevne stoppede og anholdte af en Bobby, som troede, han havde at gøre med en Lovovertræder.

Naar Dørene er lukkede, foretages Afstemningen paa den Maade, at Medlemmer, der vil svare Ja, forlader Salen til den ene Side, Medlemmer, der vil svare Nej, forlader den til den anden. I Korridorerne, de passerer, optager Tællerne deres Navne, og samtidig med, at Medlemmerne gennem Salens modsatte Ende træder ind paa deres Pladser, modtager Speaker Afstemningens Resultat.

I det Tilfælde, vi her beskæftiger os med, er Oppositionen kommen i Mindretal, men Mindretallet er saa nær ved Flertallet, at Resultatet modtages med oppositionel Applavs. Hele Afstemningen er nok fremkaldt alene for at opmuntre Regeringens Modstandere ved et Valg, der netop i Dag finder Sted i Wales.

Det egenlige Møde begynder da omsider. Husets Clerk rej-

ser sig og oplæser den lange Dagsorden, i hvilken første Punkt viser sig at være Behandling af Budgettet. Men i samme Øjeblik giver Speaker et Tegn. Køllen lægges under Bordet, og selv rejser Speaker sig og gaar. Et ældre Medlem af Forsamlingen gaar samtidig op og sætter sig paa en Stol, der staar lidt lavere end Speaker-Sædet. Han leder nu Forhandlingen, og vi skal senere se hvorfor. Oppositionens Fører, Sir Henry Campbell-Bannerman aabner Talernes Række med et Foredrag om Marineministerens Budget. Udgifterne til Marinen beløber sig i Aar til 36,889,000 Pund Sterling og er siden sidste Aar stegne med 2,432,000 Pund Sterling. Sir Henry, der har begge Hænderne fulde af Papirer, tumler godt og vel en halv Time med disse Millioner. Han taler indtrængende, bedrøvet og rystet i sin Sjæls Inderste, han hæver sig til en Højde, hvor Stemmen aldeles ikke følger ham, og han truer ad Premierministeren, som komplet ligegyldig sidder foran ham og gennemløber et Brev.

Det er en finansiel Debat, vi overværer, og en Debat om Finanser er altid en Nydelse i Underhuset, hvor mindst et halvt Hundrede Medlemmer møder til Forhandlingen med en usædvanlig teoretisk og praktisk Indsigt. Underhuset, der er valgt af Skatteyderne, taaler ingen Indblanding i Afgørelser, der berører Statens Pengevæsen. Det folkevalgte Kammer hævder, at „Skattepaalæg ikke er indgaaet i den almindelige lovgivende Myndighed“ og altsaa ikke vedkommer Overhuset, og denne Paastand har Lorderne indirekte anerkendt, idet de nu undgaar at rejse et virkeligt Bevillingsspørgsmaal. Vedtager de en Lov, som er afhængig af en Pengebevilling, lader de i Forslaget Bevillingsspørgsmaalet trykke med Rødt; det betyder, at denne Del af Loven udelukkende er overladt til Underhusets Afgørelse. Paa den anden Side sender Underhuset den aarlige Finanslov op i Overhuset. Men det er kun en Formsag.

Saaledes bliver det da Underhuset, der alene bestemmer Skattepaalæg og Skatternes Anvendelse. Underhuset vaager over

Forholdet mellem Indtægt og Udgift, der i Slutningen af forrige Aarhundrede balancerede med omkring 100 Millioner Pund Sterling, men de sidste Aar er steget meget. I 1904 er det 134 Millioner Pund Sterling. Af Udgifterne har man ovenfor set den stærkt voksende Udgift til den engelske Flaade. I Løbet af en halv Snes Aar er dette ene Budget vokset med 20 Millioner Pund. Samtlige Udgifter til Armé og Flaade er i Øjeblikket 70 Millioner. Det er ca. 1 Pund og 12 Shilling pr. Hoved af Befolkningen eller ca. 8 Pund og 4 Shilling for hver engelsk Familie paa 5 Personer. Til Gengæld er Englænderne fri for den almindelige Værnepligt.

Naar Budgettet behandles, konstituerer hele Huset sig som Finansudvalg eller rettere som to Finansudvalg. Det ene af disse Udvalg kaldes *Committee of Ways and Means*, og til dette henvises alle Sager vedrørende Pengenes Tilvejebringelse, ny Skatter etc. Det andet Udvalg hedder *Committee of Supply*, og heri behandles særlig Pengenes Anvendelse, Bevillinger o. lign. Disse to betydningsfulde Udvalg har samme Formand, der vælges til denne fremragende Stilling for en hel Valgperiode og med en aarlig Løn af 2500 Pund. At Underhuset gaar ind i Committee of Ways and Means, betyder altsaa, at samtlige Medlemmer gaar i Finansudvalg. Ikke desmindre forløber Mødet i alt væsenligt som et almindeligt Møde, ja af visse Grunde vil det endog i Reglen blive livligere. I et almindeligt Møde maa samme Medlem ikke udtale sig mere end én Gang om samme Spørgsmaal, men i Finanslovmødet gælder denne Regel ikke. Det eneste synlige, der sker, er Speakers Bortgang. Formanden for Udvalget indtager Formandspladsen, men han sidder paa et lavere Sæde, og han bærer ikke Paryk.

Egenlig talt har Huset altsaa to Formænd, men den sidstnævnte kommer som saadan ikke Speaker nær i Anseelse. Speaker, der i sin Person repræsenterer hele Huset, er ved sin Ophøjelse til Formand traadt ud af det Parti, han tilhørte. Han

deltager ikke mere i Forhandlingerne, han stemmer ikke og beskæftiger sig aldeles ikke med Politik. Til Vælgerne i den Kres, han repræsenterer, og hvor han vælges uden Modkandidat, henvender han sig udelukkende skriftligt, og Henvendelsen vil endda være holdt i høj upersonlig Stil. Navnet Speaker stammer fra, at han oprindelig var Husets Ordfører hos Kongen. I vore Dage er hans Pligter andre. Først og fremmest er han Leder af Husets daglige Forhandlinger, og det er værd at lægge Mærke til, at han ikke har nogen Klokke og ikke sidder ved et Bord. Forsamlingen skal beroliges ved Synet af hans blotte Haand. Ingen skrevne Vedtægter vejleder ham i det daglige Arbejde, hvor han har Afgørelsen af mange delikate Spørgsmaal; han maa nøje kende Husets Traditioner og forstaa at handle i deres Aand. Som „Underhusets første Medlem" har Speaker en pragtfuld Lejlighed i selve Westminster. Bekendt er her hans rummelige Spisesal, hvor 137 tidligere Speakeres Billeder hænger paa Væggene og skuer ned paa den nuværende Ihændehaver af Værdigheden. Speakers Middage, hvor Ministre og Førere af begge Partier samles, nyder stor Berømmelse. Ved højtidelige Lejligheder viser han sig i Underhusets Guldkarosse. Hans aarlige Løn er 5000 Pund.

Ved et saakaldt *Tie,* det vil sige, naar en Afstemning i Huset har lige mange Stemmer for og imod, skal Speaker afgøre Sagen til den ene eller den anden Side. Det er et Tilfælde, som, saa langt man kan erindre, kun er forekommet 15 Gange. Et Tie hørte i gamle Dage til den pinligste af Speakers Afgørelser; senere er det blevet Sædvane, at han i dette Tilfælde stemmer med Regeringen.

— Men medens vi forvilder os ind paa Speakers Enemærker, har Sir Henry gjort sig færdig, og nu vender han sig med Stolthed og ser tilbage paa en nydelig Times Arbejde. Han har formindsket Englands aarlige militære Udgifter med 5 Millioner Pund Sterling. Og det er ikke tomme Ord. Som gammel Krigs-

minister ejer han den fornødne Sagkundskab, og han har Punkt for Punkt paavist, hvor Besparelserne og Indskrænkningerne kunde foretages. Og da Premierministeren endelig rejser sig og spørger, om Oppositionens Fører virkelig tror, at han, saafremt han styrede Landet, kunde gennemføre disse Omvæltninger, svarer Sir Henry:

„De kan jo gøre et Forsøg."

Nu var Lejligheden egenlig gunstig for Premierministeren til at svare Oppositionens Fører, men Klokken er $5^1/_2$, og et fremragende Medlem taler ikke paa denne Tid af Dagen. Mellem $5^1/_2$—6, naar det kunstige Lys fra Glasloftet blander sig med Dagslyset, og naar Flertallet af Medlemmerne strømmer ned til Tebordene, er den uheldigste Tid paa Dagen for en Parlamentstaler, og i denne Tusmørketime overlader de mere fremragende Politikere derfor ædelmodigt Salen til yngre og beskedne Medlemmer, der udelukkende taler for Valgkresen. Den Tid, paa hvilken man skal høre Førerne, er mellem 4 og 5 om Eftermiddagen og om Natten fra 10—12. Maaske synes det mærkeligt, at visse Medlemmer uden Hensyn til andre kan bestemme, naar de ønsker Ordet. Men i Underhuset indtegner Talerne sig ikke forud hos Speaker. Talerrækken sammensættes af Husets Whips.

Naar Talernes Række brydes, og det gør den ved Tetid, gælder det for yngre Medlemmer at strejfe Speakers Blik. Herved forstaas, at de skal tildrage sig Formandens Opmærksomhed, idet en anden Taler sætter sig. De unge Medlemmer springer op, et halvt Dusin ad Gangen, og løfter Hatten; og véd man, at enkelte af dem sidder med en Tale, som de møjsommeligt har sammenflikket og lært udenad, saa forstaar man ogsaa deres Sindsstemning, naar andre Talere, der har søgt de samme Kilder, bruger deres Billeder og Tanker. Lykkes det dem endelig at faa Ordet, maa det betegnes som et Held for dem, at Tilhørerantallet er reduceret til en Snes andre yngre Medlemmer,

der ogsaa gerne vilde tale, og en Stenograf, der forkorter Foredraget til en Trediedel. Ikke desmindre har det unge Medlem fremsat sin Opfattelse af den paa Dagsordenen foreliggende Sag, og i en fjern Provinsavis, som han personlig holder i Live, vil Talen næste Morgen fremtræde paa en saadan Maade, at man faar Indtryk af, at den har vakt en paafaldende Opmærksomhed i Lon-

Den saakaldte Parlamentsterrasse, der vender ud mod Themsen. Parlamentsmedlemmerne modtager her deres Damer til Te.

don. Aandfulde Bemærkninger, som Taleren glemte, da han havde Ordet, indtager deres fuldt berettigede Plads i Referatet. Man tør næsten antage, at det er optrykt efter hans Manuskript!

Det unge Medlem taler da, mens Livet pulserer i Westminsters Restavrationssal, hvor ærværdige Parlamentsmedlemmer galant hjælper de travlt optagne Piger med at skænke Teen. En opsparet Trang til Meddelelse er naturlig hos Mænd, der i flere Timer har siddet og hørt paa Andres Tale, og mens Teens krydrede Dufte fra Salen vælder ud i Korridorerne, drukner Teservicets klirrende Lyde i en lystig Summen.

Ved $6^1/_2$ Tiden vender Medlemmerne oplivede tilbage til Huset, og det er nu et ældre Medlems Tur at lege Himmelspræt med Millionerne. Paa de første Rækker sidder Whipperne og passer paa hinanden, og paa Rækken ovenover sidder et Par ansete Finansmænd, som omhyggelig opnoterer visse Punkter i Talerens Foredrag. Huset er dog endnu kun svagt fyldt, thi en Del af Medlemmerne er ikke kommen længere end til Forhallen, *The Lobby,* hvor der den følgende halve Time udfolder sig et Billede af engelsk Parlamentsliv, som hører til det mest besynderlige i hele Westminster.

Medlemmer af begge Partier, Ministre og Førere, der godt kan være heftige Modstandere i Huset, kommer Side om Side ind i Hallen og blander sig i den tætte Vrimmel, hvori hveranden Deltager er en kendt politisk Personlighed. I Salens Hjørner modtager Medlemmer Deputationer fra Provinserne; her er Folk, der kommer ind fra Jernbaneselskaberne for at „paavirke" og fra de politiske Klubber for at „lugte", og her er fremmede Magters Gesandter, Venner af Medlemmer, der har overværet Husets Møde, og mellem de snakkende, leende, alvorligt diskuterende Herrer blander der sig endogsaa et Par Lorder, der har fundet Overhuset for kedeligt, og en Del Damer, Medlemmers Hustruer og Døtre, der har været til den efterstræbte Te paa Parlamentsterrassen, og midt i denne brogede Trængsel ser vi en pragtfuldt paaklædt indisk Potentat.

Men den interessanteste Skikkelse i Lobbyen er den engelske Presses *Lobbyist,* en særlig Pressemand, der udelukkende besøger Lobbyen og i Timen efter Tetid indsuger de lette Blomstersafte, der i Morgen kondenserede og forvandlede til journalistisk Honning findes i hans Avis. Lobbyisten er en af de mærkeligste Figurer, det engelske Parlament har udviklet. Han er ikke egenlig Reporter, og skønt han kender alle ledende Politikere og veksler fortrolige Bemærkninger med dem, skriver han heller ikke Interviews. Hans Evne er gennem Smaaindtryk

at kunne slutte sig til, hvorhen de modstridende Strømme i Morgen vil føre et af de Lovforslag, som mange Mennesker følger med Interesse eller Bekymring. Det er ikke nok, at han kan forudsige, at Underskuddet paa Finansloven i Aar skal dækkes med en forhøjet Told paa en Nødvendighedsartikel. Hvad Publikum og hvad især de Handlende forlanger af ham er den store Hemmelighed, som ikke kendes af andre end af Medlemmerne af den „indre Ring“ i Ministeriet: om Tolden skal lægges paa Sukker eller Te.

Den bekendte „Lobbyist“, Journalisten Henry W. Lucy, der modtager Premierministeren ved sit Bord.

Den mærkeligste af nuværende Lobbyister er Henry W. Lucy, der de sidste Aar med stadig voksende Indsigt har behandlet Lobbyen. Hans smaa Artikler, *Parliamentary Notes*, er kendte af alle, der følger Stemninger og Tilstande i Westminster. De udmærker sig ved en fin Iagttagelse af Forhold og Personer og ved Forfatterens nøje Kendskab til Lobbyens Kulisser og til Medlemmerne personligt. En Lobbyist som Lucy indtager en betydelig social Stilling. Han fører et stort Hus og modtager selve Premierministeren til sine Middagsselskaber.

En Række Journalister har i Ly af Parlamentet faaet en betydelig Stilling, og det skønt Referat af Møderne endnu ikke er tilladt efter Loven. Underhusets Forhandlinger blev oprindeligt holdte hemmelige, og næsten alle Londons gamle Blade er blevne straffede, fordi de faldt for den uhyre Fristelse, det var, at bringe Meddelelser, som Publikum forlangte. En Hovedgrund

til Frygten for Offenlighed var Frygten for, at Publikum derved skulde faa direkte Indflydelse paa de daglige Forhandlinger. Det lykkedes dog senere Pressen at faa tiltvunget sig et Par Pladser i det midlertidige Hus, der byggedes efter Branden 1834, men lige op til 1870 var Adgangen for Referenter indskrænket til en Snes Pladser. Det næste Aar udvidedes Pressegalleriet, og der blev indrettet Pladser for 260 engelske Stenografer og Referenter, hvad dengang var tilstrækkeligt, men nu er meget færre Pladser, end Bladene har Brug for. De mest almindelige Westminster-Journalister er de saakaldte *descriptive writers,* der efterhaanden har svækket Englændernes Interesse for saadanne udførlige Referater, som skabtes af Times og Daily News. Den ny Retning i Journalistiken tilsigter efter fransk Mønster at give et Billede af Forhandlingerne, impressionistisk at oprulle Mødets vekslende Optrin. I denne Hensigt anvendes Midler, som tidligere var lidet kendte i den engelske Presse: Personbeskrivelser, Hentydninger til private Forhold, Billeder, der tegnes paa Stedet og ikke alene gengiver de enkelte Personer, men ogsaa og fortrinsvis en hel dramatisk Situation. Med Referenter, Descriptiver og Tegnere har de større Londonerblade nu 5—8 Medarbejdere i Parlamentet, Times alene har 18, hvoraf de 12 er Stenografer, men Times er ogsaa nu det eneste Blad, der ordret gengiver Ministrenes og Førernes Udtalelser. I Huset sidder 670 Medlemmer, men af disse er der næppe mere end 100, som den engelske Presse virkelig refererer. Det er de 100 Medlemmer, hvis Ord har Vægt. Men disse 100 inddeles atter af Bladene i 3 skarpt adskilte Grupper, de saakaldte „Tospalte Talere“ (Kabinetsministre og Førere), „Enspalte Talere“ (andre Medlemmer af Regeringen, Formænd for Udvalg etc.) og endelig „Halvspalte Talere“ (Mænd, der nyder særlig social Anseelse, Sønner af gamle Statsmænd etc.). Fra Presselogen er denne Inddeling gaaet ud i Publikum, og den overholdes saa nøje, at Medlemmer, hvis Stjerne er i Opgaaen, ved Deltagelse i et bestemt Lov-

arbejde gør sig fortjente til Forfremmelse fra den ene Gruppe til den anden — dog ikke uden efter en indgaaende offenlig Diskussion. Det hænder ogsaa, at et enkelt Medlem, som for Tiden det meget talende Wales-Medlem Lloyd-Georges, er Enspalte-Taler i den liberale Presse og Halvspalte-Taler i den konservative. Usædvanlige Evner og Udholdenhed er de nødvendige Forudsætninger for en Mand, der uden Rigdom eller Støtte af Familie alene ved sit Parlamentsarbejde skal tilkæmpe sig en Plads i første Række. Faktum er, at Parlamentet ikke rummer færre end 570 Medlemmer, som ikke nævnes af andre Blade end Times, der giver dem en Linie. Til Gengæld er det hændt, at der en Dag fra disse Stumme rejste sig en Mand, som ved en eneste Tale skød op gennem Huset som et Lys. Det var Tilfældet, da den 23-aarige Palmerston i 1807 holdt sin Jomfrutale i Anledning af den engelske Flaades Ekspedition til Kjøbenhavn. Enhver, der hørte ham, studsede over hans Ondskabsfuldhed, hans Takt og Humor. Men ikke alle berømte Statsmænd har vakt samme øjeblikkelige Opsigt. Betegnende er i saa Henseende et Referat i Morning Chronicle for den 21. Februar 1833, hvori en Jomfrutale fra den foregaaende Aften nævnes. Den paagældende Referent har ikke kun-

Et af de Borde bag Pressegalleriet, hvor Referenterne skriver deres Referat.

net glæde sig ved noget Seerblik. Han præsenterer den Politiker, der fire Gange skulde blive Premierminister, i følgende sløve Linier:

„Hr. Gladstone fremsatte nogle Bemærkninger, der ikke kunde høres i Pressens Loge.“

Til Husets smukke Sædvaner hører iøvrigt, at Medlemmerne er særligt overbærende med en Kollega, der første Gang fremstammer den frygtede Indledning: *Speaker and Gentlemen!* John Bright har tilstaaet, at han aldrig i sit Liv har rejst sig i Huset for at tale uden at føle Knæene skælve under sig, og Fremmede, der overværer en bevæget Parlamentsforhandling, vil ikke uden Overraskelse bemærke gamle Parlamentsmedlemmers Beklemthed, naar de begynder paa en større Tale. Den nuværende Premierminister, Balfour, kan være ligbleg, og Oppositionens Fører, Campbell-Bannerman, ryster ofte, saa han kun med Vanskelighed kan holde paa et Stykke Papir. Jo større Spørgsmaal der forhandles, jo stærkere er Bevægelsen, og i kritiske Tider — som under Homeruledebatten i Firserne — er den stegen til en utrolig Højde. Tilskuere til hine voldsomme Sammenstød — og blandt dem Forfatteren af disse Linier — har hen mod Slutningen af et Møde, der havde varet 28 Timer, set Gladstone synke ned paa en af Bænkene med Hovedet mod sit Bryst. Der blev stille, dødsstille, i den gennemvaagede, udmattede men endnu frygteligt ophidsede Forsamling, og i Stilheden knælede den store gamle Mand. Langsomt rejste han sig igen, og da var en forunderlig Forandring foregaaet med ham. Paa hans furede Kinder perlede Taarerne, men hans Øjne straalede med en besynderlig stærk Glans. Gladstone havde, forinden han holdt sin store afgørende Homerule-Tale, søgt Styrke i en Bøn til Gud.

Forskellige Forhold forener sig om at gøre en Talers Stilling vanskelig i Underhuset. Salen er ikke stor, og under en Debat er den i Reglen saa overfyldt, at den, der taler, har Tilhørerne lige ind paa Livet. Da Taleren yderligere har Ordet fra sin

Plads paa Skraaningen, har han ikke foran sig noget Bord, der kan støtte hans Personlighed. Han er paa engang meget omringet og ganske solo, og skønt han egenlig skal henvende sit Foredrag til Speaker, fører Forholdene det med sig, at han oftere henvender det til Medlemmerne paa den anden Skraaning, og hos disse Tilhørere, der er hans Modstandere, kan han ikke vente megen Opmuntring. De overhører hans træffende Be-

Besøgende, der venter for at faa Adgang til et Parlamentsmøde.

mærkninger, og har han en straalende oratorisk Periode, modtager de den med Gaben. Men pludselig er de lutter Øre og henrykte: Han har sagt en Dumhed!

Hos sine nærmeste endelig har det unge Medlem heller ikke megen Støtte. Han er uden Indflydelse i Partiledelsen, og Bifalds-Medlemmerne, der sidder paa de bageste Rækker og flittigt raaber *hears*, naar en af Førerne taler, paahører ham med Kulde. Alle Veje synes ham spærrede i dette sælsomme Westminster, hvor en ung Mand paa engang holdes nede af Fortiden og af Nutiden. Men disse Trængsler er en nødvendig Prøve for hans Karakter. Det Øjeblik er kommet, da det skal vise sig, om han mismodigt bøjer Hovedet og gør det eneste, han aldrig burde gøre: *tier*. Vejen opad gennem Parlamentet brydes dog alene

gennem det levende Ord. Carlyle sagde, at Tavshed er en Mands evige Pligt, og det er muligt alle andre Steder end i Westminster. Her er Tavshed Sølv og Tale Guld.

I Lobbyen, hvor vi staar, er Livet nu langsomt stilnet hen, og omsider ligger Forhallen ganske øde. Klokken er $7^1/_2$. Finansministeren har talt, og han er grundigt bleven imødegaaet af en Finansmand, der skræmmer baade Levende og Døde med umaadelige, lange Talrækker. Det er Middag, og Mødet udsættes for paa ny at blive genoptaget Kl. $8^1/_2$. Dørene flyver op og falder i, og Medlemmerne spredes i Husets Restavrationer, eller de forsvinder gennem Hovedudgangene for at dinere i Pall Mall. Adskillige af dem vil næppe vise sig igen i Westminster før hen ved Titiden. Begyndelsen af Aftenmødet er overladt til unge Medlemmer, og det er først i Tiden fra $10^1/_2$ til Midnat, at Partierne affyrer de store Kanoner: *The big guns.*

Mellem Eftermiddags- og Aftenmødet har vi da en Pavse. Vi skal benytte den til at kigge ind i det politiske Livs Kulisser, idet vi først skildrer, hvorledes en Kandidat til Underhuset gennem Valgets Naaleøje slipper ind i „Londons første Klub".

Et Valg i England er en Række imponerende Bevægelser, som det er vanskeligt at give nogen Forestilling om paa et Par Bogsider. Ca. 1400 Herrer bejler samtidig til Husets 670 Sæder, og de sparer herunder ikke paa højrøstede Løfter og Forsikringer. Flertallet af Kandidaterne er opstillet af de to vældige politiske Foreninger, paa hvilke hele Underhuset hviler: *National Conservative Union* og *National liberale Federation*, det er en Højre- og en Venstreforening, der selvfølgelig forholder sig til hinanden som Ild til Vand.

Der er 6 Millioner Vælgere at bearbejde, og hver Vælger forlanger som en Selvfølge en betydelig Mængde trykte Sager,

Valgopraab, Pjeser samt iøjnefaldende Valgplakater paa alle passende Mure i sin Fødeby. Desuden forlanger han, at Partiets store Talere personligt skal indfinde sig og tale til ham, og de store Talere efterkommer virkelig, saa godt de kan, Forlangendet. De er i travl Bevægelse i Hovedkvartererne, og Ekstratog bringer dem til Landets fjerneste Afkroge, hvor Meningsfæller modtager dem paa Banegaarden, og hvor de under Blomster-

Et Billede af det gamle Underhus.

regn fra Husene gaar op til Raadhussalen i Spidsen for de lokale Matadorer.

— En Englænder stemmer, naar han er 21 Aar, men uden Stemmeret er visse Dommere, Lorder, der har Sæde i Overhuset, og de episkopale og katolske Præster. Ved Valgkresfordelingen i 1883 fik de engelske Universiteter en særlig Ret til Valg af 9 Repræsentanter. Desuden fik England 465 Repræsentanter, Wales 30, Skotland 72 og Irland 103. Byer og Landdistrikter, der har fra 15—50,000 Indbyggere, vælger ét Medlem, har de fra 50—165,000 Indbyggere faar de to Medlemmer og derefter ét Medlem for hver 50,000 Indbyggere mere. Som For-

holdene har udviklet sig, er Irland blevet uforholdsmæssigt begunstiget af Valgloven. I vore Dage har en Irer nøjagtig dobbelt saa megen Stemmeret som en Englænder, og dette Misforhold maa, set fra engelsk Side, blive saa meget mere iøjnefaldende, som Flertallet inden for den irske Gruppe, ialt 80 Medlemmer, ikke lader nogen Lejlighed hengaa ubenyttet til at gøre Moderlandet Fortræd.

Paa Valgdagen har Kandidaten ikke Anledning til personlig at fremstille sig for Vælgerne. Afstemningen, der er hemmelig, begynder straks om Morgenen og slutter Kl. 8 om Aftenen. Stemmernes Optælling foretages af Valgformanden, Mayoren eller Sheriffen, og det er en særlig engelsk Sædvane, at Valgbrevene ikke prøves af Underhuset. Vælgerne kan indgive Klage over Valget og faa Sagen undersøgt af to Dommere, hvis Kendelse derefter forelægges Speaker. Denne er Højesteret, men føres der ikke Bevis for, at grov Bestikkelse er udøvet, hænder det sjældent, at han kasserer Valget.

Bestikkelser ved Valgene, der tidligere var almindelige, er nu vanskeliggjorte ved *Corrupt Practices Act* af 1883, der foreskriver, hvor stort Beløb en Kandidat til Underhuset maa anvende paa sit Valg. Adgangen til Parlamentet er herved bleven lettet for en Mand, som ejer mere Dygtighed end Formue, men ganske uden Anvendelse af Penge kommer han dog ikke ind i Westminster. Ved Valget i 1880, der var det sidste Valg, som foretoges før den nugældende Ordning, havde samtlige opstillede Kandidater en Udgift af 2 Millioner Pund Sterling eller 6 Shillings og 8 pence pr. Stemme. Men ved Valget i 1885 var Udgifterne gaaede ned til 1,026,646 Pund Sterling eller 3 shillings og 5 pence pr. Stemme. Endelig kostede Valget i 1892, hvor 1703 Kandidater var i Ilden, 1 Million Pund Sterling, og det blev oplyst, at enhver af de 670 valgte Kandidater havde udgivet 700 Pund. En Del af disse Penge anvendtes dog i lovligt Øjemed, til Valgformændene, til Valgkomitéer, Tryksager etc.

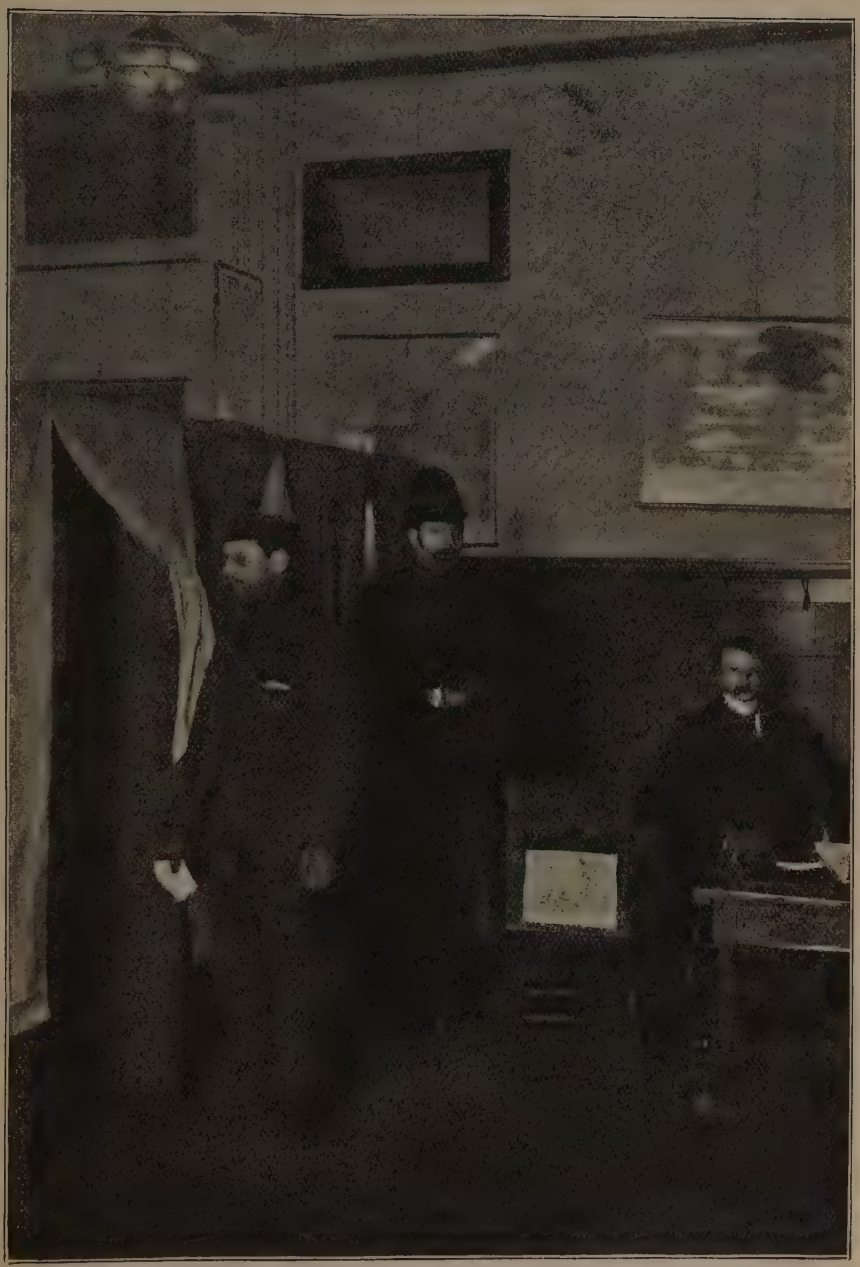

Ved Afstemningen til Underhuset. En Vælger gaar ind i det hemmelige Rum.

Men disse 700 Pund Sterling, der altsaa er at anse som officielle Udgifter, regner Parlamentsmedlemmerne selv for kun at være en Trediedel af deres samlede Udgifter. Hovedparten af Omkostningerne ved Valget anvendes til, hvad man i Valgsproget kalder at „amme Kresen", det vil sige til Forhaandsgratialer til Agitatorer og til Støtte af den lokale Presse. En engelsk Politiker, der tilhører et af de to historiske Partier, vil næppe komme ind i Parlamentet under Valgomkostninger paa ca. 2000 Pund Sterling.

Sædvanlig en Torsdag i Februar, om Middagen Kl. 1, samles Huset, men allerede om Morgenen ved Sekstiden indfinder de ny Medlemmer sig ved den store Indgang. Da Underhuset ikke har mere end 300 Sæder (og 100 Staapladser) til 679 Medlemmer, gælder det for Nyankomne i Tide at sikre sig en Plads, og næppe er Portene aabne, før disse Medlemmer galoperer ind og lægger deres Hat paa det Sted, hvor de vil sidde. Skønt egenlig et Medlem kan sætte sig, hvor det har Lyst, vil Nyvalgte dog af en naturlig Taktfølelse holde sig fra de nederste Bænke.

Desuden respekterer de som Regel de ældre Medlemmers faste Sæder samt Bænkenes Ydersæder, af hvilke flere er historiske og er gaaede i Arv fra Fader til Søn.

Samtidig foretages en besynderlig Undersøgelse af Parlamentets Kælder. En middelalderlig Procession, bestaaende af Husets højeste Embedsmænd, af Black Rod, Lord Chamberlain og 10 af Towers drabelige Beefeaters, stiger ned i Kælderrummene, som de undersøger ved Hjælp af brændende Fakler. Denne Undersøgelse blev paabudt, da Guy Fawkes under Jacob I havde gjort Forsøg paa at sprænge Huset i Luften, og i 300 Aar har Skikken holdt sig indtil den Dag i Dag.

Kl. 1 samles Medlemmerne i Huset, men Mødet er ikke officielt begyndt, før der er valgt en Speaker. Husets Clerk (en privat Embedsmand) indtager Formandspladsen, og Køllen bæres ind og lægges under Bordet. Speaker foreslaas af to Medlem-

Vælgere paa Gaden en Valgaften i London.

mer af Regeringspartiet, men foreslaas der en Speaker fra hver Side i Huset — som Tilfældet kan være, naar Speaker-Pladsen er vakant ved Dødsfald — kommer det til Afstemning, og ved denne er det Skik, at de to foreslaaede Speakere stemmer paa hinanden. Skulde Valget give Anledning til en Diskussion i Huset, er Clerken som midlertidig Speaker i den pinligste Forlegenhed. Han er ikke Medlem af Huset og maa ikke tale. I Stedet nikker han med Hovedet og peger. Lod han et Ord falde, vilde han berede Medlemmerne en ubehagelig Overraskelse.

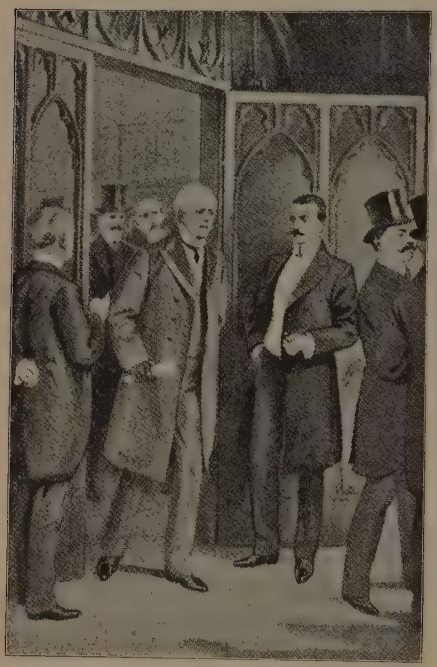

Medlemmerne paa Vandring ved en Afstemning.

Naar Speaker er valgt og har takket og er budt Velkommen af Partiernes Ledere, og naar han har indtaget sit Sæde, og hans Paryk som en Sølvpoppel lyser over Forsamlingen, lægges Køllen højtideligt op paa Bordet, og Medlemmerne af Underhuset kan nu gaa ind i Overhuset, hvor Kongen personlig oplæser Ministeriets Trontale. Men herom og om den mærkelige Udsending, Black Rod, skal nærmere tales i det følgende Kapitel.

Parlamentet, det vil sige Underhus og Overhus i Forening, aabnes da af Monarken i Overhuset, men samme Eftermiddag Kl. 4 aabnes Husene særskilt. Det vil sige, at Trontalen begge Steder læses op paa ny og paahøres af Medlemmerne med blottede Hoveder. Fra Regeringspartiets Side overlades det som særlig Ære to yngre, men ansete Medlemmer, hvoraf den ene repræsenterer en By-, den anden en Landkres, at foreslaa Re-

geringens Svar. Dette holdes i vage Udtryk og har som Regel ikke nogen politisk Betydning. En saadan har derimod i allerhøjeste Forstand den paafølgende Adressedebat, som Oppositionens Ledere aabner med at stille „Ændringer til Adressen". Debatten, i hvilken de bedste Talere og Taktikere har Ordet, og hvor enhver tænkelig politisk Manøvre anvendes, varer 10—12 Dage, og i Løbet af disse forekommer den uundgaaelige „irske Nat".

Er Ministeriet nu under Debatten kommet i Mindretal, indgiver det sin Afskedsbegæring, og Kongen kan derefter overlade til hvem, han vil, at sammensætte en Regering. Praksis kræver dog, at han overlader Lederne af Oppositionen i Under- og Overhuset at danne Ministeriet med Underforstaaelse af, at en af dem overtager Stillingen som Premierminister (en Stilling, der er skabt af Sædvane, men ikke kendes i Forfatningen). Den ene af de Tilkaldte, og vel som oftest det ledende Medlem i Underhuset, paatager sig Opgaven, og de følgende Dage breder en voksende Spænding sig fra Westminster gennem England til den fjerneste Koloni. Længe før det gamle Ministeriums Afgang har Bladene bragt fuldstændige Lister over ny Ministre; i Klubberne og paa offenlige Møder diskuterer man de forskellige Kandidaters Betingelser, og fra særlige Grupper i Huset lanceres opdukkende Ærgerrigheder, der kræver Løn for ydede Tjenester med Forbigaaelse af *the old gang*, ɔ: ældre Medlemmer, som allerede tidligere har siddet paa Ministerbænken. Oppositionens Leder, der har flere Kandidater til hver af Stillingerne, konfererer ivrigt med sine nærmeste Venner, og uden for hans Værelse i Westminster vrimler det med Partifæller, som kaldes ind til Konference, mens Spændingen er let læselig paa de Tilbageblivendes Ansigter. Reporterne forlader ikke Lobbyen, og Husets Korridorer, hvor Medlemmerne søger de mørkeste Steder, er fulde af Rygter, som Bladene meddeler i nye Oplag. Fra Klubberne i Provinserne indløber Tusinder af Breve og Telegrammer, hvori den ny Premierminister finder gode Raad

og grundig Vejledning, men han er mere end tilstrækkelig optagen af at faa Ende paa Krisen, hvor de politiske Synspunkter efterhaanden skydes tilside for Personerne. Det er det kritiske Øjeblik. De store engelske Partier har ofte slaaet Revner, naar deres ledende Medlemmer „fiskede efter Segl".

Omsider er da Ministeriet dannet, og det har fra alle Sider faaet en afventende kølig Modtagelse. De afgaaende Ministre, der under Krisen vedblivende har ledet Administrationen, kører ud til Windsor, hvor de afleverer deres Ministersegl til Hs. Majestæt, som et Par Timer senere lader Seglene gaa videre til de ny Ministre, der har foretaget samme Udflugt. Begge Ministerier kører i Ekstratog, der krydser hinanden ved Staines, og det hænder, at de her veksler et lille Nik.

Et engelsk Ministerium bestaar i Reglen af 50—55 Medlemmer, hvoraf de 15 danner *Kabinettet.* Af disse 15 er der atter 4, som kaldes „den indre Ring" og tager alle vigtigere Bestemmelser. Flertallet af de 15 egenlige Ministre tages af Underhusets Medlemmer, og enkelte Ministre, t. Eks. Finansministeren, kan ikke tages fra Overhuset. Officielt kalder Ministrene sig „Hs. Majestæts Tjenere", en Betegnelse, de t. Eks. bruger paa Indbydelserne til Ministermøder, men selvfølgelig staar de ikke i noget som helst Afhængighedsforhold til Kongemagten. Alle Stillinger med Undtagelse af Premierministerstillingen, som egenlig slet ikke findes, er lønnede. Premierministeren er dog i Reglen tillige Skatkammerlord eller Udenrigsminister. En særlig Stilling indtager Justitsministeren, der tillige er Overhusets Formand og som saadan har en Løn af 10,000 Pund Sterling om Aaret. Ved Hoffester gaar han foran alle engelske Undersaatter med Undtagelse af Prinser af Blodet, Hertuger og Erkebiskoppen af Canterbury. Premierministeren, der har udnævnt ham og kan afskedige ham, sidder under ham ved de kongelige Tafler. Lord High Chancellor (det er Justitsministerens Titel) kan se tilbage paa Lord High Chancellor'er lige op til Edward Bekenderen, og

Stillingen, der for Øjeblikket beklædes af Jarlen af Halsbury, forudsætter foruden høj Fødsel en Del Egenskaber, der ikke findes forenede hos ret mange engelske Politikere. Formanden

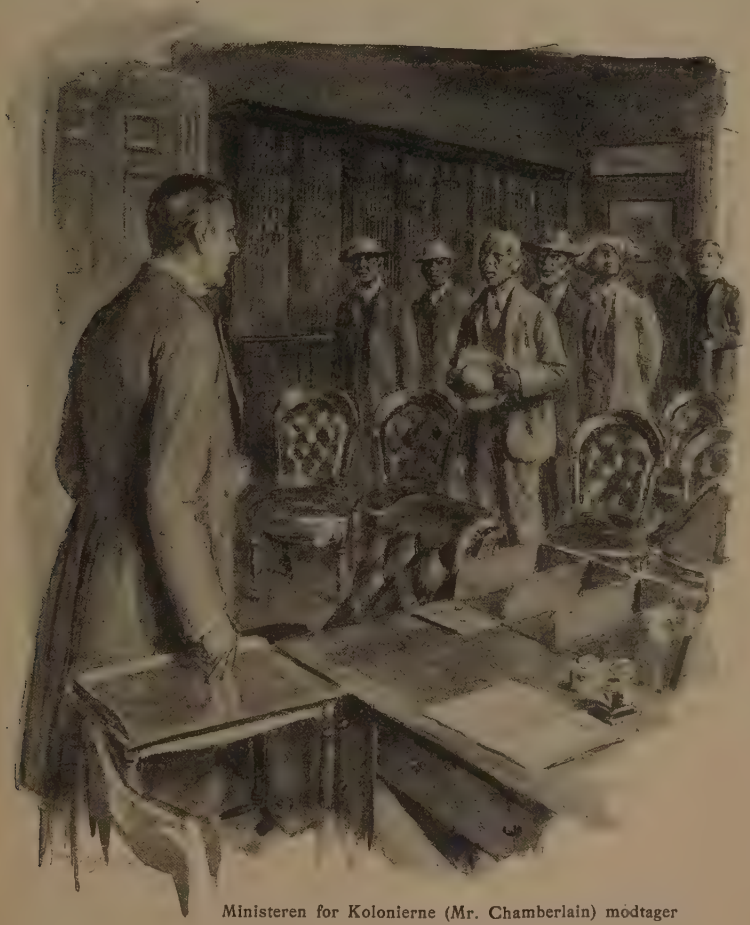

Ministeren for Kolonierne (Mr. Chamberlain) modtager en indfødt Deputation.

i Overhuset skal samtidig være Lord og Præses i Højesteret. Han maa altsaa være en af Englands mere fremragende Jurister. Fremdeles kræves det, at han er troende Kristen. Det forlanges nemlig, at han skal nyde Sakramenterne efter den engelske Kirkes Ritual.

Fem meget vigtige Medlemmer af Kabinettet er de fem *Secretaries of State* (Inden- og Udenrigsministeren, Krigsministeren og Ministrene for Indien og Kolonierne), der allesammen tages blandt Underhusets Medlemmer. De lønnes med 5000 Pund Sterling aarligt. Mærkeligt er det, at Marineministeren i Rang staar under Krigsministeren og lønnes med 500 Pund Sterling mindre. Samtlige Ministerlønninger beløber sig til 175,681 Pund Sterling, og naar Ministrene gaar af, faar de Pension. Et Medlem af Underhuset, der midt under en Samling optages i Ministeriet, maa lade sig genvælge i sin Valgkres. Premierministeren kunde ellers korrumpere Huset ved at gøre sine private Venner til Ministre. Nu skal Vælgerne billige hans Valg.

Det er et nervespændende, et ophidsende og sundhedsnedbrydende Arbejde at være engelsk Kabinetsminister og ganske særlig at være Ministeriets Chef. Premierministeren er tillige Underhusets Leder og bestemmer Dagsordenen. Foruden at han er Ihændehaver af et Ministerium, er øverste Tilforordnede med alle Englands Diplomater og Bevogter af engelske Interesser i fjerne Egne, skal han, saa længe Parlamentssæsonen varer, fra Kl. 2 om Eftermiddagen til Kl. 12 om Natten være i Underhuset, hvor Forholdene kræver, at han er saa grundig inde i ethvert fremlagt Lovforslag, at han paa staaende Fod kan optage en Specialdebat. Premierministeren staar i daglig Rapport med alle Lederne i sit Parti, han har en vis Hoftjeneste at udrette, idet han vanskelig kan udeblive fra Levéer og Hoffester i St. James og Buckingham Paladset. Han har daglig Bunker af Breve og Telegrammer, som han skal læse og besvare, og Hundreder af Mennesker at modtage, og endelig skal han efter Mødets Slutning ved Ettiden sende en intim Rapport til Kongen om den forløbne Dag. Mod Midnat vil man i Reglen se en engelsk Premierminister i Underhuset bøje sig over et Par hvide Blade, han har paa Knæet. Det er hans Fremstilling af Dagens Begivenheder, som han om Natten sender ud til Windsor. Disse af

Premierministeren i selve Parlamentet nedskrevne Rapporter omtales ofte, og det menes, at de engang i Tiden vil blive en Guldgrube til Forstaaelse af dunkle Forhold i den moderne engelske Historie. Alene Rapporterne fra Victoriatiden er 36

Køllebæreren og Speaker passerer Forsalen undervejs til Huset.

tykke Mapper, og af disse skal særlig Lord Beaconsfields ved deres Finhed i Opfattelsen være af den allerstørste Betydning.

Men Premierministeren har endnu en Opgave, der er den vigtigste af dem alle. Han skal gennemføre Love. I Frankrig vil en snild Politiker kunne holde sig paa Magtens Tinde ved Hjælp af blændende, ydre Egenskaber. Det er ikke nok i Westminster, hvor Sagligheden ganske anderledes træder frem i Forgrunden. Flertallet af de gamle politiske Navne — som Gladstone

t. Eks. — vækker meget mindre Forestilling om en Personlighed end om en Lov.

Og mærker man sig nu, hvor megen Modstand en Lov har at overvinde, før den er kommen gennem Parlamentet, og hvor ofte Love strander paa uanede Skær og Hindringer, saa har man først den egenlige Forstaaelse af Premierministerens Besværligheder. Ny Love forlanges af ham; skaffer han dem ikke, opløses hans Parti. Men til Fremstilling af Lovene har man givet ham en Lovmaskine, som han ikke kan arbejde med, saafremt han ikke ejer en ganske usædvanlig Viljestyrke, en stridig Udholdenhed og en enestaaende politisk Rutine. Han skal uden at tabe Overblikket med sikre, lynsnare Bevægelser styre de utallige, politiske Smaahjul, der har deres skjulte Plads i Parlamentet, og han skal meddele dem et bestemt Tempo og lede de mangeartede og modstridende Bevægelser hen imod et enkelt Maal.

Det er umuligt i faa Ord at gøre Rede for, hvor mange Vanskeligheder et Lovforslag har at overvinde, før det frelst kommer gennem Under- og Overhus. Her skal alene nævnes de forskellige Stadier, det har at passere paa sin i Sandhed tornefulde Bane.

Premierministeren eller en af hans Ministre har faaet Idéen til en Lov og forelægger den i Udkast for den indre Ring og dernæst for samtlige Kabinetsministre. Der er Stemning for at føre denne Lov videre, og Premierministerens Udkast sendes til en Kres af Lov-Eksperter, det vil sige gamle skarpsindige Jurister, der er særligt fortrolige med det engelske Lovsprog. Efter Maaneders Arbejde er Loven færdig og forelægges paa ny i et Ministerraad. Er Opfattelsen her den samme, anmoder Premierministeren Underhuset om Tilladelse til at forelægge et nyt Lovforslag. Samtidig refererer han dets Indhold, og dette fremkalder kritiske Betragtninger fra Oppositionens Fører. Men Tilladelse til at indbringe Loven gives, og Speaker spørger:

„Hvem indbringer den ny Lov?“

Ved dette Spørgsmaal rejser Premierministeren sig og nævner sit eget Navn og Navnene paa de af hans Kolleger, der er Medforslagsstillere. Speaker giver sit Samtykke, og Loven lægges straks paa Husets Bord. Dette foregaar paa den Maade, at

Politiske Foreninger drager gennem London paa Vejen til et Hyde Park Meeting.

Forslagsstillerne rejser sig og fulgte af deres Meningsfællers Bifald gaar op ad Midtergangen og overrækker Clerken en Rulle ubeskrevet Lovpapir, der er indlagt i et Pergament med Lovens Titel. Clerken læser Titlen, og Speaker spørger, hvilken Dag Loven ønskes til Behandling; denne Dag fastsættes. Man vil standse ved den Besynderlighed, at Ministeren ikke bragte selve Loven. Det skriver sig fra en Tid, da Trykningen af et Lovforslag gik langsommere end nuomstunder. Mens Loven blev

trykt, forelagde Ministeren Titlen. Parlamentet vaager over, at saadanne tilfældigt opstaaede Skikke bibeholdes. Fremmede kan smile ad dem; politisk har de dog en vis Betydning. Det lærer den Slægt, der lever, at her, hvor vi sidder, har et Parlament arbejdet i Aarhundreder.

Loven trykkes med alle Oplysninger og forelægges til næste saakaldte anden Behandling, og mens dens Indhold og Hensigter baade i Publikum og Pressen sætter Lidenskaberne i Bevægelse, kæmpes den store og afgørende Kamp i Underhuset. Ofte varer Behandlingen 8—10 Dage og ender med, at Oppositionen stiller Forslag om en eneste Behandling „idag om 6 Maaneder", men dette Forslag, som selvfølgelig er ensbetydende med Forkastelse, vises tilbage. Rundt om i Landet holdes samtidig Kæmpemøder, blandt hvilke det uundgaaelige Hyde Park Meeting med en halv Million Deltagere. Men dog synes det, som om denne Lov vil kunne trodse sig igennem Oppositionen, der iøvrigt ikke blot er Opposition mod Lovforslaget, men mod hele Regeringens Politik.

Fra anden Behandling gaar Loven til et af Husets staaende Udvalg, og to af disse er særlig vigtige for Lovarbejdet. Disse to er *Grand committee on Law Bills* og *Grand committee on Trade Bills*, der henholdsvis bestaar af 60 og 80 Medlemmer. Det er en Besynderlighed, at disse Udvalg ikke direkte vælges af Huset. De er valgte af et særligt Udvalg (committee of selection), der bestaar af Husets fineste politiske Hoveder, og hvis Opgave det er at sammensætte andre Udvalg. Alle Nuancer i Huset er da repræsenterede i det Udvalg, der faar Loven under Behandling, og skulde Loven yderligere kræve specielle Sagkyndige, vil Udvalget, der skal behandle den, midlertidigt blive forøget med 15 Medlemmer. De nævnte to Udvalg, der holder Møde daglig fra 12—4, har samme Forretningsgang som Huset, og blandt deres ledende Medlemmer findes adskillige, som nyder en særlig kvalificeret Westminster-Anseelse — en

Anseelse, der er ganske anderledes attraaværdig end den, et Medlem erhverver sig i de almindelige Husdebatter.

Men den Lov, vi omtaler, kunde ogsaa være af en saa afgørende Betydning, at Huset efter anden Behandling konstituerede sig som Udvalg og gik over til en Detailbehandling uden Speaker. I hvert Fald vil Loven forblive i Udvalget 2—3 Maaneder, og den vil blive gennemgaaet og diskuteret bogstavelig talt Ord for Ord. Ved Udvalgsbehandlinger af store Lovforslag i Parlamentet har man Eksempler paa, at der en Aften er blevet stillet over tusinde Ændringsforslag, som den ulykkelige Forslagsstiller har haft at modtage paa Tryk næste Dag. En fast Tradition for alle større Udvalg er en bevæget „Slagnat", der ender med Styrtebade i Westminster Badeanstalt og Frokost paa Parlamentsterrassen. Under disse Nattemøder, som hører til de største Besynderligheder i Westminster, bemærker man ældre Medlemmer, der sidder og sover omkring i Korridorerne, mens yngre og

Et Medlem, der har forsyndet sig mod Husets Regler og faar en Irettesættelse af Speaker.

kraftigere Kolleger hele Natten igennem boltrer sig i den hede Kamp.

Naar Loven endelig efter en 2—3 Maaneders Skærsild er sluppen ud af Udvalget, viser Speaker sig paany i Sædet, og Køllen ligger paa Husets Bord. Loven med alle dens Ændringer trykkes og underkastes en særlig Prøve, der i mange Tilfælde kræver en ny Tilbagesendelse til Udvalget, men endelig oprinder da den sidste og afgørende Parlamentsbehandling, der kan vare en Uge, og hvorunder Oppositionen, bistaaet af Presse og vældige Folkedemonstrationer, samler sig til en sidste, voldsom Modstand. Men Regeringspartiet staar fast, og Loven, der har sat saa uhyre Kræfter i Bevægelse, sendes omsider til Overhuset, hvor hele den her skildrede Række af Behandlinger foretages, men under en afdæmpet, højtideligere Form. Forandrer Lorderne Loven, vil den ofte dermed være strandet. Det kolossale Arbejde er spildt, og Kabinettet har forkortet sin Levetid.

Af denne hurtige Fremstilling af en Lovs Tilblivelse har man set et Glimt af Westminster i Bevægelse. Ministrenes Travlhed er febrilsk, og Travlheden meddeler sig til den Del af Husets Medlemmer, for hvem en Titel af M. P. (Member of Parliament) er andet end en attraaværdig Titel, som pynter bag et Navn. Et engelsk Parlamentsmedlem, der virkeligt og i Alvor vil tjene Samfundet, maa tage Vare paa sin Tid. Hver Morgen finder han en uhyre Stabel Papirer paa sit Arbejdsbord. Her er Lovforslag, Ændringer, Rapporter og — alle Medlemmers Rædsel — de store Blaabøger, hvoraf der aarligt omdeles 70—80. Han skal deltage i Udvalg og i Partimøder, han skal præsidere ved politiske Middage og gøre Forstudier til sine Taler, og han skal 10 Timer daglig være i Westminster. Hvorledes faar han Tid? Desuden skal han gennemlæse de 300 ny Love, som aarligt forelægges. Alene Brevene og de personlige Henvendelser, han modtager fra Klubberne, han tilhører, og fra sine Vælgere, er en besværlig daglig Byrde. Der sendes ugenlig 32,000 Breve og

19000 Telegrammer til Medlemmer af Parlamentet, og paa enhver Henvendelse til et Parlamentsmedlem venter Afsenderen et Svar. Mange af Brevene er Anmodninger om Tjenester, eller de er rene Tiggerbreve, men ogsaa de besvares. Et Parlamentsmedlems Tilværelse er usikker. Han har ofte set Partiet sejre paa samme Tid, som udmærkede Meningsfæller er bukkede under i Valgkampen. Hans Opgave er da paa engang at imødekomme Vælgernes lokale Interesser og at hævde Stillingen i et Underhus, der strengt kræver, at Medlemmet skal tilsidesætte lokale Hensyn til Fordel for sit Parti. Han tør ikke støde Førerne eller Whipperne. Men paa den anden Side føler han sig staaende paa sin Valgklubs Skuldre, og brister dette Fodfæste, brister hele Forbindelsen mellem ham og det politiske Liv.

Saa ligger han da paa evige Rejser ud til Vælgerne, der forlanger hans Nærværelse ved politiske Møder, Middage og Koncerter, ved Basarer, Blomsterudstillinger og Sportskampe. Han har ingen Løn som Parlamentsmedlem, ingen Teater- eller Jernbanebilletter. Hvad Stillingen derimod sikkert indbringer, er Bryderier, Ærgrelser og Udgifter, og dog er den Tanke ham saa uhyre fjern at træde ud af Parlamentet. Westminster beruser ham, giver Tilværelsen en forunderlig Dybde for ham. Her alene tæller Mandens Alder til hans Fordel, og naar han engang i Tiden livstræt skal bøje Hovedet mod Brystet, er det med Bevidstheden om, at han har levet to Mænds Liv.

Imedens er Middagspavsen forbi, og vi gaar atter ind gennem Westminster, der — fyldt af de elektriske Lysstrømme — ligger som en By med dagklare Gader og Pladser. Fra Porten i Westminster Hall, som Whippernes Underordnede bevogter, strømmer Medlemmerne hurtigt efter hinanden ind i Commons Lobby, der snart er lige saa overfyldt som om Eftermiddagen. Forsin-

kede Medlemmer kommer fra Teatrene og Klubberne, nogle øjensynligt ogsaa fra bevægede Folkemøder. Uroen fra et usynligt Folkehav synes endnu at bølge over dem. I Restavrationslokalerne sidder Medlemmerne diskuterende ved Likørglassene, i Gangene løber Bude og Sekretærer imod hinanden, og i Værelserne bag Pressegalleriet trænges en broget Vrimmel af Medarbejdere fra Londons Blade. Men mild og bredmundet staar Bobby i St. Stephans ottekantede Sal. Folk, der vil ind i Huset, kommer halsende og ulejliger ham med de samme Spørgsmaal, han har besvaret tusinde Gange, og stod han ikke saa urokkeligt fast paa sine 13 Tommer lange Støvlesaaler — og hvilke Saaler! — vilde de Fremadstormende vistnok i Aften vælte ham over Ende. Men i dette Hus, hvor alle Levende sætter Skulder mod Skulder for at vælte et eller andet, er Bobby Sindbilledet paa det Bestaaendes Kraft.

I Huset har imedens de Sagkyndige gennemgaaet et Regeringsforslag, der dog ikke har formaaet at lokke alle Medlemmer ind fra Restavration og Lobby. Luften er som sædvanlig ud ad Natten fuld af Rygter, og Gnidningsmodstanden i Sværmen har tilvejebragt et atmosfærisk Højtryk, hvori en Luftart, der er ejendommelig for Parlamentet, drager fosforgule Taagestrimer. Nu lyder en fint klingende Klokke, og fra Huset høres Ordet *division* (Afstemning), et Ord, der lynsnart flyver gennem Korridorer og Gange, springer over Gader og slaar ned i Pall Malls politiske Klublokaler, hvor det virker som en Eksplosion.

Klokken ringer over hele Westminster, fra Biblioteket til de fjerne Badekamre, og Medlemmerne af Regeringspartiet, der forvirrede tumler ned igennem Gangene, kaster meget sigende Blikke til hverandre og raaber: Overrumpling! Rygtet gaar, at Modstanderne har bestukket Cabkuskene paa Pladsen, saa Regerings-Whippen ikke, som han plejer, kan sende Vogne til de fjernere beliggende Klubber. At Rygtet er usandt, kan enhver med Lethed overbevise sig om, for der er en Overflod af Kuske,

som sidder og venter paa at løfte Pisken, men ikke desmindre gaar Rygtet videre og vækker almindelig Bestyrtelse. Regerings-Whippen farer omkring i højeste Oprør. Yngre Medlemmer afbryder Samtalen ved det lille Whiskybord i Hjørnet, og ældre Medlemmer forlader hastigt deres Skakbord. Paa et Minut er Huset fyldt, det fyldes yderligere, og endnu svinger Døren ud

Bekendte Parlamentsmedlemmer, der forlader Huset. I Forgrunden tilhøjre ses Balfour og Chamberlain i Samtale.

og ind for flere Medlemmer, der skyndsomst løfter Hatten, idet de styrter hen til deres Bænke. Fra Gulvet stiger en urolig Summen op mod Salens Glasloft og breder sig over Tilhørergalleriet, der er fyldt til Trængsel. Paa Front Bench sidder graanede Oppositionsmænd ganske stive, rugende over skumle Anslag, og lige over for paa Treasury Bench samler alle Øjne sig om Premierministeren, der knejser som en gammel klog Høne i Centret af sit Kabinet.

Nu viser det sig imidlertid, at Oppositionen slet ikke for-

langer Afstemning, den har blot villet forurolige Regeringen, og tydelige Tegn paa Skuffelse læses i ethvert Ansigt. Partierne sidder næsten fuldtallige lige over for hinanden, ikke skilte ved mere end en smal Luftsøjle, og i denne synes der at være en brændbar Gas. Skrækken for en Overrumpling, som slet ingen paatænkte, har paa begge Sider sat Lidenskaberne i Bevægelse, og den Bevægelse, der hersker i Huset, udtrykkes kun mangelfuldt af en skotsk Godsejer, der har Ordet for en ganske ligegyldig Bill. Man afbryder ham fra begge Skraaninger, og da det ikke hjælper, lukker Samtalen sig pludselig over Hovedet paa ham. Skotten standser og vender sig mod Speaker, men Speaker ryster ligegyldigt paa sit Parykhovede. Dog, Skotten forlanger Ørenlyd, og nu vender han sig direkte mod Speaker og anraaber ham om hans dyrebare Bistand. Det er et usædvanligt Skridt, og de Nærmestsiddende lytter, mens Speaker rejser sig og med mild Alvor afgiver den højtidelige Erklæring, at hans Myndighed ikke strækker sig videre end til at lade et æret Medlem tale. Spørgsmaalet om at blive hørt er derimod en Side af Sagen, som udelukkende angaar det ærede Medlem. Det er et Svar, som i al sin ironiske Urbanitet er Huset værdigt. Skotten tier og sætter sig, mens Speaker hilses af *cheers*.

Klokken er $11^1/_2$, og Betingelserne er tilstede for, at Aftenen skal ende med et Sammenstød. Den smidigste af Oppositionens Talere, Mr. Haldane, blotter Hovedet og udfordrer Premierministeren, og denne lader ikke længe vente paa sig. Det er netop paa den Tid af Natten, da en engelsk Premierminister holder en af de Taler, der skaber hans Berømmelse og sikrer ham en Plads i Westminster Abbedi.

Ministeren rejser sig og modtages med voldsomt Bifald af sine egne, og under Bifaldet synes han at vokse og faa Bevidstheden om sin uhyre aandelige og faktiske Magt. Med venstre knyttet Haand støttet fast til Køllen lader han Blikket glide op over Oppositionens Bænke. Han ligner Toreadoren paa en Arena,

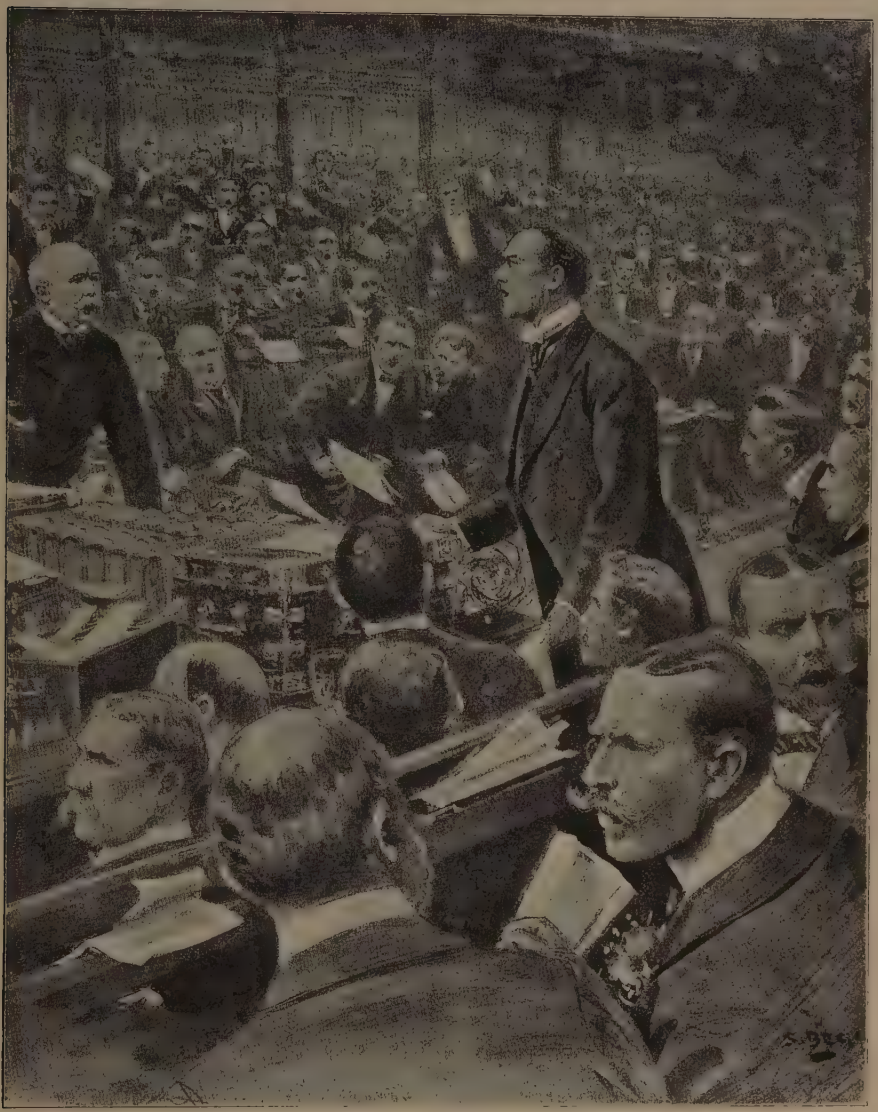

Et stærkt Sammenstød i Underhuset. Tilhøjre et Medlem af Ministeriet, tilvenstre Oppositionens Fører Campbell-Bannerman.

og Oppositionens Fører, der sidder lige foran ham med fremskudt Hoved, gaar lige lukt ind i Billedet som den med Hornene ludende Tyr.

Premierministeren taler, staaende midt imellem de to Partier, der sidder lige over for hinanden, nøjagtigt som de har siddet i Aarhundreder, mellem de to besynderlige Skraaninger af Ansigter, der snart er overskyggede af Vrede, snart er hvidtskinnende af mange Hundrede Smil. Premierministeren taler, og vækker han en Storm af Misfornøjelse paa den ene Side af Skraaningen, svares der med en larmende Bifaldssalve fra den anden. Men uberørt af Modstanden og Bifaldet taler Premierministeren, bidende og overbevisende, indtrængende og besværgende, tilsidst med en inderlig Varme, som var det hans aller sidste Ord. Nu ser vi et Billede af det engelske Parlament ved Nat! Premierministeren taler, og paa de lange, overfyldte Gallerier, der slynger sig i Salens Baggrund, arbejder Stenografer, Referenter og Tegnere. Det har Hast! Uret i Salens modsatte Ende viser 12, og alt, hvad der skrives og tegnes i Presselogen, skal om en Time være i Fleet Street og støbt i Bly.

Ordet skifter mellem verdenskendte Politikere, Balfour, Joseph Chamberlain, hans Søn Austen, Campbell-Bannerman, Lloyd George, James Bryce, Redmond, Charles Dilke, John Morley, den berømte gamle Jimmy (James Caldwell, der stemmer mod enhver privat Lov) og de begavede unge Medlemmer Churchill og Arthur H. Lee. Det er en Nydelse for Øjet blot at se dem tale, og i sig selv har deres Optræden en mere end politisk Interesse. De lærer os nemlig, hvad vi maa rejse til Westminster for at lære, at en Partidebat kan føres i den Tone, Englænderen kalder *gentlemanlike,* og at overhovedet politiske Spørgsmaal kan diskuteres med Overbevisning og Varme, uden at Diskussionen synker ned paa det Niveau, hvor saarende personlige Ytringer eller Godtkøbsvittigheder dækker over det manglende Argument. Og under denne Diskussion er Underhuset uvægerlig sin egen Herre. Dirigentens Klokke og andre ydre Midler, hvormed en Række Talere ellers aves, erstattes her af Husets stærke Traditioner og Medlemmernes politiske Kultur.

Klokken $12^1/_2$ slutter Mødet, og gennem Westminsters Gange lyder det besynderlige Skrig: „*Who goes home?*“ (Hvem gaar hjem.) Det stammer fra en Tid, da Londons Gader om Natten var farlige at passere, og da Parlamentsmedlemmerne gik hjem i Flok.

Nu holder der foran Udgangen Motorvogne og Ekvipager, men efter Sædvane staar Partiernes Førere et Øjeblik og samtaler paa den maanebelyste Plads. Fra Græsrabatterne, der bryder Asfalten, hæver sig Statuer af berømte engelske Statsmænd, Lord Beaconsfield, Jarlen af Derby, Lord Palmerston, Sir Robert Peel etc., som vel engang med bankende Hjerter fra dette Sted vandrede ind i Westminster. Uænsede og ukendte gik de gennem den mørke Port. Nu staar de der, til evige Tider ombølgede af den uvisnelige Hæder, Storbritannien ødsler paa sin uegennyttige Søn.

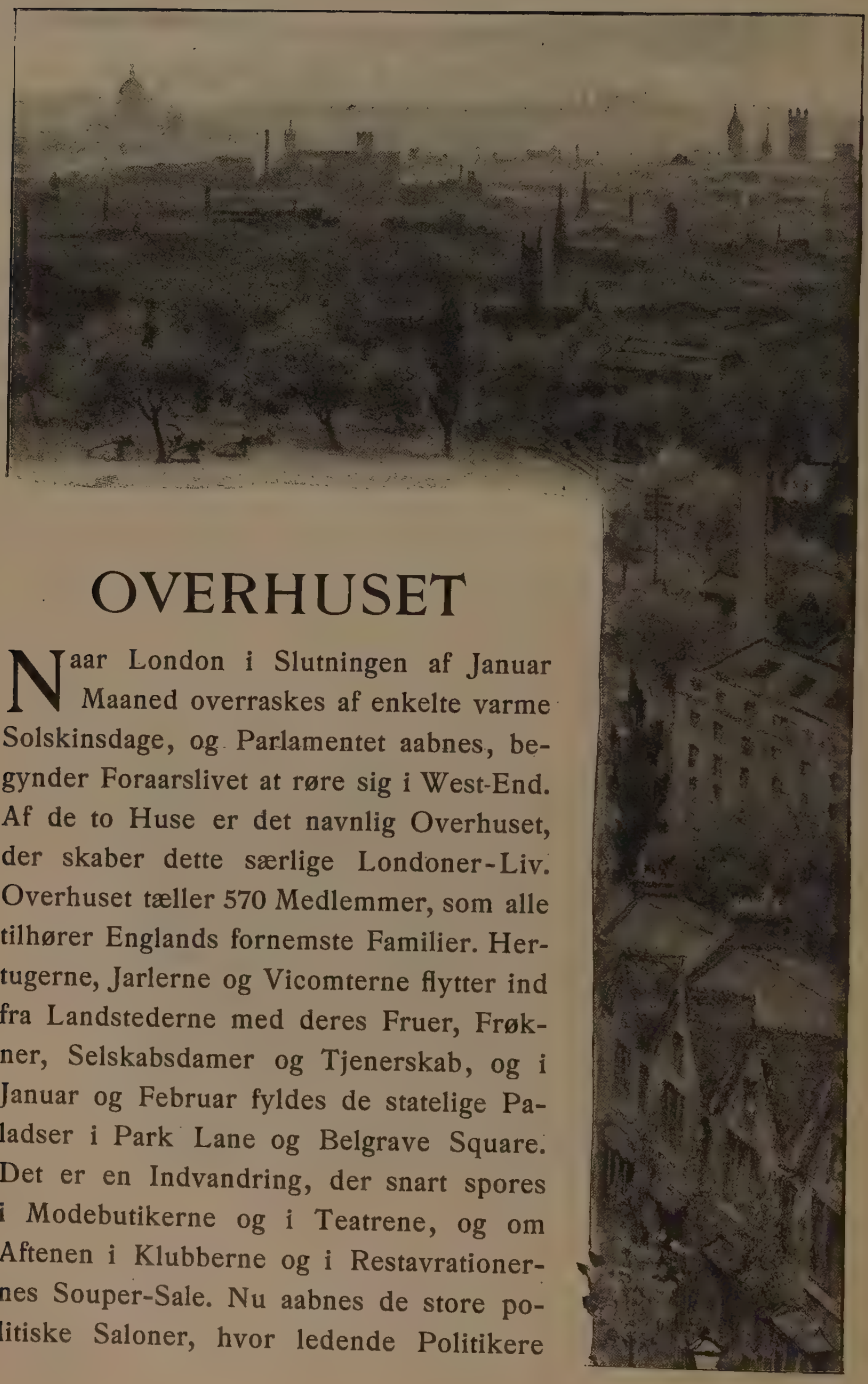

OVERHUSET

Naar London i Slutningen af Januar Maaned overraskes af enkelte varme Solskinsdage, og Parlamentet aabnes, begynder Foraarslivet at røre sig i West-End. Af de to Huse er det navnlig Overhuset, der skaber dette særlige Londoner-Liv. Overhuset tæller 570 Medlemmer, som alle tilhører Englands fornemste Familier. Hertugerne, Jarlerne og Vicomterne flytter ind fra Landstederne med deres Fruer, Frøkner, Selskabsdamer og Tjenerskab, og i Januar og Februar fyldes de statelige Paladser i Park Lane og Belgrave Square. Det er en Indvandring, der snart spores i Modebutikerne og i Teatrene, og om Aftenen i Klubberne og i Restavrationernes Souper-Sale. Nu aabnes de store politiske Saloner, hvor ledende Politikere

mødes og forbereder Samlingen. Premierministeren giver en Diner i Downing Street, og højtstillede adelige Damer kappes om at indbyde Mænd med politisk Indflydelse til deres private Middagsborde. Der er Lady Colebrooke, Stratford Place, som nuom-

En „Salon" i West-End.

stunder opretholder Traditionerne fra Lady Jerseys, Lady Palmerstons og Lady Waldegraves Dage. Værtinderne i disse Huse har præsideret ved historiske Middage, hvor store og alvorlige Spørgsmaal fandt deres Afgørelse. Et andet i vore Dage meget kendt politisk Hus er Lady Wimbornes, Wimborne House, hvor Gæsternes Antal er nøjagtig 80, og hvor de Indbudne er en Vrimmel af Politikere fra Parlamentets ledende Partier. Samtidig holdes Nattefester paa de kunstige Isbaner, og Teatrene

fordobler deres Anstrengelser. I Februar og Marts begynder de store Sportsstævner med Kaproning paa Themsen, Fodboldkampe ved Krystalpaladset og Hestevæddeløb i Epsom, og endelig aabnes Operaen i Covent Garden de første Dage i Maj.

Dog, vi befinder os endnu i Januar, og vi har ingen Anelse om Indholdet af Trontalen, som iøvrigt kun imødeses med ringe Spænding. Men af mange Smaategn spores det, at Luften er politisk ladet. Bladene bliver mere og mere krigerske, kendte Førere vender hjem fra Udlandet, og naar endelig Dagen for selve Aabningshøjtideligheden oprinder, foranstalter Kongens Staldmester i Gaderne en pragtfuld Generalprøve med den lange Række Guldkarosser, der skal køre de Kongelige til Parlamentet. Ved Prøven passerer Hestene en Brandudrykning med kimende Dampsprøjter, raslende Redningsstiger etc. Men Bladene, der bringer udførlige Beskrivelser af Generalprøven, forsikrer, at Støjen ikke har gjort mindste Indtryk paa de kongelige Trækdyr. Det er et godt Tegn.

Klokken $1^1/_2$ paa Aabningsdagen forlader Kongen og Dronningen Buckingham-Paladset og kører til Westminster, hvor begge Huse saa vidt muligt fuldtallige sidder og venter. Al Interesse knytter sig dog i Dag til Lordernes Forsamlingssal, „det forgyldte Hus“. Salen minder om Underhus-Salen, men den er elegantere dekoreret, og dér, hvor Speaker-Sædet findes i Underhuset, ser vi her en pragtfuld Trone med Guldstol og Baldakin.

Siddende paa Guldstolen skuer Kongen ned over en glimrende Forsamling, der bestaar af Ætlinge af Englands ædleste og navnkundigste Familier. Billedet er imponerende. Paa Gulvets første Rækker troner 2 Erkebiskopper og 26 Biskopper, og rundt om Biskopperne, der bærer straalende Ornater, ser vi Peers og Peeresses i Fløjl, Skarlagen og Hermelin. Englands historiske Dragter tager Kampen op med de moderne, ordensbehængte Uniformer og West-End-Damernes diamantbesatte Toiletter.

Det er en Rigdom og en Pragt!

Kongen, siddende paa Tronstolen i Overhuset, aabner det engelske Parlament.

Lord Chancellor (Overhusets Formand, der tillige er Justitsminister), knæler og overrækker Kongen Trontalen, som er skrevet paa en lang Papirrulle. Kong Edward modtager Papirrullen og siger strengt til Marskallen med den sorte Stav (Black Rod): Lad Underhuset komme! At Kongen efter gammel Sædvane udtaler dette Paabud som en Befaling, glæder og opmuntrer ethvert født Overhusmedlem. Det er en stor Dag.

Black Rod i pragtfuld Uniform, med Sværd ved Siden, i højre Haand den sorte Stav med Dupsko, i venstre sin guldbroderede, trekantede Hat, skrider nu ud gennem Korridoren, hvor Husets Betjente hilser ham med høje Raab: Black Rod! Black Rod! Han maa ikke komme bag paa Underhuset. Af denne Grund er det, han ledsages af de høje Skrig. Naar yngre Parlamentsmedlemmer opdager ham, er de tilbøjelige til at rejse sig, men ældre Medlemmer trækker dem hurtigt tilbage ned paa deres Sæder. Imidlertid er Black Rod standset et Stykke foran Speaker. Han bøjer sig temmelig dybt for Ministeriet og Regeringsbænkene og derefter — køligt — for Oppositionen. Endelig siger han med hævet Stemme:

„Lorderne, som med Hs. Majestæt Kongens Tilladelse skal aabne Parlamentet, udtaler Ønsket om *øjeblikkelig* at se de ærede Medlemmer af dette Hus."

Og straks forlader Speakeren sit Sæde og begiver sig, fulgt af Køllebæreren og Husets Medlemmer, ind i Overhuset. Køllen, der ikke maa bæres ind til Lorderne, efterlades ved Tærsklen. Naar Underhusets Medlemmer, eller dog saa mange af dem, der er Plads til, befinder sig foran Tronen, tilkaster Kongen dem et strengt Blik, og han gør mere end det: Til Overraskelse for alle Fremmede sætter han sin trekantede Hat paa Hovedet. Det er en Nydelse for Medlemmerne af det „fødte" Hus.

Den mærkelige Komedie fortsættes, uden at der i noget Ansigt spores Antydning af et Smil. Kongen læser Trontalen, der siges at indeholde „Hs. Majestæts egne Ord". Selvfølgelig er dog Talen skreven af Premierministeren, forhandlet i et Ministerraad og derefter forelagt Hs. Majestæt til Underskrift. Med Hensyn til sit Indhold er den delt i tre Partier. Det første omhandler udenrigske Forhold og er tiltænkt begge Huse. Det andet angaar Skattevæsnet og fremsættes under Tiltalen *Gentlemen of the House of Commons*. Det er til Underhuset. Sidste Stykke af Talen endelig berører Begivenhederne i Kongefamilien og op-

læses under Tiltalen: *My Lords and Gentlemen!* Det er til Lorderne. Hele Trontalen, der slutter med Paakaldelse af den almægtige Guds Omsorg, er som Regel affattet i et rædsomt Engelsk. Lord Beaconsfield alene satte en Ære i at skrive en mere stilfuld Trontale. Som en Besynderlighed kan nævnes, at Føreren for Oppositionen Aftenen forinden har faaet Talen udleveret. Selvfølgelig har han skyndt sig at understrege de svage Punkter, som under den paafølgende Adressedebat skal danne Grundlaget for hans Kritik.

Aabningshøjtiden er forbi, og Kongeparret, fulgt af Prinsen af Wales og Prinser og Prinsesser, forlader Huset gennem to Espaliers af nejende Peeresses. Bladene vil bemærke, at Dronningen, der bærer Diamantkronen, er den smukkeste af Damerne, og det er ingen Overdrivelse.

Naar Underhuset ved Begyndelsen af en Valgperiode har valgt en Speaker, indkaldes denne til Overhusets Besegling. Det er en Udflugt, der giver Anledning til et meget mærkeligt Optrin, i hvilket Hovedpersonen er Overhusets Ceremonimester, den tidligere nævnte Black Rod, der i Øjeblikket er en forhenværende General.

Lorderne sidder forsamlede, naar Black Rod med sin sorte Stav i Haanden langsomt skrider hen mod Underhusets Indgang. Her opdages han af Betjentene, der straks løber foran ham og raaber: Black Rod! Han nærmer sig Døren, men Underhusets Embedsmand, Sergeant at Arms, iler skyndsomst hen og smækker den i for Næsen af ham. Black Rod, som kigger gennem en kunstigt frembragt Sprække, beder bønligt om at komme ind. Men før dette hans Ønske opfyldes, maa han gennemgaa et Krydsforhør om sine Hensigter, og under alvorlig Opmærksomhed fra Forsamlingen rettes Spørgsmaalene til ham og besvares af ham gennem den samme Aabning i Døren. Naar Krydsforhøret er tilende, lades Black Rod ind og beder dybt bukkende Speaker om at komme over til Lord Chancellor.

Fremmede, der overværer denne Scene, trækker paa Smilebaandet, og dog rummer den en dyb Alvor. Black Rods Pønitensegang fra Tronstolen til Speaker peger paa et historisk bekendt Optrin i 1642, da Karl I, ledsaget af Adelsmændene, brød ind i Underhuset og lod fem af dettes Medlemmer gribe og fængsle. Aar efter Aar skal Englænderne mindes om dette kongelige Lovbrud, der væsenlig bidrog til at knække Tronens og Adelens Overmagt.

Der sidder 570 Lorder i Overhuset, og har man set, hvor travlt de har med Aabningsfesten, bliver man Dagen efter dobbelt slaaet over deres Mangel paa Beskæftigelse. I Underhuset er 40 Medlemmers Nærværelse nødvendig, for at en Forhandling skal være mulig. Fordringerne er mindre strenge i Overhuset, der kan forhandle, naar tre Lorder er tilstede. Til Afstemninger kræves 30. Møderne begynder Kl. $4^1/_2$, eller rettere: Paa dette Tidspunkt kommer Lordkansleren ind i sort Kappe, Knæbukser, Sko med buklede Sølvspænder og stor Paryk. Han ledsages foruden af sin Skygge, Black Rod, af Køllebæreren, der bærer Køllen, samt Pungbæreren, der i en lille Pose holder Englands Segl (sædvanlig ligger der dog kun en Sten i Posen). Lordkansleren, der for Tiden er den rundmavede Jarl af Halsbury, gør ikke noget meget imponerende Indtryk, naar han i dette Optog kommer ind og sætter sig paa den berømte Uldsæk. Halsbury var en fremragende Advokat, som Salisbury i 1885 gjorde til Lordkansler, idet han samtidig gav ham Peersværdigheden. Uldsækken, han sidder paa, er en af Overhusets mange Besynderligheder, et karmoisinrødt, ottomansk Sæde, der ved sit Navn skal minde om de Dage, da Ulden endnu var almindelig Handelsvare i England. Lordkansleren har altsaa ikke noget ophøjet Sæde. Til Gengæld kan han i Modsætning til Speaker deltage i Forhandlingen. Blot maa han, naar han taler, fjerne sig et Stykke fra Uldsækken. Det betyder, at han ikke udtaler sig paa Husets Vegne. Da han er Medlem af Regeringen, vil han

selvfølgelig altid hævde dennes Synspunkter. Iøvrigt har Lord Chancellor som Leder af Forhandlingerne i Overhuset mindre Myndighed end Speaker. Naar to Lorder samtidig rejser sig for at tale, kan han end ikke dømme dem imellem. Vil den ene af

Kong Edwards *privy council*, der er sammensat af ansete Politikere.

dem ikke godvillig sætte sig, maa Afgørelsen overlades til Huset. Medlemmer af Underhuset begynder deres Tale med at vende sig til Speaker og sige: *Mr. Speaker!* Lorderne vender sig mod Forsamlingen og siger: *My Lords!*

I andre Henseender minder Lordernes Hus om Underhuset. Medlemmerne er delte i to Partier, der ligesom i Underhuset sidder hver paa sine fem Bænke, henholdsvis tilhøjre og tilvenstre for Lord Chancellor. Men modsat Underhuset findes der

her paa Gulvet foran Uldsækken de saakaldte *cross benchs* med Plads til Prinsen af Wales (der er Medlem), Hertugen af York og andre Prinser af Blodet. Paa Resten af Bænkene sidder de politiske Løsgængere. Ved Regeringsskifte bytter Partierne Plads i Salen; alene Medlemmerne paa Midterbænkene forbliver siddende, og ligesaa gør *Lords spiritual* (Biskopperne). De øvrige Lorder, der som Modsætning til Gejstligheden kaldes *Lords temporal,* er inddelte i Prinser af Blodet, Hertuger, Markiser, Jarler, Borggrever (Viscounts) og Baroner. Egenlig skulde de anbringes i Huset, ordnede efter deres Fødsel, men Rangforordningen overholdes ikke undtagen ved Parlamentets Aabning.

Møderne i Overhuset begynder om Eftermiddagen Kl. $4^1/_2$ og varer i Reglen et Kvarter. Et vigtigt Spørgsmaal kan lægge Beslag paa Lorderne en Time, og Lidenskaberne skal være i meget heftig Bevægelse, for at Mødet skal trække ud til Kl. 7. Af Parlaments-Sæsonens 8 Maaneder er Overhuset de første 6 Maaneder, medens store Lovforslag forhandles i Underhuset, sysselsat med rene Smaating. Det er først i Juli og Avgust, naar Samlingen nærmer sig sin Afslutning, at en uhyre Mængde betydelige Love og derimellem en Finanslov paa 145 Millioner Pund Sterling væltes ind i Overhuset. Saa hænder det, at Lorderne et Øjeblik gribes af en frygtelig Travlhed, men Tiden, der er dem beskaaren, umuliggør enhver virkelig Behandling. Og da yderligere en Del af Lovene er Bevillingslove, paa hvilke Overhuset faktisk ikke har den mindste Indflydelse, og da Lorderne endelig ogsaa længes efter deres Landsæder, saa lader de staa til og fremmer Sagerne med ungdommelig Begejstring.

— — Lord Chancellor har imedens sat sig paa sin Plads, Uldsækken, men Mødet begynder ikke straks. En værdig Lord kommer hen og faar en Sladder med Husets Leder, der ligeglad sidder og svinger sine korte Ben. Medens Underhuset strengt vaager over, at der — bortset fra Sergeant at Arms og to Clerke

— ikke kommer nogen Fremmed ind i Salen, tager Lorderne det mindre nøje. I Overhuset sidder ikke blot tre Clerke (med Parykker), men i selve Salen ser vi Telegrafbude, der overrækker Lorderne Telegrammer, og yderligere opdager vi blandt Medlemmerne fire fem Herrer i Kontordragter. Disse Herrer er Stenograferne fra *Hansard* (The Parliamentary Debates). Der findes ikke nogen officiel Rigsdagstidende i Parlamentet, og uden

Unge Lorder kommer kørende til Huset.

Hansard vilde Historieskriveren savne en paalidelig Kilde til Studiet af Parlamentsforhandlingerne. Hansard er et Værk, som selvfølgelig vokser Aar for Aar. Det tæller nu over 500 tykke Bind, hvoraf de første 36 indeholder et udførligt Resumé af Parlamentsforhandlingerne fra Middelalderen til 1803. Dette Aar begynder Hansards stenografiske Referater af de større Taler, man kan sige af Englands politiske Historie. Foretagendet, i hvilket *Times* er økonomisk interesseret, og til hvilket det leverer Stenografer, opretholdes af en betydelig Kres af Abonnenter, der betaler 5 Guineas for en Samling. Talere, der ønsker det, kan faa en Korrektur af deres Foredrag. I saa Fald mærkes dette med en lille Stjerne. Ministre og Førere refereres ordret, andre Medlemmer reduceres til $^2/_3$ og ganske unge Medlemmer til $^1/_3$.

Hansard, der i Omfang kan sammenlignes med *Peking Gazette*, har afslaaet Statens Støtte. Det er et privat Foretagende, og uafhængig af de vekslende Regeringer er det vokset og blevet en Institution.

Klokken er $4^1/_2$, og Lord Chancellor kan aabne Mødet med Iagttagelse af det akademiske Kvarter. Der er ca. 100 Lorder og Biskopper tilstede, og Salen med Tronen, Vinduesmalerierne, de blinkende Vaabenskjolde og de røde Sæder gør et livligere Indtryk, end man havde ventet. Hvad der yderligere skaber Liv og Farve i Billedet er de elegante Damer, der ikke — som i Underhuset — sidder indespærrede bag Tremmer, men har Sæde dels paa Længdegalleriet, dels — hvor mærkeligt det end lyder — i kokette Loger i det egenlige Hus. Galante Lorder rejser sig og underholder de statelige Peeresses, som smilende trakterer Værterne med Pebermynte.

Vi lader Blikket glide hen over Lordernes Forsamling, og hvad vi ser ved en nøjere Betragtning er et Selskab af karakteristiske Personligheder, som mere eller mindre bærer en gammel Adels ydre Anstandsmærker til Skue. Alle Aldre er repræsenterede, fra ældgamle Hertuger og Jarler til ganske unge Lorder med Ansigter, der endnu ikke er mærkede af noget Tankearbejde og maaske heller aldrig bliver det. Der er egenlig intet andet fælles hos disse Mænd end deres Selvfølelse. Man kan se paa dem, at de er rige, og at de ikke frygter for at blive fattige. De velstaaende iblandt dem tjener saa meget i en Time, at en større engelsk Familie kunde leve deraf et Aar.

En Vrimmel af skarpt skaarne Typer fængsler Øjet i „det gyldne Hus“. Her er nu den gamle stive Lord, man kender fra de engelske Billedgallerier. Sidst saa vi ham hænge mellem støvede Billeder i et Slot i Edinburgh, midt i en Forfædrerække, der spændte fra Victoria-Tiden til Korstogene. Denne Lord, der er en alvorlig Kristen, tror for vist, at Gud er Englænder. Paa den anden Side af Kanalen har han aldrig været, og han

kender — og anerkender — ikke Verden Syd for Landsend. I øvrigt er han hæderlig og brav; han vil det Bedste i enhver Sag; og i politiske Spørgsmaal bestemmes han paa nydelig Maade af sit gamle ridderlige Frisind.

Vidt forskellig fra dette Medlem er den stramme *Duke,* der aandeligt og legemligt er skrumpet ind til Ben i Indiens Militærkaserne. Fyldt med Standshovmod, borneret og uden Mulighed for Udvikling gik han til Kolonierne, hvor han i høje Militærstillinger lagde en genial Uduelighed for Dagen. Efter lykkeligt overstaaede Kampe med fredelige Folkeslag, der aldrig nogensinde havde fortrædiget England, vendte han, bedækket med Ordener og Lavrbær, tilbage for at tjene Fædrelandet i Tronens Nærhed.

Paa samme Bænk sidder den gamle ligeglade Lord, der rager op over Forsamlingen med blank torpedoformet Isse og lange hvide Øretotter. Han har store engelske Øjne, der under de spredte Bryn, som ligner flagrende Sommerfuglevinger, giver ham et sangvinsk Udseende. Mange Pariserophold og lystige Dage i Cairo og Monte Carlo har trukket fine og dybe Rynker fra Øjenkrogene bagud og fra Næseroden nedefter paa den smilende Oldings Aasyn. Han deltager i Forhandlingerne med ungdommelig Iver og taler glædesstraalende om Ting, han ikke har Begreb om. En lille kvindelig Sirfugl kaster hemmelige Blikke ned til ham fra en Sideloge. Maaske er det hans Datter. Ingen spørger ham, for alle Lorderne, ja, selv *Lords spiritual* (Biskopperne) kappes om at lukke Øjnene for hans Smaafejl.

Paa Bænken nærmest dette glade Skud paa en af Adelens ældste Stammer bemærker vi en yngre Herre, en Derby-Lord af landligt Ydre med vældig Underkæbe, Tyrehals og Tærskerkarle-Lemmer, en grov Skikkelse i upaaklageligt Redingote. Under to Aars Studieophold paa Sportspladserne i Oxford indlagde han sig Navnkundighed ved *Ragging* (Mishandling af Studenter, der t. Eks. ved at være flittige opfører sig simpelt).

Han blev vist bort fra Universitetet og gik til Cambridge, hvor han næste Aar ved Kaproningen paa Themsen besejrede Oxford. Han har ikke indtaget sit Sæde i Overhuset, fordi det morer ham, men fordi hans Forfædre har siddet der. Han blander sig ikke i Forhandlingerne, men afgiver sin Stemme for ethvert sundt Tilbageskridt.

Mageligt henstrakt i et Sofahjørne sidder den unge overforfinede Lord, askegraa og gennemhullet af Laster. Med en angelsachsisk Energi, der heller ikke fornægter sig i Dekadencen, har han sat en fyrstelig Formue overstyr, og som Resultat af overraffinerede Livsnydelser, der har slappet ham legemlig og aandelig, befinder han sig nu paa Randen af den fashionable Anarkisme. Han nærer en dyb Foragt for alt, hvad der er gammelengelsk, og ganske særlig for det gamle engelske Køkken. Tanken om en Roastbeef fylder ham med samme Rædsel som Tanken om en *Bill*.

En iøjnefaldende Modsætning til disse Typer er en Kres af Medlemmer, som fuldt ud er værdige til den almindelige Tiltaleform i Huset: „Min noble Lord!“ Om enkelte af dem kan man sige, at de har arvet deres Forfædres berømte Navne uden Forfædrenes Evner til Bedrifter, men mange af dem er dog sundt tænkende fædrelandssindede Adelsmænd, som vilde gøre sig gældende i alle Forhold, og i Grev Rosebery og Hertugen af Devonshire (tidligere Markis'en af Hartington) ejer Huset to af det politiske Englands fødte Ledere. Den aandfulde og kloge Greve og den tunge og mere konservative Hertug, der for Tiden begge er menige Medlemmer af Overhuset, vil alene i Kraft af deres Anseelse og Statsmandsevner paany komme til at spille en Rolle i Englands politiske Historie.

Det er iøjnefaldende, at adskillige af Lorderne ikke hører til den fødte Adel. Det gælder f. Eks. om en Mand som den tidligere Finansminister Georg J. Goschen, der er af jødisk Herkomst og oprindelig var Forretningsmand. Han taler nu, naar sær-

lige finansielle Spørgsmaal staar paa Dagsordenen, og han er et af de fornemste Eksempler paa, hvorledes Englænderne fordomsfrit fører Mænd fra andre Samfundslag og Racer ind i Overhuset og derved opretholder dettes Anseelse. En Forsamling, der ejer et Trekløver som Rosebery (liberal), Devonshire (unionistisk) og Goschen (konservativ) vil altid formaa at lægge et tungt Lod i den politiske Vægtskaal.

Lord Rosebery.

Forhandlingstonen mellem Lorderne indbyrdes er præget af en særlig fornem Hensynsfuldhed, der viser de Tilstedeværendes fuldendte formelle Dannelse. En Lord, der henvender sig til en Modstander, vil ufravigelig først hædre denne i stilfulde Vendinger, og det er forbavsende, saa det engelske Sprog, der ellers synes at savne Høflighedsformer, kan blive smidigt ved en saadan Lejlighed. Med mange Udtryk for Beundring betegner Taleren sin Modstander. Han priser ham for Lærdom og Retsind, og han beklager dybt, at han i Øjeblikket skal være nødt til at være uenig med en kær Kollega, paa hvis Meninger han i Reglen sætter den største Pris. Ældre Lorder kan ogsaa i disse Høflighedsudtryk, der er saa karakteristiske for Huset, berøre rent private Forhold, saasom Naboskab af Godser eller Sammentræf i Udlandet.

Paa en Fremmed, der er fortrolig med demokratiske Parlamenter, gør denne Tone et behageligt Indtryk. Ejer Overhuset ikke andet, saa ejer det sin egen fine Form. Og den kan ikke efterlignes eller overføres til Udlandet. Dertil hænger den for nøje sammen med Lordernes fremskudte Stilling, deres Standsfølelse, Verdensmandsoptræden og gammelengelske Ridderlighed. Man hører dem ikke, uden at man tilsidst misunder dem adskillige Egenskaber, som, overførte paa andre lovgivende For-

samlinger, vilde kvalificere et æret Medlem til Betegnelsen: „Min noble Demokrat!“

— Det er tilstrækkelig bekendt, at Overhuset tillige er Englands Højesteret, og at Huset daglig dømmer i indviklede juridiske Sager og godkender eller omstyrter engelske Dommeres Afgørelser. Men har Lorderne da juridisk Indsigt? vil man spørge. Det store Flertal af de juridiske Sager, der forelægges Overhuset til Afgørelse, kræver Forstaaelse af Lovene og en Skarpsindighed, som dog sjælden findes uden netop hos en Jurist af Rang.

Tanken har været, at en Borger, der troede sig forurettet, kunde henvende sig til og faa Oprejsning i den ene af de lovgivende Forsamlinger, og oprindelig begyndte Overhuset ogsaa sine daglige Møder som Højesteret. Men da alle Ikke-Jurister mellem Lorderne af nærliggende Grunde udeblev fra denne Del af Mødet, lod man i 1876 den retslige Side af Husets Virksomhed overgaa til Lord Chancellor, Justitsministeren og Husets Formand og fire saakaldte *Lords of Appeal in Ordinary,* det vil sige fire fremragende Jurister, der optoges i Huset som Baroner, dog uden arvelige Sæder, og med 6000 Pund Sterling i aarlig Løn.

Denne Ret holder Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag sine Møder fra $10^1/_2$—4 i Husets Forsamlingssal. Møderne, der er at betragte som Møder i Overhuset, er offenlige, og Fremmede, der overværer dem, vil samtidig se et Glimt af Westminster. At faa en Sag indanket for Domstolen koster 500 Pund. Hver af Parterne kan lade to Advokater tage Ordet, men Vidner føres ikke, og Domstolen bistaas ikke af en Jury. Dommen, der er inappellabel, afsiges i Overhusets almindelige Møder og betragtes som Husets Dom.

Naar Parlamentet slutter i Avgust Maaned, kaldes Underhuset, ligesom ved Aabningsfesten, over i Overhuset, hvor Titlen paa de i Løbet af Samlingen vedtagne Love oplæses og

gennem Kongen eller hans Minister modtager Kronens Samtykke. Det er en Besynderlighed, at dette Samtykke som Erindring om Normannertiden endnu gives paa gammelt Fransk. Gælder Samtykket et af Regeringens egne Forslag hedder det: *Le roi le veult.* Er Talen om et privat Forslag siges: *Soit fait comme il est désiré.* Men nægter Kongen at undertegne Loven, bruges Formen: *le roi s'avisera* (Kongen vil betænke sig). Siden 1692, da William III. først modsatte sig, men senere stadfæstede en Bill om Valgperiodens Varighed, har ingen engelsk Konge benyttet sin Vetoret. „Kronens Samtykke" er da som saa mange andre Skikke i Parlamentet en ligegyldig Formalitet.

Det er denne Formalitet, vi overalt har mødt paa Vandringen gennem Westminster. I Ly af den har Folket maalbevidst og myndigt lagt sin stærke Vilje ind i en Forfatning, som er fuld af Huller, vag i sine vigtigste Bestemmelser og i de afgørende Punkter langt fra Nutidslivets Krav. Ved en besindig Ledelse og navnlig ved urokkeligt at støtte sig til Fortiden har engelske Statsmænd erhvervet Goder, der har kostet Nabolandene store Ofre. Maaske var disse Statsmænd, hvis Navne stille lyser over Westminster, prægede af mere sund Dømmekraft end af Heroisme, af mere Forudseenhed end af blindt Held. Men netop derfor gik det altid fremad. Ved Kløgt og ikke ved Mod hævede de en Nation til enestaaende Frihed. Den ydre dybe Ærbødighed, Folkets Repræsentanter endnu viser Overhus og Konge, hænger nøje sammen ikke blot med Folkets Kærlighed til Traditionerne, men ogsaa med en besynderlig engelsk hyklersk Uvilje mod at bryde fuldstændigt med bestaaende Former. Englænderne vil ikke offenligt vedgaa, hvad der er sket i England siden Pitt den Ældres Dage. Den dybestgaaende Revolution, Historien kender, skjuler de med stor Omhu, og hvor det ikke gælder Bevillingsmyndigheden og Skatteydernes Penge, indbilder de sig selv, at de endnu lever i et Kongerige og ikke i en faktisk bestaaende Borgerrepublik.

— — —

Dermed slutter vi vort Besøg i Westminster — det eneste Sted i London, hvor London bliver mindre. Hinsides Byen har vi øjnet England, og hinsides England de uhyre vidtudstrakte Besiddelser, der er Londons mægtige Opland og Westminsters politiske Fundament.

Tower Bridge.

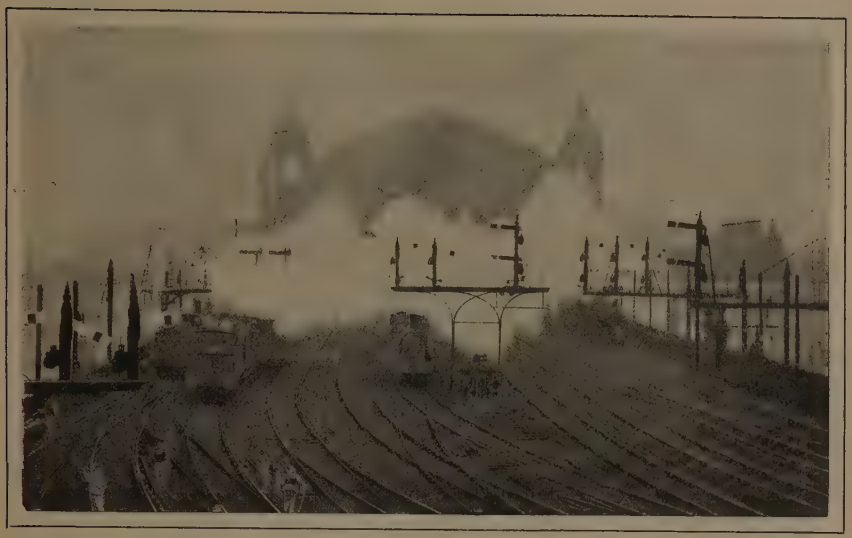

SLUTNING

At kende London er at kende Londoneren. Der er i London en nøje Overensstemmelse mellem Institutioner og Mennesker, mellem Hjem og Mand. Det er ikke nogen Tilfældighed, at denne tunge, solide Hovedstad er bygget af Englændere. Hvert Hus i den udtrykker en Række Egenskaber hos det tunge, solide, engelske Folk.

Det er ikke Kundskab, der skaber Englænderen, det er Opdragelsen. Skolerne i England er daarligere end Kontinentets, men Resultatet er bedre. Stoffet i Eleverne maa da være et andet. Engelske Universitetsgrader giver ikke den Studerende Adgang til Statsembeder. Læger og Sagførere faar deres Uddannelse paa Fagskoler. Opdragelse er et, Kundskabstilegnelse noget andet. Med Opdragelsen vil Englænderne ikke fabrikere en Embedsmand, de vil udvikle et Menneske — og et Menneske, som senere i Livet kan blive en Gentleman.

Englænderne er praktiske Statshusholdere; de indprenter de Unge Respekt for alt, hvad der er Eksistensmiddel. En Englænder bliver alvorlig, naar Talen falder paa Erhverv. Det en-

gelske Ord *fortune* betyder baade Formue og Lykke, og Ordet *Business* udtrykker mere end Forretning, det indeholder Ordet *busy* (travl). Englænderne har en enestaaende Evne til at faa noget ud af alle Forhold. Deres religiøse Følelse omsættes til Velbehag ved Livet, til Godgørenhed og Barmhjertighed, medens den hos os altfor ofte løber ud i sentimentale Følelser, hos Latinerne i overdreven Paakaldelse og Bøn.

En syg Arbejder modtages paa et Hospital.

Englænderne er praktiske, men dog med en vis Begrænsning. De er oprindelige og selvskabende og føler ingen Trang til Efterligning. De nærer Uvilje mod alt, hvad de ikke selv har opfundet; det forklarer, at de i det daglige Liv er hemmede af saa mange gamle Indretninger (f. Eks. i Husene af Skydevinduet og de rædselsfulde Ildsteder). Det engelske Folk er ikke som det amerikanske et Forsøgsfolk. Ofte kommer derfor Englænderne bagefter. De er besindige. Til Gengæld undgaar de at gøre dyrekøbte Erfaringer.

Hvor vi saa kommer i Verden, er Menneskene paavirkede af de klimatiske Forhold, og Forskellen mellem Englændere og Vestevropæere maa føres tilbage til Forskellen mellem Klimaet i England og paa Fastlandet. I England med den tilslørede, mørke Himmel er Sanseindtrykket længere om at sætte Lege-

met i Bevægelse end i Lande med tørre Luftlag. Her giver Mennesket efter for enhver Paavirkning. Til de langsommere engelske Bevægelser staar de sværere Legemer og den tilsyneladende Træghed, der gør Englænderen saa utiltalende, naar han ses paa fremmed Baggrund. Den rejsende Englænder er derhos tavs, hvad der forklarer Beskyldningen mod ham for at være

Liverpool Street Station tidlig Morgen.

uhøflig. Hans Tavshed skyldes foruden hans Mangel paa Sprogkundskab hans Uvilje mod at spilde sin Tid. Der er altid en Afstand mellem Englænderen og den Mand, han ikke kender. Han er saa vidt forskellig fra den tyske Rejseonkel, der straks udkrammer alle sine Hemmeligheder. Men nærmer man sig Englænderen, aabenbarer han en stille vindende Høflighed, der strømmer fra Hjertet og er underbygget af en solid Kultur.

Det er en af den engelske Races Ejendommeligheder, at Individet ikke gaar op i Samfundet eller Nationaliteten. En Dan-

sker kalder sig Dansker, ikke Danskmand. Men talrige engelske Personbetegnelser fremhæver Personligheder ved Ordet *man* (Englishman, Policeman, Yeoman, Liveryman osv.). I ingen anden Race er Selvstændighedsinstinktet og den individuelle Uafhængighedsfølelse stærkere udviklet end i den engelske, men samtidig har den statsdannende Evne her naaet den højeste

Et Kvindemøde i Pioneer Club.

Udvikling. Selvforvaltningen og „den organiserede Frihed" er Kærnen i det engelske Samfundsliv. Englænderen er Modstander af enhver Øvrighed, men det er kun, fordi han føler, at han er moden til at være sin egen. Han har en medfødt Trang til lovlig Orden. Over al hans Borgervandel staar usynligt skrevet det lille megetsigende Ord *fair*, og i sine Handlinger paavirkes han af en særlig engelsk Respekt for andres Rettigheder. Saaledes udrustet og udviklet er den fri Englænder bleven en lovlydig Borger i en fri Stat.

En Dansker, der besøger England og vender hjem som „Englænder" — eller hvad vi spotvis kalder Valby-Englænder —

har ikke lært, hvad der er Hovedsummen af al dyrebar Lærdom i dette store og stærke Samfund. Han har ikke lært at have Tillid til sit eget og at hænge fast ved det, at vokse sig stærk paa hjemlig Grund. Men det er dette, du skal lære, naar du vandrer gennem London! Hver Sten, hver Mur, hver Skorstenspibe og hvert Taarn i denne By raaber til dig: Vil du danne dig i dette Folks Billede, og vil du blive stærk som Englænderen, saa maa du ogsaa se at komme Englænderen nær i det Punkt, hvor Hemmeligheden er at søge i hans Væsen. Du skal lære af ham, *at en Mand kun vokser sig uovervindelig i den Følelse, der knytter ham til hans Nation.*

Henrik Cawling. London.

LONDON
Maalestok 1:35.000
Meter.
Engelske Mil
Jernbane over Jorden
under
DE BEAUVOIR
TOWN
HOXTON
BETHNAL
GREEN
Hackney Road
Bethnal Green Rd
Victoria Park Rd
Regents Canal
Kingsland Road
Queens Road
Cambridge Road
Mile End Rd
Whitechapel High Whitechapel Rd
Commercial Road
Cable Street
Oxford Str
Leadenhall St
Aldgate
Fenchurch Str
Lombard Str
Cheapside
Gresham Str
Cannon S
W. Cannon Str
Thames Str
Bishopsgate S
Shoreditch
Curtain Rd
Brick Lane
Wilson S. Pauls Str
Golden L
Southwark Br.
London Br.
Tower Br.
WAPPING
Tooley Street
Blackman Boro' High Str
Long Lane
BERMONDSEY
Abbey Str
Jamaica Rd
Union Rd
ROTHERHITHE
Deptford Lower Rd
Southwark Park
Grange Road
Southw. Park Road
Raymouth Rd
Old Kent Road
New Kent Rd
Gt. Dower Str
WALWORTH
East Str
Rotherhithe New Road
St. James's Road
Albany Road
Grand Surrey Canal
Wells Str
Camberwell Rd
CAMBERWELL
Southampt Str
PECKHAM
Peckham Park Rd
PECKHAM NEWTOWN
New Cross Rd

G.B.-N.F.

KORT OVER LONDON

1.	Admiralty	D 5
2.	Agricultural Hall	E 1
3.	Albert Hall	A 5
4.	Albert Memorial	A 5
5.	Albert Palace	C 7
6.	Baker Street Station	B 3
7.	Bank of England	F 4
8.	Botanic Garden	B 2
9.	British Museum	D 3
10.	Buckingham Palace	C 5
11.	Burlington House	C 4
12.	Cannon Street Station	F 4
13.	Cavalry Barracks	C 2
14.	Charing Cross Station	D 4
15.	Chelsea Hospital	B 6
16.	Courts of Justice	E 4
17.	Euston Station	C 2
18.	Exchange	F 4
19.	Fenchurch Street Station	G 4
20.	Foreign Office	D 5
21.	Gas Works	G 2
22.	General Post Office	F 4
23.	Glouchester Road Station	A 6
24.	Great Eastern Station	G 3
25.	Guildhall	F 4
26.	Home Office	D 5
27.	Hyde Park Corner	B 5
28.	Imperial Institute	A 5
29.	Kensington Palace	A 5
30.	Kings Cross Station	D 2
31.	Licensed Victuallers Asylum	H 7
32.	Liverpool Street Station	G 3
33.	London University	C 4
34.	Mansionhouse	F 4
35.	Marble Arch	B 4
36.	Marlborough House	C 5
37.	Marlborough Road Station	A 1
38.	Mint	G 4
39.	Monument	F 4
40.	National Gallery	D 4
41.	National History Museum	A 6
42.	Paddington Station	A 3
43.	Parcel Post Central Office	E 3
44.	Parliament	D 5
45.	Royal Military Asylum	B 6
46.	Scotland Yard	D 5
47.	Sloane Square Station	B 6
48.	Small Pox Hospital	H 7
49.	Sommerset House	D 4
50.	South Kensington Museum	A 5
51.	South Kensington Station	A 6
52.	St. James' Palace	C 5
53.	St. Pancras' Station	D 2
54.	St. Pauls Cathedral	F 4
55.	St. Thomas' Hospital	D 5
56.	Temple	E 4
57.	Tower	G 4
58.	Vauxhall Station	D 7
59.	Victoria Station	C 6
60.	War Office	C 5
61.	Waterloo Station	E 5
62.	Westminster Abbey	D 5
63.	Zoological Garden	B 2

INDHOLD

	Side
FØRSTE UDFLUGT	5
BOARDING HOUSES	41
RESTAVRATIONER	59
GADENS SKIKKELSER	85
CITY	117
SOHO	145
WEST-END	170
WHITECHAPEL	193
TEATRENE	228
DØDENS TOG	267
ENGELSK JUL	277
DOKKERNE	298
SØNDAG I LONDON	320
FRA SKRANKEN	344
NAAR LONDON SOVER —	363
SEVÆRDIGHEDER	384
UNDER JORDEN	420
LONDONS FÆNGSLER	437
LONDONS BYRAAD	454
SPORT	486
PRESSEN	518
UNDERHUSET	549
OVERHUSET	600
SLUTNING	617

TRYKFEJL

Side 41 Russel, læs Russell. S. 113 Charliers, læs Charlies. S. 239 Prayton, læs Brayton. S. 241 Diggins, læs Diggings. S. 330 Angels, læs Angel. S. 380 Conservency, læs Conservancy. S. 400 Russel, læs Russell. S. 406 Robert, læs Richard. S. 409 Rochet, læs Rocket. S. 419 Edward VII, læs Edward IV.